Dr. Constantin Moşincat

SEMNĂTURI DECISIVE
PENTRU POLITICA DE APĂRARE
A VESTULUI ROMÂNIEI
(1930-1940)

Editura TIPO MC
ORADEA, 2008

ISBN 978-973-88123-5-2

MOTTO:

„Rolul ofiţerului în viaţa naţiunei este infinit de mare decât pregătirea pentru apărarea drepturilor şi graniţelor patriei. Având în grija voastră instrucţia soldaţilor tineri ce vin şi ei să-şi facă primii paşi ca cetăţeni, aveţi marea şi frumoasa responsabilitate de a fi acei care să îndrumaţi pe calea credinţei şi a datoriei un întreg popor".

Carol al II-lea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MOŞINCAT, CONSTANTIN
Semnături decisive pentru politica de apărare a vestului României (1930-1940) / Dr. Constantin Moşincat– Oradea: Tipo MC, 2008
Bibliog.

ISBN 978-973-88123-5-2

Lucrare apărută cu sprijinul financiar parţial al Primăriei Oradea

Traseul liniei fortificate "Carol II"

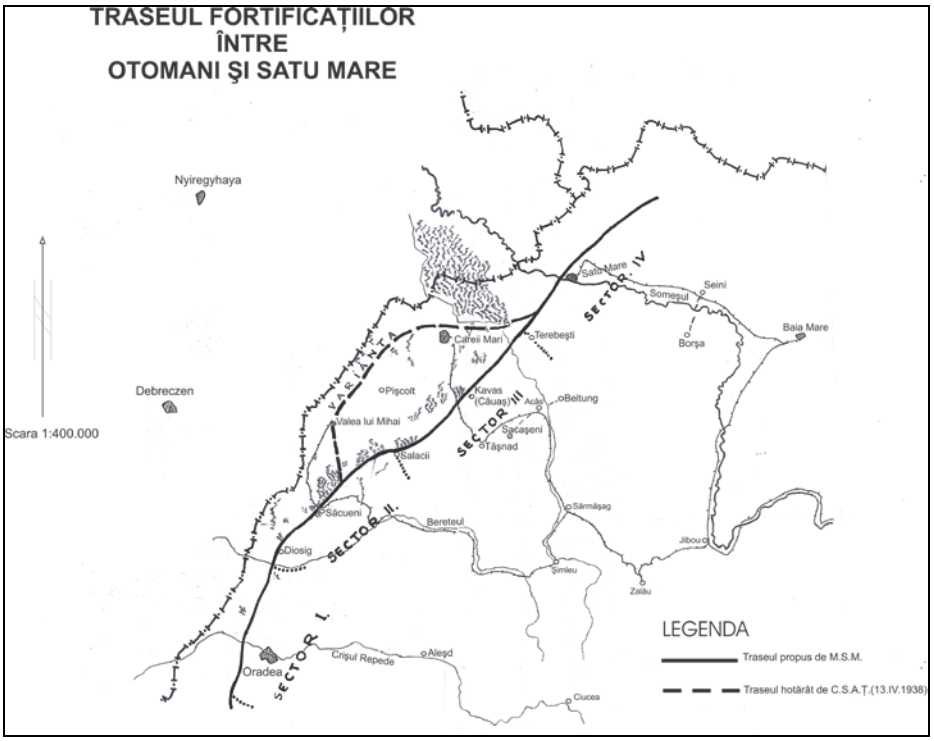

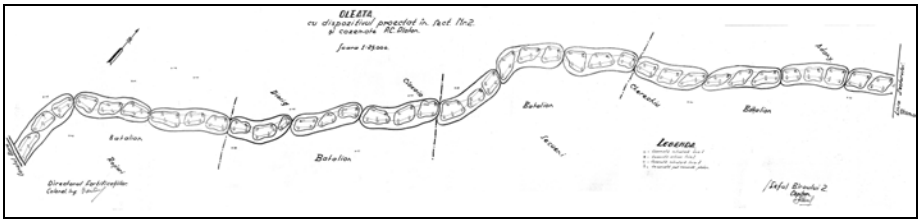

(A.M.R., *fond 1519*, dos. 1710, f. 181; 196)

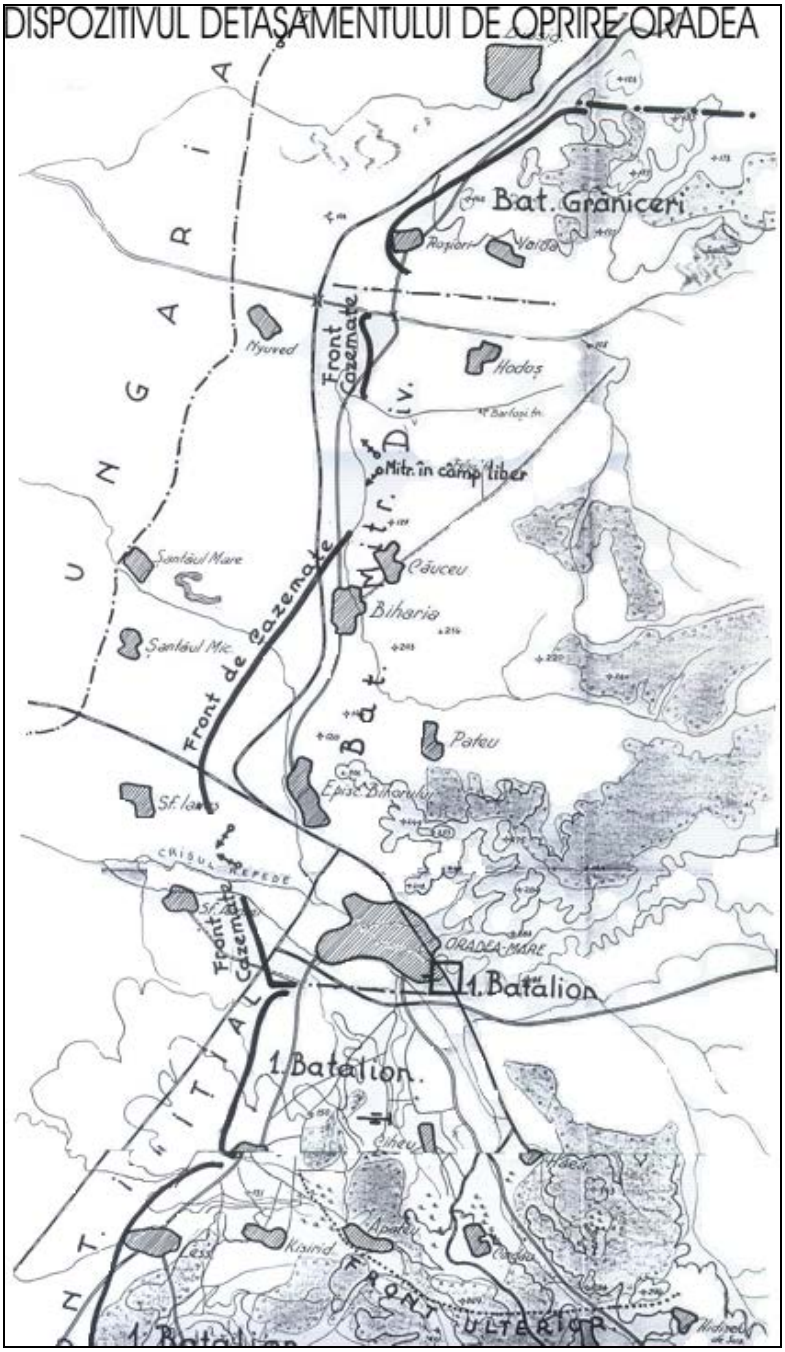
DISPOZITIVUL DETAŞAMENTULUI DE OPRIRE ORADEA
Bat. Grăniceri
Roşiori
Vaida
Nyuved
Front Cazemate
Hodoş
Mitr. în câmp liber
Mitr. Div.
Bat.
Şantăul Mare
Căuceu
Biharia
Şantăul Mic.
Front de Cazemate
Pateu
Episc. Bihorului
CRISUL REPEDE
Front Cazemate
ORADEA-MARE
1. Batalion
1. Batalion
Ciheu
Apateu
Kişirid
FRONT ULTERIOR
UNGARIA

Cuvânt lămuritor

Cartea aceasta întregeşte informaţia istoriografică cu privire la politica de apărare a vestului României din perioada 1930-1940. Din lectura documentelor şi a rezoluţiilor puse pe acestea se poate observa importanţa, seriozitatea de tratare şi „greutatea" semnăturilor. Politica de apărare, în dimensiunea ei militară, evidenţiază, în cel mai înalt grad, răspunderea instituţională a statului, dar şi răspunsul popular, pentru apărarea graniţelor ameninţate din toate direcţiile.

În concepţia regelui Carol al II-lea apărarea frontierelor „fără gând de retragere" presupunea realizarea unui plan coerent de fortificare pe întregul contur al României Mari, cu o centură de fier şi foc inexpugnabilă. Această concepţie, justă în esenţa ei, rezulta dintr-o seioasă analiză politico-militară determinată de situaţia geo-politică din centru şi sud-estul european interbelic şi de interesele marilor puteri faţă de această zonă. România reprezenta o bază de plecare la ofensivă pentru expansiunea germană spre răsărit şi o sursă de aprovizionare cu petrol şi cereale. Pentru sovietici însemna tranşarea unei dispute teritoriale. Ungurii şi bulgarii aveau revendicări teritoriale. Toate acestea impuneau adoptarea unei concepţii de apărare orientată spre toate direcţiile ameninţate. Pentru a face faţă situaţiei, regele a optat pentru o apărare circulară, cu efort principal pe direcţia ameninţată. În primii ani postbelici cel mai ameninţat front a fost cel de est, iar apoi frontul de vest a fost considerat prioritar.

Constatându-se lipsa fondurilor necesare pentru dotarea armatei cu armament şi tehnică modernă s-au adoptat unele măsuri de conştientizare a populaţiei pentru participarea la efortul general de pregătire pentru apărare. Astfel, regele Carol al II-lea a folosit toate ocaziile pentru a îndemna instituţiile statului – şcoală, biserică, instituţii publice – să concure la realizarea acestui obiectiv de interes naţional. Într-o asemenea idee au fost create fondurile pentru: Apărarea Naţională, Apărarea Graniţelor, fortificaţii, ş.a. menite a întregii cu bani, muncă şi materiale bugetul necesar apărării. Rezultatul subscripţiilor publice ca urmare a apelului făcut neîncetat la unirea sufletească a tuturor forţelor vii şi conştiente ale ţării, şi răspunsurile date acestor chemări, au umplut „sufletul Meu de bucurie", spunea suveranul într-un mesaj către parlament. Modernizarea armamentului, mecanizarea şi crearea industrie naţionale de apărare au fost preocupări permanente ale forurilor de decizie. Multe din proiecte au fost politizate iar altele influenţate de intervenţia camarilei regale. Cert este un fapt, regele, parlamentul, guvernele şi ministerele s-au implicat în cel mai înalt grad pentru înfăptuirea politicii de apărare. Remarcăm iniţierea unor acţiuni bune dar care au sfârşit printr-o semnătură decisivă de cedarea teritoriilor, unite prin voinţă populară, fără luptă. Această decizie a dus la falimentul politicii regelui Carol al II-lea şi la tragedia poporului român.

Lucrarea noastră dă prioritate „greutăţii" şi importanţei semnăturilor pentru actul decizional: casa regală, preşedinţii partidelor aflate la guvernare; legislaţia adoptată de parlament; semăturile miniştrilor apărării; studii, rapoarte şi referate ale şefilor Marelui Stat Major; documete diverse emise de autorităţile civile, militare centrale şi locale. Accesul cititorului direct la document îl va apropia de atmosfera şi motivaţia celor care şi le-au asumat prin semnătură.

Semnăturile sunt legate, cu precădere de linia fortificată pe care inamicul, de altfel, o cunoştea sub aspectul tăriei şi valoarii fortificaţiilor de care îi era teamă. Semnăturile făcute de populaţie pentru subscripţiile voluntare au suplinit lipsa fondurilor bugetare.

Considerăm că politica de apărare a vestului României a fost bine fundamentată, din punct de vedere militar, corespunzător susţinută în plan legislativ, a întrunit consensul

partidelor politice, s-a bazat pe realitatea în schimbare a Europei interbelice, dar a fost subfinanţată, datorită condiţiilor economice grele şi a întârzierilor iniţiale.

Istoria ne-a fost hotărâtă în cancelariile străine, hotărâri faţă de care România a reacţionat numai politic, cu şovăire şi în mod eronat, neglijându-se interese în politica de apărare, la a cărei făurire se muncise două decenii şi în care se „îngropase" o parte din contribuţiile populaţiei şi, odată cu acestea, şi nădejdile sale. Prin transpunerea măsurilor de apărare şi efectuarea lucrărilor de fortificaţii s-a creat o conştiinţă naţională favorabilă apărării, care a fost nesocotită de factorii politici. La decizia greşită – de cedări teritoriale fără luptă - a contribuit şi diplomaţia românească care, deşi a sesizat că lumea era deja angajată pe „toboganul" războiului, a alimentat iluzia că străinii ar fi dispuşi să se bată pentru interesele româneşti. În sprijinul tezei că România, cu forţe proprii, ar fi rezistat, am apelat la mărturia documentelor privind starea de spirit, pierderile materiale şi umane, dreptul internaţional pentru apărare.

Spiritul de luptă al românilor de la graniţa de vest, deşi era cunoscut de cercurile politice de la Bucureşti, a fost sacrificat pentru un privilegiu personal (tronul regelui Carol al II-lea), care a cedat sub aparenta „salvare" a ţării de la dezastrul ocupaţiei germane şi a ştergerii României de pe harta politică a Europei. Prin consecinţele sale, decizia politică falimentară a Consiliului de Coroană şi a regelui nu a putut fi justificată pe înţelesul armatei şi a românilor ardeleni abandonaţi. Fortificaţiile permanente construite în perioada interbelică, cu eforturi financiare, materiale şi umane mari, nu şi-au atins scopul pentru care au fost concepute şi realizate, ca urmare a împrejurărilor istorice cunoscute.

Suntem încredinţaţi că prin publicarea acestui volum cu documente inedite aducem o modestă contribuţie la clarificarea unor aspecte decisive dintr-o perioadă extrem de complexă. Documentele prezentate provin din arhivele româneşti şi au ca temă politica de apărare a vestului României, cu refere specială la linia fortificată Carol II. Încercăm o privire critică asupra problematicii prin prisma răspunderii personale asumate prin semnarea unor documente care au decis politica de apărare, după cum, la fel de importante, sunt şi semnăturile executanţilor acestei politici. Legătura personalităţilor cu fenomenul naţional şi implicarea întregii societăţi rezultă dintr-o serie de documente semnate de ierarhii bisericii, de şefi de instituţii, de militari şi de cetăţenii de rând. Toate poartă amprenta personalităţii lor şi justifică temeiul legal şi moral al semnăturilor.

Transcrierea documentelor - în cea mai mare parte inedite - s-a făcut ţinând seama în primul rând de nevoia argumentării şi susţinerii unor idei şi numai în măsura în care a fost posibil şi de ordonarea lor cronologică.

Şi pe această cale aducem respectuase mulţumiri celor care ne-au ajutat la depistarea documentelor şi Consiliului Local Oradea care a finanţat, în parte, apariţia prezentei lucrări.

Lt. col. r. dr. Constantin Moşincat

STUDIU INTRODUCTIV

În volumul de faţă ne propunem să semnalăm principalele aspecte ale politicii de apărare dintre 1930-1940 - cea mai complexă perioadă din intervalul interbelic al secolului XX - reflectată în documente inedite, prin prisma amprentelor semnăturilor şi parafelor puse pe documente decisive.

Considerăm că ansamblul politicii de securitate naţională a fost influenţată de factori externi, de criza economică mondială, de lupta pentru o nouă împărţire a sferelor de influenţă, de dinamica disputelor teritoriale şi, de ce nu, de orgoliile marilor puteri. Toate acestea au produs puternice mutaţii în structura politicii externe româneşti, în componenta sa legată de apărare, pentru căutarea de soluţii la aplicarea lozincii *Prin Noi Înşine* şi încercarea armonizării relaţiilor în cadrul unor alianţe defensiva puternice ca *Mica Înţelegere* şi *Înţelegerea Balcanică*, cu scopul menţinerii statu-quo-ului teritorial. Toate pregătirile făcute în acest scop şi eforturile de angajare a resurse financiare şi a energiilor umane mari, au eşuat lamentabil, prin faliment politic.

Pe această temă lucrările de referinţă ale istoricilor sunt cu predilecţie orientate spre conţinutul relaţiilor politice - şi arareori militare - ale celor două alianţe la care România era parte şi spre raporturile ei cu ţările vecine şi cu alte state din Societatea Naţiunilor. Relaţiile militare, cu o pondere restrânsă în ansamblul relaţiilor interstatale, nu au reţinut suficient atenţia istoricilor, astfel că acestea nu sunt cunoscute la dimensiunea lor adevărată, fiind menţionate sporadic, departe de conţinutul lor real. Cercetarea acestora reprezintă, deci, o obligaţie în a contura o imagine cât mai apropiată de realităţile româneşti, întrucât dimensiunea militară a contribuit în cel mai înalt grad la înţelegerea naturii şi profunzimii relaţiilor interstatale.

Lucrările apărute până în anul 1940 au abordat apărarea ca pe o necesitate pentru salvarea fiinţei naţionale, pentru consolidarea României Mari[1]. Problemele organizării apărării României în perioada interbelică au fost bine fundamentate în lucrările generalului Nicolae Alevra[2]. Sunt, de asemenea, interesante reflecţiile colonelului Ioan Cernăianu[3], care considera că, într-un eventual război, fundamental pentru România era să adopte strategia defensivă. Conceptul doctrinei proprii şi al *războiului popular* a fost formulat de Nicolae Toma, care - deşi avea doar gradul de căpitan - era un foarte apreciat teoretician militar. Deşi problema funcţionării în război a unei alianţe, de tipul *Micii Înţelegeri* sau *Înţelegerii Balcanice*, nu a fost expres abordată, făcându-se doar câteva comentarii despre războiul de coaliţie de către maiorul Mircea Tomescu[4]. Ideile sale au fost dezvoltate de maiorul Ioan Zăinescu, în lucrarea *Organizarea şi mobilizarea*

[1] Pentru o bibliografie amplă la temă vezi: Constantin Moşincat, *Politica de apărare a vestului României (1930-1940),* Editura Tipo MC, Oradea, 2007

[2] Nicolae Alevra, *Organizarea armatei după război*, Bucureşti, 1930; Idem, *Noi concepţii în organizarea militară*, Bucureşti, 1934

[3] Ioan Cernăianu, *Defensiva în lumina noilor idei doctrinare româneşti*, Bucureşti, 1933

[4] Mircea Tomescu, *Conducerea războiului de coaliţiune*, Bucureşti, 1932

armatei (Bucureşti, 1934), publicată împreună cu Valeriu Şelescu. Vocea autorizată a savantului Nicolae Iorga a fost receptată la radio şi prin presa vremii. *În lupta cu absurdul revizionism maghiar*[5] a fost titlul dat unei culegeri de articole apărute, în 1939, sub semnătura sa, în care au fost reunite conferinţele şi articolele prin care se combătea revizionismul ungar.

Imediat după al doilea război mondial, politica de apărare nu a figurat în bibliografia istorică românească ca subiect, pentru ca, mai târziu, să fie tratată de pe poziţie de partid. După 1968, istoriografia românească referitoare la perioada interbelică se îmbogăţeşte prin editarea unor volume de documente. Bibliografia perioadei cuprinde numai aspecte subordonate ideii de apărare. Amintim doar o parte dintre autori: Constantin Botoran, Gheorghe Zaharia[6], Gheorghe Buzatu[7], Eliza Campus[8], Viorica Moisuc[9]. După acest început, se înregistrează apariţii noi[10], care includ şi sinteze importante despre evoluţia fenomenului militar interbelic, cu referiri ample, sau mai restrânse, la sistemul relaţiilor militare ale României cu alte state, dintre care remarcăm, pentru tema noastră, studiile semnate de Ioan Talpeş, Mihail E. Ionescu, Gheorghe Tudor şi Ilie Ceauşescu. După mai multe articole apărute în reviste de specialitate, sau în publicaţii diverse - *Magazin Istoric*, *Revista de istorie*, şi periodice ale institutelor de istorie – s-au editat chiar şi monografii despre relaţiile politice ale României. În lucrări mai ample, autori ca Viorica Moisuc, Eliza Campus, Constantin Botoran şi Ioan Talpeş se referă la constituirea şi funcţionarea *Micii Înţelegeri* şi *Înţelegerii Balcanice.* Constatăm că literatura istorică a fost generoasă cu acest subiect, pe care însă l-a analizat numai sub impactul politicii externe. *Politica de apărare naţională a României în contextul european interbelic (1919 – 1939)* (Bucureşti, 1981) este prima lucrare de mari dimensiuni care reflectă problemele referitoare la tema cercetării noastre, semnată de Gheorghe Zaharia şi Constantin Botoran. Cele 17 volume din *File din istoria militară a poporului român*[11], editate de Centrul de Studii şi Cercetări de Istorie şi Teorie Militară, apărute între 1973 şi 1985, întregesc bibliografia temei. Volumele cuprind studii şi cercetări bazate pe surse inedite, sau puţin puse în circulaţie ştiinţifică, al căror conţinut vine în atingere cu tema noastră. Dintre acestea le amintim pe cele semnate de: Mihail E. Ionescu[12], Ioan Talpeş[13], Leonida Loghin, Gheorghe Romanescu[14], Ilie Ceauşescu[15], Gheorghe Zaharia[16], Ion Ardelean[17],

[5] N. Iorga, *În lupta cu absurdul revizionism maghiar,* Editura Globus, Bucureşti, 1991
[6] Gheorghe Zaharia, Constantin Botoran, *Politica de apărare naţională a României în contextul european interbelic, 1919-1939*, Editura Militară, Bucureşti, 1981
[7] *Titulescu şi strategia păcii,* coordonator Gheorghe Buzatu, Iaşi, 1982
[8] Eliza Campus, *Mica Înţelegere,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1968; Idem, *Înţelegerea Balcanică*, Editura Bucureşti, 1972
[9] Viorica Moisuc, *Diplomaţia României şi problema suveranităţii şi independenţei naţionale în perioada martie 1938-mai 1940*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1971
[10] Al. Gh. Savu, *Dictatura regală (1938-1940)*, Editura Politică, Bucureşti, 1970
[11] *File din Istoria militară a poporului român,* vol. 1, Editura Militară, Bucureşti, 1973
[12] *Ibidem*, p. 143 – 160
[13] *Ibidem*, p. 161 – 180
[14] *Ibidem*, p. 230 – 250
[15] *Ibidem,* vol. 2, 1974, p. 82 – 111; vol.11, 1983, p. 443 – 463; vol.15, 1984, p. 33 – 51
[16] *Ibidem*, vol.10, 1982, p. 406 – 422

Viorica Moisuc[18], Andreas Hillgruber (R.F.Germania)[19], Walter M. Bacon jr. (S.U.A.)[20], C. M. Schulten (Olanda)[21].

Sub raportul problematicii de care ne ocupăm, considerăm de un cert interes lucrarea intitulată *Apărarea ţării în concepţia militară a României în perioada 1932-1939,* la origine teza de doctorat a colonelului Leonida Loghin, susţinută la Academia Militară Bucureşti, în 1979. Viorica Moisuc, în lucrarea *Diplomaţia României şi problema apărării suveranităţii şi independenţei naţionale în perioada martie 1938 – mai 1940*[22]*,* situează diplomaţia ca o componentă a politicii externe dusă cu scopul apărării securităţii statului. În aceeaşi arie tematică, Ioan Talpeş, în *Diplomaţie şi apărare. Coordonate ale politicii externe româneşti (1933-1939)*[23], constată faptul că ţara noastră a fost obiect al *"politicii revizioniste"*[24]*,* deşi nu a fost promotoarea ei, nici implicată în declanşarea celui de-al doilea război mondial, cu toate că la finele acestuia i s-au atribuit răspunderi morale şi materiale. Diplomaţia, ca instrument al politicii externe, cu un registru inepuizabil de modalităţi de exprimare, a fost atent examinată de autor şi întotdeauna comparată cu faptele petrecute.

De mare folos ne-au fost, în acest sens, volumele de documente editate de Mihai Retegan[25], Valeriu Florin Dobrinescu, alături de Ion Pătroiu, Gheorghe Nicolescu, ş.a. despre relaţiile militare româno-engleze[26], româno-italiene[27], româno-franceze, şi rolul lor în apărarea *statu-quo-ului* teritorial, împotriva pericolelor din zonă, cât şi din afara acesteia.

Utile sunt, de asemenea, delimitările frontierei de vest dintre România şi Ungaria, descrise cu precizie de autorii care clarifică noţiuni, comentează definiţii şi principii cu elemente de profunzime, raportate în timp şi spaţiu, pe bază de date şi fapte concrete. Subscriem la opiniile lui Grigore Stamate privitoare la delicata misiune ce revine "specialiştilor mărunţi şi diplomaţilor de excepţie"[28] mandataţi să negocieze traseul frontierelor terestre, aeriene şi maritime, în situaţii divergente. Fiecare aspect al frontierei este tratat ca "un dat istoric, teritorial concret"[29], actual şi necesar, cu atribuţii ale statului pentru exercitarea dreptului său suveran, deplin şi exclusiv. Întemeindu-şi demersul pe lucrarea elaborată de Romulus Seişeanu,

---

[17] *Ibidem,* p. 464 – 485
[18] *Ibidem,* vol. 15, 1984, p. 33-51
[19] *Ibidem,* vol.12, 1984, p. 191 – 201
[20] *Ibidem,* p. 202 – 216
[21] *Ibidem,* p. 181 – 190
[22] Viorica Moisuc, *Diplomaţia României şi problema apărării suveranităţii şi independenţei naţionale în perioada martie 1938 – mai 1940,* Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1971, p. 8
[23] Ioan Talpeş, *Diplomaţie şi apărare. Coordonate ale politicii externe româneşti 1933-1939,* Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988.
[24] *Ibidem,* p. 8
[25] Mihai Retegan, *În balanţa forţelor,* Editura Semne, Bucureşti, 1997
[26] Ion Pătroiu, Valeriu Florin Dobrinescu, *România şi Anglia în anii '30,* Craiova, 1997
[27] Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroiu, Gheorghe Nicolescu, *Relaţii politico-diplomatice şi militare româno-italiene (1914-1947)*, Bucureşti, 1999
[28] Grigore Stamate, *Frontiera de vest a României,* Editura Militară, Bucureşti, 1997, p. 283
[29] *Ibidem,* p. 17

primul român care a prezentat, într-o ţinută ştiinţifică corespunzătoare, frontierele României, Grigore Stamate a reuşit să aducă la zi *principiul naţionalităţilor,* în relaţie cu principiile *Actului final al Conferinţei de la Helsinki*[30]. Fără a considera frontiera ajunsă la apus, odată cu integrarea în Uniunea Europeană, autorul nu recurge la o detaliere a unor evenimente istorice, probabil din dorinţa de a nu stârni reacţie şi polemică. Datorită acestui fapt, lucrarea conţine multe aspecte tehnice, descrise în extensie, fără a desprinde concluzii de ordin politic.

O ţară nouă, cum era România Mare, avea nevoie de o legislaţie acoperitoare pentru apărare. *Apărarea naţională şi Parlamentul României*[31] abordează un subiect de larg interes pentru perioada cercetată de noi. Deşi nu face referiri directe la fortificarea frontierei de vest a ţării, lucrarea sub raport ştiinţific, reprezintă o valoroasă contribuţie la cunoaşterea poziţiei Parlamentului într-o chestiune vitală pentru ţară.

Statul Major General, organul tehnic de elită al armatei, a fost mandatat cu reformarea oştirii, pentru instrucţia şi educarea corpului de luptători, cu atribuţii în domeniul coordonării programelor de dotare, a elaborării proiectelor de regulamente, a planurilor de mobilizare şi de campanie. Sub acest raport ne-am folosit de două lucrări de referinţă - *Istoria Statului Major General Român. Documente 1859 – 1947* şi *Şefii Statului Major General român (1859 – 2000)*[32]- , care oferă date, informaţii şi documente cu interferenţe legislative şi normative în domeniu.

O lucrare de mari proporţii, *Managementul crizelor regionale. Modelul balcanic interbelic*[33], semnată de Alexandru Oşca, aduce în câmpul istoriografic un nou mod de interpretare a faptelor, prin studiul comparat al izvoarelor arhivistice româneşti şi străine. Autorul, beneficiind de accesul la arhivele militare ale ţărilor care au constituit alianţele antirevizioniste - *Mica Înţelegere şi Înţelegerea Balcanică* -, ne oferă o nouă perspectivă de analiză a evenimentelor prin aplicarea soluţiilor managementului.

---

[30] *Ibidem*. *Conferinţa pentru Securitate şi Cooperare în Europa* s-a încheiat în 1975 la Helsinki. Statele semnatare a Actului Final, printre care şi România, consideră că "*frontierele lor pot fi modificate, în conformitate cu dreptul internaţional, prin mijloace paşnice şi prin acord".* Prin acest acord, România declara că nu avea pretenţii teritoriale.

[31] *Apărarea naţională şi Parlamentul României, vol.2*, Ediţie coordonată de Ştefan Pâslaru, Marin Stănescu, Editura Militară, Bucureşti, 1994; Aurel Pentelescu, *Problemele armatei şi ale apărării ţării în dezbaterile Senatului în anii 1919-1939,* în *Istoria Senatului României,* R. A. Monitorul Oficial, Bucureşti, 2004, p. 324-325 şi 333-334.

[32]*Istoria Statului Major General Român. Documente 1859 – 1947*, Editura Militară, Bucureşti, 1994. *Şefii Statului Major General român (1859 – 2000),* coordonatori Teofil Oroianu, Gheorghe Nicolescu, Editura Europa Nova, Bucureşti, 2002. În perioada care priveşte cercetarea noastră funcţia de **şef** al Marelui Stat Major a fost asigurată de: general de corp de armată Nicolae Samsonovici (1927 – 1932; 1934 – 1937), general de divizie Constantin Lăzărescu (1932 – 1933), general Ion Antonescu (1933 – 1934), general de corp de armată Ioan Sichitiu (1937), general de divizie Ştefan Gh. Ionescu (1937 – 1939), general Florea Ţenescu, general de armată adjutant Gheorghe Mihail (1940).

[33] Alexandru Oşca, *Managementul crizelor regionale. Modelul balcanic interbelic,* Editura Universităţii Naţionale de Apărare, Bucureşti, 2003

Profesorul Vasile Ciubăncan[34] consideră importante contribuţiile populaţiei la înfăptuirea politicii de apărare şi le apreciază ca gesturi şi *acţiuni de responsabilitate patriotică şi naţională*, ca sursă de finanţare. Sunt extrem de sugestive exemplificările autorului, prin care populaţia, de la mic la mare, a participat la *"săptămâna fortificaţiilor",* etichetată ca datorie morală a fiecărui cetăţean. Ecoul acestor gesturi simbolice a cuprins întregul judeţ Bihor, ba chiar şi toată ţara. Acţiunea s-a extins şi la alte medii: asociaţii profesionale, fabrici, primari, funcţionari, ţărani, profesori, militari şi veterani[35].

Paleta de comunicări, reunite în şapte volume *Pietre de hotar*[36], au adus unele clarificări care ne întăresc convingerea că *frontiera de vest* a fost şi este o punte între poporul român şi vecinii săi din apus şi o poartă spre răsărit. Cercetările noastre de până acum acoperă numai parţial tema şi constau în studii şi articole despre *linia fortificată*[37]. Pe baza izvoarelor de arhivă, am recompus ritmul în care s-au făcut lucrările de fortificaţii precum şi modul în care politica oficială a falimentat prin cedări teritoriale fără luptă. Starea de spirit a populaţia românesţi de

[34] Vasile Ciubăncan, *Atitudinea patriotică a populaţiei bihorene şi aportul ei la efortul naţional de apărare a graniţei de vest a ţării în perioada interbelică,* în *Crisia*, Oradea, 1981, p. 209-219; Idem, *România 1940. Pierderi economice din Transilvania de sus - la 30 august 1940*, Editura Ciubăncan, Cluj-Napoca, 2005

[35]Idem, *Eforturile României pentru înzestrarea armatei şi fortificarea graniţelor. Graniţa de vest, noiembrie 1934 - iulie 1940*, în *Pietre de hotar, vol.1*, Oradea, 1998, p. 227-237

[36] Constantin Moşincat, *Argument*, în *Pietre de hotar, vol. 1,* (1998), p. 5-8; Idem, *Primejdia ungurească asupra României Mari*, în *Ibidem, vol. 2,* (1999), p. 580 – 586; Idem, *Aspecte inedite privind acţiunile grupului etnic german,* în *vol. 3* (2003), p. 65-71; Idem, *Apărarea frontul de vest şi evacuarea unităţilor din zona fortificaţiilor reflectate în documente inedite,* în *vol. 5,* (2005), p. 151 – 166; Aurel Pentelescu, *Sfinţirea capelei militare din Oradea de către episcopul armatei dr. Partenie Ciopron la 8 Mai 1938,* în *Pietre de hotar, vol. 6,* (2006), p. 91-96; Mihaela Orjanu, *Mihail Moruzov şi identificarea acţiunilor teroriste în Ardeal,* în *Pietre de hotar, vol. 6,* (2006), p. 97-99; în *Pietre de hotar, vol. 7,* (2007): Conf. univ. dr. Corneliu Crăciun, *Măsuri pentru întărirea capacităţii de apărare a ţării (1934-1939),* p.29-50; Lt. col. r. dr. Constantin Moşincat, *Aspecte inedite ale propagandei revizioniste ungare de peste hotare şi incursiunile aviaţiei militare deasupra frontului fortificat din vestul României,* p. 51-83; Conf. univ. dr. Constantin Mălinaş, *Prima promoţie de guarzi de geniu de la Cotroceni (1935-1937)* , p.84-88; Col. r. Grigore Bartoş, *Protestul românilor împotriva dictatului de la Viena,* p.89-92; Jr. drd. Augustin Ţărău, *Schimbările intervenite în economia rurală a judeţelor nord-vestului României în urma dictatul de la Viena,* p.93-103; Drd. Alin Spânu, *Suferinţele bisericilor naţionale din Oradea în timpul ocupaţiei horthyste (septembrie 1940 – septembrie 1944),* p.104-118; Prof. Vasile T. Ciubăncan, *Bulversări politice demografice interetnice, economice şi sociale, pe teritoriul Transilvaniei de sus, sub ocupaţia Ungariei (5 septembrie 1940 – 25 octombrie 1944*), p.119-129.

[37] Idem, *23 August – un eveniment, un ordin*, Sesiune ştiinţifică - Ploieşti, 2005 (în curs de apariţie); Idem, *Mitropolitul Bucovinei Visarion şi mişcarea spirituală din Vestul României Mari,* în *Analele păşcănene,* 2006, nr. 2; Idem, *Aspecte ale activităţii comisiei mixte româno-ungare pentru evacuarea Ardealului cedat (septembrie 1940),* în *România în contextul internaţional la sfârşitul celui de-al doilea război mondial. Studii şi comunicări,* Editura CTEA, Bucureşti, 2005, p. 377-391; Idem, *Politica revizionistă ungară în documente şi în presa bihoreană a perioadei interbelice,* în *Revista de istorie contemporană,* 2006, nr.2, p.52-66; Idem, *Planul de campanie „Avram Iancu" - 1939/1940*, în *Cetatea Bihariei,* 2005, nr. 3, p. 56-61*;* Idem, *Evreii - in ordine şi documente de stat major,* în *Cetatea Bihariei,* 2005, nr. 4, p. 69 - 74; *Servituţi şi exproprieri pentru construcţia liniei fortificate din vestul României,* în *Cetatea Bihariei,* 2005, nr.2, p. 54-57; Idem, *Rolul apusenilor în soluţiile teoretice promovate de gândirea militară pentru apărarea graniţei de vest interbelice,* în *In honorem Viorel Faur,* Editura Universităţii din Oradea, 2006, p. 413-419.

la frontieră, în general liniştită, a fost tulburată şi agitată de emisiunile postului de radio Budapesta şi de presa introdusă subversiv şi răspândită printre minoritari[38].

Studiul bibliografiei referitoare la politica de apărare dintre 1930 – 1940 ne permite formularea următoarelor concluzii: perioada a fost catalogată ca fiind una deosebit de complexă; intervalul care se desprindea dintr-o criză economică mondială şi care prefigura un nou conflict mondial a fost timpul de căutări şi definiri teoretice, al deciziilor politice şi al validării aplicaţiilor practice a concepţiei de apărare; a fost etapa deschisă alianţelor paşnice şi a tensiunilor revizioniste. Evoluţiile din epocă, pline de *"iluzii şi de belşug",* cum le caracteriza regele Carol al II-lea, trebuiesc examinate de la momentul încheierii păcii, deoarece pacea în Europa, deşi a fost semnată, nu s-au creat instrumentele politice şi militare capabile s-o apere. S-a preferat "politica struţului", de amânări şi concesii, atâta vreme cât nu au fost vizate frontierele marilor puteri.

Concluziile desprinse din analiza problematicii (mai puţin studiate de alţi autori) şi din investigarea fondurilor inedite (din arhivele militare române şi maghiare) ne-au direcţionat modul de structurare a subiectului şi pentru a întregii această temă[39]. Subliniem faptul că între declaraţiile politice, măsurile militare luate de statul român, posibilităţile economice şi resursele umane, a existat o mare neconcordanţă. Este principalul motiv care ne-a orientat spre relevarea cauzelor acestora şi nu a efectului, surprins şi comentat de mai mulţi autori.

Linia fortificată „Carol al II-lea" a fost mai degrabă un semnal politic şi juridic de legitimare a unei stări de fapt, consemnată şi recunoscută prin Tratatul de pace de la Trianon, Versailles şi Paris. Ea s-a realizat, în primul rând, ca o nevoie de securitate naţională şi ca o notă de răspuns şi de descurajare la acţiunile revizioniste ale Ungariei horthyste.

Lucrarea noastră urmăreşte fixarea coordonatelor esenţiale ale concepţiei politice de apărare ca raport între dorinţe şi acţiune, între nevoi şi resurse, între planificare, previziune şi întâmplare raportate la posibilităţile reale şi operative ale armatei. Pentru ca citiorul să poată cunoaşte atmosfera anilor 1930-1940 – perioadă pe care o argumentăm cu documentelor prezentate în volumul de faţă, transcrise şi în faximil - ne-am oprit asupra câtorva repere, pe care le-am prezentat integral, în strânsă legătură cu relaţiile politico-militare internaţionale din perioada interbelică şi modul cum acestea au evoluat într-o atmosfera tensionată, eforturile de modernizare pentru dotarea armatei, crearea industriei naţionale de război, precum şi răspunsul dat de populaţie prin contribuţii, rechiziţii şi mobilizare.

Reţinem faptul că sistemul de securitate, după primul război mondial, a început să slăbească din cauza carenţelor manifestate inclusiv în cadrul Societăţii Naţiunilor, şi în special datorită acţiunii curentelor din cele două tabere care s-au format. Aceste carenţe îşi aveau originea în divergenţele dintre Franţa şi Anglia în

[38] Constantin Moşincat, Neculae Moghior, Ion Dănilă, *Din întuneric un soare nou răsare. Basarabia 1918*, Editura GP, Oradea, 1999; Gheorghe Tudor Bihoreanu, Constantin Moşincat, Ioan Tulvan, *30 de zile în faşa morţii. Bătălia pentru Oradea,* Editura Tipo MC, Oradea, 2004.

[39] Tema a constituit şi subiectul tezei de doctorat cu tema: *Politica de apărare a vestului României (1930-1940)*, elaborată sub coordonarea prof. univ. dr. Viorel Faur, teză care a fost susţinută public la Universitatea din Oradea, pe 11 octombrie 2006.

problema echilibrului de putere în Europa, în politica Statelor Unite ale Americii de dezavuare a angajamentelor asumate şi apoi de izolare faţă de problemele europene, în contradicţiile dintre statele învinse si cele învingatoare, în politica de cedare faţă de acţiunile revizioniste şi revanşarde ale statelor învinse, ale Germaniei în primul rând.

Germania, pe fondul contradicţiilor şi al pasivităţii survenite între marile puteri occidentale a iniţiat politica revizuirii, pas cu pas, a prevederilor tratatului de la Versailles, iar după obţinerea acestui obiectiv, a trecut la expansiune directă prin cuceriri teritoriale în Europa. Încurajate, cercurile conducătoare din Italia, nemultumite de rangul inferior ce le fusese rezervat de mai marile puteri au acţionat pe cale diplomatică şi pe calea intervenţiei armate, pentru revizuirea statu-quo-ului teritorial statornicit prin tratatele de pace.

Deceniul al patrulea a marcat ascensiunea forţelor revanşarde şi revizioniste din Europa şi de pe alte continente. Germania, Italia si Japonia, unite în Axa Roma – Berlin – Tokio, au trecut la materializarea politicii revizioniste. *Germania* a ocupat zona demilitarizată a Renaniei (martie 1936), a anexat Austria (martie 1938) şi a ocupat Cehoslovacia (martie 1939); *Italia* a cucerit Etiopia (mai 1936), iar Japonia, la 7 iulie 1937, a dezlănţuit războiul contra Chinei. La fel ca puterile Axei, *Ungaria* horthystă şi *Bulgaria* şi-au fixat ca obiectiv principal al politicii externe revizuirea tratatelor de la Trianon şi, respectiv, Neuilly-sur-Seine, organizând o vastă şi sistematică acţiune pe plan extern. Nici guvernul sovietic nu a recunoscut statu-quo-ul postbelic stabilit prin tratatele de pace de la Paris, pe care le-a calificat în mod global drept *„tratate imperialiste”,* şi a luptat pentru revizuirea lor. Tratatului secret, din 23 august 1939, i-a urmat anexarea de către U.R.S.S. a unor teritorii situate între Marea Baltică şi Marea Neagra, a contribuit la începerea celui de-al doilea război mondial.

Pornind de la aceste considerente, imediat după razboi, aproape toate statele şi în special marile puteri, au pus accentul deosebit pe stoparea înarmărilor armatelor respective cu tancuri şi aviaţie. Evenimentele aveau să confirme pe deplin spusele lui Winston Churchill care, în noiembrie 1919, atrăgea atenţia politicienilor să nu fie nedrepţi cu armata, după ce s-a terminat războiul, căci e posibil să fie din nou nevoie de ea cu toată prezenţa Ligii Naţiunilor în care s-au pus mari speranţe. Contextul internaţional, complex si contradictoriu, a influenţat şi politica de apărare a României Mari, în anii 1930-1940, subiect pe care îl argumentăm cu forţa documentelor în prezenta lucrare.

CONSIDERAŢII GENERALE PRIVIND CONCEPŢIA DE APĂRARE A VESTULUI ROMÂNIEI

Situată în Europa centrală şi de sud-est, având localităţile extreme pe paralelele 49º02′ (Văscăuţi) şi 43º15′ (Ecrene) latitudine nordică, respectiv pe meridianele 20º16′ (Beba Veche) şi 31º32′ (Cetatea Albă) longitudine estică, România Mare ocupa locul opt pe continent ca suprafaţă (295.049 Km²) şi al şaptelea ca populaţie (19.933.802 locuitori), în 1939, având frontieră comună cu: U.R.S.S., Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, Cehoslovacia şi Polonia, cu o lungime de 3400,3 Km. Teritoriul administrativ era organizat pe 10 ţinuturi (Olt, Bucegi, Marea, Dunărea de Jos, Nistru, Prut, Suceava, Mureş, Someş şi Timiş), cu 72 de judeţe, 431 plase, 179 oraşe din care 16 municipii, 8947 comune rurale şi 69 suburbane cu 16743 sate[40]. O parte din frontieră era situată pe obstacole de valoare strategică: Dunărea, Nistrul, o zonă a Munţilor Carpaţi, la graniţa de nord şi alta la graniţa de sud-vest, un segment destul de mare din litoralul (vest şi nord) al Mării Negre. Studiul geopolitic presupune o analiză a vecinilor care, adeseori, au influenţat mediul de dezvoltare şi de existenţă al României. Cea mai importantă vecinătate era cu Uniunea Sovietică. După sloganuri pacifiste, specifice perioadei

[40] Conform recensământului din 1930, românii reprezentau 71,9% din totalul populaţiei, ungurii 7,9%, germanii 4,4%, evreii 4% etc. Aspectul nu este singular. Dacă luăm în calcul numai aspectul demografic, vom observa că: *Austria*, cu o suprafaţă de 84.000 km² o populaţie de 6,5 milioane, din care ¼ trăia în Viena, a devenit stat naţional, în timp ce Ungaria, redusă la teritoriul de 92.000 şi o populaţie de 7,9 milioane din care numai 89,6% erau unguri, nu mai reprezentau mari puteri. În *Cehoslovacia*, din 14.730.000 de locuitori în 1930, 66,3% erau cehi şi slovaci iar restul de 33,7% etnici germani (22,5%), unguri (4,9%), ruteni (3,9%), polonezi (0,7%); *Polonia* avea din 27.177.000 locuitori, după recensământul din 1921, 69,2% polonezi, şi 30,8% etnici ruteni, evrei, belaruşi, germani şi lituanieni, *România* ajungea de la o populaţie de 7,5 milioane de locuitori în 1914, la 17,6 milioane după 1918, din care 71,9% erau români, iar restul etnici unguri 7,9%, germani, evrei, ucrainieni, ruşi, ţigani, etc; *Iugoslavia* (Regatul Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor constituit după război) ajunge de la 4,5 milioane (Serbia în 1914) la 12 milioane în 1921. *Grecia* cunoaşte o creştere importantă de populaţie (prin pacea de la Sèvres) dar pentru scurt timp, întrucât pacea de la Lausanne o readuce în limite rezonabile (4,8 milioane locuitori în 1914, 6,5 milioane în 1920 şi 6,2 milioane în 1928 după schimbul de populaţii cu Turcia). *Albania* îşi menţinea populaţia la aproape 1 milion de locuitori. În schimb, populaţia *Turciei* a fost, evident, redusă serios după sincopa Imperiului Otoman aflat în coaliţia puterilor învinse. Imperiul avea înainte de război aproape 25 milioane de locuitori, iar în 1927, Turcia republicană mai avea 13,6 milioane. *Bulgaria*, învinsă în război, pierdea prin Tratatul de la Neuilly sur Seine 8000 km², rămânând cu o populaţie de 5,2 milioane locuitori. Dacă acţiunile militare de amploare pe principalele teatre de operaţii se termină, formal, prin semnarea armistiţiilor separate cu Bulgaria (la Salonic, pe 29 septembrie 1918), cu Imperiul Otoman (la Mudros, pe 30 octombrie 1918), cu Imperiul Austro-Ungar (la Villa Giusti, pe 3 noiembrie 1918) şi cu Germania (la Rethondes, pe 11 noiembrie 1918), construcţia păcii s-a dovedit o lucrare complicată şi complexă care a alimentat numeroase alte conflicte şi suspiciuni, adesea chiar între puterile învingătoare sau între statele care şi-au văzut împlinit idealul naţional. Pentru temă vezi: Valeriu Florin Dobrinescu *România şi sistemul tratatelor de pace de la Paris (1919-1923)*, Iaşi, 1993; Idem, *Bătălia diplomatică pentru Basarabia 1918-1940*, Iaşi, 1991; Idem, *Relaţii româno-engleze. 1914-1933*, Iaşi, 1986; Dumitru Preda, Vasile Alexandrescu, Costică Prodan: *În apărarea României Mari*, Bucureşti, 1994.

ei de consolidare, vecinul de la răsărit, un colos imprevizibil, a reluat politica expansionistă a ţarilor, pe care a "îmbrăcat-o" într-un înveliş ideologic provocator.

Cu potenţialul material şi uman de care dispunea, România se situa printre ţările mijlocii ale Europei, cu posibilităţi sporite de dezvoltare a organismului său militar şi de întărire a capacităţii de apărare. Noua configuraţie geografica a ţării permitea organizarea unui dispozitiv strategic circular pentru susţinerea apărării pe aliniamente tari din teren, cât şi manevra largă de forţe şi mijloace pe direcţii interioare. Concentrarea tuturor disponibilităţilor demografice s-a reflectat direct în realizarea mobilizării net superioare, creşterea efectivelor influenţând pozitiv dimensiunile sistemului naţional de apărare. Din experienţa primul război mondial şi din practica europeană s-a constatat că la mobilizarea generală se puteau angaja 18% din populaţia ţării. Cu un asemenea procent a operat Marele Stat Major al armatei romane, care, raportat la cei aproximativ 18.000.000 de locuitori, conta pe un efectiv de peste 3.000.000 de oameni. Din care 1.432.125 erau militarii activi şi de rezervă, adică 45,3% din totalul care putea fi angajat la mobilizare, iar l.722.914 (54,7%) reprezenta rezerva de completare. Din cifra totală pe care se conta la mobilizare Marele Stat Major a repartizat 76,7%, din efective, armatei de operaţii, 15,8% unităţilor şi formaţiunilor de servicii şi 7,5% nevoilor teritoriale. În cadrul armatei de operaţii trupele luptătoare deţineau 68,42%. Noile condiţii demografice, economice şi teritoriale, cerinţele apărării României întregite au determinat mutaţii profunde şi în politica de apărare, în domeniul practic-aplicativ, cât şi în gândirea, doctrina şi arta militară românească.

Concepţia care a stat la baza politicii de aparare naţională a României a decurs din situaţia ei politică internă şi internaţională prin care se urmărea menţinerea şi consolidarea statului naţional unitar român în fruntariile hotărâte de adunările cu caracter plebiscitar din anul 1918. Exprimând aceste idei, I. G. Duca (ministrul afacerilor externe între anii 1922-1926) sublinia că după înfăptuirea unităţii naţionale lucrul cel mai important era „consolidarea acestei unităţi înauntru şi în afară", iar Nicolae Titulescu considera necesar punerea în aplicare a unui *uriaş program de refacere generală*: economic, industrial, al căilor de comunicaţie şi cultural, şi *în mod special refacerea domeniul militar* ***în condiţii de pace***. Aceasta deoarece – continua Titulescu – după ca am făcut Romania Mare, noi nu putem să nu facem jertfele necesare pentru a o păstra şi a o dezvolta.

Imediat după înfăptuirea Marii Uniri rolul fundamental al armatei l-a constituit apărarea fruntariilor statului naţional în integralitatea lor. În nici un plan şi în nici o ipoteză Marele Stat Major, ca organ de concepţie şi conducere a pregătirii armatei, nu s-a pus problema pregătirii unei acţiuni agresive a armatei române împotriva vreunui stat vecin. Dacă în anii deceniului trei ideea strategica generală consta în distribuţia forţelor în cele trei zone, cu grosul la est, odată cu venirea hitlerismului la putere în Germania (30 ianuarie 1933), care a dat semnalul recrudescenţei forţelor revizioniste şi revanşarde din Ungaria, o atenţie tot mai mare s-a acordat frontierei de vest. Orientarea conducerii superioare militare din România spre intensificarea măsurilor defensive pe frontul de vest era determinată de faptul că Ungaria, nu numai că agita stăruitor în sensul revenirii la situaţia din trecut, dar, se pregătea efectiv pentru a acţiona la momentul oportun.

Apreciind ca o agresiune din partea Ungariei, sau a Bulgariei, singure era mai puţin probabilă, efortul Marelui Stat Major român a fost concentrat spre fundamentarea unor variante de apărare în condiţiile unui conflict generalizat. În această eventualitate situaţia României devenea cât se poate de precară. Din punct de vedere operativ-strategic, teritoriul tării, ameninţat pe trei sferturi din lungimea frontierelor, putea fi supus de adversari unor largi manevre pe linii multiple exterioare, ceea ce ar fi obligat comandamentul român să-şi disperseze forţele.

Pe baza estimărilor, în planul operativ pentru anul 1936, de pildă, comandamentul român a decis ca în partea de vest să concentreze 18 divizii, în est 6 divizii în acoperire, iar în sudul ţarii alte 6 divizii. Rezerva Marelui Cartier General era formată din aproximativ 10 divizii. Planurile strategice de apărare ale comandamentului român, din perioada 1934-1938, aveau ca ipoteză o agresiune dinspre vest şi sud. În februarie 1939, Marele Stat Major observa că situaţia politico-militară din sud-estul Europei se înrăutăţea pe teatrul de operaţii sud-est european, ceea ce impunea inclusiv abordarea apărării în funcţie de aceste noi realităţi, de noile coaliţii de forţe militare.

O asemenea situaţie impunea mobilitatea structurilor organizatorice. Reorganizarea armatei noastre – sublinia generalul Constantin Christescu, când se afla la şefia Marelui Stat Major roman (1920-1923) – era o necesitate de stat impusă, de o parte de noile principii de organizare militară puse în evidenţă de experienţa ultimului război şi de nevoile militare ale României întregite. În ansamblul preocupărilor privind consolidarea şi apărarea noului stat un loc aparte a revenit definitivării cadrului legislativ al apărării naţionale. Printre mijloacele preconizate de cercurile politice şi militare menite să asigure şi să apere independenţa şi integritatea teritoriala un loc important l-au ocupat alianţele politico-militare cu acele ţări a căror politică externă urmărea obiective similare cu cele ale României. Organizarea teritoriului naţional pentru apărare a fost o constantă a abordărilor teoretice în perioada interbelică. Autorii diferitelor studii, în general genişti cu experienţă de război şi cu studii în Franţa şi Belgia, închipuiau modele teoretice aproape fanteziste, deşi, toate, cu justificare corectă în sistemul nevoilor de apărare a României. Proiectul colonelului Leon Cerchez - ofiţer de geniu recunoscut pentru preocupările lui în domeniu - se intitula chiar *Organizarea defensivă a României*. Punerea lui în operă ar fi presupus cheltuieli insurmontabile şi nu atât cheltuieli cât mai ales efort uman, fiecare comunitate locală urmând să execute lucrări genistice ample. El se inspira din articole ale unor ofiţeri care publicau în "România Militară" studii despre rolul comunei ca "celulă militară teritorială": *"Dacă comuna, această celulă militară teritorială, va fi bine organizată, dacă în timp de pace se vor studia şi aranja în amănunţime toate operaţiunile /.../ atunci când nevoia o va cere, trecerea de la starea de pace la starea de război se va face uşor"*[41].

Proiectul Cerchez urmărea să facă din România o cetate inexpugnabilă, ceea ce răspundea obiectivelor strategice ale apărării ţării. Din păcate, acest proiect, propus în 1928, a fost abandonat. Abia spre sfârşitul perioadei interbelice au fost

[41] Apud general Valentin Arsene, general Petre Botezatu, *op.cit.*, p. 116

executate câteva aliniamente fortificate în Poarta Someşului, în apropierea Oradiei şi, abia schiţate câteva obiective pe malul drept al Nistrului, prea puţin şi prea târziu executate pentru a da stabilitate apărării în situaţia când factorul politic ar fi decis să ne opunem, prin luptă, agresiunilor de la Est şi de la Vest.

Situaţia armatei române, în proximitatea celui de-al doilea război mondial, a ieşit în evidenţă când Ministerul Apărării Naţionale s-a aflat sub conducerea lui Armand Călinescu. În desele confidenţe pe care acesta, având şi calitatea de prim ministru, le avea cu Regele Carol al II-lea, cei doi discutau despre capacitatea forţelor armate şi măsurile urgente care mai puteau fi luate pentru creşterea puterii de apărare şi realizarea unei industrii naţionale de război. În urma unor astfel de discuţii, Carol al II-lea observa cu just temei lipsa cu desăvârşire a instrucţiei elementelor de rezervă. Regele, de ani de zile, atrăgea atenţia asupra nevoii de instruire a armatei. El a apreciat în termeni elogioşi contribuţia lui Armand Călinescu, ca ministru al apărării ad-interim, care *„şi-a pus tot sufletul în această muncă şi, pe de altă parte, se complace în această ipostază de semigeneral comandant”*[42]. Cu siguranţă că multe din valoroasele idei, pe care Armand Călinescu le-a promovat, referitoare la apărare, au fost rod al dialogurilor avute cu generalul Ion Antonescu din timpul când ambii făceau parte din cabinetele conduse de Octavian Goga (28 decembrie 1937-10 februarie 1938), primul ministru la interne al doilea la apărare, şi apoi în guvernul prezidat de Patriarhul Miron Cristea (10 februarie-30 martie 1938).

Sigur, Armata Română a avut foarte multe virtuţi, iar efortul pentru modernizarea ei a fost adeseori făcut la nivelul Parlamentului. Orice s-ar spune, Carol al II-lea a luat decizii importante (planul de înzestrare a armatei, din 1935) în sprijinul modernizării organismului militar, unele nepuse în practică din lipsă de resurse financiare (soluţii ca: fondului special pentru armată, a timbrului aviaţiei şi a timbrului marinei au fost, într-o anumită măsură, salvatoare pentru că acele fonduri ajungeau, la nivelul anului 1940, la sume apropiate de bugetul naţional alocat apărării). La aceste decizii s-au adăugat măsurile de stimulare a industriaşilor care s-au profilat pe producţia de armament şi care beneficiau de importante comenzi de stat. Punem la dispoziţia cititorului câteva contracte încheiate de Ministerul Apărării cu marile companii producătoare de furnituri şi echipamente necesare armatei. Cu toate restricţiile impuse de trecerea referatelor prin comisiile interministeriale se pare că influenţele politice şi în special intervenţiile camarilei regale au rotunjit conturile unora (vezi afacerea Skoda), deşii oficial nimic nu s-a descoperit.

Serviciul de contrainformaţii al armatei germane informa conducerea Werhmachtului despre eforturile conducerii de la Bucureşti pentru dezvoltarea industriei de apărare. Acestui serviciu îi datorăm şi cea mai sugestivă caracterizare *„puţin cam scund, dar deosebit de activ şi inteligent”,* şi apreciere a capacităţii lui Armand Călinescu, care *„a fost adevăratul creator al programului de înarmare a României. Dar el nu a rămas numai la un program ca de atâtea ori înainte, ci l-a*

[42] Carol al II-lea, *Între datorie şi pasiune, Însemnări zilnice, vol. I (1904-1939)*, ediţie Marcel Dumitru Ciuca şi Narcis Dorin Ion, Bucureşti, 1995, p. 322

realizat cu toate mijloacele posibile. Cine a cunoscut ritmul anterior al românilor şi modul lor de a gândi, s-a mirat, într-adevăr, de felul cum Călinescu a reuşit să pună în mişcare această mentalitate inertă"[43]. Mai departe aceeaşi notă informativă sublinia meritele primului ministru deoarece *„în primul rând el a determinat mobilizarea industriei, pentru a cărei realizare a găsit persoane potrivite* /Malaxa, Auschnitz, ş.a.- n.n.…./ *Este de înţeles că aceste întreprinderi sunt absolut moderne, corespunzând însuşi conceptului nostru de modern /…/ El (vorbind despre Malaxa de această dată – n.n.) a avut un principiu care, chiar dacă l-a costat ceva mai mulţi bani, l-a făcut să atingă ţelul mai repede. El nu a cumpărat din străinătate numai maşini şi instalaţii, ci şi tehnologie, aducând de acolo personal pentru pregătirea oamenilor săi"*[44].

Deşi se făcuseră eforturi considerabile pentru modernizarea armatei, române, în ultimii 5-7 ani ai perioadei interbelice, - aspecte surprinse şi remarcate şi de potenţialii duşmani – existau şi suficiente slăbiciuni de fond, care-i afecta capacitatea de luptă şi posibilităţile de relaţionare cu armatele ţărilor aliate. După adoptarea sistemului de apărare, prin fortificarea frontului de vest, şi construirea cazematelor s-a impus şi adaptarea ipotezelor de război concomitent cu organizarea trupelor speciale şi pregătirea acestora pentru lupta în raioane fortificate.

Planul de apărare şi de organizare a Sectoarelor de Lucru Nr.1 Oradea şi 2 Diosig, după constituirea Brigăzii 1 Fortificaţii, au căzut în sarcina acesteia. „*Este o misiune în plus pe care înţeleg să o iau, dat fiind condiţiunile excepţionale în care ne găsim şi când nici un efort nu trebuie precupeţit"*[45], raporta, la 21 iulie 1939, generalul N. Stoenescu. În acel raport, comandantul Brigăzii 1 Fortificaţii, făcea o seamă de propuneri pentru: finalizarea lucrărilor potrivit principiului progresivităţii lor în sensul operativ. Realizarea acelui principiu s-ar fi putut obţine prin subordonarea Sectoarelor de lucru nr. 1 şi 2 acelui comandament – mai puţin *„execuţia tehnică, desăvârşirea organizării, în adâncime, adică completarea fortificaţiilor"*[46] cu lucrări pasagere pentru a asigura sistemului operativitate. În această ordine de idei *Campania de lucru 1939* trebuia să soluţioneze: obstacolul antitanc şi câmpurile de mine; obstacolul de infanterie în faţa şanţului antitanc, în faţa liniilor şi împrejurul cazematelor; îngroparea transmisiunilor – cu derivaţii şi a circuitelor aeriene până în zona rezervelor de la Tileagd şi Marghita; armarea cazematelor pentru mitralieră a 5 posturi de comandă observatoare permanente de batalion, 3 puncte comandă de regiment şi unul de brigadă (pasager); adăposturi pentru mitralierele de flancare a şanţului antitanc, în sectorul Apateu; executarea corpurilor de gardă, cel puţin din 2 în 2 cazemate; dotarea cu proiectoare pentru iluminarea câmpului de luptă; întrebuinţarea celulei fotoelectrice pentru conducerea focului pe timp de noapte; dotarea cazematelor cu afet, ventilatoare,

[43] AMG, *fond WI I C4*, f. 27, (Raport lunar nr. 22332 din ianuarie 1940, cu titlul "Generalităţi privind înarmarea României").
[44] *Ibidem*
[x] Acest organism nu funcţiona după reguli precise, era convocat foarte rar, în probleme de interes secundar.
[45] A.M.R., *fond 5418*, dos.1737, p.13
[46] *Ibidem*, p.14

grup electrogen, filtru anti-gaz, perdele anti-gaz, periscoape, telefoane, posturi radio, porţi grilă, uşi blindate, aparate pentru evacuarea oxidului de carbon rezultat din trageri, etc.

Toate aceste măsuri le impuneau norii negri, ameninţători, ai războiului. Orice întârziere periclita rezistenţa liniei fortificate. În situaţia prelungirii liniei, spre Sud şi Nord, prioritatea trebuia să urmeze conduita mai sus enunţată, pentru ca regiunea să constituie „*un tot unitar de rezistenţă maximă* – avea convingerea generalul Stoenescu – *Sistemul de fortificaţii trebuind să rezulte din funcţiunea operativă ce i se dă, va trebui deci să ţină seama şi de posibilităţile de dezlănţuire şi exploatare a unor operaţiuni de atac inamic*" [47]

Pentru organizarea apărării, în regiunea *fortificată Apateu - Otomani*, generalul Florea Ţenescu cerea Secţiei 1 şi 4, din Marele Stat Major, un studiu şi propuneri de ordin general şi măsuri aplicabile definitiv la sector. Pe baza studiului făcut, de Brigada 1 Fortificaţii şi Armata 1-a, s-au conturat ideile de bază pentru campania de lucru din 1939 şi 1940. Regiunea fortificată Oradea, în opinia cvasiunanimă a specialiştilor „*avea un rol de o importanţă covârşitoare şi cu efect determinant pentru operaţiunile din Poarta Someşului*"[48]. Fortificaţia îşi justifica rolul, sub multiple aspecte, astfel: asigura mobilizarea armatei; constituirea unui câmp de bătălie, a cărui poziţie strategică şi potenţial de rezistenţă conducea spre victorie; acoperea indirect pătrunderile pe văile Crasnei şi Crişului Negru şi direct pe valea Barcăului şi Crişului Repede, cu uşurarea misiunii, trupelor din acoperire, pe întreaga adâncime; prin uşurarea manevrei ofensive a grosului forţelor într-o acţiune spre Vest, prin soliditatea flancului sudic şi absorbirea unor forţe importante ale inamicului. În acest sens linia fortificată avea şi rolul de **pivot al manevrei** Armatei, la ofensivă şi de **scut** în caz de repliere.

Aceste considerente făceau din Sectorul Oradea o „*cheie de boltă a acţiunii*"[49], pe frontul de Vest. Analiza serioasă a fiecărui punct forte, al liniei de cazemate, conducea spre măsuri urgente de operaţionalizare, pentru păstrarea ei, în acţiunea strategică, sub orice formă. Valoarea şi tăria fortificaţiilor considerăm că erau date de caracteristicile lor tehnico-tactice şi de conceptul de *menţinere fără gând de cedare*, pentru intervalul de cel puţin 6 zile, cu care eram devansaţi la mobilizare, de unguri. Astfel, regiunea fortificată, servea, cu succes, concentrării grosului forţelor armatei. Acest nou concept avea avantajul de a economisii forţele, a trece, de la manevra pe linii paralele, la *manevra pe direcţii interioare*. Din acest concept, de manevră, s-au desprins soluţii de lucru şi anume: închiderea văii Someşului la Seini – prin fortificaţii permanente pe 13 km de front – ceea ce economisea forţele unei divizii, înlocuibilă cu 1 regiment de fortificaţii, a 2 batalioane; închiderea intrărilor spre Şimleul Silvaniei şi Jibou, între munţii Bâcului şi Ciclul Vulturului – maxim 20 km front – cu dispunerea unui regiment de fortificaţii a trei batalioane, în intervalul dintre fortificaţia regiunii Oradea şi a celor de pe Crasna şi Someş, pentru a fi ţinute cu 2 divizii. Soluţia propusă avea avantajul rezistenţei ferme pe fortificaţii şi crearea unei adâncimi, de 40 km, pe

[47] *Ibidem*, p.16
[48] *Ibidem*, p.135
[49] *Ibidem*, p.136

direcţia probabilă de efort a inamicului şi un câştig de cel puţin 4 zile, pe faţă şi 2 zile în adâncime. Inamicul ar fi fost angajat, cu grosul forţelor, într-un sector în formă de W, acoperit pe flancuri cu fortificaţii, a cărui vârfuri se izbeau de Ciclul Vulturului şi Munţii Bâcului, improprii pentru acţiuni importante. Soluţia aceasta scotea din calcul continuarea, spre Nord, a lucrărilor de fortificaţii.

Completarea sistemului cu cele *două dopuri*, în spărturile Crasnei şi Someşului, estimate la circa 2 miliarde şi o economie de 4 miliarde[50], ar fi rezolvat în întregime apărarea în *Poarta Someşului*. Toate soluţiile propuse aveau acelaşi numitor – îndeplinirea rolului primordial al fortificaţiilor. Cazematele pustii nu reprezentau decât nişte simple obstacole, echipate cu armament şi deservite de trupe de elită, bine încadrate şi instruite, cu moral solid, le creştea valoarea şi rezistenţa şi le făceau impenetrabile, pentru că, trupele de fortificaţie, trebuiau să fie, tot timpul, în stare de ameninţare de război[51], pentru a respinge oricând un atac bruscat. Fiind construite într-un mediu minoritar, antiromânesc, recrutarea trebuia făcută numai dintre români. Trupele ce deserveau cazematele, cu serviciu de 3 ani, urmau a fi asimilate grănicerilor, iar zona intens colonizată.

Organizarea trupelor de fortificaţii nu putea să urmeze un anume tip (model) deoarece serviciul la cazemate, din sectoarele tactice, impunea, pentru misiunea de apărare *fără gând de retragere,* o altă structură organizatorică. Privită în ansamblul acoperirii frontului de Vest organizarea trebuia concepută pentru trupele care să apere 63 km de front şi 30 km adâncime, cu atenţia sporită pe flancurile descoperite. În mod particular organigrama trebuia să corespundă misiunii fortificaţiilor. Din studiul pătrunderilor probabile, prin regiunea fortificată, se desprindeau următoarele direcţii de interzis: Pichetul Coşbuc – Marghita, pe la Nord de Săcuieni; Parhida - Sălard şi Regele Ferdinand (Livada de Bihor) - Tileagd. Forţele necesare barării acestor direcţii, presupuneau trupe pentru cazemate şi pentru lupta apropiată. Cazematele impuneau un efectiv, matematic calculat, pentru punerea în serviciu a tuturor armelor automate, deci încadrare la nivelul statului de război. Pe timp de pace, încadrarea numai a 2 arme automate, ar realiza un baraj de foc continuu. Pentru a răspunde tuturor nevoilor, generalul Stoenescu, supunea atenţiei organizarea Brigăzii 1 Fortificaţii. La 15 iulie 1939 lucrările de fortificaţii erau încă în curs de executare, cu 2 linii de cazemate gata, între Apateu şi Bereteu şi cu 4 km de şanţ antitanc, la profil normal şi o reţea de 14 km sârmă, pe 3-4 rânduri de pari, între Biharia şi Tămăşeu. În sectorul 2 Diosig, erau terminate cazematele din linia I-a şi în curs de execuţie pe linia a II-a, cu şanţul antitanc, în curs de execuţie şi o reţea de 12 km între Otomani, Cherechiu şi Bereteu, Ianculeşti.

Pentru apărarea *sectorului Apateu - Bereteu,* circa 40 km, Regimentul 1 Fortificaţii avea nevoie de 73 ofiţeri, 2595 trupă şi 416 arme automate, iar pentru sectorul Bereteu, Otomani - 38 km, de 154 ofiţeri, 7536 trupă, 923 arme. Mijloacele existente, raportate la necesităţi, erau cu totul insuficiente din cauza deficitului de artilerie, materiale de geniu şi sprijin de aviaţie. Regimentul dispunea

[50] *Ibidem,* p.138. Costul integral pentru 180 km era estimat la 12 miliarde, dar făcându-se numai 52%, adică 96 km, echivalentul era de 6 miliarde lei.
[51] *Ibidem,* p.140

doar de 4 unităţi de foc pentru puştile mitralieră, 2 unităţi foc pentru puşti şi 6 zile hrană de rezervă, faţă de un necesar de 10 unităţi de foc, pentru armamentul de infanterie, 6 unităţi de foc pentru piesele de artilerie şi 10 zile hrană de rezervă[52]. Aducerea în stare operativă a frontului presupunea eforturi conjugate ale executanţilor şi a factorilor de decizie, preocupări pe care le socotim că au fost asumate responsabil, la toate nivelurile.

Pentru ca regiunea Oradea să constituie *„bastionul strategic al frontului de Vest"*[53], era necesar să reprezinte, în sine, o unitate strategică, fapt pentru care trebuia să fie prelungită, la Nord, până la Ciclul Vulturului, iar la Sud, până pe Crişul Negru, idei însuşite şi de Armata 1-a. În acest sens raportul nr. 70540, din 23 noiembrie 1939, a generalului Florescu, justifica întrebuinţarea în luptă, a focului celor 6 - 8 mitraliere, de pe fiecare km de front defensiv. Rapoartele trimise, spre eşaloanele superioare, urmăreau lichidarea lipsurilor de tot felul, semnalate la şi din cazemate, pentru urgentarea operaţionalizării lor, mai ales după începerea, la 1 septembrie 1939, a celui de-al doilea război mondial.

Şeful Secţiei a 3-a, colonelul Alexandru Ioaniţiu, la 8 decembrie 1937, înainta ministrului Apărării Naţionale, generalul Ion Antonescu, un studiu prin care motiva necesitatea înfiinţării unor trupe speciale care să poată ocupa şi apăra fortificaţiile din prima oră de mobilizare[54]. Studiul avusese în vedere modelul francez în care sistemul de fortificat fusese împărţit în regiuni, de 60 - 80 km, ocupate de 3-4 regimente de fortificaţii, în compunerea cărora intrau trupe de infanterie, artilerie, geniu şi transmisiuni. Efectivele de pace încadrau întregul armament automat, fără schimbul de oameni. Cu asemenea efectiv putea fi ocupat întregul front fortificat, în circa o oră, deoarece: cazemate erau la câţiva kilometri de localitatea de baştină a luptătorilor; exista un sistem de alarmă bine pus la punct şi un sistem de siguranţă în faţa obstacolului, prin care se evita surprinderea. La război toate regimentele înfiinţau brigăzi, fiecare de tăria unei divizii. Mobilizarea, bazată pe principiul local, era posibilă în 48 ore, cu prezentarea oamenilor direct la posturile de luptă, unde găseau armamentul şi echipamentul necesar.

Organizarea trupelor speciale era motivată prin următoarele considerente: marile unităţi destinate acoperirii aveau o mobilizare târzie şi în trepte şi fiind depărtate nu puteau ocupa cazematele la timp; fortificaţiile fiind elemente fixe, trupele nu puteau părăsi lucrările şi nici susţine decât cu foc manevra defensivă şi ofensivă ce s-ar fi executat de armată; trupele speciale, cu obişnuinţa terenului şi deprinderea de a lupta în lucrările cunoscute s-ar comporta mai bine decât trupele ce le-ar ocupa temporar. Pentru apărarea frontului fortificat de Vest s-a luat ca bază de calcul, pentru efective şi armament, iniţial, numărul de linii şi tipul de cazemate construit şi o prevedere de 5 - 6 ani pentru finalizarea întregului sistem naţional de fortificaţii. Pentru ocuparea unei cazemate au fost socotiţi 12 oameni, 2-4 mitraliere sau puşti mitraliere, la care s-au adăugat ¼ pentru serviciul apropiat de

[52] *Ibidem,* p. 234
[53] *Ibidem,* p.236
[54] A.M.R., *fond* 5418, p.3. La referatul nr.1134 se va reveni pe 18 aprilie 1938, şi cu nr.675/22 iulie 1938 cu propunerea de punere în stare de apărare a fortificaţiilor realizate şi numai după dotarea cazematelor cu armament să poarte numele de *trupe de fortificaţii.*

siguranţă şi alarmă. La 30 de oameni pe km de front s-au mai adăugat alţi 30, din schimbul de luptă. Aşadar 60 oameni x 180 km front, *în Poarta Someşului*, însemna 10.800 oameni a 2 schimburi, 108 arme automate şi 360 tunuri antitanc[55].

Dacă efectivele, în general, nu constituiau o problemă, ele fiind necesare pe măsura terminării cazematelor, pentru unităţile de artilerie se putea opta, fie pentru artilerie mobilă proprie, fie pentru folosirea artileriei marilor unităţi aflate în acoperire: Divizia 16, 17 şi 20 Infanterie. În oricare variantă ar fi fost necesare 8 divizioane de artilerie. În prima variantă, artileria proprie ar fi întărit numai dispozitivul de luptă şi ar fi putut furniza elemente de tragere pentru artileria de întărire. Frontul fortificat trebuia să dispună neapărat de o apărarea antiaeriană proprie. Incursiunile efectuate de aviaţia ungară erau argumente, în plus, a nevoii activării acesteia încă din timp de pace. Fiecare sector avea nevoie de 8 divizioane de tunuri antiaeriene şi 8 baterii de mitraliere antiaeriene, iar pentru întregul front, un grup format din trei escadrile de vânătoare. Trupele de geniu şi transmisiuni erau necesare pentru: evacuarea distrugerilor proiectate, în faţa şi în spatele fortificaţiilor; completarea sistemului de fortificaţii cu lucrări pasagere de campanie; repararea comunicaţiilor deteriorate de focul inamic; construirea şi întreţinerea sistemului de transmisiuni. Efectivele de specialităţi incluse în Batalionul de geniu fortificaţii, respectiv în Batalionul de transmisiuni. Trupele de servicii trebuiau să rezolve problemele de hrană, echipament, materiale necesar pe timpul luptei. Organizarea de detaliu a trupelor de pe frontul de sud, între Salonta şi Lovrin, 156 km cu 312 cazemate pe o singură linie de război erau calculate la 9360 oameni, 936 arme automate, 312 tunuri antitanc, 6 divizioane de tunuri antiaeriene, 6 baterii mitraliere antiaeriene, 1 batalion de geniu, 1 batalion de transmisiuni, servicii, 3 escadrile de aviaţie şi un comandament de regiune.

Deoarece, la data întocmirii raportului nu exista armament automat în stoc şi nici fonduri suficiente, pentru achiziţionare, s-a recurs la soluţia luării acestuia de la diviziile din rezervă – care aveau câte 512 arme automate, - fie din întrebuinţarea a 500 mitraliere Schwartzlose, din rezerva Armatei, dacă ar fi fost reparate până spre finele anului 1938, şi alte 580 mitraliere Z.B. luate de la diviziile din rezervă. Planul de dotare nu puteau fi mai repede operaţional de 1940. Cele 96 tunuri de câmp, necesare, erau disponibile în stocul aflat la re-tubare, la Reşiţa, fie din cumpărarea altora noi. Pe 21 decembrie 1937, pe manşeta referatului, subşeful Marelui Stat Major, generalul Sănătescu adnota: „*Problema ocupării fortificaţiilor cu trupe speciale, se va pune numai după ce se va termina construirea cazematelor şi armarea lor. Atunci se va vedea sistemul adoptat. Pentru moment este vorba numai de paza zonei în care se construiesc fortificaţiile, ori aceste măsuri au fost luate şi le socotesc suficiente*”[56], iar şeful M.St.M, generalul Ştefan Ionescu, aproba sec: „*Da*”.

Propunerile, incluse în studiul Secţiei a 3-a, extrem de detaliate şi solid argumentate, creau o problematică nouă, care necesita reglementări precise, pentru organele de mobilizare. Infanteria fortificaţiilor se baza pe *un pluton* destinat să

[55] *Ibidem*, p. 4-5
[56] *Ibidem*

apere 2 km de front, o companie 6 km şi un batalion 18 km. Resursele umane, pentru mobilizare, pe raza Corpului 6 Armată erau insuficiente. Din totalul a două contingente, numai 25.289 erau români, ceea ce totaliza un deficit de 5.551 oameni. Dacă la acel necesar se mai adăugau încă 11.634 trupă, pentru încadrarea brigăzii de fortificaţii, atunci deficitul trebuia acoperit *prin vărsări de oameni,* de la Corpurile 5 şi 7 Armată. Pentru aceste efective speciale urmau să se construiască 27 cazărmi, şi 8 cazărmi pentru unităţile de artilerie. Până la soluţionarea definitivă a organizării unităţilor de fortificaţii Divizia 17 Infanterie a primit ordinul, nr.7095/29 martie 1938, pentru ocuparea *Sectorului nr.1 Oradea*, cu armamentul pe care-l avea în organică, pe baza Instrucţiunilor pentru instrucţie, date de Inspectoratul General al Geniului, prin Direcţia Fortificaţiilor.

Colonelul inginer Dumitru Vasiliu, la 20 septembrie 1938, semna prevederile de ocupare a cazematelor pentru *„folosirea în orice moment, în care scop vor fi imediat armate şi ocupate, de detaşamente de pază. Armarea obiectivelor se va face cu armamentul nou, acesta instalându-se în locaşurile respective, fără a mai fi degresat. De asemenea, se va depozita la fiecare obiectiv (cazemată), muniţia respectivă (câte 2 unităţi de foc de fiecare armă automată). Lăzile de muniţie se vor deschide, dar vor fi sigilate cu şnururi, spre a nu se puteau umbla la ele, decât numai atunci când nevoia o impune. În fiecare ladă de muniţii vor exista câte 4 încărcătoare încărcate, şi numai după ce se va face această operaţiune, lada va fi sigilată. Ocuparea cazematelor se va face cu numărul strict necesar punerii în stare de funcţionare a armamentului existent în interiorul cazematei, plus comandantul”*.[57] Instrucţiunile date, pe baza aprobării referatului Nr.1012, din 20 septembrie 1938, se refereau la 67 cazemate gata (din 163 date în lucru) şi la 4.340 m de şanţ antitanc din 40.000 m proiectaţi. Trupele care urmau a ocupa cazematele erau obligate să inventarieze armamentul şi materialele şi să întocmească un proces-verbal de predare-primire în care să includă şi materialele de transmisiuni, instalaţii de ventilaţie, iluminatul şi apărarea contra gazelor şi întregul mobilier. Detaşamentele de Pază, în cooperare cu trupele de grăniceri, continuau misiunea apărării cazematelor terminate şi a celor în curs de execuţie. Instrucţia trupelor trebuia să înceapă *„în scop de a se deprinde cu felul de a acţiona din cazemate, a se deprinde traiul în interiorul cazematei, a se familiariza cu nevoile de legătură şi alarmare şi felul de execuţie al acestora, în fine a cunoaşte la perfecţie câmpul de supraveghere şi tragere, amenajările acestui câmp spre a fi pus în condiţii optime de întrebuinţare”*[58].

Ocupanţii cazematelor erau obligaţi de a stabili legăturile de semnalizare pentru alarmare, atac, tragere, satisfacerea nevoilor de hrană şi aprovizionare cu muniţii. Fiecărei cazemate i s-a stabilit: misiunea armei automate, misiunea fiecărui om în caz de atac, cu ipoteze de zi, noapte, ceaţă, fum etc. Toate datele gândite, de creatorul cazematelor, colonelul inginer Dumitru Vasiliu, au fost verificate şi actualizate pe baza constatărilor din interior şi s-au materializat în documente de luptă, de extremă precizie, chiar dacă grafica de stat major nu impresiona, în toate

[57] *Ibidem*, p.146-147
[58] *Ibidem*, p.146

cazurile, după cum se poate constata din studiul documentelor anexă. Încă neterminate, pe întregul frontul şi pe toată adâncimea, fortificaţiile de la frontiera de Vest, în 1939, aduceau „*un spor de forţă trupelor din acoperire*" [59], pentru reuşita bătăliei decisive, care ar fi fost angajată.

La 19 martie 1938, cu ordinul nr.2396, Marele Stat Major ordona comandantului Diviziei 17 Infanterie să ocupe, în 12 ore, de la mobilizare, toate lucrările de fortificaţii din sectorul delimitat de: Diosig, Sâniob, Dernişoara, la Sud, cu misiunea de a se „*opune pătrunderii inamicul în special pe văile Crişului şi Bereteului. În acţiunea de întârziere pe care va duce-o Divizia, va organiza o primă rezistenţă pe linia Săcuieni, Şauaieu, Tămăşeu, Oradea, Nojorid, Sititelec, folosind în acest sens şi fortificaţiile permanente executate*"[60]. Ordinul strict secret, confidenţial personal, trebuia cunoscut numai de comandantul Diviziei 17 Infanterie, care pe baza recunoaşterilor din teren, avea misiunea să întocmească planul de ocupare şi de apărare a flancului sudic.

Statele cele mai interesate de revizuirea tratatelor de pace au adoptat metode diferite pentru atingerea scopului lor. Astfel U.R.S.S., care iniţial nu a recunoscut teritoriile provinciilor Basarabia şi Bucovina unite cu România, a aşteptat, cu o simulată amiciţie, momentul prielnic pentru a declanşa atacul decisiv. Considerăm că încercările şi tratativele pe care Titulescu le-a dus cu Litvinov doar au amânat acest moment pe care sovieticii îl urmăreau, chiar pentru a îndeplinii testamentul ţarului Petru I. Germania era vital interesată de petrolul şi grâul românesc pentru a porni războiul împotriva U.R.S.S. În atare împrejurare considerăm că România a ratat şansa sa de a-şi proteja propriile interese prin cantonarea în tradiţionalismul relaţiilor sale cu vestul, deşi acest nu şi-a respectat promisiunile şi garanţiile de securitate. Coalizând în jurul său state cu aceleaşi interese – Ungaria şi Bulgaria – Germania a şantajat, ameninţat şi în final dezmembrat România, având de partea sa şi duplicitatea sovietică.

O menţiune aparte trebuie făcută în ceea ce priveşte activitatea propagandistică iniţiată şi dusă de Ungaria la adresa noastră, în sensul de contactare a tuturor cancelariilor străine pentru a „deplânge" soarta ungurilor din Transilvania. Concomitent cu această politică acerbă, de propagare a intereselor sale, Ungaria a continuat să recruteze, să finanţeze şi să organizeze activitatea iredentei de pe teritoriul statelor din jur. În acelaşi timp guvernele ungare au făcut pregătiri de război cu un vădit caracter ofensiv îndreptate spre vestul României. Documentele provenite din arhivele maghiare dezvăluie însă că ungurii urmăreau cu interes culegerea de informaţii din zona frontierei iar în planurile lor nu preconizau acţiuni decât de apărare. Teama lor s-a justificat după mobilizarea parţială din 1939 când au văzut entuziasmul şi rapiditatea de execuţie. Frontul fortificat era evitat în toate variantele de acţiune. Din aceste informaţii se poate concluziona că Ungaria fără sprijin german nu ar fi atacat niciodată România. O acţiune imprudentă ar fi echivalat cu un eşec total. Cu siguranţă planificatorii

[59] A.M.R., *fond 948*, dos.468, f.1

[60] *Ibidem*, f.4. Cu adresa 2398, din 19 martie 1938, subşeful Marelui Stat Major, generalul Sănătescu ordona Inspectoratului general al Geniului să-l pună la dispoziţia Diviziei 17 Infanterie pe colonelul ing. D. Vasiliu, pentru a furniza toate informaţiile.

militari au cunoscut valoarea şi tăria forţelor care s-ar fi coalizat împotriva ei în ipoteza că ea ar fi atacat una din membrele Micii Înţelegeri.

Pentru contracararea acţiunilor pe frontul de vest, pe lângă măsurile întreprinse de fortificare a graniţei, măsuri care au corespuns scopului politic strategic de apărare, România a încrucişat în jurul Ungariei forţele Cehoslovaciei şi Iugoslaviei. Ungaria, care şi-a revendicat pretenţiile, faţă de toţi vecinii săi, în modul cel mai zgomotos a fost considerată, pe bună dreptate, inamicul care trebuia scos din cauză cu prioritate. Această alianţă obliga adversarul la prudenţă deoarece experienţa atacului celor trei state, pe care o făcuse Ungaria în vara anului 1919, încă nu fusese uitată. Greşeala, după părerea noastră, care domina relaţiile politico-militare a alianţei consta din însăşi prevederile textului protocoalelor încheiate, care menţiona expres obligativitatea unei acţiuni comune numai în caz că unul dintre membrii ar fi fost atacat. După cum am văzut (în cazul Cehoslovaciei şi României – şi în est şi în vest) atacul nu s-a produs, el fiind precedat şi substituit de tratative, forţa militară fiind folosită de către statele agresoare – Germania şi U.R.S.S. - doar ca o ameninţare şi o descurajare a oricărei rezistenţe. Această metodă de acţiune a făcut inoperante prevederile şi pregătirile asumate prin convenţiile militare. Modul de organizare a alianţelor, sub raport euroregional, a scos în evidenţă puterea potenţialului uman, material şi militar.

Politica de apărare a integrităţii teritoriale considerăm că a fost bine orientată. Ea nu a putut evita valul ascensiunii nazismului german, al fascismului italian şi duplicitatea sovietică. Politica de concesii făcute Germaniei şi celorlalte state care s-au desprins din Societatea Naţiunilor, putea fi împiedicată de marile puteri printr-o solidaritate şi o securitate colectivă. Abandonarea acestor concepte şi stăruinţele de a „*ţine sub ascultare*" statele definite agresoare s-au datorat inexistenţei unei puteri militare care să descurajeze orice început. Retragerea S.U.A. a fost primul semnal al cedărilor şi a desolidarizării internaţionale.

Considerăm ca justă politica promovată România pentru apărarea, la începutul deceniului patru, pe direcţii real ameninţate şi omnidirecţional spre finalul acestei perioade. Obiectivul acesta, de altfel, a constituit o prioritate pentru guvernele şi parlamentul ţării. Finalitatea măsurilor întreprinse au eşuat, în condiţiile în care toate popoarele din Europa luptau pentru a-şi apăra graniţele, România a cedat ceea ce legal, constituţional, ar fi trebuit să apere.

Adoptarea Constituţiei, după Marea Unire din 1918, a însemnat şi trecerea la o nouă concepţie politică, deoarece prin introducerea votului universal şi apariţia unui mare număr de partide politice şi viaţa parlamentară a căpătat o altă caracteristică. Este de subliniat faptul că disputele politice interne, generate de alternanţa la guvernare, au influenţat şi sistemul apărării. Când însă au fost luate în dezbatere chestiunile oştirii şi apărării, atunci s-a realizat, aproape întotdeauna, un consens naţional, consens care nu a fost susţinut financiar pe măsura nevoilor. Explicaţia vine şi de la faptul că nume celebre de generali, combatanţi pe frontul întregirii, au fost atraşi la diverse partide politice, ca de exemplu generalii: Alexandru Averescu, Constantin Presan, Gheorghe Mărdărescu, Traian Moşoiu, Constantin Cristescu, Mihail Ionescu, Gheorghe Argeşanu, Ioan Popovici, s.a.. Ca atare, poziţia lor în chestiunile militare a fost însuşită de gruparea de partid în care

aceştia activau. După cum însă constatăm, pe baza rezultatelor, consensul a fost uneori doar un joc politic, căci partidele erau mai mult interesate în a câştiga imagine şi a atrage persoane influente din armată, decât de alocarea resursele financiare necesare apărării.

Legile adoptate, fundamentate de specialiştii militari, nu au avut suficientă susţinere bugetară şi executivă. Pentru a suplini lipsa fondurilor, de la tribunele parlamentului, în funcţie de împrejurări, nu de puţine ori, s-au rostit discursuri patetice. Aşa stând lucrurile, dăm crezare aprecierilor făcute de Carol al II-lea referitoare la partidele politice, care nu şi-au îndeplinit datoria şi adesea au devenit nişte *"coterii",* care s-au adunat împrejurul unei individualităţi, mai mult sau mai puţin capabile, ori onorabile, şi care, adesea, „aveau interesul ascuns de a apăra interese cu totul străine scopului lor mărturisit"[61].

Frumoasele aprecieri şi elogiile aduse armatei, auzite de la tribuna Parlamentului, nu au ţinut, însă, locul măsurilor cerute de tehnicienii militari. Meritoriu este cadrul organizatoric legislativ adoptat care se circumscria unei noi etape, moderne, de apărare. Expresia competenţei profesionale, în abordarea problematicii militare, s-a concretizat în politica de apărare. Contribuţia esenţială în această direcţie au avut-o şefii Marelui Stat Major care au definit şi clarificat coordonarea politicii şi doctrinei militare româneşti în perioada 1920-1940. Sub raport teoretic, concepţia *"naţiunii armate",* adaptată la poziţia geostrategică a României, la potenţialul ei uman şi material, la raportul de forţe şi poziţiile oscilante ale partenerilor, aliaţilor şi inamicilor din zonă, a fost transpusă în legislaţie.

Concepţia cu privire la apărarea statu-quo-ului teritorial al României a fost definită de partidele politice parlamentare şi de rege şi s-a înscris constant pe linia întăririi capacităţii de apărare. Politica externă românească, individuală şi de alianţă bi şi multilaterală, promovată în cadrul politicii Societăţii Naţiunilor, de bloc central şi sud-est european, s-a definit constant defensivă. Pentru România, tratatele politice şi militare aveau ca scop descurajarea agresiunii. Niciuna din ipotezele planurilor de campanie nu prevedea agresiunea împotriva statelor vecine. Reacţiile ofensive au fost, chiar în dezbaterile teoretice sporadice, elaborate numai pentru manevra de forţe şi mijloace, de pe o direcţie pe alta, pentru menţinerea sau refacerea apărării pe frontiere.

Faţă de nevoile reale de organizare, pregătire şi dotare a armatei, părerile au convers spre un ţel comun: apărarea cu orice preţ a graniţelor. Acestui obiectiv i s-au subsumat toate demersurile legislative, economice, de dezvoltare a industriei proprii de apărare, de găsirea resurselor financiare pentru pregătirea teritoriului pentru apărare. Carol al II-lea, după încercări, studii şi proiecte elaborate după primul război, hotărăşte adoptarea formulei încingerii ţării cu "un brâu de foc", de maximă tărie, compatibil cu experienţa războiului anterior, pe măsura nevoilor de securitate naţională. Pe aceste coordonate s-au înscris şi măsurile dispuse pentru apărare şi de pregătire a armatei.

[61] Carol al II-lea, *În zodia Satanei...,* p. 37

Deoarece lucrările permanente de apărare şi rolul acestora în ducerea operaţiilor pe linia fortificată „Carol II" le-am analizat în extensie într-o amplă lucrare, vom conchide că sistemul fragmentar al fortificaţiilor executate în perioada 1937 - 1940, se baza pe pivoţi puternici destinaţi a asigura manevra armatelor. Din acest punct de vedere, fortificaţiile permanente rezolvau problema strategică pe frontul de vest în următoarea formulare sintetică: „ *să nu cedăm prea mult teren, să facem faţă unui atac inamic cu forţe mult superioare, să acopere concentrarea grosului forţelor şi să asigure o bună bază de plecare*"[62] la ofensivă. Realizarea unor lucrări de fortificaţii şi pe frontul de est crea probleme din punct de vedere strategic şi tehnic cu totul diferite, reflectate în planul de campanie pe 1940, iar apărarea Nistrului devenea un imperativ major al acestui front. Aplicarea planurilor de campanie a modificat şi planurile de mobilizare, pe ipotezele elaborate de Marele Stat Major. Puţinătatea forţelor la dispoziţie a impus economisirea acestora printr-o acoperire tare a fronturilor fortificate. O serie de lucrări defensive (centre de rezistenţă şi puncte de sprijin) concentrate în cele şase sectoare amenajate în poarta Someşului ofereau o altă perspectivă pentru întrebuinţarea forţelor şi mijloacelor, inclusiv economii planificate a fi întrebuinţate, la nevoie, pe alte fronturi.

Constatăm că guvernele s-au preocupat de asigurarea unui sistem defensiv, au făcut eforturi materiale considerabile, au dat crezare promisiunilor făcute de marile puteri, însă nu au finalizat toate planurile, din cauze subiective şi obiective, asupra cărora ne vom opri în cele ce urmează. În final, apreciem că studiile făcute de Marele Stat Major au fost corect formulate, pe variante şi fronturi, că au ţinut seama de nevoile operativ strategice, că **armata a avut hotărârea de împlinire a misiunii de apărare.** Ameninţată din toate direcţiile, izolată politic şi militar, România a cedat fără luptă, în 1940, cu toate consecinţele care au urmat.

În ansamblul economic, social, politic intern şi extern, deosebit de complex, problematica apărării şi menţinerii păcii a fost constantă. Studiul politicii de apărare a României, din perioada 1930 – 1940, a constituit o preocupare a cercetărilor din multe puncte de vedere. O bogată literatură privitoare la politica bisericii ortodoxe, şi influenţele acesteia asupra apărării, argumentează teza noastră cu privire la realizarea fortificaţiilor spirituale[63]. Informaţiile, din documentele de arhivă, ne-au condus spre constatarea că, pe lângă pregătirea politico-diplomatică şi

[62] A.M.R., *fond 5418,* dos. 493/1, f. 230-231. Referat nr. 7736/31 octombrie 1939

[63] N. Firu, *Date şi documente cu privire la istoricul bisericii ortodoxe din Oradea,* Editura Diacezana-Arad; Idem, *Oradea-Mare,* Bucureşti, 1924; Idem, *Monografia bisericii Sfintei Adormiri (Biserica cu Lună),* din Oradea, Editura Diacezana-Oradea, 1934; Petru Dejeu, *Aşezăminte culturale din municipiul Oradea şi Judeţul Bihor,* Oradea, 1926; Ştefan Lupşa, *Monografia –Almanah a Bihorului,* Oradea, 1935; *Roman R. Ciorogariu (1852 - 1936). Studii şi documente,* cu o prefaţă de P.S. Episcop dr. Vasile Coman, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, 1981; *Din activitatea bisericească a Episcopiei ortodoxe a Oradiei în ultimii două sute de ani,* prefaţată de P.S. episcop dr. Vasile Coman, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, 1984; P. F. Teoctist, *Autocefalie, Patriarhie, Slujire sfântă*, Bucureşti, 1995; Iudita Căluşer, *Episcopia Greco-catolică de Oradea. Contribuţii monografice,* Editura Logos ´94, Oradea, 2000; Constantin Moşincat, *Puterea credinţei…,; Miron Erdei, Propovăduirea în biserica ortodoxă română din Transilvania în prima jumătate a secolului al XX-lea*, Editura Cogito, Oradea, 2001; Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *Mitropolitul Pimen Georgescu (1853-1934),* Editura Printeuro, Ploieşti, 2003.

militară de apărare a graniţelor, în zona frontierei de vest a României, cu deosebire, s-au întreprins şi **măsuri speciale de fortificare spirituală şi morală** a populaţiei româneşti.

Un rol primordial, în acest sens, a revenit instituţiilor statului: bisericii, şcolii şi armatei. Ierarhii din fruntea Episcopiilor Unite şi Ortodoxe de Oradea, în unitate cu clerul militar al Episcopiei Armatei, au avut un foarte important rol pentru luminarea poporului. După ce statul a asigurat traiul decent al preoţilor din noile teritorii cuprinse în coroana României Mari şi a dat, prin reforma agrară, tuturor parohiilor o sesie de 32 jugăre de pământ, preoţii şi învăţătorii satelor din vestul României au trecut la realizarea misiunilor lor de culturalizare şi spiritualizare a poporului. În acest sens, activitatea bisericească s-a desfăşurat pentru îndrumarea şcolilor teologice şi asistenţa confesională în rândul tineretului premilitar, pentru menţinerea păcii sociale şi colaborarea cu armata pentru realizarea obiectivelor acesteia în zona de frontieră. Pastoralele remise de episcopii locului elogiau armata română eliberatoare şi dispuneau ridicarea unor parastase de pomenire a eroilor şi întru odihna sufletelor celor căzuţi, pe câmpul de luptă, pentru întregirea neamului, acţiuni bine primite de popor[64].

Realitatea din noile teritorii unite ale regatului României Mari, în special în ceea ce priveşte Transilvania, era cel puţin întârziată, dacă nu chiar în dezechilibru, pentru biserica ortodoxă română, comparativ cu celelalte culte, a căror statut a rămas neschimbat. Acest fapt se datora măsurilor luate de imperiile habsburgic şi austro-ungar, de trecere forţată la catolicizare, calvinizare şi luteranizare. Românii din aceste părţi de margine s-au salvat, cât s-a putut, sub steagul bisericii greco-catolice, deoarece vechile rânduieli ortodoxe nu erau recunoscute şi/sau nu erau încurajate de autorităţile stăpânitoare. Acesta este considerentul major pentru care, în continuare, ne ocupăm numai de evoluţia spirituală a românilor ortodocşi din vestul României. Trebuie spus, însă, că şi biserica greco-catolică, atunci când s-au organizat ample manifestări culturale, omagiale şi de protest, sau pentru afirmarea drepturilor poporului român, a fost reprezentată, de sus, de la Mitropolia Blajului, până la cea din margine parohie. Liantul acţiunilor comune l-a reprezentat armata.

Biserica ortodoxă, în viziunea regelui Carol al II-lea, reprezenta un element moral al statului. Biserica era chemată să se modernizeze, să iasă din starea contemplativă şi să devină un organism viu. Acest rol regele l-a creat mai ales în perioada când însuşi Patriarhul Bisericii Ortodoxe a fost numit în fruntea guvernului de uniune naţională. La mijlocul domniei sale, când au început şi lucrările de fortificaţii pe frontul de vest, Carol al II-lea a numit pe noii şi tinerii ierarhi, aleşi, ai bisericii ortodoxe, în locul celor trecuţi la cele veşnice. Rolul şi activitatea bisericii faţă de acţiunea majoră de dedublare a fortificaţiilor din beton prin fortificarea morală şi spirituală a românilor o ilustrăm cu câteva documente inedite, provenite din arhivele Episcopiei Oradea şi din colecţia preotului Dorel Octavian Rusu.

[64]A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond Episcopia Ortodoxă Română Oradea, Documente, Circulara Nr. 687/14.08 1919*, semnată de Roman R. Ciorogariu, şi *Circulara Nr. 62/Pl./ 14/27 ianuarie*.

România interbelică avea de rezolvat la frontiera de apus două chestiuni de interes naţional: pregătirea pentru apărare a teritoriului şi ridicarea nivelului spiritual al românilor din această zonă. Pentru biserica ortodoxă construirea bisericilor de zid, în locul celor din lemn, şi-a găsit rezolvarea prin reazemul dat de credincioşi. Marea şi importanţa sarcină comună a celor două instituţii consta în zidirea şi cimentarea sufletelor, ca apărătoare a hotarelor.

Măsura în care armata, şcoala şi biserica au pregătit opera de fortificare a poporului a fost demonstrată cu prilejul mobilizării generale şi mai apoi prin rezistenţa de a nu-şi părăsi vatra de locuire, chiar şi atunci când s-au cedat teritorii fără luptă. Este cert că ideea naţională, credinţa în veşnicia hotarelor a ţinut aprinsă flacăra românismului. Pentru atingerea acestor ţeluri, biserica a oferit exemplul moral al ierarhiilor şi preoţilor, şcoala a contribuit la formarea caracterelor iar armata a sporit încrederea şi siguranţa poporului.

Prin modul cum s-au desfăşurat acţiunile de subscripţii naţionale pentru sporirea fondurilor de apărare, la nivelul frontului de vest, în comparaţie cu efervescenţa generală, apreciem simţămintele patriotice şi **conştiinţa naţională** trează. Faptele de atunci au rămas pilde de patriotism şi de solidaritate naţională românească. Apărarea integrităţii graniţelor României Mari a fost un obiectiv pentru care nici un sacrificiu nu a fost socotit a fi prea mare.

Faptul că subscripţiile au fost orientate spre finalizarea unei linii fortificate de tip *Maginot*, perfecţionată şi adaptată la potenţialul României, validează concepţia Marelui Stat Major de apărare orientată prioritar spre vest. Cu cele 40 de divizii de infanterie şi cavalerie, 2 Brigăzi blindate, cu aviaţia şi marina modernizate, în spatele liniei fortificate „Carol II", România putea să ducă un război de durată în cazul unei agresiuni armate dinspre apus, şi să reziste pe frontul de răsărit.

Practica agresivă promovată de Germania şi Italia, la care s-au raliat şi alte state revizioniste, coroborată cu politica cedărilor (din partea Angliei şi Franţei), a dus la spargerea alianţelor politico-militare din centrul şi sud-estul Europei. Fronturile au fost bulversate, fără luptă, prin cedări politice.

Mobilizările şi rechiziţiile masive executate până la abdicarea regelui Carol al II-lea pot fi socotite ca acte disperate prin care guvernele au încercat să organizeze apărarea ţării în condiţiile în care nu mai puteau conta pe nici un sprijin extern. Mesajul de răspuns, dat de populaţie, înseamnă un grad ridicat de înţelegere şi de ataşament al acesteia faţă de cauza naţională de apărare a graniţelor. Dacă acest răspuns îl privim prin prisma contribuţiilor oamenilor simplii, raportat la credinţa lor, că prin gesturi simple soarta lor şi a ţării putea fi salvată, atunci întreaga mişcare populară avea la bază o conştiinţă pe care o socotim de maximă responsabilitate. Eşecul este clar şi aparţine guvernanţilor.

Prima sancţiune a fost aplicată regelui, care a abdicat la cererea generalului Ion Antonescu. Au urmat apoi aceia dintre generalii *incapabili* care au dus „la decăderea oştirii şi la acte grave prin pierderea graniţelor. Socotind că naţiunea trebuie să primească exemplul datoriei şi al răspunderii prin sancţionarea celor care

s-au făcut vinovaţi de abateri”[65], în temeiul Decretului-lege nr. 3067/9 septembrie1940, generalii care au votat, în Consiliul de Coroană, cedarea fără luptă a teritoriului naţional au fost trecuţi în rezervă.

Prin acţiunile de strângere a fondurilor pentru fortificarea graniţelor la care s-au angajat instituţiile oficiale ale statului, organizaţii neguvernamentale şi societăţi culturale de tot felul s-a realizat o unitate şi o solidaritate naţională, fără precedent. Măsurile de ordin material şi financiar au fost dublate de acţiunile cu scop educativ îndreptate îndeosebi spre tineretul ţării, tineret pe care se baza şi capacitatea de luptă şi puterea armatei. Răspunsul dat de populaţie era justificat prin aceea că în politica de apărare se regăsea siguranţa statului şi a cetăţeanului. Aceasta a fost o percepţie corectă care a suplinit în bună măsură lipsa fondurilor pentru înzestrare şi pentru fortificarea graniţei de vest.

Starea de spirit a populaţiei, favorabilă rezistenţei armate, nu a fost luată în seamă atunci când s-a luat decizia politică, în 1940. Participarea benevolă la fortificarea graniţelor şi la consolidarea sentimentului naţional a fost pusă în balanţă cu gradul de dotare materială, ceea ce înseamnă că nu a fost înţeles însăşi spiritul de sacrificiu al poporului român. Marea deznădejde, suferinţă şi situaţia excepţională care s-a creat, a determinat oprirea reţinerilor lunare subscrise pentru bonurile de înzestrare.

În împrejurările istorice cunoscute, sub presiunea cercurilor revizioniste, izolată politic şi militar proba de foc ş i tăria cazematelor nu a mai fost încercată. Este greu de făcut astfel o evaluare corectă şi o apreciere exactă dacă efortul financiar a fost benefic. Oricum sub raport psihologic s-a justificat, construcţia cazematelor a dat un semnal şi a conferit o siguranţă la frontiera de vest. Considerăm că poporul a înţeles sensul real şi în mod conştient şi voluntar a contribuit cu puţin pentru edificarea unei frontiere sigure. Cu toate limitele constructive – avem în vedere faptul că lucrările de fortificaţii nu erau alimentate cu apă, energie electrică şi grup social – cazematele confereau siguranţă apărătorilor, iar prin puterea de foc, la care se adăuga şi valoarea de obstacol al şanţului antitanc şi barajele de distrugeri pregătite ar fi fost un serios obstacol în faţa oricărui inamic care ar fi atacat pe această direcţie.

[65] A.M.R. *fond 5473,* dos. 78, p. 34. Conform art. 58 din *Legea înaintărilor în armată* au fost scoşi din cadrele armatei următorii generali: Constantin Ilasievici, Gheorghe Argeşanu, Florea Ţenescu, Ioan Ilcuşu, Gheorghe Mihail, Grigore Cornicioiu, Ioan Bengliu, Petre Bărbuneanu, Gheorghe Liteanu, Victor Dombrovschi, Constantin Atanasiu. Totodată se anula titulatura tuturor instituţiile care purtau numele de “*Regele Carol II”*.

IMPLICAREA CASEI REGALE ÎN POLITICA DE APĂRARE

La anii de referinţă (1930-1940) în casa regală, din dinastia de Hohentzoler, nu mai rămăsese personalităţi puternice în afara regelui, care guverna. Prin intrigi şi multă energie consumată era mereu în centrul atenţiei.

Regele Carol al II-lea[66]**, (**n. 15 octombrie 1893, în România, la Peleş – d. 4 aprilie 1953, Estoril, Portugalia**)** De educaţia lui s-a ocupat regele Carol I personal, care era deosebit de mândru şi fericit că îi purta numele. I-a adus guvernante englezeşti pentru a vorbi şi limbile străine. Primele studii făcându-le cu profesori români pentru a învăţa limba, literatura, istoria şi geografia ţării. Din adolescenţă era preocupat de lectura cărţilor de botanică (realiza ierbare, la fel ca tatăl său, regele Ferdinand I), dar şi de instrucţia militară şi uniformele înzorzonate. La 11

[66] Pentru detalii vezi o bibliografie selectivă: Ioan Scurtu, *Monarhia în România 1866-1947,* Ed. Danubius, Bucureşti, 1991; Gh. Buzatu, *România cu şi fără Antonescu. Documente, studii, relatări, comentarii*. Ed. Moldova, Iaşi, 1991; Barbara Cartland, *Viaţa scandaloasă a Regelui Carol*, Editura Sturion, Bucureşti 1992; Mite Kremnitz, *Regele Carol al României,* Editura Porţile Orientului, Iaşi 1995; Boris Crăciun, *Regii şi Reginele României,* Editura Porţile Orientului, Iaşi, 1996; Neagu Djuvara, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri,* seria *Istorie*, Humanitas, 1999; Carol al II-lea, *În zodia satanei,* ediţie de Jipa Rotaru, Tiberiu Velter, Horea Şerbănescu, Editura Universitaria, Bucureşti, 1994; Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti 1997; Gh. I. Bodea, *Regele Carol al II-lea destinul unui pribeag*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000; Cannuyer, Christian - *Les Maisons Royales et Souveraraines d'Europe,* Ed. Brepols ; Cannuyer, Christian; *Translation to Romanian: Tanasoka*, Nicolae Serban - *Casele Regale si Suverane din Europa*, Ed. Gavrila, 1996; *Carol al II-lea Regele Romaniei- Insemnari zilnice. 1937-1951. Vol I 11 martie 1937- 4 septembrie 1938*, Ed. Scripta, Bucuresti, 1995; Ciobanu, Mircea - *Convorbiri cu Mihai I al Romaniei*, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1991; Ciobanu, Mircea - *Nimic fara Dumnezeu. Noi convorbiri cu Mihai I al Romaniei*, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1992; Ciobanu, Mircea - *Regele Mihai si exilul romanesc*, Ed. Princeps, Iasi, 1994; Ciobanu, Mircea - *In fata neamului meu. Convorbiri cu Mihai I al Romaniei*, Ed. Princeps, Iasi, 1995; Constantiniu, Florin - *O istorie sincera a poporului roman*, Ed. Univers Enciclopedic, Bucuresti, 1997; Craciun, Boris - *Regii si Reginele Romaniei. O istorie ilustrata a Casei Regale*, Ed. "Portile Orientului", Iasi, 1996; Diamandi, Stere - *Galeria Oamenilor Politici*, Ed. Gesa, Bucuresti, 1991 [dupa editia originala, din 1935]; Georgescu, Vlad - *Istoria Romanilor de la origini pana in zilele noastre*, editia a III-a, Ed. Humanitas, Bucuresti, 1992; Giurescu, Dinu C.- *Istoria ilustrata a romanilor*, Ed. Sport si Turism, Bucuresti, 1981; Hitchins, Kieth - *Rumania 1866-1947*, Oxford University Press 1994 (traducere in romaneste: Ed. Humanitas, Bucuresti, 1996); Ionnitiu, Mircea - *Amintiri si reflectiuni*, Ed. Enciclopedica, Bucuresti, 1993; Iorga, Nicolae - *Regina Maria*, Ed. "Portile Orientului", Iasi, 1996; Pakula, Hannah - The Last Romantic*: A Biography of Queen Marie of Roumania,* Weidenfeld and Nicolson, London, 1984; *Printul Nicolae - In umbra coroanei Romaniei, documente, amintiri, comentarii*, editate de Gh. Buzatu, Ed. Moldova, Iasi, 1991; Scurtu, Ioan - *Monarhia in Romania 1866-1947*, Ed. Danubius, Bucuresti, 1991; Stroescu-Stanisoara, Nicolae - *La rascruce*, Ed. "Jurnalul literar", Bucuresti, 1996; Sugar, Andras- *Es mit mond a roman kiraly? I. Mihaly*, Uj Ido Kft., Debretin, 1990; *** - *Majestate, nu pleca*, Ed. Anastasia, Bucuresti, 1992.

ani defila în uniformă, iar apoi, în 1913, a urmat Academia militară de la Potsdam, Germania. La 20 de ani, când se stingea bătrânul Carol I, era un june înalt, zvelt, cu prestanţă, foarte cult şi instruit, cu o personalitate debordantă şi o viaţă sentimentală instabilă, în tinereţe[67].

Întorcându-se în ţară, pe 6 iunie 1930, cu concursul lui Maniu, Carol a fost proclamat rege, după două zile. În următorul deceniu el a încercat să influenţeze cursul vieţii politice româneşti, în primul rând prin manipularea partidelor Naţional Liberal şi Naţional Ţărănesc şi a unor grupări anti-semite şi apoi din (Ianuarie 1938) prin alegerea de către el a miniştrilor. A condus autoritar, dizolvând partidele şi înfiinţând unul singur, condus de el însuşi, numit Frontul Renaşterii Naţionale. A avut aspre conflicte cu legionarii, Corneliu Zelea Codreanu fiind ucis din comanda sa. Tot în 1938 a iniţiat o reformă administrativă prin care a împărţit teritoriul României în zece ţinuturi. Doi ani mai târziu, în anul 1940, forţat să cedeze părţi din teritoriul României, sub presiunea sovieticilor, Germaniei, Bulgariei şi a Ungariei, a fost obligat să abdice în favoarea fiului său Mihai, şi să transfere majoritatea prerogativelor regale generalului Ion Antonescu.

Caracterizarea domniei lui Carol al II-lea trebuie făcută şi în funcţie de politica externă a României, care, în chip firesc, urmărea să consolideze Pacea de la Versailles, cadrul politic constituit odată cu crearea României Mari, a întregirii ţării cu provinciile care se aflaseră sub stăpânire străină. Aceasta a dus la tensiuni grave interne şi la conflictul dintre rege şi Garda de

[67]Prima sa căsătorie a fost îndelung contestată întrucât aleasa era o romăncă Ioana (Zizi) Lambrino, care provenea dintr-o familie aristocratică greco–bizantină. Carol hotărăşte, fără ştirea părinţilor, să se căsătorească cu aceasta, pleacă la Odessa, unde, în mare taină, la 31 august 1918, se căsătoresc. Ferdinand şi Maria aflând vestea iau imediat măsuri drastice, pe Carol trimiţându-l la Mănăstirea Horaiţa, îndepărtându-l de soţia cu toate că din legătura lor în 1920 s-a născut Carol Mircea (tatăl prinţului Paul de Hohenzollern). A doua căsătorie, una recunoscută de această dată (respectând Constituţia), a fost cu Elena, Prinţesă a Greciei, fiica regelui Constantin. Cei doi se căsătoresc la 10 mai 1921, iar la nici opt luni s-a născut unicul lor fiu, Mihai I. Între Elena şi Carol exista însă o răceală care s-a înrăutăţit, la acest lucru contribuind şi Elena Magda Lupescu, pe care Carol o cunoaşte în 1922 şi care avea să-i domine viaţa până la moarte. În 1925 amanta Lupescu a fost somată să părăsească ţara, iar Carol mândru şi neînduplecat, a pleact după ea la Paris şi Veneţia de unde l-a anunţat pe rege că renunţă la toate obligaţiile de principe moştenitor, pentru a doua oară, de data aceasta definitiv. A treia căsătorie avea loc, mult mai târziu, cu evreica Elena Lupescu, spre apusul vieţii lor, după ce Carol vieţuise cu ea timp de 28 de ani. Ea a trăit cu Carol al II-lea timp de 10 ani, 1930-1940, ca regină, nerecunoscută şi neîncoronată însă, apoi l-a urmat fidel în exil, prin America şi Occident unde, în 1949, s-au cununat religios, în vila lor din Estoril, Portugalia, asistaţi de un preot ortodox. Carol s-a stins din viaţă în 1953, la 59 de ani. După moartea lui, pe averea sa colosală, nu au pus mâna nici Mihai, fiul de drept, nici Carol Mircea, copilul uitat, al lui Zizi Lambrino. Cât despre relaţiile dintre Carol al II-lea şi fiul său Mihai, acestea nu au fost niciodată foarte strălucite având în vedere faptul că Mihai, de mic copil, a fost purtat între cei doi părinţi, mama fiind în Franţa, tatăl în România, neiertându-şi niciodată tatăl pentru felul cum s-a purtat cu mama lui. Mihai a fost nevoit, timp de 10 ani, să trăiască în apropierea Elenei Lupescu, cunoscându-i toate moşturile, satisfăcute mereu de regele Carol. În exil tatăl nu şi-a vizitat fiul în Elveţia, dar nici acesta nu a venit să-şi vadă tatăl, neparticipând nici măcar la înmormântarea sa.

Fier, care milita pentru alinierea la Axa Roma-Berlin, ceea ce venea în contradicţie cu interesul naţional, aşa cum era corect conceput şi promovat de rege.

Faţă de nevoile reale de organizare, pregătire şi dotare a armatei, părerile suveranului şi ale partidelor politice au convers spre un ţel comun: **apărarea cu orice preţ a graniţelor.** Acestui obiectiv i s-au subsumat toate demersurile legislative, economice, de dezvoltare a industriei proprii de apărare, de găsire a resurselor financiare ţi morale pentru pregătirea teritoriului şi a populaţiei pentru apărare. Carol al II-lea, după încercări, studii şi proiecte, hotărăşte adoptarea formulei încingerii ţării cu **"un brâu de beton şi foc"**, de maximă tărie, compatibil cu experienţa războiului anterior, pe măsura nevoilor de securitate naţională. Pe aceste coordonate s-au înscris şi măsurile dispuse pentru apărare şi de pregătire a armatei.

În politică a fost ajutat de doi factori: pe de o parte, tendinţa generală în Europa vremii spre regimurile dictatoriale, sau chiar totalitare, conjunctură internaţională care i-a favorizat înclinaţia, iar, pe de alta parte, un puternic curent în ţară pentru abandonarea sistemului pluralist şi pentru adoptarea unei formule de guvernare autoritară. Afirmaţia noastră se bazează pe două realităţi care au coexistat: extrema dreaptă românească, prin mişcarea de partid legionară, şi simpatia unei părţi din intelectualitate, ostilă formulei democratice. E suficient să-i amintim pe Octavian Goga şi Nicolae Iorga, care au fost promotorii evoluţiei spre regimul de guvernare *peste partidele istorice*.

România s-a identificat cu politica de aliniere la aliaţii tradiţionali, Franţa şi Anglia, iar Carol al II-lea a sprijinit această direcţie până în (1938), când a impus propriul său regim politic. Datorită concesiilor făcute Reichului, de către marile puteri, - în 1936 şi mai ales în 1938, la München, când, marile puteri garante, au permis ca Europa Centrală să intre sub influenţa germană - se constată şi în politica externă românească o tendinţă de reaşezare a raporturilor cu Germania celui de-al treilea Reich. România şi-a dovedit fidelitatea faţă de alianţele tradiţionale, intuind primejdia care avea să decurgă din restructurarea politică a Europei, ca urmare a dinamismului celui de-al treilea Reich, ceea ce s-a şi întâmplat, mai ales în urma Pactului germano-sovietic, din 23 august 1939.

Aşadar, caracterizarea domniei şi a politicii lui Carol al II-lea nu este uşor de făcut, datorită acţiunilor sale instabile pe o anume coordonată atitudinală. Pe de o parte, s-a identificat cu politica de salvgardare a interesului naţional, al unităţii teritoriale. Pe de altă parte, nu trebuie uitat că a deviat de la linia monarhiei constituţionale, şi că a introdus regimul autorităţii personale, ceea ce l-a determinat să cedeze fără luptă parte din teritorii. Considerăm că această atitudine a regelui a influenţat şi sistemul

naţional de apărare. În opinia noastră, Carol al II-lea a fost unul din adversarii cei mai redutabili ai parlamentarismului şi ai democraţiei din România. Cu toate acestea în calitatea sa de şef încoronat al oştirii, Carol al II-lea s-a remarcat prin preocupările pentru formarea şi dotarea armatei în raport cu misiunea pe care i-a încredinţat-o, el însuşi. Rolul ambiguu pe care l-a jucat, între parlamentarism şi regimul autoritar, îşi găseşte expresia în decizia de cedare fără luptă a teritoriilor României, din vara anului 1940. Regimul instaurat de rege semăna cu cele fasciste, prin metoda de conducere, dar diferit în esenţa sa. Înnoirea era necesară pentru scena politică românească datorită decepţiilor şi eşecurilor guvernărilor care duceau poporul spre scepticism. Deşi format la şcoala prusacă de exigenţă, pe care o admira şi o dorea impusă altora, Carol al II-lea nu a îmbrăţişat politica fascistă a lui Hitler. El a eşuat politic, cu regimul său, atunci când şi-a dovedit neputinţa şi limita asumată de apărare reală a ţării pe care o pregătise cu efort naţional. Brusc, pentru a nu fi responsabilizat, de pierderile teritoriale, a trecut de la regimul autoritar la cel democratic, de vot în Consiliul de Coroană.

Măsurile adoptate - între Constituţia din 1923 şi Constituţia din 20 februarie 1938, menite să legifereze regimul autoritar -, sunt acoperite de o paletă ce conţine aspecte economice, sociale, politice, culturale, religioase, cu un loc de primă importanţă pentru problemele armatei şi ale apărării naţionale[68]. Istoricii care s-au ocupat de activitatea partidelor au selectat din discursurile şi intervenţiile senatorilor şi deputaţilor o idee comună redată în sintagma *armata este a ţării,* ceea ce devenise un principiu de consens naţional. În perioada 1930-1940, Parlamentul României a adoptat legile referitoare la organizarea, înzestrarea, dislocarea, pregătirea armatei şi a populaţiei, astfel încât aceasta să-şi poată duce la îndeplinire misiunea, şi alte legi şi decrete referitoare la îmbunătăţirea cadrului organizatoric privind diferitele organisme şi funcţionalitatea lor[69].

[68] Apărarea naţională şi Parlamentul României, vol.2, p. 264; Beldiman, Dana, Beldiman, Corneliu, *Dreapta românească. Elemente de organizare militară*, în *Arhivele totalitarismului*, 2000, nr. 1-2, p. 24-42;

[69] Legislativul a adoptat reglementări privind: *Legea asupra organizării naţiunii şi teritoriului pentru timp de război* (1933); *Legea Ministerului Apărării Naţionale* (1934); *Legea Ministerului Aerului şi Marinei* (1936); *Legea corpului subofiţerilor, Legea pentru organizarea casei de pensii a ofiţerilor, Codul de justiţie militară* (1937); *Decret – lege relativ la starea de asediu* (1938); *Legea pentru modificarea legii Fondului Naţional al Armatei* (1938); *Legea pentru înrolarea femeilor în serviciul poliţiei în timp de război* (1938); *Legea pentru înfiinţarea Fondului Naţional al Marinei* (1938); *Legea privitoare la organizarea şi administrarea Fondului Apărării Naţionale* (1938); *Legea pentru organizarea şi funcţionarea Străjii Ţării* (1938); *Legea pentru înfiinţarea organizaţiei politice a Frontului Renaşterii Naţionale* (1938); *Ministerul Înzestrării Armatei* (1939); *Legea Cadrelor Armatei, legea Înaintărilor* (1939); *Legea pentru apărarea antiaeriană, activă şi pasivă a teritoriului* (1939); *Legea pentru evaluarea, perceperea veniturilor şi pentru fixarea cheltuielilor statului pe exerciţiul 1939/1940, Legea privitoare la aprovizionarea unităţilor militare* (1939); *Legea pentru*

Clasa politică şi regele au intrat în panică în mod inexplicabil. Ei aveau informaţii cu privire la direcţia de înaintare a intereselor germane, spre gurile Dunării, dar nu au ştiut cum să atragă Germania spre petrolul românesc, fapt care reprezenta o carte de joc importantă. Reichul nu era interesat în dezmembrarea României fapt pentru care a temperat "ardoarea" revizionistă a Ungariei şi Bulgariei (la Viena, Hitler a impus Ungariei o soluţie, sub minimul revendicărilor Budapestei). Dacă România ar fi rezistat Uniunii Sovietice, cu armele, Germania nu ar fi permis partenerului de la Moscova să treacă Prutul. Abandonarea fără luptă a teritoriului naţional a putut fi „soluţia pragmatică, dar ea a rămas dezonorantă"[70].

În mesajele şi scrisorile de răspuns adresate corpurilor legiuitoare, Carol al II-lea a orientat şi trasat, printre altele, şi coordonatele politicii externe şi de apărare a ţării. România a rămas credincioasă principiilor care au îndrumat şi în trecut acţiunea guvernelor ei şi care erau determinate atât de legăturile sale strânse cu puterile aliate şi amice, cât şi de dorinţa sinceră de a trăi în bună înţelegere cu toate popoarele apropiate sau îndepărtate, spre a întări, pe temeiul poziţiilor stabilite, opera de pace de care avea nevoie lumea întreagă. Regele era hotărât să menţină şi să afirme, cu toată energia, politica internaţională a României, în deplină concordanţă cu spiritual Societăţii Naţiunilor, de colaborare între popoare. Atât pe tărâmul politic, militar, cât şi pe cel economic, se prefera calea dialogului şi al unirii între naţiuni, care reprezenta „o asigurare pentru greaua criză care bântuie toată lumea"[71].

În plină criză economiile, necesar a fi făcute, nu trebuiau să aducă atingere organizării şi dezvoltării apărării naţionale. Armata, din punct de vedere al dotărilor şi al creării industriilor proprii de război, trebuia să fie în atenţia guvernului. Ministrul armatei aducea pentru deliberarea camerelor (în sesiunea ordinară 1931–1932), de pildă, mai multe proiecte de legi menite a completa organizarea şi buna funcţionare a diferitelor sale organe constitutive, precum: Legea cadrelor, Legea creării Corpului Tehnic al

administraţiile publice autonome ale armatei (1939); *Legea electorală* (1939); *Legea Creditul Extraordinar de Război* (1940); *Decretul pentru mobilizarea armatei* (1940); *Legea pentru ajutorarea familiilor nevoiaşe ale concentraţilor* (1940); *Decretul – lege privitor la creditul de război şi serviciul tezaurului armatei în timp de campanie* (1940).

[70] Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997, p. 378-380. Pentru temă vezi: Constantin Moşincat, Augustin Ţărău, *Evacuarea nord-vestului Transilvaniei (1940) şi consecinţele acesteia asupra judeţului Bihor,* Editura Tipo MC, Oradea, 2005; Grigore Gafencu, *Însemnări politice (1929-1939)*, ediţie şi postfaţă de Stelian Neagoe, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991; Mihail Manoilescu, *Dictatul de la Viena. Memorii iulie-august 1940*, ediţie îngrijită, note, prefaţă şi indice de Valeriu Dinu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1991; Valeriu Pop, *Amintiri politice, (1936-1945),* ediţie şi prefaţă de Sanda Pop, cuvânt înainte de Florin Constantiniu, Editura Vestala, Bucureşti, 1999.

[71] Carol al II-lea, *Cuvântările regelui Carol al II-lea (1930-1940)*, Fundaţia pentru literatură şi artă „Regele Carol II", Bucureşti, 1940, p. 69

Armatei, Legea Aeronauticii, Legea Corpului subofiţerilor, Legea pentru asigurarea fondului necesar dotaţiunilor armatei. Necesitatea comprimării cheltuielilor bugetare a impus şi unele reduceri, care, însă, au fost de natură a vătăma instrucţia şi buna pregătire a armatei.

În noiembrie 1932, Carol al II-lea stabilea coordonatele politicii externe prin care România îşi putea realiza ţelurile care, singure, puteau călăuzi acţiunea de stat. Între acestea erau menţionate respectul scrupulos al tratatelor de pace şi menţinerea neclintită a alianţelor politico-militare. Intensificarea relaţiilor de prietenie cu toate statele şi colaborarea strânsă cu Societatea Naţiunilor constituiau priorităţile fundamentale ale politicii externe româneşti[72]. Pe baza acestor coordonate, ministrul de externe Nicolae Titulescu a insistat, cu mare atenţie şi stăruinţă, pentru ca problema *securităţii colective* să devină reală în acţiunea de salvare a păcii. Definirea agresorului a constituit o idee prioritară, idee la care au aderat multe ţări, printre care şi U.R.S.S., aceasta practicând, însă, o politică duplicitară, între Germania şi puterile Antantei.

Ipotezele eventualelor agresiuni au fost elaborate în concordanţă cu liniile directoare ale politicii externe ale României, cu prevederile programelor stabilite cu partenerii alianţelor politice şi militare, precum şi cu analiza situaţiei internaţionale şi, în acest context, a prognozelor privind pregătirile pentru război făcute de statele revizioniste şi revanşarde din centrul şi sud-estul Europei. În primul deceniu postbelic, dată fiind situaţia concretă din vecinătatea ţării, planurile de campanie aveau în vedere ameninţările de la frontierele - de est (U.R.S.S.), de vest (Ungaria) şi de sud (Bulgaria) - în lungime de peste 1700 km. Ele prevedeau dislocarea forţelor militare pe trei fronturi – est, vest si sud –, nominalizându-le, pentru această perioadă, în ordinea de importanţă determinată de gradul de periculozitate. În directivele operative, din anii '20, de exemplu, date comandamentelor de est şi de vest se menţionau ca misiuni principale: apărarea frontierelor de stat şi acoperirea, în perioada iniţială a războiului, cu scopul de a realiza mobilizarea şi concentrarea forţelor principale. Cele două comandamente puteau aplica toată gama de măsuri socotite necesare în vederea îndeplinirii acestor misiuni. Ulterior, planurile de comparare stabileau misiuni precise.

[72] *Ibidem,* p. 194. Pentru detalii vezi Constantin Moşincat, *Politica de apărare a vestului României (1930-1940),* Editura Tipo MC, Oradea, 2007; Petre Bărbulescu, *România la Societatea Naţiunilor (1929-1939),* Editura Politică, Bucureşti, 1975; Agrigoroaiei, Ion, *România interbelică,* vol. I, cuvânt înainte de Gheorghe Platon, Bucureşti, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", 2001; Ion Alexandrescu, *Raporturile româno - polone, în anii 1939-1945,* în *Anuarul Institutului de Studii Politice şi Istorie Militară,* 1998, p. 241-248; Idem, *Progres şi înapoiere, performanţă şi ineficienţă. România 1930-1940: un deceniu de dezvoltare inegală,* în *Dosarele istoriei,* 2000, nr. 5, p. 19-21; Idem, *Politica economico-financiară şi alocarea fondurilor pentru apărare în anii crizei economice (1929-1933),* în *Anuarul Institutului de Studii Politice şi Istorie Militară,* Bucureşti, 1999, p. 207-215.

În primii ani ai deceniilor trei şi patru, ideea strategica generală consta în distribuţia forţelor în trei zone de apărare, cu grosul la est. Odată cu apropierea relaţiilor româno-sovietice şi datorită instalării la putere, în Germania (30 ianuarie 1933), a regimului fascist, care a dat semnalul reactivării forţelor revizioniste şi revanşarde din Ungaria, o atenţie tot mai mare s-a acordat frontierei de vest. Concertarea acţiunilor Ungariei cu cele ale Germaniei, aderarea celei dintâi la politica revizionistă şi ieşirea ei din Societatea Naţiunilor, atitudinea oscilantă a Iugoslaviei, au creat un pericol real pentru România. Regele şi clasa politică, în cunoştinţă de aceste pericole, au dispus unele măsuri de apărare a frontierei de vest, prin sporirea efectivelor armatei şi redislocarea unităţilor, în raport cu nevoile reale de operare.

În politica externă, se urmărea menţinerea unităţii teritoriale prin pace la frontierele ţării. Prin tratatul cu U.R.S.S., din 3-4 iunie 1933, România încerca să-şi pună la adăpost hotarele de la răsărit şi să câştige prietenia acestei ţări. „A fi noi înşine în cadrul lumii – sublinia Carol al II-lea – este deviza care împacă în chipul cel mai fericit necesitatea de a respecta scrupulos obligaţiunile noastre cu datoria de a avea o credinţă neclintită în dreptul nostru”[73]. Potrivit acestei concepţii, în 1933, după ce semnase *Convenţia de definire a agresiunii* - numită şi Convenţia Litvinov–Titulescu - îşi punea semnătura şi pe Pactul de organizare a *Micii Înţelegeri* (Micii Antante) dintre România, Cehoslovacia şi Iugoslavia, pact care consfinţea viabilitatea înţelegerii deja constituite - prin tratatele bilaterale din 1920 şi 1921 - şi care stipulau direcţiile de acţiune ale înţelegerii ca instrument de asigurare a securităţii în zonă. Cu acelaşi scop, regele, prin ministrul său de externe, Titulescu, iniţiase şi constituirea *Înţelegerii Balcanice,* care a luat fiinţă în 1934. Tot în acel an, la Ankara, Titulescu a semnat şi *Tratatul de amiciţie şi neagresiune dintre România şi Turcia*, prin care se urmărea menţinerea „păcii la hotarele noastre”[74].

[73] Constantin Moşincat, *Politica de apărare a vestului României (1930-1940),* Editura Tipo MC, Oradea, 2007, p. 321. Pentru temă vezi: Alexandru Oşca, *Studiu istoriografic asupra relaţiilor politico-militare interbelice (1920-1940),* în *Omagiu istoricului Florin Constantiniu*, Focşani, 2003, p.343-373; Didi Miler, Fortificaţiile militare – între mit şi realitate în perioada interbelică, în *Omagiu istoricului militar Jipa Rotaru*, Constanţa, 2001, p.172-176; Petre Otu, *Armata română în viziunea lui Grigore Gafencu,* RIM, 2001, nr. 3-4, p.24-29; Teodor Repciuc, *Pregătirea premilitară în România în perioada interbelică (1939-1940),* GMR, 2002, nr.4, p.123-128; Dana Beldiman, *Mişcarea legionară şi armata (1934-1939),* în *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, 2002, p. 92-105; Dan Berindei, *Un an fatidic în destinele României – 1940,* în *Academica*, 2000, nr.10-11, p.9-15; Gh. Buzatu, *Carol al II-lea şi Garda de Fier,* în *Dosarele Istoriei*, 2000, nr.5, p.47-50; Armand Călinescu, *Discursuri parlamentare, 1934-1937,* Imprimeria Naţională, Bucureşti, f.a.

[74] *Ibidem,* p . 319. Vezi şi Buzatu, Gheorghe, *Titulescu şi strategia păcii*, Editura Junimea, Iaşi, 1982; Ion Calafeteanu, *Diplomaţia românească în sud-estul Europei, 1938-1940*, Bucureşti, 1980; Calafeteanu, Ion, *Politică şi interes naţional în România interbelică,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997, p. 218-277; Idem, *Revizionismul ungar şi România,* Bucureşti, Editura

Orientarea conducerii superioare militare din România spre intensificarea măsurilor defensive pe frontul de vest, era determinată de faptul că Ungaria nu numai că agita stăruitor, în sensul revenirii la situaţia din trecut, dar se pregătea efectiv pentru a „acţiona la momentul oportun"[75]. Apreciind că o agresiune singulară din partea Ungariei, sau a Bulgariei, era mai puţin probabilă, Marele Stat Major a fundamentat variante de apărare, în condiţiile unui conflict generalizat. Într-o asemenea eventualitate situaţia României devenea cât se poate de delicată. Din punct de vedere operativ-strategic, teritoriul ţării, ameninţat pe trei sferturi din lungimea frontierelor, putea fi supus unor largi manevre pe linii exterioare, ceea ce ar fi obligat comandamentul român să-şi disperseze forţele. Pentru a face faţă unei asemenea provocări, a interzice direcţii de ofensivă dinspre vest şi a economisi forţe pe seama frontului de est s-a hotărât realizarea sistemului de fortificaţii pe frontiera de apus.

Succesul într-o asemenea situaţie depindea, în măsură decisivă, de capacitatea de a stabili inamicul prezumtiv cel mai periculos, pentru a angaja bătălia, mai întâi, pe frontul acestuia, asigurând concomitent acoperirea pe celelalte fronturi. Comandamentul român a apreciat just că o colaborare germano-ungară profila primejdia la graniţa de vest, şi datorită faptului că armata ungară, având posibilitatea să se mobilizeze mai repede, putea să acţioneze cu forţe importante, atât în *Poarta Someşului,* cât şi în *Poarta Mureşului,* deoarece armata cehoslovacă ar fi fost angajată de Wehrmacht. Această ipoteză avea în vedere şi angajamentele militare asumate în cadrul Micii Înţelegeri şi a Înţelegerii Balcanice.

Pe de altă parte, luând în considerare alianţa polono-română, faptul că U.R.S.S. avea un tratat de alianţă cu Franţa, precum şi o situaţie precară la frontiera din Extremul Orient, Marele Stat Major român estima, ca mai probabil, un război la vest şi sud şi mai puţin probabil un război la est, contra sovieticilor. În ipoteza aceasta urma ca, la frontierele de est şi sud, să se adopte o *defensivă preventivă,* care să asigure integritatea ţării, în eventualitatea unui atac pe aceste fronturi, iar pe frontul de vest să se organizeze o *defensivă fermă*, de durată, pentru respingerea agresorului şi apărarea graniţelor.

Enciclopedică, 1995; Mihai Caliniuc, Nicolae Ciobanu, *80 de ani în misiune la frontieră*, Editura MI, 1999; Eliza Campus, *Politica externă a României în perioada interbelică*, Editura Politică, Bucureşti, 1975; Idem, *Din politica externă a României 1913-1947,* Bucureşti, Editura Politică, 1980 Campus, Eliza, *Mica Înţelegere*, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1968; Idem, *Mica Înţelegere (1921-1938),* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1997; Grad, Cornel, *Istoriografia marilor cesiuni teritoriale româneşti din vara anului 1940,* în *Caiete Silvane,* 2002, nr. 3-4, p. 60-65.

[75] Magyar Hadserg Leveltar (Arhivele Militare Ungare, în continuare: M.H.L.I.), Act 631/2 hds, I/1940, p. 607-620

Având în vedere aceste realităţi, factorii politici de decizie, asumându-şi responsabilitatea apărării naţionale, au fixat misiunea armatei. Dintre toate formulările cu privire la misiunile acesteia, cea mai sugestivă aparţine regelui. Armata - se preciza, de pildă, în mesajul regal adresat cu ocazia deschiderii sesiunii Corpurilor legiuitoare din noiembrie 1936 – reprezenta „reazimul de temei al existentei statului, suprema garanţie de pace şi de apărare a fruntariilor"[76]. Rezultă, aşadar, că funcţia fundamentală a armatei, în perioada dintre cele două războaie mondiale, a constituit-o apărarea hotarelor statului naţional, în integralitatea lor. În nici o variantă şi în nici o ipoteză a planurilor întocmite de Marele Stat Major, ca organ de concepţie şi conducere a pregătirii armatei, nu s-a pus problema unor acţiuni agresive împotriva vreunui stat vecin. Dimpotrivă, în toată perioada interbelică s-au depus eforturi stăruitoare, din partea forurilor politice şi militare, pentru îmbunătăţirea relaţiilor cu toate statele vecine[77].

Activitatea în domeniul militar a avut în vedere, ca obiectiv practic, edificarea unui sistem naţional de apărare, capabil să asigure integritatea ţării, şi unul conceptual, de a fixa în planuri şi ipoteze modalităţile de ripostă la eventualele agresiuni. Sesizând lipsa fondurilor necesare apărării, regele Carol al II-lea a făcut apel la biserică şi la ierarhii acesteia, pentru realizarea „fortificaţiilor" în sufletele românilor şi pregătirea poporului pentru confruntările viitoare. Biserica era chemată să ţină pasul vremii, să treacă de la starea contemplativă la acţiunea „vie pentru a se afirma cu putere în faţa nevoilor vieţii moderne"[78]. Şcoala şi biserica erau îndemnate a face educaţia şi pregătirea tineretului în spiritul moralei şi dragostei faţă de neam şi ţară.

Regele solicitase constant corpurilor legiuitoare să acorde o grijă deosebită armatei şi politicii externe. Cele două elemente, în concepţia suveranului, trebuiau tratate unitar. Fiecare, prin metodele specifice, trebuiau să întărească tratatele şi alianţele pentru menţinerea păcii. Pentru realizarea acestor nevoi, de interes naţional, chestiunile apărării cereau rezolvări urgente, cu atât mai mult cu cât situaţia internaţională o impunea. Parlamentul era îndemnat să-şi facă datoria de „întărire în sufletul naţiunii a crezului în forţele şi destinele ei"[79]. Pentru nevoile stringente ale apărării, industria proprie de război trebuia sprijinită prin măsuri legislative şi de organizare, în aşa fel încât să poată da randamentul solicitat. Rostul întăririi oştirii era motivată spunea regele, în mesajul adresat deputaţilor (4 decembrie 1936), de nevoia de a fi puternici, spre a închega şi mai bine

[76] Carol al II, *Cuvântările regelui…,* p. 178-179
[77] Pentru detalii vezi: Constantin Moşincat, *Politica de apărare….*
[78] Carol al II, *Cuvântările regelui…,* p. 17
[79] *Ibidem*, p. 96

solide prietenii, spre a arăta tuturor hotărârea de a apăra cu îndârjire patrimoniul naţional[80].

La 7 martie 1936, Germania a hotărât remilitarizarea Renaniei, ignorând prevederile adoptate la încheierea păcii. Franţa a asistat cu pasivitate la această situaţie şi nu a intervenit în sprijinul ţărilor est-europene care sperau să aibă ajutorul său. Politica securităţii colective, ca şi tratatele şi organismele pentru care a militat ministrul nostru de externe, primeau puternice lovituri odată cu invadarea unor ţări din Europa de către trupele hitleriste. Titulescu a fost supus unor critici tăioase din partea unei părţi a spectrului politic din ţară, pentru apropierea de U.R.S.S. În ţară, Titulescu era atacat în mod expres de către C. Z. Codreanu printr-o circulară, din 30 mai 1936. În afară, Polonia interpretase apropierea noastră de U.R.S.S ca o slăbire a alianţei sale cu România. Italia nu-i iertase lui Titulescu critica promptă a intervenţiei din Etiopia. Iniţiativele lui Titulescu îl iritaseră şi pe regele Carol al II-lea, care crezuse că ministrul său de externe se considera singurul diriguitor al politicii externe a României, fapt pentru care, la 24 august 1936, l-a înlăturat din guvern. Politica externă a României nu s-a schimbat odată cu cea europeană dar s-a modificat orientarea regelui către o simpatie cu partidele de dreapta, pentru o mai uşoară preluare şi instalare a regimului său.

Faţă de armată, ale cărei nevoi le cunoştea prin contactul direct, prin studiul şi aprobarea, în Consiliul Suprem de Apărare a Ţării, a planurilor anuale de campanie și prin participarea la manevrele regale, Carol al II-lea a avut o atitudine pozitivă. Programul său politic se bazase pe colaborarea cu armata şi pe sprijinul bisericii. Pe lângă asigurarea urgenţelor de ordin material, pe care forurile legislative le acordaseră armatei, regele constata şi o preocupare faţă de alte probleme ale ţării. În acele împrejurări prima, era grija pentru armată, căreia Parlamentul român – aşa cum arăta regele în mesajul său către Senat - i-a arătat întotdeauna toată dragostea ce o merita pentru spiritul ei de disciplină, care reprezenta o pildă vie pentru naţiune. Regele îi îndemna pe toţi parlamentarii să fie conştienţi că, rezemaţi pe o oştire perfect organizată şi înzestrată, se va putea asigura „dezvoltarea noastră firească”[81], pentru menţinerea păcii.

Politica externă românească urma calea trasată de rege pentru întărirea poziţiei României de colaborare cu ţările blocului antirevizionist. Manifestările de solidaritate ale ţărilor Micii Înţelegeri au fost întărite de vizitele Principelui Paul al Iugoslaviei şi a preşedintelui Cehoslovaciei Eduard Beneş, la Bucureşti (1936), vizite care au marcat colaborarea politică şi militară. Prietenia şi solidaritatea a rezultat şi din simpatia

[80] *Ibidem*, p. 192
[81] *Ibidem*, p. 65

manifestată faţă de rege, ca urmare a vizitei sale la Praga, din 1937. Toate acestea erau semne că aceste state aveau forţa şi voinţa de a păstra pacea. Vizitele la cel mai înalt nivel au determinat detensionarea relaţiilor româno-bulgare (1933). Colaborarea militară cu Franţa a cunoscut aspecte diverse. Aşa, de pildă, la manevrele regale din toamna anului 1937, a fost invitat şeful de stat major francez, generalul Gamelian. Regele l-a asigurat pe demnitarul francez că ceea ce văzuse nu reprezenta o armată „aliată numai pe hârtie, ci o armată pe care puteţi conta”[82]. Printr-o asemenea colaborare, România se voia un exportator de securitate pentru statele din zonă. Regele vedea apropierea de U.R.S.S. ca pe o garanţie şi o punere la adăpost a teritoriilor Basarabiei şi Bucovinei, faţă de politica de forţă.

Pe baza acestei estimări, în planul operativ, pentru anul 1936, de exemplu, comandamentul român a decis ca, pentru teatrul de operaţii de vest, să concentreze majoritatea forţelor sale, iar pe celelalte numai forţele strict necesare pentru *acoperire*. Rezerva Marelui Cartier General, formată din aproximativ 10 divizii, era dispusă central pentru o uşoară manevră spre frontul periclitat. Pentru apărarea frontierei de sud şi a litoralului Marii Negre, Marele Stat Major român a luat în calcul posibilitatea acţiunii conjugate a armatei române cu trupe din Iugoslavia, Grecia, Turcia, în cazul când Bulgaria ar fi declanşat agresiunea împotriva unuia dintre aceste state. Pentru toate statele din cele două organizaţii defensive, Ungaria şi Bulgaria rămâneau adversarii permanenţi. Prin urmare, în caz de conflict generalizat, a fost examinată posibilitatea scoaterii lor din cauză, după care armatele statelor aliate căpătau libertatea de acţiune, pentru a se putea apăra pe alte fronturi împotriva unor inamici mult mai puternici. Planurile strategice de apărare, în care prevala ipoteza, ca o agresiune împotriva României putea avea loc, cu predilecţie, dinspre vest şi sud se referea la perioada 1934-1938.

O asemenea concepţie politică a fost eronată. Ipotezele menţinerii neutralităţii Germaniei, Italiei şi U.R.S.S., nu erau de conceput într-un conflict generalizat. Protocoalele politice s-au limitat la sprijin reciproc numai dacă statele semnatare ar fi fost atacate. Chestiunile teritoriale cehoslovace, de pildă, şi ale României, s-au tranşat prin dictate (München, Viena).

Mare preţ punea Carol al II-lea pe corpul de cadre, a cărei valoare şi loialitate o aprecia în mod elogios. La centenarul întemeierii armatei permanente, regele evidenţia progresul făcut de armată. Cu acel prilej întărea dorinţa şi vocaţia de pace a României, precizând că nu există ţară mai dornică de muncă rodnică şi paşnică a cărei „oştire este gata oricând de a îndeplini cu toată hotărârea misiunea ei istorică, care astăzi este de a apăra

[82] *Ibidem*, p. 279

patria în graniţele fireşti ale neamului nostru"[83]. Afirmaţia regelui se sprijinea pe elementul uman, nepreţuit, credincios, inteligent, plin de încredere în superiori, element care ştia să-şi facă pe deplin datoria, atunci când era nevoie.

În februarie 1939, Marele Stat Major sesizase că situaţia politico-militară în sud-estul Europei se înrăutăţiseră pe măsură ce Germania încerca să-şi realizeze planurile de expansiune spre răsărit, cu varianta prin Polonia, sau chiar prin România. La o asemenea tensiune s-a ajuns, într-adevăr, după ce între Germania şi U.R.S.S. a fost semnat, la 23 august 1939, tratatul de neagresiune, prevăzut cu o anexă secretă, prin care cele două state revizioniste îşi împărţeau, în aparenţă, sferele de influenţă între Marea Baltică şi Marea Neagră. Luând în considerare aceste evenimente, Marele Stat Major român apreciase că, cele două puteri au procedat la încercuirea operativ-strategică a României, astfel, apărarea trebuia asigurată pe întreaga lungime a frontierelor naţionale. Aceste concluzii au fost puse în dezbaterea forurilor legislative şi în Consiliul Suprem de Apărare.

[83] *Ibidem*, p. 87 – 89. Pentru o bibliografie asupra temei vezi: Beldiman, Dana, Şperlea, Florin, *Militari români în politică, 1918-1965. O schiţă istorică,* în *Studii şi materiale de epocă contemporană,* Institutul N. Iorga, Bucureşti, 2004, p. 5-22; Beldiman, Corneliu, *Ecoul sosirii în ţară a prinţului Carol* în *Jurnalul de operaţii (Registrul istoric) al Corpului 1 Armată,* în *Dosarele istoriei*, nr. 5, p. 10-13; Ioan Bolovan, *Reflecţii pe marginea negocierilor româno-maghiare din vara anului 1940,* în *Aradul cultural*, 2000, p. 21-24; Constantin Botoran, *Minorităţile etnice şi politice de apărare din centrul şi Sud - Estul Europei (1919-1939*) în *Anuarul Institutului de Studii Politice şi Istorie Militară, 1998*, p. 232-240; Idem, *Perfidia rusească şi Dictatul de la Viena*, în *Revista de istorie militară*, 1995, nr. 1, p. 31-35

Idem, *Materiile prime Strategice din România – obiectiv major al politicii răsăritene a Germaniei din anii 1930*, în *Anuarul Institutului de Studii Politice şi Istorie Militară*, 1996, p. 93-107; Vasile Bozga, *Dezvoltare şi afaceri în România interbelică,* în *Dosarele istoriei*, 2001, nr. 10, p. 28-32; Radu Florin Bruja, *Doctrina şi programul Frontului Renaşterii Naţionale,* în *Codrii Cosminului,* Universitatea „Ştefan cel Mare" Suceava, 2000-2001, nr. 6-7, p. 335-339; Constantin Buchet, *România şi Republica de la Weimar. 1919-1933. Economie, diplomaţie şi geopolitico,* Bucureşti, Editura All Educaţional, 2001; Ion Bulei, *Sistemul politic al României moderne: Partidul Conservator*, Bucureşti, Editura Politică, 1987; Constantin Buşe, *Crizele din Europa şi atitudinea statelor din lumea nouă,* în *Istorie şi ideologie*, Bucureşti, 2002, p. 200-206; Idem, *Conferinţa de la Locarno – o încercare de consolidare a păcii în Europa*, în *Revista de istorie,* 1985, nr. 9; Gheorghe Buzatu, *Diplomaţi români împotriva cedărilor teritoriale,* în *Academica*, 2000, nr. 10-11, p. 16-17; Idem*, Acţiunea diplomatică a României în perioada neutralităţii (1939-1940),* în *Diplomaţii şi diplomaţi români*, vol. II, Focşani, 2002, p. 353-457; Idem, *Diplomaţi români împotriva cedărilor teritoriale,* în *Memoriile Secţiei de Ştiinţe Istorice şi Arheologie a Academiei Române,* 2000, p. 17-27; Idem, *România între Ultimatum şi Dictat (1940),* în *Identitate naţională şi spirit european,* Bucureşti, 2003, p. 441-452; Gheorghe Buzatu, Marusia Cârstea, *România şi Marea Britanie au jucat mereu în contratimp,* în *Historia*, 2003-2004, nr. 26, p. 35-41; Cornel Grad, 1939. *Iuliu Maniu vs. Dictatura carlistă,* în *Simes, 1999*, nr. 3-4, p. 45-68.

Oştirea, în concepţia suveranului, trebuia să fie în aşa fel înzestrată, încât întreaga naţiune să poată avea încrederea că este bine pregătită. Cu toate eforturile financiare făcute, timpul pierdut, în ceea ce priveşte dotarea cu armament şi muniţii, nu a putut fi recuperat până la începerea rapturilor teritoriale. Marea încredere pe care o avea Carol al II-lea în armată nu a fost încercată atunci când situaţia a cerut-o. Cu prilejul mobilizării parţiale, din 1939, ministrul apărării a lăudat calităţile şi credinţa ostaşului iar regele i-a îndemnat pe comandanţi să „completeze virtuţile nevăzute" pentru ca noile maşini de luptă să fie bine mânuite.

Carol al II-lea, de la urcare pe tron şi până la abdicare, a avut o atitudine constant pozitivă faţă de armată, bazată pe o concepţie din care se desprinde grija şi preocuparea pentru datarea şi pregătirea acesteia în funcţie de misiunea pe care el însuşi i-a fixat-o. Legile adoptate, în baza cărora s-au luat măsuri corespunzătoare, precum şi politica externă (relaţii, acorduri şi tratatele încheiate) promovată de România, a fost direcţionată corect de către suveran. În plan intern au existat preocupări consistente de pregătire a poporului pentru vremurile viitoare.

Considerăm că măsurile luate de suveran au urmărit realizarea scopului politic de menţinere a graniţelor României Mari. Decizia finală, pe care Carol al II-lea a împărţit-o cu membrii Consiliului de Coroană, a fost greşită. Cedarea fără luptă a pus capăt politicii falimentare promovată şi patronată autoritar de suveran.

Ca argumente la afirmaţiile noastre redăm câteva fragmente din cele mai importante cuvântări şi discursuri rostite de Carol al II-lea, în perioada cercetată de noi, relevante pentru politica de apărare şi câteva documente semnate de acesta.

Mesaje şi discursuri oficiale ale regelui Carol al II-lea

1.

"Pe lângă grija de ordin material, văd cu plăcere că daţi şi altor probleme atenţia ce li se cuvine. Prima este grija armatei noastre, căreia Parlamentul roman i-a arătat întotdeauna toată dragostea ce o merită pentru vitejia şi spiritual ei de disciplină, care e o pildă vie pentru naţiune. Toţi trebuie să fie conştienţi că, rezemaţi pe o oştire perfect organizată şi înzestrată după toate cerinţele moderne, vom putea, în orice clipă, să asigurăm dezvoltarea noastră firească, păstrând astfel idealul nostru de menţinere a păcii între popoare, care a fost întotdeauna chiar temelia politicii noastre internaţionale."

Carol al II-lea, *Cuvântare cu ocazia solemnităţii înmânării răspunsului la mesajul din partea Senatului, 22 Decembrie 1930,* în *Cuvântările regelui Carol II 1930-1940,* Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II" 1940, p.65

2.

"Ca întotdeauna, Parlamentul roman arată dragostea lui neprecupeţită scumpei mele oştiri, care, printr-o serie de noi dispoziţiuni legale, trebuie îmbunătăţită şi întărită. Ea este pentru noi chezăşia cea mai puternică a dorinţei noastre de pace, care este baza chiar a politicei internaţionale a României. Această politică, pe care o comentaţi în răspunsul Domniei Voastre, sunt hotărât să o menţin şi să o afirm cu toată energia. În deplină concordanţă cu spiritual Societăţii Naţiunilor şi încurajând întotdeauna ideea de colaborare între popoare, România va fi totdeauna pe drumul cel mai bun al dezvoltării civilizaţiei. Atât pe tărâmul politic, cât şi pe cel economic, această permanentă consfătuire şi pe cât se poate, unire între naţiuni prezintă o asigurare pentru greaua criză care bântuie toată lumea".

Carol al II-lea, *Cuvântare cu ocazia solemnităţii înmânării răspunsului la mesaj din partea Adunării Deputaţilor, 22 Decembrie 1930, în Cuvântările regelui Carol II 1930-1940,* Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II", 1940, p.69

3.

"Camarazi,

Mare este pentru neamul Meu serbarea de astăzi, căci ea încheie o întreagă epocă a istoriei. O sută de ani de la întemeierea armatei permanente şi îndeosebi a infanteriei înseamnă pentru ţară un întreg veac de progres şi de dezvoltare. Între cele patru polcuri, hărăzite nouă de Regulamentul Organic sub oblăduirea Generalului Kisseleff, şi falnica armată care apără astăzi graniţele României, se încadrează întreaga dezvoltare a armatei noastre.(…). Poate că mulţi răuvoitori, care vor citi cuvintele rostite în această seară, ar dori să creadă că nu există ţară mai dornică de război ca România. Se înşeală amarnic! Nu există pe suprafaţa pământului ţară mai dornică de pace şi de muncă rodnică şi paşnică; dar suntem datori să afirmăm cu toată energia că oştirea noastră este gata oricând de a îndeplini cu toată hotărârea misiunea ei istorică, care astăzi este de a apăra patria în graniţele fireşti ale neamului nostru".

Carol al II-lea, *Cuvântare la banchetul de la Cercul Militar, Bucureşti, 10 mai 1931, în Cuvântările regelui Carol II 1930-1940,* Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II", 1940, p.87 - 89.

4.

"Economiile pe care suntem nevoiţi să le facem nu vor atinge însă organizaţia şi dezvoltarea apărării noastre naţionale. Armata noastră, scumpă tuturor, face şi acum obiectul atenţionării speciale a Guvernului Meu, din punct de vedere al dotaţiunilor şi al creării industriilor de război în ţară. Ministrul armatei va supune deliberării Domniilor Voastre mai multe proiecte de legi menite a completa organizarea şi buna funcţionare a diferitelor sale organe constitutive, precum: Legea cadrelor, Legea creării Corpului Tehnic al Armatei, Legea Aeronauticii, Legea Corpului subofiţerilor, Legea pentru asigurarea fondului necesar dotaţiunilor armatei. Necesitatea comprimării cheltuielilor bugetare,

evident, a impus şi armatei unele reduceri, care nu sunt însă de natură a vătăma instrucţia şi buna pregătire pentru menirea ei. Guvernul Meu va îngriji ca, din primele venituri extraordinare ce se vor realiza, să completeze dotaţiunile ce au fost reduse prin creditele bugetului ordinar".

Carol al II-lea, *Mesajul regal citit la deschiderea sesiunii ordinare 1931 – 1932, Bucureşti, 15 Noiembrie 1931,* în *Cuvântările regelui Carol II 1930-1940,* Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II", 1940, p127 – 128.

5.

(…), În politica externă România rămâne credincioasă principiilor care au îndrumat şi în trecut acţiunea Guvernelor ei şi care sunt determinate atât de legăturile sale strânse cu Puterile aliate şi amice, cât şi de dorinţa sinceră de a trăi în bună înţelegere cu toate popoarele apropiate sau îndepărtate, spre a întări, pe temeiul poziţiunilor stabilite, opera de pace de care are nevoie lumea întreagă"

Carol al II-lea, *Mesajul regal citit la deschiderea sesiunii ordinare 1931 – 1932,* Bucureşti, 15 Noiembrie 1931, în *Cuvântările regelui Carol II 1930-1940,* Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II", 1940, p. 133

6.

"Avem un element uman nepreţuit, credincios, inteligent, plin de încredere în superiorii lui, element care am ferma convingere că va şti să-şi facă pe deplin datoria, atunci când va fi nevoie. Oştirea trebuie să fie în aşa fel înzestrată, încât întreaga naţiune să poată avea încrederea că este bine pregătită"

Carol al II-lea, *Discurs al manevrele de cadre de la Roman, 8 Octombrie 1932,* în *Cuvântările regelui Carol II 1930-1940,* Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II", 1940, p.180.

7.

"…În politica externă, România va urmări cu demnitate şi fără şovăială realizarea ţelurilor care, singure, pot călăuzi acţiunea noastră de stat: respectul scrupulos al tratatelor; menţinerea neclintită a alianţelor; intensificarea relaţiilor de prietenie cu toate statele, fără deosebire; colaborare strânsă cu Societatea Naţiunilor, ale cărei idealuri pacifice sunt împărtăşite de întreg poporul roman".

Carol al II-lea, *Mesajul regal de deschidere a sesiunii ordinare 1932 – 1933, Bucureşti, 15 Noiembrie 1932,* în *Cuvântările regelui Carol II 1930-1940,* Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II", 1940, p.194

8.

„Rezultatul subscrierilor la împrumutul înzestrării constituie nu numai o manifestaţie strălucită de solidaritate, dar şi o dovadă a posibilităţilor materiale pe care ne putem sprijini în opera de redresare economică şi tehnică a ţării".

Carol al II-lea, *Mesaj regal de deschidere a sesiunii ordinare programate 1934-1935 a Corpurilor Legiuitoare 15 Noiembrie 1934*

9.

"Tot pentru această operă de întărire a rezistenţei noastre, am făcut neîncetat apel la unirea sufletească a tuturor forţelor vii şi conştiente ale ţării, şi răspunsurile date acestor chemări au umplut sufletul Meu de bucurie ; căci înseamnează că pe lângă betonul ce se toarnă în cazematele întăriturilor de la graniţă, s-au întărit şi zidurile cetăţii sufleteşti a rezistenţei naţionale"

Carol al II-lea, Răspuns la adresa de răspuns a Senatului la mesajul tronului 22 Martie 1940

10.

Rezoluţii ale regelui Carol al II-lea, primului ministru Armand Călinescu, şi a general Florea Ţenescu în urma inspecţiei lucrărilor de fortificaţii din vestul ţării

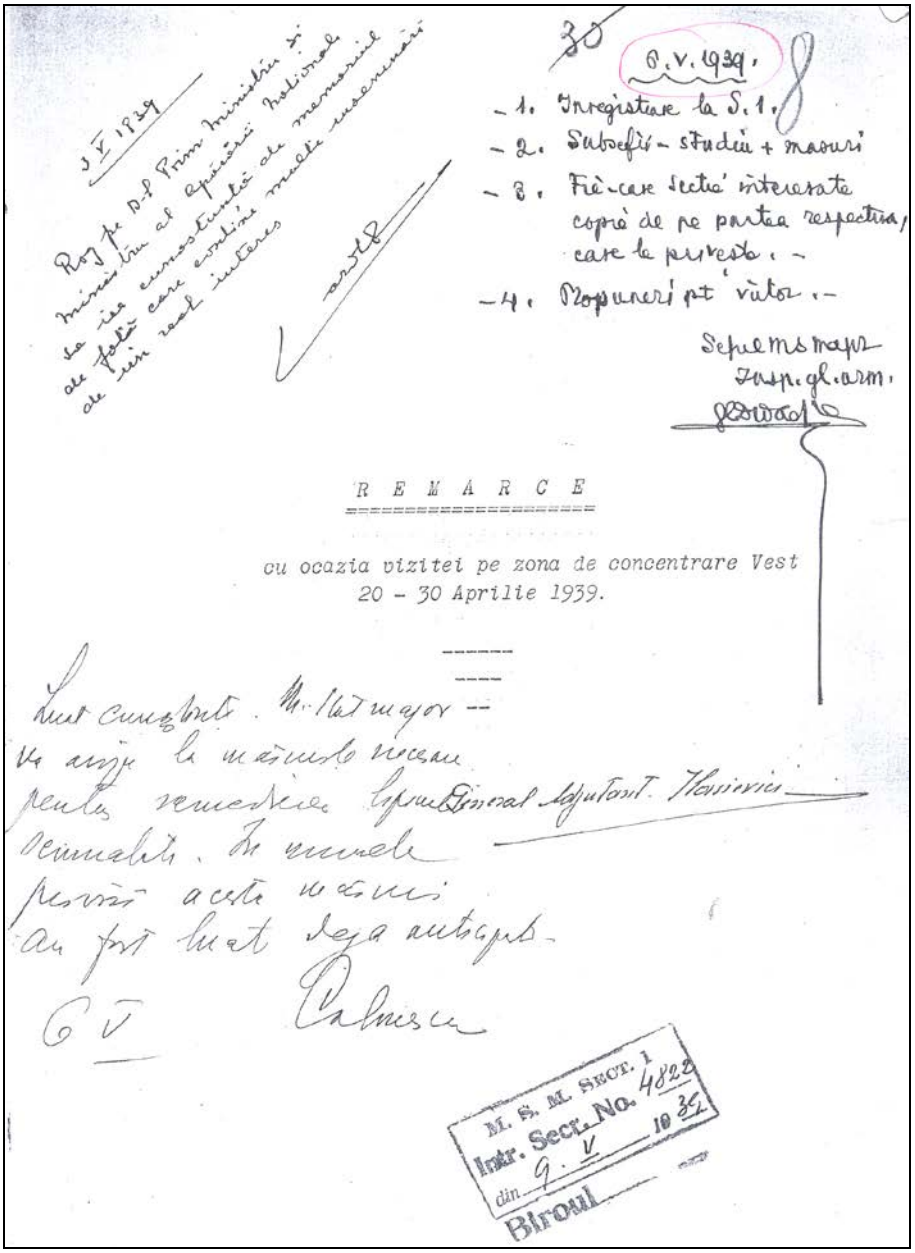

30

6.V.1939.

- 1. Inregistrare la S.1.
- 2. Subsefii - studiu + masuri
- 3. Fie-care secţie interesate copie de pe partea respectivă, care le priveşte.
- 4. Propuneri pt vitor.

Seful M.S. major
Insp. gl. arm.

3 V 1939

Rog pe D-l Prim ministru şi ministru al apărării naţionale sa iea cunoştinţă de memoriul de faţă care conţine multe însemnări de un real interes

R E M A R C E

cu ocazia vizitei pe zona de concentrare Vest
20 - 30 Aprilie 1939.

Luat cunoştinţă. M. Stat major va avea la măsurile necesare pentru remedierea lipsurilor semnalate. În urmele pervăzi aceste măsuri au fost luate deja anticipat.

General Adjutant. Hasievici

6 V

Călinescu

M. S. M. SECT. 1
Intr. Sect. No. 4822
din 9. V 1939
Biroul

(A.M.R., *fond 5418*, dos. 1706, p. 8)

Convocarea Consilierii regali pentru şedinţa Consiliului Suprem de Apărare din 6 septembrie 1939

Ministrul Casei Regale face cunoscut[84]:

1. Maiestatea Sa regele, convocând consilierii regali, şedinţa a avut loc astăzi 6 septembrie, ora 16, la palatul Cotroceni.

2. După expunerea preşedintelui Consiliului de Miniştri, ministru al apărării naţionale, şi a ministrului afacerilor străine asupra politicii externe a guvernului faţă de evenimentele internaţionale în curs, Consiliul în unanimitate a aprobat acţiunea diplomatică urmată şi măsurile militare luate pentru apărarea fruntarii lor.

3. Consiliul, în unanimitate, a hotărât observarea strictă a regulilor neutralităţii stabilite prin convenţiunile internaţionale faţă de beligeranţii din actualul conflict.

4. Au luat parte:

Domnii: Armand Călinescu, preşedintele Consiliului de Miniştri;

General Arthur Văitoianu, consilier regal;

Dr. Al. Vaida-Voevod, consilier regal;

Gh. Gh. Mironescu, consilier regal;

Prof. N. Iorga, consilier regal;

Dr. C. Angelescu, consilier regal;

Gh. Tătărescu, consilier regal;

C. Argetoianu, consilier regal;

General adj. E. Ballif, consilier regal;

Grăniceri Gafencu, ministru al afacerilor străine.

Bucureşti, 6 septembrie 1939.

(*"Monitorul oficial"*, din 7 septembrie 1939)

[84]Vezi: Raoul Bossy, *Amintiri din viaţa diplomatică (1918–1940), vol. II. 1938-1940*, Ediţie şi indice de Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Humanitas, 1993, p. 175; Ioan Scurtu, Theodora Stănescu-Stanciu,Georgiana Margareta Scurtu, *Istoria românilor între anii 1918–1940,* Alexandru Vianu, Constantin Buşe, Zorin Zamfir, Gheorghe Bădescu, *Relaţii internaţionale în acte şi documente, vol. II, 1939-1945,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1976, pp. 28-29.

Regina Maria a României, (n. 29 octombrie 1875 născută *Marie Alexandra Victoria*, din Casa de Saxa-Coburg şi Gotha, Eastwell Park, Kent, Anglia — d. 18 iulie 1938, Sinaia, Regatul României), a fost mare prinţesă a Marii Britanii şi Irlandei, consoarta regelui Ferdinand şi regină a României. A fost nepoata reginei Victoria a Marii Britanii (foto[85]). A fost supranumită de popor "Mama răniţilor", "Regina-soldat", pentru atitudinea ei de bravură din timpul Primului Război Mondial, când, alături de doamnele de la curte a lucrat direct pe front în spitale de campanie sau a coordonat activitatea unei fundaţii de caritate.

Când negociatorul şef al delegaţiei româneşti, primul ministru Brătianu, a început să piardă teren, regele a rugat-o pe regină să intervină, iar aceasta a plecat într-o misiune neoficială la Paris şi la Londra. Regina Maria s-a instalat cu fetele sale, extrem de frumoase, la Hotelul Crillon, în Place de la Concorde. Preşedintele Clemenceau, un fost ofiţer de armată cu maniere impecabile şi cu o înclinaţie spre femei frumoase şi-a prezentat omagiile în faţa Reginei, care l-a primit în toată splendoarea sa. Inima reginei a fost înmormântată, din ordinul ei, la Balcic, reşedinţa sa de pe malul Mării Negre. Regina Maria a României Mari, a avut o ultima dorinţă, trupul să-i fie înmormântat la mănăstirea Curtea de Argeş, iar inima la reşedinţa de la Balcic. Atâta vreme cât a prezidat regenţa lui Mihai I, până la revenirea pe tron a regelui Carol al II-lea, regina mamă a avut un rol foarte influent în toate mediile româneşti, privilegii pe care dorea să şi le menţină până la moarte. Evident că a intrat în conflict de interese cu fiul său Carol care a izolat-o din sfera politică şi astfel influenţa sa s-a menţinut doar la nivelul casei regale.

[85] http://ro.wikipedia.org/wiki/Imagine:ReginaMaria.jpg. Prinţesa Maria este nepoată a Regelui Edward al VII-lea şi verişoară primară a Ţarului Nicolae al II-lea şi a Regelui George al V-lea. Vezi şi Ghizela Cosma, *Aspecte privind mişcarea feministă din România în perioada interbelică. Anii´30,* în *Condiţia femeii în România în secolul XX,* Cluj-Napoca, 2002, p. 81-99; Idem, *Elites féminines de Transylvanie (1918-1938). Continuité et changement,* în *Colloquia, 1996-1997,* p. 228-240; Ştefania Ciubotaru, *Carol II – Regina Maria: războiul orgoliilor,* în *Magazin istoric,* 2002, nr.1-2,p.73-73; Maria regină a României. Regine încoronate, Bucureşti, Editura Garamond, 2001; Adrian-Silvan Ionescu, *„Dragă regina Maria"- scrisori de la cetăţeni americani adresate suveranei României (1926),* RA, 20047, nr.1-2, p.246-266; Şerban Papacostea, *Maria, regina României, Memoriam,* 2003, nr. 43, p.6-11.

Cât priveşte atitudinea sa faţă de armată aceasta este extrem de bine definită prin acţiunile întreprinse în timpul campaniei din primul război mondial dar şi după prin situarea sa în fruntea societăţii *Mormintele eroilor căzuţi în război*[86], transformată în *Societatea Cultului eroilor*. Sub înaltul său patronaj s-au ridicat monumente, troiţe, plăci comemorative şi s-au amenajat cimitire pentru cinstirea eroilor întregirii neamului.
Regina Maria a participat alături de fiii săi la activităţi şi ceremonialuri militare, fiind patroana Serviciului geografic al armatei.

Cuvântarea regelui Carol al II-lea şi semnăturile suitei regale la solemnitatea acordării gradului de sublocotenent promoţiei „Semicentenarului”

În ziua de 1 Iulie 1931, la ora 8 toate Şcolile se adună la Şcoala de Geniu de la Cotroceni, unde urmează să se desfăşoare solemnitatea în decorul strălucitor al uniformelor albe ale noilor sublocotenenţi din toate armele în număr de 965. Încă de la 8.30 încep să sosească domnii generali din Garnizoana Bucureşti, apoi domnul general Ştefănescu Amza, ministrul armatei, Dl C. Argetoianu, ministrul internelor şi alţii. La ora 9.00 soseşte M.S. Regele Carol al II-lea, însoţit de Marele Voevod Mihai de Alba Iulia, A.S.R. Prinţul Nicolae, inspector general al Marinei, şi de Aghiotanţii regali.

Comandorul Bărbulescu Petre, comnadantul Şcolii Navale şi cel mai vechi dintre comandanţii Şcolilor, dă raportul raportul M.S. Regelui după care M.S. Regele Carol al II-lea, însoţit de Marele Voevod Mihai de Alba Iulia, A.S.R. Prinţul Nicolae, trec în revistă toate Şcolile, ofiţerii fiind aşezaţi, pe şcoli, în careu. Apoi M.S. Regele, cu Marele Voevod şi a.S.R. Prinţul Nicolae, iau loc în tribuna regală, înconjuraţi de generali şi asistenţa personalităţilor invitate la solemnitate.

În mijlocul careului se oficiază un Te-Deum de episcopul militar Stroe, înconjurat de cler şi de un cor de tineri ofiţeri ai Şcolii de geniu.

După Te-Deum episcopul ţine o cuvântare noilor ofiţeri.

Urmează citirea Înaltului Decret a celor 965 de tineri sublocotenenţi de către comandorul Bărbulescu Petre la microfon.

După aceasta ministrul armatei pronunţă o cuvântare la adresa M.S. Regelui şi tinerilor sublocotenenţi.

Apoi, M.S. Regele a rostit la microfon următorul discurs:

„Intrând definitiv în marea familie ostăşească vă aduc ca suveran şi şef al vostru salutul meu camaraderesc şi urarea mea, cea mai fierbinte ca în toată cariera voastră să fiţi la înălţimea nădejdilor ce Patria şi regele vostru pune în voi.

Cariera ce v-aţi ales-o implică un simţ al răspunderii pe care veţi fi chemaţi să-l dovediţi de îndată ce veţi începe munca de toate zilele.

Rolul ofiţerului în viaţa naţiunei este infinit de mare decât pregătirea pentru apărarea drepturilor şi graniţelor patriei. Având în grija voastră instrucţia soldaţilor tineri ce vin şi ei să-şi facă primii paşi ca cetăţeni, aveţi marea şi frumoasa

[86] Decretul lege din 12 septembrie 1919. Vezi Constantin Moşincat, *Puterea credinţei*, Editura GP, Oradea, 2001, p.182-197; Maria Mihăilescu, *Societatea „Mormintele Eroilor – Cultul Eroilor”*, în *Cronica Vrancei*, Focşani, 2000, vol.1, p. 183-193; Gheorghe Nicolescu, Cornel Ţucra, *Ultimul drum al reginei Maria*, în *Document*, 2000, nr.2, p. 10-12; Dan Berindei, *Carol al II-lea al României*, în *Dosarele istoriei*, 2000, nr.2, p.4-7;

responsabilitate de a fi acei care să îndrumaţi pe calea credinţei şi a datoriei un întreg popor.

După plămădirea sufletească a copiilor, care este menirea învăţătorilor, vine completarea educaţiei acestor flăcăi, prin ofiţeri. Astăzi oştirea e mai mult decât o pregătire profesională este o şcoală a naţiunii.

Spre a putea îndeplinii fără şovăire şi cu deplin succes această frumoasă menire, trebuie să fiţi conştienţi că spre a fi un ofiţer desăvârşit, trebuie mai presus de toate să fii cetăţean desăvârşit.

Din tot sufletul meu doresc ca ofiţerii români să fie pildă tuturora având veşnic înaintea ochilor virtuţile ce stau la temelia oricărei armate:

Dragostea de Patrie;

Credinţa către suveran;

Camaraderie loială,

Simţul neşovăit al datoriei şi al disciplinei.

Cu cât veţi fi mai stăruitori a întării aceste temelii ale instituţiei căreia i-aţi închinat viaţa voastră, cu atât întreaga naţiune în cap cu mine, vor fi mai mândri de oştirea noastră.

Există o legătură indisolubilă între familia domnitoare a cestei ţării şi oştire, legătură ce trebuie să se întărească pe zi ce trece prin încrederea mutuală.

Aceeaşi încredere ce au pus-o înaintaşi mei, în timpuri grele, în generaţiile de ieri o pun eu astăzi în voi. Acelaşi avânt în îndeplinirea datorie, care au arătat-o înaintaşi voştri, sunt convins că o veţi arătau-o şi voi.

1 Iulie 1931.

Plecaţi la unităţile voastre cu deplină încredere şi cu convingerea că toată dragostea şi grija mea de şef al oştirii vă va însoţi.

Dumnezeu să binecuvânteze paşii voştri în carieră spre binele şi întărirea României".

După aceasta regele şi suita au semnat cărţile de aur ale tuturor şcolilor, au urmat apoi defilarea pe şcoli a noilor ofiţeri, într-o ţinută impecabilă, care a făcut o impresie excelentă. Parada a fost comandată de Comandorul Bărbulescu Petre.

Urmat de suită Regele a vizitat instalaţiunile Şcolii de Geniu.

În fine, M.S. Regele cu toată suita şi asistenţa au trecut în sala de mese unde erau adunaţi toţi noii ofiţeri şi unde s-a servit o gustare. La intrarea M.S. Regelui toţi ofiţerii, într-un glas impunător, cântă Imnul Regal. M.S. Regele ridică cel dintâi paharul şi bea în sănătatea primilor ofiţeri ai promoţiei „Semicentenarului", care denumire o poartă toţi sublocotenenţi avansaţi pe 1 Iulie 1931.

Asistenţa a semnat în cartea de onoare a tuturor Şcolilor.

(A.M.R., *fond Colecţia Registre Istorice*, dos. 1117, f.50, 50v, 51, 51v)

Semnături la solemnitatea înălţării în grad a ofiţerilor din promoţia 1933

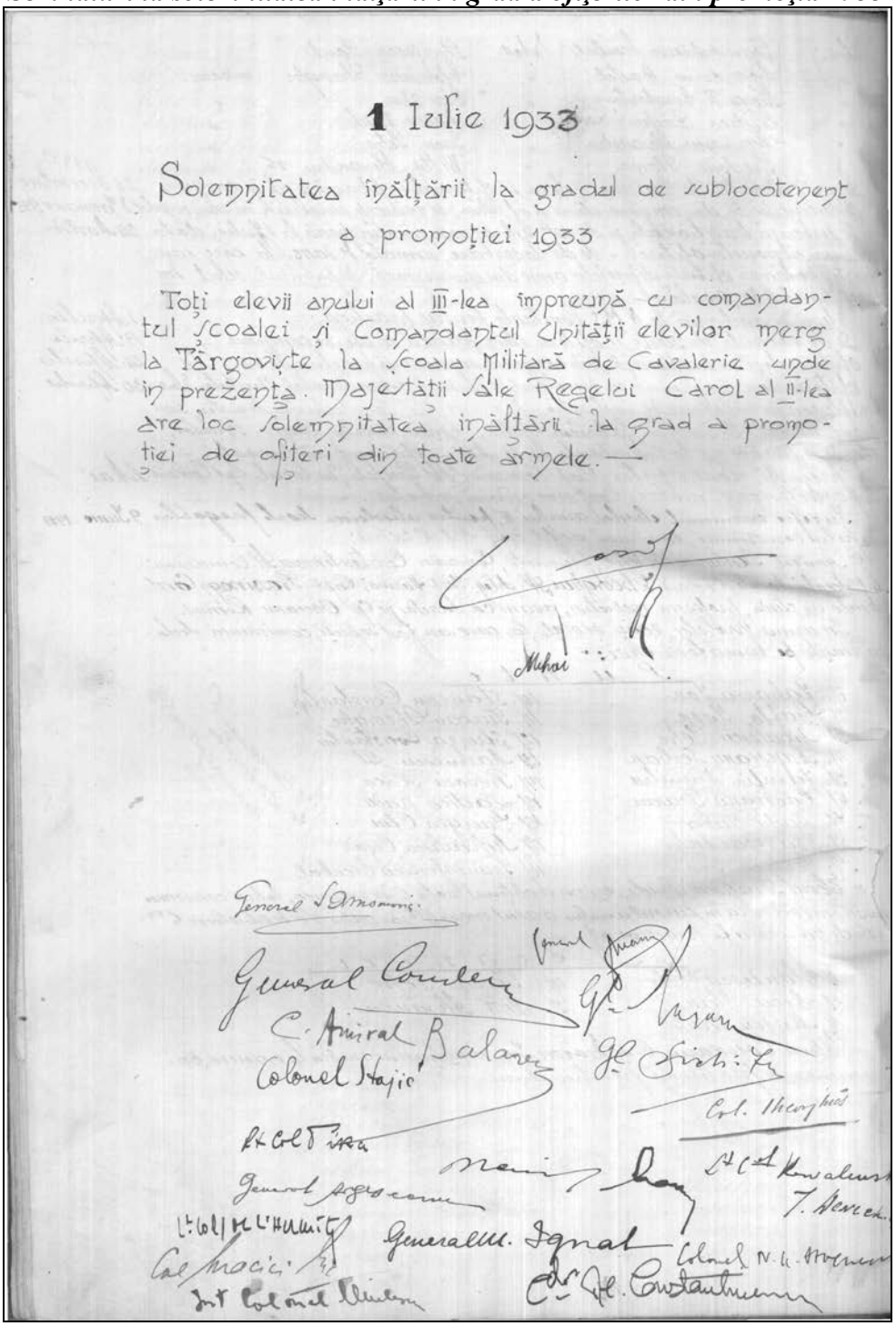

1 Iulie 1933

Solemnitatea înălţării la gradul de sublocotenent a promoţiei 1933

Toţi elevii anului al III-lea împreună cu comandantul Şcoalei şi Comandantul Unităţii elevilor merg la Târgovişte la Şcoala Militară de Cavalerie unde în prezenţa Majestăţii Sale Regelui Carol al II-lea are loc solemnitatea înălţării la grad a promoţiei de ofiţeri din toate armele.—

(A.M.R., *fond Colecţia de Registre Istorice*, dos. 1117, p.56)

SEMNĂTURI DECISIVE ALE PREŞEDINŢILOR PARTIDELOR POLITICE CARE AU GUVERNAT ROMÂNIA (1930-1940)

Cele două mari partide politice cu decizii semnificative în chestiuni referitioare la politica de apărare au fost P.N.Ţ. şi P.N.L.[87]

Partidul Naţional Ţărănesc decepţionase puternic, mai ales, ţărănimea care-şi pusese mari speranţe în el. Marea sa şansă se pierduse, anume de a fi, în viaţa publică a României, o puternică organizaţie a populaţiei rurale. Această sarcină, care i s-a oferit oficial, a rămas nefolosită. În calitate reprezentant al intereselor ţărănimii, ar fi trebuit să-şi propună îmbunătăţirea situaţiei ţăranilor, pe o bază într-adevăr democratică, şi de a le ridica nivelul de trai, printr-o soluţionare eficientă a problemelor. Partidul a deviat de la această linie iniţială, din motive oportuniste. De dragul unor perspective mai bune de guvernare, el a făcut numai paşi sociali şovăitori şi a preferat să se menţină pe linia compromisurilor, astfel, încât a apărut mai curând ca un partid al centrului burghez. Partidul a avut o evoluţie greşită, deoarece România avea nevoie de un adevărat partid de masă al ţăranilor. Îndată după preluarea puterii, partidul a ajuns la marginea prăpastiei, deoarece fusese cuprins şi descompus de uneltiri şi de scandaluri pe tema corupţiei politice, celebră fiind afacera *Skoda*.

Numai personalitatea lui Iuliu Maniu a împiedicat prăbuşirea partidului. Maniu a ştiut să se folosească, cu o abilitate deosebită, de poziţia sa personală faţă de tendinţele tot mai autoritare ale lui Carol al II-lea, speculând, mai ales, viaţa intimă a acestuia şi apărând astfel partidul. Opinia publică vedea în Maniu un adversar al regelui şi îi acorda simpatiile sale şi atunci când Partidul Naţional Ţărănesc se prăbuşea tot mai mult. De aceea, în pofida încercărilor regelui de a guverna, cu Partidul Naţional Ţărănesc, împotriva lui Maniu (Cabinetul Vaida-Voievod), Carol al II-lea nu a reuşit să înlăture simpatia de care se bucura acesta în popor. Înzestrarea trupelor cu alte categorii de armament nu a fost posibilă. Iniţiativele creării unei industrii proprii de armament nu a avut rezultatele dorite, deşi I.A.R.-ul asimilase un prototip de avion pentru fabricaţie. Cugirul, gata pentru producţia de armament portabil pentru infanterie, aştepta programe guvernamentale ferme. De altfel, regele Carol al II-lea a fost sesizat de conducerea respectivelor

[87] Lista guvernelor: Iuliu Maniu (*1873-1948*): 10.11 1928-07.06 1930; Gheorghe Mironescu (1874-?): 07.06 1930-08.06 1930; Iuliu Maniu (*a 2-a guvernare*): 13.06 1930-06.10 1930; Gheorghe Mironescu (*a 2-a guvernare*): 10.10 1930-04.04 1931; Nicolae Iorga (*1871-1940*): 18.04 1931-31.05 1932; Alexandru Vaida-Voevod (*a 2-a guvernare*): 06.06 1932-18.10 1932; Iuliu Maniu (*a 3-a guvernare*): 19.10 1932-12.01 1933; Alexandru Vaida-Voevod *(a 3-a guvernare*): 16.01 1933-12.11 1933; Ion G. Duca (*1879-1933*): 14.11 1933-29.12 1933; Constantin Anghelescu (*1870-1948):* 30.12 1933-03.01 1934; Gheorghe Tătărescu (*1892-1957*): 03.01 1934-28.12 1937; Octavian Goga (*1880-1938*): 28.12 1937-10.02 1938; Miron Cristea (1868-1939): 11.02 1938-06.03 1939; Armand Călinescu *(1893-1939):* 06.03 1939-21.09 1939; Argeşanu Gheorghe *(1883 -1940):* 21.09 1939-28.09 1939; Constantin Argetoianu *(1882-1946):* 28.09 1939-23.11 1939; Gheorghe Tătărescu *(a 2-a guvernare*) 25.11 1939-04.07 1940; Ion Gigurtu (*1886-1959*): 04.07 1940-04.09 1940; Ion Antonescu *(1882-1946):* 05.09 1940-23.08 1944. Alegeri parlamentare s-au ţinut în: 1931; iulie 1932; decembrie 1933; decembrie 1937

uzine despre încetarea „oricărei activităţi, închiderea porţilor şi concedierea lucrătorilor”[88]. Insistentele solicitări ale Marelui Stat Major au sensibilizat Partidul Naţional Ţărănesc, aflat la guvernare, să aloce fonduri pentru achiziţionarea de material de artilerie pentru înlocuirea celui existent, uzat fizic şi moral[89]. România cheltuia, după cum rezultă din statistica oficială publicată de Societatea Naţiunilor[90], cele mai puţine fonduri pentru întreţinerea armatei.

La sfârşitul crizei economice starea de pregătire a armatei a fost la periferia celei europene, practic incapabilă să mobilizeze mai mult de 10 divizii echipate de război[91]. Deficitele cele mai mari se înregistrau la materialul de artilerie grea, la tunurile antiaeriene, aeronave, nave de război, tancuri şi muniţiile aferente acestora. România era practic ca şi dezarmată, armata fiind incapabilă să asigure un minim de securitate ţării. Această realitate o găsim subliniată de generalul Ion Antonescu în raportul înaintat ministrului pentru demisia din fruntea Marelui Stat Major, în memoriul adresat regelui cu prilejul audienţei din iunie 1940 şi în scrisoarea din iulie 1940.

Partidul Naţional Liberal, cunoscut ca partid al burgheziei române, reprezenta înainte de război o clasă în formare. De aceea, Partidul Liberal a reprezentat întotdeauna o doctrină politică confuză. El era liberal, democratic, conservator, naţional şi, între anumite limite, chiar şi socialist. Prin lozinca sa electorală, "*Prin noi înşine*!", nu ridica numai pretenţia asupra monopolizării economiei, ci şi asupra întregii vieţi politice.

Împrăştierea sa doctrinară în toate direcţiile punea partidul în situaţia de a se adapta curentelor de moment şi de a trece cu bine prin toate crizele. Această interpretare elastică a ideii liberale corespundea situaţiei politice tulburi, dar reflecta şi natura nestatornică a românilor, care înclinau spre oscilaţii extreme. Credem că acest *oportunism* a fost acela care a făcut ca Partidul Naţional Liberal să se afirme ca cel mai puternic şi să supravieţuiască tuturor celorlalte partide. Sursa

[88] Ioan Talpeş, *Consideraţii asupra măsurilor…,* p. 142

[89] Virgil Madgearu, ministru de finanţe a alocat, pentru anul 1931, abia 500 milioane lei faţă de un miliard minim necesar. Marile afaceri s-au încheiat însă cu uzinele Skoda în valoare de circa 5,1 miliarde, Schnaider, din Franţa, pentru materiale livrabile în 5-10 ani. Legăturile regelui cu aceste contracte au iscat discuţii parlamentare şi scandaluri de presă, ceea ce adus în final la anularea sau onorarea lor doar în parte, datorită sistării plăţii a trei rate şi necuprinderii în bugetul pe 1932 de sume pentru înzestrare. Starea economiei, curbele de sacrificiu au atins şi redus soldele tuturor categoriilor de militari şi afectat inclusiv raţia alimentară, ceea ce a dus la un moral scăzut al trupei. Furnizorii de materiale neachitaţi şi-au încetat livrările. Toate exerciţiile bugetare, până în 1934, au fost înjumătăţite, ceea ce a făcut ca instrucţia trupei să fie doar o simulare dacă într-un an de instrucţie un recrut trăgea numai trei cartuşe. Contingentul 1932 a fost lăsat la vatră mai repede cu şase luni iar cel din 1934 a făcut numai 135 de zile de instrucţie. Manevrele regale de primăvara şi toamna, aplicaţiile tactice şi concentrările, au fost suspendate datorită asigurării unui buget de 50% din necesar.

[90] Ioan Talpeş, *Consideraţii asupra măsurilor..,* p. 147-150. Pentru fiecare soldat se cheltuia în: Germania de 7 ori mai mult, URSS de 5,18 ori mai mult, Ungaria de 5 ori mai mult, Franţa de 3,5 ori mai mult, Italia de 3 ori mai mult, Iugoslavia de 2 ori mai mult.

[91] *Ibidem.* Pentru alte detalii: Ioan Talpeş, *Diplomaţie şi apărare…;* Gheorghe Vartic, *Consideraţii cu privire la starea înzestrării armatei române înaintea declanşării celui de-al II-lea război mondial,* în *ANUAR 1999*- Institutul pentru studii politice de apărare şi istorie militară, p. 232-238.

lui de putere a fost caracterul său *românesc,* iar nu cum se credea, în general, depunerile sale la bancă.

Un studiu, din 21 februarie 1934, înaintat Consiliului Superior de Apărare, întocmit de marele Stat Major, menţiona necesitatea de a face faţă ciocnirilor tot mai dese de interese dintre naţiuni. România, deşi ducea o politică cu totul paşnică, totuşi importante părţi din teritoriul său formau obiectul unor revendicări din ce în ce mai precis formulate[92]. După ieşirea din criza economică, România trebuia să facă faţă unei noi crize, politico-militare internaţionale, facturată de Germania, Ungaria, Bulgaria şi, spre finele deceniului patru, de U.R.S.S.

În fruntea Marelui Stat Major, generalul Ion Antonescu, imediat după instalarea sa în funcţie, adresa un memoriu ministrului apărării, prin care-i supunea atenţiei un „plan de redresare a situaţiei armatei şi a pregătirii de război în care să ţină seama de legislaţie şi de practica militară”[93]. Raportul viza măsurile urgente de luat pentru redresarea frontului de vest. Pentru a se păstra secretul operaţiunilor, planul a fost întocmit numai în două exemplare, din care cauză s-a trenat cu luarea măsurilor ordonate în rezoluţie de primul-ministru.

Din mai şi până în iulie nici reprezentanţii ministerului nu au conştientizat urgenţa lucrărilor, fapt pentru care şeful Marelui Stat Major, generalul Ion Antonescu, la 7 noiembrie 1934, raporta ministrului apărării ”că diferite organe ale ministerului ignorau chestiunea, […], că faţă de situaţia politică generală reclamă ca trupele din Vest să fie complet echipate până în martie viitor”[94], pentru a evita o eventuală surprindere. Prin rezoluţia pusă de preşedintele Consiliului de Miniştri, Gheorghe Tătărescu, se aprobau propunerile referitoare la lucrările din prima urgenţă de pe Frontul de Vest, pe baza planului de lucru al fiecărui departament care fixa atribuţii pentru: corectarea dislocării defectuoase a trupelor; urgentarea dotărilor pentru trupele antiaeriene destinate a acoperii spaţiul pentru concentrarea grosului forţelor; completare dotării cu puşti mitraliere şi cu obuziere de câmp a unităţilor de pe frontul de vest; completarea cu măşti contra gazelor; cheltuirea eficientă a fondurilor destinate echipării trupelor din acoperire.

Ca urmare a demersurilor hotărâte ale organelor militare, statul român a început să se ocupe serios de întărirea capacităţii de apărare, după 1934. Planul de înzestrare al armatei, propus la 23 iunie 1934, capătă contur concret începând din 13 noiembrie 1934 când, prin Decretul-lege nr.3031, s-a constituit *Fondul Apărării Naţionale*[95].

---

[92] A.M.R., *fond 948,* dos. 1397, f. 49

[93] Mircea Agapie, Jipa Rotaru, *Ion Antonescu - Cariera militară. Scrisori inedite,* Editura AISM, Bucureşti, 1993, p. 127

[94] *Ibidem,* p. 129

[95] *Monitorul oficial*, partea I nr. 262/13 noiembrie 1934. Ilustrativ pentru modul de aplicare a acestui plan este faptul că la începerea celui de-al doilea război mondial toate categoriile de material aflat în dotare în 1934 era folosit numai la instrucţie. Înlocuirea materialului de infanterie şi artilerie a consumat cele mai multe fonduri. Pentru arme moderne de luptă – *tancuri, avioane, autoblindate, arme antitanc, materiale de geniu, transmisiuni* – nu au fost lansate comenzi decât la începutul anului 1937. *Planurile de apărare* întocmite cu competenţă de organismele militare au suferit multe corective din pricina permanentelor deficite bugetare. Perioada interbelică a fost permanent dominată de cele două tendinţe opuse care susţineau nevoia sau dezaprobau înzestrarea prin mijloace produse

După câţiva ani, Carol al II-lea nu mai poseda nici un singur instrument constituţional de guvernare, îndeajuns de puternic, să înfrunte problemele politice, sociale, economice şi de apărare. Aceste probleme au rămas la fel de nerezolvate ca şi problema naţională, care a început să se agraveze. Odată cu marile partide se distrusese orice disciplină şi orice coeziune. Dacă cercetăm cauzele care au dus la aceasta ne dăm seama că nu a fost numai vina regelui, dornic de răzbunare, deoarece acest faliment al partidelor oglindea într-adevăr epuizarea care cuprinsese sistemul politicii interne. Deoarece toate partidele se orientaseră după momentul dat şi nu abordaseră, cu seriozitate, nici o ideologie bine conturată, ele erau neputincioase faţă de marile transformări şi influenţe care ameninţau dinspre est şi vest.

Vechiul sistem politic era o imitaţie superficială a unor instituţii democratice cu caracter bizantin[96]. În această atmosferă era imposibilă elaborarea unei adevărate ideologii politice şi sociale. Este semnificativ că partidele mânate de o ideologie cumpătată rămâneau cele mai slabe. Nici partidele naţionaliste, nici cele socialiste, nu au putut cuceri vreodată o poziţie reală în viaţa politică internă, deoarece aceasta nu se măsura după necesitatea sau importanţa ideologiei respective, ci numai şi numai după perspectivele de guvernare. Numai ideologii "incorigibili" se adunau în astfel de tabere lipsite de perspectivă. Religia şi puterea marilor partide ”rămânea însă oportunismul“[97].

Această scurtă prezentare a situaţiei considerăm că este relevantă şi suficientă, pentru a vedea cât de lipsită de fundament etic era viaţă politică a României şi cât de inevitabil se îndrepta spre catastrofă. Decăderea vechilor partide a devenit evidentă la începutul anului 1938, după ce guvernul liberal Tătărescu n-a mai reuşit să obţină majoritatea, în pofida realizărilor reale făcute, pe tărâm economic, social şi al apărării. Gheorghe Tătărescu crezuse că-şi poate permite luxul unor alegeri libere. Riscul a fost însă prea mare, iar eşecul nu a corespuns nici dorinţelor lui Carol al II-lea, nici dorinţelor lui Tătărescu. Acest eşec electoral al guvernului, din decembrie 1937, a însemnat începutul crizei definitive a partidelor.

Criza care izbucnise astfel urma să ducă la anularea totală a echilibrului în viaţa politică internă. Moştenirea marilor partide nu putea reveni decât mişcării legionare. Deşi impregnată de diverse ideologii străine, totuşi aceasta a adus un element nou în viaţa politică a României. *Mişcarea legionară* dovedea o voinţă puternică în timp ce vechile partide decăzuseră tocmai din lipsă de aşa ceva. Nevoia de înnoire politică, se simţea chiar şi în mase, aceasta nu explică, însă, puternicul avânt al mişcării legionare. Fără sprijinul obţinut din partea forţelor fasciste şi naţional-socialiste, sub emanaţia căreia fragila mişcare legionară şi-a

---

de industria naţională, respectiv prin import. Multe deficite se datorau dezacordurilor dintre planuri şi comenzi. Tendinţele de dotare grabnică cu materiale produse în Germania şi Italia se loveau de opoziţia furnizorilor francezi şi englezi. Asemenea situaţii au fost semnalate de ataşaţii militari. La 28 martie 1938, ataşatul militar la Paris raporta că livrarea tunului de calibru 105mm Schneider va *„mai întârzia încă două luni, peste cele cinci de până acum, la fel ca şi mitralierele antiaeriene Hotchkins de 25mm”*.

[96] Ion Gheorghe, *Un dictator nefericit,* p. 110

[97] *Ibidem*

dobândit vitalitatea, nu ar fi fost posibil un asemenea ascendent. Căci, în ciuda decăderii politice şi dorinţei de înnoire, lipsa de dinamism ideologic ar fi conservat situaţia aşa cum era.

Adevărata tulburare a echilibrului a venit din afară. Prin influenţa marilor puteri, căci naţiunilor mici nu le rămânea deschisă decât calea imitării sau adaptării. Sub acest aspect, mişcarea legionară nu avea, în pofida tuturor forţelor din interiorul său, o bază suficientă de dezvoltare. Tânărul conducător al Legiunii, Corneliu Zelea Codreanu, era un mistic care se distingea prin fanatism naţional şi convingerea sinceră că el a fost ales să ducă poporul român pe căi mai sănătoase. Voinţa, caracterul şi pasiunea sa îi confereau o anumită asemănare cu Hitler. Fără a avea contururi precise, şi prezentat numai în linii generale, naţional - socialismul promitea mai ales masei de ţărani o îmbunătăţire radicală a condiţiilor lor de trai. Aceştia vedeau succesele statelor fasciste şi puteau fi uşor convinşi că democraţia nu mai era în stare să obţină progrese în domeniul social şi economic. Numai un regim autoritar, ca şi cel propagat de legionari, părea capabil să aducă satisfacţie socială şi economică. Legionarii credeau însă, ca orice mişcare revoluţionară, că trebuie să rezolve complicatele probleme prin violenţă.

Regele Carol al II-lea a dus împotriva ei o luptă îndârjită şi lipsită de abilitate, fiind conştient de faptul că Garda de Fier reprezenta cel mai mare pericol pentru vechea situaţie politică, socială şi economică. Pentru a imuniza România împotriva Gărzii de Fier, Carol al II-lea a încercat să folosească drept antidot guvernul naţional al lui Goga, încercare care a eşuat.

Regele s-a decis atunci la o lovitură şi s-a făcut el însuşi dictator! Căderii lui Goga, după scurt timp, i-a urmat regimul autoritar al regelui. Viaţa politică românească a fost ruinată cu totul prin instalarea partidului unic: *Frontul Renaşterii Naţionale*. Mai înainte s-a ajuns însă la un intermezzo, care merită să fie subliniat: convorbirile dintre Iuliu Maniu şi Corneliu Codreanu au dus la încheierea, în noiembrie 1937, a unui cartel electoral între cei doi conducători de partide. Opinia publică de atunci nu a aflat niciodată adevăratele motive. Maniu s-a limitat să declare că acţiunea era necesară pentru ca să se preîntâmpine, cu orice mijloc, intenţiile dictatoriale ale regelui, fie sub forma unui cartel electoral, fie chiar printr-o colaborare politică cu Garda de Fier. Putem accepta această explicaţie, dar este greu de crezut că Maniu nu era conştient de ajutorul moral pe care îl acorda Gărzii de Fier prin acest gest. Prin cartelul electoral, Garda de Fier a primit, în faţa opiniei publice, un certificat de legitimitate. Comportarea morală ireproşabilă şi popularitatea lui Maniu au conferit certificatului o dublă valoare. Până în acel moment, mişcarea legionară fusese primită de factorii politici competenţi ai ţării cu o rezervă accentuată în ce priveşte încrederea în această organizaţie. Acum însă s-a dublat forţa de şoc a Gărzii de Fier, iar succesele sale politice au căpătat proporţii considerabile. Ideile promovate de legionari au întreţinut spiritul belicos, al dorinţei şi voinţei de apărare a intereselor naţionale.

Un eveniment important a fost legat de prima apariţie a generalului Antonescu în fruntea unui departament politic, şi anume ca ministru al apărării, în guvernul Goga. Generalul era deja o personalitate cunoscută. El reprezenta una din forţele promotoare ale rezistenţei naţionale şi făcea parte din acel grup de patrioţi

care "nu voiau să admită să se comercializeze onoarea naţională"[98]. Remarcabilele sale rezultate obţinute în funcţiile de conducător al Academiei de Război şi de comandant al Diviziei a III-a Infanterie dovedeau o notă personală. El a manifestat o dorinţă de înnoire şi mai înainte, în calitate de şef al Statului Major General, în 1934. Fără nici un sentiment de pietate, el a cutezat să înfiereze lozinca despre o pretinsă *armată puternică*. Cu această minciună au încercat toate guvernele să ascundă adevărul cu privire la situaţia reală. În realitate, armata existentă (în 1934) nu oferea ţării nici cea mai mică securitate militară. Ea era umflată pe dinafară, dar goală pe dinăuntru, asemănată cu o piramidă cu baza răsturnată, dominată de grade mari. Generalul Antonescu i-a demascat slăbiciunile fără scrupule, la fel cum a biciuit fariseismul partidelor şi guvernelor care se pronunţau în mod demagogic pentru armată, fără a-i asigura şi finanţarea. Generalul a cerut măsuri imediate şi radicale, fără să le obţină imediat. De altfel, mai târziu, în calitate de conducător al statului, el a reuşit să realizeze numai în parte propriile reforme propuse.

În ciuda înaintării sale în grad, sau tocmai din această cauză, a crescut prestigiul generalului Ion Antonescu. El a început să-şi dezvolte relaţiile politice, mai ales cu Octavian Goga, şeful *Partidului Naţional Creştin*, şi cu Stelian Popescu, directorul publicaţiei naţionale *Universul*. A luat contact şi cu Corneliu Codreanu. El s-a reţinut pentru a rămâne neangajat politic în acel momentul hotărâtor de după alegerile din 1937. A acceptat, numai după o îndelungă ezitare, să fie ministru al apărării în Cabinetul Goga. Abia când şi-a dat seama că Goga nu putea aduce clarificarea necesară situaţiei politice prin propriile forţe, generalul Antonescu a acceptat postul. Cu acelaşi temperament, ca în vremea când fusese şef al Statului Major General, el a preluat conducerea ministrului apărării din situaţia în care se găsea armata. Acţiunea de înzestrare era un teren propice pentru marile tranzacţii industriale, dar şi pentru o mulţime de mici afacerişti. Chiar persoanele intime din jurul regelui îşi băgaseră mâinile în acea afacere. Faţă de reţeaua deasă de interese, Antonescu avea să continue reformele, începute în 1934. Conştient că regimul autoritar impus de rege nu va rezolva pe deplin apărarea ţării, s-a retras. La fel cum făcuse cu patru ani în urmă, el a trântit mânios uşile în urma sa. Prestigiul său însă, în ochii opiniei publice, a continuat să crească. Tot mai mare a devenit cercul acelora care vedeau în el viitorul salvator al statului.

Lupta politică internă, coroborată cu situaţia internaţională, caracterizată de politica marilor puteri de cedare în faţa agresiunii germane şi de promovarea intereselor acesteia cu oricine ar fi concurat la succesul său, a dus la izolarea politică şi militară a României. Pe acest palier s-au derulat acţiunile militare din primăvara anului 1939, până în vara anului 1940. Într-o astfel de conjunctură falimentul politic a dus la rapturile teritoriale, cu cedări fără luptă armată.

Cele patru planuri pentru înzestrarea armatei cu tehnică, armament şi muniţii şi pentru lucrările de fortificaţii au fost eşalonate pe patru perioade distincte, după cum rezultă din tabloul de mai jos:

Perioada	Valoarea contractelor	Valoarea plăţilor

[98] *Ibidem*, p. 114

	încheiate	**efectuate**
1. 11 1934 – 1.02 1938	29.184.673.775	10.108.095.025 lei
1. 02 1938 – 1.02 1939	11.469.048.962	7.295.738.880 lei
1.02 1939 – 30.11 1939	25.181.542.101	9.978.778.750 lei
1.12 1939 – 4.07 1940	24.936.213.418	14.701.144.121 lei
Total general	**90.775.478.236**	**42.083.754.776 lei**

Din analiza acestor date, apreciem că efortul material şi financiar considerabil, pe care guvernanţii şi poporul român l-au făcut şi asumat conştient, a urmărit realizarea scopului naţional fundamental: apărarea integrităţii teritoriale. Cadrul legislativ creat pentru apărarea frontierelor României, cu o privire specială asupra celei de Vest, precum şi contribuţiile extra bugetare ale populaţiei la efortul general de apărare, au asigurat eficienţa măsurilor întreprinse. Pentru o corectă înţelegere a problematicii cercetate, ne-am orientat spre acele aspecte care au fost determinante în luarea deciziilor politice şi militare.

Forţele politice, organizaţiile guvernamentale şi neguvernamentale au acţionat în interior, pentru coeziunea tuturor factorilor iar, în exterior, prin alianţe, pentru asigurarea securităţii colective, în scopul sporirii forţei combative. Vorbele oamenilor politici erau frumoase, mobilizatoare dar nu substituiau banii, iar finanţele se sprijineau pe o economie abia ieşită din criză. Regele era pus la curent cu toate evenimentele politice din Europa, prin ataşaţii militari care-i prezentau cu regularitate şi oportun poziţia ţărilor în care îşi exercitau misiunile. Inventarul, din spatele vorbelor politicienilor, în armament şi muniţii, la 1 august 1939, când tunurile bubuiau în începutul celei de-a doua conflagraţii mondiale, înregistra deficite cauzate de încetineala guvernamentală, de inocenţa curentelor pacifiste, din perioada 1920-1930, a lipsei şi puţinătăţii fondurilor alocate în perioada 1930-1940, deficienţe sancţionate drastic în anii următori.

În 1939 România avea capacitatea de a mobiliza: 4 Armate (ce urmau a fi structurate într-un Grup de Armate); 10-11 Corpuri de Armată; 34 Divizii (31 de infanterie şi 3 de cavalerie); 4-5 Brigăzi Mixte (din care 2 de grăniceri şi celelalte de munte); un Regiment de tancuri. Toate acestea totalizau 105 regimente de infanterie, 19 de cavalerie, plus 5 Grupuri de pază grănicereşti. Artileria la mobilizare avea 31 de brigăzi şi 79 de regimente. Efectivul total al armatei depăşea 375.000 oameni, la un potenţial mobilizabil de 3 440 000 combatanţi, estimat de experţii militari, pentru anul 1939.

În final, trebuie menţionat faptul că măsurile întreprinse de statul român pentru apărare au căutat soluţii pentru menţinerea păcii sociale în interior şi a integrităţii hotarelor. Suportul financiar al acestora provenea din taxe şi impozite dintre cele mai diverse, deoarece mediul economic românesc a evoluat de la politica „contingentărilor" la „porţile deschise" şi apoi la „noi înşine". Cea mai lungă şi stabilă guvernare, cu rezultate notabile, a Partidului Naţional Liberal, cu Gheorghe Tătărescu prim ministru, a însemnat şi aşezarea chestiunii apărării în

cadre legale, bine organizate. Remarcăm prezenţa în guvernele, care s-au schimbat până la război, a lui Victor Slăvescu, la departamentul finanţelor şi al înzestrării, a lui Mircea Cancicov, la finanţe şi a lui Mitiţă Constantinescu, la Banca Naţională a României. Stabilitatea oamenilor pe acele posturi a adus acel plus de continuitate necesară în domeniul apărării. La această listă de nume se cuvine adăugat şi acela al generalului Ion Antonescu, cel care gândise sistemul naţional de apărare. La preluarea destinelor ţării, în 1940, generalul avea să se intereseze despre modul cum a fost gestionată economia României în perioada cercetată de noi. Raportul de specialitate al finanţiştilor subliniază justeţea măsurilor pentru înarmare şi pentru fortificare şi constată legalitatea cheltuirii fondurilor destinate acestui scop. Ritmul accelerat, impus de situaţia internaţională conflictuală, a determinat lansarea a două împrumuturi publice, pentru înzestrare şi fortificare, respectiv de un miliard (1934) şi cel din februarie 1940, de circa 11 miliarde. Desigur că acest împrumut a afectat portofoliile şi conturile BNR, cel mai agresiv în expresie fiind contul biletelor de bancă puse în circulaţie, deşi stocul de aur (necesar ca garanţie la contractele cu armament, provenite din Franţa şi Anglia), înregistrase o creştere de 52,5%, în 1940, faţă de 1937.

Iuliu Maniu:
(I-a guvernare): 10.11 1928-07.06 1930;
(*a 2-a guvernare*): 13.06 1930-06.10 1930;
(*a 3-a guvernare*): 19.10 1932-12.01 1933

Iuliu Maniu (n. 8 ianuarie 1873, Bădăcin, - d. 5 februarie 1953, Sighet), politician român, deputat în Parlamentul de la Budapesta, de trei ori prim-ministru al României, preşedinte al Partidului Naţional -Ţărănesc, deţinut politic după 1947, decedat în închisoare.

Şi-a început cariera politică în cadrul Partidului Naţional Român din Transilvania, fiind cooptat în 1897, la numai 24 de ani, în Comitetul de conducere. A fost ales în 1906 deputat în Parlamentul din Budapesta. Iuliu Maniu a participat hotărâtor la unirea Transilvaniei cu Regatul României. Cu ocazia Adunării naţionale de la Alba Iulia, Maniu a spus: "Privim în înfăptuirea unităţii noastre naţionale ca la un triumf al libertăţii româneşti". Pe 2 decembrie 1918 a fost ales în funcţia de preşedinte al Consiliului Dirigent al Transilvaniei, funcţie echivalentă cu cea de guvernator[99]. După dizolvarea Consiliului Dirigent, în anul 1920, relaţiile dintre Iuliu Maniu şi politicienii din Bucureşti s-au înrăutăţit. Acuzând favorizarea PNL şi împingerea intelectualităţii ardelene într-un con de umbră, Maniu a refuzat să voteze Constituţia din 1923, considerând-o prea centralistă şi invocând chestiuni de principiu. Partidul Naţional Român din Transilvania a reclamat prin vocea lui Iuliu Maniu faptul că modificarea Constituţiei din 1866 putea fi făcută doar prin alegerea unei Adunări Constituante, aşa cum era prevăzut la art. 128. În loc să procedeze astfel, guvernul condus de Ion I. C. Brătianu a profitat de faptul că PNL-ul câştigase alegerile din martie 1922, şi nevrând să rişte alegerea unei constituante, a pus Senatul şi Camera Deputaţilor să

[99] Biografia bogată a lui Iuliu Maniu a constituit preocupare pentru mulţi cercetători. Dintre ultimele cercetări recomandăm: Dan Berindei, *Iuliu Maniu,* în *Magazin istoric*, 2003, nr.7, p. 58-60; Corneliu Crăciun, *Opţiunea Maniu. Contribuţii documentare la istoria PNŢ (1945-1948),* Oradea, Editura Logos '94, 2003; Cicerone Ioaniţiu, *Viaţa politică şi procesul lui Iuliu Maniu,* Bucureşti, Editura LIbra Vox, 2003; Mihai Pelin, *Iluziile lui Iuliu Maniu,* Bucureşti, Editura Viitorul Românesc, 2000; Constantin Stan, *Atitudinea lui Iuliu Maniu faţă de regimul totalitar impus de regele Carol al II-lea (1938-1939), AMP,* 2000, nr.12, p.279-301; Gabriel Ţepelea, *Amintiri despre Iuliu Maniu,* în *Aletheia,* 2003, p. 378-390; Ioan Ţepelea, *Iuliu Maniu sau liderul din tabloul mişcat, CLit,* 2003, nr. 11, p.85-87; 2004, nr.1, p.87-88, nr.2, p. 81-82; Grad, Cornel, 1939. *Iuliu Maniu vs. Dictatura carlistă,* în *Simes, 1999*, nr. 3-4, p. 45-68; Vasile Dobrescu, *Tradiţie şi naţionalism în discursul lui Iuliu Maniu*, în *AUA*, 2003, p. 371-358; Ion Licu, *Confruntările lui Iuliu Maniu versus Carol al II-lea*, Bucureşti, Editura Militară, 2001; Constantin Stan, *Atitudinea lui Iuliu Maniu faţă de regimul totalitar instaurat de regele Carol al II-lea (1938-1939),* în *AMP*, 2000, nr.2, p.279-301; Tiberiu Tănase, *Iuliu Maniu în faţa arbitrajului*, în *RIM*, 2000, nr.4, p.4-6;

.

voteze, la 26 martie, respectiv 27 martie 1923 o nouă constituţie, folosindu-se astfel de majoritatea de care dispunea în Parlament. Alegătorii din martie 1922 nu-i învestiseră pe cei pe care i-au ales cu dreptul de a modifica Legea Fundamentală, ci aleseseră un parlament obişnuit, cu puteri obişnuite, care trebuia să se supună prevederilor Constituţiei, nefiind deasupra ei. Aşadar nici nu se poate vorbi despre un "vot în constituantă", căci nu a existat o constituantă, ci parlamentul a fost deturnat şi instrumentalizat să facă ceva ce nu intra în competenţa şi atribuţiunile sale. De aceea Maniu nu a recunoscut Constituţia din 1923, afirmând că ar fi nulă de drept, ea neprovenind de la o adunare abilitată. Iuliu Maniu nu a participat la încoronarea regelui Ferdinand şi a reginei Maria la Alba-Iulia, ceremonia fiind monopolizată de ierarhii ortodocşi, deşi o mare parte a românilor din Transilvania erau la acea vreme greco-catolici. Diverşi autori din epocă au pus aceste acţiuni pe seama orgoliului lui Maniu, fără să analizeze cauzele mai profunde ale atitudinii sale. Partidul Naţional Român din Transilvania s-a unit în 1926 cu Partidul Ţărănesc al lui Ion Mihalache, constituind Partidul Naţional Ţărănesc. Iuliu Maniu a fost preşedinte al partidului (1926-1933 şi 1937-1947) şi de trei ori prim-ministru al României între 1928 şi 1933. Pentru a aduce PNŢ la putere, Maniu s-a implicat în organizarea unor proteste publice împotriva guvernelor PNL (manifestaţiile din mai 1928) şi a plănuit efectuarea unui marş al ţăranilor ardeleni la Bucureşti, după modelul Adunării de la Alba Iulia din 1918. În plan extern a colaborat cu lordul Rothermere, fervent susţinător al revizuirii tratatului de la Trianon si a frontierelor româno-ungare. A căutat aducerea înapoi pe tron a lui Carol (al II-lea) Caraiman, sub anumite condiţii, cu care acesta a fost de acord. În cadrul acestor înţelegeri a intrat şi plănuita încoronare a lui Carol la Alba Iulia, pentru care manifestele au fost imprimate în Ungaria. Întreaga acţiune a fost dejucată de serviciile române de informaţii, care au obţinut de la guvernul englez expulzarea lui Carol din Marea Britanie (unde acesta aştepta desfăşurarea evenimentelor). Carol a fost, în cele din urmă, adus, în 1930, pe tronul României tot cu ajutorul lui Maniu. În schimb, Carol a uitat imediat de promisiuni şi a dus o politică proprie, nu a mai recunoscut că-şi va relua căsnicia cu regina Elena, mama regelui Mihai etc. şi l-a înlăturat pe Maniu rapid de la guvernare. În ultimul deceniu de viaţă a fost implicat în politică ca opozant al regimului lui Ion Antonescu (fără însă a se implica în actul de la 23 august 1944, apoi - după 23 august 1944 - luptând împotriva preluării ţării de către comunişti, proces pe care refuzase să-l accepte, încrezător peste măsură în sprijinul marilor puteri occidentale.

A fost arestat de autorităţile comuniste şi judecat pentru "înaltă trădare" în procesul început la 29 octombrie 1947. Prin sentinţa dată la 11 noiembrie 1947, Iuliu Maniu era condamnat la temniţă grea pe viaţă. Având 75 de ani, era practic o condamnare la moarte. După o perioadă de detenţie în închisoarea Galaţi, a fost transferat, împreună cu alţi lideri naţional-ţărănişti la Sighet. Iuliu Maniu s-a stins din viaţă la 5 februarie 1953 în penitenciarul de la Sighet, cadavrul său fiind aruncat într-o groapă din Cimitirul Săracilor, de la marginea oraşului Sighet.

Guvernel conduse de Iuliu Maniu nu au soluţionat, în mod definitiv, aspectele apărării. Miniştrii apărării în funcţie au politizat excesiv aspectele militare, fondurile alocate prin buget au fost insuficiente, contingente întregi fiind desconcentrate din lipsă de fonduri. În această perioadă căutarea unor soluţii au creat premisele pentru Conferinţele Micii Înţelegeri. Documentele inedite prezintă aspectele mai sus menţionate, discutate şi aprobate în Consiliul Superior al Apărării Ţării, cu rezoluţia pusă de Carol al II-lea şi contrasemnate de Iuliu Maniu, în calitatea de Preşedinte al Consiliului de Miniştri.

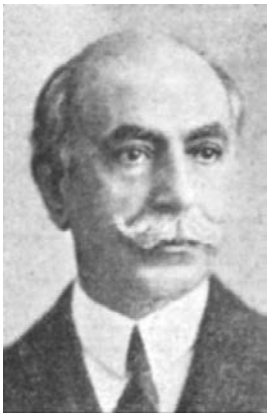

Gheorghe Mironescu (1874-?): 07.06 1930-08.06 1930; (*a 2-a guvernare*): 10.10 1930-04.04 1931;

* *
*

Procesul verbal al şedinţei Consiliului Superior de Apărare a Ţării din 13 Decembrie 1932 cu semnătura regelui Carol II

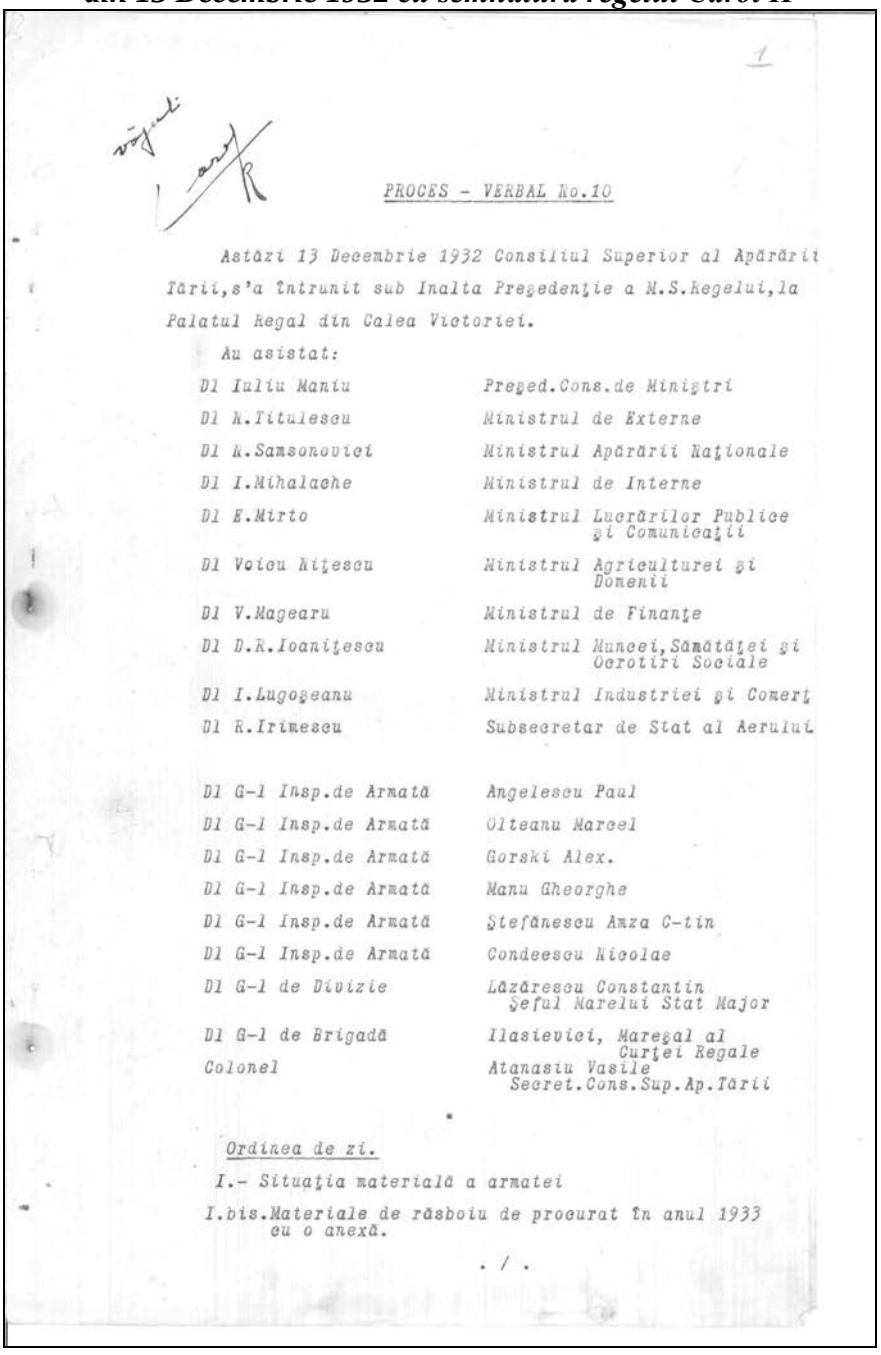

1

Carol R

PROCES - VERBAL No.10

Astăzi 13 Decembrie 1932 Consiliul Superior al Apărării Tării, s'a întrunit sub Inalta Pregedenţie a M.S.Regelui, la Palatul Regal din Calea Victoriei.

Au asistat:

Dl Iuliu Maniu	Preged.Cons.de Miniştri
Dl N.Titulescu	Ministrul de Externe
Dl N.Samsonoviei	Ministrul Apărării Naţionale
Dl I.Mihalache	Ministrul de Interne
Dl E.Mirto	Ministrul Lucrărilor Publice şi Comunicaţii
Dl Voicu Niţescu	Ministrul Agriculturei şi Domenii
Dl V.Madgearu	Ministrul de Finanţe
Dl D.R.Ioaniţescu	Ministrul Muncei, Sănătăţei şi Ocrotiri Sociale
Dl I.Lugoşeanu	Ministrul Industriei şi Comerţ
Dl R.Irimescu	Subsecretar de Stat al Aerului
Dl G-l Insp.de Armată	Angelescu Paul
Dl G-l Insp.de Armată	Olteanu Marcel
Dl G-l Insp.de Armată	Gorski Alex.
Dl G-l Insp.de Armată	Manu Gheorghe
Dl G-l Insp.de Armată	Ştefănescu Anza C-tin
Dl G-l Insp.de Armată	Condeescu Nicolae
Dl G-l de Divizie	Lăzărescu Constantin Şeful Marelui Stat Major
Dl G-l de Brigadă	Ilasievici, Mareşal al Curţei Regale
Colonel	Atanasiu Vasile Secret.Cons.Sup.Ap.Tării

Ordinea de zi.

I.- Situaţia materială a armatei

I.bis.Materiale de războiu de procurat în anul 1933 cu o anexă.

. / .

II.-Organizarea defensivă a ţării.

III.-Instrucţia în armată.

IV.-Întreţinerea şi starea morală a armatei.

V.-Bugetul Armatei.

VI.-Industria de războiu, de stat şi particulară.

VII.-Comunicaţiuni: /Reţeaua de căi ferate,
Reţeaua de drumuri
Reţeaua telegrafo-telefonică.

VIII.-Pregătirea populaţiei /-Apărarea populaţiei contra gazelor;
-Instrucţia preregimentară;
-Servituţi ce trebuesc impuse construcţiilor publice şi particulare ptr. apărarea contra bombard. aeriene.

M.S.REGELE deschide şedinţa făcând cunoscut că a întrunit Consiliul Superior al Apărării Ţării dintr'o imperioasă necesitate:

1.-Pentru ca Guvernul să ia cunoştinţă de situaţia reală în care se află oştirea noastră.

2.-In cel mai serios mod Guvernul să caute, ori care ar fi restricţiunile care s'ar impune în administraţia altor departamente, să se asigure fondurile necesare pentru a se procura Apărării Naţionale toate mijloacele de care are nevoie, cerute de Marele Stat Major.

Apoi M.S.Regele dă cuvântul Domnului Şef al Marelui Stat Major şi atrage atenţiunea că tot ce se discută în Consiliul Superior al Apărării Ţării este strict secret, astfel ca să nu se facă nici o indiscreţiune.-

Dl ŞEF AL MARELUI STAT MAJOR arată situaţiunea reală a materialelor cu care este dotată în prezent armata noastră pentru războiu, precum şi lipsurile pe care le are pentru completarea nevoilor la mobilizare.

Mai departe arată că din planul de înzestrare al oştirei aprobat de Consiliul Superior al Apărării Ţării în anul 1929, completat ulterior conform avizului Consiliului Superior al Apărării Ţării, care a avut loc la 19 Decembrie 1930

. / .

sub Inalta Preşedenţie a M.S.Regelui, până în prezent s'a realizat foarte puţin, întrucât comenzile de puşti-mitraliere şi tunuri ce s'au făcut în străinătate în valoare de circa 10 miliarde, nu au putut fi executate, din cauza neplatei ratelor ce am contractat.

Spre a nu fi surprinşi de evenimente trebuesc luate severe măsuri pentru a se completa lipsurile pe care le are armata şi cari nu vor putea fi improvizate în timp de războiu.

Adaogă că este ultimul moment când mai putem trece la realizarea Planului de Inzestrare al Oştirei, deoarece Conferinţa de Dezarmare n'a luat încă o hotărâre definitivă în privinţa limitărei sau reducerei armamentelor.-

Din programul general de înzestrare, Marele Stat Major a stabilit materialele, cari trebuesc a fi procurate într'o primă urgenţă şi a căror valoare se ridică la suma de circa 25 miliarde de lei, totuşi având în vedere greutăţile mari financiare prin care trece ţara a întocmit un program minim care trebue a fi realizat cu orice sacrificii în cursul anului 1933, întrucât cuprinde lipsurile cele mai importante ale oştirei şi cari pot avea consecinţe incalculabile asupra apărarei noastre naţionale, dacă nu se trece la procurarea lor.-

Programul cuprinde:

1.	Plata ratelor la comenzile făcute în străinătate(Skoda-Schneider, Brăn etc.	1.186 mil.
2.	Plata ratei asupra comenzei de 1 miliard făcută la Uzinele Regia aprobată de C.S.A.T.în Feb.1932.....	250 "
3.	Complectarea lipsurilor în armament şi muniţiuni de infanterie.....	790 "
4.	Repararea armamentului de infanterie	714 "
5.	Sporirea debitului de fabricaţie al Pirotechniei Armatei, sau creerea a 2 pirotechnii cu câte un debit de 100.000 cartuşe (8 ore de lucru).	200 "
		3.140 mil.lei

Dl G-L INSP.DE ARMATĂ ANGELESCU face cunoscut că pirotechnia are astăzi o capacitate de 100.000 cartuşe pe zi

. / .

/8 ore de lucru/ şi cu o cheltueală de circa 140 milioane s'ar putea spori la circa 500.000 cartuşe pe zi/8 ore/,utilând-o în acelaş timp pentru a putea executa şi recontrolarea muniţiunilor. Făcând noi recontrolarea,cheltuiala ar fi foarte mult redusă; în mediu ar costa circa 500 lei de proectil de 75 mm. astfel că suma de 5 miliarde cât a fost evaluată dupe preţurile ofertelor străine,se va reduce de 3 - 4 ori.-

M.S.REGELE, o problemă importantă care se pune ar fi mutarea actualei pirotechnii într'altă regiune,pentru motive de siguranţă.

Cred că pentru Pirotechnie ar fi mai greu,dar că s'ar putea muta Arsenalul Armatei. Totuşi trebue a se studia posibilităţile.

Dl G-L INSP.DE ARMATA ANGELESCU, susţine că Pirotechnia noastră este foarte bine organizată şi una din cele mai bine organizată din Europa. De asemenea bine organizat este şi Arsenalul Armatei,astăzi însă din cauza lipsei de comenzi, ambele stagnează. Prin închiderea atelierelor s'au concediat lucrătorii,pe care îi vom pierde,ei căutându-şi lucru în altă parte.

Din toate punctele de vedere este necesar a se da de lucru Pirotechniei şi Arsenalului.-

Dl ŞEF AL MARELUI STAT MAJOR continuă citirea programului:

6.-Cumpărarea a 2 U.F./20.000 proectile/ pentru obuz.de 105/906/916 german....	120	mil.lei
7.-Recontrolarea a 5-800.000 proectile de 75 mm.	750	" "
8.-Construirea unei fabrici de măşti şi fabricarea a circa 1/4-1/3 din efectivul mobilizabil.....	500	" "
9.-Procurarea materialului de transmisiuni/aparate şi materiale telegrafice şi telefonice,aparate şi materiale T.F.F.şi de semnalizare/.....	500	" "
10.-Complectarea echipamentului de mobilizare pentru trupele combatante şi serviciii.....	200	" "

. / .

11.-Procurarea de material sanitar
1/4 din necesarul de mobilizare.. 250 mil.lei

12.-Executarea lucrărilor de fortificaţie în ordinea de urgenţă:
a. pe frontul de Vest..... 1.200 " "
b. pe frontul de Est.....(legătura cu Polonia) ... 1.600 " "
TOTAL... 8.260 " "

DL MINISTRU AL AFACERILOR STRAINE, cred că fortificaţiile trebuesc făcute în prima urgenţă pe frontul de Est. De altfel Maregalul Foch mi-a spus adesea ori că este necesar să ne fortificăm mai întâiu pe frontierea de Est, care este mai ameninţată, descoperită şi unde nu putem conta pe alt sprijin.

Pe frontul de Vest avem mai multă siguranţă.

Mica Înţelegere este singura pe care am putea conta:-

Dl MINISTRU AL APARARII NATIONALE este de părere că frontiera de Est trebue pusă în prima urgenţă, făcând cunoscut că şi Gl General Weygand i-a vorbit tot în acest sens.-

Dl G-l INSP.DE ARMATA ANGELESCU este de aceiaşi părere.

Dl G-l INSP.DE ARMATA GORSKI, de asemenea, spunând că studiile relative la fortificarea ţărei întocmite în anul 1921/922 prevedeau că în urgenţa I-a să se execute lucrările pe frontiera de Est.-

M.S.REGELE, lucrările de fortificaţie se vor face întâi pe frontul de Est şi apoi pe frontul de Vest.-

Dl ŞEF AL MARELUI STAT MAJOR, arată situaţia aeronauticei, care are lipsuri foarte mari. Prin planul general de înzestrare se prevede că în prima urgenţă să se procure 1/2 din materialul necesar, ceiace ar reprezenta circa 380 avioane, 480 motoare, 20 baloane etc. pentru care trebuesc circa 6 miliarde lei.-

Comenzile se vor achita prin rate anuale în mediu de 3 - 400 milioane din fondul timbrului de aviaţie.

. / .

- 6 -

Pentru anul 1933, este necesar a se procura neapărat minimum 60 avioane de vânătoare cu 90 motoare, întrucât ne lipsesc complect.-

D1 SUBSECRETAR DE STAT AL AERULUI crede, dat fiind preţurile curente că 1/2 din dotarea aeronauticei va costa mult mai puţin de cât 6 miliarde.

D1 ŞEF AL MARELUI STAT MAJOR, face cunoscut că nu s'a realizat nimic din lucrările aprobate de Consiliul Superior al Apărării Ţării în şedinţa din 19 Decembrie 1930 relativ la îmbunătăţirea reţelei de Căi Ferate.

Este absolut necesar:

a/. a se executa micile lucrări/halte, cheiuri de îmbarcare, linii de garaj etc./ care vor reduce cu 2 zile durata de concentrare a forţelor. Cost..... 500 mil.

b/. să se înceapă executarea lucrărilor mari din urgenţa 1-a.

1. Construcţia liniei Ilva Mică-Vatra Dornei/pentru 36 perechi trenuri la zi/. . . . . .1.372 mil.
2. Refacerea liniei Dej-Ilva-Mică.. /pentru 36 perechi tren.la zi/.. 450 "
3. Refacerea liniei V.Dornei-Dărmăneşti/pentru 36 perechi trenuri la zi/..... 2.000 "

Total 3.822 mil.lei

Căile Ferate fiind un element de ordin strategic, necesitatea acestor construcţii este impusă de imperioasa nevoie de a putea transporta trupele de pe un front pe altul într'un timp scurt.-

D1 MINISTRU DE FINANŢE, astăzi se pot face cu aproape jumătate din preţ.

D1 ŞEF AL MARELUI STAT MAJOR, este necesar a se începe în anul 1933 construcţia drumurilor în Basarabia circa 900 Km. Cost..... 952 mil.lei.

D1 MINISTRU DE FINANŢE, în acest caz cred că ar trebui să se renunţe deocamdată la construcţia altor drumuri şi

. / .

să se construiască drumurile din Basarabia.-

Dl ȘEF AL MARELUI STAT MAJOR, este necesar a se completa rețeaua telegrafo-telefonică permanentă în Basarabia, Transilvania și Dobrogiea, precum și legătura internațională.

Toate acestea necesită o cheltuială de..94 mil.lei.-

Dl MINISTRU DE FINANȚE, întreabă la cât se ridică toată cheltuiala.

Dl ȘEF AL MARELUI STAT MAJOR, la cifra 8 miliarde, fără aeronautică, căi ferate, drumuri și rețeaua telegrafo-telefonică, care se vor suporta din alte fonduri.

Dl MINISTRU DE FINANȚE, chiar dacă s'ar da suma cerută (8 miliarde)-nu va putea fi cheltuită-în cursul anului 1933. Am făcut această experiență cu căile ferate, care deși au o organizare bună, nu a putut cheltui sumele pe care le-a cerut.

Suma de 8 miliarde cerută, plătibilă în rate ar reprezenta 4 miliarde pentru anul 1933.

In anul 1933 nu se pot găsi 4 miliarde.

După cum am spus Domnului Ministru al Apărării Naționale am putea plăti un miliard și ceva în 1933, pentru comenzile din străinătate și în țară.

Pentru rest nu aș putea să mă pronunț decât după 2 săptămâni.

M.S.REGELE, să se înceapă cu plata ratei pentru puștile mitraliere.

Dl MINISTRU DE FINANȚE, pentru puștile mitraliere se va plăti toată rata.

Atât cu casele străine, unde am făcut comenzi, cât și cu Guvernele țărilor respective, se va discuta atât pentru a obține aranjamente mai favorabile de plată, cât și pentru a ne ușura plata prin cumpărarea produselor noastre.-

In ceiace privește comunicațiile nu văd de unde se vor putea găsi 700 milioane pe an.

. / .

Dl MINISTRU AL COMUNICATIILOR, dacă mi se dă bani pot garanta construirea chiar şi pentru 3000 Km.anual.

Dl MINISTRU AL AFACERILOR STRAINE, roagă pe Domnul Ministru de Finanţe cu o deosebită insistenţă, pentru a face tot posibilul să asigure prin întocmirea bugetului, sumele cerute de Marele Stat Major, mai cu seamă că materialele şi lucrările pe care le-a prevăzut a se realiza în anul 1933, pot trece cu uşurinţă la Conferinţa de Dezarmare.

La Conferinţa de Dezarmare dela Geneva, am dus o luptă aprigă şi chiar contra aliatei noastre celei mai mari Franţa, care susţinea reducerea bugetelor în proporţia în care se găseau, ceiace nouă nu ne convenia.

Jugoslavia, Polonia şi Cehoslovacia, cari şi-au dotat armatele cu materiale moderne, au cerut să li se mai acorde sume la buget, totuşi au declarat că se mulţumesc dacă li se lasă atât cât au, întrucât având dotarea armatelor lor completă, nu erau izbiţi prin soluţia propusă, aşa cum eram noi, care nu avem înzestrată armata.

Este necesar a se înscrie la bugetul extraordinar o anuitate specială pentru investiţii, indiferent de acoperire, pentru a ne putea justifica la Geneva.

Conjură pe Domnul Ministru de Finanţe a face tot posibilul spre a găsi sumele cerute de Marele Stat Major şi a înscrie anuitatea specială de investiţii în buget, căci este singurul moment când mai putem face acest lucru.

Cererile cum au fost formulate de Marele Stat Major: reparaţii, înlocuiri, fortificaţii pot trece la Geneva, fiind admise.

Efectuarea lor în ţară are un îndoit avantaj: sunt mai eftine şi nu au acelaş control ca în străinătate.

Dl G-L INSP.DE ARMATA ANGELESCU, arată situaţiunea materialului nostru de artilerie.

Chestiunea materialelor de artilerie actualmente este în studiu în toate ţările şi este susceptibilă de mari progrese.

. / .

Noi dispunem de un număr apreciabil de tunuri de câmp şi obuziere precum şi de muniţiuni în valoare de circa 50-60 miliarde lei.

Materialul nostru de artilerie este apt a fi îmbunătăţit pentru a-i spori bătaia, iar muniţiunile pot fi recontrolate la noi în ţară.

Trebue neapărat a se înscrie sumele în buget.

Este necesar să se amenajeze Piroteehnia, Pulberăria şi Arsenalul.

Acordându-li-se sumele necesare, iar comenzile afectuându-se de fabricele noastre, li se vor da viaţă, iar banii vor rămâne în ţară.

DI SUBSECRETAR DE STAT AL AERULUI, avem materiale pentru aeronautică, comandate în străinătate, cari nu ni se livrează pentru că nu am plătit (Hidroavioane în Italia, Telemetre în Franţa).

Indată ce vom achita ratele, materialele vor sosi în ţară.

In urma discuţiunilor ce am avut în Franţa, Casele Franceze unde avem comenzi, sunt dispuse a lua lemne dela noi, în schimbul restanţelor.-

In ceiace priveşte dotarea, în mod practic ne ar trebui un număr de circa 600 avioane 300 avioane de vânătoare, 200 avioane de recunoaştere, 50 avioane de recunoaştere îndepărtată şi 50 avioane de bombardament.-

Avioane de vânătoare nu avem.

Am făcut un plan pe 5 ani dupe modelul American. Nu e necesar al desvolta aci.

Pentru realizarea acestui plan necesită 545 milioane pe an.

Acoperirea acestei sume se poate obţine: prin fondul timbrului de aviaţie 240 milioane, care cu un control mai sever ar putea atinge 365 milioane; iar restul de 180 milioane să se dea prin buget.-

. / .

40

Dl MINISTRU AL AFACERILOR STRAINE, relevă chestiunea creerei de fabrici la noi în ţară.

Să se înşgheabeze nucleele fabricilor de care avem nevoie, pe care le vom desvolta apoi treptat.

Este absolut necesară creerea acestor fabrici înainte de a se închide Conferinţa de Dezarmare, altfel nu le vom mai putea face.

Dl MINISTRU DE INTERNE, este o datorie a noastră a ne ţine de angajamente.

Avem în ţară bogăţii ca lemn, sare, petrol, care întrec nu numai necesităţile noastre ci şi posibilităţile noastre actuale de exploatare şi desfacere.

Este bine ca modalitatea de plată arătată de Domnul Subsecretar de Stat al Aerului pentru Franţa să fie extinsă şi pentru celelalte comezi, lăsând putinţa ţărilor respective să desvolte cu capitalul lor posibilităţile noastre de exploatare şi plătind anuităţile cu noile redevenţe obţinute.

Acestea le fac ca simple sugerări.

Dl MINISTRU DE FINANŢE, dacă prevedem pentru comenzile existente din străinătate anuităţi precum şi sume în buget pentru industriile din ţară, atunci cu ocazia tratativelor ce se duc cu Skoda şi Brün să se caută a se modifica condiţiunile contractelor existente cu aceste case, în sensul ca instalaţiunile pentru fabricarea în ţară a părţei din materialele comandate să se facă mai înainte, iar nu la sfârşitul livrărei ultimei părţi din materiale, cum prevăd contractele.

Dl MINISTRU AL AFACERILOR STRAINE, în buget să se înscrie o singură anuitate generală, fără a se specifica pentru casa Skoda, Schneider, Brün etc., chiar când n'ar avea acoperire completă.

Dl MINISTRU DE FINANŢE, Contractanţii nu vor primi a fi trecuţi la bugetul extraordinar, întrucât nu vor avea siguranţa plăţei.

./.

11

Dl PRIM MINISTRU. Sire, suntem recunoscători Majestăţei Voastre că Aţi binevoit a convoca Consiliul Superior al Apărării Ţării.

Asigurăm pe Majestatea Voastră, că ne vom strădui peste puterile noastre pentru a dota armata şi că vom păstra secretul celor discutate aci.

Pentru înzestrarea armatei întâmpinăm 2 feluri de greutăţi ; interne şi externe: Nu avem bani şi ni se pun piedici.

Chestiunea dezarmărei se discută de 10 ani şi trebuia să ne dăm seama că odată va lua sfârşit, deci trebuia să fim prevăzători pentru a ne găsi pregătiţi.

Naţiunile care au fost prevăzătoare s'au înarmat.

In anul 1929- când s'a prezentat planul de dotare al oştirei, am cerut ca timpul de 10 ani prevăzut de Marele Stat Major pentru realizarea planului să se comprime la 5 ani, tocmai pentru ca să nu ne surprindă evenimentele şi să ne găsească pregătiţi.

In primul an s'au făcut prevederi, comandând materialele în valoare de circa 10 miliarde, cari deşi nu s'au putut înfăptui tot este un bine. Noi trebue să avem acel plan ca o bază.

Trebue ca în bugete să se prevadă anuităţi, cari să cuprindă şi trecutul şi viitorul, fie ca aceste anuităţi s'ar înscrie la bugetul ordinar sau extraordinar.

In bugetul anului viitor vom lua măsuri a se da armatei tot ceiace îi trebue, pentrucă să poată fi la înălţimea misiunei ce i se cere.

In ceiace priveşte procurarea materialelor pentru înzestrarea armatei este necesar a înfiinţa stabilimentele în ţară.

Nu e cazul să amintim neplăcerile şi greutăţile întâmpinate cu I.A.R.- Copşa Mică- Cugir etc.-

In ceiace priveşte contractele existente, este bine ca prin tratative să se obţină alte condiţiuni favorabile.

Ar fi bine să se înceapă construcţia drumurilor în Basarabia.

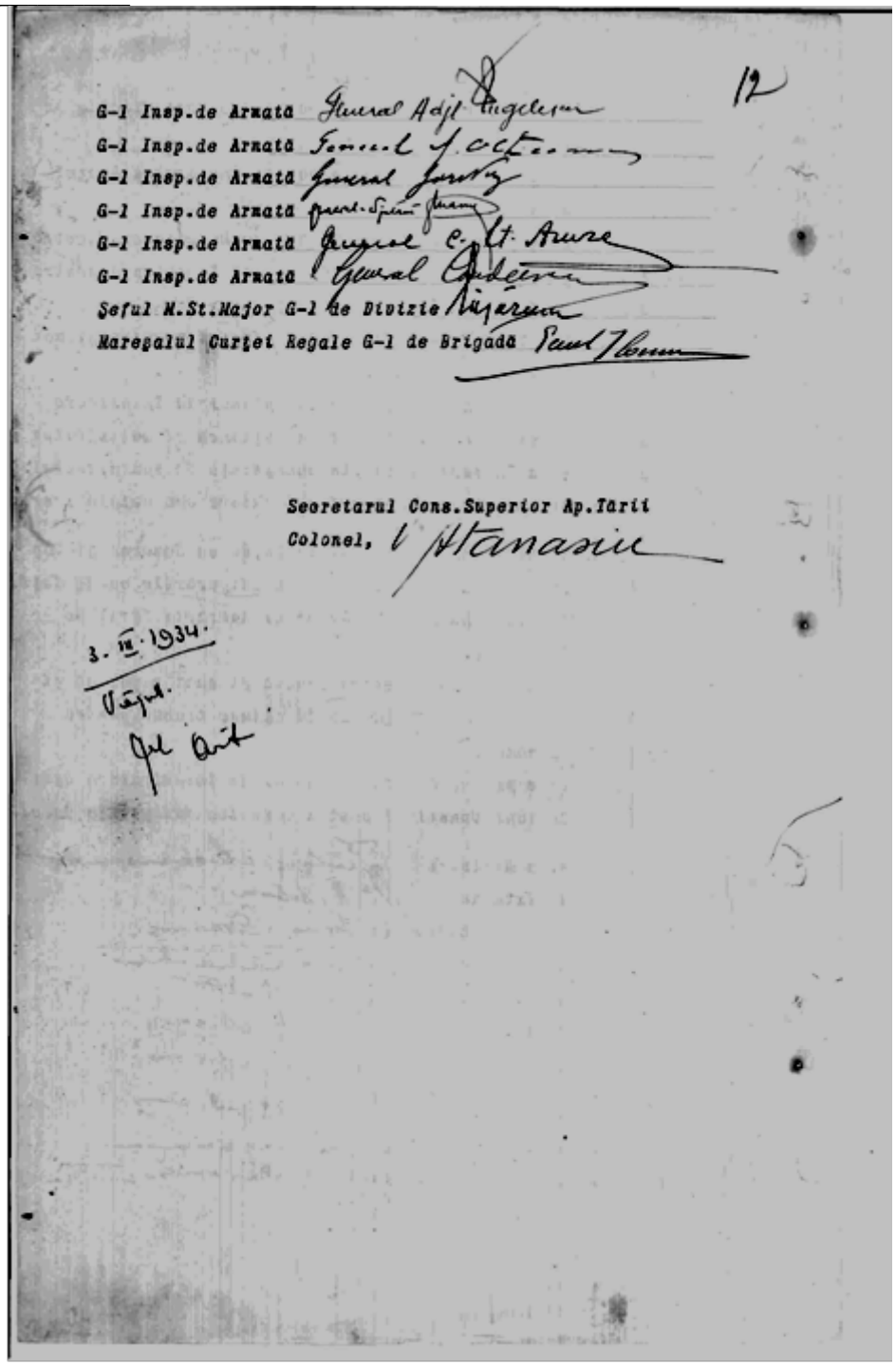

12

G-l Insp.de Armată General Adjt. Ingelescu

G-l Insp.de Armată General [illegible]

G-l Insp.de Armată General [illegible]

G-l Insp.de Armată General [illegible]

G-l Insp.de Armată General C. Lt. Anuze

G-l Insp.de Armată General Condeescu

Şeful M.St.Major G-l de Divizie Răşăreanu

Mareşalul Curţei Regale G-l de Brigadă Paul Tomescu

Secretarul Cons.Superior Ap.Tării

Colonel, V. Atanasiu

3. III. 1934.

Văzut.

Gl. Avit

(A.M.R., *fond 5460*, dos.11, p.1-12,12v)

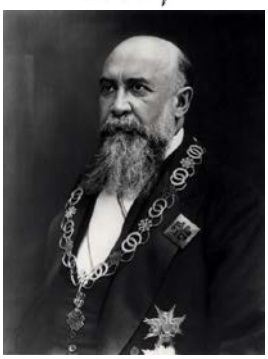

19 aprilie 1931–6 iunie 1932

Nicolae Iorga[100] (n. 17 ianuarie 1871, Botoşani - d. 27 noiembrie 1940, Strejnic, judeţul Prahova): prim ministru: 18.04 1931-31.05 1932;

A fost istoric, critic literar, documentarist, dramaturg, poet, enciclopedist, memorialist, ministru, parlamentar, prim-ministru, profesor universitar şi academician român[101]. După cum a afirmat George Călinescu, Iorga a jucat în cultura românească, în primele decenii ale secolului XX, "rolul lui Voltaire".

După studii elementare şi gimnaziale în Botoşani, termină Liceul Naţional din Iaşi în 1888. Termină cursurile Universitatea din Iaşi într-un singur an cu diploma *"magna cum laude"*. Continuă studiile universitare la Paris, Berlin şi Leipzig, obţinând doctoratul (1893) la numai 23 de ani. Iorga devine la numai 23 de ani, membru corespondent al Academiei Române. În 1894 obţine, prin concurs, catedra de istorie la Universitatea din Bucureşti. Din 1911 este membru activ al Academiei Române. Începând din 1922 ţine cursuri de vară la Vălenii de Munte, judeţul Prahova.

Dotat cu o memorie extraordinară, cunoştea istoria universală şi în special pe cea română în cele mai mici detalii. Nu este cu putinţă să-ţi alegi un domeniu din istoria românilor fără să constaţi că Nicolae Iorga a trecut deja pe acolo şi a tratat tema în mod fundamental. Opera sa istorică cuprinde diverse domenii: monografii de oraşe, de domnii, de familii, istoria bisericii, a armatei, comerţului, literaturii, tipăriturilor, a călătorilor în străinătate etc. Câteva din publicaţiile mai importante: *Studii şi documente cu privire la istoria românilor*, în 25 volume (1901-1913), *Istoria imperiului otoman*, în 5 volume (apărută în limba germană: *Geschichte des osmanischen Reiches, 1908-1913*), *Istoria românilor* în 10 volume (1936-1939). Ca literat, Nicolae Iorga a scris poezii, drame istorice (*Învierea lui Ştefan cel Mare, Tudor Vladimirescu, Doamna lui Eremia, Sfântul Francisc din Asisi* şi altele), volume memorialistice (*Oameni cari au fost, O viaţă de om, aşa cum a fost)*. În 1903 a preluat conducerea revistei *Sămănătorul*. Ca om politic, a fost co-fondator al Partidului Naţional Democrat, în anii 1931-1932. Prim-Ministru şi Ministru al Educaţiei Naţionale. Membru al parlamentului în mai multe legislaturi, Iorga era un reputat orator, temut de adversarii săi politici.

Nicolae Iorga a avut un sfârşit tragic, fiind ridicat de la vila sa din Sinaia şi asasinat la 27 noiembrie 1940 de legionari. Corpul său ciuruit de gloanţe a fost găsit în apropierea comunei Strejnicu (Judeţul Prahova). Membrii Gărzii de Fier îl considerau responsabil de uciderea comandantului lor, Corneliu Zelea Codreanu în timpul dictaturii regelui Carol al II-lea, când în urma unei scrisori deschise adresate de Codreanu către Iorga, acesta fiind şi consilier regal, i-a intentat proces şi liderul

[100] http://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Iorga

[101] Iorga este autorul a circa 1.250 de volume, 25.000 de articole şi 4963 recenzii. Pentru opera şi scrieri despre Nicolae Iorga vezi*: Bibliografia istorică a României, vol. X, (1999-2004)*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2004.

legionarilor a fost condamnat pentru calomnie. Ulterior Codreanu a fost asasinat din ordinul regelui. După aflarea veştii despre asasinarea lui Iorga, 47 de universităţi şi academii din întreaga lume au arborat drapelul în bernă.

* *
*

Alexandru Vaida-Voevod[102] **(**n. 1872, *Olpret*, azi Bobâlna — d. 19 martie 1950, Sibiu**)** a fost un medic, politician şi publicist român[103]. După unirea Transilvaniei cu România şi-a adăugat numele de **Voievod** sau **Voevod**. Prim ministru al României între 1 decembrie 1919 şi 20 martie 1920, (*a 2-a guvernare*): 06.06 1932 - 18.10 1932 şi *(a 3-a guvernare*): 16.01 1933 - 12.11 1933;

Un bărbat de un caracter demn şi independent, posedând calităţi alese şi o inteligenţă politică rară, a fost capabil să se împotrivească tuturor sforţărilor autorităţilor maghiare de a-l intimida sau de a-l discredita. Înzestrat cu o mare abilitate oratorică, a devenit un orator elocvent în româneşte, ungureşte şi nemţeşte."

(The Times, 29 ianuarie 1920)

Ministru al Afacerilor Străine (1 decembrie 1919 - 13 martie 1920; *ad-interim* 6 iunie - 10 august 1932; 11 august - 17 octombrie 1933); Ministru de Interne (10 noiembrie 1928 - 7 iunie 1930; 13 iunie - 8 octombrie 1930; 6 iunie - 10 august 1932); Ministru al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale (*ad-interim* 7 - 9 iunie 1932); Ministru al Industriei şi Comerţului (14 ianuarie - 9 noiembrie 1933); Ministru secretar de stat (17 decembrie 1918 - 12 septembrie 1919, Guvernul Ion I. C. Brătianu; 27 septembrie - 28 noiembrie 1919, Guvernul Arthur Văitoianu; 10 februarie - 30 martie 1938, Guvernul Patriarh Miron Cristea; 28 iunie - 4 iulie 1940, Guvernul Gheorghe Tătărescu)

În tinereţe s-a numărat între apropiaţii arhiducelui Franz Ferdinand, moştenitorul tronului Austriei şi Ungariei. După asasinarea lui Franz Ferdinand a abandonat planurile de federalizare a Imperiului Austro-Ungar, optând pentru alipirea Transilvaniei la Regatul Român. A devenit unul din liderii Partidului Naţional Român din Transilvania. Pe 3 decembrie 1918 s-a numărat între cei patru delegaţi ardeleni (alături de Vasile Goldiş, respectiv episcopii Iuliu Hossu şi Miron Cristea) care au dus regelui Ferdinand la Bucureşti rezoluţia de la Alba Iulia,

[102] A publicat: *Mangra, Tisza şi Tribuna,* Braşov, 1911; *Declaration ministerielle*, Paris, 1920; *Jos Austria perfidă,* Viena, f.a.; *Problema frontierelor româneşti, f.a.; Cuvântare către naţiunea română,* 1937; *Memorii*, 4 volume, ediţie Alexandru Şerban, 1994-1997

[103] Pentru detalii bio-bibliografice vezi: Liviu Maior, *Alexandru Vaida-Voevod între Belvedere şi Versailles*, Cluj, 1993; Nicolae C. Nicolescu, *Şefii de stat şi de guvern ai României*, Editura Meronia, Bucureşti, 2003; Vasile Ciobanu, *Activitatea diplomatică a lui Alexandru Vaida Voevod la Paris (1918)* ;

cererea de unirea a Transilvaniei cu Regatul Român. În perioada interbelică a fost un membru marcant al Partidului Naţional Ţărănesc, pe care l-a reprezentat de nenumărate ori atât în Parlament cât şi în Consiliul de Miniştri. Ca preşedinte al partidului politic naţionalist Frontul Românesc şi în calitate de consilier regal, a susţinut regimul autoritar impus de regele Carol al II-lea în 1938. Vaida-Voevod a fost arestat pe 24 martie 1945. În 1946, a fost pus sub arest la domiciliu la Sibiu, unde şi-a petrecut restul vieţii.

* *
*

Ion G. Duca (n. 20 decembrie 1879, Bucureşti; d. 29 decembrie 1933, Sinaia**):** prim-ministru al României între 14.11 1933-29.12 1933;

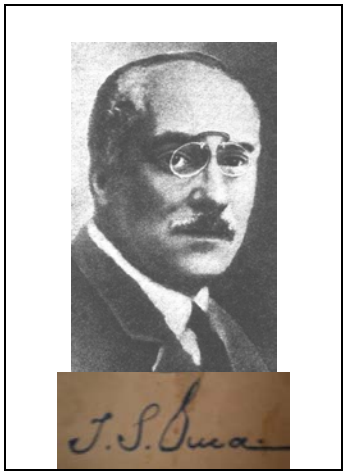

A fost ministru al educaţiei (1914-1918), ministru al agriculturii (1919-1920), ministru al afacerilor externe (1922-1926), ministru al afacerilor interne (1927-1928). A fost asasinat de Nicadori pentru eforturile sale de a opri mişcarea Gărzii de Fier.

A intrat în Camera Deputaţilor ca reprezentant al Partidului Naţional Liberal, în 1908 şi a servit ca ministru din 1914. Numit ministru de externe în 1922, era un suporter al *Micii Înţelegeri*, formată din România, Iugoslavia şi Cehoslovacia, cu scopul de a opri cererile expansioniste ale Ungariei şi a preveni dinastia Habsburgică de a se întoarce la putere în Europa Centrală.

În calitate de ministru de externe, I. G. Duca, afirmase: "Oricare cunoaşte politica românească [....] ştie că una din directivele fundamentale, directiva de la care de 40 de ani nimeni nu s-a abătut, în nici o împrejurare şi faţă de nici o ţară, este aceea de a nu se amesteca în politica internă a altor ţări. Neamestecându-ne noi în politica internă a altora, am avut grijă ca şi ceilalţi să nu se amestece în politica noastră"[104].

În noiembrie 1933, regele Carol al II-lea al României i-a cerut să devină şeful guvernului ca prim-ministru până la alegerile din decembrie. În această funcţie, Duca a încercat să ţină sub control Garda de Fier. A fost ucis la scurtă vreme de Nicolae Constantinescu, un suporter al acestei organizaţii.

Carol al II-lea fusese informat, despre ce aveau de gând *Nicadorii*, după ce şeful poliţiei, Gavrilă Marinescu primise o notă care deconspira întregul plan, însă regele a dat următoarea dispoziţie: «Ţine nota la birou şi n-o transmite mai departe». Informarea fusese făcută chiar de vărul unuia dintre autori care era informator al poliţiei.

[104] http://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Gh._Duca

Împreună cu un grup de profesori, fizicieni şi alţi oameni de ştiinţă a ajutat la pornirea mişcării de cercetaşi din România şi la dezvoltarea organizaţiei Cercetaşii României.

* *
*

Constantin Anghelescu (n. 10 iunie 1869, Craiova; d. 14 septembrie 1948, Bucureşti)*:* 30.12 1933-03.01 1934;

A fost un politician, medic şi profesor universitar român, reformator al şcolii româneşti în perioada interbelică. Din 1901 până la sfârşitul perioadei interbelice, a fost deputat sau senator în toate legislaturile, din ianuarie 1914 a fost membru al guvernului în repetate rânduri. Începând cu 30 decembrie 1933 şi până pe 3 ianuarie 1934 ocupă poziţia de preşedinte al Consiliului Miniştrilor României. A fost cel dintâi ministru plenipotenţiar al României la Washington, începând cu ianuarie 1918.

Om politic si medic. Îşi efectuează studiile primare şi secundare în ţară după care pleacă să urmeze cursurile Facultăţii de medicină de la Paris. După obţinerea doctoratului (1897) în medicină se întoarce în ţară unde lucrează în calitate de chirurg la spitalele Brâncovenesc şi Filantropia. A fost profesor şi director a clinicii chirurgicale a Facultăţii de Medicină din Bucureşti (1903). Şi-a început cariera politică ca membru al Partidului Naţional Liberal, iar în 1901 este ales deputat. În anul 1914 a fost numit ministrul Lucrărilor Publice, funcţie pe care a ocupat-o până la 11 decembrie 1916. În perioada ianuarie – decembrie 1918 a fost la Washington în calitate de ministru plenipotenţiar. După primului război mondial a fost ministru la: Culte si Instrucţiunii (12 decembrie 1918 – 27 septembrie 1919), Instructiunii Publice (19 ianuarie 1922 – 27 martie 1926; 22 iunie 1927 – 3 noiembrie 1928), Instructiunii Publice, Cultelor si Artelor (14 noiembrie 1933 – 3 ianuarie 1934; 5 ianuarie 1934 – 18 noiembrie 1937). Dupa asasinarea lui I.G. Duca este ales, pentru scurt timp este ales presedinte al Consiliului de Ministrii (29 decembrie 1933 – 3 ianuarie La sfarsitul anului 1937 (18 noiembrie – 28 decembrie) este numit ministrul Educatiei Nationale, functie care ii permite desfasurarea unui amplu program de reorganizare a invatamantului romanesc pe baza unor principii moderne de functionare. Isi incheie cariera politica ca ministru Secretar de Stat (10 februarie – 30 martie 1938) si consilier regal.

* *
*

Gheorghe Tătărescu (n. 21 decembrie 1886, Craiova - d. 28 martie 1957, Bucureşti): 03.01 1934-28.12 1937; *(a 2-a guvernare*) 25.11 1939-04.07 1940;

Cel mai longeviv prim-ministru în funcţie, sub guvernarea căruia a început transpunerea în practică a concepţiei politice de apărare a ţării prin fortificarea graniţei de vest. Tot în acea perioadă s-au luat măsurile de dezvoltare a industriei naţionale de apărare iar pe plan extern se afirmă *Mica Înţelegere* şi *Înţelegerea Balcanică*.

În ceea ce priveşte dotarea armatei din acea perioadă, ţinem să facem deosebirea între înzestrarea propriu-zisă cu materiale de tot felul (comandate în străinătate şi în ţară) şi opera de înzestrare a ţării cu echipamentul industrial necesar creării unui adevărat potenţial naţional de război. Dat fiind deficitul acestor materiale, a trebuit să se comande în străinătate tot ceea ce nu se putea fabrica în ţară, cu adăugirea că, şi atunci când aceste materiale se puteau fabrica - parţial - în ţară, faţă de urgenţa nevoii, s-a pus accentul pe comenzile din străinătate (desigur factura includea diurnele şi nota specifică unor asemenea deplasări) şi numai complementar pe comenzile în ţară.

Planul de înzestrare era grevat, chiar de la început, de comenzile mai vechi, de armament din străinătate, în valoare de 6,5 miliarde, iar după intrarea în vigoare a planului au fost necesare şi alte comenzi – tot în străinătate – ca, de pildă, pentru: mortiere Brandt, care de luptă, cartuşe de infanterie, tunuri antiaeriene, materiale de motorizare, materiale de geniu, sanitare şi veterinare, echipament, ş.a. Paralel cu aceste comenzi, s-a căutat a se pune şi economia naţională la contribuţie şi la colaborare în legătură cu nevoile oştirii. Această contribuţie şi colaborare s-a făcut în diverse direcţii şi după diferite metode. Cea mai simplă metodă a fost aceea de a se da pentru articole curente şi simple (echipament, harnaşament, reparaţii metalice etc.) comenzi la întreprinderile industriale existente, dat fiind că aceste comenzi puteau fi executate cu echipament industrial de care se dispunea. O a doua metodă a dus la crearea de secţiuni speciale la unele întreprinderi cu potenţial. În chipul acesta, s-a făcut apel la vechi întreprinderi metalurgice ca: *Wolff, Lemaitre, Vulcan,* care, primind comenzi de armament, muniţii, trăsuri, etc., au fost obligate să-şi mărească utilajul şi să-l adapteze la nevoile materiale comandate, în schimbul unor avansuri în numerar, în funcţie de valoarea comenzilor date. Este evident că preţul articolelor comandate a fost mai mare, dat fiind că industriaşii respectivi înţelegeau să-şi amortizeze noile investiţii din însăşi valoarea comenzilor primite. Sacrificiile făcute de stat, prin plata unor suprapreţuri, a avut ca echivalent începutul creării unui potenţial naţional de război, de mare folos şi pentru nevoile de atunci dar, şi mai ales, pentru cele din timp de război.

În fine, a treia metodă întrebuinţată a fost aceea a creării de întreprinderi noi cu destinaţie specială pentru nevoile armatei, tot pe calea avansurilor asupra comenzilor, numai că de data aceasta avansurile au fost mai însemnate, pentru că şi valoarea utilajelor şi a comenzilor date era mai mare. În acest fel, s-au creat: Uzinele *Malaxa, Astra, Voina, Antigaz, Acticarbon, Sarogaz,* Uzinele Metalurgice

Franco-Româno, Concordia, Cugir , Fabrica de Trotil Făgăraş. Se poate evalua la 2,8 - 3 miliarde lei valoarea noilor investiţii industriale făcute în acest răstimp în

9 octombrie 1937 - semnarea Hrisovului de primul ministru Gheorghe Tătărescu, în prezenţa ministrului apărării general Constantin Ilasievici, a ministrului aviaţiei Radu Irimescu, a oficialităţilor civile şi militare din Oradea şi judeţul Bihor
(Arhiva personală a lui Dorel Octavian Rusu)

ţara noastră, prin metodele amintite mai sus şi care au reprezentat un potenţial de război apreciabil, faţă de situaţia anterioară, dar insuficient pentru nevoile reale de înzestrare ale armatei.

La acest efortul făcut de ţară, prin industria naţională şi cu concursul statului, trebuie să mai adăugăm şi pe acela făcut pentru crearea de uzine de armament de stat[105]. Astfel, amintim crearea Uzinelor din Valea Mârşei, Valea Sadului şi de la Mărgineasca (care urma să fie terminate şi puse în funcţiune parte în cursul anului 1939 şi parte în cursul anului 1940).

[105] *Ibidem,* f. 7. Tot statul a îmbunătăţit, în mod simţitor, stabilimentele sale militare: *Arsenalul Armatei, Pirotehnia Armatei, Fabrica de Pulbere, Fabrica de Fulmicoton, Fabrica de Material de Protecţie şi Arsenalele de front din Sibiu, Târgovişte şi Roman,* dându-le posibilitatea să concureze într-un mod apreciabil la repararea de tot felul de materiale, armament şi trăsuri necesare armatei.

Materialele de geniu şi transmisiuni se găseau într-o situaţiune tehnică cu totul inferioară, în cantităţi insuficiente şi de o calitate de întrebuinţare cu totul îndoielnică. În această perioadă, arma geniului şi transmisiunilor a primit o dotare materială în valoare de 1.243.407.661 lei. Fiind vorba de numeroase articole mai mici, fabricabile într-un termen mai scurt, şi aduse din străinătate, în condiţii de preţ foarte avantajos, dotarea armei geniului şi transmisiunilor s-a făcut în mod satisfăcător şi din acest punct de vedere se poate spune că armata dispunea de o dotare mulţumitoare.

În rezumat, planul de înzestrare a armatei pe primii trei ani a avut o aplicare continuă şi urmarea a fost resimţită în mod satisfăcător. Începutul era făcut, el urma să fie continuat cu tot mai multă energie şi perseverenţă, ţinându-se seama de noile împrejurări externe în care se desfăşura politica de dotare a armatei noastre.

Încă din cursul anului 1937 se puteau face două felul de constatări (una de ordin financiar şi alta de ordin militar) în legătură cu înzestrarea armatei. În ceea ce priveşte prima constatare, aceea de ordin financiar, se putea observa că mijloacele băneşti puse la dispoziţia armatei pentru înzestrarea ei – după experienţa făcută până atunci – în ceea ce priveşte ritmul angajamentelor şi a livrărilor, nu corespundea întru-totul nevoilor. Fondurile erau insuficiente, tempoul angajamentelor făcute şi lichidarea lor făcea să se întrevadă un gol care nu putea continua fără a fi luat în considerare. În ceea ce priveşte a doua constatare, situaţia era şi mai puţin satisfăcătoare. Vremea şi experienţa dovediseră că, deşi, se avusese în vedere toate sectoarele armatei şi suma totală a planului de înzestrare pe 10 ani se ridica la 28,9 miliarde lei, totuşi nu se putea vorbi de o reală înzestrare a întregii armate, mai ales că, între timp, apăruseră probleme de armament şi organizare a unei armate moderne (cea a modernizării, a fortificaţiilor permanente, a materialului de însoţire, a armamentului infanteriei, etc.). Prin urmare, în paralel cu aplicarea planului de înzestrare cunoscut, câştigau teren părerile că este utilă o revizuire şi o completare a planului şi adaptării lui la noua stare de lucruri.

Ca prim-ministru Gheorghe Tătărescu a fost prezent în Bihor la festivitatea de sfinţire a două cazemate, situate la marginea localităţii Episcopia Bibor. Iată relatarea din presa vremii faţă de acest eveniment:

Decizia delegaţiei ministeriale pentru înzestrarea armatei, din 24 mai 1935, pentru transportul materialelor din Franţa, Polonia şi din ţară

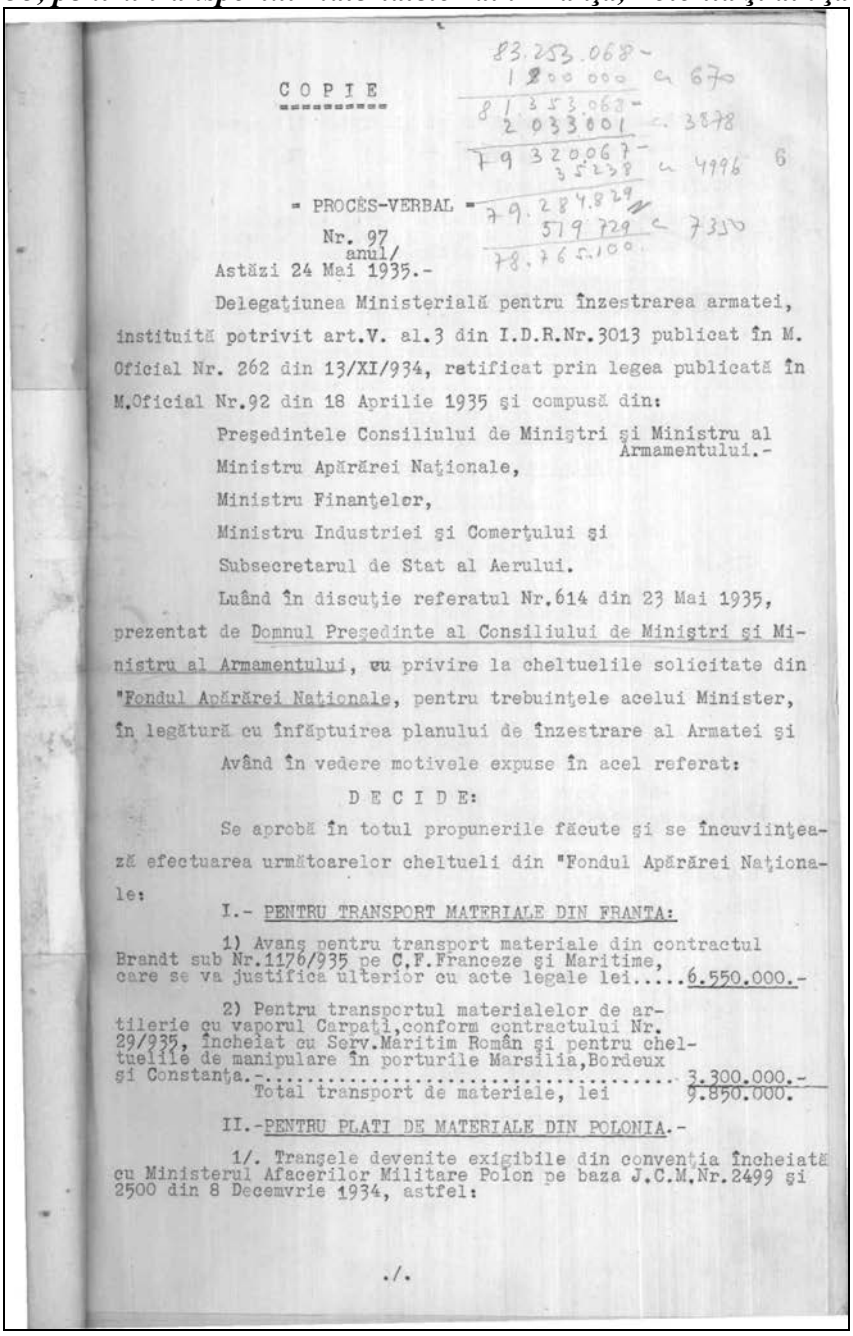

83.253.068-
1 800 000 ~ 670
81 353.068-
2 033 001 ~ 3878
79 320.067-
35 238 ~ 4996 6
79.284.829
519 729 ~ 7350
78.765.100

C O P I E

= PROCES-VERBAL =

Nr. 97
anul/
Astăzi 24 Mai 1935.-

Delegaţiunea Ministerială pentru înzestrarea armatei, instituită potrivit art.V. al.3 din I.D.R.Nr.3013 publicat în M. Oficial Nr. 262 din 13/XI/934, ratificat prin legea publicată în M.Oficial Nr.92 din 18 Aprilie 1935 şi compusă din:

Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministru al Armamentului.-
Ministru Apărărei Naţionale,
Ministru Finanţelor,
Ministru Industriei şi Comerţului şi
Subsecretarul de Stat al Aerului.

Luând în discuţie referatul Nr.614 din 23 Mai 1935, prezentat de Domnul Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi Ministru al Armamentului, cu privire la cheltuelile solicitate din "Fondul Apărărei Naţionale, pentru trebuinţele acelui Minister, în legătură cu înfăptuirea planului de înzestrare al Armatei şi

Având în vedere motivele expuse în acel referat:

D E C I D E:

Se aprobă în totul propunerile făcute şi se încuviinţează efectuarea următoarelor cheltueli din "Fondul Apărărei Naţionale:

I.- PENTRU TRANSPORT MATERIALE DIN FRANTA:

1) Avans pentru transport materiale din contractul Brandt sub Nr.1176/935 pe C.F.Franceze şi Maritime, care se va justifica ulterior cu acte legale lei.....6.550.000.-

2) Pentru transportul materialelor de artilerie cu vaporul Carpaţi,conform contractului Nr. 29/935, încheiat cu Serv.Maritim Român şi pentru cheltuelile de manipulare în porturile Marsilia,Bordeux şi Constanţa.-..... 3.300.000.-
Total transport de materiale, lei 9.850.000.

II.-PENTRU PLATI DE MATERIALE DIN POLONIA.-

1/. Tranşele devenite exigibile din convenţia încheiată cu Ministerul Afacerilor Militare Polon pe baza J.C.M.Nr.2499 şi 2500 din 8 Decemvrie 1934, astfel:

./.

Tranşa III exigibilă la 20 Aprilie 1935 de 110.721 zloţi aur
" IV " " 12 Mai " " 123.524 " "
" V " " 3 Iunie " " 113.295 " "

Echivalentul în lei este 6.517.973 la care urmează a se adăuga diferenţa de valută şi cheltueli de transfer după comunicările Băncei Naţionale a României,-

III.- PENTRU PLATA COMISIILOR DE RECEPTIE DIN STRAINATATE SI CELE DIN CAMPURILE DE EXPERIENTA DIN TARA.-

1). Avans pentru trebuinţele trimestrului Aprilie la Comisiile existente şi pentru cazuri neprevăzute lei.....4.500.000.

IV.-CHELTUELI IN LEGATURA CU APLICAREA PLANULUI DE INZESTRARE LA STABILIMENTE SI FABRICI:

A.- Pentru complectarea de instalaţii:

1). La Arsenalul Armatei.-

1) Lucrări executate de Firma Barusco, din contractul Nr.4239/933, care a construit un puţ forat rest de plată lei.... 151.570

2) Idem de Firma A.Ligugniano din contr.Nr. 10050/935, reparaţiuni la Castelul de Apă,rest de plată lei..... 219.759

3).Construirea unui turn de răcire,executat de Uniunea Technică Română,conf.contr. Nr.10075/935, lei..... 526.400

4) Izolarea castelelor de apă şi izolarea conductelor de apă,executată de Fraţii Wurmm,conf.contr.Nr.10073 şi 10500/935 450.175

5) Avanse 20% la contractele în curs de încheiere pentru aprovizionarea maşinilor din străinătate necesare complectării aprobate astfel;
Firma Importex,cu ref.Nr.8252,8283 şi 7673, avans lei..... 515.000
Firma Kamaritz şi Meder,ref.Nr.3283 şi 9416/935, avans lei..... 509.000
Firma Mauriciu şi Ing.Cappon ref.Nr. 7683 şi 9416/935, avans lei..... 976.000
Firma Uniunea Technică Română cu ref. Nr. 8283 şi 9416/935, avans lei..... 500.000
3.847.904.-

2.-Pirotechnia Armatei.-

6) Maşini furnizate de M.şi Ing.Cappon, conf.contr.Nr.~~10581~~ 10370/935 lei..... 275.160.

7).Idem de Reprezentanţa Metalurgică Română contr.Nr.10582/935, rest de plată lei 2.482.772.-

./.

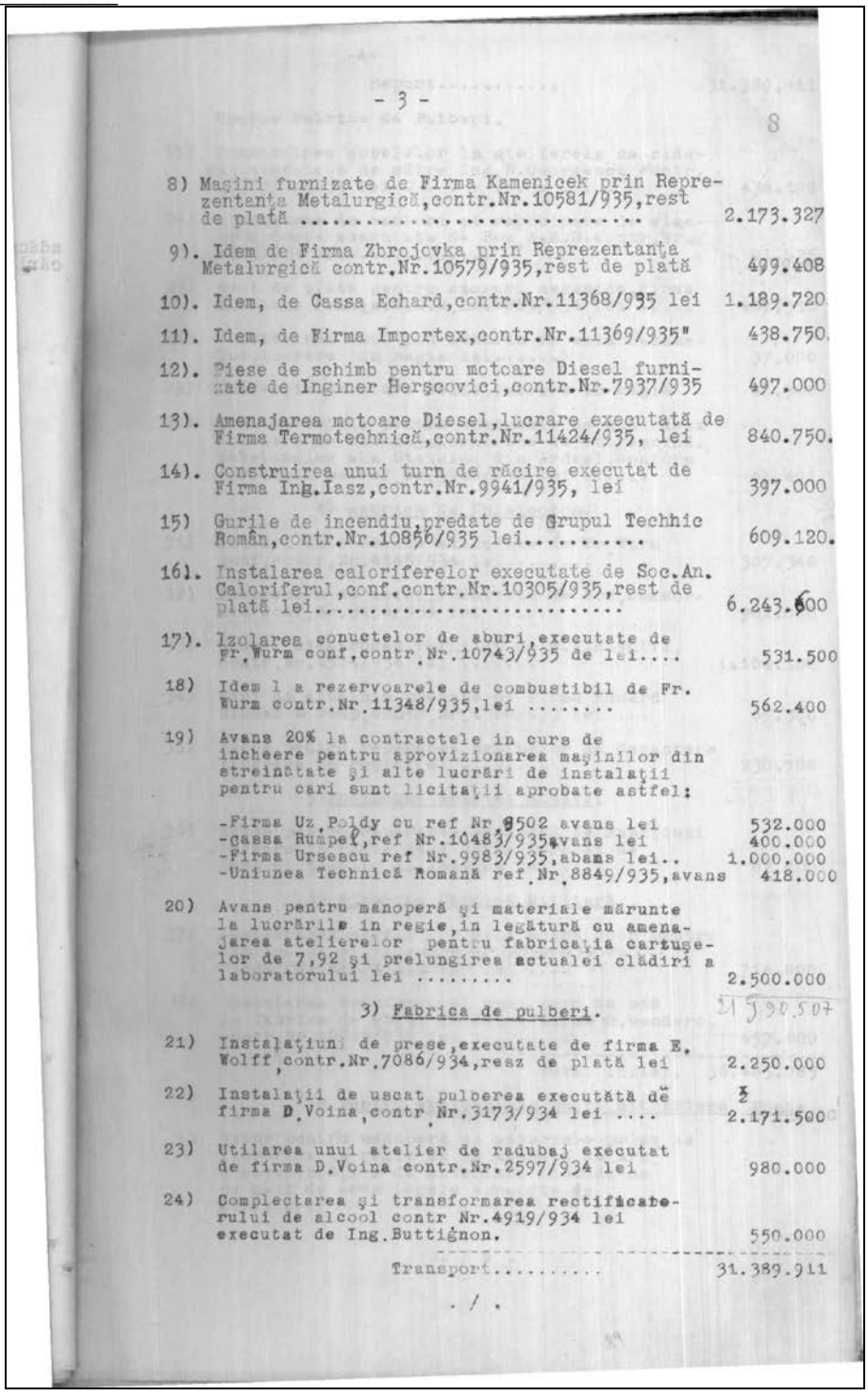

- 3 -

8

8) Mașini furnizate de Firma Kamenicek prin Reprezentanța Metalurgică, contr. Nr. 10581/935, rest de plată 2.173.327

9). Idem de Firma Zbrojovka prin Reprezentanța Metalurgică contr. Nr. 10579/935, rest de plată 499.408

10). Idem, de Cassa Echard, contr. Nr. 11368/935 lei 1.189.720

11). Idem, de Firma Importex, contr. Nr. 11369/935" 438.750

12). Piese de schimb pentru motoare Diesel furnizate de Inginer Herșcovici, contr. Nr. 7937/935 497.000

13). Amenajarea motoare Diesel, lucrare executată de Firma Termotechnică, contr. Nr. 11424/935, lei 840.750.

14). Construirea unui turn de răcire executat de Firma Ing. Iasz, contr. Nr. 9941/935, lei 397.000

15) Gurile de incendiu, predate de Grupul Techhic Român, contr. Nr. 10856/935 lei..... 609.120.

16). Instalarea caloriferelor executate de Soc. An. Caloriferul, conf. contr. Nr. 10305/935, rest de plată lei..... 6.243.600

17). Izolarea conuctelor de aburi, executate de Fr. Wurm conf. contr. Nr. 10743/935 de lei.... 531.500

18) Idem l a rezervoarele de combustibil de Fr. Wurm contr. Nr. 11348/935, lei 562.400

19) Avans 20% la contractele in curs de incheere pentru aprovizionarea mașinilor din streinătate și alte lucrări de instalații pentru cari sunt licitații aprobate astfel:

-Firma Uz. Poldy cu ref Nr. 8502 avans lei 532.000
-Cassa Ruapel, ref Nr. 10483/935, avans lei 400.000
-Firma Ursescu ref Nr. 9983/935, abans lei.. 1.000.000
-Uniunea Technică Romană ref. Nr. 8849/935, avans 418.000

20) Avans pentru manoperă și materiale mărunte la lucrările in regie, in legătură cu amenajarea atelierelor pentru fabricația cartușelor de 7,92 și prelungirea actualei clădiri a laboratorului lei 2.500.000

3) Fabrica de pulberi.

21) Instalațiuni de prese, executate de firma E. Wolff, contr. Nr. 7086/934, resz de plată lei 2.250.000

22) Instalații de uscat pulberea executată de firma D. Voina, contr. Nr. 3173/934 lei 2.171.500

23) Utilarea unui atelier de radubaj executat de firma D. Voina contr. Nr. 2597/934 lei 980.000

24) Complectarea și transformarea rectificatorului de alcool contr Nr. 4919/934 lei executat de Ing. Buttignon. 550.000

Transport..... 31.389.911

. / .

-4-

Report..... 31.389.911

Urmare Fabrica de Pulberi.

25) Construirea şoselelor la atelierele de radubaj,executate de către Ing.N.Georgescu contr. Nr.5566/1934 lei 438.190

26) Instalarea de cabluri şi rebobinare de electromotoare executate de Soc.A.E.G.contr.Nr. 4515/934 lei..... 91.635

27) Rest de plată pentru ciururi mecanice,Firma Bouchoux Franţa.J.C.M.Nr.2884/934 lei 487.310

28) Construirea unui pod metalic in sala cazanelor,lucrare in regie lei..... 37.000

29) Confecţia de etuve Weile,lucrare in regie 48.500

30) Cost materiale pentru conducte de apă dela ateliere de radubaj,furnizate de Intreprind. Metalurgice ale Statului din Ardeal,conform aprobării pe ref.Nr.3926/934 lei 45.491

4) Fabrica de Fulmicoton.

31) Izolări de conducte executate de Fr.Wurm conf.contr.Nr.4145/934 lei..... 307.348

32) Rezervoare de acizi,furnizate de Soc.Concordia conf.Nr.3156/934 lei 982.000

33) Grupul electrogen,furnizat de S.A.R.Wolff, contr.Nr.2564/934 lei 1.104.100

34) Tevi de aluminiu predate de firma Eduard Bluman & Comp.contr.Nr.4560/935 lei ... 69.300

35) Avans pentru repararea bazinelor de decantare (lucrare in regie)lei 230.700

5)Poligonul Armatei Sudiţi.

36) Avans pentru repararea magaziei de muniţiuni lucrare in regie,după deviz aprobat de Insp.Gl.Technic al Armatei lei 62.000

6) Direcţia Chimică Militară.

37) Restaurarea magazi lor dela Moara Obor pentru fabrica de măşti,contr Nr.7539/934 cu firma Chitară & Mandero lei 714.000

38) Executarea construcţiei unui gard de zid la fabrica de măşti de către firma D.Mandero, contr.Nr.10909/935 lei 457.600

Total instal. 36.465.085

B.Pentru echipamente puşti mitraliere Praha.

1) Avans pentru manoperă şi materiale prime la lucrările in regie ce se execută de Ars. Armatei,plăţile de materiale făcandu-se pe bază de acte legale aprobate de Minister.

. / ø .

-5-

10

Pentru terminarea comenzilor de 1200 garnituri incepute in exerc.1934 şi conitunarea celei de 5000 date in exerc.1935/36,lei..... 6.400.000
pentru executarea cutiilor de metal şi paftale cari vor complecta garniturile de piele a echipamentelor din contr cu Soc.Talpa lei 2.000.000

2) Avans 20% la contractele pentru panză de in in curs de incheere cu firmele Rizescu şi Klinger licitaţie aprobată pe ref.Nr.8892/935 1.400.000

Total pentru echipam.P.M. 9.800.000

C.Pentru fabricarea,regenerarea şi recontrolarea de muniţii la Pyr.Armatei

1) Plata materialelor livrate de Uz.Zbrojowka, conform actului adiţional Nr 425/934, anexa 1 art.IV punctele 1-6 lei 360.000

2) Idem conform art II al anexei Nr.1 dela Actul Adiţional Nr.425/934 lei 748.000

3) Plata personalului specialist detaşat dela Uz. Zbrojovka conform anexei Nr.1 Act Adiţional Nr.425/934,pe Februarie-Aprilie 935 inclusiv 471.474

4) Avans pentru manoperă şi materiale mărunte in legătură cu fabricarea de cartuşe lei ... 3.000.000

5) Avans pentru manoperă şi materiale necesare recontrolării de muniţii de artilerie lei... 2.500.000

La Fabrica de Pulberi.

1) Cost materiale pentru fabricaţia pulberilor furnizate de Soc.Progresul contr.4512/934 lei 50.536

2) Idem de firma Dancu & Cherciu contr.Nr.4617/934 236.000

3) Avans pentru manoperă şi materiale mărunte in legătură cu fabricarea pulberilor,lucrări in regie şi aprovizionare de definlamină grafit şi praf de staniu lei 1.300.000

Total cheltueli pt.fabricaţii de cartuşe şi recontrolări de muniţii lei ... 8.666.010

D. cheltueli diverse.

1) Plata apei şi curent electric la Uzinele Comunale Bucureşti forţă motrică şi luminat Arsenal lei 100.000

2) Avans Ars.Armatei pt.diferite lucrări in regie, de incercări,de studii şi experenţe pentru Direcţia Technică lei 200.000

3) Avans pt.cheltueli de intreţinere şi funcţionare la toate fabricele şi stabilimentele pe trimestrul Aprilie 1935.
-Arsenalul Armatei lei 600.000
-Pyrotechnia Armatei lei 600.000
-Fabrica de pulberi lei 300.000
-Fabrica de Fulmicoton lei..... 300.000
-Dir.Chimică Mil.pt.Laborat.de Studii şi exp. 200.000

Transport 2.300.000

. / .

- 6 -

	Report lei	2.300.000
4)	Pentru confecţionarea la Pyr.Armatei a semnalelor luminoase de probă pentru pistol de 26 şi 35mm.lei	103.000
5)	Avans pentru manoperă şi materiale la confecţia nomenclatorului de muniţii ce se execută de Pyr.Armatei lei	600.000
6)	Cost combustibil lichid pt.toate stabilimentele furnizat de Soc.Foresta Minieră,conform contr.Nr.7799/934 lei	2.900.000
7)	Idem de Soc.Anonimă Aura petroliferă conf. contr.Nr.6797/934,lei	51.000
8)	Avans pentru reparaţia măştilor decinstrucţie şi desinfectarea lor executată în regie de corpurile conf.repartiţiei făcute prin D.M. Nr.4/1934 lei ...	1.500.000
	Total cheltueli diverse lei	7.454.000

-In total aceste cheltueli se urcă la suma de lei 83.253.068(optzeci şi trei milioane două sute cincizeci şi trei mii şasezeci şi opt).-

-Plata angajamentelor respective se va face din cotele ce se vor repartiza prinînalte Decrete de distribuţia Fondurilor privind"F.A.N."

Fondurile necesare se vor da de Ministerul Finanţelor pe măsura nevoilor la cererea Ministerului Armamentului.

Justificarea cheltuelilor se va face in conformitate cu prevederile I.D.R.Nr.3013 din 9 Noemvrie 1934.-

Drept care s'a incheiat prezentul proces-verbal.-

PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI
şi
MINISTRUL AL ARMAMENTULUI (ss)Tătărescu

MINISTRUL APARARII NATIONALE
general (ss)Angelescu

MINISTRUL FINANTELOR (ss)Constantinescu

MINISTRUL INDUSTRIEI ŞI COMERTULUI
(ss)Manolescu Strunga

SUBSECRETAR DE STAT AL AERULUI
(ss) Caranfil

pt.conformitate

(A.M.R., *fond 5475*, dos. 1743, p.6-11)

Decizia ministerială din 28 iunie 1935 privind plata unui avans fabricilor Mociorniţă, Gr. Alexandrescu, Talpa şi Filderman pentru furniturile contractate

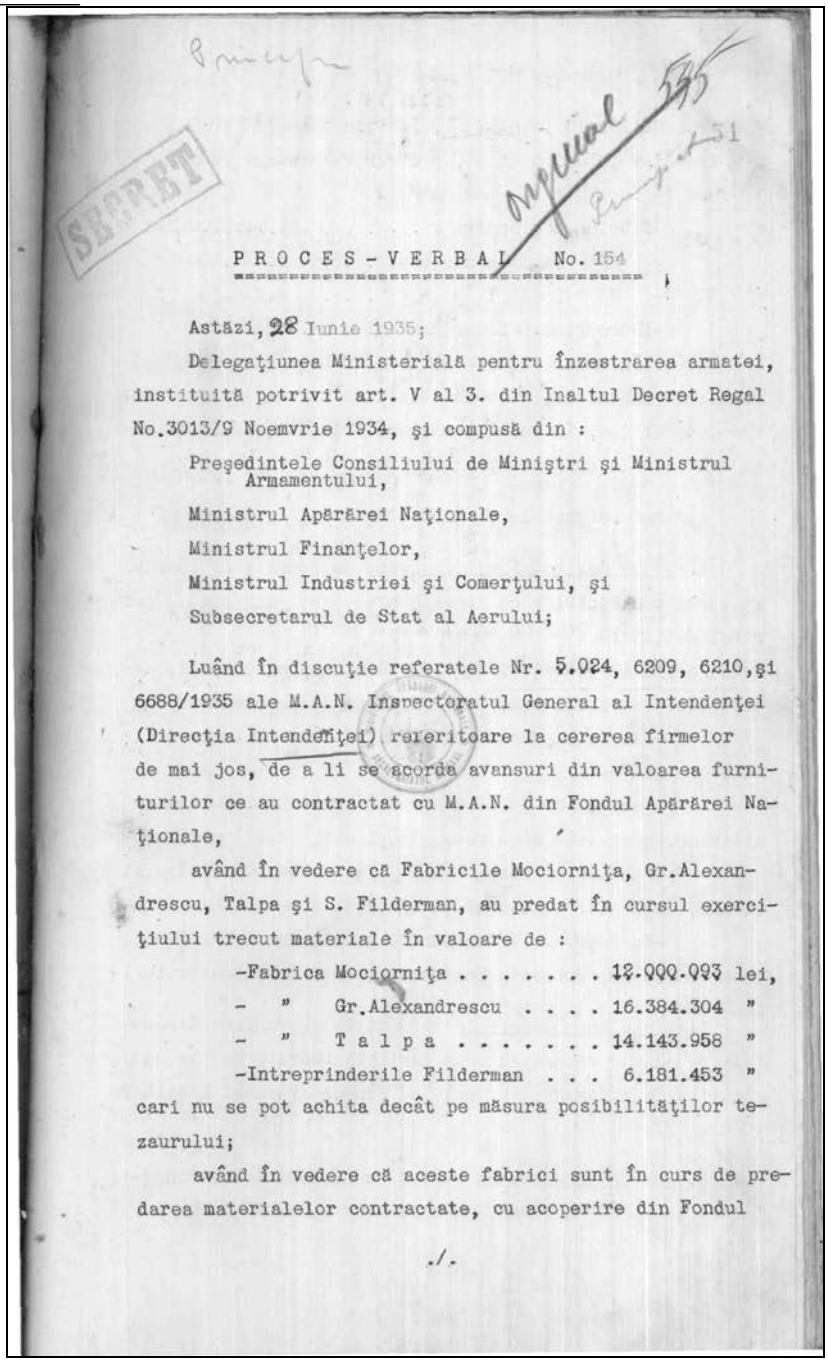

SECRET

P R O C E S - V E R B A L No. 154

Astăzi, 28 Iunie 1935;

Delegaţiunea Ministerială pentru înzestrarea armatei, instituită potrivit art. V al 3. din Inaltul Decret Regal No.3013/9 Noemvrie 1934, şi compusă din :

Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministrul Armamentului,

Ministrul Apărării Naţionale,

Ministrul Finanţelor,

Ministrul Industriei şi Comerţului, şi

Subsecretarul de Stat al Aerului;

Luând în discuţie referatele Nr. 5.024, 6209, 6210, şi 6688/1935 ale M.A.N. Inspectoratul General al Intendenţei (Direcţia Intendenţei) referitoare la cererea firmelor de mai jos, de a li se acorda avansuri din valoarea furniturilor ce au contractat cu M.A.N. din Fondul Apărării Naţionale,

având în vedere că Fabricile Mociorniţa, Gr.Alexandrescu, Talpa şi S. Filderman, au predat în cursul exerciţiului trecut materiale în valoare de :

-Fabrica Mociorniţa . . . . . 12.000.093 lei,
- " Gr.Alexandrescu . . . . 16.384.304 "
- " T a l p a . . . . . 14.143.958 "
-Intreprinderile Filderman . . . 6.181.453 "

cari nu se pot achita decât pe măsura posibilităţilor tezaurului;

având în vedere că aceste fabrici sunt în curs de predarea materialelor contractate, cu acoperire din Fondul

./.

Apărării Naţionale (Contul K), în baza planului de lucru al Direcţiei Intendenţei şi, a căror valoare se ridică la suma de :

-Fabrica Mociorniţa . . . . . .10.740.000 lei
- " Gr.Alexandrescu . . . . 4.258.500 "
- " T a l p a . . . . 4.258.500 "
-Intreprind. Filderman . . . . . 2.823.300 "

având în vedere că sus numitele fabrici dau drept garanţie de executarea întocmai la timp a funniturilor contractate ultime, întreaga furnitură predată şi recepţionată din primele contracte;

Aprobăm referatele şi încuviinţăm :

1.-Să se dea sub formă de avans sus numitelor fabrici valoarea contractelor ce urmează a se plăti din Fondul Apărării Naţionale (Contul K., Tabela 6, categ B. art. 1)
în sumă totală de lei 21.340.300 (douăzeci şi una milioane, trei sute patruzeci mii, trei sute) după cum urmează :

-Fabricilor Mociorniţa lei 10.000.000 (zece milioane)

-Fabricilor Gr.Alexandrescu lei 4.258.500 (patru milioane, două sute cincizeci şi opt mii, cinci sute).

-Fabricilor Talpa -S.A.- lei 4.258.500 (patru milioane, două sute cincizeci şi opt mii, cinci sute).

-Intrepr. S. Filderman -S.N.C.-, lei 2.823.300 (două milioane, opt sute douăzeci şi trei mii, trei sute).-

2.-Plata angajamentelor respective se va face din cotele ce se vor repartiza prin Inaltele Decrete Regale de distribuţie a fondurilor, privind Fondul Apărării Naţionale (Contul K).-

3.-Fondurile necesare se vor da de Ministerul Finanţelor sub formă de avans, pe măsura nevoilor.-

./.

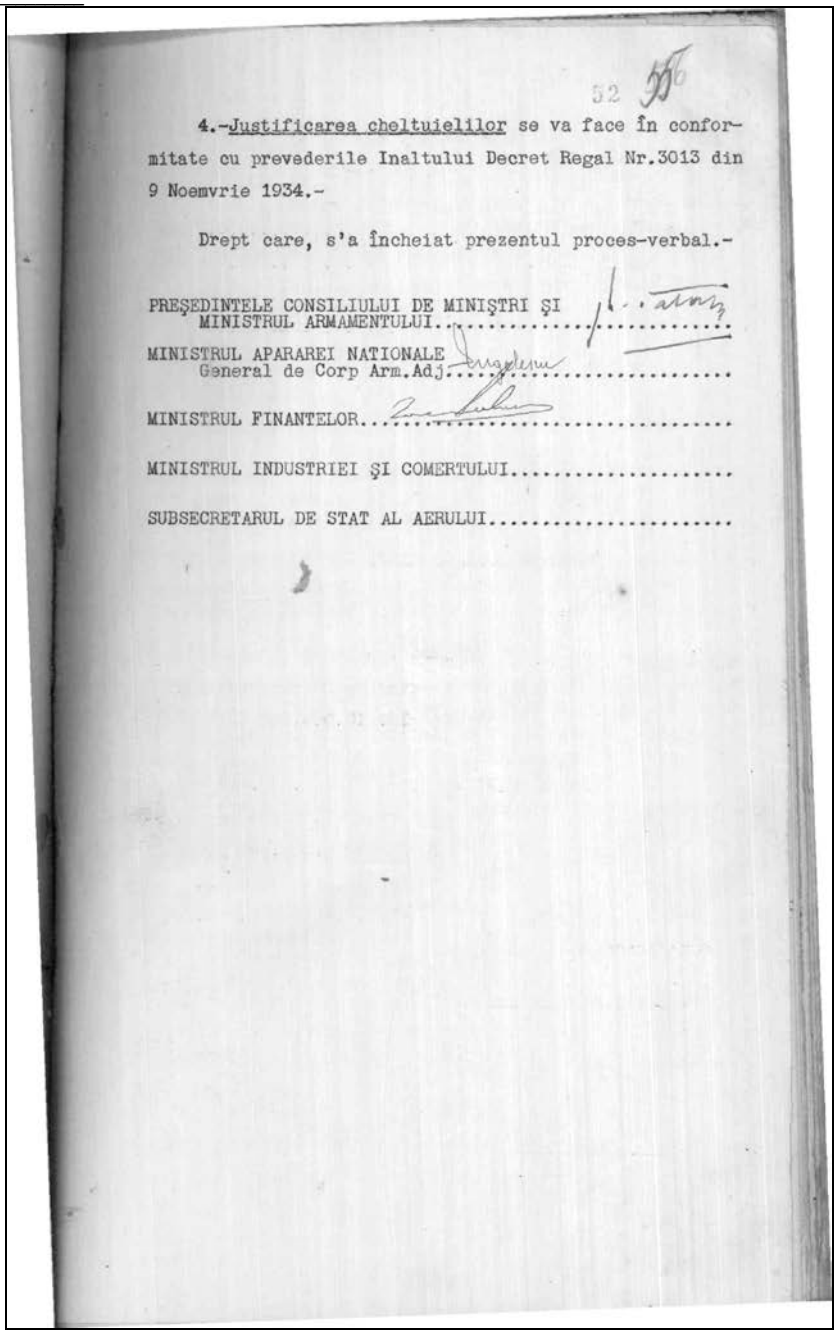

52 556

4.-Justificarea cheltuielilor se va face în conformitate cu prevederile Inaltului Decret Regal Nr.3013 din 9 Noemvrie 1934.-

Drept care, s'a încheiat prezentul proces-verbal.-

PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI ŞI
MINISTRUL ARMAMENTULUI.....

MINISTRUL APARAREI NATIONALE
General de Corp Arm.Adj.....

MINISTRUL FINANTELOR.....

MINISTRUL INDUSTRIEI ŞI COMERTULUI.....

SUBSECRETARUL DE STAT AL AERULUI.....

(A.M.R., *fond 5475*, dos. 1743, f.555-556)

Decizie ministerială nr.165, din 2 august 1935, pentru completarea instalaţiilor la Pirotehnia Armatei, cheltuieli din contul K, Fondul pentru Apărarea Naţională

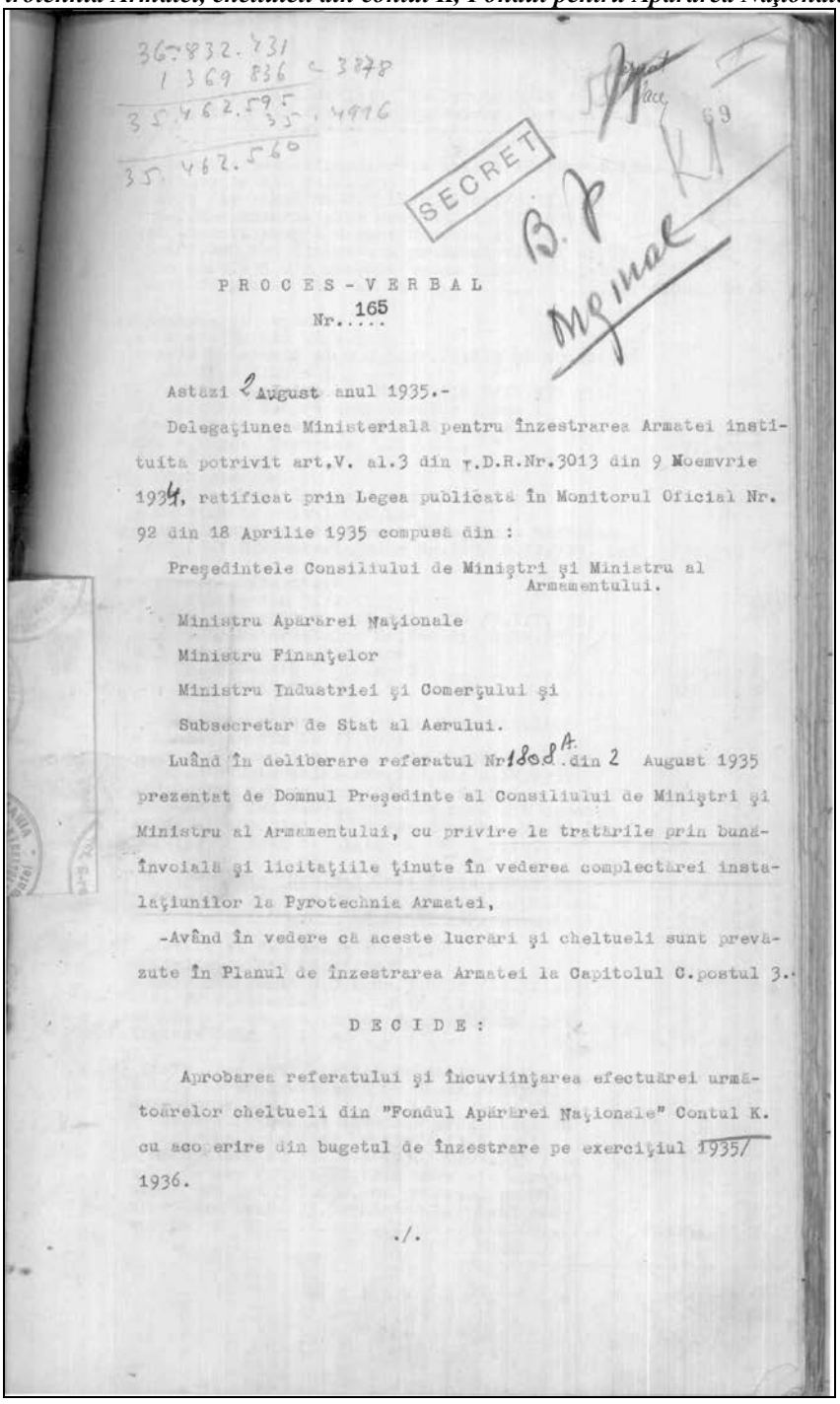

36.832.431
1 369 836 c 3878
35.462.595
35.4996
35.462.560

SECRET

B.P. Original

69

PROCES-VERBAL
Nr. 165

Astăzi 2 August anul 1935.-

Delegaţiunea Ministerială pentru înzestrarea Armatei instituită potrivit art.V. al.3 din T.D.R.Nr.3013 din 9 Noemvrie 1934, ratificat prin Legea publicată în Monitorul Oficial Nr. 92 din 18 Aprilie 1935 compusă din :

Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministru al Armamentului.

Ministru Apărarei Naţionale

Ministru Finanţelor

Ministru Industriei şi Comerţului şi

Subsecretar de Stat al Aerului.

Luând în deliberare referatul Nr 1808 A. din 2 August 1935 prezentat de Domnul Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi Ministru al Armamentului, cu privire la tratările prin bună-învoială şi licitaţiile ţinute în vederea complectărei instalaţiunilor la Pyrotechnia Armatei,

-Având în vedere că aceste lucrări şi cheltueli sunt prevăzute în Planul de înzestrarea Armatei la Capitolul C.postul 3.-

DECIDE:

Aprobarea referatului şi încuviinţarea efectuărei următoarelor cheltueli din "Fondul Apărărei Naţionale" Contul K. cu acoperire din bugetul de înzestrare pe exerciţiul 1935/1936.

./.

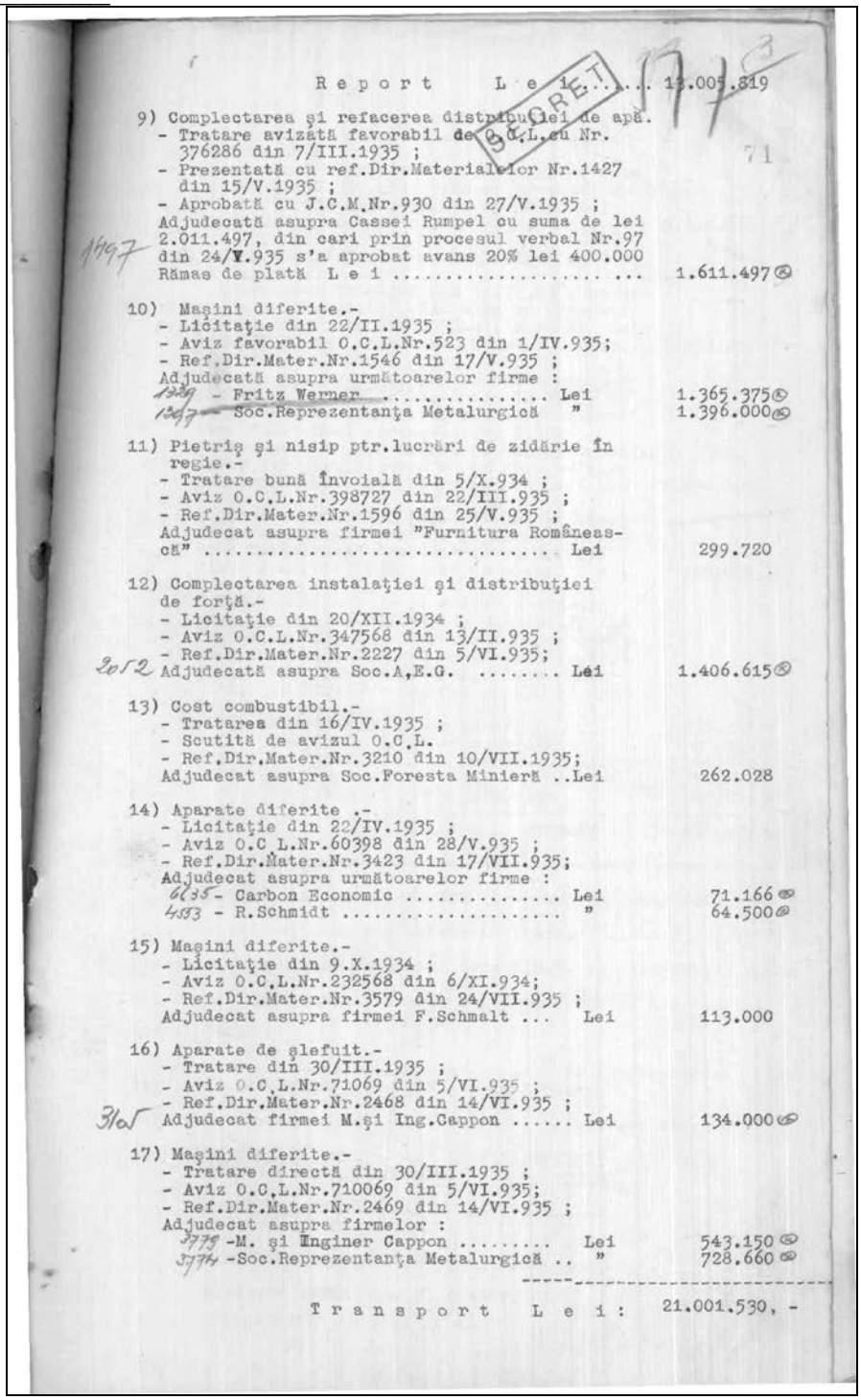

SECRET

Report Lei 19.005.819

9) Complectarea şi refacerea distribuţiei de apă.
- Tratare avizată favorabil de O.C.L. cu Nr. 376286 din 7/III.1935 ;
- Prezentată cu ref.Dir.Materialelor Nr.1427 din 15/V.1935 ;
- Aprobată cu J.C.M.Nr.930 din 27/V.1935 ;
Adjudecată asupra Cassei Rumpel cu suma de lei 2.011.497, din cari prin procesul verbal Nr.97 din 24/V.935 s'a aprobat avans 20% lei 400.000
Rămas de plată Lei 1.611.497

10) Maşini diferite.-
- Licitaţie din 22/II.1935 ;
- Aviz favorabil O.C.L.Nr.523 din 1/IV.935;
- Ref.Dir.Mater.Nr.1546 din 17/V.935 ;
Adjudecată asupra următoarelor firme :
- Fritz Werner ..... Lei 1.365.375
- Soc.Reprezentanţa Metalurgică " 1.396.000

11) Pietriş şi nisip ptr.lucrări de zidărie în regie.-
- Tratare bună învoială din 5/X.934 ;
- Aviz O.C.L.Nr.398727 din 22/III.935 ;
- Ref.Dir.Mater.Nr.1596 din 25/V.935 ;
Adjudecat asupra firmei "Furnitura Românească" ..... Lei 299.720

12) Complectarea instalaţiei şi distribuţiei de forţă.-
- Licitaţie din 20/XII.1934 ;
- Aviz O.C.L.Nr.347568 din 13/II.935 ;
- Ref.Dir.Mater.Nr.2227 din 5/VI.935;
Adjudecată asupra Soc.A,E.G. ..... Lei 1.406.615

13) Cost combustibil.-
- Tratarea din 16/IV.1935 ;
- Scutită de avizul O.C.L.
- Ref.Dir.Mater.Nr.3210 din 10/VII.1935;
Adjudecat asupra Soc.Foresta Minieră ..Lei 262.028

14) Aparate diferite .-
- Licitaţie din 22/IV.1935 ;
- Aviz O.C.L.Nr.60398 din 28/V.935 ;
- Ref.Dir.Mater.Nr.3423 din 17/VII.935;
Adjudecat asupra următoarelor firme :
- Carbon Economic ..... Lei 71.166
- R.Schmidt ..... " 64.500

15) Maşini diferite.-
- Licitaţie din 9.X.1934 ;
- Aviz O.C.L.Nr.232568 din 6/XI.934;
- Ref.Dir.Mater.Nr.3579 din 24/VII.935 ;
Adjudecat asupra firmei F.Schmalt ... Lei 113.000

16) Aparate de şlefuit.-
- Tratare din 30/III.1935 ;
- Aviz O.C.L.Nr.71069 din 5/VI.935 ;
- Ref.Dir.Mater.Nr.2468 din 14/VI.935 ;
Adjudecat firmei M.şi Ing.Cappon ..... Lei 134.000

17) Maşini diferite.-
- Tratare directă din 30/III.1935 ;
- Aviz O.C.L.Nr.710069 din 5/VI.935;
- Ref.Dir.Mater.Nr.2469 din 14/VI.935 ;
Adjudecat asupra firmelor :
- M. şi Inginer Cappon ..... Lei 543.150
- Soc.Reprezentanţa Metalurgică .. " 728.660

Transport Lei : 21.001.530, -

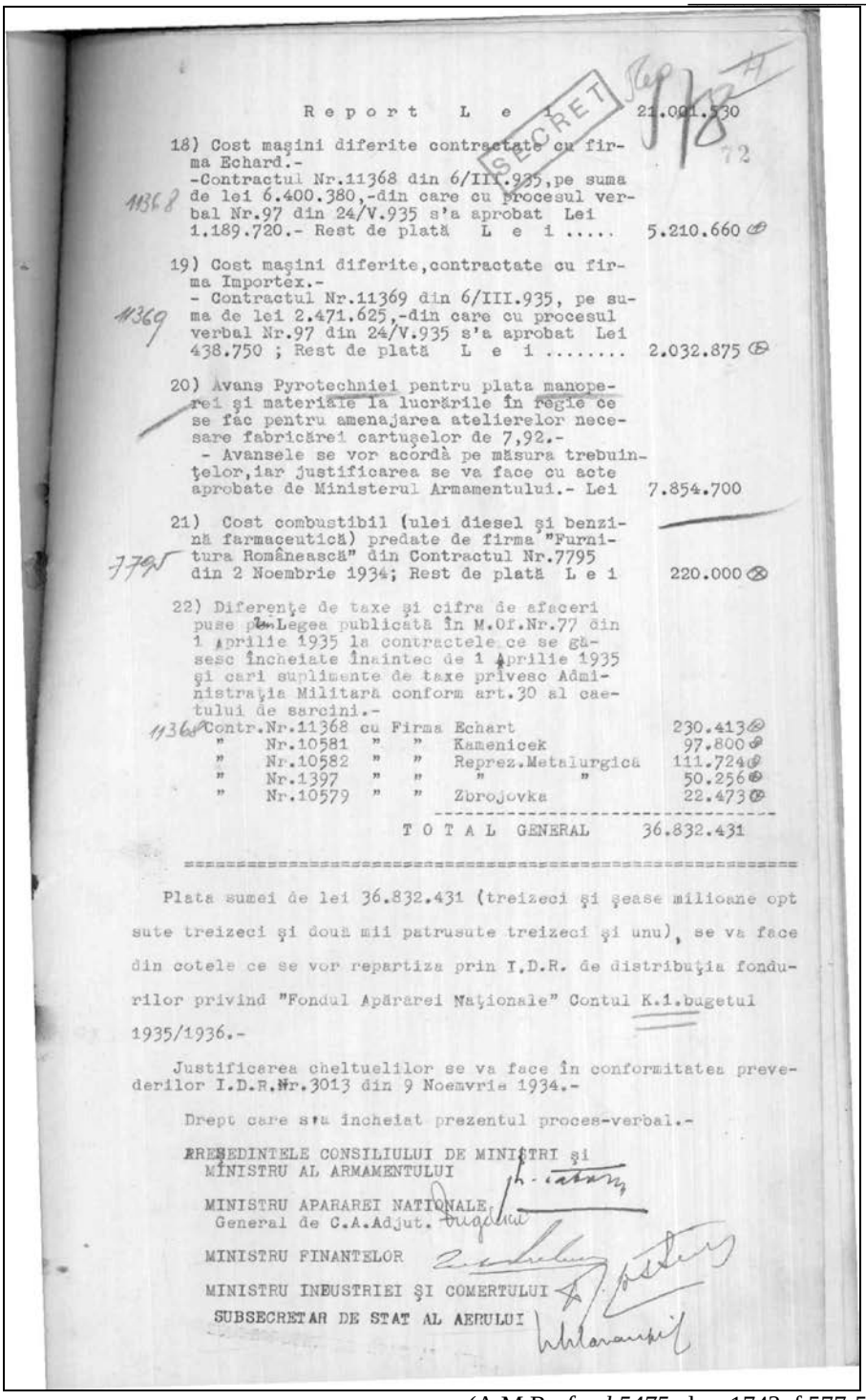

SECRET

Report Lei 21.001.530

18) Cost maşini diferite contractate cu firma Echard.-
-Contractul Nr.11368 din 6/III.935, pe suma de lei 6.400.380,-din care cu procesul verbal Nr.97 din 24/V.935 s'a aprobat Lei 1.189.720.- Rest de plată L e i 5.210.660

19) Cost maşini diferite, contractate cu firma Importex.-
- Contractul Nr.11369 din 6/III.935, pe suma de lei 2.471.625,-din care cu procesul verbal Nr.97 din 24/V.935 s'a aprobat Lei 438.750 ; Rest de plată L e i 2.032.875

20) Avans Pyrotechniei pentru plata manoperei şi materiale la lucrările în regie ce se fac pentru amenajarea atelierelor necesare fabricărei cartuşelor de 7,92.-
- Avansele se vor acordà pe măsura trebuinţelor, iar justificarea se va face cu acte aprobate de Ministerul Armamentului.- Lei 7.854.700

21) Cost combustibil (ulei diesel şi benzină farmaceutică) predate de firma "Furnitura Românească" din Contractul Nr.7795 din 2 Noembrie 1934; Rest de plată L e i 220.000

22) Diferenţe de taxe şi cifra de afaceri puse prin Legea publicată în M.Of.Nr.77 din 1 Aprilie 1935 la contractele ce se găsesc încheiate înaintea de 1 Aprilie 1935 şi cari suplimente de taxe privesc Administraţia Militară conform art.30 al caetului de sarcini.-

Contr.Nr.11368	cu Firma	Echart		230.413
" Nr.10581	"	"	Kamenicek	97.800
" Nr.10582	"	"	Reprez.Metalurgica	111.724
" Nr.1397	"	"	" "	50.256
" Nr.10579	"	"	Zbrojovka	22.473
		T O T A L	GENERAL	36.832.431

Plata sumei de lei 36.832.431 (treizeci şi şease milioane opt sute treizeci şi două mii patrusute treizeci şi unu), se va face din cotele ce se vor repartiza prin I.D.R. de distribuţia fondurilor privind "Fondul Apărărei Naţionale" Contul K.1.bugetul 1935/1936.-

Justificarea cheltuelilor se va face în conformitatea prevederilor I.D.R.Nr.3013 din 9 Noemvrie 1934.-

Drept care s'a încheiat prezentul proces-verbal.-

PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI şi MINISTRU AL ARMAMENTULUI

MINISTRU APARAREI NATIONALE, General de C.A.Adjut.

MINISTRU FINANTELOR

MINISTRU INDUSTRIEI ŞI COMERTULUI

SUBSECRETAR DE STAT AL AERULUI

(A.M.R., *fond 5475*, dos. 1743, f.577-578)

Decizia ministerială nr. 164, din 2 august 1935, privind aprobarea cheltuielilor de completare a instalaţiilor la Arsenalul Armatei

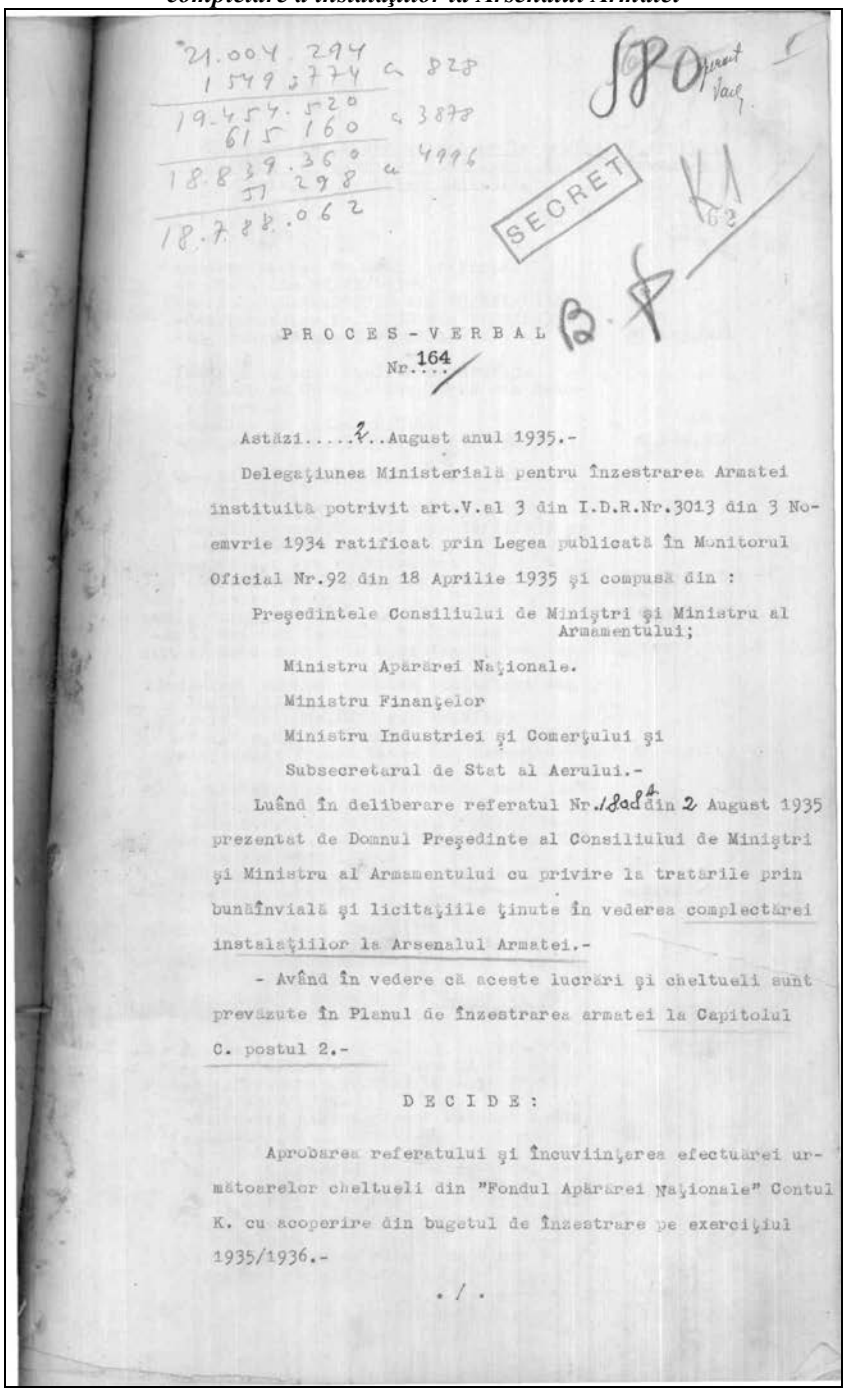

21.004.294
1.549.774 cu 828
19.454.520
615.160 cu 3878
18.839.360
51.298 cu 4996
18.788.062

SECRET

PROCES-VERBAL

Nr. 164

Astăzi.....2..August anul 1935.-

Delegaţiunea Ministerială pentru înzestrarea Armatei instituită potrivit art.V.al 3 din I.D.R.Nr.3013 din 3 Noemvrie 1934 ratificat prin Legea publicată în Monitorul Oficial Nr.92 din 18 Aprilie 1935 şi compusă din :

Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministru al Armamentului;

Ministru Apărărei Naţionale.

Ministru Finanţelor

Ministru Industriei şi Comerţului şi

Subsecretarul de Stat al Aerului.-

Luând în deliberare referatul Nr.1808 din 2 August 1935 prezentat de Domnul Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi Ministru al Armamentului cu privire la tratările prin bunăînvială şi licitaţiile ţinute în vederea complectărei instalaţiilor la Arsenalul Armatei.-

- Având în vedere că aceste lucrări şi cheltueli sunt prevăzute în Planul de înzestrarea armatei la Capitolul C. postul 2.-

DECIDE:

Aprobarea referatului şi încuviinţarea efectuărei următoarelor cheltueli din "Fondul Apărărei Naţionale" Contul K. cu acoperire din bugetul de înzestrare pe exerciţiul 1935/1936.-

./.

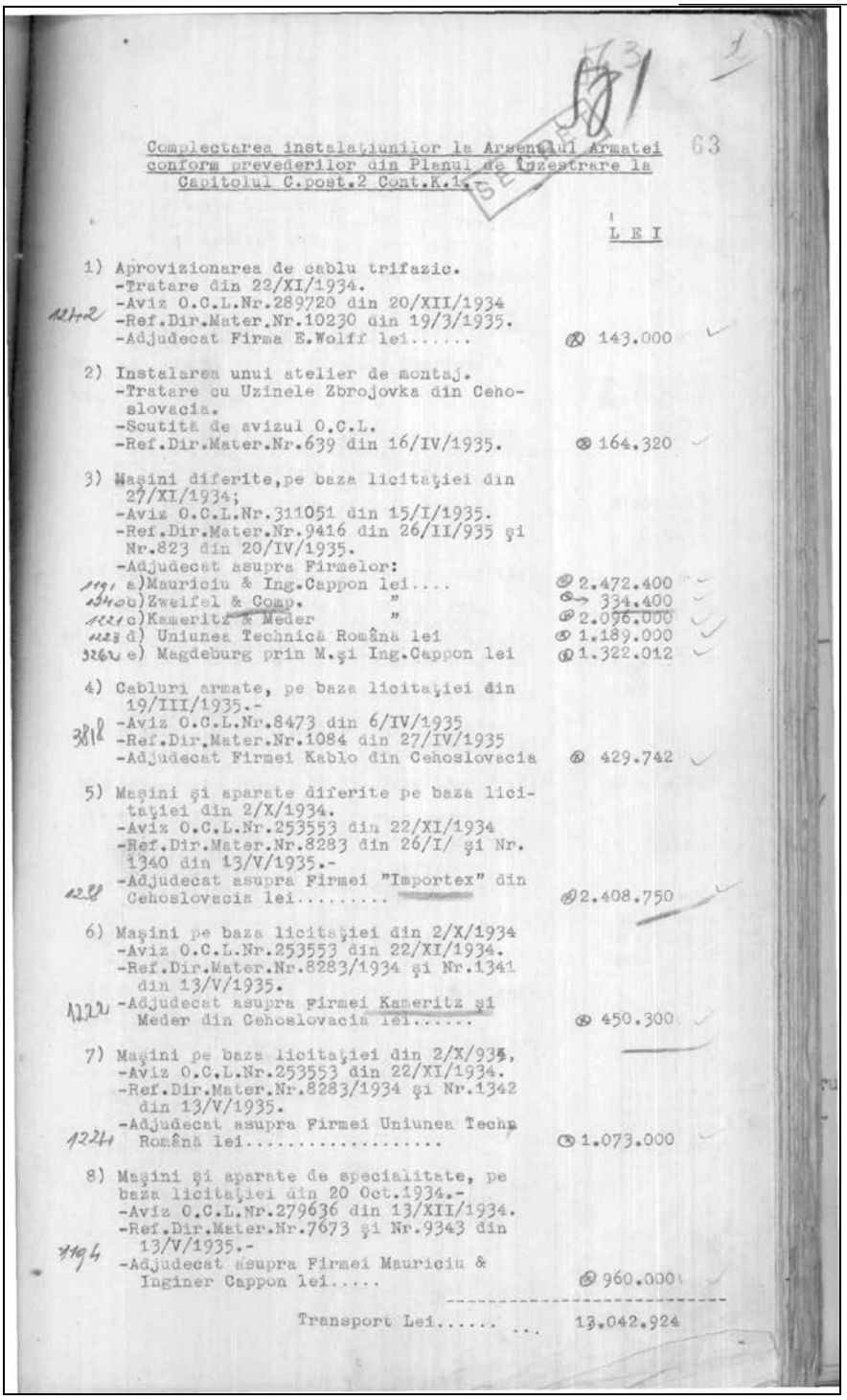

Complectarea instalaţiunilor la Arsenalul Armatei conform prevederilor din Planul de înzestrare la Capitolul C.post.2 Cont.K.1.

63

L E I

1) Aprovizionarea de cablu trifazic.
-Tratare din 22/XI/1934.
-Aviz O.C.L.Nr.289720 din 20/XII/1934
-Ref.Dir.Mater.Nr.10230 din 19/3/1935.
-Adjudecat Firma E.Wolff lei..... 143.000

2) Instalarea unui atelier de montaj.
-Tratare cu Uzinele Zbrojovka din Cehoslovacia.
-Scutită de avizul O.C.L.
-Ref.Dir.Mater.Nr.639 din 16/IV/1935. 164.320

3) Maşini diferite,pe baza licitaţiei din 27/XI/1934;
-Aviz O.C.L.Nr.311051 din 15/I/1935.
-Ref.Dir.Mater.Nr.9416 din 26/II/935 şi Nr.823 din 20/IV/1935.
-Adjudecat asupra Firmelor:
a)Mauriciu & Ing.Cappon lei.... 2.472.400
b)Zweifel & Comp. " 334.400
c)Kameritz & Meder " 2.096.000
d) Uniunea Technică Română lei 1.189.000
e) Magdeburg prin M.şi Ing.Cappon lei 1.322.012

4) Cabluri armate, pe baza licitaţiei din 19/III/1935.-
-Aviz O.C.L.Nr.8473 din 6/IV/1935
-Ref.Dir.Mater.Nr.1084 din 27/IV/1935
-Adjudecat Firmei Kablo din Cehoslovacia 429.742

5) Maşini şi aparate diferite pe baza licitaţiei din 2/X/1934.
-Aviz O.C.L.Nr.253553 din 22/XI/1934
-Ref.Dir.Mater.Nr.8283 din 26/I/ şi Nr. 1340 din 13/V/1935.-
-Adjudecat asupra Firmei "Importex" din Cehoslovacia lei..... 2.408.750

6) Maşini pe baza licitaţiei din 2/X/1934
-Aviz O.C.L.Nr.253553 din 22/XI/1934.
-Ref.Dir.Mater.Nr.8283/1934 şi Nr.1341 din 13/V/1935.
-Adjudecat asupra Firmei Kameritz şi Meder din Cehoslovacia lei..... 450.300

7) Maşini pe baza licitaţiei din 2/X/935,
-Aviz O.C.L.Nr.253553 din 22/XI/1934.
-Ref.Dir.Mater.Nr.8283/1934 şi Nr.1342 din 13/V/1935.
-Adjudecat asupra Firmei Uniunea Techn Română lei..... 1.073.000

8) Maşini şi aparate de specialitate, pe baza licitaţiei din 20 Oct.1934.-
-Aviz O.C.L.Nr.279636 din 13/XII/1934.
-Ref.Dir.Mater.Nr.7673 şi Nr.9343 din 13/V/1935.-
-Adjudecat asupra Firmei Mauriciu & Inginer Cappon lei..... 960.000

Transport Lei..... 13.042.924

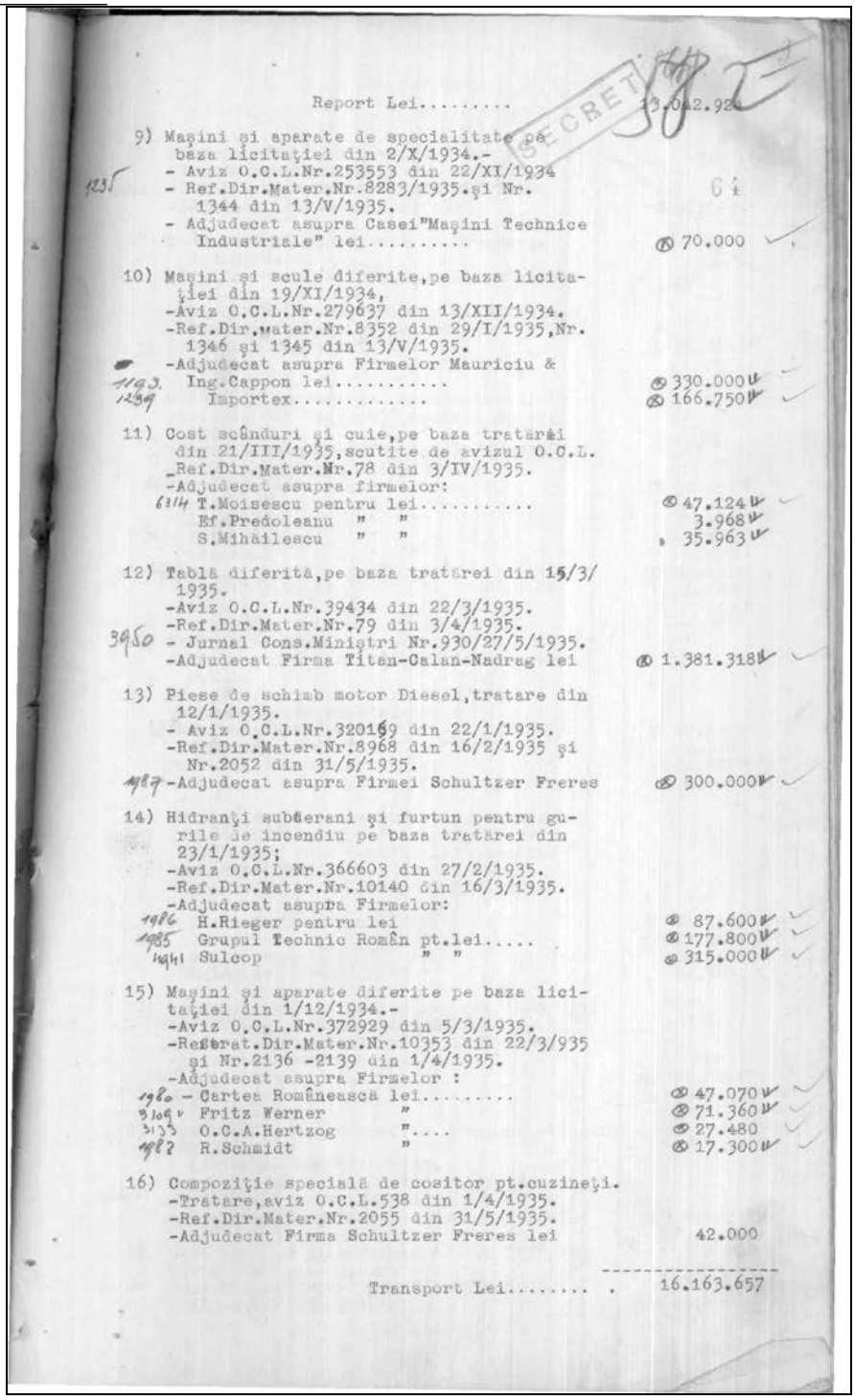

SECRET

Report Lei..... 13.042.92

9) Maşini şi aparate de specialitate pe baza licitaţiei din 2/X/1934.-
- Aviz O.C.L.Nr.253553 din 22/XI/1934
- Ref.Dir.Mater.Nr.8283/1935.şi Nr. 1344 din 13/V/1935.
- Adjudecat asupra Casei"Maşini Technice Industriale" lei..... Ⓚ 70.000

10) Maşini şi scule diferite,pe baza licitaţiei din 19/XI/1934,
-Aviz O.C.L.Nr.279637 din 13/XII/1934.
-Ref.Dir.Mater.Nr.8352 din 29/I/1935,Nr. 1346 şi 1345 din 13/V/1935.
-Adjudecat asupra Firmelor Mauriciu & Ing.Cappon lei..... Ⓚ 330.000
Importex..... Ⓚ 166.750

11) Cost scânduri şi cuie,pe baza tratării din 21/III/1935,scutite de avizul O.C.L.
Ref.Dir.Mater.Nr.78 din 3/IV/1935.
-Adjudecat asupra firmelor:
T.Moisescu pentru lei..... Ⓚ 47.124
Ef.Predoleanu " " 3.968
S.Mihăilescu " " 35.963

12) Tablă diferită,pe baza tratării din 15/3/1935.
-Aviz O.C.L.Nr.39434 din 22/3/1935.
-Ref.Dir.Mater.Nr.79 din 3/4/1935.
- Jurnal Cons.Miniştri Nr.930/27/5/1935.
-Adjudecat Firma Titan-Calan-Nadrag lei Ⓚ 1.381.318

13) Piese de schimb motor Diesel,tratare din 12/1/1935.
- Aviz O.C.L.Nr.320169 din 22/1/1935.
-Ref.Dir.Mater.Nr.8968 din 16/2/1935 şi Nr.2052 din 31/5/1935.
-Adjudecat asupra Firmei Schultzer Freres Ⓚ 300.000

14) Hidranţi subterani şi furtun pentru gurile de incendiu pe baza tratării din 23/1/1935;
-Aviz O.C.L.Nr.366603 din 27/2/1935.
-Ref.Dir.Mater.Nr.10140 din 16/3/1935.
-Adjudecat asupra Firmelor:
H.Rieger pentru lei Ⓚ 87.600
Grupul Technic Român pt.lei..... Ⓚ 177.800
Sulcop " " Ⓚ 315.000

15) Maşini şi aparate diferite pe baza licitaţiei din 1/12/1934.-
-Aviz O.C.L.Nr.372929 din 5/3/1935.
-Referat.Dir.Mater.Nr.10353 din 22/3/935 şi Nr.2136 -2139 din 1/4/1935.
-Adjudecat asupra Firmelor :
- Cartea Românească lei..... Ⓚ 47.070
Fritz Werner " Ⓚ 71.360
O.C.A.Hertzog "..... Ⓚ 27.480
R.Schmidt " Ⓚ 17.300

16) Compoziţie specială de cositor pt.cuzineţi.
-Tratare,aviz O.C.L.538 din 1/4/1935.
-Ref.Dir.Mater.Nr.2055 din 31/5/1935.
-Adjudecat Firma Schultzer Freres lei 42.000

Transport Lei..... 16.163.657

SECRET

Report Lei..... 16.763.657

17) Material lemnos diferite.
-Tratare scutită de avizul O.C.L.
4460 -Ref.Dir.Mater.Nr.2666 din 20/VI/1935
-Adjudecat Firma Moldova lei..... ⊗98.723

18) Materiale pt.vopsitorie şi Droguerie Industrială.
-Tratare din 3/6/1935, scutită de avizul O.C.L.
-Ref.Dir.mater.Nr.2691 din 21/6/1935.
-Adjudecat asupra firmelor:
4401 Dancu & Cherciu lei..... ⊗ 34.821
Gornic " 735

19) Materiale de ferărie şi instalaţii.-
-Tratare din 12/6/1935, scutită de aviz O.C.L.
-Ref.Dir.Mater.Nr.2755 din 22/6/1935.
-Adjudecat asupra Firmelor :
5900 E.Predoleanu pentru lei ⊗ 52.232
Carbon Economic " " 292
Iosef Şaraga " " 1.082
S.Weisman " " 95.703
Strungul " " 9.800
5901 Grupul Technic Român lei ⊗104.861
Rudolf Schmidt " 1.180
Sulcop " 599

20) Ferărie brută şi lucrată.
- Tratare din 7/6/1935, scutită de aviz O.C.L.
-Ref.Dir.Mater.2947 din 28/6/1935.
-Adjudecat asupra Firmelor :
5903 E.Predoleanu lei..... ⊗ 49.735
I.Saraga " 2.548
5904 Grupul Technic Român lei ⊗ 51.826
Sulcop " 2.396

21) Cost material de construcţie(cărămidă, pământ refractar şi tuburi)pe baza tratărilor prin bunăînvoială, scutite de avizul O.C.L.
-Ref.Dir.Mater.Nr.3140 din 5/6/1935.
-Adjudecat asupra firmelor :
6364 Ef.Predoleanu pentru lei ⊗ 94.753
6348 Ceramica " " ⊗149.564
Dumitrescu " " 4.250
Calogrea " " 24.360

22) Geamuri, pe baza licitaţiei din 14/6/935.
-Aviz O.C.L.Nr.92692 din 27/6/1935.
-Ref.Dir.Mater.Nr.3251 din 12/7/1935.
-Adjudecat asupra Firmelor :
4465 Tudor Capotă pentru lei ⊗ 366.048
5902 Ef.Predoleanu " " ⊗ 99.671

23) Instalaţie de încercat la presiune cilindri de frâne,
- Licitaţie din 12/4/1935.
- Aviz O.C.L.Nr.61780 din 29/5/1935.
4463 -Ref.Dir.Mater.Nr.3345 din 15/7/1935.
-Adjudecat Firma Uniunea Technică Română ⊗516.600

24) Cost praf de piatră, tratare din 25/6/1935, scutită de aviz O.C.L.
607 -Ref.Dir.Mater.Nr.3347 din 15/7/1935.
- Adjudecat Firma Batoyea ⊗ 37.653

Transport lei 17.963.089

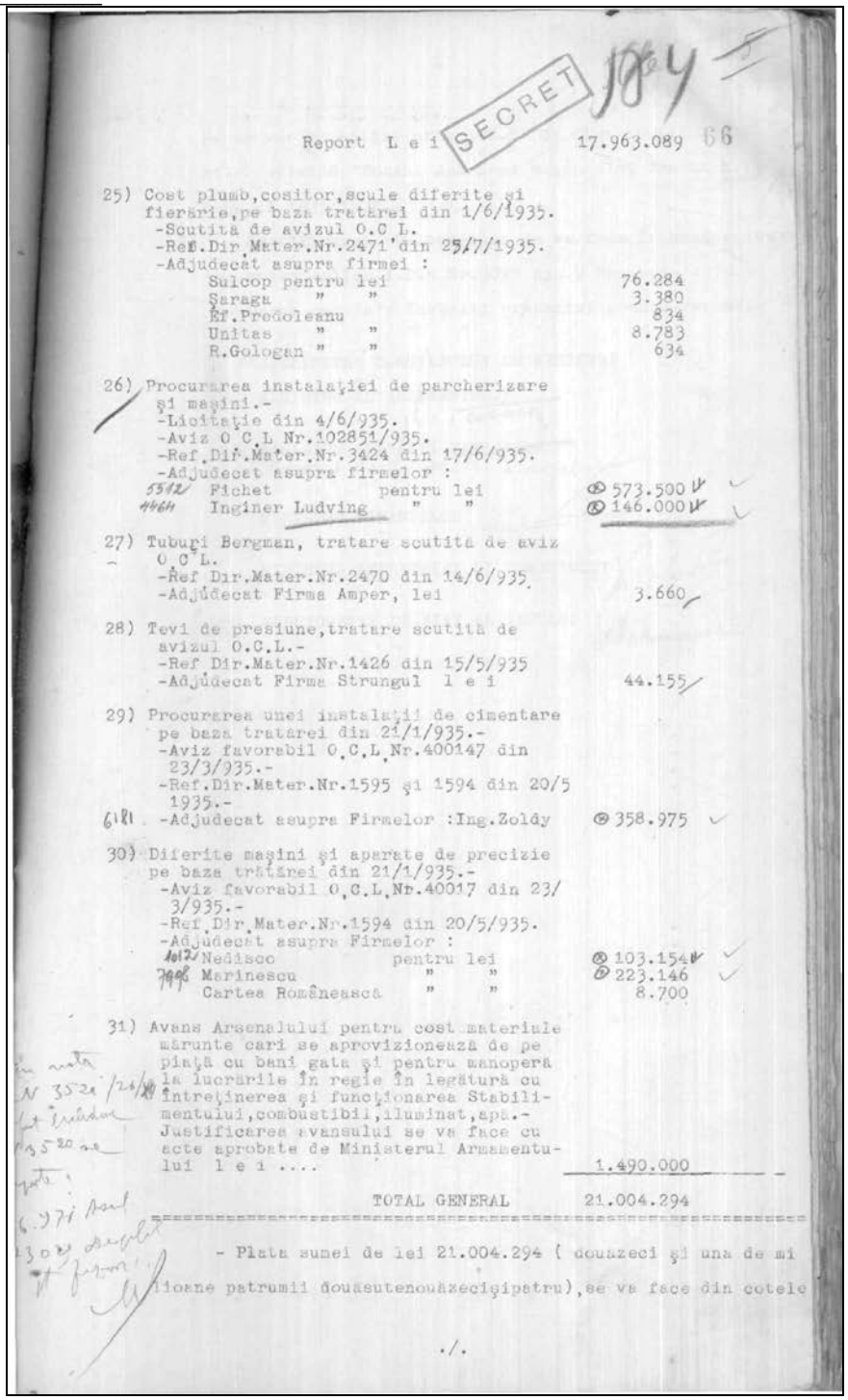

SECRET

Report L e i 17.963.089

25) Cost plumb, cositor, scule diferite şi fierărie, pe baza tratărei din 1/6/1935.
-Scutită de avizul O.C.L.
-Ref.Dir.Mater.Nr.2471 din 25/7/1935.
-Adjudecat asupra firmei :
Sulcop pentru lei 76.284
Şaraga " " 3.380
Ef.Predoleanu 834
Unitas " " 8.783
R.Gologan " " 634

26) Procurarea instalaţiei de parcherizare şi maşini.-
-Licitaţie din 4/6/935.
-Aviz O.C.L Nr.102851/935.
-Ref.Dir.Mater.Nr.3424 din 17/6/935.
-Adjudecat asupra firmelor :
5542 Fichet pentru lei ⊗ 573.500
4464 Inginer Ludving " " ⊗ 146.000

27) Tuburi Bergman, tratare scutită de aviz O.C.L.
-Ref Dir.Mater.Nr.2470 din 14/6/935.
-Adjudecat Firma Amper, lei 3.660

28) Tevi de presiune, tratare scutită de avizul O.C.L.-
-Ref Dir.Mater.Nr.1426 din 15/5/935
-Adjudecat Firma Strungul l e i 44.155

29) Procurarea unei instalaţii de cimentare pe baza tratărei din 21/1/935.-
-Aviz favorabil O.C.L.Nr.400147 din 23/3/935.-
-Ref.Dir.Mater.Nr.1595 şi 1594 din 20/5 1935.-
6181 -Adjudecat asupra Firmelor :Ing.Zoldy ⊗ 358.975

30) Diferite maşini şi aparate de precizie pe baza tratărei din 21/1/935.-
-Aviz favorabil O.C.L.Nr.40017 din 23/3/935.-
-Ref.Dir.Mater.Nr.1594 din 20/5/935.
-Adjudecat asupra Firmelor :
1012 Nedisco pentru lei ⊗ 103.154
7998 Marinescu " " ⊗ 223.146
Cartea Românească " " 8.700

31) Avans Arsenalului pentru cost materiale mărunte cari se aprovizionează de pe piaţă cu bani gata şi pentru manoperă la lucrările în regie în legătură cu întreţinerea şi funcţionarea Stabilimentului, combustibil, iluminat, apă.- Justificarea avansului se va face cu acte aprobate de Ministerul Armamentului l e i 1.490.000

TOTAL GENERAL 21.004.294

- Plata sumei de lei 21.004.294 (douăzeci şi una de milioane patrumii douăsutenouăzecişipatru), se va face din cotele

./.

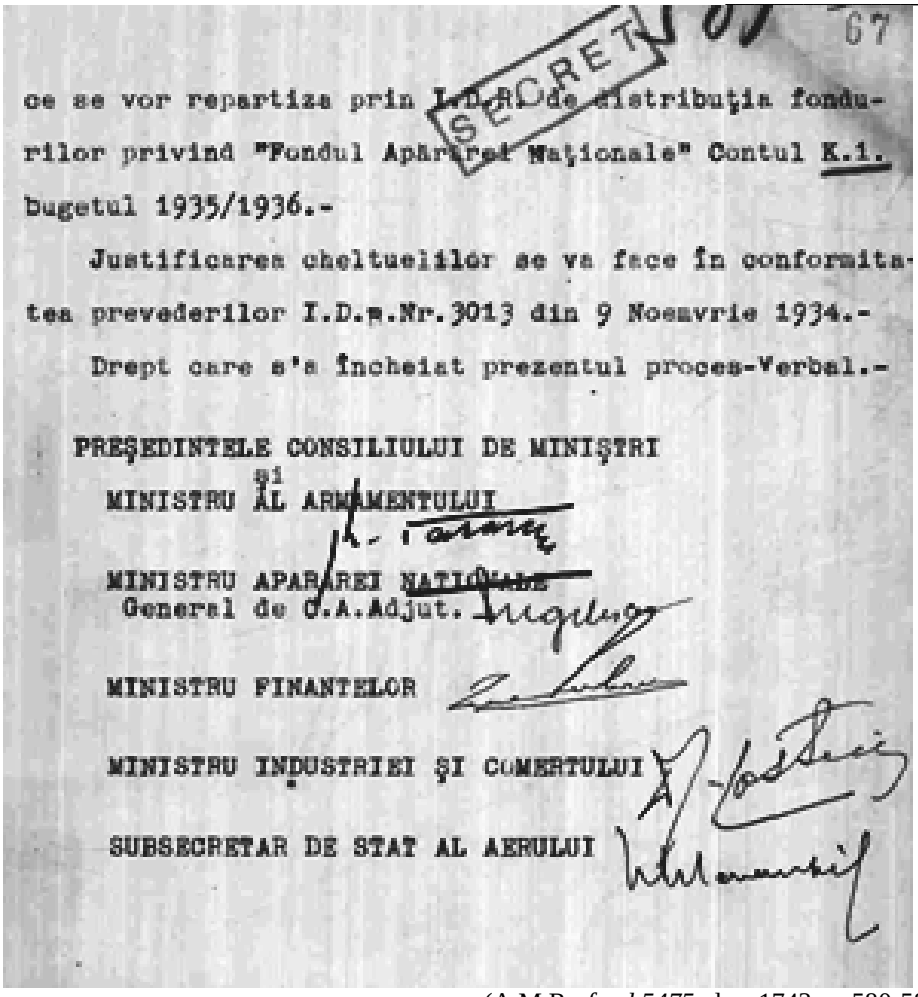

SECRET

ce se vor repartiza prin I.D.R. de distribuţia fondurilor privind "Fondul Apărărei Naţionale" Contul K.1. bugetul 1935/1936.-

Justificarea cheltuelilor se va face în conformitatea prevederilor I.D.R.Nr.3013 din 9 Noemvrie 1934.-

Drept care s'a încheiat prezentul proces-Verbal.-

PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI
şi
MINISTRU AL ARMAMENTULUI

MINISTRU APARĂREI NAŢIONALE
General de C.A.Adjut.

MINISTRU FINANŢELOR

MINISTRU INDUSTRIEI ŞI COMERTULUI

SUBSECRETAR DE STAT AL AERULUI

(A.M.R., *fond 5475*, dos. 1743, p. 580-585)

Octavian Goga (n. 1 aprilie 1881 în satul Răşinari,- m. 1938): 28.12 1937-10.02 1938;

Între anii 1886 - 1890, *Goga* a urmat şcoala primară din satul natal, având multă vreme învăţător pe Moise Frăţilă, intelectual patriot, prototipul posibil din poezia *Dascălul*, aşa cum sora sa, Victoria, stinsă de timpuriu, va fi prototipul din *Dăscăliţa*. În 1890, poetul s-a înscris la liceul de stat din Sibiu (azi Liceul *„Gh. Lazăr"*), ale cărui cursuri l-a urmat până în 1899, când s-a transferat la liceul românesc din Braşov. La absolvirea liceului, în 1900 s-a înscris la Universitatea din Budapesta, *Facultatea de Litere şi Filosofie*, continuându-şi apoi studiile la Berlin şi încheindu-le în 1904.

La 1 iulie 1902 a apărut la Budapesta revista *Luceafărul*, publicaţie pentru cultura naţională şi unitatea politică a românilor din Transilvania, unde *Goga* şi-a publicat majoritatea poeziilor. Înfiinţarea revistei s-a datorat studenţilor români care activau la Budapesta, în cadrul *Societăţii „Petru Maior"*: Al. Ciura, semnatarul articolului *„În loc de program"* din primul număr, Octavian Goga, cel care, în 1933, va afirma că titlul revistei *„era înrudit cu starea sufletească şi cu conştiinţa literară din acele vremi"*. Majoritatea creaţiilor incluse de Goga în volumul *Poezii* (1905), au apărut în *Luceafărul*, în paginile căreia poetul s-a afirmat ca un autentic talent literar.

În decembrie 1897, Octavian Goga era încă elev la liceul unguresc din Sibiu. La nici şaptesprezece ani ai săi a încercat să publice primele poezii, pe care le-a trimis ziarului *Tribuna* (Sibiu) şi *Revistei ilustrate* (Bistriţa). Ambele publicaţii i-au apreciat aceste începuturi. În numărul din 12 - 24 decembrie (nr. 275, p. 1098) *Tribuna* i-a publicat cea dintâi poezie, *Atunci şi acum*, semnată *Tavi*, în care versificaţia depăşeşte valoarea unui debut. Primindu-i poeziile, Ion Pop-Reteganul de la *Revista ilustrată* i-a răspuns la poşta redacţiei: *„Octavian, în S. (Sibiu). Ai talent, tinere amic, cultivează-l cu diligenţă, că poţi deveni mare. Ziua bună de dimineaţă se arată. Nu cumva să neglijezi datorinţele de studinte"*. După aceste încurajări, i se publică pe o jumătate de pagină poezia *Nu-i fericire pe pământ*.

Următoarele poezii pe care le-a publicat în *Familia* lui Iosif Vulcan (Oradea, an XXXIV, 1898, nr. 44, p. 13, noiembrie), în *Tribuna* şi în *Luceafărul* (nr. 11, 1 decembrie 1902, nr. 14 - 15, 1 august 1903) au fost semnate, cu precădere, tot *Octavian* şi apoi *Nic. Otavă*. Abia la 15 septembrie 1903 a semnat, în *Luceafărul*, prima poezie (*Sfârşit de septembrie*), cu numele *Octavian Goga*. În 1904, a apărut în *Luceafărul* (an III, nr. 4, 15 februarie, p. 91 - 92) cunoscuta poezie *Oltul*, şi în nr. 7, din 10 aprilie, p. 151, poezia *Dăscăliţa*, semnate *Nic. Otavă*. În 1905, apar în *Luceafărul* poeziile: *Plugarii*, *Lăutarul*, *Dascălul*, *Rugăciune* şi *Clăcaşii*.

Pe 5 mai 1938, abia reîntors de la Cluj, a suferit un atac cerebral. În parcul Castelului de la Ciucea s-au adunat ţărani, orăşeni şi prieteni, stăpâniţi de presimţiri alarmante şi cuprinşi de o cumplită deznădejde. În ziua de 7 mai 1938, la ora *14:15*, s-a stins din viaţă la vârsta de numai 57 de ani. La Ciucea, prin faţa catafalcului, în tot cursul zilelor de duminică, 8 mai, şi luni, 9 mai, a continuat pelerinajul miilor de oameni care l-au iubit şi i-au preţuit opera. Marţi, 10 mai, trenul mortuar cu rămăşiţele pământeşti ale ilustrului dispărut a pornit spre Bucureşti. Sicriul a fost aşezat, miercuri, 11 mai, în rotonda Ateneului, unde a stat până sâmbătă 14 mai, când s-au desfăşurat funeraliile naţionale. Nu s-au rostit cuvântări, deoarece poetul şi-a manifestat dorinţa - testamentară - de a se trece peste formalismul unor laude convenţionale. Ulterior trupul poetului a fost înmormântat la conacul lui Goga, de la Ciucea, conform dorinţei acestuia.

Activitatea literară a lui Octavian Goga a fost dublată de o susţinută activitate politico-socială. Datorită liricii sale cu un pronunţat caracter social şi naţional, *Goga* devine, la începutul secolului al XX-lea, mesager al tuturor aspiraţiilor românilor transilvăneni, impunându-se ca cel mai reprezentativ poet al tinerei generaţii.

În septembrie 1906, *O. Goga* a fost ales secretar literar al *Asociaţiei transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român* (*ASTRA*), urmând ca, împreună cu Octavian C. Tăslăuanu, să redimensioneze activităţile celui mai important aşezământ cultural din Transilvania. A adoptat o poziţie critică faţă de exploatarea la care au fost supuşi ţăranii din Ungaria, prin articole acide la adresa guvernanţilor publicate în revista *Ţara noastră*. Ca o consecinţă a acestor atitudini curajoase, O. Goga a stat, în iarna anului 1911, o lună în închisoare, la Seghedin, unde l-a vizitat I.L. Caragiale, sosit tocmai de la Berlin. La prima arestare a poetului (1909) I.L. Caragiale a publicat articolul *Situaţie penibilă*, protestând împotriva arestării preventive a lui *Octavian Goga* ca director-proprietar al săptămânalului *Ţara noastră*. A doua oară, după doi ani, în 1911, *Goga* a fost din nou inculpat şi-i trimite marelui dramaturg din închisoare de la Seghedin următoarea carte poştală: *„Iubite nene Iancule, de după zăbrelele celulei mele de la Seghedin unde mă adăpostesc o lună întreagă de ravagiile libertăţii, îţi doresc din nou să trăieşti la mulţi ani, să ne luminezi şi să pedepseşti prostia omenească."*

După izbucnirea primului război mondial, O. Goga s-a stabilit în România, continuând de acolo, cu tenacitate, lupta pentru eliberarea Transilvaniei şi pentru desăvârşirea unităţii statale. S-a lansat într-o amplă campanie publicistică în ziarele *Adevărul* şi *Epoca*, pentru lămurirea opiniei publice din România asupra situaţiei fraţilor din Ardeal, supuşi la persecuţii. A semnat, alături de O.C. Tăslăuanu, O. Ghibu şi Sebastian Bornemissa, scrisoarea ziariştilor ardeleni refugiaţi în România (*Epoca*, 15 iunie 1915), cu scopul de a continua activitatea publicistică în vederea eliberării Transilvaniei.

Prin acordarea la 21 martie 1906 a *Premiului „Năsturel Herescu"* pentru volumul de debut, creaţia poetică a lui Octavian Goga a primit consacrarea Academiei Române. Raportul către plenul Academiei Române, pentru premierea volumului *Poezii* a fost prezentat în februarie 1906 de Titu Maiorescu. Evenimentul cel mai important din viaţa lui Octavian Goga în relaţiile cu Academia a fost alegerea sa, în 1920, ca membru al acestei instituţii şi ţinerea discursului de recepţie, în 1923, intitulat *Coşbuc*. Raportul privind activitatea sa a fost prezentat de G. Bogdan-Duică. În 1924, poetul a primit cel dintâi *Premiu Naţional de poezie*.

Guvernarea Goga-Cuza nu a marcat decisiv aspectele legate de politica de apărare, deşi a cret un curent puternic de apărare cu fermitate a graniţelor ţării şi de afirmare a spiritului naţionalist, în interior.

Scrisoarea unui grup de bihoreni care susţin politica naţionalistă a guvernului Goga

Excelenţă,

Nu ne putem reţine emoţia ce a pus stăpânire încă din primele momente când Partidul Naţional Creştin de sub laborioasa Dvs. conducere, rezultatul năzuiri ascunse, până mai ieri înăscute, a fost chemat de primul cetăţean al Ţării, să restabilească echilibrul moral de care era absolut nevoie în zilele pe care le trăim şi mai ales de care era în funcţie viaţa de Stat de sărmanei noastre naţiuni.

Nu găsim cuvinte să mulţumim celui de sus, că în ceasul al doisprezecelea, a chemat să gospodărească treburile Ţării noastre partidul în care toată suflarea românească de la Nistru până la Tisa îşi pune toate speranţele de viitor.

Am ascultat cu adâncă emoţie şi reculegere discursul program al Excelenţei Voastre rostit la Radio, am simţit cu glasul Excelenţei Voastre vibra de emoţie, în acel moment solemn de răspundere ce v-aţi luat-o prin facerea acestui legământ solemn în faţa Ţării.

Discursul program al Excelenţei Voastre, a avut darul de a ne trezi din somnul la care de voie de nevoie eram obligaţi a nu renunţa din cauza murdăriilor politiceneşti, din cauza partidelor ce lucrau în solda Canaluli, din cauza regimului înecate în defrâu şi prostituţie politică.

De aceea Domnule Prim-Ministru ca buni Români, în care arat dorinţa de a vedea cât mai curând „România a Românilor" ne perindăm ca în baza apelului rostit la Radio către bunii români de a vă semnala anumite lucruri ce sunt contrare Ideologiei Partidului D-voastră, şi care cu sau fără intenţii sunt ignorate de autorităţile menite a le curma şi anume:

În judeţul Bihor, ca şi aiurea, avem funcţionari publici jidani produsul antecesorilor D-voastră, care nu au nimic cu aspiraţiile neamului nostru, ba, din contră cât pot ne sabotează. Pentru convingere, vă rugăm a vă adresa Administraţiilor Publice din judeţ şi care vă vor confirma cele enunţate: sunt pensionari jidani şi unguri care deşi mănâncă de amar de vreme pâinea *Scumpei noastre ţări* se încăpăţinează de a vorbi un cuvânt românesc, ba din contră sabotează orice manifestare românească, mai mult în faţa noastră a românilor îşi bat joc de ţara, de organizaţia, de conducătorii noştri, făcându-se martorii unor astfel de scene, pe care noi nu le putem reprima, autorităţile fiind cele desemnate a-i trezi la realitate. Avem în Oradea cârciumi jidăneşti care nu au mai mult de 20 metri de biserica noastră una din cele trei, faţă de 15 sinagogi jidăneşti.

Ca urmare a acestor realităţi dureroase, se găsesc în mâna Excelenţei Voastre către care îndreptăm apelul nostru deznădăjduit, rugămu-vă de a stârpi răul de la rădăcină, rău ce emană tot de la centru, unde victimele nepotismului şi toţi nechemaţii şi-au făcut din funcţia publică întreprindere particulară, şi care cu lefuri regeşti, care îi scot de sub imperiul oricărei tentaţii pecuniare, îşi vând conştiinţa pentru un blid de linte, permiţând abuzuri peste abuzuri şi pregătind în mod latent dar sigur groapa Ţării noastre.

Totodată rugăm pe Excelenţa Voastră a pleca urechea către cei mici şi obidiţi, şi ale întinde o mână prietenească prin acordarea unei renumeraţii conform scumpetei traiului de azi, adevăratele albine ale stupului aparatului nostru de Stat, pe ai căror umeri se reazămă toată autoritatea morală şi financiară a ţării.

Rugăm pe Excelenţa Voastră ca, cu un minut mai devreme să înceapă această operă de adevărată salubritate publică şi naţională şi a scoate pe toţi intruşii şi transfugii, regimurilor jidovite din funcţiile ce nu le merită.

Ne-am simţit obligaţi, dintr-un simţământ patriotic, de a vă semnala cele expuse, deoarece în ziarul *Capitala,* din Oradea, 2 Ianuarie 1938, a fost reprodus interviul D-voastră acordat ziarului englez Evening Standard, unde între altele, la urmă, Excelenţa Voastră a-ţi fi spus că în România nu sunt funcţionari publici jidani.

Nu am făcut acest apel decât cu scopul de a vă semnala contrariul, şi de a înfiera reaua credinţă a ziarului în cauză, dacă ultimele cuvinte nu vă aparţin.

Convinşi că apelul nostru nu va rămas un simplu petic de hârtie, şi că este îndreptat către cetăţeanul cel mai îndreptăţit a se face ecoul revendicărilor noastre drepte, vă asigurăm Domnule Prim Ministru de tot sprijinul nostru ca buni Români, aici la Oradea la marginea de Vest a ţării, şi că vom fi lângă Excelenţa Voastră atâta timp cât nu aveţi în vedere decât *„România Românilor"*.

Trăiască Primul Ministru al României

Domniei Sale
Domnului Prim Ministru al Tuturor Românilor
Octavian Goga
Bucureşti

(A.N.-D.J.Bh., *fond Prefectura Judeţului Bihor*, dos.42/1938, p.19-21)

* *
*

Miron Cristea[106] (n. 20 iulie 1868, Topliţa; d. 6 martie 1939, Cannes, Franţa): 11.02 1938-06.03 1939. Patriarhul Dr. Miron Cristea (din botez Ilie Cristea) s-a născut la data de 18 iulie 1868, într-o familie de ţărani români, din oraşul Topliţa (jud. Harghita), de pe cursul superior al Mureşului, şi a primit la botez numele Ilie, după dorinţa naşului său, ciobanul mărginean Ion Herţa, din Siliştea Sibiului, care l-a închinat de la început preoţiei. Strămoşii săi erau originari din satul Deleni (numit mai înainte Potoc), de unde bărul Vasile Cristea, plugar vrednic şi dârz, urmărit de persecuţiile baronului Kemeney, căruia n-a vrut să i se supună, a fost silit să pribegească în părţile de sus ale Mureşului. După mamă provenea dintr-o familie greco-catolică.

A urmat studii la Gimnaziul săsesc din Bistriţa (1879-1883), la Gimnaziul grăniceresc din Năsăud (1883-1887) şi apoi la Institutul Teologic din Sibiu (1887-1890). În anul şcolar 1886-1887, elevul Ilie Cristea, din clasa a VIII-a a liceului din Năsăud, a fost ales preşedinte al societăţii culturale "Virtus Romana Rediviva", pe care o prezidase cu trei ani înainte George Coşbuc. După luarea bacalaureatului şi absolvirea Academiei Teologice din Sibiu, a fost numit în anul 1890, învăţător-director la Şcoala confesională românească din Orăştie şi a început să colaboreze la *Telegraful Român*. În anul următor, este trimis cu o bursă de către Mitropolia din Sibiu să studieze la Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii din Budapesta (1891-1895), unde obţine titlul de Doctor în filologie la 15 mai 1895, cu o teză despre *Viaţa şi opera lui Eminescu*.

Întorcându-se la Sibiu, cu faimă de cărturar şi gazetar, a intrat în slujba Bisericii, la Centrul mitropolitan, mai întâi ca secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului (1895-1902), unde a desfăşurat o asiduă şi meritorie activitate publicistică, dovedindu-se un priceput mânuitor de condei. Mai târziu, în anul 1902, a fost ales consilier mitropolitan la Arhiepiscopia Sibiului (1902-1909), slujire în care s-a distins şi ca un bun chivernisitor şi organizator, dedicându-se mai cu seamă

[106] http://ro.wikipedia.org/wiki/Miron_Cristea. Pentru detalii biografice vezi: Mircea Păcurariu - *Dicţionarul Teologilor Români,* Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996; Gheorghe Vasilescu - *Patriarhul Miron Cristea - Un luptător pentru unitatea neamului*. Romulus Cândea - *Patriarhul Miron Cristea*, în *Candela*, XXXVI, 1925, nr. 3-7, p. 73-95 (şi extras, 23 p.); Ion Rusu Abrudeanu - *Înalt Prea Sfinţia Sa Patriarhul României Dr. Miron Cristea. Omul şi faptele*, I (Bucureşti, 1929); Vasile Netea - *Înalt Prea Sfinţia Sa Patriarhul României Dr. Miron Cristea. La împlinirea vârstei de 70 de ani (1868-1938)*, Tg. Mureş, 1938.

treburilor gospodăreşti, între care ridicarea frumoasei Catedrale din Sibiu. În acest timp, a urcat şi primele trepte ale Slujirii Altarului, fiind hirotonit la 30 ianuarie 1900 ca diacon necăsătorit şi apoi la 8 septembrie 1901 ridicat la rangul de arhidiacon. Este tuns în monahism la 23 iunie 1902 la Mănăstirea Hodoş-Bodrog, de lângă Arad, când a primit numele monahului Miron, iar la 13 aprilie 1903 a fost hirotonit ieromonah. La 1 iunie 1908 a fost ridicat la rangul de protosinghel.

A fost ales la 21 noiembrie/3 decembrie 1909, ca episcop al Caransebeşului. Hirotonit arhiereu la 3 mai 1910, a fost instalat în scaun la 25 aprilie/8 mai 1910. În această calitate, a apărat şcolile confesionale româneşti din Banat în faţa încercărilor guvernului din Budapesta de a le desfiinţa. A fost unul dintre cei mai importanţi luptători pentru drepturile naţionale ale românilor din Ardeal şi pentru apărarea legii strămoşeşti, înainte de primul război mondial. După război, în frământarea unirii Ardealului cu Patria-mama, a luat parte la 1 decembrie 1918, la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, învrednicindu-l Dumnezeu să dea, în calitate de episcop al Caransebeşului, binecuvântarea Bisericii strămoşeşti pentru Actul Unirii şi să înalţe către cer rugăciunea de laudă şi de recunoştinţă a neamului, care se vedea ajuns la ceasul mult aşteptat al libertăţii.

La 7 iunie 1919 a fost ales membru de onoare al Academiei Române. Publicase o serie de lucruri, între care o monografie despre Alexandru Roman (1897), şi alta dedicată mitropolitului Miron Romanul (1898), apoi un număr de broşuri, conţinând cuvântări pe teme morale şi mai ales patriotice ("Proverbe, maxime, asemănări şi idiotisme colectate din graiul românilor din Transilvania şi Ungaria"-1901), iar în anul 1905 scosese de sub tipar "Iconografia şi întocmirile din internul bisericei răsăritene", un valoros tratat de artă creştină, publicat mai târziu, pe capitole, în "Telegraful Român".

El a înfiinţat şi eparhii noi, la Bălţi şi Ismail, în Basarabia, şi Episcopia Armatei, şi a reînfiinţat vechile centre episcopale de la Tomis (Constanţa), Oradea Mare şi Cluj, alegând pentru ele episcopi.

Luptător neînfricat pentru unitatea naţională înainte de 1918, el a răspuns cu abnegaţie şi entuziasm la chemarea ţării, ca senator, regent (20 iulie 1927-8 iunie 1930) şi, în cei din urmă ani ai vieţii, în împrejurimi deosebit de grele, ca prim-ministru al Guvernului (10 februarie 1938 - 6 martie 1939), depunând multă osteneală pentru depăşirea unor momente primejdioase.

* *
*

Armand Călinescu *(*4 iunie/22 mai 1893, Piteşti - 21 septembrie 1939, Bucureşti*) prim-ministru:* 06.03 1939-21.09 1939.

A fost economist şi politician. După efectuarea studiilor de Drept şi Filosofie la Universitatea Bucureşti, obţinea doctoratul în ştiinţe politice şi economice la Paris.

Membru în Partidul Naţional Ţărănesc, a fost ales deputat în parlament între 1926 şi 1937. Atitudinea sa fermă faţă de legionari a produs căderea guvernului Vaida-Voevod, din care făcea parte, în 1933. A revenit în guvernul condus de Octavian Goga în funcţia de Ministru de Interne. În 1938, a făcut posibilă arestarea lui Corneliu Zelea Codreanu, condamnat la 10 de muncă silnică la minele de sare, inclusiv pentru "cârdăşie cu şeful unei puteri străine" (Hitler). Poartă responsabilitatea comenzii asasinării în închisoare a liderilor legionari, inclusiv a lui Corneliu Zelea Codreanu, după 30 noiembrie. În decembrie 1938 este membru fondator al partidului regal, Frontul Renaşterii Naţionale. După scurte mandate de Ministru al Sănătăţii, Ministru al Educaţiei Naţionale şi Ministru al Apărării Naţionale, la 7 martie 1939, regele Carol al II-lea îl numeşte Prim Ministru al României. **Armand Călinescu** a continuat politica tradiţională, apropiată de Franţa şi Marea Britanie. În septembrie, a permis refugiul guvernului polonez după invadarea şi ocuparea Poloniei de către germani. Adversarii săi legionari au afirmat existenţa unui plan secret al lui Călinescu, aprobat de Marea Britanie, de a distruge câmpurile petrolifere din Prahova în cazul unui atac german asupra României. A fost asasinat în Bucureşti, pe 21 septembrie 1939, asasinii fiind legionari conduşi direct de Horia Sima, trimis special din Germania pentru această acţiune.

Guvernând într-o perioadă tensionată pentru vecinii noştri polonezi şi cehoslovaci, ca prim-ministru nu a ezitat să ordone mobilizarea armatei. Extrem de activ semnătura sa a fost decisivă în chestiunile vitare pentru apărarea frontierelor ţării, în special a celei de vest. În atare situaţie Marele Stat Major avea să creeze *Detaşamentul Maramureş*, pentru apărarea *frontului de nord*.

Gheorghe Argeşanu[107] *(*n. 28 februarie 1883, Caracal – d. 26/27 noiembrie 1940, Jilava*):* Preşedinte al Consiliului de Miniştri 21.09 1939-28.09 1939;

Funcţii deţinute: (30 martie - 14 octombrie 1938) Ministru al Apărării Naţionale în al doilea Guvern al patriarhului Miron Cristea; Gheorghe Argeşanu a fost numit prim-ministru de către Carol al II-lea în urma asasinării de către legionarii conduşi de Horia Sima a fostului şef al Guvernului, Armand Călinescu. Instalat în funcţie, generalul Argeşanu, devotat lui Carol al II-lea, a impus o serie de măsuri sângeroase împotriva legionarilor.

În timpul statului naţional-legionar (septembrie 1940 - ianuarie 1941), Gheorghe Argeşanu a fost întemniţat, alături de alţi foşti demnitari ai regimului carlist, la închisoarea Jilava. În noaptea de 26/27 noiembrie 1940, 64 de foşti demnitari şi magistraţi care luaseră măsuri violente împotriva Mişcării Legionare, printre care şi generalul Argeşanu, au fost asasinaţi de un grup de legionari.

* *
*

Constantin Argetoianu *(*1871, Craiova — 6 februarie 1952, Sighet*):* A fost om politic şi prim-ministru al României între 28 septembrie 1939 şi 23 noiembrie 1939 din partea Partidului Naţional Liberal.

După studii universitare la Paris intră în diplomaţie. Din 1898 până la declanşarea primului război mondial, Argetoianu a fost ataşat, secretar, prim-secretar, consilier la legaţiile române din Constantinopol, Roma, Viena, Paris. A fost, de asemenea, şi şeful delegaţiei române la preliminariile de pace de la Buftea, din 1918, la sfârşitul primului război mondial. A fost şi un prosper om de afaceri, director şi acţionar la numeroase companii. A fost arestat de comunişti şi închis la Închisoarea Sighet, împreună cu importanţi lideri ai PNL şi alte personalităţi marcante ale României interbelice. A murit fără judecată, la închisoarea Sighet în anul 1952. Deşi ca prim-ministru, în chestiunile de apărare, nu are decizii importante, el a făcut parte din mai multe guverne, având diferite însărcinări.

[107] Despre cariera militară şi activitatea sa de comandant al Diviziei 11 Infanterie vezi: Constantin Moşincat, *Cronică de marş,* Editura Cogito, Oradea, 1996, p.45-50

* *
*

Ion Gigurtu (*1886-1959*): a fost prim-ministru al României în perioada 04.07 1940-04.09 1940.

Gigurtu a fost şi un important om de afaceri, fiind director la compania "Mica", specializată în extragerea de metale preţioase şi alte metale.

După impunerea guvernării comuniste în România de către Uniunea Sovietică, Gigurtu a fost judecat şi condamnat la 15 ani de închisoare pentru represiunea Partidului Comunist. Soţia sa a fost de asemenea arestată şi întemniţată.

Scrisoarea primului-ministru către ministrul apărării prin care se solicită acceptarea de către armată a arbitrajului de la Viena

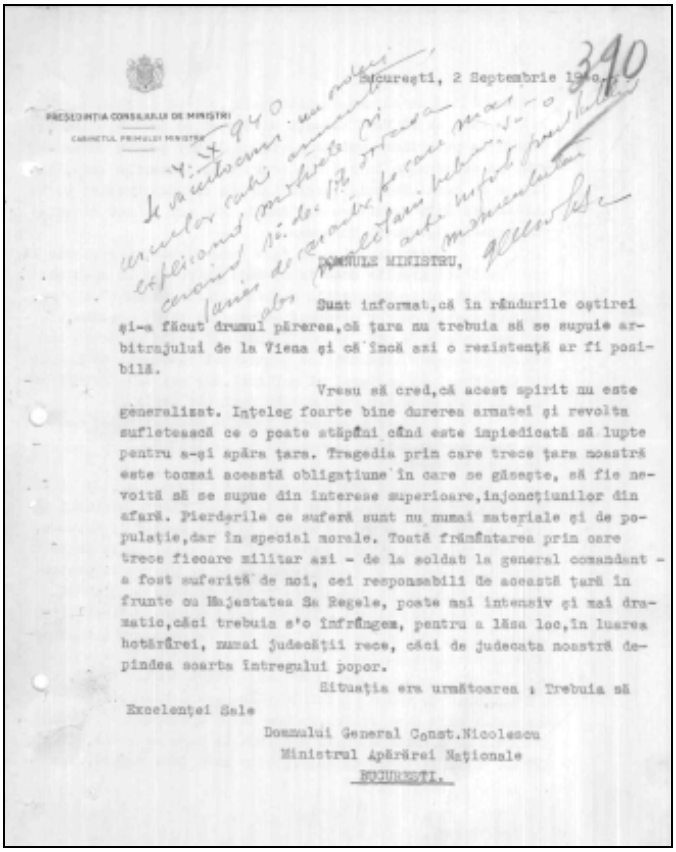

PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI
CABINETUL PRIMULUI MINISTRU

Bucureşti, 2 Septembrie 1940.

DOMNULE MINISTRU,

Sunt informat,că în rândurile oştirei şi-a făcut drumul părerea,că ţara nu trebuia să se supuie arbitrajului de la Viena şi că încă azi o rezistenţă ar fi posibilă.

Vreau să cred,că acest spirit nu este generalizat. Înţeleg foarte bine durerea armatei şi revolta sufletească ce o poate stăpâni când este împiedicată să lupte pentru s-şi apăra ţara. Tragedia prin care trece ţara noastră este tocmai această obligaţiune în care se găseşte, să fie nevoită să se supue din interese superioare,înjoseţiunilor din afară. Pierderile ce suferă sunt nu numai materiale şi de populaţie,dar în special morale. Toată frământarea prin care trece fiecare militar azi - de la soldat la general comandant - a fost suferită de noi, cei responsabili de această ţară în frunte cu Majestatea Sa Regele, poate mai intensiv şi mai dramatic,căci trebuia s'o învingem, pentru a lăsa loc,în luarea hotărârei, numai judecăţii reci, căci de judecata noastră depindea soarta întregului popor.

Situaţia era următoarea : Trebuia să

Excelenţei Sale
Domnului General Const.Nicolescu
Ministrul Apărărei Naţionale
BUCUREŞTI.

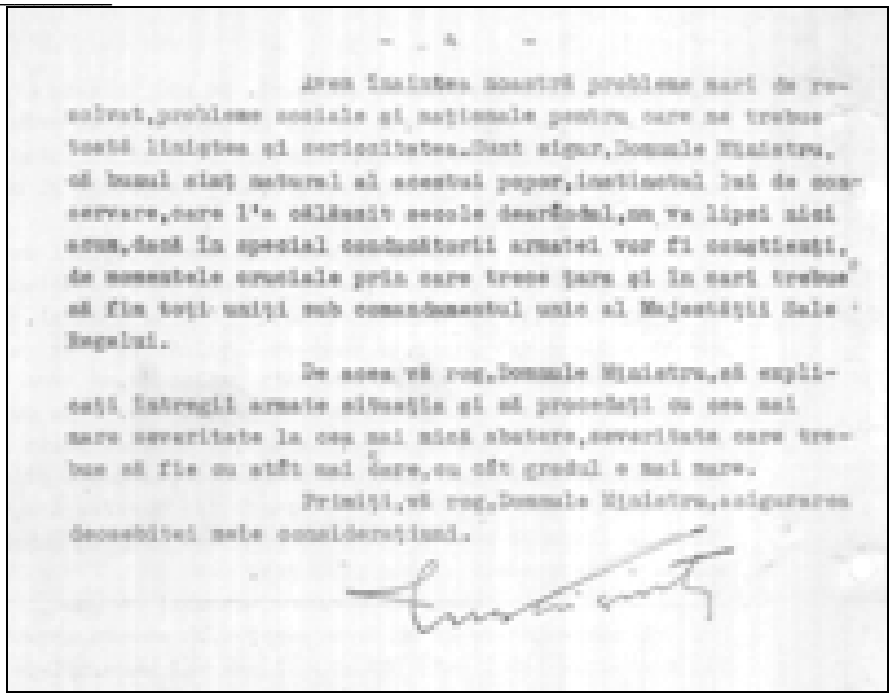

(A.M.R., *fond 950*, dos. 246, p.390)

* *
*

Ion Antonescu (n. 2 iunie 1882, Piteşti — d. 1 iunie 1946, închisoarea Jilava): Din 4 septembrie 1940 până în ziua de 23 august 1944 a fost Presedintele Consiliului de Ministri şi apoi conducător al statului.

Fost militar şi om politic, şeful secţiei Operaţii al Marelui Cartier General al Armatei în anii războiului pentru întregire, ataşat militar la Londra şi Paris, comandant al Şcolii Superioare de Război, şef al Marelui Stat Major şi ministru de război. Antonescu a luat decizia de intrare a României în cel de al doilea război mondial, descris sub numele de "Sfântul război pentru reîntregirea teritorială", de partea Germaniei şi a Axei, singurele care au oferit României garanţii în privinţa returnării teritoriilor anexate în 1940 de Uniunea Sovietică în urma pactului Hitler-Stalin.

Ion Antonescu s-a născut la Piteşti pe 2 iunie 1882, într-o familie de militari. A decis să urmeze şi el cariera armelor, înscriindu-se în 1898 la Şcoala pentru copii de militari, iar în 1902 a fost admis în Şcoala de Ofiţeri de Infanterie şi Cavalerie. A absolvit în 1904, primul din promoţia sa.

Intrarea României în primul război mondial l-a găsit în Biroul de Operaţii al Armatei de Nord, comandata de generalul de corp de armata Constantin Presan. Când generalul Presan a fost numit şef al Marelui Cartier General pe 17 decembrie, maiorul Ion Antonescu a devenit şef al Biroului Operaţii al Marelui Cartier General, preluând funcţia de la lt. col. Radu Rosetti. Astfel el a putut juca un rol important în obţinerea victoriilor din vara anului 1917, ocuparea Basarabiei şi în reintrarea în război a României în noiembrie 1918. În 1919, cuplul Presan - Antonescu a coordonat înfrângerea Armatei Roşii Ungare, operaţiune terminată cu ocuparea Budapestei. Această acţiune i-a adus lui Ion Antonescu Ordinul *Mihai Viteazul* clasa a III-a, acordat pe 31 decembrie 1919.

A fost desemnat în delegaţia română pentru tratativele de pace de la Paris, având un important rol. După război a ocupat diferite funcţii în diplomaţie şi în ierarhia militară. La insistenţele Regelui Carol al II-lea a primit funcţia de şef al Statului Major pe care a îndeplinit-o între 1 decembrie 1933 şi 11 decembrie 1934. La numirea în funcţie el primise asigurările regelui că va avea mână liberă în reorganizarea armatei, însă relaţiile între cei doi s-au deteriorat şi Antonescu şi-a dat demisia.

Pe 28 decembrie 1937 a fost numit Ministru al Apărării. Însă din nou a intrat în conflict cu regele şi camarila sa şi a fost nevoit să demisioneze pe 30 martie 1938, căzând în dizgraţie. Antonescu a fost mai întâi "exilat" la comanda Corpului 4 Teritorial, ca apoi în 1940 să i se impună domiciliu forţat la Mănăstirea Bistriţa.

Pe 5 septembrie 1940, regele l-a numit Preşedinte al Consiliului de Miniştrii şi i-a conferit puteri depline pentru conducerea statului. A doua zi Carol a abdicat în favoarea fiului său Mihai I şi a părăsit ţara. Ion Antonescu a format un guvern cu Garda de Fier, România devenind "stat naţional legionar". Totuşi principalele ministere le păstrase pentru militari sau alţi oameni de încredere. Coabitarea dintre Antonescu şi Garda de Fier s-a dovedit a fi de scurtă durată. A profitat de Rebeliunea Legionara din 21 – 23 ianuarie 1941 şi i-a înlăturat de la putere, lichidând mişcarea.

Încă din prima lună a guvernării Sale, gewneralul Ion Antonescu aplică măsura scoaterii din cadrele armatei a unor generali, în frunte cu Florea Ţenescu, şeful Marelui Stat Major al Armatei, Gh. Argeşanu, fost prim-ministru, C. Ilassievici, fost mareşal al Palatului, Gh. Mihail, fost mirnistru al Apărării Naţionale, Aurel Aldea, fost şef de Stat Major al Corpului 1 Armată, Victor Dombrovschi, fost primar general al Capitalei. Alţii şi-au înaintat singuri demisia, cum a fost cazul generalului Paul Teodorescu, fost mirustru al Aviaţiei, care împreună cu generalul Mihail au fost singurii care l-au sfătuit pe regele Carol al II-lea să nu abdice. În acest sens sunt concludente cele înserate în raportul ministrului Germaruei la Bucureşti, Wilhelm Fabricius, înaintat superiorilor săi: "(...) *am contribuit la abdicarea regelui care, în lipsa intervenţiei mele, ar fi format un*

cabinet al generalului Gheorghe Mihail şi l-ar fi împuşcat pe Antonescu".

Această măsură drastică a surprins şi contrariat opinia publică şi în bună parte oştirea. Faptul că pe listă figurau generali socotiţi ca fiind grav compromişi în politica lui Carol, era o chestiune de înţeles. Generalul Argeşanu săvârşise, ca prim-mirustru, un act ilegal, luându-şi asupra sa răspunderea unui asasinat în masă, executând zece legionari pe acelaşi loc pe care fusese asasinat Armand Călinescu, lăsându-le cadavrele în stradă timp de 24 de ore. Generalul Ilassievici, poreclit "împăratul", datorită ţinutei sale falnice şi a figurii impunătoare, în calitatea sa de şef al Casei Militare şi mareşal al Palatului, se pusese în slujba intereselor ignobile ale regelui şi camarilei. Generalul Mihail îşi făcuse reputaţia de om închis, un fel de eminenţă cenuşie, căruia îi plăcea să conducă din umbră, om al camarilei, s-a găsit în fruntea Departamentului de Război la cedarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord, devenind astfel responsabil şi suportând consecinţele. Generalul Paul Teodorescu era considerat omul de casă al regelui, care în timpul cât deţinuse portofoliul Mirusterului Aviaţiei, acoperise anumite maşinaţii făcute cu fondurile Aviaţiei, ceea ce predecesorul său, Radu Irimescu, refuzase a face.

Şocul şi indignarea opinei publice au fost produse mai ales de numele generalului Florea Ţenescu, şeful Marelui Stat Major, care făcuse o carieră strălucită: comandant de valoare, de o vastă cultură, scriitor militar şi doctrinar apreciat al Armatei, ofiţer cu vederi democrate. Coleg de promoţie de şcoală de ofiţeri cu conducătorul, acesta din urmă fiind cel mai în măsură să cunoască şi să aprecieze calităţile sale, mai ales că printre cei care s-au bucurat sincer de venirea în fruntea ţării, a camaradului său a fost şi şeful Marelui Stat Major. Neaşteptată şi cumplită i-a fost surprinderea văzându-şi numele în capul listei celor scoşi din oştire ca incapabili. Revenindu-şi după năprazruca lovitură, a trimis o scrisoare personală vechiului său prieten şi camarad, ajuns stăpânul destinului său. Antonescu i-a răspuns astfel: *"Mi-a fost foarte greu, nespus de greu! Te-am lovit şi m-am lovit şi eu totodată. Durerea ce ai simţit-o, am simţit-o şi eu alături de tine* (..) *Dar, să fim bine înţeleşi. Eu nu am lovit în prietenul meu Florea şi, mai mult, nici în eminentul general Ţenescu* (...) *Eu am luat măsura aceasta împotriva şefului Marelui Stat Major al Armatei care a semnat actul de cedare fără luptă a Basarabiei şi Bucovinei şi Ardealului de Nord, datorită cărei măsuri s-au petrecut dezastrele pe care le ştim cu toţii. Fratele meu dacă ar fi fost în locul tău, la fel aş fi procedat. Cu infinitul regret că Armata şi Ţara pierde pe unul dintre cei mai valoroşi generali ai săi, nu pot schimba nimic din hotărârea luată, hotărâre pe care mi-au dictat-o conştiinţa şi graniţele prăbuşite".*

Pentru însănătoşirea Armatei, generalul Antonescu a publicat în presă un program în care sublinia tarele sistemului militar: haosul pe care l-a produs *"legislaţia numeroasă, improvizată şi nearmonizată, rău studiată şi rău aplicată;* hidrocefalia, adică *"prea mulţi generali, puţini ofiţeri inferiori";* birocraţia, care s-a dezvoltat *"în detrimentul corpului principal al oştirii";* servituţile *"care au supt toată seva armatei";* lipsa *"unui plan propriu de organizare, dotare, încadrare şi pregătire de război, adaptat condiţiilor generale, nevoilor şi posibilităţilor noastre".*

Instruirea Armatei începe intens prin centrele de instrucţie, încadrate cu

instructori români şi germani şi material modern. Începea completarea dotării cu armament german. Echipamentul, hrana trupei, cazarea au fost îmbunătăţite substanţial şi au constituit preocuparea principală a conducerii armatei pentru redobândirea moralului pierdut. Ca urmare a acestor măsuri luate sub imperiul competenţei şi a bunelor intenţii, roadele n-au întârziat să se arate. Moralul corpului ofiţeresc se reface, iar în Armată începe să-şi facă loc un climat nou, având ca suport moral exemplul oferit de şeful statului.

Un alt scop major, urmărit de generalul Ion Antonescu, a fost schimbarea radicală a raporturilor dintre monarhie şi naţiune. În dimineaţa zilei de 6 septembrie 1940, Marelui Voievod de Alba Iulia i s-a cerut, fără să fie avizat sau consultat în prealabil, să depună jurământu1 ca rege al României, în faţa generalului, a patriarhului Nicodim şi a lui D. Gh. Lupu, primul preşedinte al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. Formula jurământului era una nouă, dictată de conducătorul statului: *"Jur credinţă naţiunii române. Jur să păzesc cu sfinţerue legile statului. Jur să păzesc şi să apăr fiinţa statului şi integritatea teritorială a României. Aşa să-mi ajute Dumnezeu"*. Antonescu avea să declare că prin schimbarea formulei de jurământ *"am vrut să subliruez că pe viitor naţiunea va trece întotdeauna înaintea regelui"*.

Tot atunci s-a produs o modificare esenţială a formei de guvernământ, în cadrul formulei monarhice instituită în 1866. Pentru prima dată, în istoria României, s-a înfiinţat funcţia de Conducător al statului, care preluase o parte însemnată a prerogativelor regale, exercitând şi funcţiile legislative, cu influenţarea vădită a îndeplinrii atribuţiilor organelor judecătoreşti. Generalul Ion Antonescu declara în şedinţa Consiliului de Miruştri din 7 septembrie 1940: *"Palatul nu se va mai amesteca în nici o problemă a statului şi, acel ministru sau funcţionar al statului, ce va fi prins de mine, că intreţine legături cu regele, va fi destituit imediat sau sancţionat"*. În Apelul către ţară din 14 septembrie, generalul Ion Antonescu aştepta ca *"Familia regală va fi de acum înainte, prin exemplul de moralitate, de sobrietate, de nepărtinire, de modestie, de conştiinţă civică şi de ţinuta patriotică, simbolul din care se va inspira veşnic familia românească"*.

În ceea ce priveşte regimul politic condus de generalul Ion Antonescu, acesta a fost stabilit prin Decretul-lege nr. 3151 din 14 septembrie 1940, România fiind proclamată "stat naţional legionar". Noul guvern, constituit în aceeaşi zi, cuprindea numeroşi miniştri legionari, cele mai importante portofolii deţinute de aceştia erau: vicepreşedinţia Consiliului de Miniştri (Horia Sima), Mirusterul Afacerilor Interne (C-tin Petrovicescu), Ministerul Afacerilor Externe (Mihail Sturdza). Astfel, componenţa guvernului, a aparatului de stat central, precum şi a aparatului de stat teritorial, deveniseră preponderent legionare. La unele ministere şi organe centrale au fost numiţi specialişti nelegionari. Singurul ministru militar care conducea un miruster civil a fost locotenent-colonelul Nicolae Dragomir (ulterior general), căruia i s-a încredinţat Departamentul Coordonării şi Statului Major Economic (minister nou înfiinţat). Ministerele Armatei, pe care le deţinea generalul Antonescu şi alţi câţiva generali neîregimentaţi în gardă, erau ultimele rezerve pe care forţele democratice le păstrau în noul guvern.

După înăbuşirea rebeliurui legionare, factorii politici - care cunoşteau situaţia în toată complexitatea ei - erau de acord în ceea ce priveşte oportunitatea menţinerii la conducerea ţării a generalului Ion Antonescu. La o întrunire a Partidului Naţional Liberal de la începutul anuluî 1941, preşedintele acestui partid, I. Brătianu, declara în acest sens: *"Astăzi avem un guvern de generali. Era cea mai bună soluţie ce se putea da crizei actuale"*. Privitor la conducătorul statului recunoştea că *"este singurul care poate guverna ţara în condiţiile interne şi externe de astăzi. Îi datorăm tot concursul ce îi putem da"*.

Generalul Ion Antonescu nu şi-a exprimat convingerile doar în faţa anturajului său sau a factorilor politici români, ci a înţeles să-şi asume toate deciziile decurgând din această situaţie, trecând la măsuri de natură să ducă la ieşirea din gravul impas.

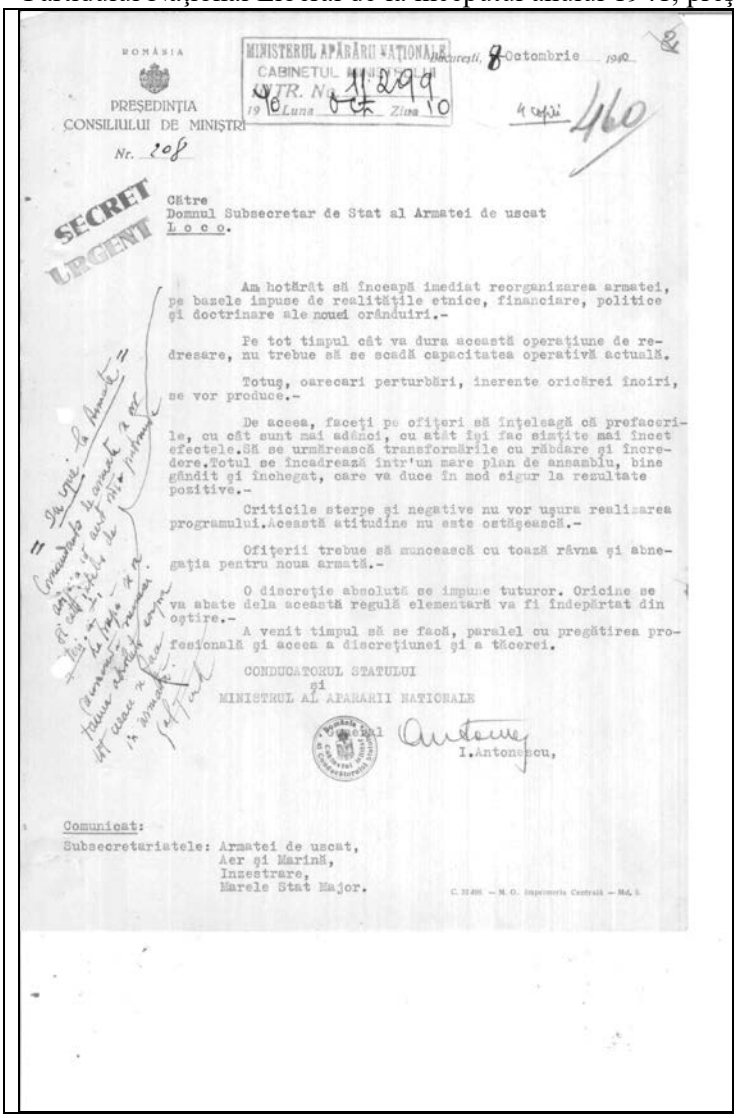

ROMÂNIA
PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI
Nr. 208

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE
CABINETUL MINISTRULUI
INTR. Nr. 11299
1940 Luna Oct Ziua 10

Bucureşti, 8 Octombrie 1940

4 copii 460

SECRET
URGENT

Către
Domnul Subsecretar de Stat al Armatei de uscat
L o c o.

Am hotărât să înceapă imediat reorganizarea armatei, pe bazele impuse de realităţile etnice, financiare, politice şi doctrinare ale noui orânduiri.-

Pe tot timpul cât va dura această operaţiune de redresare, nu trebue să se scadă capacitatea operativă actuală.

Totuş, oarecari perturbări, inerente oricărei înoiri, se vor produce.-

De aceea, faceţi pe ofiţeri să înţeleagă că prefacerile, cu cât sunt mai adânci, cu atât îşi fac simţite mai încet efectele. Să se urmărească transformările cu răbdare şi încredere. Totul se încadrează într'un mare plan de ansamblu, bine gândit şi închegat, care va duce în mod sigur la rezultate pozitive.-

Criticile sterpe şi negative nu vor uşura realizarea programului. Această atitudine nu este ostăşească.-

Ofiţerii trebue să muncească cu toază râvna şi abnegaţia pentru noua armată.-

O discreţie absolută se impune tuturor. Oricine se va abate dela această regulă elementară va fi îndepărtat din oştire.-

A venit timpul să se facă, paralel cu pregătirea profesională şi aceea a discreţiunei şi a tăcerei.

CONDUCATORUL STATULUI
şi
MINISTRUL AL APARARII NATIONALE

General
I. Antonescu,

Comunicat:
Subsecretariatele: Armatei de uscat,
Aer şi Marină,
Inzestrare,
Marele Stat Major.

C. 31.498. — M. O. Imprimeria Centrală — Md. 5.

Ordinul generalului Ion Antonescu, conducătorul statului şi ministru al apărării, de începere a reorganizării armatei

(A.M.R., *fond 950*, dos.246, p. 460)

LEGISLAŢIA ADOPTATĂ DE PARLAMENT PENTRU APĂRAREA ŢĂRII (1930-1940)

Încheierea procesului de făurire a statului naţional unitar a marcat o etapă decisivă în evoluţia României moderne si afirmarea ei pe plan internaţional. În noile sale graniţe, cu o suprafaţă aproape cât cea a Italiei sau a Marii Britanii, şi cu o populaţie de peste 16 milioane locuitori în 1919, România era una din ţările mijlocii ale Europei[108]. Aflat la confluenţa unor puternice interese ale marilor puteri europene (Rusia sovietică, Germania, Franţa, Italia, Anglia), statul român - prin poziţia sa geostrategică aparte -, încă din anul 1919 a avut de făcut faţă unor acţiuni politice şi armate cu caracter agresiv, revizionist şi revanşard. Rusia sovietică şi Bulgaria, spre exemplu, nu acceptau situaţia lor *de facto,* iar regimul lui Miklos Horthy, instaurat în Ungaria, în toamna acelui an, îşi fixase ca obiectiv central al programului politic extern recuperarea unor teritorii deţinute anterior. În octombrie 1919, într-un memorandum, acesta clama: „inamicul numărul unu al Ungariei este România, pentru că şi cele mai mari pretenţii teritoriale sunt împotriva ei şi pentru că ea este cea mai puternică dintre toate statele vecine. De aceea, principalul ţel al politicii noastre externe este rezolvarea problemelor cu România, prin recurgerea la arme"[109]. Este lesne de înţeles că noua configuraţie teritorială, demografică si economică a României, precum şi creşterea continuă a pretenţiilor teritoriale din partea unor state vecine (Rusia sovietică, Ungaria, Bulgaria) au determinat elaborarea de măsuri politico-diplomatice şi militare, şi dezbaterile în Senatul României. În concret, Parlamentul român a adoptat un ansamblu de legi unitar şi coerent privind organizarea armatei, înzestrarea ei cu tehnică de luptă modernă (pentru cele trei categorii de forţe ale armatei - trupele terestre, aeronautica, marina), pregătirea teritoriului şi a populaţiei pentru apărare, conducerea apărării naţionale în timp de pace şi de război.

Teza dominantă în epocă, în dezbaterile parlamentare, în acest sens, a fost aceea de *naţiune armată,* pregătită din timp de pace pentru război. Ideile mai vechi au fost reluate. Astfel, spre exemplu, susţinerea senatorului ţărănist Nicolae Costăchescu din 1922 care, considera că „a pregăti apărarea naţională nu înseamnă a pregăti numai o armată de război, ci înseamnă a pregăti naţiunea armată, a pregăti tot poporul. Astăzi nu mai intră în rând două armate ce se bat între ele, ci două popoare care, cu tot ce posedă geniul lor militar şi civil, luptă unul contra altuia"[110] a prins contur. Acelaşi senator, cu acelaşi prilej, propunea crearea unui Consiliu de Apărare Naţională, cu un program de lungă durată şi care urma "să studieze problema în strânsă legătură cu Ministerul de Război". În acest context, se impun

[108] Aurel Pentelescu, *Problemele armatei şi ale apărării ţării în dezbaterile Senatului în anii 1919 – 1939*, în *Istoria Senatului României*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 2004, p. 325. Potrivit datelor statistice lungimea totală a frontierei de stat a României era de 3400,3 km, din care: maritimă - 454,0 km (13,35% din total); fluvială - 620,9 km (18,26% din total); pe cursuri de apă (Nistru, Tisa etc.) - 1211,0 (35,00% din total); terestră - 1.114,4 (33,39%) din total.

[109] Apud *Apărarea naţională şi Parlamentul României,..,* p. 14

[110] *DS,* nr.9, din 17 decembrie 1922, p. 41

cel puţin două precizări importante. Prima, atât în Senat, cât şi în Adunarea Deputaţilor, în anii 1930 -1940, atunci când se dezbăteau problemele apărării naţionale a României, divergenţele dintre partidele politice erau trecute pe un plan secundar sau chiar anihilate, fapt extrem de benefic pentru conturarea unei concepţii cu elemente doctrinare unitare şi a sistemului naţional de apărare corespunzător nevoilor prezervării *statu-quo-ului* teritorial al României interbelice, dar şi posibilităţilor concrete de realizare. În ceea ce priveşte a doua, până în preajma declanşării celui de al doilea război mondial, la 1 septembrie 1939, domina teza că apărarea naţională trebuia racordată la sistemul de alianţe politico-militare din care România făcea parte, respectiv Mica Înţelegere (din 1921: România, Iugoslavia, Ceho(slovacia), Polonia), Înţelegerea Balcanică (din 1934: România, Iugoslavia, Grecia, Turcia). În condiţiile în care garanţiile tradiţionale franco-britanice îşi dovedeau ineficienţa, iar ocuparea Cehoslovaciei (15 martie 1939) de către al III-lea Reich făceau inoperante Mica Înţelegere şi Înţelegerea Balcanică, factorii de decizie români s-au supus imperativului acelor momente grele: efortul propriu de apărare. În iunie 1939, preşedintele Adunării Deputaţilor, AI. Vaida-Voevod, declara: "Siguranţa noastră se sprijină, înainte de toate, pe noi înşine. Nu luăm nimic din ce nu este al nostru, dar întărim si apărăm cu îndârjire tot ce ne aparţine. Suntem hotărâţi să apărăm cu armele hotarele şi neatârnarea tării. La orice atingere a acestor bunuri ne vom bate"[111]. Exact peste un an de zile, acest spirit combativ - care era, în esenţă, al anului de glorie 1918, a fost stopat de decizia politică greşită luată în vâltoarea evenimentelor tragice în care România fusese atrasă.

Evoluţia cadrului legislativ privind problemele armatei şi ale apărării naţionale, în anii 1918-1940, a străbătut mai multe momente semnificative, începând cu Constituţia din anul 1923, care se referea, în Titlul V (*Despre puterea armată)* (art. 119-123), la aceste probleme[112]. Pe baza prevederilor constituţionale, forurile de conducere politică şi militară ale ţării au adoptat legi, decrete, decizii ministeriale, instrucţiuni şi regulamente menite să aşeze pe temelii noi - la dimensiunile întregului teritoriu naţional - puterea militară a statului român, să reglementeze modalităţile de alcătuire, instruire, înzestrare, conducere si folosire a acesteia în caz de război[113].

[111] *DAD,* nr. 2, din 14 iunie 1939, p. 11

[112] Mai mult, legea fundamentală a ţării lărgea aria senatorilor de drept incluzând între aceştia şi generalii de rezervă şi în retragere care îndeplineau anumite condiţii (art. 73, lit. e), fapt extrem de benefic pentru competenţa dezbaterilor din Senat pe probleme militare. Articolul 119 din Constituţia sancţionată de Regele Ferdinand I, la 28 martie 1923, prevedea serviciul militar obligatoriu şi structura generală a puterii armate a Tării, astfel: *"art. 119 - Tot românul, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, face parte din unul din elementele puterii armate, conform legilor speciale. Puterea armată se compune din armata activă cu cadrele ei permanente, rezerva ei si miliţiile."* Iar articolul 122 prevedea o chestiune cu totul nouă: *"art. 122 - Se va înfiinţa un Consiliu Superior al Apărării Ţării, care va îngriji, în mod permanent, de măsurile necesare pentru organizarea apărării naţionale." (Monitorul Oficial* nr. 282, partea 1, din 29 martie 1923). Vezi şi Ioan Murariu, ş.a., *Constituţii1e Române. Texte. Note. Prezentare comparativă,* Regia Autonomă "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1993, p. 89

[113] *Istoria militară a poporului roman* Vol. VI, *op. cit.*, p. 139

Primele actele legislative vizând nemijlocit armata şi apărarea ţării, dezbătute şi adoptate de cele două Camere legislative, au fost: *Legea relativă la organizarea armatei*[114]*;Legea electorală (*27 martie 1926)[115]. În Senat şi în Camera Deputaţilor au fost discutate (între 1918 - 1940) 109 probleme ale armatei şi ale apărării naţionale, adoptându-se 78 dintre acestea. Faptul acesta se explică prin derularea evenimentelor internaţionale şi situaţia geostrategică a României din acei ani, care au impus ca apărarea naţională "să fie prima şi suprema noastră preocupare"[116].

La 10 noiembrie 1928, Partidul Naţional Ţărănesc a preluat guvernarea ţării, găsind necesar, prin ministrul de Război, generalul Henri Cihoski, să propună o nouă lege organică privitoare la armată - *Legea relativă la organizarea armatei,* din 13 aprilie 1930 adoptată, în Adunarea Deputaţilor, cu 119 voturi pentru şi 2 împotrivă la 27 martie 1930, iar în Senat în unanimitate cu 102 voturi, în unanimitate, la 12 aprilie 1930[117]. Noua lege, potrivit aprecierilor ministrului de Război, nu-şi propunea să producă "schimbări care să modifice cu totul constituirea actuală a armatei, ci numai o completează, aducând şi câteva preciziuni"[118]. Ideea de bază a noului act legislativ era aceea de a organiza şi pregăti astfel armata încât trecerea de la starea de pace la starea de război să se facă fără dificultăţi, din mers. Ca urmare, în lege s-au prevăzut, pentru prima dată, principiile de bază ale funcţionării aeronauticii şi marinei - categorii de forţe ale armatei, alături de trupele de uscat, armata fiind privită astfel, în mod firesc, ca un tot unitar. Dezbaterile din Senat asupra proiectului legii au fost cu totul remarcabile, mai ales prin expozeul generalului Nicolae Alevra, unul din autorii ei, teoretician militar de primă mărime. El a insistat pe ideea înzestrării şi întreţinerii armatei, pe aceea a instruirii temeinice a ei, precum şi pe ideea organizării riguroase a conducerii atât la pace cât şi la război. În toate aceste probleme a dezvoltat analiza prin date comparative cu cele ale statelor vecine, tocmai spre a sublinia lacunele din armata română, între care şi aceea că circa 50% dintre ofiţeri, cât şi din trupă, nu erau ocupaţi în

[114] *Monitorul Oficial*, din 24 iunie 1924. Dezbaterile din Senat pe marginea acestui proiect de lege au fost ample şi la obiect, toţi vorbitorii subliniind importanţa legii, propusă de Ministerul de Război, elementele ei de noutate (comandamentele teritoriale pentru mobilizare, inspectoratele generale de armată - separate de armata de operaţii - nediferenţieri între trupele active şi cele de rezervă etc.), precum şi efortul de a da armatei o organizare uniformă, valabilă atât pe timp de pace cât şi de război.(*DS*, nr. 4 din 4 martie 1924, p. 690). Spre exemplu, senatorul dr. Nicolae Hasnaş, din Partidul Naţional Democrat, conchidea: "*Legea, aşa cum este concepută, nu este altceva decât un fel de constituţiune a armatei, pe baza căreia, în viitor, se vor alcătui legile privitoare la apărarea ţării"(Ibidem,* nr. 42, din 5 martie 1924, p. 710-712.*)*. Fapt pe deplin confirmat în anii ce au urmat. Perioada 1923 - 1930, spre exemplu, fiind una dintre cele mai bogate în domeniul legislaţiei de acest gen.

[115] *Apărarea naţională şi Parlamentul României, op. cit.,* p. 65. Legea avea să rămână în vigoare până în 1937, potrivit cu articolul 7, nu făcea restricţie la numărul senatorilor (Constituţia din 1923, art. 73, prevedea doar patru) proveniţi dintre "*generalii de rezervă şi în retragere*", fapt concretizat, în anii 1922-1930, cu 39 de ofiţeri în Parlamentul României, majoritatea acestora în Senat. Dintre generali: Nicolae Constantinescu, Dumitru Iliescu, Alexandru Averescu, Grigore Crăiniceanu, Constantin Presan, Ioan Popovici, Constantin Coandă, Ioan Răşcanu, Traian Moşoiu, Paul Angelescu, Nicolae Alevra, Arthur Văitoianu, Henri Cihoski, Nicolae Condeescu s.a.

[116] DS, 1928, nr. 1, p. 3

[117] MO, 1930, nr. 103, p. 3430-3435

[118] *DAD*, 1930, nr. 31, p. 1057-1070

instrucţia militară propriu-zisă, ci în diferite servicii, comitete, consilii etc. Generalul senator releva, între altele, că din cauza unor carenţe legislative în vigoare, anual rămâneau neîncorporaţi circa 20.000 de tineri, fapt grav pentru pregătirea naţiunii şi apărarea ţării[119].

Fără îndoială, că *Legea asupra recrutării armatei,* din 7 iulie 1930, a completat în mod fericit *Legea relativă la organizarea armatei*. Discutat pe articole, textul legii adoptate cuprindea şapte titluri şi 102 articole, cu detalii şi precizări, subscrise obligativităţii serviciului militar pentru toţi cetăţenii români, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, care "datorează acest serviciu militar în afară de cei care cad în cazurile de incapacitate fizică şi morală, prevăzute de prezenta lege"[120]. Pe drept cuvânt, în dezbaterile asupra proiectului de lege în Senat s-a subliniat importanţa covârşitoare pentru armată si apărarea naţională a triadei legislative: legea organizării armatei, legea de recrutare şi legea cadrelor şi efectivelor. "Aceste trei legi - arăta generalul senator Nicolae Alevra -, la un loc, formează statutul militar al armatei sau scheletul pe care se sprijină toate celelalte legi, fie de conducere, fie de organizare, fie de natură administrativă"[121]. În şedinţa Senatului, din 20 februarie 1931, acelaşi general senator, Nicolae Alevra, dezvolta amplu teza naţiunii armate, cu soluţii concrete de a se trece de la vorbe la fapte, în condiţiile existenţei unor puternice tendinţe revizioniste şi revanşarde pe plan european, accentuând pe soluţia războiului de apărare, pregătit temeinic din timp de pace. În plan legislativ, efectele acestei teze doctrinare s-au concretizat în noi acte normative, în continuarea celor precedente[122].

*Legea relativă la modificarea legii de organizare a armatei (*28 aprilie 1932) a abrogat *de jure* „Legea pentru organizarea armatei” (13 mai 1930), dar *de*

[119] N. Alevra, *Organizarea armatei. Cuvântare ţinută în şedinţele Senatului de la. 5 la 11 aprilie* (1930), Bucureşti, 1930, p. 67

[120] Constantin Hamangiu, *Codul general al României,* vol. XVIII, Bucureşti (f.a.), p. 578-595

[121] N. Alevra, *Organizarea armatei..*, p. 79

[122] Legislativul a adoptat reglementări privind: *Legea relativă la modificarea Legii de organizare a armatei* (28 aprilie 1932); *Legea relativă la stabilirea cadrelor şi efectivelor armatei* (8 mai 1932); *Legea pentru organizarea şi funcţionarea Ministerului Apărării Naţionale* (8 iunie 1932); *Legea asupra organizării naţiunii şi teritoriului pentru timp de război* (27 aprilie 1933); *Legea Ministerului Apărării Naţionale* (1934); *Legea pentru pregătirea premilitară* (8 mai 1934); *Legea Ministerului Aerului şi Marinei* (1936); *Legea corpului subofiţerilor; Legea pentru organizarea casei de pensii a ofiţerilor; Codul de justiţie militară* (1937); *Decret – lege relativ la starea de asediu* (1938); *Legea pentru modificarea legii Fondului Naţional al Armatei* (13 decembrie 1938); *Legea pentru înrolarea femeilor în serviciul poliţiei în timp de război* (18 septembrie 1938); *Legea pentru înfiinţarea Fondului Naţional al Marinei* (1938); *Legea privitoare la organizarea şi administrarea Fondului Apărării Naţionale* (18 septembrie 1938); *Legea pentru organizarea şi funcţionarea Străjii Ţării* (1938); *Legea pentru înfiinţarea organizaţiei politice a Frontului Renaşterii Naţionale* (1938); *Ministerul Înzestrării Armatei* (1939); *Legea Cadrelor Armatei, legea Înaintărilor* (1939); *Legea pentru apărarea antiaeriană, activă şi pasivă a teritoriului* (1939); *Legea pentru evaluarea, perceperea veniturilor şi pentru fixarea cheltuielilor statului pe exerciţiul 1939/1940, Legea privitoare la aprovizionarea unităţilor militare* (1939); *Legea pentru administraţiile publice autonome ale armatei* (1939); *Legea electorală* (1939); *Legea Creditul Extraordinar de Război* (1940); *Decretul pentru mobilizarea armatei* (1940); *Legea pentru ajutorarea familiilor nevoiaşe ale concentraţilor* (1940); *Decretul – lege privitor la creditul de război şi serviciul tezaurului armatei în timp de campanie* (1940).

facto a preluat multe din ideile ce au călăuzit elaborarea acesteia. Noua lege, care a rămas în vigoare, cu unele modificări, până la declanşarea celui de al doilea război mondial, ilustra mai clar ideile doctrinare privind sistemul naţional de apărare, organele superioare de conducere ale acestuia la pace şi la război, modul în care întregul potenţial al ţării (uman, economic, teritorial) era angajat pentru apărare în caz de război. De precizat că elaborarea şi adoptarea acestei legi s-a făcut în strânsă legătură cu *Legea relativă la stabilirea cadrelor şi efectivelor armatei* (promulgată la 8 mai 1932). Potrivit acestei legi, efectivele prevăzute reprezentau un minimum, în timp de pace, cu scopul de a permite stabilirea bugetului anual, modificările neputându-se opera decât prin legi speciale[123].

Legea pentru organizarea şi funcţionarea Ministerului Apărării Naţionale statornicea conţinutul larg al "apărării naţionale" (populaţie, economie, teritoriu), rolul şi atribuţiunile ministerului creat în acest scop. În Adunarea Deputaţilor, ministrul armatei, generalul C. Ştefănescu-Amza, preciza, între altele: "Suntem un stat care ne-am realizat aspiraţiunile noastre naţionale. Astăzi ne-am pus pe terenul apărării integrale a teritoriului pe care îl avem, prin urmare noţiunea de apărare naţională mai are şi această afirmaţie pe care o facem faţă de toţi aceia care ar îndrăzni vreodată să ştirbească teritoriul nostru"[124].

Cât priveşte *Legea asupra organizării naţiunii şi teritoriului pentru timp de război,* publicată la 27 aprilie 1933, concretiza şi mai accentuat principiul doctrinar al "*naţiunii armate*", fiind una din legile importante în ansamblul actelor normative consacrate apărării naţionale şi armatei. Legea stabilea obligativitatea participării întregii naţiuni române la apărarea naţională, organizarea administrativă, economică şi defensivă a teritoriului, atribuţiile autorităţilor publice în acest scop ş.a. Pregătirea populaţiei ţării pentru apărare prevăzută în această lege a fost completată cu *Legea pentru pregătirea premilitară,* promulgată la 8 mai 1934[125]**,** potrivit căreia pregătirea pentru toţi tinerii între 18 şi 20 de ani, fii de cetăţeni români, erau obligaţi să participe la circa 40-50 de şedinţe de pregătire finalizate cu o concentrare anuală de 4-7 zile. Acţiunile premilitare se desfăşurau sub egida Ministerului Apărării Naţionale, prin Marele Stat Major şi Inspectoratul General al Comandamentelor Teritoriale.

La 10/11 februarie 1938, prin demiterea, de către Carol al II-lea, a Cabinetului Goga-Cuza, s-a format un nou guvern, condus de patriarhul Miron Cristea. La 20 februarie 1938, guvernul a promulgat o nouă Constituţie. În articolele referitoare la armată şi apărarea naţională, Constituţia din 1938 prevedea că: „toţi românii, fără deosebire de origine etnică şi credinţă religioasă, sunt datori a socoti patria drept cel mai de seamă temei al rostului lor în viată, a se jertfi pentru apărarea independenţei şi demnităţii ei; a contribui prin munca lor la înălţarea ei morală şi propăşirea ei economică; a îndeplini cu credinţă sarcinile obşteşti ce li se impun prin legi şi a contribui de bunăvoie la împărţirea sarcinilor publice, fără de

[123] *M.O.,* nr. 106, din 9 mai 1932, p. 3083-3086. Pentru temă vezi: A.M.R. *fond 1199*, dos. 261, f. 25-40; dos. 33, p. 108-115, p. 177, 210-210; dos. 31, f. 347, dos. 142, f. 174 şi Constantin Moşincat, *Sfânta datorie..,* p.104-136; 363-472.
[124] Constantin Hamangiu, *op. cit.*, vol. XX, 1932, p. 602-626
[125] *MO.* nr. 107, din 11 mai 1934, p. 2919-2922

care fiinţa statului nu poate vieţui”[126]. Prevederi bune dar slab acoperite de fapte, de către guvernanţii ţării şi rege, dacă avem în vedere înzestrarea armatei, dezvoltarea industriei naţionale de apărare ş.a.. În vara anului 1940 graniţele ţării s-au prăbuşit fără ca armata română să tragă un foc de armă! Tragismul situaţiei depăşea cu mult eforturile politice, diplomatice, economice şi militare făcute anterior pentru pregătirea apărării ţării.

Cadrul legislativ al apărării naţionale şi armatei în anii 1930-1940 a fost în mod real cuprinzător şi predominant satisfăcător. Procentele relativ scăzute în finanţarea efortului de apărare naţională, tergiversările în demararea industriei naţionale de apărare, cât şi multe aspecte politicianiste au fost, pe plan intern, factori esenţiali ai situaţiei amintite.

În context, se impune precizarea că bugetele anuale repartizate armatei în perioada cercetată vizau două mari capitole: a) cheltuieli de subzistenţă, de instrucţie, de salarii, construcţii (de noi cazărmi etc.), servicii auxiliare; b) dotarea tehnică şi cu muniţii a celor trei categorii de *forţe* ale armatei, cu precădere pentru aeronautică. La bugetele ordinare se mai adăugau, de la caz la caz, credite extraordinare (această problematică o detaliem în capitolul referitor la contribuţia populaţiei la susţinerea fondului de apărare a ţării).

Precizăm, de asemenea, că, în general, în perioada cercetată, cuantumul bugetului ordinar alocat armatei ocupa locul doi sau trei în repartiţia bugetului anual al statului, votat de legislativ. Cu toate acestea, sumele alocate s-au dovedit insuficiente în raport cu nevoile înzestrării tuturor categoriilor de forţe ale armatei pentru a face faţă unui conflict armat pe măsura ameninţărilor, de tot felul, la adresa României. Mai mult, criza economică mondială, din anii 1929-1933, a afectat grav şi bugetul pentru armată. În 1932, an în care criza a atins un punct maximum, România a înregistrat cel mai scăzut buget ordinar afectat armatei din întreaga perioadă cercetată: 4.357.648.848 lei (16,8% din bugetul general al statului), cu 5.893.503.488 lei mai puţin decât anul precedent, în 1931, când s-a alocat armatei cea mai mare sumă, în valori absolute, din anii 1920-1938, adică 10.251.154.336 lei (26,7% din bugetul general al statului). După anul 1934, alocaţiile bugetare pentru armată (reflectând, în fapt, posibilităţile materiale şi financiare ale statului) au sporit simţitor, fără însă a depăşi 27% din bugetul general, iar în cifre absolute, suma de 6.225.112.442 lei (27,2%) în anul bugetar 1936-1937, din care pentru aeronautică se acorda 1.036.203.471 lei[127].

Problemele creării şi dezvoltării industriei naţionale de apărare, ale înzestrării armatei, în anii 1930-1940, au făcut obiectul unor vii dezbateri în Senatul României sau în Adunarea Deputaţilor, îndeosebi cu prilejul adoptării legilor pentru armată şi apărarea naţională. La sfârşitul perioadei cercetate, România reuşea să producă o pondere însemnată din armamentul şi muniţia necesară la acea dată, inclusiv tunuri de câmp (fabricate la Reşiţa) şi avioane de

[126] Constantin Hamangiu, *op.cit.,* vol. XX, 1932, p. 173-183

[127] A.M.R. *fond 948,* dos. 125, p. 164, dos. 98/1933, p. 81-88; 129-138 şi *fond 3060,* dos. 857, f. 1-3, 5-11, 21-26. Vezi şi Gheorghe Zaharia, Constantin Botoran, *op. cit.,* p. 150-151; Vasile Ciubăncan, *Eforturile României pentru înzestrarea armatei…,* p. 227-237

luptă (fabricate sub licenţă la IAR. Braşov), nerenunţând, în mod firesc, la import, cu tot zelul unor demnitari de a produce totul în tară.

Politica statului român de înzestrare a armatei cu tehnică de luptă, armament şi muniţii, începută practic în 1924, s-a concretizat într-un şir de legi, unele adoptate în regim de urgenţă, care au creat cadrul juridic general necesar antrenării tuturor ramurilor economice şi finanţelor ţării pentru crearea şi dezvoltarea industriei naţionale de apărare - pandant definitoriu al unui stat modern independent şi suveran. Astfel, la 24 februarie 1924 a fost adoptată *Legea privind crearea Societăţii române pentru fabricarea de exploziv,* iar la 26 iunie 1925 *Legea privitoare la întreprinderile industriale în legătură cu apărarea naţională* s.a. Pe temeiul acestei din urmă legi, în acelaşi an, 1925, s-a creat la Braşov Întreprinderea Industrială Aeronautică Română (IAR.), care, în 1938, era una dintre cele mai mari (peste 3000 de muncitori şi specialişti) din această parte a Europei. În anii 1927-1942 uzinele IAR. Braşov produceau 25 tipuri de avioane, dintre care 8 în licenţă: avioanele de vânătoare PZL-11 F si PZL - 24E (Polonia), Messerschmitt Me-109 (Germania), avionul de bombardament şi recunoaştere îndepărtată Savoia Marchetti S79-b (Italia) ş.a. La fel, pe baza legii din 26 iunie 1925, uzinele metalurgice de armament din Copşa Mică şi Cugir, devenite proprietate de stat, în colaborare cu uzinele Reşiţa, cu cele din Hunedoara şi Târnăveni, au trecut la producţia de arme portative, tunuri si muniţii. Pe problemele industriei naţionale de apărare, în Senatul României, deosebit de activ a fost generalul senator Ioan Popovici, care, spre exemplu, în şedinţa din 22 noiembrie 1932, cerea imperativ ca statul "să pună ordinea cuvenită"[128] şi să stimuleze producţia în industria de armament, dând mai multe exemple în care se refuzau comenzi uzinelor româneşti, ajunse practic la ruină financiară. La 4 iulie 1934, generalul senator solicita din nou sprijinirea uzinelor româneşti pentru fabricarea în ţară a armamentului, cu precizarea expresă că "statul trebuie să mai facă sacrificii materiale pentru a desăvârşi opera începută încă de acum opt ani, operă în care s-a investit mai bine de un miliard."[129] În dorinţa de a vedea consolidată industria naţională de apărare, el era adeptul unei concepţii unilaterale potrivit căreia toate comenzile să fie lansate cu jurământ numai către uzinele româneşti.

Cert este că, în epocă, problema comenzilor de armament în străinătate a dobândit, mai ales în prima parte a anului 1933, un pronunţat caracter politic, cu implicaţii grave, de întârziere şi frână în înzestrarea armatei. Cazul contractului cu firma "Skoda", încheiat, la 17 martie 1930, a declanşat un mare scandal public, unde confruntările în Parlamentul României au fost deosebit de violente. Din dezbaterile procesului intentat lui B. Seletzki a reieşit şi vinovăţia lui Romulus Boilă (nepot al primului-ministru Iuliu Maniu), care a obţinut un împrumut de 64

[128] *DS*, nr. 3 din 29 noiembrie 1932, p. 21. În 1924, în Senat, când se discuta *Legea organizării armatei,* generalul Gheorghe Mărdărescu, ministru de Război, afirma în mod exagerat: *"Cred că în scurt timp vom scăpa de a mai fi tributari străinătăţii şi în cazul unui conflict nu ne vom mai uita spre Apus, ci vom produce totul la noi".* (DS, nr. 44, din 7 martie 1924, p. 724).
[129] Leonida Loghin, *op.cit.,* p. 111-126

milioane lei de la banca uzinelor "Skoda", precum şi alte aspecte, în care erau implicaţi militari şi politicieni români[130].

Noul contract încheiat de statul român prin Ministerul Armamentului cu Societatea Autonomă a fostelor stabilimente "Skoda" din Pilsen-Cehoslovacia pentru procurarea de materiale şi muniţii de artilerie a fost autorizat de Parlament prin legea votată de adunarea Deputaţilor, la 8 aprilie 1935, şi de Senat, la 10 aprilie 1935. Prin acest contract se anula comanda materialelor care puteau şi trebuiau să fie fabricate în România, se asigura obţinerea licenţelor de fabricaţie pentru materialul comandat, îndeosebi pentru muniţii şi, totodată se reduceau preţurile cu 15,5% faţă de anul 1930. Unanimitatea cu care a fost adoptată această lege marca depăşirea patimilor politice şi preocuparea reală a aleşilor naţiunii pentru înzestrarea armatei şi pregătirea ţării pentru un eventual conflict armat în Europa. Numai că se pierduse enorm de mult timp, concomitent cu pagubele financiare însemnate. Programul de înarmare pe zece ani, 1935-1945, judicios eşalonat, va fi devansat de evenimente, respectiv declanşarea celui de-al doilea război mondial, la 1 septembrie 1939, cu destule consecinţe grave pentru statul român.

De precizat că, în răstimpul 1935-1939, s-au întreprins analize şi măsuri în consecinţă pe tema înzestrării armatei, mai ales că situaţia internaţională se deteriora vizibil de la o zi la alta. Din 1938, în pofida faptului că nu a existat o viaţă parlamentară firească, prin instaurarea regimului autoritar personal al regelui Carol al II-lea şi adoptarea noii Constituţii, activitatea legislativă nu a încetat, mai ales cea privitoare la înzestrarea armatei[131]. Măsurile erau temeinice, dar din păcate

[130] Ioan Scurtu, *Din viaţa politică a României (1926-1947). Studiu critic privind istoria Partidului Naţional Ţărănesc,* Bucureşti, 1993, p. 237-239; 316-318. Prin votul Adunării Deputaţilor, din 28 aprilie 1934, şi al Senatului, din 28 iunie 1934, a fost constituită o comisie parlamentară de anchetă (30 deputaţi, 23 senatori) care au cercetat cazul (dosar de circa 6000 de file), cu raportul final prezentat, la 8 martie 1935, de preşedintele comisiei, Aurelian Bentoiu. Concluzia raportului era că "*statul român a fost injust şi grav păgubit",* cu prejudicii de ordin economic şi militar, contractul fiind cu caracter oneros. Cel puţin o treime din obiectul comenzii, în valoare de circa 1.700.000.000 lei, putea şi trebuia să fie executată în ţară, preţurile din contract au fost în mod ilicit majorate în prejudiciul statului român cu circa 1.500.000.000 lei la valoarea totală a contractului. Reprezentantul firmei "Skoda" în România, Bruno Seletzki, a încheiat contracte oneroase, cu preţuri mult ridicate faţă de alte contracte similare în diverse ţări, cu clauze vizând chiar lichidarea industriei româneşti de armament. La sediul reprezentantului firmei "Skoda" în România, cu prilejul unei descinderi, au fost descoperite documente cu caracter secret privind sistemul de apărare al ţării şi activitatea unor ofiţeri superiori din armata română, periclitând siguranţa statului. Când, în martie 1933, a izbucnit scandalul, contractul "Skoda" era şi sistat, întrucât România nu reuşise să onoreze obligaţiile financiare asumate. Redeschiderea dosarului "Skoda" s-a făcut de către guvernul naţional liberal condus de Gh. Tătărescu, după instalare, în noiembrie 1939, stimulat de regele Carol al II-lea şi cu suport financiar adecvat. De precizat că disputele politice în "Afacerea Skoda" au continuat şi în anii următori.

[131] *Apărarea naţională şi Parlamentul României, op. cit.,* p. 237-239. Între actele legislative elaborate amintim: *Decretul-lege relativ la starea de asediu,* din 11 februarie 1938; *Legea pentru înfiinţare a Fondului Naţional al Marinei,* din 24 septembrie 1938; *Înaltul Decret nr.* 3552 *din* 15 octombrie 1938 *pentru înfiinţarea Ministerului Înzestrării Armatei; Legea privitoare la organizarea şi administrarea Fondului Apărării Naţionale ş.a.* Acte legislative similare au fost adoptate şi în anul 1939, între care *Decretul-lege pentru organizarea şi funcţionarea Ministerului Apărării Naţionale,* din 9 octombrie 1939.

tardive şi, ca urmare, slab operante, fapt dovedit cu prisosinţă în vara tragicului an 1940.

În concluzie, se poate spune că în perioada interbelică, potrivit situaţiei internaţionale şi politicii externe pe care o promovau regele şi cercurile guvernante de la Bucureşti, comandamentul militar român a preconizat măsuri corespunzătoare apărării frontierelor României. Această concepţie politică de apărare bazată, aproape exclusiv, pe forţa tratatelor politice şi militare, nu a fost confruntată cu forţa puterile revizioniste şi revanşarde, care oferiseră suficiente dovezi că se pregăteau în vederea restructurării *statu-quo-ului* european, inclusiv pe calea agresiunilor militare. În mod inexplicabil, pentru popor, prăbuşirea graniţelor fără luptă a fost rezultatul falimentului politic al regimului regelui Carol al II-lea.

La mijlocul deceniului patru, datorită înrăutăţirii climatului internaţional, preocupările privind siguranţa ţării s-au amplificat, Marele Stat Major trecând, din 1937, la realizarea sistemului de fortificaţii pe frontiera vestică[132]. O propunere, cu o susţinere teoretică avansată, a vizat crearea la frontiere, inclusiv la cea vestică, a unei *zone grănicereşti*, care să fie colonizată cu "o populaţie pur românească, de preferinţă urmaşii celor căzuţi în luptă"[133]. Colonizarea graniţelor, aprecia generalul Teodor Nicolau, comandantul Diviziei 1 Vânători, într-un memoriu din 1934 adresat regelui, "este pentru statul român o chestiune de apărare naţională şi de înalte interese de stat"[134]. Colonelul Leon Cerchez propunea ca zona grănicerească să aibă o adâncime de 20 km, iar termenul în serviciu al grănicerilor să fie de 5 ani, aceştia urmând a fi împroprietăriţi cu loturi cuprinse între 5-10 ha. Cum numărul populaţiei grănicereşti, după calculele sale, se putea ridica într-o perspectivă de 2-3 decenii la circa 3.000.000 de oameni, se propunea crearea unui *Corp al grănicerilor*, compus din trei divizii, fiecare cu 2 brigăzi de infanterie şi una de artilerie. Fiecare divizie urma să aibă în pază 1/3 din frontieră[135]. Generalul Teodor Nicolau propunea, la rândul său, ca zona grănicerească să aibă o adâncime de 30 km, să fie colonizată cu moţi şi, în plus, să se treacă la o politică de împăduriri masive. În schimbul obligaţiilor militare, grănicerii urmau să beneficieze de o serie de avantaje.

Ideea colonizării moţilor pe graniţa de vest se regăseşte şi în alte două memorii adresate primului ministru de către Comisariatul Munţilor Apuseni[136], precum şi de ziarul *Graiul Moţilor*[137]. Se urmărea în mod practic refacerea vechilor instituţii ale plăieşilor, scutelnicilor şi dorobanţilor, care au funcţionat la sud şi est de Carpaţi, şi a regimentelor grănicereşti din Transilvania, create de împărăteasa Maria Tereza.

[132]Gheorghe Zaharia, Constantin Botoran, *op. cit.*, p. 257-259
[133] Leon Cerkez, *Trei chestiuni militare de actualitate*, Tipografia Şcolii Militare de Infanterie Nr. 1, Bucureşti, 1922, p. 42
[134]Arhivele Naţionale Istorice Centrale (în continuare: A.N.I.C.), *fond Casa Regală,* dos. nr. 10/1934, f. 22
[135] Leon Cerkez, *op. cit.*, p. 43-55
[136] A.N.I.C., *fond Casa Regală,* dos. 25/1934, f. 52
[137] *Graiul Moţilor*, 1934, nr. 28, p. 2

O altă opinie întâlnită frecvent în gândirea militară românească interbelică avea în vedere pregătirea pentru apărare a Munţilor Apuseni. Generalul Iosif Iacobici, în câteva studii publicate în *România Militară*, aprecia că situarea lor la numai 80-90 km înapoia graniţei de vest le conferă cea mai mare importanţă dintre toţi munţii noştri: "Ei constituie o fortăreaţă naturală care veghează spre vest, acoperind interiorul Ardealului şi stăpânind principalele artere de comunicaţie, ce trec în imediata apropiere"[138].

Pentru ca Apusenii să joace rolul important în sistemul defensiv românesc era necesar să se adopte un program coerent de pregătire. Se impunea, în primul rând, ridicarea economică a acestei regiuni, îmbunătăţirea stării sociale şi sanitare, extinderea sistemului de învăţământ[139]. În legătură cu organizarea defensivă nemijlocită a Apusenilor, propunerile erau numeroase şi unele dintre ele aveau temeinică justificare. Astfel, generalul Teodor Nicolau aprecia că se impunea ca în oraşele din regiune: „Huedin, Beiuş, Hălmagiu, Brad, Câmpeni să fie dislocată câte o unitate de vânători de munte. Recrutarea ar fi trebuit să fie regională, fapt ce ar fi stimulat dârzenia locuitorilor care îşi apărau propriile sale localităţi"[140]. Marele Stat Major, la rândul său, a studiat timp de câţiva ani posibilitatea organizării în Munţii Apuseni a unor unităţi de vânători de munte care să reînvie, într-o manieră modernă, serviciul cu schimbul existent în armata română până în 1908. Studiul nu s-a finalizat, în regiunea Munţilor Apuseni fiind dislocate un batalion de vânători de munte cu sediul la Câmpeni şi un altul cu sediul la Beiuş.

Întrucât experienţa istorică a demonstrat că Munţii Apuseni pot constitui o zonă propice apărării circulare, s-a vehiculat şi ideea transformării acestora într-o *regiune de partizani,* care să lupte cu succes în spatele inamicului. Pentru aceasta, teoreticienii propuneau măsuri speciale, cum ar fi: constituirea de rezerve de hrană pentru oameni şi nutreţ pentru animale; constituirea de depozite de arme; instruirea populaţiei apte de luptă; industrializarea munţilor; crearea unei industrii de apărare în Ardeal etc. Rezervele materiale trebuiau mutate în munţi, unde se asigura atât o protecţie corespunzătoare, cât şi materii prime suficiente[141]. "Mutând toate stabilimentele şi fabricile militare în regiunea Mureşului mijlociu, conchidea generalul Teodor Nicolau, am putea avea o industrie naţională la care ar găsi de lucru suprapopulaţia din Munţii Apuseni şi în acelaşi timp n-am mai fi tributari străinătăţii cu atâtea miliarde anuale"[142].

---

[138] Petre Otu, *Gândirea militară românească despre apărarea graniţei de vest (1919-1939),* în *Pietre de hotar,* vol.1/1997, p. 138

[139] Arhivele Naţionale Direcţia Judeţeană Bihor (în continuare: A.N.-D.J.Bh.), *fond Prefectura judeţului Bihor,* dos. 34/1937-1938, f. 4-173

[140] A.N.I.C., *fond Casa Regală,* dos. 10/1934, f. 15

[141] *Ibidem,* f. 16-24. În diverse studii privind crearea industriei militare naţionale s-a criticat, cu dreptate, faptul că întreprinderile de armament erau grupate în jurul capitalei: Arsenalul armatei în centrul Bucureştiului; Pirotehnia la Ciurel; depozitul de muniţii la Cotroceni, alte depozite de muniţii în forturi etc.

[142] *Ibidem,* f. 26. A se vedea şi dos. 8/1931, *Memoriu. Consideraţiuni asupra pregătirii materiale a apărării naţionale îndeosebi referitoare la armament şi muniţii,* f. 1-20; dos. 2/1935, *Memoriul Uniunii Industriilor Metalurgice şi Miniere din România,* f. 1-6

Un alt mijloc important de sporire a capacităţii defensive a Apusenilor îl reprezenta îmbunătăţirea considerabilă a sistemului de comunicaţii. "Cu actuala reţea de comunicaţii - se arăta într-un memoriu al Comisariatului Munţilor Apuseni din 22 decembrie 1934 - Ţara Moţilor nu este încadrată în viaţa economică a României Mari, dar nici măcar în viaţa economică a Ardealului, Banatului şi Crişanei"[143]. Se preconizau construcţia de noi şosele, mai ales a celor venind din podişul transilvan, a unei căi ferate normale în locul celei înguste, înfiinţarea unei căi ferate de rocadă la vest de Apuseni etc.[144] Construcţia căilor de comunicaţii trebuia să se facă cu multă atenţie, pentru a nu se diminua valoarea operativă a munţilor. Gânditorii militari aveau în vedere comunicaţiile din vestul Apusenilor, mai ales a celor de pătrundere în munţi, ceea ce ar fi uşurat ofensiva adversarului[145].

O altă problemă analizată de teoreticienii militari români a fost *acoperirea* frontierelor. Generalul Ion Sichitiu şi colonelul Al. Ioaniţiu defineau acoperirea drept "un element de siguranţă strategică, care urmăreşte scopul de a garanta mobilizarea şi concentrarea forţelor şi de a asigura grosului condiţiuni favorabile de desfăşurare"[146]. În lipsa unor fortificaţii puternice care să poată asigura mobilizarea şi concentrarea forţelor principale, se impunea constituirea unor forţe de acoperire care să aibă ca misiuni: asigurarea zonei de concentrare a armatelor contra incursiunilor terestre şi a atacurilor aeriene; îngreunarea transportului şi concentrarea forţelor inamice; informarea comandamentului asupra activităţii inamicului; ocuparea unor poziţii ale adversarului pentru a facilita desfăşurarea strategică etc. Necesitatea unor trupe de acoperire a fost susţinută şi de alţi gânditori militari. Colonelul Ioan Teodorescu, de pildă, propunerea ca marile unităţi ale armatei române să fie divizate în două mari categorii: divizii de acoperire şi divizii de interior. Marile unităţi de acoperire trebuiau dislocate la frontieră, urmau să aibă încadrarea de mobilizare sau cel puţin 2/3 din efectivul de război, iar cele de interior să dispună de efective normale de pace.

Cele prezentate nu epuizează problematica abordată de gândirea militară românească referitoare la apărare frontierei de vest, dar au constituit un suport teoretic serios pentru ceea ce a însemnat fundamentarea doctrinei militare naţionale şi, în consecinţă, şi a planurilor de campanie care au premers al doilea război mondial.

Apreciem că teoreticienii militari, pornind de la scopul principal - apărarea României Mari -, au fost preocupaţi de întărirea securităţii frontierelor, în speţă a celei de vest, care era complet deschisă. Studiile, propunerile şi proiectele fundamentate de gândirea militară au contribuit la decizia autorităţilor de a lua o serie de măsuri pentru apărarea frontierei de vest, măsuri care s-au intensificat în a doua jumătate a deceniului al IV-lea. Avem în vedere sistemului de fortificaţii, care

[143] Idem, dos. 25/1934, f. 66
[144] *Ibidem,* f. 67-76
[145] Petre Otu, *op. cit.,* p. 138
[146] Ion Schitiu, Alexandru Ioaniţiu, *Elemente de strategie,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1936, p. 219

a demarat în 1935, şi care s-a desfăşurat într-un ritm susţinut, astfel că, în preajma izbucnirii războiului, se executaseră circa 50 % din lucrările planificate[147].

Atenţia sporită acordată frontierei de vest a fost urmarea unor concluzii desprinse din analiza situaţiei internaţionale. Evenimentele din anii 1928-1936 au determinat ca Marele Stat Major să aprecieze frontul de est drept cel mai puţin ameninţat, iar un război cu Rusia Sovietică ca puţin probabil. Aşa, de exemplu, în planul de campanie pe anul 1936 se aprecia că Uniunea Sovietică "a încetat de a mai fi ostilă României. Prin urmare, într-un conflict european, Rusia poate interveni alături de Franţa şi Cehoslovacia şi să păstreze o atitudine binevoitoare faţă de România"[148]. Într-un alt studiu pentru definitivarea planului de campanie pe anul 1937 se aprecia ca exclusă posibilitatea unui război în est, concomitent cu unul în vest şi sud, întrevăzându-se însă unul cu Ungaria şi Bulgaria, care "sunt din ce în ce mai legate de axa Berlin-Roma. Ori, ideologia politică germano-italiană este diametral opusă ideologiei franco-ruseşti"[149]. Evenimentele tragice din vara anului 1940 aveau să infirme asemenea viziuni optimiste.

Toate lucrările de ipoteză, în legătură cu apărarea ţării, după evenimentele internaţionale din 1934, aprobate de şeful statului, au prevăzut un conflict armat cu Ungaria. Frontiera de vest, fiind una deschisă, necesita întăriri. Soluţia fortificaţiilor de tip pasager, uşoare, mobile şi fixe a fost larg dezbătută în mediile militare şi în presa de specialitate. Informaţiile care se procesau la Marele Stat Major evidenţiau intensa propagandă războinică dusă de Germania şi Italia şi ritmul crescut al înarmării celorlalte ţări revizioniste. Ataşatul militar român raporta din Viena, la 15 martie 1935, despre transportul de arme, din Italia spre Ungaria, protejat de guvernul austriac sub eticheta „maşini agricole”. Măsurile de înarmare a Ungariei şi Germaniei erau monitorizate de planificatorii militari din Mica Înţelegere şi Înţelegerea Balcanică şi determinau îngrijorare în mediile europene.

Considerăm că diplomaţia românească şi planificatorii militari au comis o eroare de apreciere, lăsându-se înşelaţi de unele gesturi amicale ale sovieticilor, nesesizând politica duplicitară a Moscovei. Aşa cum o demonstrează cercetările recente, statul sovietic a manifestat o consecvenţă remarcabilă în proiectarea intereselor şi materializarea lor, schimbarea limbajului şi nuanţarea comportamentului politic fiind doar elemente de tactică. Ca urmare, *frontul de est* a fost neglijat, eforturile materiale, umane şi financiare fiind dirijate spre cel de vest, considerat a fi prioritar[150].

---

[147] *Istoria militară a poporului român, vol. VI, op. cit.*, p. 246

[148] A.M.R., *fond. 948,* dos. 455, f. 5

[149] *Ibidem*

[150] Acest fapt reiese şi din concepţia Satului Major General cuprinsă în planurile de campanie şi din locul de desfăşurare a aplicaţiilor tactice cu dublă partidă. Între 1929-1938 armata română a executat 9 manevre cu acţiune dublă, repartiţia pe teatre fiind următoarea: 4 pe cel vestic, 3 pe frontul de est şi 2 pe cel de sud. Nu considerăm că măsurile de întărire a frontului de vest au fost greşite, ci doar evidenţiem gravitatea neglijării frontului de est, care era la fel de ameninţat de armata sovietică, adversarul cel mai tare. Realitatea istorică a infirmat optimismul diplomaţiei româneşti, manifestat în anii 1935-1939, prima lovitură împotriva statului român venind din partea Uniunii Sovietice, într-un mod cât se poate de brutal, la sfârşitul lunii iunie 1940. Au urmat, se cunoaşte, alte dezmembrări

În concluzie, apreciem că, în ansamblu, gândirea militară românească a adoptat o atitudine responsabilă faţă de apărarea graniţei de vest, teoreticienii militari venind cu diverse proiecte şi propuneri de întărire a acesteia. Chiar dacă nu toate au fost viabile, ele au rămas, după opinia noastră, o mărturie elocventă atât a nivelului înalt de pregătire, cât şi o dovadă a responsabilităţii manifestate de corpul de comandă faţă de destinele României reîntregite.

Dintre legile adoptate de Parlament cea referitoare la zonele militare avea o reglementare aparte, ea impunea o serie de servituţi pentru cultivarea terenurilor, despăgubiri în interes de utilitate publică şi restricţii de circulaţie.

LEGE nr. 4.215 din 10 decembrie 1938
pentru crearea zonelor militare si pentru masurile necesare apararii ţării

EMITENT: PARLAMENTUL
PUBLICAT IN: MONITORUL OFICIAL nr. 293 din 16 decembrie 1938

CAP. 1
Dispozitii generale

ART. 1

Se infiinteaza pe teritoriul Statului Roman zone militare destinate lucrarilor si masurilor speciale necesare pentru apararea tarii.

ART. 2

Zonele militare destinate lucrarilor sau masurilor de prevedere si siguranta necesare pentru apararea tarii sunt:

a) Zonele de fortificatii;

b) Zonele de interes militar;

c) Zonele de granita.

ART. 3

Zona de fortificatii este teritoriul pe care se afla lucrari militare fixe, menite sa sporeasca rezistenta apararii si sa economiseasca fortele acesteia. Zona de interes militar este teritoriul supus regimului de prevedere si siguranta creat prin prezentul decret-lege. Zona de granita este teritoriul romanesc dealungul hotarelor tarii a carui adancime variaza dupa natura granitei intre 10-30 km.

ART. 4

Crearea zonelor militare pe intreg teritoriul tarii va fi propusa de Marele Stat-Major al Armatei, la cererea Ministerului Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marinei. Ele se stabilesc, se modifica, sau se desfiinteaza printr'un jurnal al Consiliului de Ministri, intarit printr'un inalt decret regal.

ART. 5

Masurile de siguranta si prevedere, impuse de prezentul decret-lege, se vor aplica de drept din ziua publicarii in Monitorul Oficial al inaltului decret regal mentionat mai sus.

ART. 6

Toate terenurile situate in zona de fortificatii apartinand Tinuturilor, comunelor si regiilor sau Caselor autonome, sunt afectate acestor zone in vederea lucrarilor de fortificatii existente, sau a celor ce se vor construi in interiorul acestor zone de catre Ministerul

teritoriale, pe frontiera vestică, la 30 august 1940, prin Dictatul de la Viena, apoi pe cea sudică, la 7 septembrie 1940, prin Tratatul de la Craiova.

Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marinei. Aceste imobile trec de drept in proprietatea Statului si in folosinta acestor ministere.

CAP. 2

Dispozitiuni generale

ART. 7

Toate imobilele apartinand particularilor, situate in zonele de fortificatii, vor fi expropriate cu formele si in conditiunile legii de expropriere pentru cauza de utilitate publica.

ART. 8

Toate imobilele cu sau fara cladiri, ori instalatiuni de orice fel, situate in zonele militare care nu vor fi expropriate, sunt supuse prevederilor decretului-lege de fata.

ART. 9

In interiorul zonelor militare, Ministerul Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marinei pot interzice, prin decizie ministeriala, in total sau in parte:

1. Constructiunile de orice natura la suprafata sau subterane.

2. Plantarea padurilor, arborilor si pomilor fructiferi, cum si a plantelor furajere inalte ca: porumb, matura, etc.

3. Defrisarea padurilor, asanarea sau drenarea terenurilor, a lacurilor, etc.

4. Instalarea de conducte de apa, gaz, canal, electricitate, etc.

5. Instalarea de telegrafie cu sau fara fir, posturi de radio, emisiune sau receptie, posturi telefonice sau de televiziune si in general a oricaror mijloace de comunicatie, de transmisiune, etc., stabilite de Ministerul Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marinei.

6. Exploatarea minelor, carierelor sau oricaror bogatii subterane.

7. Accesul persoanelor pe jos, calare sau in orice fel de mijloace de locomotiune, terestre, aeriene sau pe apa.

ART. 10

Nici o persoana nu se poate stabili in cuprinsul zonelor militare fara o prealabila autorizatie din partea Ministerului Apararii Nationale sau Ministerului Aerului si Marinei. Autoritatea militara poate oricand, in interesul sigurantei zonelor militare, sa indeparteze din aceste zone orice persoane stabilite temporal sau definitiv in aceste zone, fara justificare, dar cu o anuntare prealabila de 24 ore.

ART. 11

Este absolut interzis oricarei persoane neautorizate de Ministerul Apararii Nationale sau Ministerul Aerului si Marinei sa execute masuratori, ridicari de planuri, lucrari topografice, fotografii, picturi, desenuri, ori schite in care s'ar cuprinde portiuni din zonele militare sau lucrari de aparare nationala.

ART. 12

Ministerul Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marinei sunt autorizate ca, in afara de lucrarile militare propriu zise, sa ordone in zonele de interes militar orice masuri de siguranta, precum si sa execute orice lucrare in vederea operatiunilor militare ca: nivelment, sapaturi, desfiintare de constructii, tunel, fundatii, drumuri, trecatori, plantatii cu arbori, etc., pentru adaptarea terenurilor in vederea scopului militar urmarit pentru apararea tarii.

ART. 13

Orice lucrare, constructie, plantatie pe care un particular ar vrea sa o faca pe terenul cazand intr'o zona militara, trebue sa fie in prealabil aprobata de Ministerul Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marinei, care pot impune ca executarea sa se faca astfel ca ea sa corespunda si cerintelor apararii nationale.

ART. 14

Tinuturile, comunele si orice institutie publica, care poseda terenuri situate in zonele de granita sau de interes militar, sunt obligate sa cedeze spre folosinta, fara nici un fel de indemnizatie, toate suprafetele destinate masurilor sau lucrarilor prevazute mai sus. Aceleasi obligatiuni le au toti ceilalti proprietari de asemenea terenuri, in schimbul unei indemnizatiuni anuale ce se va fixa de catre tribunalul judetului respectiv si care nu va putea depasi in nici un caz venitul acelor terenuri, inscris in rolurile fiscale ale perceptiilor respective.

ART. 15

Ministerul Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marine, in unire cu Ministerul de Interne, sunt autorize sa fixeze contributiunea in bani sau manopera a Tinuturilor, comunelor si a celorlalte institutiuni publice din zonele militare, in vederea efectuarii lucrarilor sau pentru plata indemnizatiilor prevazute mai sus.

ART. 16

In caz de vanzare, statul, prin Ministerul Apararii Nationale si Ministerul Aerului si Marinei, are dreptul de preemptiune pentru toate imobilele situate in zonele militare, cu obligatiunea de a-l exercita in termen de 3 luni de la notificarea conditiunilor de vanzare. In ceea ce priveste inchirierea sau arendarea acestor imobile, Statul are drept de preferinta, iar in caz de exercitare a acestui drept, chiria sau arenda se va fixa in conformitate cu art. 14, alineatul ultim. Nici o vanzare, arendare sau inchiriere de asemenea imobile nu se poate face decat cu o prealabila autorizatie a acestor ministere, sub sanctiunea nulitatii absolute.

CAP. 3

Masuri speciale pentru uzine, stabilimente si depozite militare

ART. 17

Zona de teren, pe o raza de 100-150 m, propusa de Ministerul Apararii Nationale sau Ministerul Aerului si Marinei, dupa fiecare caz in parte, in jurul hotarului terenului pe care se gasesc instalate fabrici, stabilimente, uzine, apartinand Statului sau Regiilor, Caselor Autonome sau intreprinderi particulare care produc orice fel de materiale de razboiu: (arme, munitiuni, explozibile sau materiale aeronautice), se pot expropria pentru cauza de utilitate publica potrivit legii de expropriere. In aceasta zona sunt interzise orice constructii de orice natura si orice fel de plantatii de arbori si pomi fructiferi. In cazurile stabilite de Ministerul Apararii Nationale sau Ministerul Aerului si Marinei se pot totusi ingadui plantatii menite a servi pentru camuflaj, care insa nu se vor executa decat cu avizul acestor ministere.

ART. 18

Este interzis a se instala la o distanta mai mica de 250 m, masurata de la hotarul fabricilor stabilimentelor si uzinelor aratate la art. 17, alte fabrici, stabilimente, uzine de orice natura, precum si depozite de furaje, combustibile sau materii inflamabile. Este interzis a se aseza fabrici, stabilimente, furaje, combustibil, etc. la o distanta mai mica de 250 m de hotarul imobilelor in care se gasesc depozite de munitiuni, explozibile, materiale chimice si material de aeronautica, precum si depozite de combustibil, solid sau lichid, ori depozite de furaje apartinand Statului.

ART. 19

Este interzis a se aseza depozite de combustibile sau materii inflamabile la o distanta mai mica de 500 metri de bazinele de iernat de pe Dunare, socotita de la limitele bazinului.

ART. 20

Pentru porturile de combustibil se interzice:

1. Pana la distanta de 50 m de la limita portului, orice fel de constructii si plantatii de arbori inalti.

2. Pana la o distanta de 500 m de la limita portului, depozite sau depozitari de materiale inflamabile sau combustibile, spirt sau alte asemenea materiale.

ART. 21

Orice depozite de combustibil lichid, care se vor construi dupa publicarea prezentului decret lege, vor fi subterane.

CAP. 4

Masuri speciale pentru aeronautica si marina

ART. 22

Ministerul Aerului si Marinei, in acord cu Ministerul Agriculturii si Domeniilor, stabilesc izlazurile anume destinate de aterizare.

ART. 23

Toate aeroporturile, cu toate constructiunile si ameliorarile aflate pe ele, apartinand tinuturilor, comunelor sau altor institutii publice, vor fi trecute, in baza unui decret regal, in proprietatea Statului si date in folosinta Ministerului Aerului si Marinei.

ART. 24

Zborul deasupra zonelor militare este interzis fara autorizatie speciala data de Ministerul Apararii Nationale cu sau fara drept de aterizare in alte coridoare, asa cum se va prevede in autorizatiile speciale eliberate pilotilor aviatori. Autorizatiunile sunt nominale si se elibereaza cu avizul prealabil al Marelui Stat Major, pe termen de 3 sau 6 luni, dupa care se pot reinnoi.

ART. 25

Pentru aeronavele de nationalitate straina, Ministerul Aerului si Marinei, de acord cu Ministerul Apararii Nationale si cu avizul Marelui Stat Major, vor incheia, prin intermediul Ministerului Afacerilor Straine, cu Statele respective, acordurile necesare privitoare la coridoarele si normele speciale pentru liniile de trafic regulat cat si celelalte categorii de aeronave.

ART. 26

In afara de cazurile de forta majora, aeronavele nu pot ateriza si decola decat pe aeroporturile, aerodroamele si hidroscalele deschise traficului public sau pe un aerodrom particular autorizat.

ART. 27

Aerodroamele, aeroporturile si hidroscalele deschise traficului public, se stabilesc in fiecare an prin decizie ministeriala de Ministerul Aerului si Marinei. Conditiile si modul de functionare si intrebuintare a aeroporturilor, aerodroamelor si hidroscalelor deschise traficului public si a celor destinate uzului particular, se stabilesc de Ministerul Aerului si Marinei, care le poate modifica si chiar retrage autorizatia lor de functionare ori de cate ori gaseste necesar in interesul militar, fara ca pentru aceasta masura sa aiba nevoie de vreo justificare.

ART. 28

In porturile comerciale se creiaza un cheiu rezervat Marinei Regale. Lungimea acestui cheiu variaza cu importanta portului si va fi de cel putin 160 m. Cheiul se fixeaza prin inalt decret regal pe baza propunerii facuta de catre Ministerul Aerului si Marinei. In porturile unde nu exista cheiuri, sau lungimea lor intreaga nu depaseste 400 m, se va fixa un loc de ancorare.

CAP. 5

Penalitati

ART. 29

Oricine calca dispozitiunile art. 9, 10, 12, si 13 din prezentul decret lege se pedepseste cu inchisoare de la 1 luna la 2 ani sau cu amenda de la 10.000 la 500.000 lei.

ART. 30

Oricine calca dispozitiunile art. 11 din prezentul decret-lege se pedepseste conform legilor in vigoare, amenda putandu-se ridica pana la 100.000 lei.

ART. 31

Oricine instaleaza fara autorizatie posturi de receptie si emisiune de orice natura, cu si fara fir, se pedepseste cu inchisoare de la 1 an la 5 ani si cu confiscarea instalatiunilor in folosul Statului.

ART. 32

Modificarea fara autorizatie a lucrarilor existente sau a celor ce se vor construi in viitor pentru care se prevad restrictiuni prin prezentul decret-lege se pedepseste de la 1 luna la 1 an sau cu amenda de la 1.000 la 200.000 lei.

ART. 33

Orice lucrare sau modificare fara autorizatie facuta in zonele in care sunt interzise asemenea lucrari se va distruge de catre Ministerul Apararii Nationale sau Ministerul Aerului si Marinei fara nici o despagubire si pe cheltuiala proprietarului.

ART. 34

Orice agent tehnic (inginer, arhitect, conductor, constructor, antreprenor, instalator de ori ce fel, etc.), care executa, desfiinteaza sau modifica lucrarile si instalatiunile de orice natura, pentru care nu s'a dat autorizatia prealabila, conform acestui decret lege, se pedepseste cu aceeasi pedeapsa ca si proprietarul imobilului si cu interzicerea exercitarii profesiunii de la 1 an la 10 ani.

ART. 35

Functionarii publici care vor elibera autorizatii pentru lucrarile interzise, conform prezentului decret lege, se vor pedepsi cu inchisoare de la 2 luni la 5 ani sau cu amenda de la 10.000 la 200.000 lei.

CAP. 6

Dispozitiuni finale si transitorii

ART. 36

In termen de 30 zile de la publicarea inaltului decret regal pentru stabilirea zonelor militare conform art. 4 din prezentul decret-lege, toti cei ce locuiesc sau au proprietati in aceste zone sunt obligati a se prezenta organelor Ministerului Apararii Nationale sau Ministerului Aerului si Marinei, pentru obtinerea autorizatiunii necesare sederii lor in aceste zone. Toate dispozitiunile anterioare, contrarii decretului-lege de fata, sunt si raman abrogate.

ART. 37

Un regulament de administratie publica va desvolta dispozitiunile acestui decret-lege

SEMNĂTURI DECISIVE ALE MINIŞTRILOR APĂRĂRII

General Nicolae Condeescu
Ministru de Razboi
14.04.1930-18.04.1931

Generalul Nicolae Condeescu fost ministru de război şi adjutant regal, născut la 17 februarie 1876, în Coşereni. A urmat cursurile primare şi prima parte a cursurilor liceale la Buzău, studiind apoi la Colegiul ,,Sfantul Sava" din Bucureşti. A urmat cursurile Şcolii Militare de Infanterie (1896), apoi Şcoala Superioară de Război (1905). Ofiţer în diferite garnizoane, a participat la al doilea război balcanic (1913), cu gradul de maior, precum şi la războiul de reîntregire (1916-1918), cu gradul de colonel, comandant al Regimentului 21 Infanterie.

Din anul 1919 a devenit general de brigadă, fiind numit adjutant al principelui moştenitor Carol (viitorul rege Carol al II-lea), pentru care a fost mai multă vreme unul dintre oamenii de încredere. Între anii 1928-1930 a fost şef al Casei Militare Regale, iar în anii 1930-1931 a fost ministru de război. În anul 1932 a deţinut funcţia de inspector general al armatei. A încetat din viaţă la 11 iulie 1936, la moşia sa de la Urlaţi[151]. C**olonelul Nicolae Condeescu[152], aghiotant regal,** a fost printre primii reprezentanţi ai cavalerilor maltezi care au fost primiţi în cadrul Ordinului ospitalier al cavalerilor maltezi alături de regele Carol II, regina Maria, printul Nicolae, Alexandru Vaida Voevod, baronii Flondor, şi Starcea, generalul Ilisievici, diplomatul George Barbu, omul politic Valer Pop, Ion Soneriu - subsecretar de stat la Interne, Constantin Argentoianu (primul preşedinte al Asociaţiei Române a Cavalerilor de Malta, asociaţie care a funcţionat până în 1940).

* *
*

Numele generalului Amza Ştefănescu a fost vehiculat în afacerea Skoda. În luna noiembrie 1928, Seletzky a fost invitat să întocmească un studiu privind modernizarea armamentului românesc, pe care îl efectuează într-un timp record şi astfel, în luna mai 1929, oferta uzinelor SKODA[153] pentru furnizarea de armament statului român era deja pe cale de a se perfecta. La sedinţa oficialităţilor române, având ca scop înzestrarea armatei române, printere participanţi se numarau primul ministru Iuliu Maniu,

[151]Prof. drd. Stefan Grigorescu, *Personalităţi ialomiţene:* Nicolae Condeescu, în *Ialomiţa,* 2008, nr. 359, p.1
[152] Daniel Sârbu, *Marele Maestru al Ordinului Maltez a vizitat România,* în *Ziua de Ardeal,* **2002,** Cluj-Napoca
[153] www.referat.ro/referate/**Afacerea_Skoda**_7024.htm - 40k

ministrul apărării naţionale, generalul Cihoschi, precum şi o serie de ofiteri superiori de specialitate.

Cu acest prilej s-a luat hotărârea de a comanda la uzinele SKODA o parte din muniţiile şi armamentul necesar înzestrării armatei spre a o face aptă să facă faţă unei agresiuni militare.

În ceea ce priveste piesele de artilerie grea, urma să se facă comanda acestora în Franţa, în care scop a fost trimisă o delegaţie de experţi militari care, în referatul întocmit, a comunicat conducerii Ministerului Apărării Naţionale că informaţia că tunurile fabricate la uzinele franceze Şchneider erau cu cca 60.000 dolari mai scumpe decât cele oferite de Skoda era falsă.

General Amza C.Ştefanescu
Ministru de Razboi
(19.04.1931-11.08.1932)

Toată această înscenare s-a datorat jocului de culise regizat cu abilitate de Seletzky, cu alte cuvinte ea a fost urmarea atenţiilor grase pe care acesta le-a distribuit cu largheţe factorilor responsabili de încheierea afacerii, iar în urma acestui raport fals Ministerul Apararii Nationale a decis să facă o comanda uzinelor Skoda, la data de 17 martie 1930, privind muniţii şi armament, inclusiv artileria grea, în valoare de peste 5 miliarde lei. Prin acest contract, uzinele Skoda se angajau să furnizeze armatei române tunuri de câmp şi tunuri antiaeriene de 75 mm, obuziere de 100 mm, model 1928 şi obuziere de 150 mm, precum şi 181.138 proiectile pentru acestea. La toate cele mentionate se mai adaugau 444 chesoane, 688 care de transport, 180 caruţe port-ţeava.

Contractul menţionat, nr. 6.102 din 17 martie 1930, a fost încheiat având numeroase clauze defavorabile părţii române, iar reprezentanţii autoritatilor militare şi civile româneşti au procedat la încheierea acestuia fără consultarea organelor competente. Cu totul neobişnuit a fost faptul că o serie de organe precum Direcţia armamentului, Comitetul materialului, Direcţia tehnică şi Consiliul superior al armatei, până în preziua definitivării formalităţilor nu au fost înştiinţate şi nu li s-a cerut avizul privitor la această comandă. Ancheta facută avea să stabilească faptul că contractul a fost încheiat după un proiect elaborată de Seletzky şi acceptat integral de ministrul apărării naţionale, generalul Cihoschi, care l-a semnat fără nci o modificare.

În cea de-a doua jumătate a anului 1931, au avut loc trageri experimentale cu tunurile model, fabricate la uzinele Skoda. Reprezentantul trimis de noul ministru al aparării naţionale Amza Ştefanescu, a constatat că tunurile nu corespund necesităţilor armatei. Consiliul superior al armatei a hotărât pentru moment sistarea comenzii, decomandarea tunurilor de câmp

şi a cerut înlaturarea lui Seletzky din conducerea reprezentanţei Skoda. Ministrul Apărării Naţionale a dat imediat dispoziţie să fie continuate cercetările privitoare la modul de întocmire al contractului de armament încheiat şi semnat de predecesorul sau, dispunand în acelaşi timp să fie date publicităţii toate informaţiile care demascau caracterul oneros al acestei comenzi.

În presă au apărut o serie de articole prin care erau demascate manevrele celor care au semnat contractul. Cercul începea să se strângă în jurul lui Seletzky: organele de contrainformaţii româneşti culegeau dovezi despre activitatea sa de spionaj privind dotarea armatei române. Pe de altă parte, rapida îmbogăţire a reprezentantului Skoda a determinat o urmărire insistentă a acestuia, pentru evaziune fiscală, de către organele Ministerului de finanţe, care spre sfârşitul anului 1932, au constatat că reprezentanta Skoda trebuie să plătească statului român, sub formă de impozite, cca 69 milioane lei.

Drept urmare în ziua de 10 martie 1933 organele financiare române efectuează, având aprobarea parchetului, o descindere la reprezentanta Uzinelor Skoda şi la locuinţa lui Seletzky. Rezultatele percheziţiei au depaşit asteptările, căci au fost scoase la iveală numeroase documente secrete, copiile de pe contractele MAN cu toate casele furnizoare de armament, rapoartele prin care generalul Samsonovici arăta Consiliului de miniştrii concluziile sale asupra desfiinţării uzinelor de armament Copşa Mica - Cugir, copii de pe foaia calificativă a Ministerului Apărării Naţionale, note de apreciere defavorabile asupra unor generali şi ofiţeri precum şi o serie de scrisori cu caracter confidenţial. A reiesit clar acţiuni de spionaj împotriva statului roman.

Afacerea Skoda a intrat pe rol in dimineata zilei de 10 martie 1933. Probele concludente pe care le-a administrat comisia de ancheta au determinat in cele din urma arestarea lui Seletzky care a fost apoi deferit justitiei.

Ceea ce avea să surprindă şi mai mult opinia publică din ţara noastră a fost faptul că după negocieri Guvernul Tătărăscu, care a urmat, a declarat la 18 iulie 1934, fără să dea explicaţii, că *este gata să primească propunerea făcută de uzinele Skoda* de a executa contractul în valoare de 5 miliarde lei, contract ale cîrui preţuri iniţiale au fost reduse cu 15%. Afacerea Skoda a relevat totodată faptul ca Seletzky, prin manevre iscusite dar şi cu concursul generalului Henry Cihoschi, ministrul apărării naţionale cât şi al altor politicieni şi militari care s-au pretat la comisioane substanţiale, au urmărit nu numai să înlăture concurenţa străina, ci şi să lovească fără cruţare în uzinele româneşti producătoare de armament, care se aflau la primele lor începuturi. Despre afacerea Skoda câteva documente inedite.

Rezoluţia ministrului apărării general Amza Ştefăenscu pe cererea generalului Popescu de comunicarea numelui persoanei care l-a acuzat că a primit bani de la uzinele Skoda

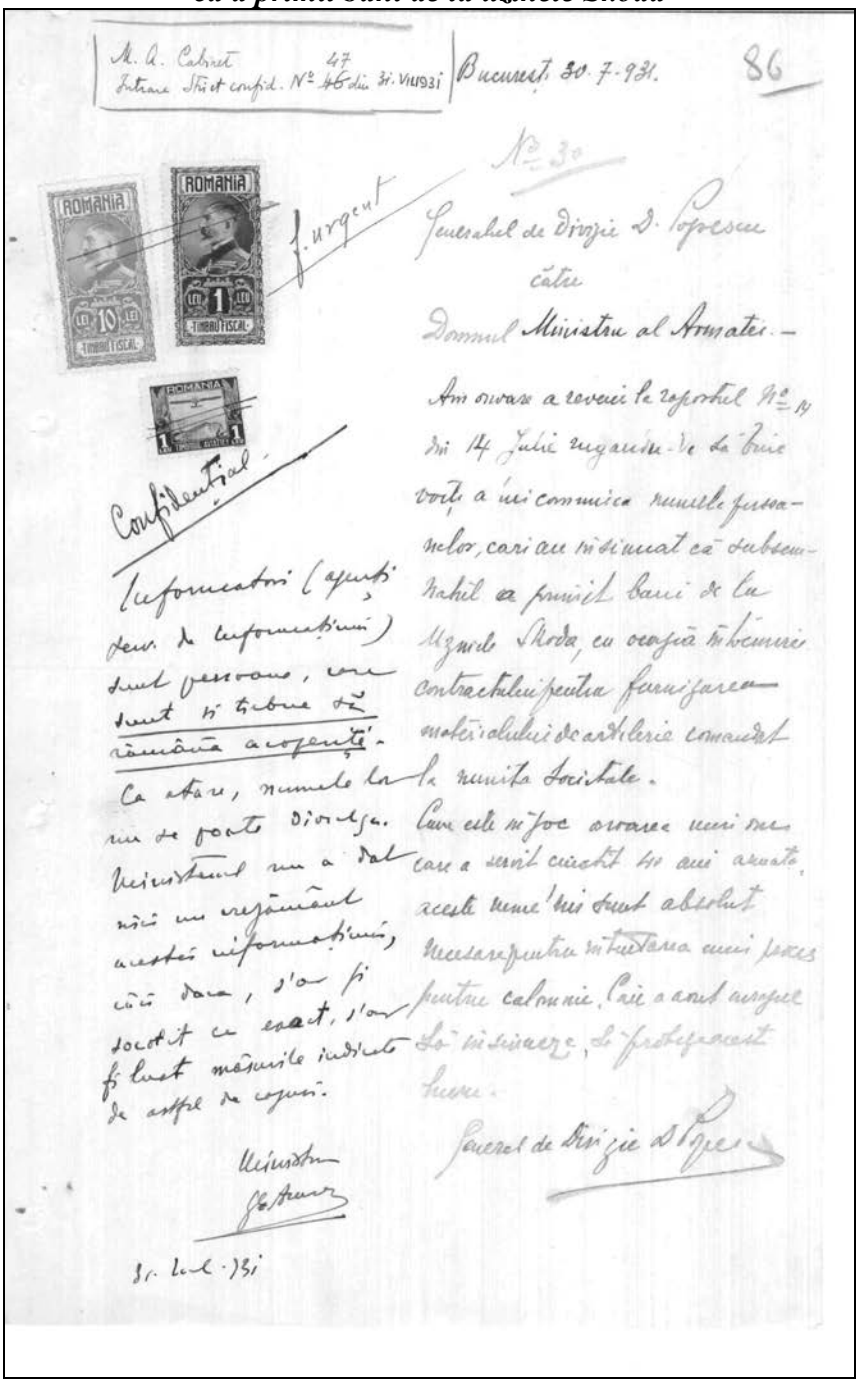

M. A. Cabinet
Intrare Strict confid. N° 47 din 31. VII 1931

Bucureşti 30. 7. 931.

86

N° 30

f. urgent

Generalul de Divizie D. Popescu
către
Domnul Ministru al Armatei. –

Am onoare a reveni la raportul N° 14 din 14 Iulie rugându-Vă să binevoiţi a mi comunica numele persoanelor, cari au insinuat că subsemnatul a primit bani de la Uzinele Skoda, cu ocazia întocmirii contractului pentru furnizarea materialului de artilerie comandat la numita Societate.

Cum este în joc onoarea unui om care a servit cinstit 40 ani armata, aceste nume'mi sunt absolut necesare pentru întuntarea unui proces pentru calomnie. Cei a avut curajul să insinueze, să protejeze acest lucru.

General de Divizie D. Popescu

Confidenţial.

Informatori (agenţi serv. de informaţiuni) sunt persoane, care sunt şi trebue să rămână acoperiţi. Ca atare, numele lor nu se poate divulga. Ministerul nu a dat nici un crezământ acestei informaţiuni, căci dacă, s'ar fi socotit ca exact, s'ar fi luat măsurile indicate de astfel de cazuri.

Ministru
G. Ştefănescu

31. Iul. 931

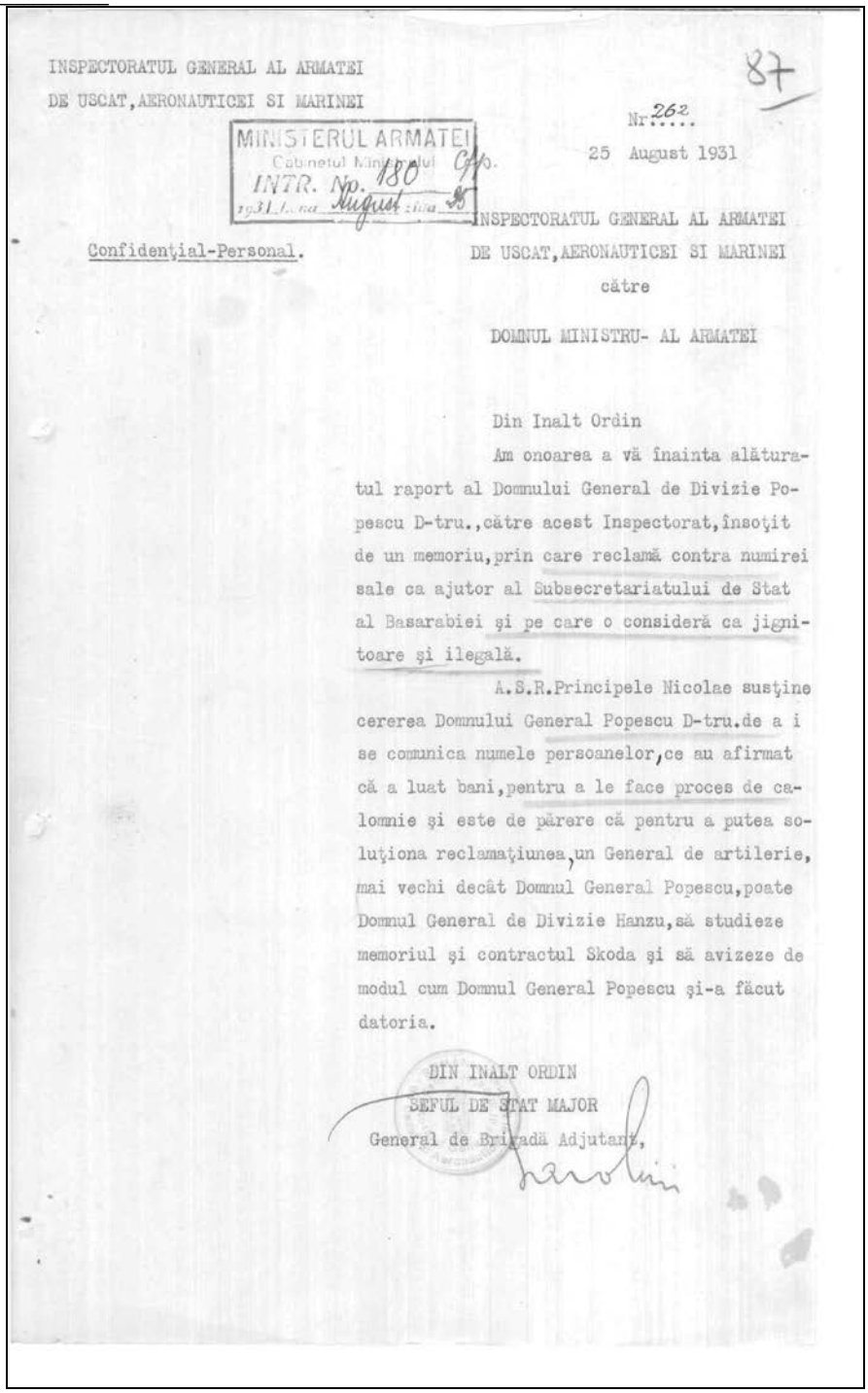

INSPECTORATUL GENERAL AL ARMATEI
DE USCAT, AERONAUTICEI SI MARINEI

87

Nr. 262
25 August 1931

MINISTERUL ARMATEI
Cabinetul Ministrului
INTR. No. 180
1931 August

Confidenţial-Personal.

INSPECTORATUL GENERAL AL ARMATEI
DE USCAT, AERONAUTICEI SI MARINEI
către

DOMNUL MINISTRU- AL ARMATEI

Din Inalt Ordin

Am onoarea a vă înainta alăturatul raport al Domnului General de Divizie Popescu D-tru., către acest Inspectorat, însoţit de un memoriu, prin care reclamă contra numirei sale ca ajutor al Subsecretariatului de Stat al Basarabiei şi pe care o consideră ca jignitoare şi ilegală.

A.S.R. Principele Nicolae susţine cererea Domnului General Popescu D-tru. de a i se comunica numele persoanelor, ce au afirmat că a luat bani, pentru a le face proces de calomnie şi este de părere că pentru a putea soluţiona reclamaţiunea, un General de artilerie, mai vechi decât Domnul General Popescu, poate Domnul General de Divizie Hanzu, să studieze memoriul şi contractul Skoda şi să avizeze de modul cum Domnul General Popescu şi-a făcut datoria.

DIN INALT ORDIN
ŞEFUL DE STAT MAJOR
General de Brigadă Adjutant,

(A.M.R., *fond 950*, dos. 149, p.86-87)

Raportul ministrului apărării general Nicolae Samsonovici către rege cu privire la dispariţia unei foi calificative din memoriu personal al generalului Amza Ştefănescu

65

21. IX. 933
Am prezentat acest raport M.S. Regelui la audiente de lucru de astăzi.
Hotărârea M.S. Regelui de găsește trecută, scrisă de mine, pe originalul acestui raport.- Mircea Ap. N. Ionescu Damsonoiu

R A P O R T L A M. S. R E G E L E

S I R E

Majestatea Voastră a luat cunoştiinţă de raportul No. 415 din 6.IV a.c. al Generalului Gorski şi a binevoit a hotărâ, ca cercetarea să continue, pentru a se lămuri chestiunea dispariţiei din memoriul Generalului Amza a foii calificative din 1922, dată de Dl. G-l Mărdărescu.

Am însărcinat cu această cercetare pe Generalul de Divizie Olteanu Marcel, Inspector General de Armată .

Majestatea Voastră a binevoit a lua cunoştiinţă în ziua de 8 Maiu a.c. de raportul No. 4 din 14.IV a.c. al Generalului Olteanu.

Din acest raport al Generalului Olteanu precum şi din raportul Generalului Gorski, rezultă că foaia calificativă din 1922 a fost scoasă din memoriul Generalului Amza sum Ministeriatul Domnieisale .

Generalul Amza însă nu recunoaşte acest lucru şi declară :

-" că nu are nici o cunoştiinţă când a dispărut " această foae din memoriu " .

-" că a fost până în timpurile recente în memoriu"

-" că acum când s'a descoperit că lipsesc o mulţi- " me de acte importante dela Minister, nu e nici o mi- " rare că a putut dispare şi această foae calificativă, " de oarece s'a dovedit că au fost anumite persoane " cari au dorit să o poseadă " .

Pentru conformitate,
Dl Col. Dumitrescu Palichron

6-2-

Din raportul Generalului Olteanu rezultă însă că memoriul a fost în păstrarea Generalului Amza, din Aprilie 1931 până în Iulie sau August 1932 .

Pentru a se preciza şi mai bine această constatare, s'au luat declaraţiile Generalului Partenie (fost Secretar General), Colonelului Dragomirescu Hariton (Şeful de Cabinet) şi Locot-Colonelului Sion (dela Secretariatul General), din care rezultă că memoriul Generalului Amza nu a fost din Aprilie 1931 până în August 1932 , nici la Secretariat şi nici la Cabinet .

In cazul acesta memoriul nu a putut fi decât în păstrarea Ministrului, Generalul Amza .

In contradicţie cu constatările Generalilor Gosrski şi Olteanu - cari amândoi ajung la concluzia că foaia a dispărut din memoriu sub Ministeriatul Domnieisale - Generalul Amza declarând că foaia a existat în memoriu până în timpurile recente , rezultă că foaia a fost scoasă după plecarea Domnieisale dela Minister, adică sub Ministeriatul meu.

Intrebarea firească pe care orcine şi-ar pune-o făţă cu declaraţia Domnieisale, că alţii ar fi scos foaia din memoriu, este următoarea :

- Cine a vrut să-i facă rău Generalului Amza, ar fi scos oare foaia defavorabila din memoriu, sau ar fi avut tot interesul ca această foae să rămână în memoriu ?

La această firească întrebare nu se poate răspunde decât tot atât de firesc, că: acei cari au avut interes să o poseadă, puteau scoate o copie de pe dânsa, dar originalul l'ar fi lăsăt să existe în memoriu .

Prin urmare, Generalul Amza nu numai că nu recunoaşte că Domnieasa a scos foaia din memoriu, deşi arătase dorinţa - verbal şi în scris - pe timpul Ministeriatului General Condeescu, ca această foae să fie scoasă, dar învinueşte pe alţii că ar fi scos-o .

Pentru conformitate,
Lt Col. Dumitrescu Palichron

-3-

S I R E

Tot în ziua de 8 Maiu a.c. Majestatea Voastră a binevoit a decide, că hotărârea în această chestiune să fie lută după terminarea afacerei Skoda. Cum această afacere s'a terminat prin condamnarea lui Seletski în ziua de August, pentru executarea Inaltului Ordin al Majestăţii Voastre, cu profund respect supun Inaltei Aprecieri a Majestăţii Voastre părerea mea , că :

Generalul Amza şi-a îngreunat singur situaţia în care s'a pus, căci ar fi fost cavaleresc să declare că Domniasa a scos foaia întru cât aşa a socotit ca Ministru (bineînţeles, eu nu pot aproba asemenea procedare) , decât să nege că a scos foaia şi - fapt şi mai grav care îl pune într-o lumină cu totul defavorabilă - să acuze pe alţii .

Fapta sa este cunoscută atât în ţară cât şi în străinătate, este comentată cu totul defavorabil şi aceste comentarii se resfrâng asupra calităţii Armatei noastre.

In acelaş timp raportez Majestăţii Voastre, că mi s'au adus la cunoştiinţă două cazuri similare : ofiţeri cari şi-au scos din memoriu foile calificative cu aprecieri defavorabile .

Comandanţii superiori ezită să ia măsurile dictate de legile şi onoarea militară, până ce nu se va tranşa chestiunea Generalului Amza, cunoscută de toată lumea .

Eu am întârziat cu hotărârea ce mi s'a cerut de către Comandanţii superiori ai ofiţerilor vinovaţi, pentrucă măsura trebue să fie egală tuturor, şi mari şi mici .

S I R E

Având în vedere cele raportate mai sus, cu profund respect propun şi rog pe Majrstatea Voastră să

Pentru conformitate,
Al Cal. Juncitescu Polichron

- 4 -

aprobe ca acest caz să fie adus în faţa Consiliului de Onoare , care va hotărâ în conformitate cu Art. 20 din Regulamentul Consiliilor de Onoare .

68

Sunt cu cel mai profund respect

S I R E

AL MAJESTATII VOASTRE

Prea plecat şi prea supus servitor

MINISTRUL APARARII NATIONALE
General de Divizie (ss) Samsonovici

No.351 din 2 Septembrie 1933

Anexe : In original, comentarii din presa străină (Engleză, Germană, Ungară) .

Pentru conformitate,
Lt Col. Dumitrescu Poledna

64

Din presa engleză
"The Near East"
20 Aprilie 1933

AFACEREA SKODA

Bucureşti, Aprilie.

Desfăşurarea acestei afaceri, pe care toţi amicii României o consideră foarte regretabilă, a fost subit întreruptă de două incidente nefericite. Primul a fost că membru care a ridicat chestiunea, Dr.Lupu,s'a uitat atât de mult pe sine încât a insultat Camera deputaţilor în lpină şedinţă, numid-o "casa lui Seletski" . Fiind chemat la ordine de către prezidentul Cicio-Pop, Dr.Lupu a răspuns cu noui insulte. Dânsul a fost trimis la Comisia disciplinară a Camerei, care a hotărât să-l excludă de la zece şedinţe. Este de remarcat faptul că,deşi întreaga opoziţie împreună cu liberalii Dlui.Duca şi aceia a Dlui.Gh.Brătianu, luaseră partea Dr.Lupu atunci când acesta a interpelat pentru prima oară în afacerea Skoda, nimeni nu a mişcat nici un deget ca să-l apere cu acest prilej.

Celălalt incident care este cu mult mai tragic, este sinuciderea generalului Sică Popescu, Comandantul Corpul I Armată din Craiova. Generalul Popescu era la 1930 secretar general al Ministerului de Războiu în momentul când s'a încheat contractul cu uzinele Skoda. In puţinele scrisori pe care le-a lăsat, generalul aruncă o lumină cu totul nouă asupra acestei afaceri.....

După prima alarmă a Dr.Lupu, Dl.Seletski trebuia să fie arestat ca spion. Dar scrisorile răposatului Gen. îndrumează chestiunea într'o direcţie cu totul deosebită. El scrie că contractul a fost făcut cu multă grije şi că comanda a fost de o vitală necesitate pentru apărarea statului, iar condiţiunile financiare au fost studiate

./.

Pentru conformitate,
Dl Col. Gunnitzen Colichin

2

cu deamănuntul. Cu toate acestea, Ministrul de război Generalul Ştefănescu- Amza care preluat postul imediat după semnarea contractului, a făcut tot posibilul să-l boycotteze, acoperind pe generalul Sică Popescu cu calomnii, spre a creia impresia că ultimul se lăsase mituit ca să aprobe contractul.

In acelaş timp s'au descoperit şi anumite scrisori adresate de Seletski conducerii uzinelor.

Aceste scrisori cifrate sunt încă nedesluşite şi de aceia s'a născut impresia că în toată afacerea trebue să se fi petrecut şi alte mituiri.

După sinuciderea generalului Popescu, care scrisese scrisoarea prin care uzinele Skoda erau invitate să semneze cât mai repede contractul, diferite personalităţi militare şi civile, au dat mărturia lor despre cinstea desăvârşită a decedatului general, care de altfel reese şi din încurcăturile financiare în care şi-a lăsat familia.

Până acum pare stabilit că comenzile făcute prin acest contract erau absolut necesare apărării naţionale că contractul nu s'a semnat fără mituire; şi că ministrul de război, General Ştefănescu Amza, pentru motive inexplicabile, a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca să împiedice executarea contractului .....

Toţi amicii României sunt plini de indignare contra Dr.Lupu şi a sprijinitorilor săi, care probabil nu şi-au dat seama că făcând scandal public în jurul unei chestiuni aşa de serioase şi în auzul presei, îşi expuneau ţara şi pe proprii lor compatrioţi batjocorii Europei şi lumii întregi, compromiţând astfel instituţiile naţionale mult mai mult decât ar fi putut-o face o sută de "spioni" în felul Dlui.Seletski. (Estras).

...

Pentru conformitate,
Dl Col. [illegible]

Din presa germană

" Krefelder Zeitung"
Krefeld
3 Aprilie 1933

-

URIAŞ SCANDAL CU INARMARILE IN ROMANIA

Dela corespondentul nostru permanent, Hans Tröbst.

..... Chestiunea a făcut multă larmă, a pricinuit o iritare crescândă în oponia publică, dusă la exasperare de o presă desfrânată, care vine mereu cu detalii din ce în ce mai deşantate. In cele din urmă guvernul s'a văzut nevoit să aresteze pe reprezentantul Skodei, învinovăţându-l de fraudarea fiscului, de mituire activă şi trădarea secretelor militare. " Trădare" întru atât, întrucât acest domn Seletski, care cunoaşte toate secretele Skodei şi pe acelea ale armatei române, nu este Ceh, ci .....Austriac !.

Deabia şi-a venit în fire oponia publică în urma acestei lovituri, când la Craiova se aude un foc de pistol: Generalul Comandant al Corpului I Armată s'a împuşcat ! . El lasă trei scrisori, prin care acest ofiţer iubit de toţi, bucurându-se de stima generală şi sărac lipit, afirmă nevinovăţia sa şi se dă drept victimă nevinovată a unei prigoane nelegiuite.

De ce s'a împuşcat acest general ? . Nimeni n'o ştie încă. Se ştie numai un lucru: printre hârtiile confiscate ale reprezentantului Skodei s'a găsit şi o scrisoare pe care şeful de divizie din Ministerul de Războiu, răposatul general Popescu, o trimisese lui Selestki din ordinul şefului său, ministrul de război şi semnatarul contractului cu Skoda. In această scrisoare se spune că " cele 300 milioane lei s'au plătit între timp şi că prin urmare nu se mai opune nimic la

./.

Pentru conformitate,
Ul. Gr. Mihăilescu Palatinu

2 72

iscălirea contractului".

Aceste 300 milioane lei nu au intrat bineînţeles în buzunarele generalului Popescu, ci au avut un rost cu totul deosebit şi anume : Guvernul Român voia să facă comenzi de arme la Skoda, numai dacă Skoda subscria acţiuni în valoare de 300 milioane lei la instituţia de stat "Creditul Agricol"; Seletski refuzase această sugestie, din care cauză guvernul de atunci s'a pus în legătură directă cu uzina principală dela Pilsen, care a sfârşit prin a accepta această subvenţionare mascată a unei instituţiuni de stat.

Sunt toate probabilităţile că nestăpânitul Dr. Lupu a acuzat pe generalul Popescu de mituire pasivă şi că aceasta şi-a curmat zilele într'un acces de supraexcitare nervoasă, deşi, bineînţeles, nu lipsesc glasuri care spun că Popescu trebuia să se împuşte.

Trebuia să se împuşte ? . Şi pentru ce ?. Nici asta n'o ştie nimeni, se ştie numai că Ministerul de Războiu desfăşoară acum o activitate înfrigurată, pentru a aduce lumină complectă în această întreagă misterioasă afacere, în care, alături de ofiţeri de toate gradele, mai joacă roluri dubioase femei frumoase, amanţi, secretari intimi şi alte tipuri.....

Este de admis că scandalul este deabia la început şi că în cursul cercetărilor ce vor urma, vor eşi la iveală lucruri care vor da lovitura de graţie nu Armatei, ci unui sistem parlamentar care în România a intrat încă demult în descompunere şi care pune într'o lumină cu totul aparte capacitatea de acţiune a acestui membru al Micii Antante, sărbătorite de curând ca "mare putere"....

(Extras).

------o------

Pentru conformitate,
Al Col. Jurnitescu Petrescu

Din presa germană

"Krefelder Zeitung"
Krefeld.
25 Aprilie 1933.

LUCRURI INTERESANTE DIN ROMANIA

O privire între culise.

Ori de câte ori porneşte la drum şeful propagandei "Micii Antante", am numit pe ministrul de externe român Titulescu, presa germană găseşte necesar să vorbească despre "uriaşa putere militară" a Micei Antante, fără însă a-şi da osteneala să se ocupe mai serios cu această materie . Toată lumea se mulţumeşte cu vitate despre forta acestor armate, luate din manualele de înarmări, adună cifrele şi scoate ca din pământ, în felul acesta lesnicios, o armată de milioane cu un parc formidabil de artilerie şi mitraliere - uitând însă că azi ca întotdeauna "spiritul" este acela care "îşi zideşte trupul" şi pierzând din vedere că învelişul militar al Micii Antante - cu excepţia poate numai a Jugoslaviei- este tot aşa de găunos ca şi şandramaua acelui marxism,care s'a măcinat ca o mumie atinsă de o mână neprevăzătăare . Exact ca şi acel marxism, Mica Antantă, grăţie unei reclame admirabil organizate, aruncă praf în ochii lumii făcând-o să creadă că dispune de o forţă, care în realitate n'ar rezista nici unei încercări ,- : dovada acestei afirmări o poate face un document care a făcut zilele acestea ocolul întregei prese româneşti şi a cărui autenticitate este necontestată.

Este vorba de foaia calificativă secretă a actualului inspector de armată român, General Ştefănescu Amza, care a fost încă acum câteva luni ministru de războiu în România şi a trebuit să părăsească postul acesta silit de Maniu, deşi era "persoana gratissima"

./.

Pentru conformitate,
Al Col. Jurnicu şef Cabinetului

2 75

la Rege,- un general despre care cunoscutul senator Filipescu scria deunăzi în "Monitorul" său privat: " Poţi fi foarte bine un admirabil jucător de bridge, fără să dovedeşti prin aceasta că eşti calificat să devii ministru de războiu". Câtă dreptate avea Filipescu cu această muşcătoare observaţie, o dovedeşte foaia calificativă menţionată mai sus, pe care fostul ministru de războiu Mărdărescu i-a dat-o lui Ştefănescu Amza şi care a fost găsită în tezaurul secret al reprezentantului uzinelor Skoda din Bucureşti, actualmente arestat. Acest document, de oarecare importanţă istorică - culturală, sună astfel:

(Urmează foaia calificativă a Generalului Ştefănescu - Amza iscălită de Generalul Mărdărescu, care a apărut şi în ziarele noastre).

Acestui memoriu nu i de mpi poate adoga nimic : el a fost găsit în casa de fier a lui Selestki, arestat de curând pentru mituire, a făcut ocolul presei româneşti şi a fost recunoscut ca autentic de furorile competinte. Cu toate acestea, fostul ministru de războiu şi actualul inspector de armată Ştefănescu Amza este încă în funcţie, o cercetare s'a pornit împotriva sa, fiindcă legăturile sale cu cel arestat au fost foarte strânse şi i se reproşează că a avantajat uzinele Skoda în paguba industriei indigene.

Se vorbeşte de fantastice sume de conrupţie, ar fi însă o greşeală să se conchidă dela " parte" la " tot" şi să se creadă că aceste afaceri de conrupţiune şi spionaj constituesc o regulaă. Totuşi, este multă , foarte multă" putreziciune în statul Danemarca" . Un şef de propagandă sârguitor poate ascunde pentru câţva timp adevărul acesta, dar din clipa în care aspra realitate bate la uşe, iese repede la iveală adevărul că armatele uriaşe ale celei " de a cincia mare putere" stau pe picioare de lut, tocmai fiindcă le lipseşte acel "spirit" care, de când e lumea şi pământul, şi-a zidit "trupul său " !.

Pentru conformitate,
Dl Col. Jurnitescu Valechiu

Din presa germană

"Pester Lloyd"
Budapesta

3 Aprilie 1933

76

...

AFACEREA ŞTEFĂNESCU

Bucureşti, 2 Aprilie

In şedinţa din noaptea de Sâmbătă a Senatului, Generalii care fac parte din Senat s'au rostit fără excepţie defavorabil asupra fostului ministru de război general Ştefănescu, condamnându-i activitatea.

Fostul Ministru de Război, General Mărdărescu, a declarat că pe timpul ministeriatului său, Consiliul Superior de disciplină a condamnat pe Generalul Ştefănescu la excluderea din armată din cauza diverselor sale abuzuri. Intr'o şedinţă de revizuire însă, prezidată de Principele Nicolae, primul verdict a fost anulat.

Este caracteristic că foaia calificativă a general. Ştefănescu care cuprindea grave învinuiri împotriva sa, a dispărut în timpul funcţionării sale ca Ministru de război. Dar Generalul Mărdărescu care întocmise foaia calificativă, a trimis acum o copie Ministerului de Război.

Sâmbătă seara a venit în discuţia şi la Cameră afacerea Ştefănescu. Un deputat Guvernamental a întrebat Guvernul cum se face că Generalul Ştefănescu mai este şi astăzi Inspector de Armată, când abuzurile sale au ajuns la cunoştinţa opiniei publice.

....

Pentru conformitate,
Lt Col. [illegible]

77

Copie după raportul Inspectoratului General al Cavaleriei Nr. 3050 din 2 Mai 1933, conf. personal, către Domnul Ministru al A.N.

Am onoare a vă raporta că Lt. Colonel Steriade, Comandantul depozitului Siliştea m'a informat verbal, că ajutorul său, Maiorul Mărinescu, a profitat de faptul că rămăsese câtva timp comandant al depozitului, pentru a sustrage din memoriul său două foi calificative defavorabile, făcându-se vinovat de abuz de putere şi de sustragere de acte.

Lt. Col. Steriadi, m'a întrebat ce măsuri trebuesc luate ?

Dat fiind cazul similar petrecut în timpul din urmă şi cunoscut de întreaga oştire, unde a produs o adâncă demoralizare, mai cu seamă printre tinerii ofiţeri, am răspuns că sunt silit să cer ordinele D-voastră, pe care vă rog să binevoiţi a mi le comunica.-

Inspector General al Cavaleriei
General de Divizie /ss/ Moruzi.

....

Pentru conformitate,
Lt. Col. Dumitrescu Colchian

1932-1933.

Prezentându-se chestiunea Dlui.General Comandant al C.2 s'a hotărât ca șefii ierarhici să dea nota originală și să treacă pedeapsa în memoriu.

Memoriul s'a trimis Dlui.Colonel Vârtejanu, fost comandant al Regimentului 1 Vânători, care i-a dat nota, după cum s'a trimis Diviziei 4-a cu Nr.468 din 4 Iulie 1933, pentru executarea ordinului Domnului General.-

Șeful Biur.Adj.și Just.*****

Maior (ss) .....

Pentru conformitate,

(A.M.R., *fond 950*, dos.162, p.65-78)

General Samsonovici, general de Corp de Armată, şef al Statului Major General în: 1927-1932; 1934-1937 (n. 7.08/1877 la Ştefăneşti, jud. Dorohoi)

Studii:- Şcoala Fiilor de Militari, Şcoala Militară de Ofiţeri de Infanterie (1895-1897) şi Şcoala Superioară de Război (1910-1912).

Grade: Sublocotenent 1897, căpitan 1907, colonel 1917, general brigadă 1919, general de divizie 1928, general de corp de armată 1938.

General Nicolae Samsonovici
Ministru de Război
(11.08.1932-14.11.1933)

S-a remarcat, în războiul de întregire naţională, în bătălia de la Mărăşeşti (iunie-august 1917), când a organizat statul – major al Corpului 6 Armată şi a elaborat planul de transferare a acestuia din sectorul Mânătoasa pe direcţia Focşani-Mărăşeşti- Adjud. Prin această manevră unităţile diviziei 5 Infanterie au reuşit să închidă breşa făcută de inamic în sectorul Diviziei 34 rusă, iar prin introducerea în luptă a Diviziilor 9 şi 14 Infanterie a oprit înaintarea Armatei a 9-a germane în „Poarta Focşanilor". Despre contribuţia sa generalul Eremia Grigorescu avea să noteze: „A luat parte la conducerea bătăliei, transformând în ordin precise şi clare intenţiile comandantului de armată, intrând în toate amănuntele necesare, pentru a asigura frumosul câştig al bătăliei"[154]. După război a fost numit timp de 4 ani, director de studii la Şcoala Superioară de Război iar în 1926 a fost promovat subşef al Marelui Stat Major şi apoi Şeful instituţiei, în octombrie 1928. Între 1932-1934 a ocupat postul de ministru al Apărării Naţionale.

Fiind în cele mai importante funcţii de decizie în perioada cercetată de noi am remarcat contribuţia sa la destinarea relaţiilor militare externe, planificarea strategică, organizarea armatei şi a apărării. A fost dornic să realizeze un organism puternic care să stabilizeze climatul de pace şi securitate în centrul şi sud-estul Europei. Sarcinile asumate de Marele Stat Major de identificare a soluţiilor defensive optime pentru ca Mica Înţelegere, treptat, să evalueze spre o organizaţie cu rol activ în securitatea regională. Politica de alianţă, cu rol de „bloc regional", a căror conferinţe militare au dus la perfecţionarea unor tratate complexe de asistenţă mutuală între ţările semnatare. Prin 8 proiecte de acţiune dezbătute de acţiune împotriva Ungariei revizioniste până în 1931, generalul Nicolea Samsonovici, a contribuit la elaborarea proiectului nr. 6 în eventualitatea unui conflict european. El a militat pentru instituţii analizarea integrării de comandament a aliaţilor şi a susţinut promovarea unei riposte preventive. De altfel, generalul Nicolea Samsonovici a prezentat, în martie 1936, un Studiu privind „*Strategia Micii Înţelegeri în cadrul unui conflict generalizat*". În iunie 1936, delegaţia militară română a semnat un Protocol privind măsurile pregătitoare şi tratatelor de către Ungaria şi Austria.

Generalul a susţinut şi ideea transformării Înţelegerii Balcanice, constituită în februarie 1934, într-o alianţă politico-militară reală şi coordonarea iniţiativelor

[154] *Şefii Statului Major General român (1859-2000).* Ediţie coordonată de Teofil Oroian, Gheorghe Nicolescu, Editura „Fundaţia" general Ştefan Guşă, Bucureşti, 2002, p. 143

militare ale celor două organisme. Şi în cazul Bulgariei, Marele Stat Major a susţinut acţiunile de descurajare a ameninţărilor oricăror frontiere, garantarea acestora ca o condiţie a echilibrului de securitate, după cum s-a pronunţat constant împotriva ameninţării oricărei frontiere de către Italia, Germania şi U.R.S.S

Între 1936-1937 s-au parafat convenţiile militare al Înţelegerii Balcanice între România, Iugoslavia, Turcia şi Grecia.

Cu toate eforturile susţinute ale Statului Major român cele două „blocuri", vitale pentru securitatea şi integritatea României, va fi desfiinţat prin acţiunile de cedare ale directatelor franceze şi engleze şi a evenimentelor care vor duce la declanşarea celui de-al doilea război mondial.

Dacă sistemul de alianţe era considerat ca element de bază al apărării strategice a României, existenţa unui sistem naţional defensiv constituie garanţia esenţială.

Punerea în operă a concepţiei politice de apărare a României a revenit Marelui Stat Major. Planificarea de război beneficia de experţi militari cu o bogată experienţă, calităţi şi viziune. Toate acestea se regăsesc în planurile de companie în care, pornindu-se de la poziţia Geo-strategică a României, *apărarea circulară* se regăseşte în ipoteze de război posibile.

Adoptarea acestei concepţii permitea utilizarea manevrei pe „linii interioare", din „poziţie centrală" cu folosirea rezervei puternice pe direcţiile ameninţate. În această concepţie ripostele erau graduale în funcţie de gradul de ameninţare a fronturilor de Est, Sud şi Vest. Repartiţia forţelor mobilizate ţinea seama, în fiecare an, de gradul de ameninţare reală a fronturilor din apărarea circulară.

Pentru frontul de vest – considerat prioritar în toate planurile de companie o atenţie aparte era rezervată apărării celor două „porţi" a Someşului şi Mureşului. Ungaria considerată doar „un cap de pod" al expansiunii Germaniei era luată în calcul de război, în special după 1933, când conflictul la frontiera de vest era socotit de experţii militari doar ca o consecinţă a războiului european, poziţie exprimată chiar de Hitler, care avertiza că toate acţiunile României, ca membră a Micii Înţelegerii, sunt îndreptate împotriva Germaniei.

Cele mai dificile probleme pe care le-a avut de rezolvat Marele Stat Major, în timpul şefiei generalului Nicolae Samsonovici, constau în reorganizarea sistemului naţional de apărare şi a structurilor sale, crearea industriei proprii de apărare, pregătirea teritoriului, economiei şi populaţiei pentru război. În această perioadă s-au adoptat o serie de legi în baza cărora organismul militar să se modernizeze structurile şi dotarea.

În perioada 1935-1936 au fost completate anumite componente ale planului de echipare a frontului de vest, în vederea mobilizării preventive şi realizarea complexului de fortificaţii permanente, aprobat de Consiliul Superior de Apărare a Ţării în septembrie 1936. După plecarea sa de la Marele Stat Major în martie 1937 s-a pus în aplicare *organizarea permanentă defensivă a frontului de vest,*document la care a contribuit şi generalul Nicolae Samsonovici.

Pe lângă toate acestea organizarea şi pregătirea armatei pentru luptă au fost printre priorităţile agendei sale de lucru.

Cu toate că fondurile pentru înzestrarea armatei erau reduse, generalul Nicolae Samsonovici s-a îngrijit de motorizarea trupelor astfel că în 1930 s-a înfiinţat primul regiment de „care de luptă" (tancuri) şi un batalion de motomitraliere. Aviaţia şi Marina au cunoscut substanţiale îmbunătăţiri sub raportul organizării, dotării şi a întrebuinţării în luptă.

Calităţile sale de ofiţer de stat major, de comandant şi profesor militar vor fi ampretate în opera sa teoretică formată din conferinţe, studii şi articole[155]. În cuprinsul acestora s-au exprimat idei şi aprecieri de tactică, strategie şi artă militară.

Pentru meritele sale de pe câmpul de luptă a fost decorat cu ordin şi medalii româneşti şi străine precum: *Mihai Viteazul, cl. II-a, Coroana Legiunea de Onoare în grad o ofiţer, şi Crucea de Război.*

Ne asociem aprecierilor exprimate de şefi săi ierarhici şi subliniem că în greaua şi plină de răspundere misiune ce i-a revenit el a răspuns cu demnitate şi a întărit hotărârile şi deciziile luate cu o semnătură care-i onorează memoria.

[155] *Ofensiva – conferinţele X, XI, XII, XI*II (1924), *Defensiva – conferinţele VII, VIII şi IX* (cum se rezolvă o temă tactică. Conferinţele şi aplicaţiuni de tactică generală, vol. I; Defensiva, vol. II, Ofensiva, vol. III, Detaşamente), 1924-1926

Contract încheiat între M.Ap. N., semnat de generalul N. Samsonovici şi uzinele Reşiţa pentru furnizarea de materiale necesare armatei

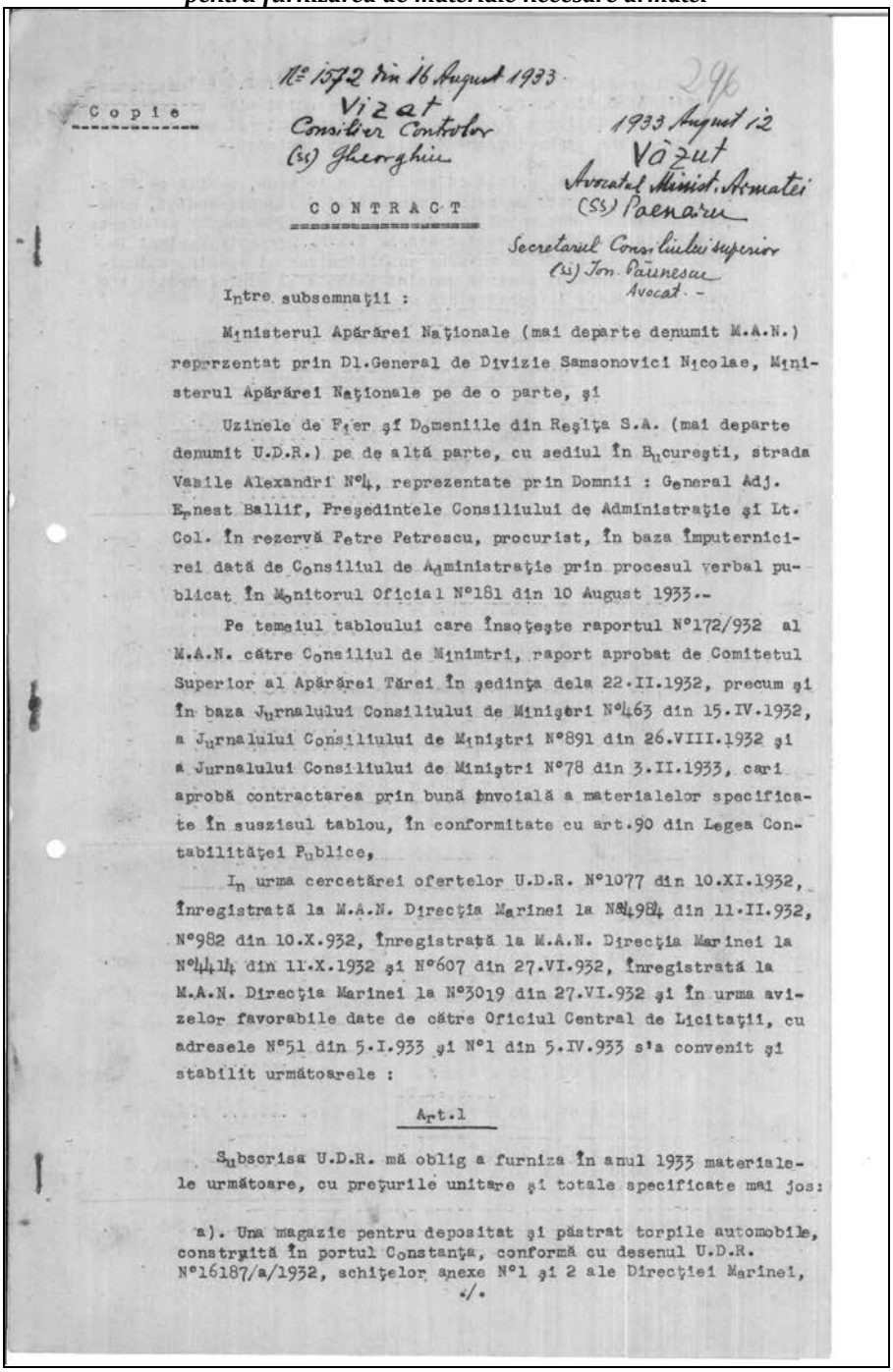

Nr 1572 din 16 August 1933
Vizat
Consilier Controlor
(ss) Gheorghiu

296
1933 August 12
Văzut
Avocatul Ministr. Armatei
(ss) Paenaru

Secretarul Consiliului superior
(ss) Ion. Păunescu
Avocat. -

Copie

CONTRACT

Intre subsemnaţii :

Ministerul Apărărei Naţionale (mai departe denumit M.A.N.) reprezentat prin Dl.General de Divizie Samsonovici Nicolae, Ministerul Apărărei Naţionale pe de o parte, şi

Uzinele de Fier şi Domeniile din Reşiţa S.A. (mai departe denumit U.D.R.) pe de altă parte, cu sediul în Bucureşti, strada Vasile Alexandri N°4, reprezentate prin Domnii : General Adj. Ernest Ballif, Preşedintele Consiliului de Administraţie şi Lt. Col. în rezervă Petre Petrescu, procurist, în baza împuternicirei dată de Consiliul de Administraţie prin procesul verbal publicat în Monitorul Oficial N°181 din 10 August 1933.-

Pe temeiul tabloului care însoţeşte raportul N°172/932 al M.A.N. către Consiliul de Minimtri, raport aprobat de Comitetul Superior al Apărărei Tărei în şedinţa dela 22.II.1932, precum şi în baza Jurnalului Consiliului de Miniştri N°463 din 15.IV.1932, a Jurnalului Consiliului de Miniştri N°891 din 26.VIII.1932 şi a Jurnalului Consiliului de Miniştri N°78 din 3.II.1933, cari aprobă contractarea prin bună învoială a materialelor specificate în susţisul tablou, în conformitate cu art.90 din Legea Contabilităţei Publice,

In urma cercetărei ofertelor U.D.R. N°1077 din 10.XI.1932, înregistrată la M.A.N. Direcţia Marinei la N°4984 din 11.II.932, N°982 din 10.X.932, înregistrată la M.A.N. Direcţia Marinei la N°4414 din 11.X.1932 şi N°607 din 27.VI.932, înregistrată la M.A.N. Direcţia Marinei la N°3019 din 27.VI.932 şi în urma avizelor favorabile date de către Oficiul Central de Licitaţii, cu adresele N°51 din 5.I.933 şi N°1 din 5.IV.933 s'a convenit şi stabilit următoarele :

Art.1

Subscrisa U.D.R. mă oblig a furniza în anul 1933 materialele următoare, cu preţurile unitare şi totale specificate mai jos:

a). Una magazie pentru depositat şi păstrat torpile automobile, construită în portul Constanţa, conformă cu desenul U.D.R. N°16187/a/1932, schiţelor anexe N°1 şi 2 ale Direcţiei Marinei,

+/.

devizul anexat la oferta U.D.R. N°1077 din 10.XI.932 înregistrată la N°4984 din 11.XI.932 şi cu toate condiţiunile şi specificaţiunile din alăturat 1 caest de sarcini technic şi administrativ N°1 care face parte integrantă din acest contract.-

b). Una macara portală cu sarcină de 16 tone, mobilă pe 30 m. cale ferată, fixată pe beton, montată la poligonul Şuditi, construită conform desenului U.D.R. K/XXIII/457/932 anexat la oferta N°982 din 10.X.932, înregistrată la M.A.N. Direcţia Marinei la N°4414 din 11.X.932 şi tuturor condiţiunilor şi specif caţiunilor din alăturatul caet de sarcini technic şi administrativ N°2 care face parte integrantă din acest contract.-

c). Următorul material feros mi anume :

Tablă de oţel moale pentru nave :

203	buc.	de	4000 x 1000 x 4 mm.	25.578	Kgr.
40	"	"	2500 x 1400 x 4 mm.	4.400	"
40	"	"	2500 x 1000 x 4 mm.	3.144	"
40	"	"	1400 x 1000 x 4 mm.	1.776	"
50	"	"	2000 x 1000 x 4 mm.	3.150	"
			TOTAL	38.048	Kgr.
10	buc.	de	4000 x 1100 x 5 mm.	1.730	Kgr.
456	"	"	6000 x 1100 x 5 mm.	118.560	"
86	"	"	6000 x 1100 x 6 mm.	27.000	"
8	"	"	6000 x 1100 x 8 mm.	3.600	"
10	"	"	5200 x 2200 x 10 mm.	11.689	"
20	"	"	3000 x 1900 x 12 mm.	10.752	"
10	"	"	3200 x 2200 x 12 mm.	6.641	"
10	"	"	5000 x 1000 x 6 mm.	2.838	"
40	"	"	2000 x 1000 x 25 mm.	15.720	"
20	"	"	3000 x 1000 x 6 mm.	2.840	"
50	"	"	4000 x 1100 x 10 mm.	17.288	"
50	"	"	2500 x 1100 x 10 mm.	10.803	"
70	"	"	3000 x 1200 x 5 mm.	9.899	"
			TOTAL ...	239.360	Kgr.

Fier colţar.

6000 x 50 x 50 x 6 mm.	242 buc.	6.400	Kgr.
5000 x 100 x 100 x 12 mm.	20 buc.)		
4000 x 80 x 80 x 8 mm.	40 ").....	3.850	"
4000 x 60 x 60 x 8 mm.	20 ")		
5000 x 60 x 60 x 6 mm.	160 buc.)		
5000 x 60 x 60 x 8 mm.	40 ").....	5.640	"
5000 x 55 x 70 x 7 mm.	80 buc.	2.640	"
5000 x 55 x 70 x 7 mm.	40 buc.)		
6000 x 60 x 60 x 6 mm.	60 ").....	3.228	"
	TOTAL	21.758	Kgr.

./.

Fier rotund.- 297

2500 Kgr. de 25 mm. - 40 mm. după alegere.

Conform condiţiunilor enimărate în oferta N°607 din 27.VI.932 înregistrată la M.A.N. sub N°3019 din 27.VI.932 şi specificaţiunilor din alăturatul caet de sarcini technic şi administrativ N°3, care face parte integrantă din acest contract.-

Art.2

Preţurile parţiale şi cel total convenit pentru aceste furnituri sunt :

a). Magazia de torpile automobile specificată la art.1 sub punctul a). ..... Lei 3.397.579,-

b). Macaraua portală specificată la art 1 sub punctul b). ..... Lei 356.118,-

c). Tabla de oţel moale :

38.048 Kg.tablă de 4 mm. a lei 10,50/Kgr. ..... lei 399.504,-
239.360 " " " diferite grosimi peste 4 mm. a lei 9,95 per Kgr. ..... lei 2.381.632,-

Fier colţar :

21.758 Kgr. a lei 8,60 per Kgr. ..... lei 187.119,-

Fier rotund :

2.500 Kgr. d 25-40 mm. după alegere ..... lei 22.500,-

TOTAL metarial fierso ..... lei 2.990.755,-

ceiace pentru întreaga furnitură prevăzută în prezentul contract se urcă la suma totală de lei ..... lei 6.744.452,-
(şease milioane şeapte sute patru zeci şi patru mii, patru sute cinci zeci şi doi lei).-

Aceste preţuri se înţeleg :

a). Pentru magazia de torpile predată complect construită în portul Constanţa .-

b). Pentru macarua portală predată complect montată la poligonul Sudiţi .-

c). Pentru materialul fierso franco în gara Regiţa în vagoane.-

Taxele de timbru şi înregistrare plătibile asupra prezentului contract, precum şi orice alte taxe şi impozite prezente sau viitoare către Stat, judeţ, sau comună, decurgând din executarea contractului de faţă privesc pe U.D.R.-

*/.

Aceste taxe se vor reține în mod proporțional dela fiecare plată parțială în conformitate cu Legea Timbrului Art.15 paragraful 3, comunicat de Ministerul de Finanțe sub N°378243 din 21 Decembrie 932, diferitelor autorități de Stat.-

Art.3

Achitarea sumei de mai sus se va face în conformitate cu dispozițiunile L.C.P. și a legilor bugetare respective prin plăți succesive pe bază de acte de recepții provizorii sau definitive, eliberându-se la datele specificate mai jos ordonanțe de plată și anume :

In anul bugetar 1933/934 :

La 1 Noembrie 1933	20%	adică	lei	1.348.890,-
" 15 Februarie 1934	20%	"	"	1.348.890,-

In anul bugetar 1934/935 :

La 1 Iunie 1934	12%	adică	lei	809.334,-
" 1 Noembrie 1934	13%	"	"	876.778,-

In anul bugetar 1935/1936 :

La 1 Iunie 1935	10%	adică	lei	674.445,-
" 1 Noembrie 1935	10%	"	"	674.445,-

In anul bugetar 1936/937 :

La 1 Iunie 1936	8%	adică	lei	539.556,-
" 1 Noembrie 1936	7%	"	"	472.114,-
		TOTAL ...	lei	6.744.452,-

adică în decursul celor patru ani bugetari.-

Pentru achitarea sumelor de mai sus se vor prezenta acte de recepție provizorie sau definitivă, după cum urmează :

-Pentru materialul fâeros dela art.1 punctul c). se vor prezenta dela prima plată acte de recepție definitivă.-

-Pentru magazia de torpile dela Constanța dela art.1 punctul a). și pentru macaraua portală dela art.1 punctul b)., pentru primele patru plăți se vor prezenta acte de recepție provizorie, iar cu începere dela rata 5-a se vor prezenta acte de recepție definitiă.-

Aceste sume vor putea fi achitate și în mai multe rate în cursul fiecărui semestru, fără a putea însă în nici un caz să se plătească în total mai puțin decât suma prevăzută pentru semestrul respectiv.-

Prețurile prevăzute în contract au fost și rămân stabilite în

./.

moneda ţării, aztfel cum a fost stabilită de Legea Monetară din 7 februarie 1929 publicată în M.O.Nr.30 bis.-

Art.4

M.A.N. de acord cu Ministerul de Finanţe se obligă să prevadă în bugetele M.A.N. pe anii bugetari 1933/934 - 1936/937 inclusiv, sumele necesare pentru acoperirea obligaţiunilor de plată ce rezultă din acest contract conform dispoziţiunilor art.80 din L.C.P.-

Art.5

Condiţiunile ce trebue să îndeplinească furnitura, modul de recepţie, precum şi toate celelalte chestiuni de detalii ce privesc contractul de faţă, sunt stipulate în caetele de sarcini N°1 ; 2 şi 3 anexate la prezentul contract, ce au fost pe deplin şi fără nici o rezervă acceptate de ambele părţi contractante. Aceste caete de sarcini au fost semnate de ambele părţi şi fac parte integrantă din acest contract.-

Art.6

Pentru asigurarea îndeplinirei condiţiunilor şi,obligaţiunilor prezentului contract şi caetelor de sarcini anexate, U.D.R. a depus la semnarea prezentului contract la Cassieria M.A.N. efecte în valoare npminală de lei 674.445,- (Sease sute şeapte zeci şi patru mii patru sute patru zeci şi cinci) ce reprezintă 10% din valoarea totală a furniturei prezentului contract.-

U.D.R. va avea facultatea de a cere înlocuirea garanţiei şi festituirea efectelor depuse în măsura în care va putea constitui drept garanţie în locul efectelor sumele ce i s'ar cuveni dela M.A.N. pentru materialele;livrate şi neachitate, în valoare egală cu valoarea nominală a acestor efecte.-

Cupoanele acestor efecte ajunse la scadenţă în timpul cât vor fi depuse la M.A.N. vor putea fi încasate de U.D.R.-

Art.7

Transportul, modul locul şi epocile predărei materialelor prevăzute în prezentul contract se vor face după cum urmează :

a). Magazia de torpile din Constanţa :

- Termen de livrare, 1 Decembrie 1933, dată când magazia va trebui să fie predată complect construită şi terminată, în portul Constanţa.-

./.

b). Macaraua portală :

- Termen de livrare, 15 Septemvrie 1933 dată când macaraua portală va trebui să fie predată complect montată la poligonul Armatei, Sudiţi.-

c). Materialul fieros :

- După maximum 45 zile dela semnarea prezentului contract U.D.R. va începe a prezenta pentru recepţie calitativă în uzină materialul comandat.-

- Pe măsura recepţiei în uzine şi conform acordului ce se va stabili între M.A.N. Direcţia Marinei, şi U.D.R., materialele recepţionate vor fi expediate la Arsenalul Marinei, Galaţi, şi Santierul Naval T-S e v e r i n, după indicaţiunile Comisiunei de Recepţie a M.A.N., astfel ca întreg materialyl fieros comandat prin prezentul contract să fie expediat complect în maximum 4 luni dela semnarea contractului la locurile indicate mai sus şi unde se cor face predările definitive.-

Art.8

Materialele ce formează obiectul prezentului contaact vor fi confecţionate şi supuse recepţiei în faţa unei Comisiuni de Recepţie a M.A.N. asistată de un delegat al O.C.L. în uzinele U.D.R.-

Recepţia se va face la cererea U.D.R., M.A.N. obligându-se a nu cauza întârzieri în livrarea materialelor de către U.D.R. prin netrimiterea la timp a Comisiunei de Recepţie.-

U.D.R. are dreptul de a prezenta materialele, la recepţie, şi înainte de datele prevăzute la art.7.-

Art9

In cazul când U.D.R. va întârzia cu predarea către Comisiunea de Recepţie a materialelor menţionate, M.A.N. va avea dreptul ca pe lângă rezilierea contractului prevăzută la art.37 din caetul de sarcini administrativ (model tip), să aplice penalităţile prevăzute mai jos :

U.D.R. va plăti M.A.N. pentru fiecare săptămână de întârziere o penalitate de 0,05 % calculată asupra valoarei materialelor întârziate, cu începere dela a 5-a săptămână de întârziere U.D.R. va plăti M.A.N. o penalitate de 0,1 % pe săptămână.-

Art.10

Cazurile de forţă majoră sunt cele limitativ prevăzuta la cae-

./.

tele de sarcini tip al O.C.L. Ele trebuesc aduse la cunoştinţa M.A.N. în conformitate cu prescripţiunile acestuia.-

Cazurile de forţă majoră neanunţate în termen de 10 zile dela producerea lor, nu vor putea fi luate în consideraţie rămânând în seama U.D.R. orice riscuri saur äspunderi ce ar rezulta din ele.-

U.D.R. nu are dreptul de a transmite sau concesiona acest contract, nici în total nici în parte decât cu autorizaţiunea scrisă a M.A.N. dată conform dispoziţiunilor art.106 din L.C.P..-

Art.11

U.D.R. acceptă fără nici o rezervă toate condiţiunile, sancţiunile şi penalităţile stipulate în acest contract şi caet de sarcini.

In caz de neîndeplinirea oricăreia din clauzele prezentului contract sau acelora prevăzute în caetul de sarcini, contractul se reziliază pe deplin drept, fără somaţiune, punere în întârziere sau chemare în judecată, numai în favoarea M.A.N., fără ca U.D.R. să poată prevala de această reziliere şi în acest caz garanţia depusă conform art.6 de mai sus va rămâne în mod definitiv M.A.N.,,iar penalităţile calculate, ce ar trece peste quantumul garanţiei precum şi orice alte daune rezultând din neexecutarea contractului, se vor urmări de către .M.A.N. asupra oricăror bunuri mobile sau imobile alef urnizoarei.-

M.A.N. îşi rezervă totuşi dreptul de a cere executarea contractului plus daune suferite, dacă va crede de cuviinţă.-

Art.12

Subsemnata U.D.R. declar că toate condiţiunile şi clauzele conţinute în prezentul contract şi caete de sarcini anexate sunt considerate esenţiale şi au fost stabilite şi acceptate de comun acord.-

Modificarea atât a contractului cât şi a caetelor de sarcini, sau renunţarea la pactul comisoriu, nu vor putea fi deduse din nici un act al autorităţei militare şi nici din împrejurări de fapt pe cale tacită.-

Modificările contractului vor fi făcute numai în conformitate cu L.C.P., referitoare la încheerea contractelor şi caetelor de sarcini.-

Art.13

Pentru orice diferend rezultat din executarea contractului de faţă, părţile contractante de comun acord aleg competinţa instanţelor judiciare din Bucureşti.-

./.

- 8 -

M.A.N. face alegere de domiciliu la Serviciul Contenciosului M.A.N. iar U.D.R. în București str.Vasile Alexandri Nº4.-

Făcut în dublu exemplar astăzi 9 Septembrie 1933 luând fiecare parte câte un exemplar.-

MINISTRUL APARAREI NATIONALE
General de Divizie /ss/Samsonovici

UZINELE DE FIER SI DOMENIILE DIN RESITA S.A.

DIRECTORUL MARINEI
C.Amiral /ss/ Bucholtzer C.

General /ss/ Ernest Ballif

Lt.Col. /ss/ P.Petrescu

Avocatul Minist.Ap.Naţionale
/ss/ Vorgil Damian

Nº 7731
din 9 Sept.1933.-

p.conformitate

(A.M.R., *fond 950*, dos. 162, f.296-299)

Raportul ministrului apărării general N. Samsonovici către primul ministru Iuliu Maniu privind nevoia dezvoltării industriei naţionale de război

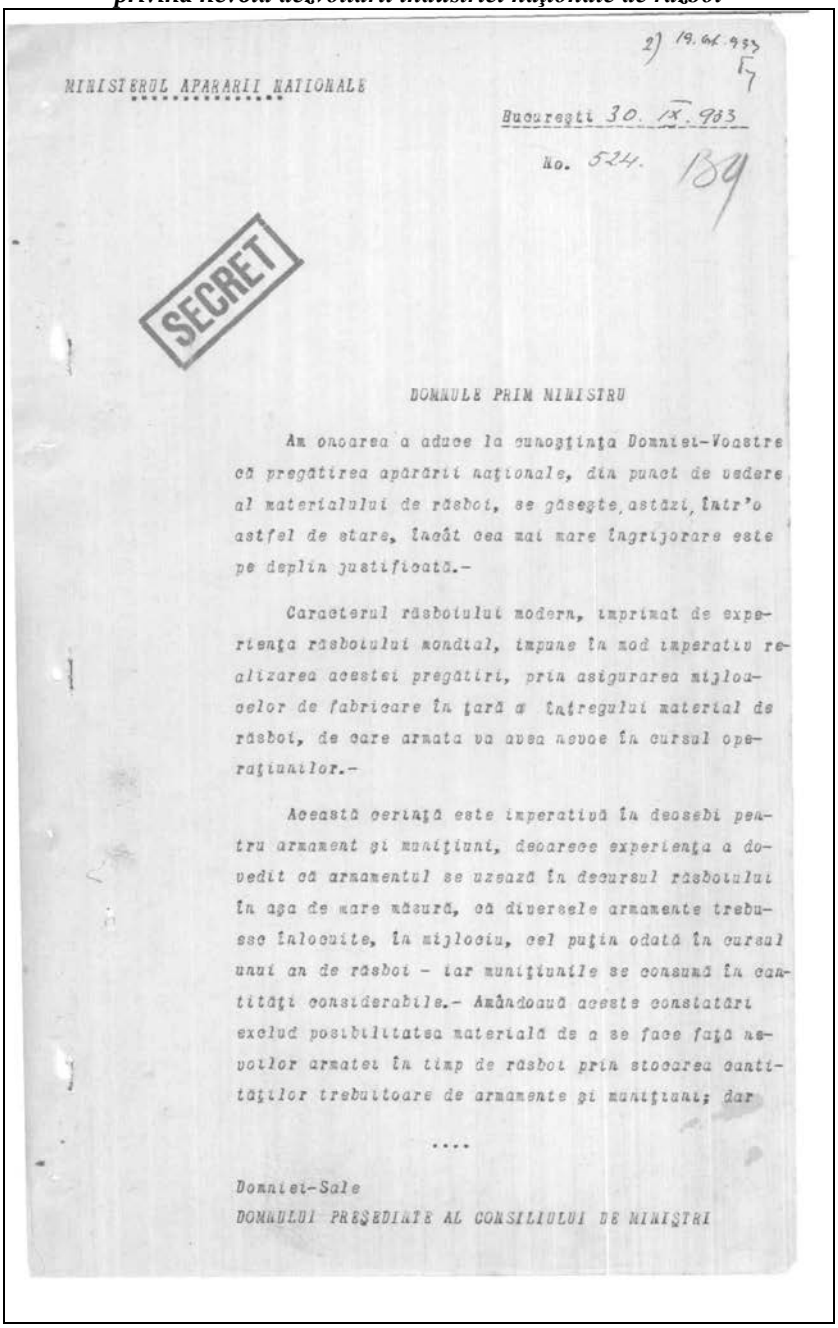

2) 19.VI.933
F 7

MINISTERUL APARARII NATIONALE

Bucuresti 30. IX. 933

No. 524. 189

SECRET

DOMNULE PRIM MINISTRU

Am onoarea a aduce la cunoştinţa Domniei-Voastre că pregătirea apărării naţionale, din punct de vedere al materialului de război, se găseşte, astăzi, într'o astfel de stare, încât cea mai mare îngrijorare este pe deplin justificată.-

Caracterul războiului modern, imprimat de experienţa războiului mondial, impune în mod imperativ realizarea acestei pregătiri, prin asigurarea mijloacelor de fabricare în ţară a întregului material de război, de care armata va avea nevoe în cursul operaţiunilor.-

Această certitudine este imperativă în deosebi pentru armament şi muniţiuni, deoarece experienţa a dovedit că armamentul se uzează în decursul războiului în aşa de mare măsură, că diversele armamente trebuesc înlocuite, în mijlociu, cel puţin odată în cursul unui an de război - iar muniţiunile se consumă în cantităţi considerabile.- Amândouă aceste constatări exclud posibilitatea materială de a se face faţă nevoilor armatei în timp de război prin stocarea cantităţilor trebuitoare de armamente şi muniţiuni; dar

....

Domniei-Sale
DOMNULUI PREŞEDINTE AL CONSILIULUI DE MINIŞTRI

chiar dacă această posibilitate materială ar exista, întrebuinţarea ei nu ar fi de adoptat, deoarece tot experienţa războiului a dovedit că evoluţia rapidă a technicei cauzează, chiar în timpul războiului, cerinţe noui pentru caracteristicile esenţiale ale materialelor şi chiar cerinţe de materiale noui, cari pe de o parte vor impune fabricarea de materiale noui, iar pe de alta vor face neutilizabile stocurile enorme realizate cu jertfe istovitoare.-

De aceia, pentru pregătirea apărării naţionale din punct de vedere al materialului de război, criteriul enunţat mai sus este astăzi ajezat la rangul de doctrină, potrivit căreia, armatele sunt dotate din timp de pace cu armamentul şi muniţiunile strict necesare, în cantităţi raţional stabilite cari constituesc "stocul de siguranţă" destinat a face faţă dela început operaţiunilor de război, până în momentul când industriile din ţară - singurele cari constituesc baza reală a pregătirei - ajung a se adapta producţiunei necesare operaţiunilor ulterioare.-

Această doctrină este aplicată de toate statele, fără excepţiune, cu deosebirile de adaptare cari derivă în mod firesc din deosebirile de potenţial industrial, de potenţial financiar şi în deseb de resurse naturale ale fiecărei ţări.- Aplicarea ei este făcută peste tot cu mari sacrificii financiare, precum şi cu subordonarea întregei politici industriale a statului respectiv, confirmându-se astfel imensa importanţă pe care o are pentru existenţa unui stat pregătirea apărării sale din punct de vedere al materialului de război.-

Un interes deosebit pentru noi prezintă examinarea acestei aplicări în ţări cari s'au găsit după război în situaţiuni similare cu acelea dela noi, ale căror resurse naturale sunt comparabile cu acelea ale ţării noastre,

141

şi a căror situaţiune geografică şi politică expune existenţa statului respectiv şi impune grijă de apărare în măsură asemănătoare cu ale noastre, cum este de pildă cazul Poloniei.-

* * *

Polonia s'a găsit în anii imediat după războiu într'o situaţiune comparabilă cu a noastră din punctul de vedere al materialului: material şi muniţiuni foarte felurite, şi foarte uzate; nici o industrie de războiu în ţară, dar posedând puternice industrii grele ale fierului.-

In mijlocul greutăţilor inerente aşezării unui stat nou, polonezii au ajuns totuşi, încă de acum 9 ani, să-şi formeze ferma convingere că singura cale sănătoasă de asigurare a pregătirei apărării naţionale din punct de vedere al materialului de războiu, este fabricarea în ţară a acestui fel de material.-

Astăzi, după 9 ani de muncă grea şi perseverentă, Polonia posedă o industrie de războiu completă, care lucrează în plin, şi care se preocupă de montarea paralelă a fabricaţiunilor de pace şi de crearea de debuşeuri peste graniţă, ceace justifică prezumţia că stocurile de siguranţă sunt pe punctul de a fi împlinite.-

La Varsovia se găseşte :

un formidabil Arsenal de reparaţiuni, cu secţiuni complecte de mecanică, de armurărie, de artilerie, de optică, de rotărie şi montaj în care s'au reparat radical - şi se continuă - armele de tot felul, tunurile - mai puţin ţevile, aparatele de ochire inclusiv unificarea lor, chesoanele inclusiv unificarea lor, într'un cuvânt tot armamentul armatei ; ca el mai sunt create pe teritoriu trei arsenale, cari complect montate, stau închise, gata a fi puse în funcţiune la războiu ; fiecare posedă pentru mobilizare câte trei trenuri de reparaţie

143

de import prohibitive.- Această realizare şi aceste măsuri au au lipsit să provoace violente atacuri în Parlament justificate din toate punctele de vedere reprezentate de cei cari le-au dat, dar autoritatea militară a dovedit că cele 20.000 de automobile cari circulă în Polonia, fiind de 180 de mărci diferite, vor constitui în timp de război un cimitir - şi măsurile menţionate destinate a asigura din acest punct de vedere apărarea naţională au fost adoptate ;

o fabrică de telefoane şi de posturi de emisiune şi recepţie radiofonice.-

In alte localităţi :

o fabrică cu mare debit de arme şi de pistoale automate la Radom, care fabrică în plus revolvere pentru toate serviciile de stat armate, şi bicicletele a căror plasare este impusă în toate serviciile de stat sau în legătură cu statul şi protejată prin taxe vamale prohibitive;

un mare grup de fabrici de pulberi şi de explosivi de tot felul, la Pionki ;

o fabrică de explosivi la Sochaczew ;

o fabrică completă de muniţiuni de artilerie şi infanterie, cu mare debit, la Skarzysko ;

o fabrică de tunuri şi obuziere de toate calibrele şi de muniţiuni complete de artilerie la Starakovice ;

o fabrică de măşti contra gazelor şi de aparate de protecţie la Radom ;

o fabrică de cărbune activ la Zegrze ;

o fabrică de capacitate formidabilă de produse azotice la Tarnow ;

 144

gase fabrici de cabluri telefonice şi electrice în diferite localităţi ;

un ansamblu de fabrici de produse chimice ;

o industrie aeronautică pe care o cunoaştem îndeajuns prin comanda recentă de avioane primită dela Statul Român ;

în sfârşit fabrici în directă legătură cu industriile de război, cari au fost create sau reorganizate prin şi în scopul deservirei acestor industrii, dar cari paralel constituesc industrii de pace menite să completeze armonic ansamblul industrial al Poloniei.-

S'a realizat în Polonia o operă uriaşă, care impune admiraţie.-

Isvorâtă din hotărârea dârză de a asigura apărarea naţională cu orice preţ, industria de război polonezâ a generat, prin forţa lucrurilor, nenumărate industrii aservite sau înrudite, cari au mărit pe toate tărâmurile industriale potenţialul economic al ţărei, dându-i posibilitatea să se aşeze convenabil în ritmul economic autarhic impus astăzi tuturor ţărilor de o lege fatală pe care voinţa oamenilor se dovedeşte neputincioasă de a o înfrânge.-

S'a dovedit astfel că industriile de război, cari se creează foarte greu şi costă foarte scump, dau ţărei de două ori cheltuelile facute ; odată asigurând apărarea naţională şi a doua oară promovând prin forţa lucrurilor ansamblul industriilor de pace ale ţărei.-

S'a dovedit că nu este adevărată credinţa răspândită în unele părţi, că industriile de război sunt astăzi apanajul ţărilor cari le-au moştenit dinainte sau din timpul războiului, şi această dovadă reese limpede comparând industriile de război Cehoslovace şi cele Polone.-

Armata polonă are astăzi stocul de siguranţă, armament şi muniţiuni, în perfectă stare de întrebuinţare şi aproape

145

complect, şi în caz de conflict armat, o industrie de război completă va asigura furnizarea frontului de luptă cu întreg materialul de război necesar.

* * *

Trecând la examinarea situaţiunei dela noi, contrastul este isbitor.

Stocul de siguranţă nu există.

Armamentul, în totalitatea lui, are nevoe de reparaţiuni radicale ; majoritatea lui nu este întrebuinţabil în starea în care se găseşte astăzi;- Muniţiunile de asemenea.

Industrii de război nu există.

Stabilimentele de artilerie, Pyrotechnia, Pulberăria şi Arsenalul, industrii de război în miniatură, nu mai sunt decât clădiri şi maşini lipsite de viaţă; ele nu mai cunosc şi nu mai sunt capabile să efectueze fabricaţiunile ce executau odinioară.-

Această situaţiune este tragică prin aceea că pentru înlăturarea ei este nevoe nu numai de bani şi muncă intensă, dar şi de timp, în care armata rămâne mai departe în neputinţă de a asigura apărarea ţării.-

Cu atât mai mult se impune a se recurge la orice sacrificii şi măsuri excepţionale, pentru a îndrepta în timpul cel mai scurt această stare de lucruri.-

* * *

Informaţiunile culese în Polonia, asupra mijloacelor întrebuinţate în această ţară pentru a ajunge la realizările minunate arătate mai sus, se pot rezuma astfel :

1/. S'a lămurit în mod indiscutabil, încă de acum zece ani, că experienţa războiului mondial impune, imperativ, pentru pregătirea apărării naţionale din punct de vedere

146

al materialului, aplicarea exclusivă a unui singur mijloc- acela al creerei cu orice preţ al industriilor de război ;

2/. S'a lămurit că această creare este foarte grea, cere foarte mult timp, cere foarte mulţi bani, şi cere cu atât mai mulţi bani, cu cât timpul de care se dispune e mai scurt - dar că incomparabil mai scump costă procurarea materialului de război de peste graniţă, fără ca totuşi cu el să se poată asigura apărarea naţională ;

3/. Hotărâtă să trăiască, Polonia, a subordonat toată viaţa ei interioară necesităţei de a se apăra, şi în consecinţă de a-şi făuri instrumentul de apărare.-

In ce măsură s'a manifestat această hotărâre se vede din examinarea bugetelor armatei pe zece ani în urmă, cari reprezintă în fiecare an, peste o treime din bugetul general al statului.-

4/. Concepţia menţionată asupra pregătirei materialului, a determinat conducerea militară să destine anual mai mult de jumătate din bugetul armatei pregătirei materiale a războiului şi anume împlinirea stocurilor de siguranţă prin crearea de industrii de război.-

5/. S'a încredinţat sarcina realizărei industriilor de război unui organ unic, a cărui organizare interioară a rămas fluidă (termen întrebuinţat) adică i s'a acordat facultatea de a se adapta mereu nevoilor de organizare dovedite de activitatea desfăşurată, pentru a nu-l anchiloza în forme organice create apriori, şi deci teoretice. Astăzi încă această organizare nu este definitiv cristalizată.-

6/. Prima mare dificultate de învins, a fost falanga furnizorilor, totdeauna flancaţi de sprijine politice, interne şi externe, şi cari negreşit asaltau departamentul cu oferirea serviciilor lor pentru deservirea apărărei naţionale.- Cu foarte mari greutăţi, şi numai cu sprijinul hotărât al conducerii superioare, departamentul a reuşit să alunge formidabila falangă de ofertanţi, şi a putut croi în linişte un

 147

plan simplu de lucru, dupe care a luat el iniţiativa realizărilor de efectuat, apelând pe căile legale la furnizorii calificaţi, sau indicaţi de planul adoptat.- Se afirmă că a fost cea mai mare luptă ce a avut de dat şi de câştigat departamentul.-

7/.A doua dificultate mare a fost lipsa de experienţă în fabricaţiuni de războiu.- A cumpărat-o progresiv: prin contracte de fabricaţiune în ţară cu uzine străine; prin contracte de furnitură parte în ţară parte în străinătate, trimiţând în străinătate comisiuni de recepţie mari, de ofiţeri şi ingineri aleşi, a căror misiune principală era însuşirea experienţei respective, şi prin stagii în stabilimente de specialitate din ţări aliate, obţinute tot în virtutea acestor comenzi; prin cumpărări de brevete condiţionate de organizarea instalaţiunilor şi de îndrumarea fabricaţiei, până la introducerea ei la elementele indigene.-Într'un cuvânt, prin toate mijloacele cari puteau deservi în modul cel mai eficace ţelul propus.-

8/.Ulterior, au păşit la formarea în interior, a personalului de specialitate, în laboratorii foarte bogat dotate.-

9/.Dupe o primă perioadă de centralizare în timpul căruia şi-au creat personalul tehnic, perioadă care a durat circa 5 ani, au dat o largă autonomie industriilor create, şi astfel din anii 1928 - 1929 cele mai de seamă industrii de războiu, create de stat, au devenit societăţi comerciale, libere în funcţionarea lor, dar sub controlul imediat al departamentului, şi rămânând integral proprietatea statului.-

Tot sub controlul imediat al departamentului se găsesc şi industriile în cari statul are numai o parte din capital.-

Industriile cari deşi intim legate de interesele apărării naţionale, dar sunt total particulare, sunt strâns controlate prin distribuirea comenzilor.-

S'au păstrat mai departe şi se vor păstra totdeauna,

 148

sub administraţie exclusiv militară, dar tot autonomă, industriile de reparaţiuni, de refaceri, şi de asamblare de elemente, în parte venite dela industrii private.-

10/. Astăzi desvoltarea este completă.- Toate fabricaţiunile de mult puse la punct, au căpătat toate perfecţionările dorite.- Faza în care se găsesc institutele de cercetări technice militare este aceia a stabilirei materialelor substituante pentru a recurge la ele la mobilizare.-

11/. Tot ansamblul industriilor merge, fără sguduiri, într'un ritm comandat de satisfacerea nevoilor armatei, în cadrul bugetar fixat.- Acest cadru însă este garantat cu toată puterea conducerii militare superioare - existând ca o axiomă convingerea generală, că o maşină industrială nu poate da randament decât sub scutul unei funcţionări continui care trebue asigurat cu orice preţ.- Impresia generală care se degajează din contemplarea tuturor acestor fabrici în mers, este că conducătorii dela Ministerul Armatei sunt în permanenţă stăpâniţi de preocuparea că războiul poate începe mâine.-

12/. Toate nevoile de achiziţie, de transformare, de reparare şi de întreţinere de material de război, ale armatei polone, nu se satisfac decât prin Departamentul Industriilor de Război, care le distribue industriilor respective din ţară, potrivit preocupărilor sale de întreţinere a lor şi care nu se mai adresează astăzi afară din ţară decât pentru materiale cari constitueso creaţiuni technice pe cari trebue să şi le însuşească armata şi industria de război indigenă.- Aceiaşi normă se aplică pentru maşini industriale, cari în cea mai mare parte se fabrică în fabricile de maşini create tot în vederea războiului.-

13/. Preocupările de întreţinere a industriilor de război pentru termenul apropiat când armata va avea stocurile de siguranţă complecte, a deschis seria creaţiunilor paralele

179

de fabricaţiuni de pace în fabricile de material de război, şi crearea unui organ special pentru plasarea materialului de război în ţările străine.-

* * *

Cercetând paralel mijloacele şi procedeurile întrebuinţate de noi se constată :

1/. Cu toate că Marele Stat Major încă din anul 1927 a arătat prin numeroase rapoarte, memorii şi dări de seamă anuale, necesitatea industriilor de război, şi a cerut înfiinţarea lor, aceste cereri au rămas fără efect.-

Personal am întocmit, în calitate de Sef al Marelui Stat Major, şi am prezentat I. Regenţe în Ianuarie 1930 un memoriu prin care am arătat inexorabila necesitate a industriilor de război, şi am cerut inzistent înfiinţarea lor.-

Lipsa de efect a acestor cereri dovedeşte că ne-a lipsit o convingere generală şi profundă a acestor necesităţi.-

Abia în timpul din urmă ne-am lămurit toţi, şi în mod indiscutabil, că experienţa războiului mondial impune, imperativ, pentru pregătirea apărării naţionale din punct de vedere al materialului, aplicarea exclusivă a unui singur mijloc, acela al creerei cu orice preţ al industriilor de război.-

2/. Această convingere a existat oarecum şi în trecut, însă sub o formă teretică şi superficială, ceace ne-a determinat să presupunem că crearea de industrii de război este foarte uşoară, se poate face imediat, şi nu cere bani decât pentru clădiri şi magini.-

3/. Aceiaşi mentalitate a fost cauza şi a totalei neluări în consideraţiune a industriilor de război, la stabilirea bugetelor pe toţi anii scurşi dela război încoace.- Şi astfel, paralel cu eforturile financiare eroice cari se făceau în Polonia, pentru dotarea armatei prin crearea industrii-

150

lor de război, la noi nu s'au destinat nici sumele necesare pentru ţinerea învîţată a micilor stabilimente de artilerie ce posedam, şi cari ne-ar fi conservat personalul format şi cunoaşterea fabricaţiunilor respective.-

Astăzi nu mai ştim să fabricăm cartuşe, deşi posedăm o Pyrotechnie de dimensiuni apreciabile, căci ea ruginesţe stând ; nu mai ştim să fabricăm pulberi, deşi posedăm o Pulberărie completă ; nu mai ştim să reparăm puştile şi tunurile, deşi avem un Arsenal mai mare decât cel din Varşovia.

Câte-şi trele stabilimentele de artilerie de mai sus, mândria armatei noastre în România Mică, sunt astăzi, în România Mare, cimitire de maşini, organe parazitare, socotite ca o povară pentru Stat.-

* * *

Din comparaţia celor două conduite schiţate mai sus, reese căile ce ni se impun a urma, pentru a ieşi din starea de extremă îngrijorare de astăzi.-

La începutul acestui an, din Înalt Ordin al M.S. REGELUI, Ministrul Apărării Naţionale a determinat măsurile potrivite de luat pentru a se amorsa imediat introducerea celor mai necesare fabricaţiuni de război în ţară - măsuri cari au fost concretizate sub forma unui program minimal de realizări imediate, adoptat de Consiliul Superior al Oştirei, şi aprobat de M.S. REGELE, şi care constitue de atunci linia directoare a activităţii M. A. N. pentru pregătirea apărării din punct de vedere al materialului ; această directivă este perfect în cadrul doctrinei formulată la începutul acestui raport.-

Lipsa noastră de experienţă fiind totală, pentrucă am pierdut-o şi pe aceia pe care o posedam, va trebui s'o cumpărăm, urmând exemplul polonez, în special utilizând contractele ce avem cu uzinele din străinătate - şi acest lucru

 157

este prevăzut în programul minimal, iar tratativele cu uzinele respective sunt în curs.-

Găsim la polonezi o confirmare prețioasă a principiului adoptat de noi prin programul minimal, de a ne feri de realizări mari dela început, ci de a ne mărgini la realizări imediate pe scară mică, pentru a câștiga experiența care ne lipsește și pentru a ne forma personalul specializat.-

In special va trebui să folosim experiența polonează pentru a ne convinge de importanța acestui personal, care nu se poate improviza, a cărui formare cere timp și de asemenea mulți bani.- Sub acest raport, în special, va trebui să judecăm compunerea comisiunilor de recepție ce trimitem la uzinele străine și numărul membrilor lor, și această judecată va trebui să poată fi făcută independent de situațiunea fondurilor la articolul bugetar respectiv.-

Aceste prime realizări se confirmă de asemenea că trebuesc să fie făcute, în general, sub regim centralizat, mai ales acolo unde - cum este cazul muniționilor și reparațiunilor - posedăm stabilimente cari constituesc mari investițiuni, și cari nu așteaptă decât să li se dea viață prin lucru.- Va trebui să ne ferim de gregala care numai la noi s'a făcut, de a da de pildă să repare afete sau ghesoane industria privată!

Această primă etapă a realizărei industriei de răsboi se poate perfect realiza în cadrul hotărât de programul amintit.-

Peste 3-4 ani, va veni timpul unei a doua etape de amplificări la care vom păși pe un teren pe care-l vom stăpâni prin propriul nostru personal.-

Experiența polonează ne dovedește însă, că nimic nu se poate realiza, dacă nu se respectă cu strictețe o linie financiară cel puțin constantă dacă nu crescândă. Industriile nu pot trăi, și cu atât mai puțin se pot crea, sub un regim

152

financiar ca cel de azi dela noi.- Va trebui considerat capitolul industriilor de război ca un capitol intangibil, de pus înaintea capitolului datoriei publice chiar, pentru că de el depinde apărarea naţională şi deci existenţa însăşi a ţării.-

Tot secretul operei imense realizată în Polonia, rezidă aci.-

La adăpostul acestei linii rigide financiare, organele de resort militare, vor putea realiza începuturile micei de industrii de război strict necesare din prima etapă menţionată.- Pentru aceasta va mai fi încă necesar să se înlăture, pe cale de organizare şi regulamente toate piedicile de ordin administrativ, cari astăzi paralizează mersul serviciilor.-

In concluziune experienţa poloneză arată că realizările obţinute cu privire la înzestrarea materială a armatei şi crearea industriilor de război în ţară se datoresc, în primul rând, impulsului venit din partea Mareşalului Pilsuski şi care impuls se traduce în fapt prin obligaţia impusă guvernelor care s'au perindat la cârma ţării, de a urma întocmai programul întocmit şi aprobat de dânsul.-

Fără acest impuls, şi fără această continuitate, nu este posibil să se realizeze o industrie de război, care, pentru a fi dusă la bun sfârşit, cere două lucruri: bani şi timp.-

* * *

Sub lumina expunerilor de mai sus, aşezarea metodică a înfăptuirilor minime imediat necesare- şi cari se încadrează şi în programul nostru de realizări imediate, însuşit de Consiliul Superior al Apărării Naţionale şi aprobat de M.S. REGELE -se prezintă astfel în linii foarte generale :

1/.Introducerea la Regiţa, prin utilizarea contractului

113

Skoda, a fabricaţiunei materialului de artilerie şi a transformărei ţevilor de tunuri vechi.-

2/.Introducerea la Cugir, prin utilizarea contractului Zbrojovka, a fabricaţiunilor puştilor-mitraliere, şi a fabricaţiunei alamei sub formă de degetare, rondele şi bare.-

3/.Reorganizarea şi punerea în mişcare a Arsenalului Armatei pentru reparaţiunea materialului, în toate elementele sale constitutive.

Atelierul de artilerie să aibă debit de reparaţie 1 tun pe zi, ceace va permite repararea întregului material, în 6 ani, cu o cheltuială de 60 milioane anual.

Atelierul de armurărie, cu o capacitate de 300 arme şi 10 mitraliere sau puşti - mitraliere pe zi, va putea repara întregul existent în 8 respectiv 7 ani cu o cheltuială de 72 milioane anual.-

Arsenalul nostru, mai mare decât cel din Varşovia, va efectua astfel lucrări de circa 130 milioane anual (faţă de 260 milioane cât execută cel din Varşovia).

4/.Pyrotechnia să fie pusă în mişcare prin utilizarea contractului Zbrojovka, pentru a începe fabricaţiunea cartuşului de 7,92, progresiv până la un debit de 300.000 cartuşe pe zi, care nu va putea să fie atins decât în trei ani cu o cheltuială anuală de 375 milioane lei.- In acest fel se va putea realiza în 5 ani stocul de siguranţă pentru puştile-mitraliere şi mitralierele transformate ce vom avea atunci.-

5/.Pyrotechnia Armatei, în clădirile de jos (aşa zisa Pyrotechnie Nouă), să fie organizată cu maşinile ei, cu cele luate dela Arsenal, şi cu altele de complectare, pentru a fabrica, prin utilizarea contractului Skoda, părţile metalice ale muniţiunei de artilerie, la un debit atins progresiv timp de trei ani de 600 bucăţi de diverse calibre pe zi.-

Acest debit, va permite, ţinând seamă de muniţiunea

existentă, să se realizeze stocul de siguranţă în zece ani, cu ocheltuială anuală de 900 milioane lei.

6/. Să se organizeze, prin utilizarea contractului Skoda, o instalaţiune de ateliere pyrotechnice cu un debit de 2000 proectile pe zi, destinate a deservi, acum, cu un sfert din acest debit producţia Pyrotechniei, iar la mobilizare producţia de corpuri de proectile a industriei private.

Aceste ateliere trebuesc instalate într'o pădure de cel puţin 300 Ha. întindere, şi care va fi hotărâtă de Marele Stat Major .

Costul instalaţiunilor se estimează la circa 200 milioane lei.

7/. Să se construiască un depozit nou de muniţiuni -în o pădure hotărâtă de Marele Stat Major - cu o capacitate de circa 2 milioane proectile , al cărui cost se estimează la 320 milioane lei.

8/. Pulberăria Armatei să fie pusă în stare de fabricaţiune şi să fabrice, prin utilizarea contractului Skoda, pulberile şi explozivii necesari Pyrotechniei Armatei cum s'a arătat . Costul fabricaţiunei este coprins în costul muniţiunilor respective .

9/. Regenerarea muniţiunei franceze să se facă exact după metodele adoptate în armata Polonă, în instalaţiuni adequate, aşezate pe terenul vecin Pyrotechniei Nuoi, dinspre comuna Militari, care trebue achiziţionat sau rechiziţionat în acest scop - cu un debit de 2000 proectile pe zi, ceace permite regenerarea întregului stoc în 6 ani, cu o cheltuială totală de 300 milioane lei pe an .

10/. Chestiunea măştii militare de protecţie trebue soluţionată cât mai curând , adoptând cea mai bună mască actualmente în serviciu şi introducând imediat fabricarea ei în ţară . Fabrica pe care o au Polonezii la Radom , cu un debit de 100.000 măşti pe an , care poate fi crescut la 200.000 fără mari amplificări, a co-

157

stat 32 milioane lei şi costul de fabricaţiune al măştei este de 700 lei.-

11/.Fabrica de cabluri pe care dorim să o înfiinţăm întâmpină mari dificultăţi, din cauză că nimeni nu voeşte să rişte fără asigurări pe cari le socoteşe oneroase faţă de condiţiunile oferite.- Din informaţiunile culese în Polonia reese că şi cablul telefonic va trebui fabricat la început tot în cadrul unei mici fabrici militare - a cărei instalare se estimează la circa 40 milioane lei, iar producţia anuală la 20 milioane lei.-

* * *

Punerea imediată în mişcare a programului schiţat mai sus, care în liniile lui mari nu este decât o concretizare a programului de realizări imediate menţionat, cere la completa lui înfăptuire o cheltuială regulată de 1.795 milioane anual, în afară de ratele contractelor actuale Skoda şi Zbrojovka.

Până atunci, investiţiunile iniţiale şi mersul progresiv al introducerii fabricaţiunei, pot fi satisfăcute cu circa 100 milioane lunar, timp de un an şi jumătate, dela care înainte până la trei ani, această cotă trebue să crească progresiv până la circa 150 milioane lunar.

Cu aceste cheltueli, se introduce în ţară ciclul aproape întreg al fabricaţiunilor de război, referitor în special la armament şi muniţiuni.-

Se desăvârşesc în 3-4 ani fabricaţiunile respective şi se formează complect, cu ajutor technic străin, personalul technic şi mâna de lucru calificată naţională şi în acelaşi timp se realizează aproape jumătate din stocul de siguranţă.-

Se creează posibilitatea ca atunci, prin proprii mijloace, şi în deplină cunoştinţă de cauză, să se treacă la a doua etapă a pregătirei, prin instalarea în regiunile

156

alese de Marele Stat Major, a fabricilor de mare capacitate cerute de nevoile războiului.-

Căci trebue bine precizat: fabricaţiunile cuprinse în programul citat sunt departe de a răspunde, cantitativ, la nevoile reale ale apărării naţionale.-

Aceste nevoi cer de exemplu pentru cartuşe de infanterie o capacitate de producţie de 8 milioane pe zi, şi programul propus prevede 300.000, adică a 27-a parte, iar pentru proectile 33.000 pe zi în loc de 600, adică a 55-a parte

Programul propus este constituit din ateliere de capacitate redusă, aşezate în vechile stabilimente şi în fabricile existente ca Reşiţa, pentru a se economisi timp şi bani utilizând clădiri şi instalaţiuni existente, spre a ajunge cât mai de grabă la finele primei etape, al cărei rost bine determinat a fost arătat mai sus.-

La finele acestei etape rămânem liberi să apreciem, în funcţie de nevoi şi de posibilităţi financiare, fizionomia ce trebue să capete continuarea pregătirei, a cărei intensitate nu va mai depinde decât de sumele ce vom voi să destinăm acestui scop, partea grea şi care cere înainte de toate timp, fiind pe deplin rezolvată.-

In rezumat din expunerea precedentă reese că :

Pregătirea apărării noastre naţionale din punct de vedere al materialului de război se găseşte astăzi într'o stare care impune extremă îngrijorare.-

Gravitatea acestei situaţiuni, se reliefează prin compararea ei cu aceia a celorlalte state, şi în deosebi a statelor vecine şi aliate.- Această comparaţiune obligă conducerea statului, răspunzătoare de asigurarea apărării ţării, să procedeze la măsuri imediate pentru a o realiza.

- 19 -

157

Aceste măsuri nu sunt de căutat, ci de adoptat acelea aplicate de ţările cari şi-au îndeplinit cu succes misiunea sub acest raport, şi cari se impun prin prestigiul rezultatelor căpătate.-

Ele s'au arătat detaliat şi se formulează astfel :

1/. Să se pună, începând de acum, la dispoziţiunea Ministerului Apărării Naţionale, lunar, suma de una sută milioane lei, timp de un an şi jumătate, după care să se mărească această sumă la una sută cincizeci milioane lei.-

2/. Alocarea acestor fonduri să fie asigurată cu precădere înaintea oricăror alte cheltueli, obligaţiuni sau angajamente ale statului prezente sau viitoare.

3/. Destinaţia lor să fie rezervată exclusiv introducerii în ţară a fabricaţiunilor de război prin fabricarea materialului de război necesar stocului de siguranţă, reparării, întreţinerii şi păstrării acestui material, inclusiv studiile, experienţele, laboratoarele, atelierele şi fabricile necesare fabricaţiunilor respective.-

4/. Manipularea acestor fonduri să fie supusă unui regim excepţional de contabilitate şi control, organizat astfel încât, să permită întrebuinţarea lor în scopul propus, fără piedicele de ordin formal administrativ în vigoare astăzi.-

Întrucât este vorba de hotărâri de covârşitoare importanţă pentru apărarea ţării, cărora trebue să li se asigure continuitate sub mai multe guverne, am onoarea a vă ruga să binevoiţi a obţine Înalta Aprobare ca chestiunea să fie supusă Consiliului Superior al Apărării Ţării sub Înalta Preşedenţie a M. S. REGELUI.-

MINISTRUL APARARII NATIONALE
General de Divizie

(A.M.R. *fond 950*, dos. 162, p.139-157)

Rezoluţia generalului N. Samsonovici pe un studiu al M.St. M. Referitor la zonele de dezvoltare a industriei de război

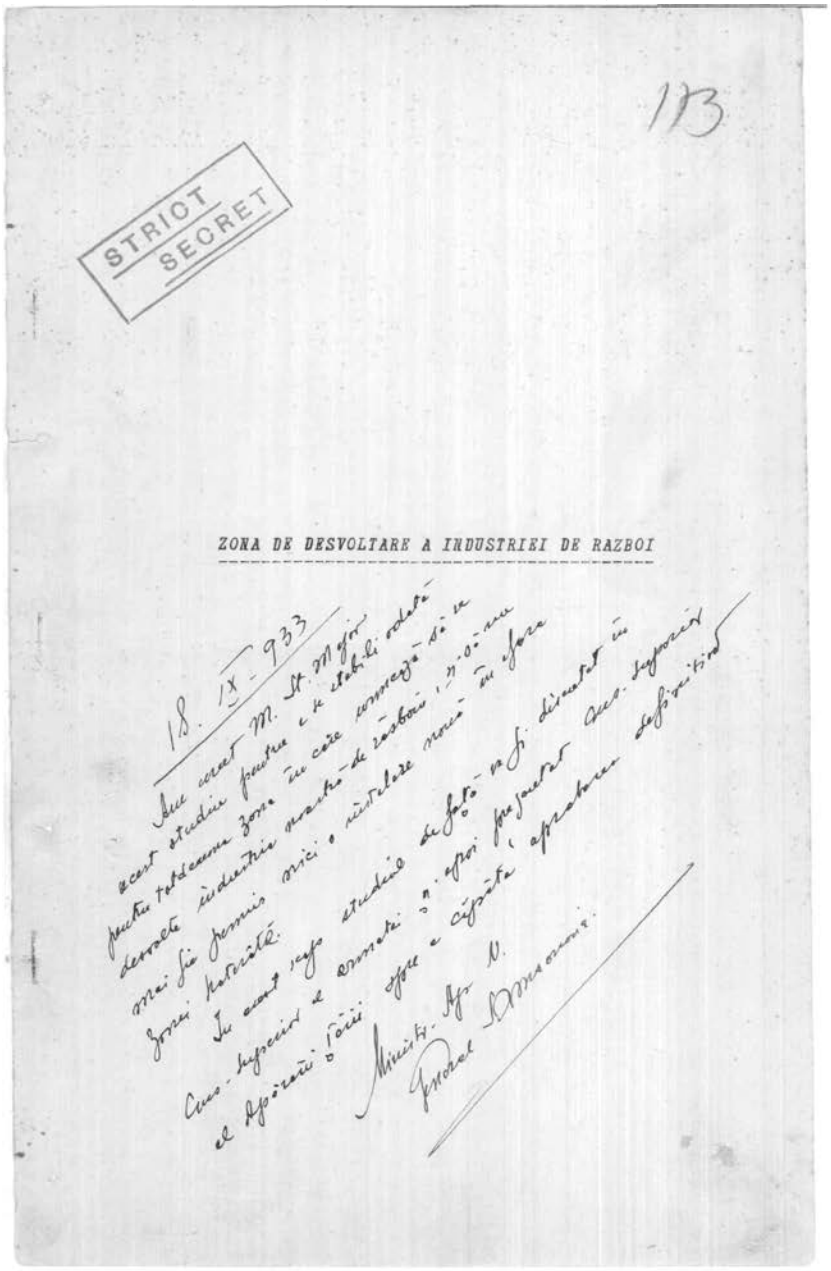

MARELE STAT MAJOR
Secţia Operaţiilor

30 August 1933

174

ZONA DE DESVOLTARE A INDUSTRIEI DE RAZBOI

1. Din punct de vedere operativ (al siguranţei), fabricile de materiale de război ce urmează a se creia, trebuesc aşezate într'o zonă care să fie cât mai ferită de atacurile terestre, navale şi aeriene inamice, deci cât mai departe de frontiere.

Nevoia de a le proteja contra atacurilor terestre mai cere să le concentrăm pe un spaţiu cât mai restrâns şi uşor de apărat (înconjurat de obstacole naturale puternice). Protecţia lor contra atacurilor aeriene cere -dimpotrivă- să le împrăştiem pe un spaţiu cât mai întins.

Pentru a împăca aceste două condiţiuni contradictorii, vom alege cea mai întinsă zonă pe care o putem apăra sigur contra atacurilor terestre ale unuia din inamicii noştri secundari.

Această zonă trebue să aibă bune comunicaţiuni (c.f., şosele, transmisiuni) cu restul Tărei şi să fie locuită de câţi mai puţini minoritari.

2. Din punct de vedere technic şi economic, fabricile în chestiune trebue să aibă în apropiere sursele de energie, materiile prime şi industriile ajutătoare n e c e s a r e .

Sursele de energie, materiile prime şi industriile e x i s t e n t e se văd în Anexa No.1 şi în schiţele alăturate.

./.

6 Sept. 1933.
De acord. —
Pentru regiunea Reşiţa cea mai bogată, regiune industriale din ţară, dar şi cea mai greu de apărat, propun ca orice desvoltare viitoare să se facă neapărat, numai în zona limitată de Carpaţii orientali, meridionali şi cursul Mureşului de la isvoare şi până la Deva. —
V. Vărăşescu

- 2 -

Din studiul lor rezultă că zona care satisface în cea mai largă măsură condiţiunile 1 şi 2 de mai sus, este cuprinsă între Carpaţii Moldovei, Carpaţii meridionali şi rîul Mureş dela isvoare până la Deva.

Delimitând, însă, această zonă într'un mod aşa de rigid, am exclude din ea importanta sursă de energie din valea Prahovei şi cea mai de seamă regiune industrială din ţara noastră : Reşiţa.

Vom îngloba, deci, în zona industriei de război şi aceste două regiuni, luând -evident- măsuri pentru apărarea lor contra atacurilor terestre şi aeriene inamice.

Valea Prahovei este relativ puţin ameninţată pe uscat. Din contră, regiunea Reşiţa şi bazinul carbonifer din munţii Haţegului (cu industriile ce s'au desvoltat pe el) trebuesc apărate :

- fie prin lucrări de fortificaţie permanente,
- fie -mai bine- prin constituirea unui puternic lagăr o f e n s i v în Banat şi Crişana de Sud.

Mai puţin costă organizarea acestui lagăr şi dotarea trupelor sale cu mijloace de luptă moderne decât creiarea unor fortificaţii permanente sau evacuarea Reşiţei (de care, în timp de război, nici vorbă nu poate fi).

Un atac bruscat cu unităţi repezi (mecanizate sau motorizate) deslănţuit din Banat, ar constitui dealtfel şi cea mai bună apărare indirectă a sectorului Oradia - Careii Mari.

ROMANIA Marele Stat Major SECŢIA OPERAŢIILOR

ŞEFUL SECŢIEI OPERAŢIILOR
COLONEL

ANEXA Nr. 1

176

INDUSTRIA EXISTENTA

a. Industria metalurgică.

- circa 55 % în regiunea : Reşiţa - Hunedoara - Cluj - Sibiu,
- circa 35 % în regiunea : Braşov - Bucureşti - Galaţi,
- circa 10 % răspândită pe întreg întinsul Ţării, majoritatea spre frontiere.

b. Industria electrică.

- circa 25 % în regiunea Braşov,
- circa 10 % în regiunea Bucureşti,
- circa 50 % în regiunea Timişoara - Arad - Oradia,
- restul răspândită în cuprinsul Ţării.

c. Industria chimică.

- circa 50 % în regiunea : Braşov - Ploeşti - Bucureşti,
- circa 20 % în regiunea : Cluj - Alba Iulia - Făgăraş - Tg.Mureş,
- circa 15 % în regiunea : Reşiţa - Arad - Oradia - Satu Mare,
- restul răspândit în zona Bacău - Tecuci - Galaţi - Cernavoda.

d. Industria textilă.

- circa 20 % în regiunea : Arad - Timişoara,-
- circa 15 % în regiunea : Bucureşti - Ploeşti - Piteşti,
- circa 10 % în Basarabia şi partea estică a Moldovei,
- circa 15 % în regiunea : Bacău - Buhuşi,
- circa 20 % în regiunea : Sibiu - Sighişoara - Cluj,
- circa 15 % în regiunea : Braşov - Sf.Gheorghe.

e. Industria pielăriei.

- circa 30 % în regiunea : Bucureşti - Ploeşti,
- circa 25 % în regiunea : Timişoara - Arad - Lugoj,
- circa 25 % în regiunea : Cluj - Sibiu - Braşov - Tg.

Mureş,
- restul răspândită în întreg teritoriul Ţării.

f. Industria lemnului.
- circa 75 % în regiunea : Cluj - Sibiu - Braşov - Bacău - P. Neamţ - Câmpulung (Bucovina),
- restul de 25 % răspândită în restul Ţării mai mult spre frontiera de Vest şi partea superioară a Munteniei.

A.M.R., *fond 950*, dos.162, p.173-177

General Nicolae Uica
ministru de război
(14.11 1933-01.06 1934)

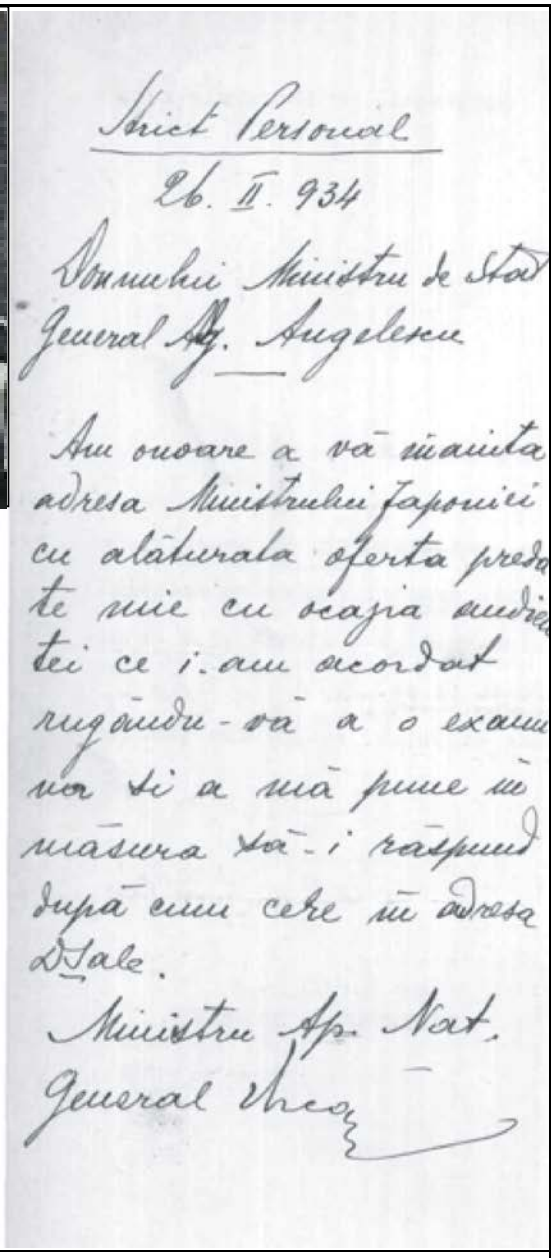

Strict Personal

26. II. 934

Domnului Ministru de Stat
General Ag. Angelescu

Am onoare a vă înainta
adresa Ministrului Japoniei
cu alăturata oferta pred
te mie cu ocazia audie
tei ce i-am acordat
rugându-vă a o exam
na și a mă pune în
măsura să-i răspund
după cum cere în adresa
D-Sale.

Ministru Ap. Nat.
General Uica

Documente, din 1934, referitoare al oferta japoneză de aprovizionare cu materiale de război a armatei române, prezentate de ministrul apărării general Nicolae Uică

LÉGATION DU JAPON
EN ROUMANIE

Strict confidențial

București, 20 Februarie 1934

202

Domnule M I N I S T R U ,

Am onoarea a vă înainta, aci-alăturat, un memoriu, în ceeace privește aprovizionarea armatei române cu material de râzboi, rugându-vă să bine-voiți a-l studiă și a ne comunică rezultatul, ori care ar fi el.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

E. Fujita

MINISTRU AL JAPONIEI.

D-sale
D-lui MINISTRU AL APARAREI NATIONALE
L o c o

LÉGATION DU JAPON
EN ROUMANIE

Strict confidențial

Având în vedere bunele şi vechile ralaţiuni de prietenie ce există între România şi Japonia, şi în speranţa de a putea strânge şi mai mult aceste legături, Legaţiunea Imperială a Japoniei în Bucureşti are onoarea a propune Ministerului Regal al Armatei următoarele:

Aprovizionarea şi înzestrarea armatei române cu tot felul de material de râzboi, ca: tunuri grele, tunuri de câmp, mortiere, tunuri anti-aeriene, arme, carabine, muniţiuni, material de geniu (telefoane, proectoare, etc.,) marele şi micul echipament. Tot acest material urmează a fi executat în condiţiuni technice cu totul superiâre şi din material de prima calitate, conform caetelor de sarcini şi a indicaţiunilor ce urmează a fi stabilite.

In ceeace priveşte preţul, el va fi cu aproximativ 20% sub preţul normal indicat în celelalte oferte.

Pentru a facilità realizarea acestei înţelegeri, se va învederà, cu ocazia întrevederilor ce vor avea loc între delegaţii guvernului Regal şi delegaţii respectivi japonezi, eventualitatea ca o parte din comandă să fie acoperită în produse naţionale, ca: sare, petrol, cherestea, etc., calculate toate la preţul zilei. Se va lua în discuţie, cu aceeaşi ocaziune, eventualitatea punerei în funcţiune, după cele mai moderne cerinţe technice, a întreprinderilor naţionale "Cugir" şi "Reşiţa". Se va mai discuta, totodată,

.....

eventualitatea preluărei contractului "Skoda", ca şi posibilitatea despăgubirei cerută de suszisa societate. De altfel, preţurile indicate în acest contract urmează a fi recalculate la normal, urmând a li se aplică, apoi, reducerea de aproximativ 20%, ceeace egalează cu o economie de mai multe miliarde de Lei în favoarea Guvernului Român.

Tot cu ocazia întrevederei ce va avea loc între delegaţii Guvernului Regal şi cei Japonezi, se va mai lua în considerare posibilitatea de refacere a întregei industrii de echipament militar, în condiţiuni technice cu totul superioare, dând, astfel, posibilitatea Guvernului Român de a vea o industrie puternică şi proprie, pentru îndestularea cerinţelor armatei.

Legaţiunea Imperială a Japoniei fiind ferm şi sincer convinsă că această propunere nu poate prezentà decât numai reale avantagii pentru Guvernul Regal Român, din toate punctele de vedere, dându-i posibilitatea de a dispune, după un timp relativ scurt, de un material de râzboi şi de un echipament militar cu totul superioare, ceeace prezintă un imens avantagiu, asigurându-i posibilitatea unei independenţe cu totul absolute, are onoarea a rugà Ministerul Regal al Armatei să bine-voiască a-i acordà toată atenţiunea şi a o luà în considerare.

Bucureşti, 20 Februarie 1934.

MINISTERUL DE STAT
" General de Corp Armată Adj. Paul Angelescu".

284

R E F E R A T

Nr. din 1 Martie 1934.

Conform ordinului Domniei Voastre în rezoluţie pus pe Memoriul care însoţeşte cererea Legaţiunei Japoneze din România, referitor la înzestrarea armatei române cu tot ce-i este necesar, cu concursul industriei şi capitalurilor japoneze, cerere care a fost adresată Domnului Ministru al Armatei; studiind această ofertă împreună cu Generalul Tăndăreanu Aristide am onoarea a referă următoarele :

1/ Oferta se referă la întreg materialul de artilerie şi infanterie cu muniţiunile aferente, la materialul de geniu şi întreg echipamentul.

2/ Preţul aproximativ cu 20% sub preţurile normale afectate .

3/ Plata ar urma să fie acoperită în parte prin produse naţionale ca : sare, petrol, cherestea, etc.

4/ Întrevede şi eventualitatea punerii în funcţiune a întreprinderilor Regiţa şi Cugir.

Întrevede deasemenea şi eventualitatea preluării contractului "Skoda", cum şi posibilitatea despăgubirii ce ar fi cerută de sus zisa societate.

./.

205

5/ Intrevede încă posibilitatea de refacere a întregei industrii de echipament militar.

6/Toate acestea într'un timp "relativ scurt".

Memoriul se întemeiază pe "bunele şi vechile relaţiuni de prietenie ce există între România şi Japonia şi în dorinţa de a strânge şi mai mult aceste legături."

* * *

Oferta având un caracter cu totul general şi fiind lipsită de preciziuni, potrivit ordinului Domniei Voastre verbal, Excelenţa Sa Domnul Fujita Ministrul Japoniei a fost rugat să binevoiască a da unele lămuriri în scopul de a se înţelege pe deoparte sensul exact al elementelor din ofertă; iar pe de altă parte considerauţiunile pe care se bazează aceste elemente, fără ca aceasta să constitue nici un fel de angajament sau luare în considerare, fapt asupra căruia s'a atras în deajuns atenţiunea Excelenţei sale.

Din lămurile obţinute se desprind următoarele:

1/ In principiu fabricaţiunea ar urma să se facă în Japonia. Concomitent însă s'ar începe şi studii în vederea instalării de fabrici în ţară, fără a se face nici-o preciziune, referitor la timp. Aceste studii ar urma să se facă de technicieni Japonezi care se află la Berlin.

2/ In ce privegte regimul plăţilor nu s'a precizat nimic în ceiace privegte raportul dintre cota plăţilor în natură şi cele în bani, pentru a se vedea dacă acestea din urmă s'ar putea încadra în posibilităţile noastre financiare.

./.

-3- 206

S'a subliniat însă posibilitatea acoperirei unei părţi însemnate din plăţi, prin contra-valoarea în petrol, de care Japonia are nevoe.

3/ Referitor la preţuri, s'a afirmat deslugit că preţurile vor fi în mod cert cu cel puţin 20 % mai mici ca preţurile curente din Europa.

4/ Ofertanţii nu cunosc Contractul "Skoda" decât din cele auzite în Ziare. Economiile mari care ar resulta pentru noi prin preluarea acestui contract, au la bază credinţa că noi am avea la Skoda comenzi în valoare de 15 miliarde.

De remarcat afirmaţiunea că ofertanţii nu au intenţiunea să trateze cu Uzinele Skoda şi să ne ofere nouă posibilităţi financiare pentru a ne desface de acest contract, plătind despăgubiri Uzinei.

5/ La întrebarea dacă se cunoaşte stadiul de organizare şi posibilităţi în care se găsesc Uzinele Copşa Cugir şi Regiţa, s'a răspuns negativ.

Condiţiunile de introducerea fabricaţiunei în aceste uzine, ar urma deci să se stabilească după ce s'ar face examenul technic al acestor uzine de către specialiştii japonezi.

6/ In ce priveşte timpul realizărei celor ofertate, nu s'a făcut nici un fel de preciziune.

Ni s'ar putea pune la dispoziţie în timpul cel mai scurt material pentru artilerie şi infanterie, din cel existent în prezent în Japonia.

In ce priveşte materialul nou, dacă ar urma să se fabrice, el s'ar putea fabrica într'un timp relativ scurt, dacă ar fi vorba să se comande material din cel care se uzinează în prezent în Japonia.

./.

257

Pentru altfel de material fabricaţiunea ar urma să sufere întârzierile necesitate de studii, experienţe şi pregătirea utilajului necesar, timp asupra căruia nu se face nici un fel de estimare.

7/ Industria de echipament concepută ca şi cealaltă - la început în Japonia şi numai mai târziu şi treptat în ţară - ar urma să fie finanţată de o Societate japoneză care ar reprezenta statul Japonez, procedeu care de altfel este general pentru tot ceia ce se oferteazâ.

CONCLUZIUNI :

1/ Oferta Japoneză pare a se încadra în tendinţele de expansiune economică a Japoniei şi este determinată după cât se vede de criza economică mondială, care obligă ţările deţinătoare de industrii puternice să caute noui debuşeuri, făcând maximum de sacrificii.

Aşa se explică şi preţul de dumping - 20 % mai eftin ca preţurile de pe pieţele europene, singurul element din ofertă care este precis.

In estimarea generală a acestei oferte cred că trebue să se ţină seamă de marea depărtare la care s'ar găsi bazele industriale japoneze, de greutăţile de transport, de gradul de siguranţă al acestor transporturi care nu se pot face decât pe apă şi prin strâmtori, de greutăţile technice de supravegherea şi controlul fabricaţiunii pentru partea care s'ar fabrica acolo, etc. etc.

In fine un element important în această chestiune cred că-l constituesc consideraţiunile de

209

ordin politic, care ies din cadrul competinţei militare.

Aceste consideraţiuni se desprind de altfel deslugit ,din primul şi ultimul alineiat al memoriului.

SECRETAR GENERAL
GENERAL DE DIVIZIE

LÉGATION DU JAPON
EN ROUMANIE

211

strict confidential

28.II.934
Se va trimete Domnului Ministru Gl. Adj. Angelescu pentru a se conexa la cea anterioară.
Gl. Moşincat

Bucureşti, 28 Februarie 1934.

Domnule M I N I S T R U ,

Referindu-mă la oferta de armamente, muniţiuni şi echipament din 20 Februarie a.c., ce am avut onoarea a înaintà Excelenţei Voastre, şi în legătură cu întrevederea ce am avut plăcerea a avea, în ziua de 27 crt., cu D-l General Rizeanu, Secretar General al Ministerului Armamentelor, îmi permit a accentuà că menţin într'u totul această ofertă, în toate detaliile ei.

Având, totuşi, în vedere că din discuţia ce am avut cu D-l General Rizeanu reese că aveţi nevoie de diverse indicaţiuni de specialitate în ceeace priveşte detaliile acestei eferte, indicaţiuni, ce recunosc, sunt cu totul indispensabile Excelenţei Voastre, şi cum nu aşi fi în măsură a face preciziuni technice şi de detaliu, în afară de cele ce am stipulat în zisa mea ofertă, din lipsă de cunoştiinţe technice, îmi permit a vă rugà, Domnule Ministru, să binevoiţi a ne râspunde dacă aţi fi dispuşi a lua contact cu o delegaţie de specialişi japonezi în materie de armamente, muniţiuni şi echipament, pentru a putea da, la rândul meu, instrucţiunile necesare în acest sens.

./.

Excelenţei Sale
Domnului MINISTRU AL APARAREI NATIONALE

Imi permit a afirmà din nou, Domnule Ministru, că facem această ofertă Guvernului Regal, animaţi fiind de cele mai bune sentimente de sinceră prietenie ce leagă ţara mea de România, şi mai cu seamă, în speranţa de a face ca aceste legături să devie şi mai trainice şi mai durabile.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni.

O. Fujita

MINISTRU AL JAPONIEI.

LÉGATION DU JAPON
EN ROUMANIE

113

Bucureşti, 12 Martie 1934.

Domnule M I N I S T R U ,

Referindu-mă la scrisorile mele din 20 şi 28 Februarie a.c., am onoarea a rugà pe Excelenţa Voastră să bine-voiască a-mi comunicà dacă găseşte interesantă oferta ce am făcut de a înzestrà armata română cu tot felul de material de râzboi, muniţiuni şi echipament. Cu această ocaziune, îmi permit a atrage atenţiunea Excelenţei Voastre asupra faptului că, luând contactul cu delegaţia noastră de specialişti, Guvernul Român nu va fi considerat câtuşi de puţin angajat.

Totodată îmi permit a accentuà că menţinem într'u totul oferta noastră de a pune la dispoziţia armatei române întreg echipamentul necesar, cu aproximativ 20% mai ieftin decât toate celelalte oferte similare, urmând ca o parte a contravalorei echipamentului ce urmează a fi comandat să fie acoperită în produse naţionale româneşti, ca: petrol, sare, cherestea, orzoaică, etc., calculate toate la preţul zilei. De altfel, toate detaliile necesare (caiete de sarcini, timp de livrare, etc.,) urmează a fi precizate de către ambele comisiuni.

Sperând că Excelenţa Voastră va bine-voi a acordà toată atenţiunea acestei oferte, care, suntem, siguri, va puteà fi încheiată în condiţiuni extrem de avantagioase pentru Guvernul Regal Român, rog pe Excelenţa Voastră să bine-voiască a-mi comunicà hotărârile ce va găsi de cuviinţă.

.....

Excelenţei Sale
Domnului MINISTRU AL APARARII NATIONALE

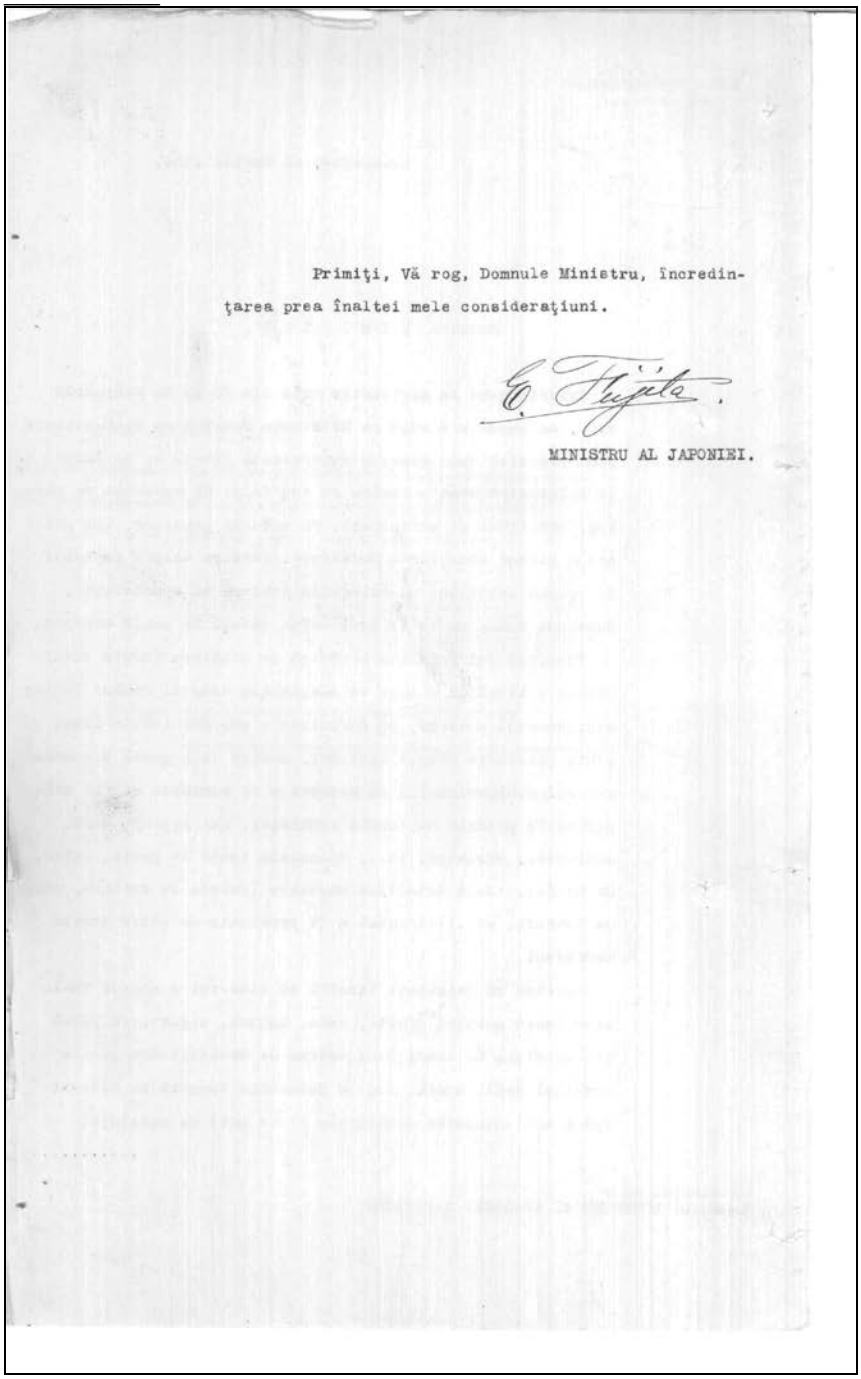

Primiţi, Vă rog, Domnule Ministru, încredinţarea prea înaltei mele consideraţiuni.

E. Hujita.

MINISTRU AL JAPONIEI.

(A.M.R., *fond 950*, dos.162, p. 202-208; 211-213)

Contract, din 1934, încheiat între M.Ap. N. şi Uzinele de Fier Reşiţa

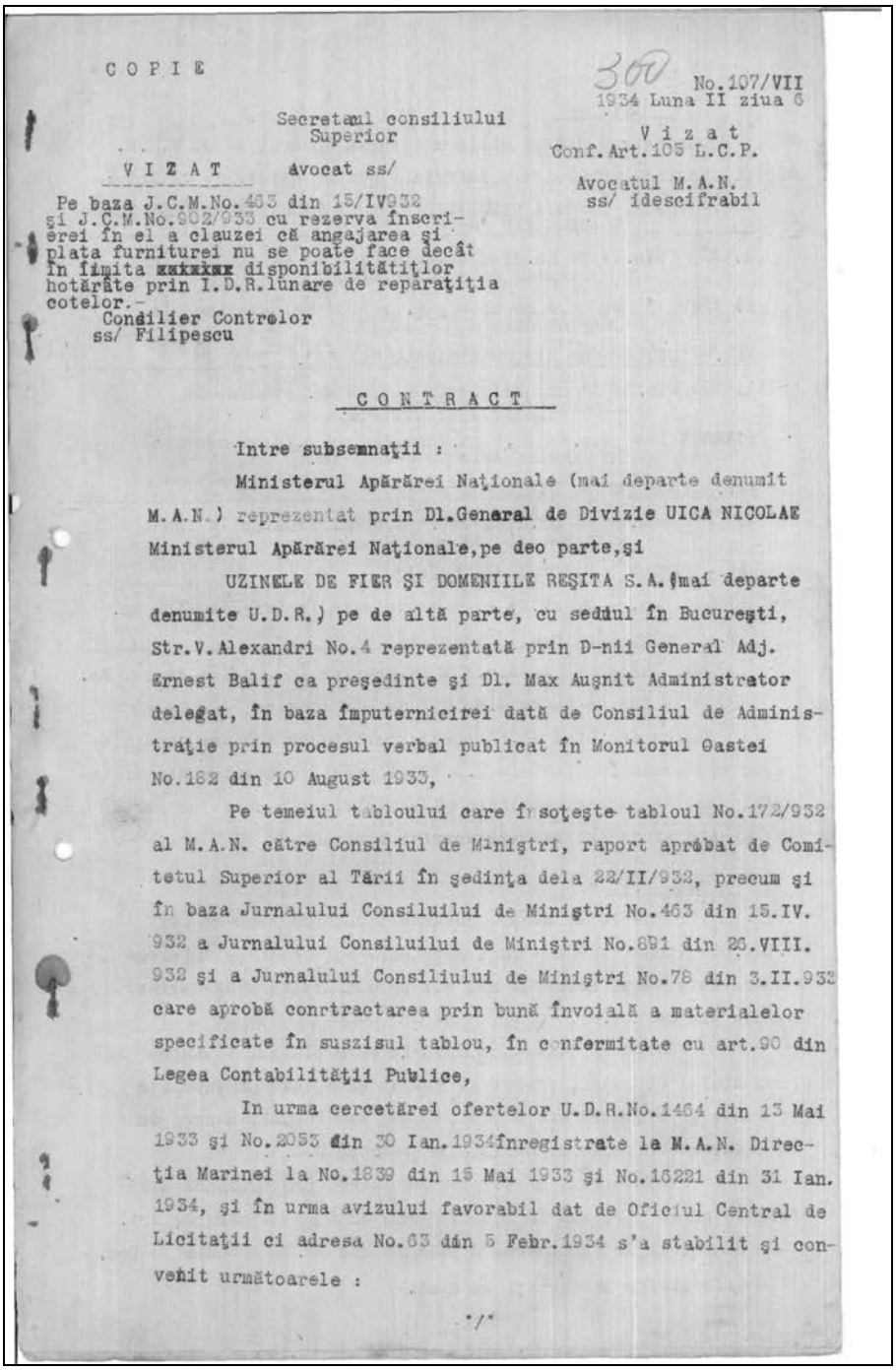

C O P I E

300 No.107/VII
1934 Luna II ziua 6

Secretarul consiliului
Superior

V i z a t
Conf. Art.105 L.C.P.

V I Z A T avocat ss/

Avocatul M.A.N.
ss/ idescifrabil

Pe baza J.C.M.No.463 din 15/IV932 şi J.C.M.No.902/933 cu rezerva înscrierei în el a clauzei că angajarea şi plata furniturei nu se poate face decât în limita ~~xxxxxxx~~ disponibilităţilor hotărâte prin I.D.R.lunare de reparaţiţia cotelor.-

Condilier Controlor
ss/ Filipescu

C O N T R A C T

Intre subsemnaţii :

Ministerul Apărărei Naţionale (mai departe denumit M.A.N.) reprezentat prin Dl.General de Divizie UICA NICOLAE Ministerul Apărărei Naţionale,pe deo parte,şi

UZINELE DE FIER ŞI DOMENIILE REŞITA S.A.(mai departe denumite U.D.R.) pe de altă parte, cu sediul în Bucureşti, Str.V.Alexandri No.4 reprezentată prin D-nii General Adj. Ernest Balif ca preşedinte şi Dl. Max Auşnit Administrator delegat, în baza împuternicirei dată de Consiliul de Administraţie prin procesul verbal publicat în Monitorul Oastei No.182 din 10 August 1933,

Pe temeiul tabloului care însoţeşte tabloul No.172/932 al M.A.N. către Consiliul de Miniştri, raport aprobat de Comitetul Superior al Tării în şedinţa dela 22/II/932, precum şi în baza Jurnalului Consiluilui de Miniştri No.463 din 15.IV. 932 a Jurnalului Consiluilui de Miniştri No.891 din 26.VIII. 932 şi a Jurnalului Consiliului de Miniştri No.78 din 3.II.933 care aprobă conrtractarea prin bună învoială a materialelor specificate în suszisul tablou, în conformitate cu art.90 din Legea Contabilităţii Publice,

In urma cercetărei ofertelor U.D.R.No.1464 din 13 Mai 1933 şi No.2053 din 30 Ian.1934înregistrate la M.A.N. Direcţia Marinei la No.1839 din 15 Mai 1933 şi No.16221 din 31 Ian. 1934, şi în urma avizului favorabil dat de Oficiul Central de Licitaţii ci adresa No.63 din 5 Febr.1934 s'a stabilit şi convenit următoarele :

./.

Art. 1-

Subsemnata U.D.R.mă oblig a furniza în anul 1934 M.A.N. Direţia Marinei următoarele materiale pentru navele de războ i :

I.- TUBURI ZINCATE NESUDATE TRASE LA RECE PENTRU DISTRUGATOARELE TIP "M".-

A) 2130 buc.de 33 mm.diam exterior x 2,95 mm grosime în lungimi dela 3150-3070mm.;

B) 27870 " de 28,5 mm diam ext. x 2,34 mm, grosime în lungimi dela 2820-3120.0

II.- IDEM PENTRU DISTRUGATOARELE TIP "R".-

A) 250 buc.de 38 mm, diam.ext. x 3,25 mm. grosime în lungimi dela 3093-3169 mm.

B) 1420 buc.de 28,5 mm.diam.ext. x 2,75 mm.grosime în lungimi dela 2906-3170 mm.-

III.- IDEM PENTRU MONITORUL "ARDEAL"

A) 3770 buc.de 29 mm.diam ext.x 2,5 mm. grosime în lungimi de 1250 mm.-

IV.- PENTRU MONITORUL "BUCOVINA"

2800 buc.de 25 mm.de e. 2 mm.grosime în lung.de 1450 mm.-

V.- Pentru Monitorul "Basarabia".-

A) 280 buc.de 42 mm d.e.X 2 mm.grosime în lungimi de 1570mm.-

B) 2332 buc.de 28 mm.d.e. x 2 mm. în lung de 1400 mm.-

Adica în total 40.852 ţevi fierbătoare conform condiţiunilor enumerate în ofertele U.D.R. şi specificaţiunile din alăturatul caet de sarcini,-technic şi administrativ care fac parte integrantă din acest contract.-

Art. 2.-

Preţul total pentru această furnitură este de lei 9.200.000 (nouă milioane două sute mii) care preţ se înţelege pentru materialul enumerat mai sus predat/în Arsenalul Marinei Regale din Galaţi.-

Taxele de timbru şi înregistrare plătibile asupra prezentului contract, precum şi ori ce alte taxe şi impozite prezente şi viitoare către Stat, Judeţ sau Comună, decurg în executarea contractului de faţă privesc pe U.D.R.-

Aceste taxe se vor reţine în mod proporţional dela fiecare plată parţială în conformitate cu legea Timbrului art. 15§3 comunicat de Ministerul de Finaţe sub No.378243 din 25 Dec. 1932 diferitelor autorităţi de Stat.-

./.

-3-

301

Art. 3.-

Achitarea sumei de mai sus se va face în conformitate cu dispoziţiunile C.C.P. şi a legilor bugetare respective, prin plăţi succesive pe bază de acte de recepţie provizorie sau definitive.-

Statul Român se obligă a face demersurile necesare pe lângă Banca Naţională a României, în sensul ca furnizoarea UDR. să fie autorizată a face plata în monedă streină şi în streinătate, pentru materialele furnizate, care se vor dovedi a fi importate din altă ţară.-

Iar ordonanţele de plată se vor elibera după cum urmează :

In anul bugetar 1933/934			
La semnarea contractului	20 %	adică lei	1.840.000
După recepţia calitativă în uzină.- (conf.of.2053/934 UDR)	20 %	" "	1.840.000
In anul bugetar 1934/935			
La 1 Iulie 1934.....	12 %	" "	1.104.000
La 1 Decembrie 1934.....	13 %	" "	1.196.000
In anul bugetar 1935/936			
La 1 Iulie 1935.....	10.%	" "	920.000
La 1 Dec.193	10.%	" "	920.000
In anul bugetar 1936/937	XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX		
La 1 Iulie 1936.....	8 %	" "	736.000
La 1 Dec.1936.....	7 %	" "	644.000
Total lei.....9.200.000.-			

(adică lei nouă milioane două sute mii) în decursul celor 4 ani bugetari.-

Pentru achitarea sumelor de mai sus, e vor prezenta acte de recepţiw provizorie sau definitivă după cum urmează :

Rata I-a se va achita la semnarea contractului în schimbul unei scrisori de garanţie sau a unei recipise a Casei de Depuneri şi Consemnaţiuni pentru o valoare mai mare sau cel puţin exgală cu valoarea ratei de lei 1.840.000.-

Rata II-a se va achita imediat după recepţia calitativă în uzină a materialului prim încredinţat spre fabricarea ţevi-

/.

lor va fi făcută cel mai târziu până la 20 Martie 1934

Ratele următoare se vor achita numai pe bază de acte definitive.-.

Aceste sume vor putea fi achitate şî în mai multe rate în cursul fiecărui semestru, fără a putea însă în nici un caz să se plătească în total mai puţin decât suma prevăzută pentru semestrul respectiv.-

Preţurile ~~xxxxxxxxx~~ prevăzute în contract au fost şi rămân stabilite în moneda ţării, astfel cuma fost stabilită de legea monetară din 7 Febr.1929 publicată în M.OficialNo.30 bis.-

Art. 4

M.A.N.de acord cu Ministerul de Finanţe se obligă să prevadă în bugetele M.A.N. pe anii bugetari 1933/934, 1934/935,1935/1936,1936/937, sumele necesare pentru acoperirea obligaţiunilor de plată ce rezultă din acest contract conform dispoziţiunilor art.80 din L.C.P.-

Art.5.-

Condiţiunile ce trebuesc să îndeplinească furnitura,modul de recepţie, precum şi celelalte chestiuni de detaliu ce privesc contractul de faţă sunt stipulate în caetele de sarcini aci anexate, care au fost pe deplin şi fără nici o rezervă acceptate de ambele părţi,-contractante.-

Aceste caete de sarcini au fost semnate de ambele părţi şi fac parte integrantă din acest contract.-

Art. 6

Pentru asigurarea îndeplinirei condiţiunilor şi obligaţiunilor prezentului contract şi Caetului de sarcini anexat, U.D.R. a depus la semnarea ~~xxxxxxxx~~ prezentului contract recipisa casei de Depuneri şi Consemnaţiuni No.55170 din 19 Febr.1934 în valoare de lei 920.000 (nouă sute două zeci mii) ce reprezintă 10% din valoarea totală a furniturei prezentului contract.-

U.D.R. va avea facultatea să ceară înlocuirea acestei garanţii şi restituirea efectelor depuse în măsura în care va putea constitui drept garanţie în locul efectelor, sumele ce i s'ar cuveni dela M.A.N. pentru materiale livrate şi neachitate

./.

302

în valoarea egală cu valoarea nominală a acestor efecte.-

Cupoanele acestor efecte ajunse la scadenţă în timpul cât vor fi depuse la Casa de Depuneri, vor putea fi încasate de U.D.R.

Art. 7

In momentul când U.D.R. va socoti oportuneste în drept a aviza M.A.N. să trimită o Comisie de Recepţie la locul indicat pentru a recepţiona materialul prim necesar confecţionării tuburilor, iar M.A.N. se obligă la această înştiinţare să trimita zisa Comisiune, care pe lângă recepţia calitativă a materialului prim, va face şi recepţia tot calitativă şi a ţevilor rezultate din acest material, bineînţeles ambele aceste recepţii fiind a se face conform prevederilor caetului de sarcini tehnic, anexat prezentului contract din care face parte integrantă.-

U.D.R. se obligă ca, după această receaţienare calitativă definitivă a tuburilor să le expedieze la Locul de predare, adică la Arsenalul Marinei din Galaţi în aşa fel în cât întreaga furnitură să fie livrată în cel mult 4 luni dela semnarea prezentului contract.-

Recepţia cantitativă va avea loc la Arsenalul Marinei Galaţi.-

Art. 8.-

Materialele ce formează obiectul prezentului contract vor fi confecţionate şi supuse tuturor recepţiilor de către U.D.R. în faţa Comisiunilor de Recepţie numite de M.A.N.

Oficiul Central de Licitaţii va fi avizat de data recepţiunilor de către Direcţia Marinei conf. prevederilor L.C.P. şi a regulamentului O.C.L. spre a proceda în consecinţă.-

Art. 9

In cazul când U.D.R. va întârzia cu predarea către Comisiunea de Recepţie a materialelor sus menţionate M.A.N. va avea dreptul ca pe lângă rezilierea contractului prevăzut la art. 37 din caetul de sarcini administrativ (model tip), să aplice penalităţile prevăzuta mai jos :

U.D.R. va plăti M.A.N. pentru fiecare săptămână de întârziere o penalitate de 0,05 % calculat asupra valoarei materiale-

./.

-6-

lor întârziate.- Cu începere dela a 5-a săptămână de întârziere U.D.R. va plăti M.A.N. o penalitate de 0.1% pe săptămână.-

Art. 10-

Cazurile dexforță majoră sunt cele limitativ prevăzutela caetul de sarcini tip al O.C.L. Ele trebuesc adise la cunoștința M.A.N. în conformitate cu prescripțiunile acestuia.-

Cazurile de forță majoră ne anunțate în terman de 10 zile dela producerea lor nu vor putea fi luate în considerație rămânând în seama U.D.R. orice riscuri sau răspunderi ce ar rezulta din ele.-

U.D.R. nu are dreptul de atransmite sau a cesiona acest contract nici în total nici în parte, decât cu autorizațiunea scrisă a M.A.N. dată conf.dippozițiunilor art.106 din L.C.P.-

Art. 11.-

U.D.R. acceaptă fără nici o rezervă toate condițiunile sancțiunile și penalitățile stipulate în acest contract și caet de sarcini.-

In caz de/neîndeplinire a oricărei din clauzele prezentului contract sau a celor prevăzute în caetul de sarcini, contractul se reziliază deplin drept, fără somațiune, punere în întârziere sau chemare în judecată numai în favoarea M.A.N. fără ca U.D.R. să se poată prevala de această reziliere și în acest caz garanția depusă conform art.6 de mai sus va rămâne în mod definitiv M.A.N. iar penalitățile calculate ce ar trece peste quantumul garanției, precum și oriice daune rezultate din neexecutarea contractului se vor urmări de către M.A.N. asupra oricăror buniri mobile sau imobile ale furnizoarei.-

M.A.N. își rezervă dreptul de acere executarea contrctului plus-daunele suferite, dacă va crede de cuviință.-

Art.12.-

Subsemnata U.D.R. declar că toate condițiunile și clauzele conținute în prezentul cohtract și caete de sarcini anexate, sunt considerate esențiale și au fost stabilite și acceptate întocmai de comun acord.-

Modificarea atât a contractului cât și a caetului de Sarcini sau renunțarea la pactul comisoriu, nu vor putea fi deduse din

./.

-7- 303

nici un act al autorităţilor militare şi nici din împrejurări de fapt pe cale tacită.-

Modificările contractului vor fi făcute numai în conformitate cu D.C.P. referitoare la încheerea contracterlor şi caetelor de sarcini.-

Art. 13.-

Pentru orice diferend rezultat din executarea contractului de faţă, părţile contractante de comun acord aleg competenţa instanţelor judiciare din Bucureşti.-

M.A.N. face alegerea de domiciliu la Serv.Contencios M.A.N. iar U.D.R. în Bucureşti Str. Vasile Alexandri No.4.-

Făcut în dublu exemplar astăzi 6 Febr.1934,luându-se de fiecare parte câte un exemplar.-

MINISTERUL APARAREI NAŢIONALE
General de Divizie ss/Uică N.

Uzinele de Fier şi Domeniil
Regia
ss/.M.Auşnit
ss/.E.Balif

Directorul Marinei
Comandor ss/ Gheorghiu

No.16.499 din 16 Febr.1934.-

Pentru Conformitate

(A.M.R ., *fond 5475*, dos.1740, f.296-303)

Miniştrii de Război

Gheorghe Tatarescu
(01.06.1934-26.07.1934)
Prim-ministru
(03.01.1934-28.12.1938)

Gl. comandor Radu Irimescu
28.08.1937-04.09.1937

Gl. D. Constantin Ilasievici
04.09.1937-27.12.1937

Observaţiile g-ralului Constantin Ilasievici la fortificaţiile de pe frontiera de vest

174

OBSERVATIUNI

din punct de vedere strategic, tactic şi technic asupra lucrărilor de fortificaţie de pe frontiera de Vest.

Reţeaua noastră de căi ferate insuficientă pentru a ne permite în timp util concentrarea armatei pe frontiera de Vest, precum şi posibilitatea armatei ungare de a se concentra înaintea noastră, au impus fortificarea frontierei.

Asupra acestor lucrări, am de făcut observaţiuni din următoarele puncte de vedere :

Strategic

Trupele de acoperire nu pot întârzia inamicul pentru a asigura completa concentrare a armatei noastre care cere mult timp.

Găsesc imperios necesare fortificaţiile cari ajută într'un coeficient destul de mare trupele de acoperire şi indirect măresc siguranţa şi asigură timpul necesar concentrării.

Tactic

Terenul pe care s'au executat fortificaţiile corespunde liniei alese de Marele Stat Major.

In punctele în cari au fost puse în câmp deschis, le găsesc justificate în mare parte, prin faptul că ele trebuesc să acopere localităţi importante. In sectorul Taşnad, linia fixată de Marele Stat Major are neajunsul de a lăsa expuse inamicului, multe localităţi româneşti şi destul de mult teritoriu.

175

Technic

Proectul fortificaţiilor pe 3 linii (poziţie betonată) este cel care corespunde cerinţelor moderne.

Cazematele din linia I-a, distanţate la circa 500 metri, asigură continuitatea focului.

Reţeaua de transmisiuni asigură convenabil permanenţa transmisiunilor.

Obiectele (cazematele) se prezintă serios construite, masive şi calculate să poată rezista la proectilul de 305 mm.

Armamentul lor (4 mitraliere) îl găsesc suficient.

Instalarea tunurilor antitanc în linia I-a, cred că corespunde situaţiei.

Vizibilitatea cazematelor este destul de suficient mascată, rămânând să se complecteze prin perdele de plantaţii.

Şanţurile între cazemate au un traseu justificat, iar profilul lor constitue elemente serioase contra carelor de luptă. Acolo unde se poate, cred că ar fi bine ca aceste şanţuri să fie cu apă.

PROPUNERI

Strategic

1/. Fortificaţiile în regiunea Taşnad să fie duse înainte pe linia : Valea lui Mihai - Careii Mari.

Consideraţiuni:

a). Pentru a se putea face concentrarea cât mai înainte şi în deplină siguranţă, având totodată şi posibilitatea de a trece în bune condiţiuni la acţiuni ofensive, găsesc că fortificaţia trebue :

- să ne garanteze teritoriul ;

 176

- să ne ferească de surprinderi, şi
- să ne asigure libertatea de concentrare în vederea operaţiunilor.

b). Apreciez ca un prestigiu al suveranităţii statului de a nu lăsa aşa de uşor expuse inamicului sate şi localităţi româneşti.

2/. Să se execute porţiunile de sectoare în ordinea de urgenţă :

a). Oradia - Bereteu - Secueni;
b). Valea lui Mihai - Crasna, şi apoi
c). Satu Mare.

3/. Să se facă toate sacrificiile ca fortificaţiile să se realizeze cât mai repede.

Tactic

1/. Să se creeze bune observatoare în porţiunile de teren unde lipsesc.

2/. Să se execute fortificaţii şi pe liniile de repliere ale elementelor înaintate.

3/. Să se exproprieze terenul din zona fortificaţiilor pentru siguranţa lucrărilor, iar satele care rămân în afara fortificaţiilor, să fie aduse înapoia lor printr'un schimb de teren.

Technic

1/. Unităţile să fie organizate pe comandamente separate, iar instruirea lor să se facă practic în fortificaţii.

2/. Apreciez ca imediată nevoe să se asigure comunicaţia cu cazematele prin şanţuri subterane, pentru a nu lăsa apărătorii sub impresia că sunt sacrificaţi.

Inspector General de Armată
GENERAL DE DIVIZIE ADJUTANT
C. ILASIEVICI

A.M.R., *fond 950*, dos. 601, p.174-176

Rezoluţii ale ministrului apărării apărării Ion Antonescu referitoare la planurile întocmite în 1934 şi stadiul realizrii acestora

MINISTERUL APARAREI NATIONALE
Inspectoratul General Technic al Armatei

M. A. N. CABINETUL MINISTRULUI
Intr. Nr. 1108 din 15.II.938
Raport făcut pe baza ord. Nr. 889/1938 Secret
Răspuns prin Nr. ..... din .....

Nr.2901 din 14 Februarie 1938

MINISTERUL APARARII NATIONALE
Cabinetul Domnului Ministru

19.II.1938.

Pentru executarea ordinului Nr.889 din 1.II.938, am onoarea a înainta - alăturat - întregul dosar cuprinzând Raportul Nr.846/938 cu 7 (şapte) anexe.-

In anexa Nr.7 se găsesc informaţiunile suplimentare ordonate de Domnul Ministru al Apărării Naţionale prin rezoluţiile puse la informaţiunile cuprinse în Anexa Nr.5.-

INSPECTOR GENERAL TECHNIC AL ARMATEI
GENERAL
D.Petrovanu

Şef de Stat Major
Colonel
A.Nicolaescu

g-ral Ion Antonescu
ministru de razboi
28.12 1937-30.03 1938
06.09 1940-27.01 1941
22.09 1941- 23.01 1942

(A.M.R., *fond 950*, dos. 601, p.192)

Rezoluţia generalului Ion Antonescu pe raportul secretarului general al M.Ap. N. referitoare la înfăptuirea planului de înzestrare a armatei

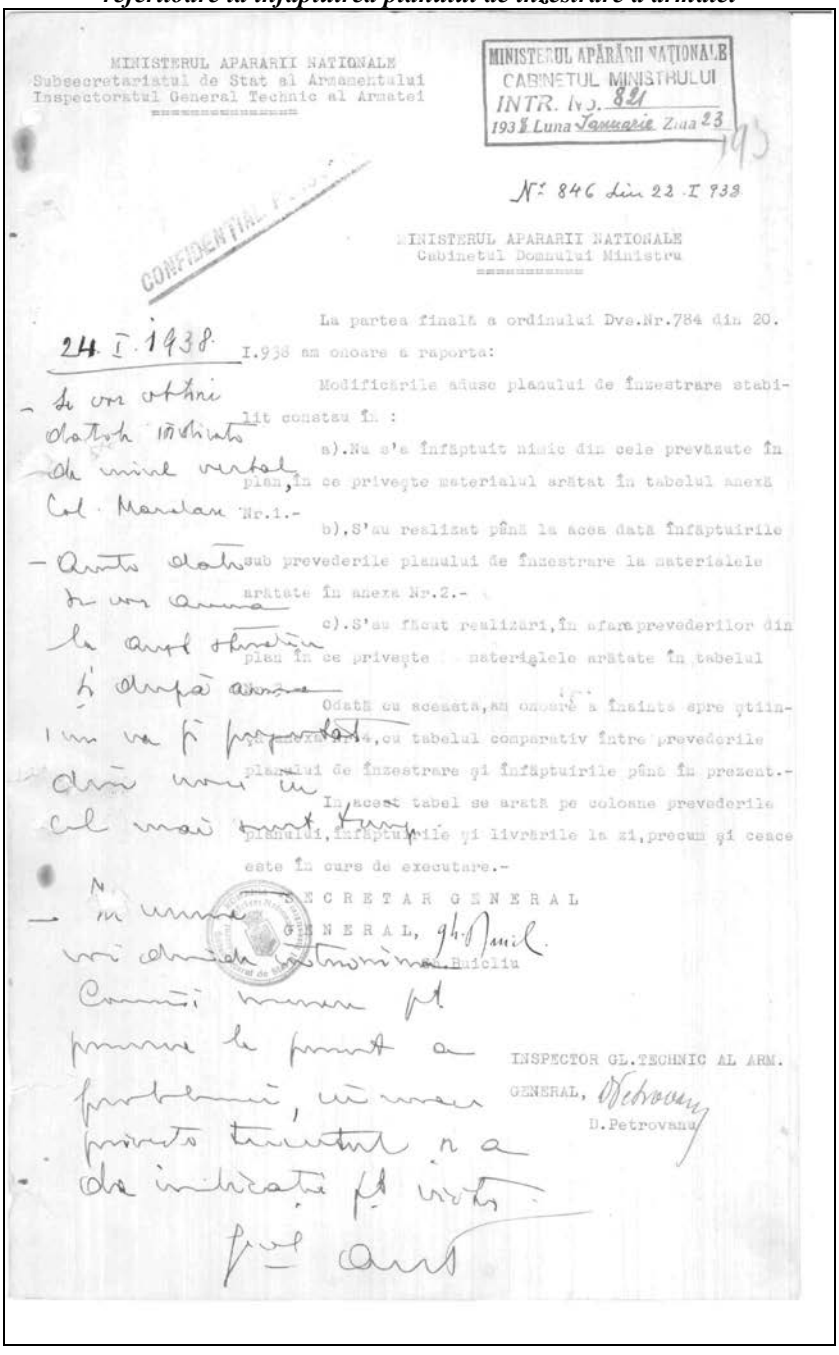

MINISTERUL APARARII NATIONALE
Subsecretariatul de Stat al Armamentului
Inspectoratul General Technic al Armatei

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE
CABINETUL MINISTRULUI
INTR. No. 821
1938 Luna Ianuarie Ziua 23

193

CONFIDENŢIAL

Nr. 846 din 22.I.938

MINISTERUL APARARII NATIONALE
Cabinetul Domnului Ministru

La partea finală a ordinului Dvs.Nr.784 din 20.I.938 am onoare a raporta:

Modificările aduse planului de înzestrare stabilit constau în :

a).Nu s'a înfăptuit nimic din cele prevăzute în plan, în ce priveşte materialul arătat în tabelul anexă Nr.1.-

b).S'au realizat până la acea dată înfăptuirile sub prevederile planului de înzestrare la materialele arătate în anexa Nr.2.-

c).S'au făcut realizări, în afara prevederilor din plan în ce priveşte materialele arătate în tabelul anexă Nr.3.-

Odată cu aceasta, am onoare a înainta spre ştiinţă anexa Nr.4, cu tabelul comparativ între prevederile planului de înzestrare şi înfăptuirile până în prezent.-

In acest tabel se arată pe coloane prevederile planului, înfăptuirile şi livrările la zi, precum şi ceace este în curs de executare.-

SECRETAR GENERAL
GENERAL, Gh. Buiciu
Gh. Buiciu

INSPECTOR GL.TECHNIC AL ARM.
GENERAL, D. Petrovanu
D.Petrovanu

24.I.1938

- Se vor obţine datele indicate de mine verbal Col. Marcian

- Aceste date se vor aduna la acest studiu şi după aceea i-m va fi prezentat din nou în cel mai scurt timp

- În urma vor decide întrunirea Comisii mereu pt. pronunţa la prezent a problemei, cu mare privesc trecutul şi a da indicaţie pt. viitor

Gl. Ant

MINISTERUL APARARII NATIONALE
SUBSECRETARIATUL DE STAT AL ARMAMENTULUI
INSPECTORATUL GENERAL TECHNIC AL ARMATEI
****

194

SECRET

Anexă la raportul Nr. 846
Nr 1

- T A B E L -
****

Cu materialele ce nu s'au comandat sau nu s'au reparat până în prezent şi cu Uzinele cari nu s'au mai înfiinţat.

1./ 4 Baterii obuziere câmp.-
4 " " pentru artilerie călăreaţă.-
5 " " munte
cari trebuesc procurate până în anul 1940.-

2./ 360 Chesoane pentru obuzierele de 150 mm.-
cari trebuesc procurate până în anul 1939.-

3./ 9 ţevi obuzier de 105 mm. de alezat până în anul 1936.-

4./ 4 Excadroane autoblindate cu 5 U.F.

5./ Fabrica de Cablu care nu a mai fost necesară luând fiinţă fabrici particulare.-

6./ Fabrica de Cărbune Activ deoarece a luat fiinţă 2 fabrici particulare.-

INSPECTOR GENERAL TECHNIC AL ARMATEI
G E N E R A L Petrovanu
D.Petrovanu

ŞEF DE STAT MAJOR
COLONEL Nicolaescu
A.Nicolaescu

MINISTERUL APARARII NATIONALE
SUBSECRETARIATUL DE STAT AL ARMAMENTULUI
INSPECTORATUL GENERAL TECHNIC AL ARMATEI
****

195

SECRET

Anexă la raportul Nr. 846
N= 2

- T A B E L -
****

Cu materialele ce s'au comandat sau reparat mai puţin decât s'a prevăzut.-

---

1./ 404 Chesoane pentru obuzierele de 100 mm. cari trebuesc procurate până în anul 1939.-

2./ 68 piese şi 3.000 lovituri de 75 mm. A.A.-

3./ Materiale chimice din întreaga sumă prevăzută de 40.000.000 lei.-

INSPECTOR GENERAL TECHNIC AL ARMATEI
G E N E R A L
D.Petrovanu

ŞEF DE STAT MAJOR
COLONEL
A.Nicolaescu

MINISTERUL APARAREI NATIONALE
Subsecretariatul de Stat al Armamentului

ANEXA Nr. 3
la rap. Nr. 846

146

======

T A B E L

cu materialele cari s'au procurat sau reparat în afara prevederilor cuprinse în Planul de Inzestrare şi cu fabricile ce s'au organizat peste prevederile aceluiaşi Plan.-

1.- 204.720 lov. pentru mortiere Brandt 81 mm. în loc de 70.800 lov. (15 U.F. în loc de 5 U.F.).-

2.- 309.700.000 cartuşe 7,92 mm. în loc de 104.750.000 pentru a se asigura în parte stocul de siguranţă.-

3.- 30.000 ţevi puşti mitraliere, necesare ca rezervă pe timpul tragerei.-

4.- 401.900 lov. de 75 mm. pentru complectarea stocului de siguranţă şi organizarea industriilor metalurgice pentru război.-

5.- 1.103.695 proectile diferite au fost recontrolate şi regenerate peste prevederi.-

6.- 1.918.000 focoase pentru proectilele de artilerie puse în bună stare.-

7.- 1.500.000 Kgr. pulbere jumătate a fost radubată şi restul este în curs de radubare, pentru încărcarea proectilelor puse în bună stare.-

8.- 1.000.000 Kgr. trotil (pentru muniţia
1.196.000 " fulmicoton) pusă în bună
200.000 " pulbere cu (stare şi stocul
bază nitrocelu-) de siguranţă pro-
lozâ.- (ducţia fiind cu
900.000 " pb.cartuşe 7,92) mult redusă.-
559.600 " pulbere art. (

9.- 300 mitraliere 25 mm.A.A.-

10.- 96 proectoare cu 48 posturi ascultare pt.A.C.A.

11.- 165.000 cartuşe de 13,2 mm.A.A. în plus.-

12.- 22.100 lovituri de 75 mm. A.A.în plus.-

13.- 300.000 lovituri de 25 mm.A.A.-

./.

- 2 -

197

14.- 49.000 măşti oameni.-

15.- Autovehicule pentru motorizarea armatei pe baza proectului de motorizare al M.St.Major.-

16.- La C.M.C. o fabrică de cartuşe de 7,92 mm. cu debit de 200.000 / 8 ore.-

17.- Pyrotechnia Bumbeşti pentru cartuşe 7,92 mm. cu debit 300.000/ 8 ore.-

18.- Staţia de încărcare de pe Valea Mârşei.-

19.- Fabrică de 13,2 mm. cu debit 5.000/8 ore.-

20.- Fabrică de focoase pentru grenade cu debit de 10.000 în 8 ore.-

INSPECTOR GENERAL TECHNIC AL ARMATEI
GENERAL Petrovan
D.Petrovan

ŞEF DE STAT MAJOR
COLONEL Nicolaescu
A.Nicolaescu

(A.M.R., *fond 950*, dos. 601, p.193-197)

Manifestul către Ţară al ministrului apărării naţionale din 27 ianuarie 1938

Capitolul „Apărarea Naţională"

Furtuna ameninţându-se de pretutindeni, grija guvernului este de a organiza Statul, în ansamblul lui, pentru o cât mai bună apărare şi o cât mai sigură rezistenţă a lui.

În cadrul armăturii generale, economice, financiare, morale şi spirituale pe care trebuie să o realizăm, cât mai grabnic, pentru o bună apărare a statului, *Reorganizarea şi înzestrarea forţelor noastre militare* trece pe primul plan.

Reorganizarea Armatei fiind impusă de noile condiţii de viaţă şi de ordin tehnic se va înfăptui în prima urgenţă.

În paralel cu această măsură se va realiza o nouă grupare a forţelor pentru o mai sigură şi mai instantanee apărare a graniţelor noastre.

Înzestrarea armatei se va accelera.

Sacrificiile noastre şi în această privinţă, nu vor înceta până ce neamul nu va fi pus la adăpostul oricărei agresiuni.

Industria naţională. Pentru a asigura completa noastră independenţă şi în cadrul ei industria apărării militare, de stat şi particulare, vor fi completate şi sporite.

Vom începe în acelaşi timp să economisim, să aducem şi să depozităm materiale prime fără de care, în caz de război, nu putem să asigurăm umplerea golurilor şi fabricarea noilor materiale pe care le va reclama lupta.

Vom întări graniţele după un sistem simplu corespunzător mijloacelor şi raţional adaptat cerinţelor noastre strategice şi tactice.

Legile simple, clare şi precise vor aşeza pe baze trainice viaţa şi forţa armatei noastre.

Legea de organizare a armatei va da un nou suflu comandamentelor şi corpurilor noastre de trupă. Încălcările de atribuţiuni, ce stânjenesc bunul mers al treburilor şi au creat organe inutile, se vor suprima, iar restrângerea serviciilor şi organelor auxiliare va trebui să dea armatei noastre forma unui organism bine proporţionat, menit să trăiască şi să se dezvolte după legi şi condiţii de viaţă logice şi naturale.

Legea cadrelor va hotărî încadrarea corpurilor noastre de trupă în raport cu noua organizare.

O lege de înaintare, va trebui să dea armatei noastre un corp ofiţeresc de înaltă valoare morală şi profesională. Ea va căuta să îmbine, în cele mai bune condiţii, interesele de selecţionare a cadrelor, reclamate de o bună încadrare, cu cele ale ofiţerilor.

În sfârşit, o serie de legi şi de măsuri de gospodărie harnică, de ordin administrativ militar.

(A.M.R. , *fond 950,* dos. 601, p. 53-54)

* * *

PROGRAMUL GENERAL DE ACTIVITATE AL MINISTERULUI APĂRĂRII NAŢIONALE

În epoca de grele frământări prin care trecem, grija organelor conducătoare faţă de armată trebuie să formeze obiectul preocupărilor noastre cele mai atente şi intense.

Nu numai Armata dar şi ţara întreagă trebuie să fie pregătită să facă faţă celor mai grele împrejurări.

Reorganizarea Armatei este impusă de condiţiile actuale de viaţă ale ţării noastre. Armata noastră păstrând în mare parte, forma în care a ieşit din marele război, modernizarea ei.

O regrupare a unităţilor, în funcţie de cerinţele actuale ale apărării naţionale, se va realiza fără întârziere şi odată cu ea vom ataca un program de construcţii de cazărmi, pentru o bună cazare a trupelor şi o aşezare a lor conform cu necesităţile noastre actuale.

Înzestrarea armatei cu toate mijloacele moderne de luptă este pe cale de realizare. O accelerare a lucrărilor în curs şi noi comenzi vor contribui la întărirea forţelor noastre armate şi ne va permite să facem faţă ori căror condiţii de luptă.

Industriile de război, ce ne pot procura armamentul necesar înzestrării armatei sau alimentării unui război modern, vor fi dezvoltate numai în ţară, fie că aparţin Statului fie particularilor, în scopul de a ajunge la o cât mai completă independenţă a fabricaţiei de război.

Iar pentru a pune la adăpost tot patrimoniul ce ne aparţine şi de care ne servim în susţinerea drepturilor şi bunurilor noastre, o *întărire a frontierelor*, după cele mai noi procedee, va fi urmărită cu chibzuinţă şi hotărâre. Şi ea va fi complete cu organizarea a apărării teritoriului împotriva atacurilor aeriene, ajunse azi la o putere de distrugere îngrijorătoare.

Un mănunchi de legi, formând sistem armonios, vor veni să aşeze pe baze trainice viaţa armatei noastre.

Legea de organizare a armatei va da un nou suflu comandamentelor şi corpurilor noastre de trupă. Încălcările de atribuţiuni, ce stânjenesc bunul mers al treburilor şi au dus la creerea de organe inutile, se vor suprima, iar restrângerea serviciilor şi organelor auxiliare va trebui să dea armatei noastre forma unui organism bine proporţionat, menit să trăiască şi să dezvolte după legi şi condiţii de viaţă logice şi naturale.

Legea cadrelor va hotărâ în vederea corpurilor noastre de trupă în raport cu noua organizare.

O lege de înaintare, va trebui să dea armatei noastre un corp ofiţeresc de înaltă valoare morală şi profesională. Ea va căuta să îmbine în cele mai bune condiţii, interesele de selecţionare a cadrelor, reclamate de o bună încadrare, cu cele ale ofiţerilor, privind însă aceste interese individuale prin prisma celor generale, adică a unui patriotism luminat, de care totdeauna corpul nostru ofiţeresc a dat dovadă.

În sfârşit, o serie de legi şi măsuri de gospodărie harnică, de ordin administrativ militar, ne va da posibilitatea să facem o cât mai bună întrebuinţare a banului public, cheltuindu-l cu economie şi corectitudine.

Toate aceste măsuri constituie un cadru general şi o primă etapă din programul departamentului Apărării Naţionale. Ele vor fi completate cu altele menite să ridice armata noastră la înălţimea celor mai moderne şi puternice armate europene.

* * *

CUVÂNTARE

ţinută de Ministru General I. Antonescu la Biserica Sfintei Patriarhii cu ocazia zilei de 24 Ianuarie 1938

Ostaşi,

- Sărbătorim astăzi, aici ca şi pretutindeni, în oraşe şi la sate, în bordee şi în palate *unirea*.
- Este ziua mare şi sfântă a neamului.

Este ziua în care trebuie să ne reculegem pentru a ne reaminti că reînvierea şi libertatea, întregirea şi mărirea, tăria şi trăinicia patriei noastre s-au dobândit prin unire.

- Să nu uităm nici noi şi să nu uitaţi nici voi că nimic nu se poate păstra şi nimic nu se poate creea fără unire; unire în credinţe şi în tendinţe; unire în gândire şi în simţire; unire în luptă şi în suferinţă

De aceea pe al nostru steag a stat şi va sta scris *„unire”*.

- Ziua unirii este şi trebuie să fie, a fost şi va trebui să rămână, ziua în care, de la cel mai mare dintre noi şi până la cel mai mic dintre voi, de la cel mai bătrân până la cel mai tânăr din această ţară, toţi până la unul, toţi fără nici unul înclinăm astăzi, capetele

noastre, în faţa altarelor, cu pietate şi cu smerenie, pentru veşnica amintire a acelora care îndurând şi muncind, urmărind şi crezând, luptând şi murind au creeat şi ne-au lăsat ceea ce face şi mândria şi tăria noastră: scumpa noastră România.

- După rugăciune să le dăm, după cum se cuvine, şi onorul.

Ostaşi, plecaţi stindardul şi lăsaţi să treacă pe dinaintea lui, pe dinaintea noastră şi a voastră, cohorta lor atât de nenumărată, atât de falnică şi atât de glorioasă.

- Primind în genunchi defilarea lor ne gândim smeriţi la Dumnezeu care ne-a ajutat, la Voivozii care i-au condus şi la ei care i-au ascultat, au înfăptuit şi ne-au lăsat viaţa şi credinţa, ogorul şi hotarul.

Trăiască Ţara noastră

Trăiască Regele nostru.

* * *

CUVÂNTARE

ţinută de Domnul Ministru General Ion Antonescu la I.O.V.F.L. cu ocazia zilei de 24 Ianuarie 1938

„Scumpi camarazi şi glorioase resturi"

În această zi atât de mare şi atât de scumpă nouă tuturor: în acest sfânt ceas al neamului nostru, în care noi toţi sărbătorim unirea, voi, foştii luptători de ieri şi glorioşii invalizi de azi, v-aţi legat prin jurământ, pe cruce şi pe stindard, să serviţi cu neprecupeţită credinţă şi cu nenumărată jertfă pe Regele nostru.

În faţa jurământului vostru atât de curat şi a faptei voastre atât de nobile, noi care vă urmăm în rânduri; noi care ne mândrim şi ne cinstim cu fapta voastră; noi care ne inspirăm din pilda voastră ne îndreptăm, în primul rând, gândul nostru cu o neuitată şi sacră datorie către făuritorul întregirii, către Marele şi neuitatul Rege Ferdinand I.

El a fost şi El va rămâne deapururi purtătorul steagului care ne-a dus, prin atâtea nenumărate jertfe şi neuitate suferinţe şi la întregirea şi la mândria de astăzi.

Slăvită şi cinstită să-i fie, de noi şi de toţi, de astăzi şi deapururea, de aici şi de pretutindeni şi fapta şi jertfa lui.

În al doilea rând, în numele urmaşilor voştri, deci în numele armatei de astăzi, vă mulţumesc respectuos pentru gestul simbolic pe care l-aţi făcut cu un atât de curat avânt şi cu o atât de nelimitată credinţă.

El este pentru noi şi va fi pentru acei care ne vor urma, un exemplu şi un imbold.

Un exemplu fiindcă vedem în el atât credinţa şi devotamentul în conducător cât şi spiritul de jertfă pentru el, fără de care nu a putut fi, nu poate fi astăzi şi nu va putea fi nici mâine nici siguranţă, nici linişte, nici tărie pentru un popor.

Este un imbold fiindcă nu uităm, nu putem uita, că forţa fără suflet şi sufletul fără conducere nu poate duce, nu a dus nici odată, la izbândă.

Slăvind sacrificiul vostru de ieri şi închinându-ne înaintea gestului vostru de azi, îndrept cugetul meu către izbânda noastră de mâine şi strig să trăiască Conducătorul de astăzi.

Trăiască Majestatea Sa Regele.

(A.M.R. , *fond 950,* dos. 601, p. 59-71)

10 Martie 1938
Externe Bucureşti

În tot cursul zilei de azi a avut loc manifestări naziste cu un caracter mai accentuat decât în zilele precedente. Am văzut elemente izolate din poliţie atacate de manifestanţi. Cercurile diplomatice nu întrevăd o acţiune a situaţiei creeate prin gestul disperat al Cancelarului, căci totul depinde de atitudinea ce va fi luată de Hitler personal. Dacă muncitorii ex austro marxişti, la care Cancelarul a făcut apel se vor decide a da concurs, ne putem aştepta la ciocniri sângeroase între ei şi nazişti, ceea ce ar putea provoca amestecul efectiv al Reichului. Nu cred că plebicistul, dacă va avea loc, să schimbe întru câteva datele problemei austriece.

Gurănescu
Ministrul României la Viena.

* * *

10 Martie 1938
Externe Bucureşti

Temându-se că prin nazificarea progresivă a Austriei va fi obligat a ne retrage şi sperând că, cu starea actuală de tranziţie a reorganizării politice a maselor ar putea prin condiţii limitative de vârstă şi identiv, să-şi asigure un succes, Schuschnigg, abil a găsit formula specială a plebicismului şi a apelului către popor, prin care încearcă a determina un echivoc în spiritul votanţilor şi se ridică pretenţios în faţa lui Hitler ca viitor şef al Statului austriac.

Deja în timpul nopţii au avut loc la Viena şi Linz începuturi de turburări.

Gurănescu
Ministrul României la Viena.

* * *

11 Martie 1938
Externe Bucureşti
Urmare la telegrama Nr. 390

Schuschnigg demisionând nu a crezut nimic mai oportun decât de a anunţa poporul austriac la radio că a părăsit puterea sub ameninţarea intrării trupelor germane şi că Preşedintele Republicii va numi un nou guvern la recomandarea lui Hitler.

După dânsul a vorbit şi Soyas Inquart, care a cerut linişte populaţiei şi concursul ei pentru autorităţi în vederea unei eventuale intrări de trupe germane în Austria.

A mai consiliat apoi pe nazişti să se abţină de la denunţări şi răzbunare.

Gurănescu
Ministrul României la Viena.

* * *

11Martie 1938
Externe Bucureşti
Urmare la telegrama Nr. 379

În timpul nopţii trecute manifestaţiile au continuat luând proporţii ameninţătoare în Viena şi în provincie, unde la Linz au fost numeroşi răniţi. Pe de altă parte negocierile cu socialiştii austro- marxişti înaintând, s-a sporit neliniştea chiar în cercurile guvernamentale. Închiderea frontierei şi ameninţarea unei intervenţii premergătoare unor turburări care puteau degenera într-un război civil.

Condiţiile puse de Hitler au fost acceptate: renunţarea la parodia de plebiscit, care a constituit sfidare la adresa lui personală; demisia lui Schuschnigg, care este fapt împlinit.

Este aproape sigur că şi celelalte condiţii, printre care numirea în guvern a încă 2 miniştri, nu vor întâmpina dificultăţi.

În urma informaţiilor sigure am aflat că preşedintele Miklas, care a consimţit fără convingere la plebiscit, a lăsat într-adevăr pe Schuschnigg să cadă prin propria sa greşeală.

Acum începe o fază nazistă în politica austriacă, care va grăbi asimilarea ei cu Reichl.

Gurănescu

* * *

11 Martie 1938

Externe Bucureşti

Autorităţile germane au închis punctele de frontieră de la Salzburg şi dinspre Austria de sus.

Colegul meu iugoslav îmi spune că generalul Reichennu, comandantul trupelor militare din regiunea vecină cu Austria a fost chemat încă de ieri de Hitler la Berchtconadon.

Autorităţile militare au luat în mână agenda oraşului Linz.

Clasa de rezervişti 1915 a fost chemată sub drapel.

Gurănescu

Ministrul României la Viena.

* * *

Telegramă Marelui Stat Major

Secţia 2-a

Roma 20 19, 12, 13/00

Precipitarea evenimentelor Austria produs impresiune profundă. Deocamdată nimic măsuri militare.

Nr. 5

Ataşatul Militar Român la Roma.

B.C. Nr. 51091 din 12 III.1938, ora 15,30.

* * *

Telegramă Marelui Stat Major

Secţia 2-a

Praga 8 384 12/3 16,00.

Sursa Marele Stat Major Cehoslovac:

Astăzi dimineaţă Divizia 3 Motorizată germană a trecut graniţa austriacă.

La ora 9 a trecut Salzburg douăzeci auro trupe germane. Asemenea douăzeci avioane distrugătoare deasupra Vienei.

Marele Stat Major cehoslovac nu a luat nici o măsură.

Nr. 25.

Ataşat Militar Român la Praga.

B.C. Nr. 1093 din 12 III 1938 Ora 19.

* * *

Telegramă Marelui Stat Major

Secţia 2-a

În Legătură cu evenimentele din Austria, Preşedintele Consiliului de Miniştri Iugoslav comunicase azi de dimineaţă Ministrului Plenipotenţiar român de la Belgrad, că Iugoslavia nu ia nici o măsură de ordin militar.

Luase numai măsurile pentru un control poliţienesc …… internă la graniţa austriacă.

Nr. 2474
Ataşatul Militar la Belgrad
B.C. Nr. 51092 din 12 III 1938 ora 18,30.

* * *

Telegramă descifrată
Ministrul Apărării Naţionale
Cabinet

Guvernul în permanenţă întrunit.

Primeşte totuşi asigurări de la Berlin de neagresiune şi destindere faţă de Cehoslovacia.

Între coloanele trupelor motorizate erau şi unităţi de jandarmi.

Aici se păstrează calmul şi nici o măsură provocatoare.

Ataşatul Militar Român la Praga
Nr. 27 din 12 III. 1938
Descifrat 13. III. 1938 ora 11,00
Maior Mirănescu

* * *

Telegramă descifrată
Ministrul Apărării Naţionale
Cabinet

La telegrama D-voastră Nr. 1521,

Din sursa Marelui Stat Major Cehoslovac:

Astăzi dimineaţă Divizia 3 motorizată germană trece graniţa Austriacă. La ora nouă trece Salzburg douăzeci auto trupe germane. Asemenea 20 avioane distrugătoare deasupra Vienei.

Marele Stat Major Cehoslovac nu a luat nici o măsură.

Ataşatul Militar Român la Praga
Praga Nr. 26 din 12 III. 1938
Descifrat 13. III. 1938 ora 11

(A.M.R. , *fond 950,* dos. 601, p. 441 – 451)

* * *

Ministerul Apărării Naţionale
Marele Stat Major
Secţia II-a

Nr. 33.120
din 18 Martie 1938
Marele Stat Major
Secţia II-a
Către
Ministrul Apărării Naţionale
Cabinet

Am onoare a înainte, mai jos în copie, raportul Nr. 117 bis/ 938 al Ataşatului nostru militar la Berlin, spre ştiinţa Dvs.

Şeful Marelui Stat Major
General I. Antonescu

Copie după raportul Nr. 117/14.III. 1938.

Urmare la Nr. 117 de azi,

Am onoare a raporta că astăzi la ora 13 voind să vorbesc la telefon cu un ofiţer din Ministerul de Război german, centrala telefonică a Ministerului m-a pus în legătură involuntar cu reţeaua internă a Ministerului prin care se transmitea următoarea convorbire:

Conversaţia avea loc între un oarecare Krueger cu o persoană din Serviciul de hărţi al Ministerului. Krueger, foarte grăbit şi autoritar, ordona să-i pună imediat la dispoziţie 2.000 (două mii) de hărţi „Fuenfkirchen" (n-am putut prinde scara); celălalt a răspuns că aceste hărţi nu sunt în depozit şi că vor trebuii tipărite acum, operaţiune care va dura trei săptămâni, la care Krueger pe un ton foarte ridicat şi autoritar a răspuns că aceasta nu se admite deoarece hărţile trebuiesc neapărat cel mai târziu poimâine seară (16. III.). După o nouă explicaţie a celuilalt convorbitor, a rămas ca aceste două persoane să vorbească din nou la ora 14.

Cercetând harta am constatat că localitatea Fuenfkirchen se găseşte atât la nord de Viena aproape de frontiera Cehoslovacă (o localitate atât de mică încât nu cred că s-ar putea numele unei hărţi), precum şi către sudul Ungariei în bucla de sud a frontierei către Iugoslavia.

Cum numele de Krueger exista anul trecut în Ministerul de Război un Colonel Şef al „Kavaleriei –abteilung" –ului; nu pot să afirm dacă acest Colonel Kruenger păstrează actualmente aceeaşi funcţie, dar după tonul autoritar cu care l-am auzit vorbind, deduc că avea un grad similar.

Deşi cele de mai sus le-am auzit întâmplător, totuşi dat fiindcă era vorba de o grăbită nevoie de două mii de hărţi unei regiuni aşezată pe direcţiuni generală a teatrului evenimentelor actuale, le supun cunoştinţei Dvs.

Pe de altă parte pun faptul în legătură cu aceea că în Cercul Diplomatic din Berlin se are impresia că evenimentele actuale nu se vor opri aici; totuşi Mareşalul Goering a dat Ministerului Cehoslovac din Berlin asigurarea că evenimentele actuale nu vizează Cehoslovacia; nu este mai puţin adevărat însă, că „Mein Kampf" precizează anumite direcţii de expansiune care nu găsesc că sunt prea departe de regiunea pentru care se cer 2000 de hărţi în 48 ore.

Ataşatul Militar la Berlin
Colonel (ss) Petre Antonescu

(A.M.R. , *fond 950,* dos. 601, p. 439)

Raportul ministrului apărării general Ion Antonescu către regele Carol al II-lea în care-i prezintă situaţia dotării cu muniţii a armatei

Nr. 1752 din 25 III. 1938

Sire

Cercetând situaţia depozitării muniţiilor şi materialelor Armatei am făcut următoarele constatări dureroase:

1). Din anul 1919 şi până în 1937 s-au distrus prin explozii, incendii şi din cauza relei conservări, muniţii în valoare totală de lei 4. 174.382 (graficul Nr. 1, tabelele Nr. 1 şi 2).

2). Din cauza lipsei de magazii s-au degradat, în aceiaşi ani, materiale în valoare de lei 823.335.638 (tabel Nr. 3).

3). Din lipsă de prevedere se găsesc în prezent în Depozitul Central de Muniţii, depozitele sub cerul liber, 1309 vagoane de diferite elemente de muniţii în valoare de 4.332.878.280 lei (tabelul Nr. 4).

Toate aceste materiale sunt sortite pieririi.

Totalizând aceste cifre, care sunt cu mult sub valoarea actuală a muniţiilor şi materialelor distruse, rezultă o sumă de 9.330.596.081 lei, care s-a pierdut şi se pierde încă sub ochii noştri, din cauza relei gospodăriri şi a lipsei de prevedere a predecesorilor.

În această sumă nu este calculată valoarea clădirilor distruse şi a pagubelor produse în vecinătate.

De asemeni nu se pot evalua vieţile ostaşilor morţi la datorie şi a celor rămaşi schilozi.

În anul 1934, în calitate de Şef al Marelui Stat Major General al Armatei am arătat crima care se comite prin faptul că nu se lua nici o măsură pentru păstrarea acestei imense avuţii a Ţării. Cu toată alarma dată atunci, neglijenţa criminală a continuat. S-au refuzat sistematic creditele necesare adăpostirii muniţiei şi materialelor. Din această cauză în anul 1937 numărul exploziilor a crescut. În acest an au sărit în aer 127 vagoane de muniţii, din 7 depozite diferite, în număr de 218.117.395 lei. Din cauza relei conservări trebuie să ne aşteptăm ca în anul 1938 dezastrele să se înmulţească.

În această grea situaţie, sunt dator să arăt din nou nevoia de a lua măsuri imediate spre a putea salva măcar ce ne-a mai rămas din muniţii şi materialele armatei, precum şi de a asigura buna conservare a celor nou fabricate.

Dacă Ministrul Apărării Naţionale nu va dispune nici în acest an de fondurile necesare pentru adăpostirea acestei imense bogăţii, vom avea de înregistrat noi dezastre şi toate cheltuielile făcute până în prezent cu înzestrarea armatei vor fi zadarnice. Însăşi pregătirea de război a armatei va fi compromisă complet.

Sunt cu cel mai profund respect

Sire,

Al Majestăţii Voastre

Prea plecat şi prea supus servitor

Ministrul Apărării Naţionale

General de Divizie

I. Antonescu

(A.M.R. , *fond 950,* dos. 601, p. 524 – 526)

Decizie ministerială privind înfiinţarea pe lângă Marele Stat Major a serviciului de informaţii al armatei "S"

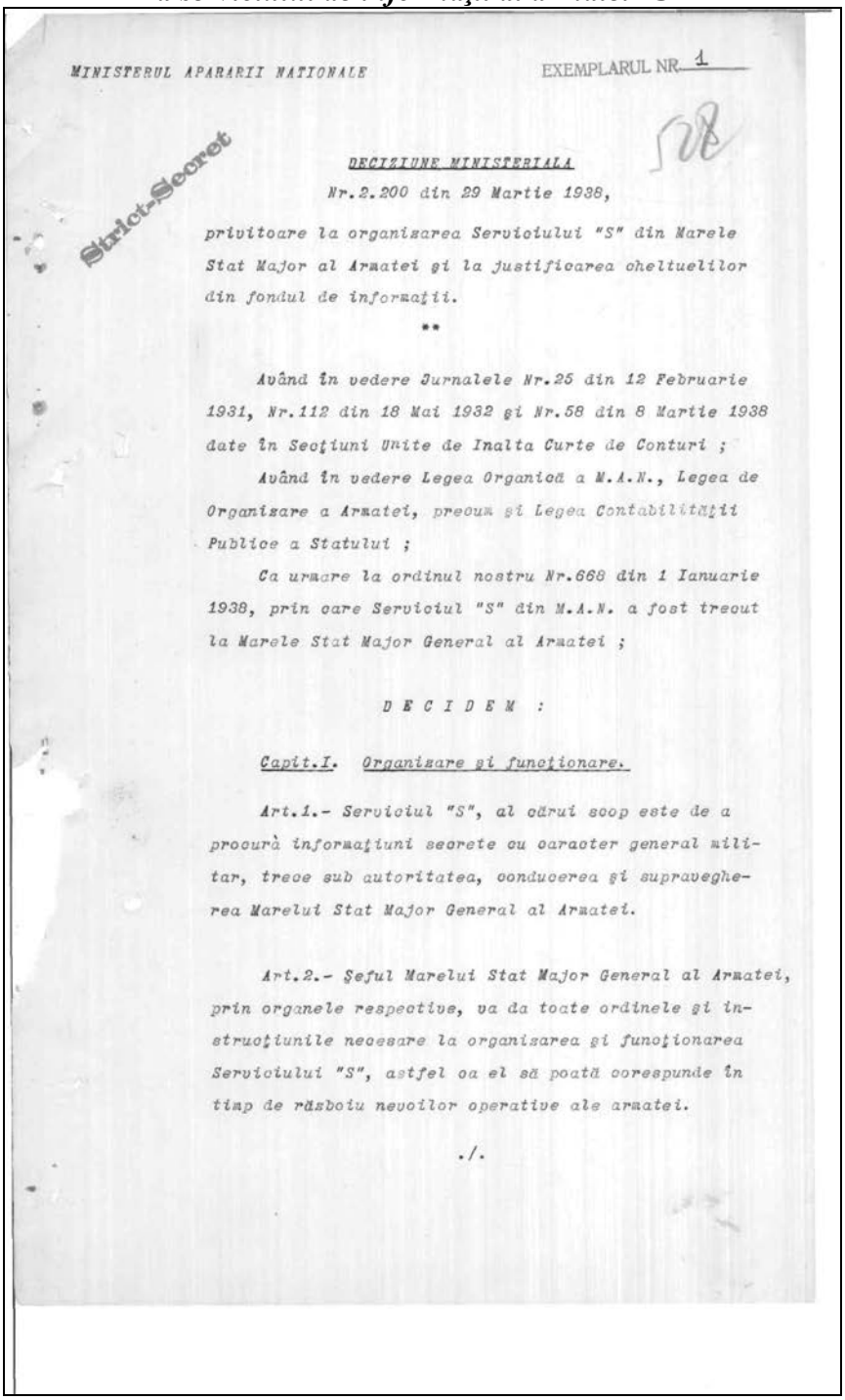

MINISTERUL APARARII NATIONALE

EXEMPLARUL NR. 1

Strict-Secret

DECIZIUNE MINISTERIALA

Nr.2.200 din 29 Martie 1938,

privitoare la organizarea Serviciului "S" din Marele Stat Major al Armatei şi la justificarea cheltuelilor din fondul de informaţii.

**

Având în vedere Jurnalele Nr.25 din 12 Februarie 1931, Nr.112 din 18 Mai 1932 şi Nr.58 din 8 Martie 1938 date în Secţiuni Unite de Inalta Curte de Conturi ;

Având în vedere Legea Organică a M.A.N., Legea de Organizare a Armatei, precum şi Legea Contabilităţii Publice a Statului ;

Ca urmare la ordinul nostru Nr.668 din 1 Ianuarie 1938, prin care Serviciul "S" din M.A.N. a fost trecut la Marele Stat Major General al Armatei ;

D E C I D E M :

Capit.I. Organizare şi funcţionare.

Art.1.- Serviciul "S", al cărui scop este de a procură informaţiuni secrete cu caracter general militar, trece sub autoritatea, conducerea şi supravegherea Marelui Stat Major General al Armatei.

Art.2.- Şeful Marelui Stat Major General al Armatei, prin organele respective, va da toate ordinele şi instrucţiunile necesare la organizarea şi funcţionarea Serviciului "S", astfel ca el să poată corespunde în timp de războiu nevoilor operative ale armatei.

./.

529

Art.3.- In instrucţiunile ce se vor da de Marele Stat Major, se va preciza legătura ce trebue să fie între acţiunea Serviciului "S" şi a celorlalte organe similare, pendinte de alte Departamente.

Art.4.- Serviciul "S", în limitele instrucţiunilor ce i se vor da de către Marele Stat Major General al Armatei va propune organizarea serviciului său sub toate raporturile, prezentând spre aprobare Şefului Marelui Stat Major General, proectul de organizare şi funcţionare a serviciului, în scopul aducerei la îndeplinire a misiunei ce are.

Art.5.- Normele cu privire la numirile de personal, necesar funcţionărei Serviciului "S", sunt următoarele :

a) Toate numirile de personal descoperit (bugetar sau diurnist) se vor face de Marele Stat Major General al Armatei, după propunerile Şefului Serviciului "S". Actele de numire ale acestui personal, nu vor fi publicate .

b) Toate numirile personalului acoperit, se vor face prin acte secrete de Şeful Serviciului "S".

c) Toate deciziile de numiri acoperite şi descoperite se vor păstra de Serviciul "S".

Art.6.- Personalul cu care va fi încadrat Serviciul "S", este considerat ca element de specialitate.

Art.7.- Şeful Serviciului S, care are responsabilitatea conducerii acestui serviciu, va da instrucţiuni de detaliu întregului aparat informator, în raport cu însărcinările speciale ce are.

./.

530

Capitolul II. Fonduri.

Art.8.- Plata personalului acoperit şi descoperit, se va face conform normelor obişnuite, prin Serviciul "S".

Art.9.- Cheltuelile de informaţiuni secrete şi procurări de piese până la suma de lei 1.000.000 se vor face de către Şeful Serviciului "S", fără nici o aprobare.

Cheltuielile de acelaş fel, ce depăşesc suma de lei 1.000.000, se vor face cu aprobarea prealabilă a Şefului Marelui Stat Major, care atunci când va crede necesar, va cere şi aprobarea subsemnatului.

Art.10.- Şeful Serviciului "S" este răspunzător legal, de mânuirea fondurilor ce i se încredinţează şi pentru care va ţine o gestiune secretă şi separată de gestiunea propriu zisă a Marelui Stat Major.

Art.11.- Actele justificative ale acestei gestiuni, ce nu se pot păstra, vor fi distruse, însă numai după aprobarea dată de mine pe rapoartele sumare ale Şefului Marelui Stat Major şi cari sunt prevăzute de D.I.C.C. Nr.25 din 12 Februarie 1931.

Restul actelor justificative, împreună cu registrul de gestiune, se vor păstra în arhiva secretă a Marelui Stat Major General al Armatei (Serviciul "S").

Registrul gestiunei secrete, va fi prezentat şefului Marelui Stat Major şi Ministrului Apărării Naţionale, ori de câte ori va fi cerut. Registrul nu poate fi distrus.

./.

- 4 -

Art.12.- Justificarea avansurilor ordonanţate pentru Serviciul "S" se va face la I.C.C. prin rapoarte sumare întocmite de titularul ordonanţei de plată, vizate de Şeful Marelui Stat Major General al Armatei şi aprobate de mine, conform Jurnalului acelei Curţi Nr.25 din 12 Februarie 1931.

Art.13.- Şeful Marelui Stat Major General al Armatei, cu ocazia vizării rapoartelor sumare, are dreptul să verifice piesele ce sprijină rapoartele sumare, convingându-se de exactitatea lor.

Art.14.- Nici o corespondenţă şi în genere nici un act sau înscris al Serviciului "S", nu va fi scos din localul Serviciului "S".

Art.15.- Toate deciziunile precum şi orice alte dispoziţiuni contrarii deciziunei de faţă, sunt şi rămân abrogate.

MINISTRUL APARAREI NATIONALE
General de Divizie

Proiectul de decizie ministerială privind înfiinţarea serviciului „S" şi justificarea cheltuielilor acestuia

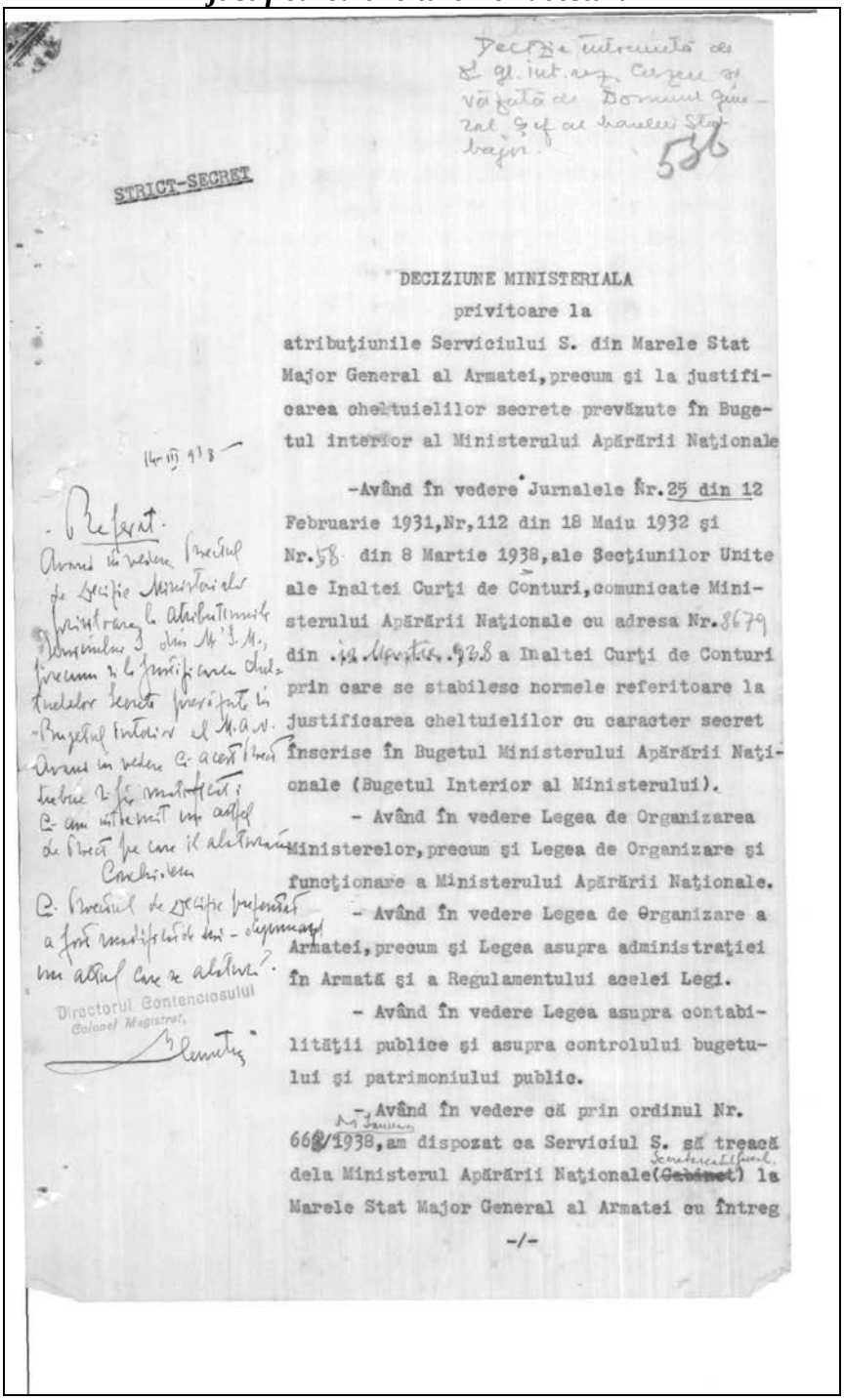

Decizie întocmită de D-l gl. int. ar. Cerchez şi vizată de Domnul General Şef al Marelui Stat Major.

STRICT-SECRET

DECIZIUNE MINISTERIALA
privitoare la
atribuţiunile Serviciului S. din Marele Stat Major General al Armatei, precum şi la justificarea cheltuielilor secrete prevăzute în Bugetul interior al Ministerului Apărării Naţionale

-Având în vedere Jurnalele Nr. 25 din 12 Februarie 1931, Nr, 112 din 18 Maiu 1932 şi Nr. 58 din 8 Martie 1938, ale Secţiunilor Unite ale Inaltei Curţi de Conturi, comunicate Ministerului Apărării Naţionale cu adresa Nr. 8679 din 12 Martie 938 a Inaltei Curţi de Conturi prin care se stabilesc normele referitoare la justificarea cheltuielilor cu caracter secret înscrise în Bugetul Ministerului Apărării Naţionale (Bugetul Interior al Ministerului).

- Având în vedere Legea de Organizarea Ministerelor, precum şi Legea de Organizare şi funcţionare a Ministerului Apărării Naţionale.

- Având în vedere Legea de Organizare a Armatei, precum şi Legea asupra administraţiei în Armată şi a Regulamentului acelei Legi.

- Având în vedere Legea asupra contabilităţii publice şi asupra controlului bugetului şi patrimoniului public.

- Având în vedere că prin ordinul Nr. 668/1938, am dispozat ca Serviciul S. să treacă dela Ministerul Apărării Naţionale (~~Cabinet~~ Secretariatul General) la Marele Stat Major General al Armatei cu întreg

-/-

14 III 938

Referat.
Avînd în vedere Procesul de Secţie Ministerială privitoare la atribuţiunile Serviciului S. din M. S. M., precum şi la justificarea cheltuielilor secrete prevăzute în Bugetul Interior al M.A.N.
Avînd în vedere că acest proiect trebue să fie semnat de şef;
Că am întocmit eu acest proiect pe care îl alăturăm
Concluziunea
Că Proiectul de Secţie prezentat a fost modificat de dv. - dispunem să se aducă modificările cerute.

Directorul Contenciosului
Colonel Magistrat,

personalul, materialul şi patrimoniul său, deoarece acest Serviciu intră în compunerea organică a Marelui Stat Major General al Armatei.

- Considerând că prin scoaterea Serviciului S. de sub ordinele directe ale Marelui Stat Major General al Armatei, se calcă atribuţiunile Şefului Marelui Stat Major, degajându-l astfel de responsabilitatea ce-i incumbă funcţiunea sa, responsabilitate prevăzută de Legi şi Regulamente.

- In interesul unei bune funcţionări a Serviciului S. în cadrul atribuţiunilor Marelui Stat Major General al Armatei.

D E C I D E M :

Art.1.- Serviciul S. intră sub ordinele directe ale Şefului Marelui Stat Major General al Armatei, care va da instrucţiuni cu caracter secret, privitoare la organizarea şi funcţionarea acelui Serviciu, ţinând seamă de misiunea Serviciului, care trebue să aibă drept scop, procurarea informaţiunilor interne şi externe cu caracter general militar, după nevoile operative ale Marelui Stat Major General al Armatei.

In instrucţiunile ce se vor da de Şeful Marelui Stat Major, trebue să se precizeze Serviciului S. legătura între acţiunea sa şi acelorlalte organe similare, pendinte de alte Departamente, însă nici o dispoziţiune nu se poate lua de Serviciul S., fără o prealabilă aprobare a Şefului Marelui Stat Major General al Armatei.-

-/-

 538

Art.2.- Serviciul S. în limitele instrucţiunilor ce i se vor da de Şeful Marelui Stat Major General al Armatei, va organiza Serviciul său sub toate raporturile, prezentând Şefului Marelui Stat Major General proectul de organizare şi funcţionare a Serviciului, pentru misiunile informative interne şi externe, conform cerinţelor, făcând propuneri pentru numirea personalului bugetar descoperit.

Art.3.- Ca norme de orientare cu privirea la numirile de personal, prescriu următoarele :

a. Personalul descoperit se va numi prin Deciziune Ministerială dată de Şeful Marelui Stat Major General al Armatei.

b. Personalul acoperit se va numi prin Deciziune Ministerială dată de Şeful Serviciului S.

c. Trecerile dela categoria personalului acoperit la categoria personalului descoperit se vor face prin Deciziune Ministerială dată de Şeful Marelui Stat Major General al Armatei, după propunerile ce i se vor face de Şeful Serviciului S.

Deciziunile Ministeriale ce se vor da atât pentru numirea personalului descoperit cât şi a personalului acoperit, vor avea caracterul strict-secret, adică nu se vor publica în Monitorul Oficial sau Monitorul Oastei, ci se vor păstra în arhiva secretă a Serviciului S.

Art.4.- Personalul cu care este încadrat Serviciul S. va fi considerat ca element de specialitate.

-/-

 539

Art.5.- Şeful Serviciului S. va da instrucţiuni cu caracter secret, privitoare la organizarea şi funcţionarea serviciului său, având în această privinţă toată responsabilitatea ce decurge din acest drept.

Art.6.- Şeful Serviciului S. are deplină plenipotenţă în conducerea Serviciului său precum şi a alegerii personalului ţinând seamă de aptitudinile fiecăruia, însă va proceda în aşa fel încât să nu angajeze nici Ministerul Apărării Naţionale în Special, nici Statul în general în ceiace priveşte acţiunile informative interne şi externe.

Art.7.- Serviciul S. va ţine o gestiune separată de aceia a Marelui Stat Major General al Armatei, atât în bani cât şi în material, ambele gestiuni având un caracter strict-secret, făcându-se justificările după normele prevăzute în Jurnalele Secţiunilor Unite ale Inaltei Curţi de Conturi menţionate în Deciziunea de faţă.

Art.8.- Privitor la actele justificative despre care se face menţiune în Jurnalul Nr. 25 din 12 Februarie 1931 al Inaltei Curţi de Conturi şi cari trebuesc prezentate subsemnatului de către Şeful Marelui Stat Major General al Armatei, prescriu următoarele :

a. Pentru cheltuielile făcute în fiecare lună de către Şeful Serviciului S. dela articolul bugetar "Instrucţie în armată", în limitele sumei înscrisă în Bugetul Interior al Ministerului Apărării Naţionale sub titlul "In-

-/-

540

formaţiuni", [illegible] se va prezenta de către Şeful Serviciului S. personal Şefului Marelui Stat Major General al Armatei, un borderou în care se va arăta în mod rezumativ natura şi suma cheltuită. In cazul când Şeful Marelui Stat Major ar avea nevoe de amănuntele pe baza cărora s'a înscris o cheltuială în borderou, Şeful Serviciului S. va pune la dispoziţia Şefului Marelui Stat Major personal, la sediul Serviciului S., actele justificative cari au servit ca baza cheltuielii trecută în borderou.

Şeful Marelui (x) Stat Major după ce se va convinge personal de exactitatea înscrierilor în borderoul de cheltuieli va întocmi conform Jurnalului Nr. 25 din 12 Februarie 1931 al Secţiunilor Unite ale Inaltei Curţi de Conturi, un raport prin care în mod sumar se va arăta cum au fost întrebuinţate avansurile date pe numele său în îndeplinirea scopului pentru cari au fost ordonanţate.

Acest raport mi se va prezenta personal pentru a mă convinge că fiecare avans ordonanţat pe numele Şefului Marelui Stat Major General al Armatei a fost întrebuinţat în întregime pentru atingerea scopului pentru care a fost ordonanţat.

La acest raport se va anexa actele justificative de plată prevăzute în instrucţiunile ce voiu da în această privinţă Şefului Marelui Stat Major General al Armatei. Aceste acte mi se vor preda cu un borderou, după care voiu aprecia care din acte trebuesc distruse şi care din acte trebuesc păstrate de mine.

Rapoartele sumare ce mi se vor prezenta in condiţiunile de mai sus, le voiu înaimta

-/-

(x) Pentru plăţile ce se fac personal de Şeful M. S. M. ... sau care se ordonă de dânsul altor persoane, din fondul nefrecţiunii secrete, cota parte rezervată în acest scop, în afară de acele efectuate de Serviciul S, se va întocmi un borderou separat, cu care va trece fiecare cheltuială.

 541

în original Inaltei Curţi de Conturi pentru a servi ca act justificativ de întrebuinţarea avansului ordonanţat pe numele Şefului Marelui Stat Major General al Armatei.

b. Având în vedere natura Serviciului S. care reclamă pe de o parte păstrarea secretului iar pe de altă parte diverse situaţiuni în procurarea materialului informativ, în cazul când nu se pot produce chitanţe originale, Şeful Serviciului S. va prezenta adeverinţe de plata sumei semnate personal de dânsul şi ~~contra semnate de ajutorul său~~, aceasta pentru acţiuni informative în ţară, iar în ceiace priveşte plăţile efectuate în străinătate, certificarea de plata sumei se va face de curierul sau persoana care a predat această sumă.-

Şeful Serviciului S. poate face plăţi pentru documente până la suma de 1.000.000 lei iar dela această sumă, Şeful Serviciului S. va supune actul pentru aprobare personal Şefului Marelui Stat Major. In caz de divergenţă mi se va supune chestiunea prezentându-mi un rapor detaliat pentru a aprecia şi hotărâ în ultimă instanţă.

Art.9. Şeful Serviciului S. fiind gestionarul fondului repartizat pentru cheltuieli de informaţiuni secrete, are dreptul a certifica efectuarea plăţilor referitoare la articolele bugetare pentru personal şi material înscrise în bugetul Ministerului Apărării Naţionale, păstrând asupra Serviciului actele justificative, întocmite conform instrucţiunilor ce se vor da în această privinţă de Şeful Marelui

-/-

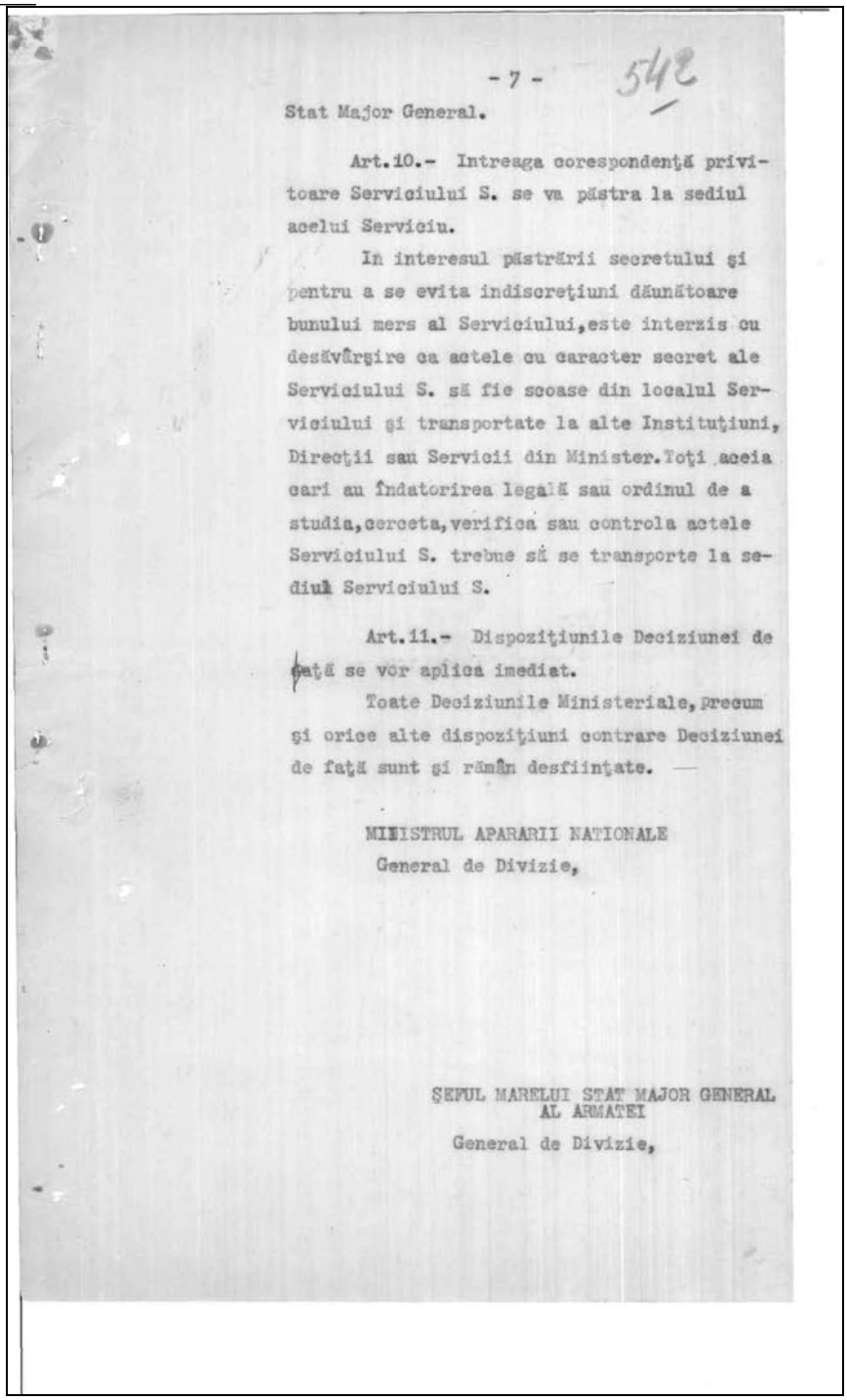

-7- 542

Stat Major General.

Art.10.- Intreaga corespondenţă privitoare Serviciului S. se va păstra la sediul acelui Serviciu.

In interesul păstrării secretului şi pentru a se evita indiscreţiuni dăunătoare bunului mers al Serviciului, este interzis cu desăvârşire ca actele cu caracter secret ale Serviciului S. să fie scoase din localul Serviciului şi transportate la alte Instituţiuni, Direcţii sau Servicii din Minister. Toţi aceia cari au îndatorirea legală sau ordinul de a studia, cerceta, verifica sau controla actele Serviciului S. trebue să se transporte la sediul Serviciului S.

Art.11.- Dispoziţiunile Deciziunei de faţă se vor aplica imediat.

Toate Deciziunile Ministeriale, precum şi orice alte dispoziţiuni contrare Deciziunei de faţă sunt şi rămân desfiinţate. —

MINISTRUL APARARII NATIONALE
General de Divizie,

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL AL ARMATEI
General de Divizie,

(A.M.R., *fond 950*, dos.601, p.527-542)

General de Divizie Gheorghe Argeşeanu
Ministru de Razboi (30.03.1938-13.10.1938)

Participant combatant în Primul Război Mondial, generalul Argeşeanu[156] (n.28.02 1883 Caracal –m.27.11 1940) a deţinut importante funcţii de comandă în următoarele unităţi militare: Regimentul 3 Călăraşi, Divizia 1 Cavalerie Arad, Divizia 3 Cavalerie, Divizia 11 Infanterie[157], Divizia de Gardă şi Corpul II Armată. (30 martie - 14 octombrie 1938) Ministru al Apărării Naţionale în al doilea Guvern al patriarhului Miron Cristea.

Gheorghe Argeşanu a fost numit prim-ministru de către Carol al II-lea în urma asasinării de către legionarii conduşi de Horia Sima a fostului şef al Guvernului, Armand Călinescu. Instalat în funcţie, generalul Argeşanu, devotat lui Carol al II-lea, a impus o serie de măsuri sângeroase împotriva legionarilor, precum: executarea şi expunerea la locul crimei a asasinilor lui Armand Călinescu; executarea fără nici o judecată a câte 3 legionari aleşi aleator din fiecare judeţ al ţării şi expunerea lor în pieţe publice.

Mandatul său, rămas în istorie pentru numeroasele crimele comise într-un interval deosebit de scurt, s-a încheiat după doar 7 zile de mandat, fiind înlocuit de guvernul Constantin Argetoianu, guvernare care a încheiat cea mai sângeroasă guvernare, fapt pentru care nu va fi nici uitat şi nici iertat de legionari.

În timpul statului naţional-legionar (septembrie 1940 - ianuarie 1941), Gheorghe Argeşanu a fost întemniţat, alături de alţi foşti demnitari ai regimului carlist, la închisoarea Jilava. În noaptea de 26/27 noiembrie 1940, 64 de foşti demnitari şi magistraţi care luaseră măsuri violente împotriva Mişcării Legionare, printre care şi generalul Argeşanu, au fost asasinaţi de un grup de legionari.

[156] Nicolae C. Nicolescu, *Şefii de stat şi de guvern ai României*, Editura Meronia, Bucureşti, 2003; Andreea Chiru, Valentina Bîlcea, *Istoria românilor (în date)*, Editura Cison, Bucureşti, 2003
[157] Constantin Moşincat, *Cronică de marş*, Editura Cogito, Oradea, 1996, p.45-50

60

Dir. Contab.

Presupunând că putem incorpora
circa 15.000 cincisprezece mii
voluntari pe data de 1 Februarie,
doresc să știu cari sunt
posibilitățile de întreținere
a lor, până la 1 Aprilie
când vor intra în buget?
Răspunsul până la orele 11.

Ministru
Gl de div. Ciupercă

G-ral D. Nicolae CIUPERCĂ
Ministru de război
13.10.1938-01.02.1939

(A.M.R. , *fond 950*, dos. 1379, p.60)

Rezoluţia ministrului apărării, G-ral Nicolae Ciupercă, pe referatul şefului biroului rechiziţii pentru plata rechiziţiilor făcute la manevrele regale

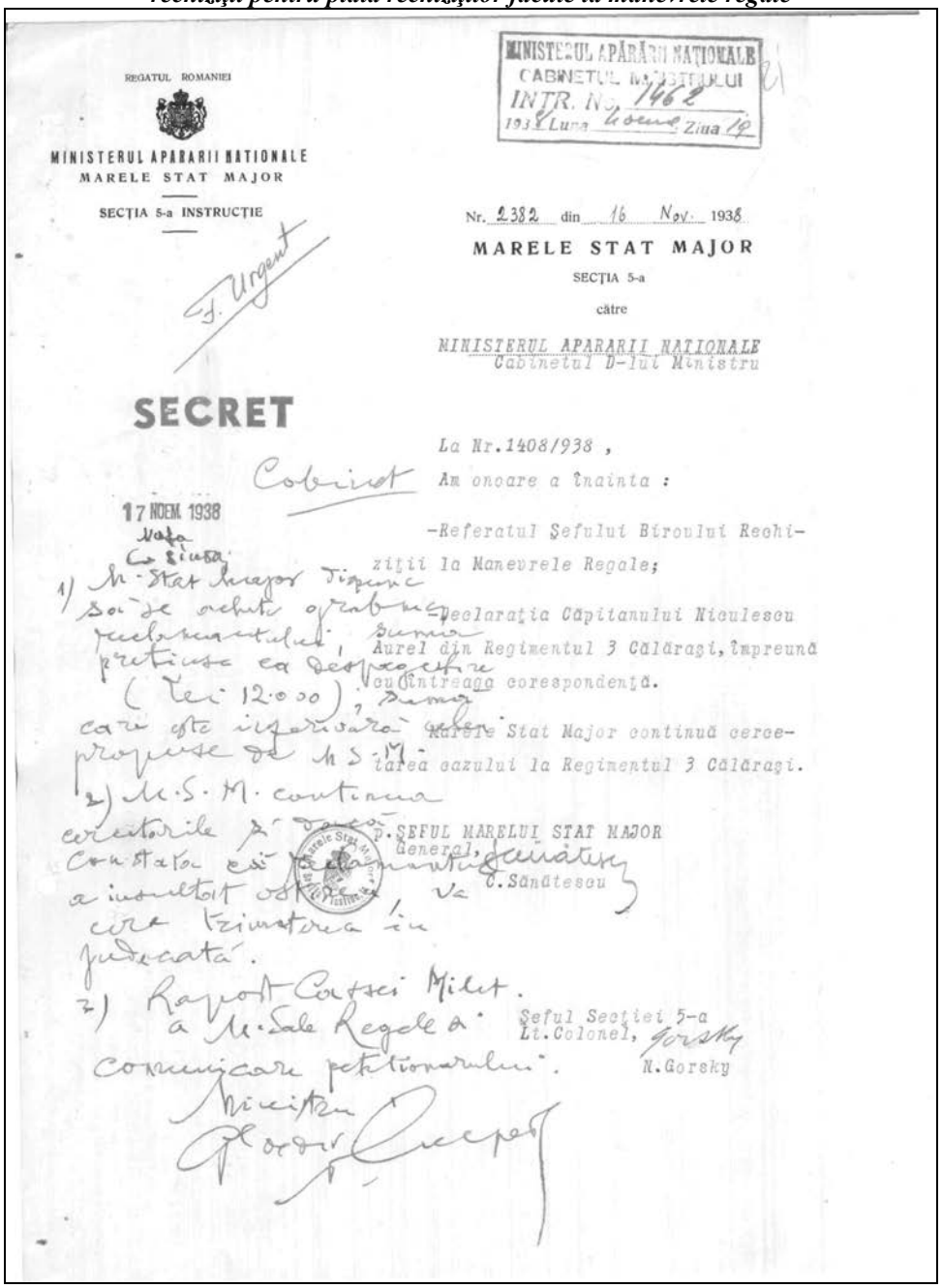

REGATUL ROMANIEI

MINISTERUL APARARII NATIONALE
MARELE STAT MAJOR
SECŢIA 5-a INSTRUCŢIE

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE
CABINETUL MINISTERULUI
INTR. Nr. 1462
1938 Luna Noem. Ziua 16

Nr. 2382 din 16 Nov. 1938

MARELE STAT MAJOR
SECŢIA 5-a
către
MINISTERUL APARARII NATIONALE
Cabinetul D-lui Ministru

Urgent

SECRET

17 NOEM. 1938

La Nr.1408/938 ,
Am onoare a înainta :
-Referatul Şefului Biroului Rechiziţii la Manevrele Regale;
Declaraţia Căpitanului Niculescu Aurel din Regimentul 3 Călăraşi, împreună cu întreaga corespondenţă.
Marele Stat Major continuă cercetarea cazului la Regimentul 3 Călăraşi.

Şeful Marelui Stat Major
General,
C. Sănătescu

Şeful Secţiei 5-a
Lt.Colonel, Gorsky
N.Gorsky

(A.M.R., *fond 950*, dsos. 1379, p.21)

Armand Calinescu
Ministru de Razboi
(01.02.1939-21.09.1939)
Prim-ministru
(07.03.1939-21.09.1939)

General de Corp de Armata
Ioan Ilcusu
Ministru de Razboi
(21.09.1939-04.07.1940)

Procesul Verbal al Şedinţei Consiliului Superior al Armatei
din ziua de 4 ianuarie 1940

COPIE de pe Procesul Verbal Nr.49 al Şedinţei Consiliului Superior al Armatei din ziua de 4 ianuarie 1940

A. AU LUAT PARTE :
General de Div. I.ILCUŞU, Ministrul Apărării Naţionale, ca Preşedinte;
General de C.A. D.MOTAŞ, Inspector General de Armată,
General de C.A.G.FLORESCU, Inspector General de Armată
General de C.A. Adj. C.ILASIEVICI, Insp.General de Armată şi Şeful Casei Mil. a M.S.REGELUI,
General de Div. Adj. F.TENESCU, şeful Marelui Stat Major,
General de Div. N. CIUPERCA, Inspector G-ral de Armată,
General de Div. G. ARGEŞEANU, Cd-tul Milit. al Capitalei,
General de Div. P. DUMITRESCU, Inspector Gl.al Artileriei,
General de Div. Adj. I.PARTENIE, Comandantul Corp.5 Armată,
General de Div. Adj. I.IACOBICI, Comandantul Corp.2 Armată,
General de Brg. C.NICOLESCU, Secretarul general al M.A.N.
B. LA ORDINEA ZILEI:
I/ Fixarea lucrărilor de creat pe frontul de Est, în cadrul planului general de fortificare permanentă a Ţării;
II/ Expunerea planului general de fortificare permanentă a Ţării;
III/ Hotărârea Consiliului asupra propunerilor Comitetului Materialelor de Război referitoare la :
1. Adaptarea dispozitivului Maior DRAGHIESCU pentru tragerea anticar cu tunul de 75 m/m;

2. Adoptarea modelului de afet şi dispozitivului de tragere antiaeriană pentru mitralierele SOHWARLOSE modernizate la calibrul 7.92 m/m;

3. Adoptarea modelului de pistol pentru ofiţeri şi trupă

4.- Care este arma cu care urmează să se execute tragerile reduse, ţinând seama că gloanţele respective lasă urme de plumb pe ţeavă lucru ce trebuie evitat în special la armele de 7.92 m/m.

C. TRECANDU-SE LA ORDINEA DE ZI, DISCUTIUNILE S-AU DEZVOLTAT PRECUM URMEAZĂ Şi HOTĂRÂRILE LUATE SUNT URMĂTOARELE:

I. Fixarea lucrărilor de creat pe Frontul de Est, în cadrul planului general de fortificare permanentă a Ţării.

Domnul General MOTAŞ este de părere ca discuţiunile să se deschidă printr-o expunere a Comandantului Armatei 3-a, asupra modului cum concepe manevra defensivă a armatei sale, având în vedere că fortificaţia permanentă va trebui să fie în strânsă legătură cu această manevră, pe care urmează să o servească.

Domnul general de Div.Adj. IACOBICI arată misiunea primită de la Grupul de Armate şi deosebirile de concepţie asupra manevrei dintre M.St.M. şi Grupul de Armate; Marele Stat Major vrea să primească bătălia pe PRUT, cu totalitatea forţelor, pe când grupul de Armate înţelege să lase pe PRUT numai forţe puţine executând rezistenţa înapoi pe SIRET.

În ceea ce priveşte inamicul, D-sa arată că pentru a-şi putea baza judecarea situaţiei pentru îndeplinirea misiunii sale pe aceleaşi date ca şi M.St.M. ar fi trebuit să primească de la M.St.M indicaţiuni mai complete asupra forţelor probabile cu care RUŞII ar putea opera contra noastră; aceste date nu le-a primit însă până acum.

În ceea ce priveşte terenul, D-a arată că lungimea poziţiei de pe Prut este de 450 km. ceea ce revine în medie la 40-50 km. pentru cele 9 divizii afectate Armatei 3-a.

Este evident că această poziţie nu reprezintă decât o linie subţire şi când forţele întinse în cordon vor putea fi pătrunse pe orişiunde, inamicul va reuşi să-şi concentreze forţe superioare.

Rezervele aşa cum sunt plasate acum, se găsesc la 4-5 ziler de marş, aşa încât intervenţia lor devine inoperantă.

În ceea ce priveşte tăria pe care o reprezintă râurile ca obstacol, D-Sa reaminteşte că în toate războaiele de totdeauna nu a fost râu care să nu poată fi trecut de inamic dacă acesta a vrut.

În războiul mondial, deşi organizat un an întreg, frontul PRUTULUI a fost străpuns în două zile.

Din contra poziţii organizate pe terenuri favorabile au rezistat atacurile inamice, dacă au avut puncte de sprijin puternic organizate şi bine apărate.

Printre acestea pădurile constituiesc puncte de sprijin foarte favorabile unei organizări a apărării atât din cauză că ele servesc în foarte bune condiţiuni apărarea anticar şi antiaeriană, cât şi prin caracterul luptei în păduri foarte favorabil unei bune apărări.

Poziţia de pe SIRET – DEALUL MARE, este bogată în regiuni păduroase, fapt pentru care D-sa este de părere să se organizeze defensiv şi să slujească drept câmp de bătălie a armatei; pe PRUT se va căuta întârzierea inamicului obligându-l să ia dispozitivul de luptă, apoi se va rupe lupta se va face o retragere categorică până la SIRET fără a se face o manevră în retragere.

În ceea ce priveşte stânga armatei în supoziţia că bătălia ar urma să se desfăşoare pe câmpul de bătălie format de regiunea PRUTULUI, D-a arată că stânga Armatei este în vânt şi ameninţată să fie întoarsă şi tăiată de Armata 1-a.

În adevăr D-sa relevă faptul că noua situaţie politică, dă posibilitatea RUSIEI ca să opereze în foarte bune condiţiuni în flancul şi în spatele Armatei 3-a în regiunea din colţul POCUŢIEI care face un intrând pronunţat spre noi.

Pentru a demonstra că această regiune este o regiune viabilă şi în măsură să permită operaţiuni cu forţe puternice, D-sa reaminteşte că în timpul marelui război, în această regiune pe creasta CARPAŢILOR, au operat 3 Corpuri de armată şi 2 Divizii de Cavalerie austriece şi 6 Divizii Infanterie şi 3 Divizii Cavalerie ruse.

A socoti deci această regiune ca o regiune inaccesibilă operaţiunilor în stil mare şi a considera asigurat flancul armatei în această regiune cu 1 regiment, este o greşeală capitală, cu atât mai mult cu cât nu se ştie dacă faţă de noua situaţie strategică creată pentru RUSIA prin ocuparea POLONIEI, RUSIA nu ar avea interes să-şi dezvolte operaţiunile pe această direcţiune pentru ca pătrunzând în platoul TRANSILVANIEI să separeu Armata 1-a de Armata 3-a şi pătrunzând în TRANSILVANIA să lovească în reduitul central al Ţării.

Pentru asigurarea stângei Armatei s-a dus aici Brigada 1 Vânători de Munte. Crede însă nu este suficient şi că va trebui să se mai aducă încă o Brigadă Mixtă Munte. Cum această regiune interesează şi Armata 1-a, Dl. General IACOBICI arată că Armata 1-a vrea să ia asupra ei şi regiunea CÂRLIBABEI,este de acord să-i pună la dispoziţie Brig.1 Mixtă Munte.

Domnul General ŢENESCU, Şeful Marelui Stat Major, relevă faptul că Armata 3-a a difuzat o instrucţie operativă prin care se precizează că ne vom bate pe SIRET ceea ce este o greşeală, deoarece fatal se va răspândi şi cunoaşte această idee divulgându-se intenţiunile noastre operative.

Este preferabil să existe mai multe câmpuri organizate pe care să ne batem după cum se vor desfăşura operaţiunile preliminare, decât să se hotărască preconceput că ne vom bate pe SIRET.

Domnia sa relevă în legătură cu aceeaşi idee că există o discordanţă între intenţiunile manifestate de politică şi hotărârile Armatei. Prin cuvântări şi toate manifestările politice se scoate în relief faptul că ne vom bate cu orice risc pentru BASARABIA, iar prin instrucţiunile operative se arată că vom renunţa chiar la PRUT bătându-ne pe SIRET.

Domnia Sa cere ca armatele să nu difuzeze încă în jos instrucţiunile operative, fiind pe de o parte prematur, iar pe e altă parte primejdios pentru moralul trupelor.

În ceea ce priveşte frontul PRUTULUI Domnia Sa arată că nu se poate socoti subţire un front care are 6 Divizii în linia 1-a şi 3 în linia 2-a; iar în ceea ce priveşte obstacolul PRUTULUI domnia Sa arată că a comandat în aceea regiune şi consideră PRUTUL ca un obstacol puternic şi bun pentru a servi unei apărări bine organizate.

Frontul SIRETULUI poate fi organizat şi el, însă câmpul de bătălie de pe SIRET este mai slab deoarece:

- din punct de vedere strategic se pierde utilizarea căii ferate de pe valea SIRETULUI;
- din punct de vedere tactic valoarea pădurilor de pe SIRET este discutabilă, ele putând fi tot aşa de bine utilizate de inamic pentru luptă şi servi ca ţinte atacurilor aeriene; de asemenea va trebui să avem forţe care să lupte şi în pădure şi în intervale ceea ce nu va produce o economie de forţe.

În consecinţă Marele Stat Major nu urmăreşte să dea bătălia cu totalitatea forţelor pe PRUT, ci doreşte să fie în măsură să poată executa o manevră nepreconceputâ în mod rigid. Dacă condiţiunile sunt favorabile va da bătălia pe PRUT, căci ar fi de condamnat să cedăm preconceput tot terenul până la SIRET sau până în munţi.

În ceea ce priveşte siguranţa stângei D-Sa se îndoieşte că întoarcerea prin munţi ar fi atât de periculoasă atunci când sunt alte direcţiuni mai probabile pe care RUŞII ar putea să-şi manifeste forţele şi mijloacele de luptă de care dispun.

Domnul general ŢENESCU arată consiliului că pentru a se mări capacitatea operativă a Comandamentelor existente foarte curând se vor întări Regimentele de Infanterie şi Grupurile de Munte cu încă un batalion, prin organizarea batalioanelor de marş. Ar fi preferabil să se creeze noi unităţi, însă din lipsă de cadre s-a recurs la întărirea regimentelor cu încă un batalion.

Toţi membrii Consiliului superior sunt de acord cu această soluţie şi cer să se treacă neîntârziat la punerea ei în aplicare.

În ceea ce priveşte situaţia rezervelor socotite ca fiind plasate prea departe şi în imposibilitatea de a interveni în timp util, Dl. General ŢENESCU arată că actuala amplasare a Diviziilor din linia 2-a nu este operativă ci numai pentru lucru, şi urmează să fie schimbată atunci când va fi nevoie.

În ceea ce priveşte faptul relevat de Dl. General IACOBICI că M.St.M., nu ar fi precizat care sunt forţele inamice pe care le socoteşte că vor opera probabil contra noastră, Dl. General TENESCU arată că după studiile făcute de B.2, inamicul ar putea îndrepta contra noastră 45 Div. Infanterie, 10-12 Div. Cavalerie, 10 Brig. Motomecanizate plus un număr de Brigăzi de Aviaţie.

Exemplul FINLANDEI şi faptul că prin al 4-lea batalion mărim forţele ce putem opune cu ¼, ne îndreptăţeşte să credem că vom putea opune o rezistenţă temeinică unei agresiuni.

Dacă RUŞII vor fi ameninţaţi şi în MAREA NEAGRĂ şi dacă TURCIA va interveni şi ea, pericolul se micşorează şi în asemenea caz ar fi posibil să nu mai cedăm nici NISTRUL.

Este posibil ca în acest caz RUŞII să recurgă la GERMANI şi atunci primejdia va gravita iarăşi la Armata 1-a aşa încât de fapt suntem nevoiţi să luăm hotărârea definitivă după împrejurări.

Domnul General MOTAŞ este de acord că acesta este situaţia însă trebuie să ne hotărâm pentru situaţia cea mai grea şi să căutăm să ne organizăm pentru a face faţă acestei situaţiuni.

După ce vom fi organizaţi bine în această ipoteză, vom putea să ne schimbăm sau să aşteptăm organizarea pentru a face faţă unei situaţiuni mai uşoare; cu alte cuvinte este necesar să nu ne împrăştiem eforturile, căci altfel riscăm să nu fim închegaţi nicăieri.

Domnul General FLORESCU, este de acord cu cele arătate de Domnul General IACOBICI în ceea ce priveşte dispozitivul care este foarte slab chiar şi pe SIRET.

Noi adoptăm un dispozitiv în cordon, deşi atunci când avem de apărat un front pentru apărarea căruia nu dispunem de forţe suficiente pentru a putea organiza un front defensiv suficient de puternic, trebuie să avem rezerve puternice şi să ne acoperim pe direcţii.

Domnia Sa socoteşte că pentru noi direcţiunea cea mai primejdioasă este cea de la Nord (BUCOVINA), deoarece toată apărarea este întoarsă pe această direcţiune, care se dezvoltă de-a lungul SIRETULUI. Dacă ne aşezăm în cordon vom fi bătuţi, deoarece pe orice punct inamicul va putea să ne fie superior. Este mai bine să stăm grupaţi să reacţionăm contra inamicului pe direcţiunile cele mai favorabile.

Apărarea noastră ar trebui să fie foarte dinamică şi agresivă, căci acţionând astfel vom putea realiza succese, mai ales contra unui inamic care s-a dovedit sensibil la reacţiunile ofensive.

Domnia Sa socoteşte că dispozitivul Armatei 3-a ar trebui să constea din 2 grupări puternice la aripe şi o singură latură între ele. În caz de efort inamic la centru, să reacţionăm ofensiv cu aripile.

În ceea ce priveşte situaţia expusă de Domnul General IACOBICI asupra intrândului din regiunea CARLIBABA, Domnul General FLORESCU socoteşte că această regiune interesează mai mult şi mai direct Armata 3-a aşa că este natural ca aceasta să conducă

operaţiunile cu forţele de care dispune.

Domnul General ŢENESCU arată avantajele poziţiei PRUTULUI şi a poziţiei SIHNEI şi JIJIEI (sud TODIRENI). Această poziţie este mai scurtă cu 60 km. decât cea preconizată de domnul General IACOBICI.

Domnul General CIUPERCA, demonstrează că legătura cea mai bună cu poziţia CORNEŞTILOR se face pe traseul SIHNA – JIJIA, iar nu pe DEALUL MARE şi pădurile SIRETULUI.

BASARABIA de sud se poate apăra în foarte bune condiţiuni şi deci avem obligaţiunea să o apărăm.

Masivul CORNEŞTI se poate organiza şi apăra în mod foarte temeinic, iar cei care socotesc că acest masiv ar fi neviabil şi nu ar îngădui dezvoltarea unor operaţiuni cu forţe mai puternice să se gândească la FINLANDA, unde comunicaţiunile sunt mai precare. Păstrarea masivului CORNEŞTI prezintă şi avantajul că constituie o ameninţare în flancul trupelor sovietice din Nordul BASARABIEI.

Domnul General P. DUMITRESCU expune diferenţa între situaţia noastră strategică dinainte şi cea de azi. Prezenţa Armatei Ruse în POLONIA face posibilă o operaţiune pregătită în lungul obstacolelor noastre care înainte se prezentau perpendicular pe direcţiunile de operaţie inamice.

De aici rezultă necesitatea de a lega între le toate obstacolele longitudinale: NISTRUL – PRUTUL – SIRETUL, determinând astfel linia noastră de apărare care urmează să fie organizată.

Domnul General ARGEŞEANU expune avantajele pe care trebuie să le prezinte o poziţie strategică. Situaţia la Armata 3-a se caracterizează prin: stânga ameninţată; va trebui să i se facă cât mai multe organizaţiuni. La aripa dreaptă se găseşte pivotul tare al CORNEŞTILOR care permite o rezistenţă foarte bună şi ne dă posibilităţi de contraofensivă.

Între aceste două pivoturi va trebui să vedeam care sunt obstacolele cele mai bune. Dumnezeu ne-a dăruit cu o serie de obstacole naturale succesive foarte bune: PRUTUL a cărui valoare nu trebuie subestimată, BAŞEUL – de asemenea un bun obstacol, JIJIA şi apoi SIHNA. Este de neînţeles de ce la Vest creăm obstacol anticar artificial, iar aici vrem să renunţăm la cele naturale. Toate aceste obstacole prin opoziţie cu SIRETUL, au fundul mocirlos. Ar fi mare păcat să nu folosim la maxim aceste obstacole. Acţiunea va trebui condusă astfel: o puternică întârziere în BASARABIA de la NISTRU la PREUT. Aici, având ambele aripi tari (dreapta în mod natural, stânga va trebui întărită), iar la centru să se opună rezistenţa pe toate aceste obstacole. Să nu uităm valoarea mare a rocadelor. Soluţia SIRETULUI preconizată de domnul General IACOBICI păcătuieşte prin lipsa acestei rocade şi prin prezenţa unui obstacol – SIRETUL – în spatele poziţiei 1-a.

Tăria pădurilor nu trebuie supra evaluată: cer efective numeroase pentru supraveghere, sunt bombardate, uşor gazate şi incendiate.

Domnul General ŢENESCU arată că Marele Stat Major este de acord să se facă o întârziere cât mai mare în BASARABIA. Conştient de necesitatea politică a apărării BASARABIEI s-a făcut totul pentru a se asigura apărarea BASARABIEI de Sud. Nu s-a putut proceda de la început astfel, din cauza presiunii evenimentelor în momentul hotărârii concentrării la Est. Astăzi situaţia politică, valoarea efectivelor şi dislocarea Marilor Unităţi ne permit apărarea BASARABIEI DE SUD.

Marele Stat Major este cu totul de acord cu vulnerabilitatea direcţiei văii SIRETULUI SUPERIOR. De aceea s-au prevăzut lucrări numeroase, pe mare adâncime la aripa stângă, care să pună în valoare umerii naturali, favorabili apărării.

Domnul General ILASIEVICI exprimă dorinţa de a se lăsa suficientă latitudine Comandanţilor de Armate, de a cără convingere trebuie să se ţină seama. Elementele pe

care s-au bazat Comandantul Armatei a 3-a au fost logice.

Toţi membrii comitetului au fost de acord cu necesitatea întării stângi. Cunoscând foarte bine toată această regiune, recunoaşte că poziţia DEALUL MARE este tare, dar poziţiile JIJIEI în special, a PRUTULUI, BAŞEULUI şi SIHNEI nu sunt mai slabe, din contra am convingerea că ele sunt mult mai tari. Pivotul IAŞI – MANZATEŞTI, de exemplu, este inexpugnabil. Apreciază că poziţia care leagă cel mai bine şi natural cei doi umeri foarte tari ce se vor crea la aripi este poziţia SIHNEI şi a JIJIEI.

Colonelul Ing. VASILIU, Directorul fortificaţiilor, arată valoarea ca obstacol al cursurilor PRUTULUI, BAŞEULUI, JIJIEI şi SIHNEI şi expune lucrările ce s-au hotărât de către M.St.M., unde se lucrează de 3 săptămâni la ridicările de detaliu. Lucrarea rabaterii apei SIRETULUI la BUCECEA a fost recunoscută de D-sa, împreună cu Prof. Ing. CRISTEA MATEESCU şi cu Ing. GHEORGHE pentru a se stabili care dintre cele două proiecte, sau proiectul D-sale, prezintă cele mai mari avantaje.

Tăietura dealului despărţitor poate fi făcută în 2 ½ luni dacă se aduc imediat caterpilarele. Între bat de dom,nul General MOTAŞ dacă îşi ia răspunderea de a fi gata până la 1-15 martie a.c. Colonelul VASILIU, bazat pe ridicările de detaliu ce posedă, răspunde afirmativ.

Trece apoi la consideraţiuni asupra tăriei cazematelor ce se vor construi pe NISTRUL INFERIOR şi demonstrează necesitatea ca să se lase latitudine Direcţiei Fortificaţiilor să fixeze în raport de valoarea tactică a fiecărei cazemate tăria ce i se va da. Vor fi deci unele cazemate de tăria celor de pe poziţia FOCŞANI – BRĂILA rezistând la proiectilele de 105-150 dar vor fi altele de tăria 210-305.

Toţi membrii consiliului sunt de acord cu această propunere.

Domnul General ŢENESCU sintetizează toate părerile exprimate şi se ajunge la un acord deplin asupra poziţiei Munţii BUCOVINEI – SIHNA – JIJIA – masivul CORNEŞTI – NISTRUL INFERIOR. Pe PRUT se va accepta bătălia, fără însă ca Armata să se lase angajată cu totalitatea forţelor. Între PRUT şi SIHNA se va face o acţiune de întârziere, iar pe SIHNA – JIJIA se va accepta în mod definitiv bătălia.

Lt. colonel LEONIDA, Şeful Secţiei Operaţii, arată pe hărţi 1:100.000 studiu de detaliu al poziţiilor de fortificat permanent. Se cade de acord asupra necesităţii de a începe imediat şi concomitent lucrările permanente la cele două aripi: BUCOVINA pe SIRETUL SUPERIOR – SIRETUL MIC, SUCEAVA şi SIRETUL între vărsarea SIRETULUI MIC şi GRAMEŞTI – cu legătura la masivul Sud DOROHOI. Pentru a putea trece imediat la întărirea acestei regiuni să se destine aici cupolele scoase din vechea fortificaţie, betonajele neputând începe decât foarte târziu în munţi. În mod unanim se acceptă această soluţie. La aripa dreaptă se vor executa grupe de cazemate între LIMAN şi cotul sud TIRASPOL; iar de aici până la Gura RĂUTULUI o poziţie continuă.

Având în vedere forma ascuţită a intrândurilor sovietice de pe NISTRU, Marele Stat Major este de părere să se organizeze intrândurile noastre spre soviete prin umeri adânci. La baza buclei de la EST CHIŞINĂU, se va construi o a doua linie, puţin adâncă, de cazemate. Umărul de la DUBĂSARI şi RĂUTUL până la MĂSCĂUŢI vor fi organizate de asemenea puternic.

O altă grupă de cazemate se va construi la ORHEI.

Pe CULA se vor face numai lucrări de campanie, în schimb pivotul de la CORNEŞTI va fi făcut foarte puternic.

Între CORNEŞTI şi PRUT se discută două soluţii:

- soluţia Colonel VASILIU de a împinge flancul până în dreptul BIVOLARILOR şi cea preconizată de Secţia 3-a şi Armata 4-a; adică o primă legătură CORNEŞTI – PETREŞTI (la umărul de la SCULENI) şi o a doua poziţie de la CORNEŞTI la UNGHENI pe valea TESCURENI. Soluţia BIVOLARI are avantajul de a îngloba înălţimea

CHETOSULUI, dar are dezavantajul de a forma un ieşind foarte mare la aripa poziţiei CULEI.

Se aprobă traseul propus de Armata 4-a şi Secţia 3-a şi organizarea solidă a pivotului CORNEŞTI.

Într-o a doua preferinţă din această primă urgenţă se vor construi grupuri de cazemate şi pe JIJIA şi SIHNA, la baraje şi unde poziţia va reclama lucrări permanente.

Asupra traseului poziţiei CARPAŢILOR ORIENTALI se cade de acord cu rezultatele studiilor şi recunoaşterilor făcute de către colonelul GHEORGHE ION şi Martele Stat Major (Secţia 3-a).

În ceea ce priveşte legătura între poziţia TROTUŞULUI şi regiunea MOINEŞTI, Secţia 3-a, în urma unor studii şi recunoaşteri suplimentare făcute în legătură şi cu colonelul ARBORE propune ca de la ONEŞTI să se construiască o primă poziţie care să înglobeze PERECHIUL înălţimile Vest TASLAU – Sud POIANA – liziera pădurilor Sud BERZUNT – masivul BERZUNT – MOINEŞTI. M,ai târziu să se execute şi poziţia de fund propusă de colonelul GHEORGHE ION şi Statul Major anterior, adică poziţia MÂNĂSTIREA CAŞIN – GROZEŞTI – TG. OCNA – COMĂNEŞTI – MOINEŞTI.

Se aprobă propunerea Secţia a 3-a.

Colonelul VASILIU expune cum s-au organizat sectoarele noi de lucru, căzându-se de acord cu maximum de mijloace să fie date iniţial pentru organizarea NISTRULUI şi a BUCOVINEI.

II. Planul general de fortificare permanentă a Ţării

Domnul General de div. TENESCU dă citire Referatului Nr.7736 din 31 Octombrie 1939 al Marelui Stat Major prin care se expune planul general de fortificare permanentă a Ţării.

FRONTUL DE VEST

Dezvoltarea finală pe care va trebui să o atingă fortificaţiile permanente de pe acest front este următoarea:

1. O primă poziţie a câmpului defensiv de bătălie formată din lucrări de tărie maximă care are ca scop: asigurarea dreptei dispozitivului spre UCRAIN SUBCARPATICĂ (între NEGREŞTI şi SIGHET);

- construirea unui centru puternic în regiunea ORADEA (între PIR şi ŞAUAEU);
- închiderea intrărilor în defilee la:
  - SEINI – MARIUŞA (SOMEŞ);
  - BELTIUG – SACĂŞENI (CRASNA);
  - ŞOIMI (CRIŞUL NEGRU);
  - CHISLEACA – INEU – PÂNCOTA (CRIŞUL ALB);
  - PĂULIŞ (MUREŞ);
  - RECAŞ – BUZIAŞ (BEGA ŞI TIMIŞ);
  - DUBOZ – EST TORMAC (POGĂNIŞUL);
  - SOSDEA – MORTITFELD (BARZAVA);
  - VARARIA – RÂŞOVA NOUĂ (CARAŞUL).
- închiderea culoarului MUREŞ – frontiera iugoslavă.

2. O poziţie de fund a câmpului defensiv, prin lucrări permanente de tip uşor aşezate în interiorul defileelor la înălţimea crestelor munţilor ASUPENI, în regiunile: RUSCOVA, RAZAVLEA, BUDEŞTI, CRACEŞTI, BAIA MARE, JIBĂU, trecătorile MESEŞULUI, CIUCEA, CRISTIOR, GURA HONŢ, SĂVÂRŞIN, FĂGET, GLIMBOCA, CARPA, ORŞOVA.

3. O poziţie înaintată, având scopul de a sprijini o acţiune a acoperirii, constituită din lucrări permanente de tip uşor care vor urmări stăpânirea regiunii SATUL MARE – VALEA ERULUI şi – la sud de ORADEA – canalele organizate de către C.7 A.

Această poziţie va putea eventual forma baza de plecare la ofensivă.

4. Bararea DUNĂRII, la punctele BAZIAŞ, STANCA, CRACUL TURCULUI, DUBOVA, ORGADENO şi PORŢILE DE FIER, urmează să fie realizate aşa cum s-a aproba de către Consiliul Superior al Armatei (şedinţa din 16 Septembrie 1939).

Lucrările arătate necesitând cheltuieli mari, vor trebui eşalonate pe o perioadă mai lungă, după următoarea ordine de urgenţă:

- *urgenţa 1-a:*

Lucrări de fortificaţie grea: Poziţiile PIR – ŞAUAEU şi NEGREŞTI – SIGHET şi închiderile: SOMEŞULUI, CRASNEI şi culoarului MUREŞ – frontiera iugoslavă.

Lucrări de fortificaţie uşoară: Prelungirea ŞAUAEU – ŞOIMI şi lucrările din defileele MARAMUREŞULUI.

- *urgenţa 2-a:*

Lucrări de fortificaţie grea: terminarea lucrărilor de la intrările în defilee începând de la Nord spre sud.

Lucrări de fortificaţie uşoară: terminarea lucrărilor din interiorul defileelor.

- *urgenţa 3-a*: Poziţia înaintată TECEU . SATUL MARE – OTOMANI şi pe canalele între APATEU – ARAD.

FRONTUL DE EST

Marele Stat Major este de apărare că fortificarea permanentă a teatrului de operaţiuni de Est să constă din:

1. Fortificarea NISTRULUI, în special a sectorului gura RAUTULUI – TIGHINA şi a punctelor de trecere de la Sud de TIGHINA.

2. Fortificarea bretelei SIRETULUI MIC apoi înălţimile Sud SIRET până la GRAMEŞTI – masivul păduros Sud DOROHOI.

3. Fortificarea cât mai puternică a CEREMUŞULUI şi masivului N.E.CERNĂUŢI (Cernăuca).

4. Bararea gâtului între CARPAŢI şi DUNĂRE (Focşani - Brăila) şi a trecătorilor din M-ţii CARPAŢII ORIENTALI.

5. Fortificarea gâtului CAHUL – BOLGRAD.

6. Fortificarea bretelei CORNEŞTI şi în special sectorul SCULENI – CORNEŞTI.

7. Inundarea luncii PRUTULUI la sud de SCULENI şi fortificarea permanentă a barajelor ce se vor face pentru această inundare.

8. Grupuri de cazemate pe SIHNA superioară şi pe JIJIA MIJLOCIE, precum şi la barajele ce se vor face la aceste văi.

Urgenţa lucrărilor arătate mai sus să fie eşalonată astfel:

În prima urgenţă:

- fortificarea NISTRULUI INFERIOR, la Sud de gura RĂUTULUI;
- construirea unui pivot puternic în Munţii BUCOVINEI prin fortificarea văilor CEREMUŞULUI, SIRETULUI MIC şi SUCEVEI;
- legarea acestor umeri prin bararea SIRETULUI între SIRETUL MIC şi GRĂMEŞTI şi masivul păduros sud DOROHOI;
- fortificarea gâtului CORNEŞTI – PRUT;
- fortificarea trecătorilor CARPAŢILOR ORIENTALI;
- terminarea lucrărilor începute la gâtul FOCŞANI – NĂMOLOASA – BRĂILA;
- inundarea luncii PRUTULUI şi fortificarea barajelor.

În urgenţa 2-a:

- crearea unui front foarte puternic pe CEREMUŞ – PRUTUL SUPERIOR – masivul CERNĂUCA – HOTIN;
- grupuri de cazemate pe SIHNA SUPERIOARĂ şi pe JIJIA MIJLOCIE precum şi

barajele ce se vor face pe aceste văi.

În urgenţa 3-a:

- fortificarea NISTRULUI SUPERIOR (se va fortifica sectorul din faţa MOGHILEVULUI şi trecerile de la KALUS IAMPOL, SOROCA, VADUL RASCOV, REZINA);
- fortificarea gâtului CAHUL – BOLGRAD.

Consiliul este de acord cu propunerile făcute de M.St.M.. trebuie însă a se trece în urgenţa 1-a executarea poziţiei CERMUŞ – PRUT (foarte tare) – CERNĂUCA, în plus grupările de lucrări de la Sud (pe SIHNA şi JIJIA).

FRONTUL DE SUD

Pentru fortificarea permanentă a frontului de sud Marele Stat Major propune următoarele :

a). În DOBROGEA:

- o poziţie care să asigure rezolvarea problemei unei defensive solide în condiţiuni de spaţiu cât mai avantajoase, pe aliniamentul: LACUL OLTINĂ – NEGRU VODĂ - MANGALIA;
- o poziţie aproape de frontieră, care să întărească prin lucrări betonate uşoare anumite sectoare în folosul trupelor de acoperire.

b). Pe litoralul maritim, poziţii betonate pentru artilerie în sectoarele probabile de trecere, nu vor avea rolul decât de a mări valoarea defensivă a unui obstacol natural foarte tare.

c). Pe DUNĂRE, lucrările de fortificaţie permanentă începute în sectoarele probabile de trecere, nu vor avea rolul decât de a mări valoarea defensivă a unui obstacol natural foarte tare.

Urgenţa lucrărilor pe acest front, urmează să fie următoarea:

În urgenţa 1-a: Poziţia LACUL OLTINA – NEGRU VODĂ – LACUL MANGALIA şi terminarea lucrărilor începute pe DUNĂRE;

În urgenţa 2-a: Lucrările de pe litoralul maritim şi lucrările de pe DUNĂRE.

În urgenţa 3-a: Lucrările fragmentare de pe poziţia din apropierea frontierei.

Consiliul este de acord asupra lucrărilor propuse.

Asupra urgenţei lucrărilor:

Domnul General CIUPEARCA este de părere ca să se treacă la execuţie în prima urgenţă şi la poziţia din apropierea frontierei dobrogene; această poziţie acoperind indirect BUCUREŞTIUL prin DOBROGEA.

Colonelul Ing.VASILIU arată că faţă de dezvoltarea lucrărilor şi ritmul în care urmează a se executa aceste lucrări şi personalul necesar pentru execuţie, nu se vor putea executa ambele poziţii în aceiaşi urgenţă.

Domnul general ŞTEFLEA este de părere să se tracă în prima urgenţă la executarea poziţiei de fund, această poziţie dând siguranţă cu minimum de forţe; prin aceasta răspunzând dezideratului ca fortificarea acestui front să urmărească economia de forţe în folosul celorlalte fronturi.

Poziţia din apropierea frontierei serveşte mai mult ofensivei.

Consiliul hotărăşte ca lucrările de pe acest front să se execute în ordinea de urgenţe propusă de M.St.M. adică în urgenţa 1-a poziţia MOLTINA – NEGRU VODĂ – MAMANGALIA şi în urgenţa 2-a poziţia din apropierea frontierei.

Asupra traseului poziţiei din apropierea frontierei, consiliul hotărăşte ca recunoaşterile în teren să stabilească dacă flancul drept va urma aliniamentul la Vest sau la Est de SILISTRA.

III. Discutarea şi hotărârea consiliului superior asupra propunerilor Comitetului Materialelor de Război, cuprins în Procesul Verbal Nr.18.

Consiliul superior luând în discuţie propunerile Comitetului Materialelor de război cuprinse la P.V.Nr.18, hotărăşte următoarele:

1. Aprobă dotarea Artileriei cu dispozitivul de tragere anticar sistem Maior DRĂGHICESCU , în proporţia şi pentru unităţile fixate de M.St.M.

2. Aprobă modelul de afet sistem Oţel Rapid, pentru tragerea antiaeriană cu mitraliera SCHWARLZOSE, modificată la calibrul 7,92, sistându-se comanda de afete model arsenal.

3. Aprobă modelul de pistol BERETA pentru trupă şi modelul de pistol WALTER pentru ofiţeri.

4. Aprobă ca tragerile reduse să se execute cu armele ruse sau austriace, pentru a feri armele ZBROYOWKA de depunerile de plumb ce rezultă din cauza acestor trageri.

Drept pentru care s-a încheiat prezentul proces verbal.
MINISTRUL APĂRĂRII NAŢIONALE
GENERAL DE DIVIZIE (ss) Ilcuşu

INSPECTORI GENERALI DE ARMATĂ:

GENERAL DE CORP DE ARMATĂ ss D. Motaş. fortificaţia nu trebuie pe CERMEUŞ, chiar la frontieră ci mai înapoi pe poziţia ce se va alege de Armată în conlucrare cu Dir. Fortificaţiilor.

GENERAL DE CORP DE ARMATĂ ss G.Forescu

GENERAL DE CORP DE ARMATĂ Adj. ss C.Ilasievici

GENERAL DE DIVIZIE ADJUTANT ss F.Ţenescu, şeful Marelui Stat Major

GENERAL DE DIVIZIE ss N.Ciupearca

COMANDANTUL MILITAR AL CAPITALEI, GENERAL DE DIVIZIE ss G.Argeşeanu

INSPECTORUL G-RAL AL ARTILERIEI, GENERAL DE DIVIZIE ss P.Dumitrescu

COMANDANTUL CORPULUI 5 ARMATĂ, GENERAL DE DIVIZIE ss I.Partenie

COMANDANTUL CORPULUI 2 ARMATĂ, GENERAL DE DIVIZIE ss I. Iacobici

SECRETARUL CONSILIULUI SUPERIOR AL ARMATEI
SECRETARUL GENERAL AL MINISTRULUI APĂRĂRII NAŢIONALE
General de Brigadă (ss) G.Nicolescu

pt.conformitate
ŞEFUL SERV. SECRET.GENERAL
Lt.colonel L.S. ss CIOCAN

Ordinul ministrului apărării, din 2 septembrie 1940, de interzicere a comentariilor şi de aplicare a arbitrajului de la Viena

PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI
CABINETUL PRIMULUI MINISTRU

Bucureşti, 2 Septembrie 1940.

DOMNULE MINISTRU,

Sunt informat, că în rândurile oştirei şi-a făcut drumul părerea, că ţara nu trebuia să se supuie arbitrajului de la Viena şi că încă azi o rezistenţă ar fi posibilă.

Vreau să cred, că acest spirit nu este generalizat. Înţeleg foarte bine durerea armatei şi revolta sufletească ce o poate stăpâni când este împiedicată să lupte pentru a-şi apăra ţara. Tragedia prin care trece ţara noastră este tocmai această obligaţiune în care se găseşte, să fie nevoită să se supue din interese superioare, injoncţiunilor din afară. Pierderile ce suferă sunt nu numai materiale şi de populaţie, dar în special morale. Toată frământarea prin care trece fiecare militar azi - de la soldat la general comandant - a fost suferită de noi, cei responsabili de această ţară în frunte cu Majestatea Sa Regele, poate mai intensiv şi mai dramatic, căci trebuia s'o înfrângem, pentru a lăsa loc, în luarea hotărârei, numai judecăţii reci, căci de judecata noastră depindea soarta întregului popor.

Situaţia era următoarea : Trebuia să

Excelenţei Sale

Domnului General Const. Nicolescu
Ministrul Apărărei Naţionale
BUCUREŞTI.

G-ral Constantin Nicolaescu
Ministru Apărării
04.07 1940 - 06.09 1940

alegem,ori să ne supunem arbitrajului,ori să admitem un război,în care am fi fost atacaţi de Unguri şi Ruşi simultan,cu hotărârea puterilor Axei să ajute pe Unguri pentru ca războiul să se termine în cel mai scurt timp. Puterile Axei, la fel ca în cazul Poloniei,aveau interes ca acest război să nu dureze mai mult de câteva săptămâni. Ele vor cu tot dinadinsul pace în Sud-Estul European.

Arbitrajul ne-a fost defavorabil,ca rezultat al unei politici greşite duse în ultimii patru ani în special. Totuşi,faţă de pretenţiunile Maghiare,cari cereau 67.000 Km. pătraţi,graţie multor prieteni Germani ai ţării noastre,ele au fost reduse la cca. 42.000 Km.pătraţi.- S'a garantat în schimb păstrarea libertăţilor populaţiei româneşti de a trăi în specificul ei cultural şi naţional,dar cea ce e mai important,ni s'au garantat fruntariile noui ale ţării.

Această garanţie închide posibilitatea unui nou atac Rusesc,lăsând libere ori-ce posibilităţi de desvoltare pentru viitor.

Acest arbitraj a scăpat fiinţa Statului Român. Dacă Pacea dela Bucureşti nu ar fi scăpat fiinţa Statului Român,pacea atât de hulită atunci,România redusă la Moldova, nu ar fi putut constitui nucleul la care s'au alipit pe rând Bucovina,Basarabia şi Transilvania.- Nu se poate şti pentru câte generaţii am fi pierdut existenţa noastră de Stat şi ori-ce putere de radiere a specificului nostru naţional,înconjuraţi de popoare care ne urăsc din cauza acestei superiorităţi rasiale specifice.

Azi este vorba să menţinem Statul Român,re' s e drept,însă cu toate posibilităţile pentru viitor.Timpurile dramatice prin cari trecem,trebue să ne ajute să ne reculegem. E timpul să constatăm toată uşurinţa în care am trăit,putem afirma chiar de patru decenii,graţie unei ţări bogate,care nu

391

cere individului prea multe eforturi. De azi înainte avem din nou un ideal de împlinit,nu va mai fi suficient să avem noroc, trebue să ne pregătim serios,trebue să ridicăm în primul rând puterea de viaţă a poporului nostru,să'l respectăm şi să'l iubim.

Până ce nu vom înţelege toţi,cari ne considerăm cheamţi să'l conducem,de la cel mai umil funcţionar până la Ministru,de la soldatul-fruntaş până la General,că trebue să iubim acest popor,în contactul zilnic ce avem cu el,că nu avem dreptul să'l umilim sau să'l exploatăm,nu avem dreptul să ne considerăm o ţară cu adevărat civilizată. Avem cu toţii de azi înainte o misiune mare.Misiune,care nu se poate implini prin vorbe,critici sau avânturi patriotice,ci numai prin disciplină interioară ce trebue să purceadă din durerea noastră,prin avânt de dragoste pentru tot ce e românesc şi prin muncă onestă şi o viaţă sobră de sus până jos.

Domnule Ministru,aşi dori să puteţi să faceţi ca întreaga armată să înţeleagă,că în aceste momente menţinerea disciplinei este datoria ei cea mai mare,ori-ce greşeală poate nărui de azi pe mâine totul şi întreaga noastră fiinţă de Stat. Timpurile sunt mai grele decât se crede,nici o greşeală,nici o uşurinţă nu e admisă.Ori suntem un popor serios pe care se poate bizui nouii orânduitori ai Europei,ori suntem meniţi dispariţiei. Trebue să ne amintim istoria ultimului an, au dispărut Polonia,Norvegia,Olanda,Belgia şi Franţa, harta Europei se poate schimba foarte mult,noi ne găsim incă cu toate forţele noastre intacte,păstraţi unitar cu trei sferturi din populaţia Românească unită in graniţe etnice şi garantate;aceasta este o situaţie cu care trebue să ne mulţumim,dacă ţinem seama că ne-am găsit în Septembrie trecut pe partea cealaltă a baricadei,în rândul inimicilor puterilor învingătoare azi.

- 4 -

Avem înaintea noastră probleme mari de rezolvat,probleme sociale şi naţionale pentru care ne trebue toată liniştea şi seriozitatea.Sunt sigur,Domnule Ministru, că bunul simţ natural al acestui popor,instinctul lui de conservare,care l'a călăuzit secole dearândul,nu va lipsi nici acum,dacă în special conducătorii armatei vor fi conştienţi, de momentele cruciale prin care trece ţara şi în cari trebue să fim toţi uniţi sub comandamentul unic al Majestăţii Sale Regelui.

De acea vă rog,Domnule Ministru,să explicaţi întregii armate situaţia şi să procedaţi cu cea mai mare severitate la cea mai mică abatere,severitate care trebue să fie cu atât mai mare,cu cât gradul e mai mare.

Primiţi,vă rog,Domnule Ministru,asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

(A.M.R., *fond 950*, dos.247, f.290-291)

Ordinul general al ministrului apărării, g-ral Constantin Nicolaescu, de interzicere a comentariilor şi de justificare a cedărilor teritoriale după arbitrajul de la Viena

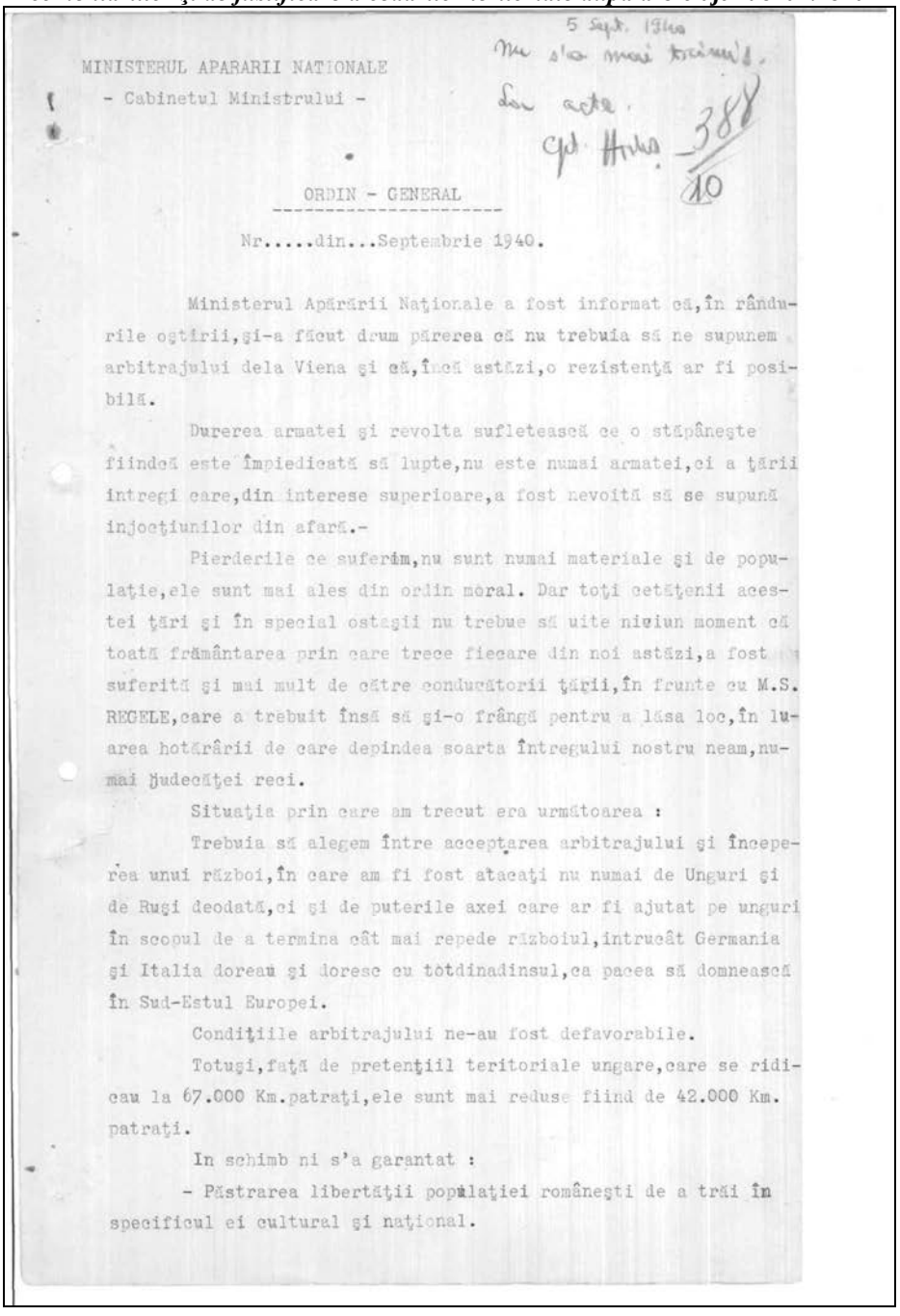

5 Sept. 1940
Nu s'a mai trimis.
La acte.
Cpt. Hrbs. 388/10

MINISTERUL APARARII NATIONALE
- Cabinetul Ministrului -

ORDIN - GENERAL

Nr.....din...Septembrie 1940.

Ministerul Apărării Naţionale a fost informat că,în rândurile oştirii,şi-a făcut drum părerea că nu trebuia să ne supunem arbitrajului dela Viena şi că,încă astăzi,o rezistenţă ar fi posibilă.

Durerea armatei şi revolta sufletească ce o stăpâneşte fiindcă este împiedicată să lupte,nu este numai armatei,ci a ţării intregi care,din interese superioare,a fost nevoită să se supună injocţiunilor din afară.-

Pierderile ce suferim,nu sunt numai materiale şi de populaţie,ele sunt mai ales din ordin moral. Dar toţi cetăţenii acestei ţări şi în special ostaşii nu trebue să uite niciun moment că toată frământarea prin care trece fiecare din noi astăzi,a fost suferită şi mai mult de către conducătorii ţării,în frunte cu M.S. REGELE,care a trebuit însă să şi-o frângă pentru a lăsa loc,în luarea hotărârii de care depindea soarta întregului nostru neam,numai judecăţei reci.

Situaţia prin care am trecut era următoarea :

Trebuia să alegem între acceptarea arbitrajului şi începerea unui război,în care am fi fost atacaţi nu numai de Unguri şi de Ruşi deodată,ci şi de puterile axei care ar fi ajutat pe unguri în scopul de a termina cât mai repede războiul,intrucât Germania şi Italia doreau şi doresc cu totdinadinsul,ca pacea să domnească în Sud-Estul Europei.

Condiţiile arbitrajului ne-au fost defavorabile.

Totuşi,faţă de pretenţiil teritoriale ungare,care se ridicau la 67.000 Km.patraţi,ele sunt mai reduse fiind de 42.000 Km. patraţi.

In schimb ni s'a garantat :

- Păstrarea libertăţii populaţiei româneşti de a trăi în specificul ei cultural şi naţional.

-Asigurarea fruntariilor noi ale ţării.

Această din urmă garanţie reduce mult posibilităţile unui atac rusesc, lăsându-ne libere posibilităţile de desvoltare pentru viitor.

Acest arbitraj a scăpat însăşi fiinţa statuluo român, tot aşa după cum pacea, atât de hulită de la Bucureşti, a păstrat fiinţa statului român în 1918, care a constituit după aceia, nucleul căruia i s'au alipit pe rând Bucovina, Basarabia şi Transilvania.-

Astăzi este vorba de menţinerea statului nostru, trebue deci să ne reculegem şi să dăm cu toţii dovadă de tărie de caracter, pe care mai ales noi ostaşii, suntem datori să avem în faţa greutăţilor momentului.

Menţinerea statului şi întărirea lui constitue misiunea noastră de astăzi.

Această misiune nu se poate îndeplini decât prin linişte, muncă serioasă şi în special prin disciplină, de care trebue să dea dovadă toţi ostaşii, dela cel mai mic până la cel mai mare.

Tin să reamintesc că în aceste momente, menţinerea disciplinei este datoria primordială a tuturor, pentrucă orice greşală poate nărui de azi pe mâine totul. chiar întreaga noastră fiinţă de stat.-

De aceia nu voi tolera nicio greşală şi nicio uşurinţă.

Rog pe Domnii Comandanţi de mari unităţi să aducă la cunoştinţă tuturor prezentul ordin şi să vegheze cu cea mai mare străşnicie la menţinerea disciplinei, sancţionând exemplar orice abatere.

MINISTRUL APARARII NATIONALE
GENERAL DE DIVIZIE
C.NICULESCU

(A.M.R., *fond 950*, dos.247, p.388-389)

DOCUMENTE SEMNATE DE ŞEFII MARELUI STAT MAJOR

Planurile de campanie concepute la Bucureşti, pentru perioada 1930-1940, precizau un ansamblu de măsuri de asigurare a apărării pe toate frontierele naţionale ameninţate, accentul fiind pus, în primul deceniu postbelic, în special, în partea de est. După 1930, şi cu intensitate sporită după 1936 şi mai ales în anul 1938 şi în prima parte a anului 1939, a prevalat în concepţiile strategice ale comandamentului român ipoteza potrivit căreia o agresiune împotriva României putea avea loc cu predilecţie dinspre vest şi sud, concomitenta agresiune pe cele doua direcţii fiind considerată de o gravitate deosebită. În fundamentarea planurilor de campanie, Marele Stat Major a avut în vedere diferite variante de acţiune, astfel: o eventuală acţiune ofensivă directă a Ungariei împotriva României; acţiuni ofensive ale forţelor ungare asupra unuia din aliaţii României (Cehoslovacia sau Iugoslavia), concomitent cu acţiuni prin surprindere asupra forţelor de acoperire romaneşti dislocate pe frontiera de vest. Se avea, de asemenea, în vedere posibilitatea unei agresiuni ungare asupra României sau a uneia din ţările aliate acesteia, în contextul unor acţiuni ofensive din partea Germaniei şi Italiei, Ungaria nedispunând singură de mijloacele necesare pentru realizarea unor asemenea obiective. Alte "scenarii" prognozau atacul forţelor ungare împotriva armatei române pentru a o împiedica să intervină în ajutorul Cehoslovaciei, atacată de Germania şi Italia.

Pentru apărarea frontierei de sud şi a litoralului Marii Negre, Marele Stat Major a luat în calcul posibilitatea acţiunii conjugate a armatei române cu trupe din Iugoslavia, Grecia şi Turcia în cazul când Bulgaria ar fi declanşat agresiunea împotriva unuia din aceste state. Pe "Frontul de Est" s-au intenţionat numai acţiuni defensive în cooperare cu armata poloneză, în cazul unei agresiuni "neprovocate", din partea U.R.S.S. La Bucureşti ca şi la Paris de altfel, după semnarea Pactului Ribbentrop - Molotov din 23 august 1939, nu se estima ca posibilă o implicare coordonata germano-sovietică în modificarea pe cale armata a frontierelor din Europa Centrală şi de Est.

Dispozitivul strategic de apărare, conceput de Marele Stat Major, repartiţia forte1or şi mijloacelor, pe diferite zone de operaţii, au ţinut într-o oarecare măsură seama de intenţiile şi tăria "inamicilor probabili", fiind corect identificate direcţiile principale de pătrundere a acestora, raportul de forţe existent pe plan regional sau general european şi evoluţia lui, posibilităţile de manevră, din interior spre linia de contact, sau de pe o direcţie pe altă direcţie. Studierea planurilor de campanie releva profesionalismul şi competenţa ofiţerilor de stat major pentru îndeplinirea obiectivului strategic fundamental - apărarea statului naţional unitar roman. Din păcate, conducerea de stat, în special regele Carol II, nu a luat întotdeauna în serios avertismentele Marelui Stat Major - cum a fost de pildă *Memoriul generalului Antonescu* din 1933/1934 - neacordând la timp fondurile necesare modernizării oştirii şi făcând declaraţii "belicoase" fără un suport militar de apărare viabil, în

momentele de criza, din 1939 şi 1940. Distanţa dintre asemenea luări oficiale de poziţie şi ruşinoasă comportare pe care monarhul a impus-o atunci când se cerea recurgerea la arme pentru apărare a provocat o autentică "criză morală" la scară naţională.

Activitatea întreprinsă de Marele Stat Major pe plan intern, de-a lungul perioadei dintre cele două războaie mondiale, a fost dublată permanent de prezenţa sa, deosebit de semnificativă în relaţiile militare internaţionale, cu precădere în cele specifice de alianţă. În acest sens, au fost elaborate proiecte de operaţii, studii, referate, rapoarte etc., care au constituit baza cooperării între armata română şi armatele statelor aliate - Cehoslovacia, lugoslavia, Grecia, Turcia, Polonia, Franţa, Anglia ş.a. Totodată, Marele Stat Major s-a preocupat şi de colaborarea sa în alte planuri: unificarea armamentului şi tehnicii de luptă, realizarea unui sistem integrat de transmisiuni, pregătirea cadrelor, aplicaţii de comandament, realizarea unei industrii naţionale de apărare.

Toate aceste iniţiative şi demersuri - purtând amprenta unor lideri militari recunoscuţi, precum generalii C. Lăzărescu, N. Samsonovici, I. Antonescu, I. Sichitiu, Şt. Ionescu, Fl. Ţenescu - au urmărit apărarea graniţelor ţării într-un context internaţional din ce în ce mai complex, marcat de creşterea continua a pericolului revizionist şi revanşard.Contribuţia fiecăruia la punerea în aplicare a politicii de apărare o redăm prin prezentarea câtorva documente inedite din perioada cât au exercitat funcţia de şefi ai Marelui Stat Major.

Din nefericire, nici *Mica Antantă* nici *Antanta Balcanică* nu au atins pragul unei planificări coerente în situaţii de conflicte regionale. Nu s-a luat în serios organizarea de comandamente integrante, crearea de grupări de forte şi mijloace interaliate, măsuri concrete de sprijin reciproc, iar înţelegerile, câte au fost, au rămas la stadiul de ipoteze. În plus, Franţa şi Marea Britanie - aliate "tradiţionale" ale statelor din ambele "antante" regionale n-au perfectat aranjamente militare de sprijin cu acestea, fapt ce a dăunat tuturor ţărilor din "frontul antirevizionist".

Chiar dacă preocupările şi acţiunile Marelui Stat Major şi ale şefilor săi, în planul relaţiilor militare externe, nu au avut finalitatea scontată, România găsindu-se la sfârşitul perioadei izolată politic şi militar, ele reprezintă o experienţă deosebită, un efort de concepţie şi de acţiune remarcabil, a cărui studiere oferă posibilitatea desprinderii unor concluzii valoroase şi utile, atât din punct de vedere ştiinţific, cât şi din perspectiva necesităţilor actuale ale securităţii şi apărării naţionale. Subliniem acest aspect deoarece, în opinia multor analişti, evoluţia situaţiei internaţionale de după 1989, îndeosebi a centrului şi sud estului european, prezintă unele similitudini cu cea din perioada interbelică.

Declanşarea celui de-al doilea război mondial, la 1 septembrie 1939, a avut un puternic impact asupra României, care a optat temporar pentru poziţia de neutralitate, determinată de mai multe considerente: influenţa Pactului Ribbentrop-Molotov; inexistenţa unor tratate de alianţă militară cu marile puteri, cu prevederi clare de asistenţă între părţi, îndreptate împotriva Germaniei; faptul că asupra frontierelor României nu s-a produs pe moment nici o acţiune de agresiune;

convingerea pe care o aveau liderii de la Bucureşti că nu se pot baza la nevoie pe sprijinul direct al aliaţilor occidentali şi al Antantei Balcanice etc.

Izolată într-o măsură importantă pe plan militar, în vara şi toamna anului 1940, România va deveni victima unor ample amputări teritoriale: în iunie, în faţa ultimatumurilor sovietice, se pierdeau în favoarea U.R.S.S. „Basarabia, nordul Bucovinei şi ţinutul Herţa; la sfârşitul lui August, prin "arbitrajul" de la Viena, partea de nord-vest a teritoriului naţional intra forţat sub autoritatea Ungariei, iar în septembrie judeţele sud-dobrogene Durostor şi Caliacra erau anexate la Bulgaria ca urmare a tratatului de la Craiova. Aceste cesiuni teritoriale impuse au afectat grav suveranitatea şi unitatea statului, capacitatea sa de apărare. Prin rapturile teritoriale din iunie-septembrie 1940 România a pierdut circa 100.000 km² şi o populaţie de aproape 7 milioane de locuitori, adică 33% din suprafaţă şi populaţie; înainte de acele rapturi, România avea o suprafatii de 295.049 km² şi 0 populaţie de peste 18 milioane de locuitori.

Criza externă a fost dublată de o serioasă criză internă care a dus la instaurarea regimului generalului Ion Antonescu, la 5/6 septembrie 1940 şi la proc1amarea statului „naţional - legionar", formulă de compromis, abandonată după rebeliunea gardiştilor din ianuarie 1941. Noul regim a orientat ţara spre blocul Axei, considerat singurul în măsură să garanteze existenţa de stat şi frontierele. La 23 noiembrie 1940, Ion Antonescu semna aderarea României la Pactul Tripartit germano-italo-japonez, după ce anterior solicitase ca şi regele Carol II - trimiterea unei misiuni militare germane. România îşi menţinea, însă, fiinţa de stat, legile şi administraţia proprie, reprezentanţe diplomatice în străinătate, deşi independenţa sa era afectată în cel puţin câteva domenii. În aceste împrejurări dificile, Marele Stat Major, dovedind flexibilitate în analiză şi activitate, a operat modificări importante ale dispozitivului de apărare a frontierelor, astfel: frontiera de est a redevenit, din septembrie 1939, frontiera cea mai expusă prin înaintarea marilor unităţi sovietice în Polonia şi ocuparea unei părţi a teritoriului acestei ţări (se reactualiza astfel posibilitatea unei agresiuni a U.R.S.S. în Bucovina şi Basarabia). La 22 septembrie 1939 Comandamentul Grupului de Armate nr.1, constituit în vara acelui an, a fost dispus în zona de operaţii de est. În acelaşi mod s-a procedat şi cu Armata a 4-a. Pe frontiera vestică a rămas dislocată Armata I, având în compunere corpurile 6, 7, Divizia 1 Cavalerie, brigăzile 2, 3, 4 mixte, Brigada 9 Cavalerie, Brigada 1 Fortificaţii, în total 12 mari unităţi.

Pe frontul de Est erau 19 mari unităţi, pe cel de Sud 7, iar în rezerva Marelui Stat Major – 4. Repartiţia forţelor pe cele trei teatre evidenţiază că frontul de Est a redevenit principal datorita atitudinii agresive a U.R.S.S.. Armand Călinescu, primul ministru român, nota, în 19 septembrie 1939, cu doua zile înainte de a fi asasinat, următoarele: "înaintarea ruşilor schimbă situaţia. Pericolul german se îndepărtează. Semne neliniştitoare din partea ruşilor. Modificarea dispozitivelor militare şi hotărâm să concentrăm trupele în valea Siretului".

Restructurarea rapidă a întregului sistem de alianţe politico-militare a creat pentru România o situaţie aproape fără ieşire. Potenţialul ei militar era insuficient

pentru a rezista unor agresiuni concomitente pe trei fronturi, cu atât mai mult cu cât unul dintre agresori era o mare putere. Preocupat de măsurile ce trebuiau luate pentru păstrarea fiinţei naţionale şi a statului român, Marele Stat Major şi-a concentrat eforturile pentru identificarea mijloacelor de întărire a capacităţii proprii de apărare a ţării în noile condiţii. Dar cedările teritoriale din anul 1940 vor face deosebit de dificilă orice încercare de rezistenţă pe plan militar, lucru subliniat în numeroase studii şi analize întreprinse de Marele Stat Major. În acelaşi timp, acesta a trebuit să organizeze într-un timp foarte scurt, evacuarea marilor unităţi din teritoriile cedate, operaţie care a cunoscut momente dramatice, în special în cazul Basarabiei şi nordului Bucovinei, datorită conduitei provocatoare a comandamentelor sovietice, dar şi aspectelor de dezorganizare înregistrate la est de Prut.

După rapturile teritoriale din vara şi toamna anului 1940, problema principală care s-a pus pentru Marele Stat Major a *fost* aceea a reorganizării armatei şi revizuirii planurilor şi ipotezelor de război. Reorganizarea armatei era dictată de redimensionarea potenţialului uman şi material al ţării în urma pierderilor teritoriale, de relaţiile stabilite cu Germania, cât şi de opţiunile generalului Ion Antonescu în acest domeniu. Scopul declarat al acestei acţiuni era de a se pregăti o armată capabilă, prin organizare, dotare şi instrucţie, să îndeplinească obiectivul recuperării hotarelor pierdute. Încă din septembrie 1940, cu prilejul convorbirii purtate cu generalul Kurt von Tippelskirch (trimis pentru a pregăti instalarea misiunii militare solicitate de Carol II), generalul Ion Antonescu şi-a exprimat dorinţa de a organiza o armată cu efective reduse (circa 100.000 oameni), dar "puternică şi deplin motorizată", solicitând Germaniei materialul necesar pentru acest proiect, cât şi asistenţa pentru instrucţie. Potrivit părerii lui Ion Antonescu, armata română avea doar "un piept bombat cu aer", lipsurile în dotare afectând, practic, toate unităţile componente.

Intenţiile conducătorului statului au fost sintetizate de Marele Stat Major, la şefia căruia se afla generalul Al. Ioaniţiu, într-un plan de reorganizare întocmit în octombrie 1940 şi axat pe restructurarea marilor unităţi prin micşorarea efectivelor şi creşterea puterii de foc şi a mobilităţii, apropierea instrucţiei de realităţile câmpului de luptă, pe baza experienţei primului an al conflagraţiei mondiale (inclusiv prin apelul la instructori germani pentru marile unităţi terestre, aeriene şi navale), motorizarea treptată, începând cu mijloacele de transport, introducerea unor mijloace noi pentru artileria de însoţire şi grea, efort sporit pentru dotarea armatei cu armament automat, tancuri şi aviaţie, elaborarea de noi reglementari şi sisteme de cooperare între forţele terestre şi cele aeriene şi a metodologiei acţiunilor ofensive, în special împotriva "fronturilor şi liniilor fortificate".

General Samsonovici Nicolae
Sef al Marelui Stat Major
(21.06.1927-11.08.1932)
Ministru de Razboi
(11.08.1932-14.11.1933)

General Samsonovici, general de Corp de Armată, şef al Statului Major General în: 1927-1932; 1934-1937 (n. 7.08/1877 la Ştefăneşti, jud. Dorohoi)

Studii:- Şcoala Fiilor de Militari, Şcoala Militară de Ofiţeri de Infanterie (1895-1897) şi Şcoala Superioară de Război (1910-1912).

Grade: Sublocotenent 1897, căpitan 1907, colonel 1917, general brigadă 1919, general de divizie 1928, general de corp de armată 1938.

S-a remarcat în războiul de întregire naţională în bătălia de la Mărăşeşti (iunie-august 1917), când a organizat statul – major al Corpului 6 Armată şi a elaborat planul de transferare a acestuia din sectorul Mânătoasa pe direcţia Focşani-Mărăşeşti- Adjud. Prin această manevră unităţile diviziei 5 Infanterie au reuşit să închidă breşa făcută de inamic în sectorul Diviziei 34 rusă, iar prin introducerea în luptă a Diviziilor 9 şi 14 Infanterie a oprit înaintarea Armatei a 9-a germane în „Poarta Focşanilor". Despre contribuţia sa generalul Eremia Grigorescu avea să noteze: „A luat parte la conducerea bătăliei, transformând în ordin precise şi clare intenţiile comandantului de armată, intrând în toate amănuntele necesare, pentru a asigura frumosul câştig al bătăliei"[158]. După război a fost numit timp de 4 ani, director de studii la Şcoala Superioară de Război iar în 1926 a fost promovat subşef al Marelui Stat Major şi apoi Şeful instituţiei, în octombrie 1928. Între 1932-1934 a ocupat postul de ministru al Apărării Naţionale.

Fiind în cele mai importante funcţii de decizie în perioada cercetată de noi am remarcat contribuţia sa la destinarea relaţiilor militare externe, planificarea strategică, organizarea armatei şi a apărării. A fost dornic să realizeze un organism puternic care să stabilizeze climatul de pace şi securitate în centrul şi sud-estul Europei. Sarcinile asumate de Marele Stat Major de identificare a soluţiilor defensive optime pentru ca Mica Înţelegere, treptat, să evalueze spre o organizaţie cu rol activ în securitatea regională. Politica de alianţă, cu rol de „bloc regional", a căror conferinţe militare au dus la perfecţionarea unor tratate complexe de asistenţă mutuală între ţările semnatare. Prin 8 proiecte de acţiune dezbătute de acţiune împotriva Ungariei revizioniste până în 1931, generalul Nicolea Samsonovici, a contribuit la elaborarea proiectului nr. 6 în eventualitatea unui conflict european. El a militat pentru instituţii analizarea integrării de comandament a aliaţilor şi a susţinut promovarea unei riposte preventive. De altfel, generalul Nicolea Samsonovici a prezentat, în martie 1936, un Studiu privind „*Strategia Micii Înţelegeri în cadrul unui conflict generalizat*". În iunie 1936, delegaţia militară română a semnat un Protocol privind măsurile pregătitoare şi tratatelor de către Ungaria şi Austria.

[158] *Şefii Statului Major General român (1859-2000).* Ediţie coordonată de Teofil Oroian, Gheorghe Nicolescu, Editura „Fundaţia" general Ştefan Guşă, Bucureşti, 2002, p. 143

Generalul a susţinut şi ideea transformării Înţelegerii Balcanice, constituită în februarie 1934, într-o alianţă politico-militară reală şi coordonarea iniţiativelor militare ale celor două organisme. Şi în cazul Bulgariei, Marele Stat Major a susţinut acţiunile de descurajare a ameninţărilor oricăror frontiere, garantarea acestora ca o condiţie a echilibrului de securitate, după cum s-a pronunţat constant împotriva ameninţării oricărei frontiere de către Italia, Germania şi U.R.S.S

Între 1936-1937 s-au parafat convenţiile militare al Înţelegerii Balcanice între România, Iugoslavia, Turcia şi Grecia.

Cu toate eforturile susţinute ale Statului Major român cele două „blocuri", vitale pentru securitatea şi integritatea României, va fi desfiinţat prin acţiunile de cedare ale directatelor franceze şi engleze şi a evenimentelor care vor duce la declanşarea celui de-al doilea război mondial.

Dacă sistemul de alianţe era considerat ca element de bază al apărării strategice a României, existenţa unui sistem naţional defensiv constituie garanţia esenţială.

Punerea în operă a concepţiei politice de apărare a României a revenit Marelui Stat Major. Planificarea de război beneficia de experţi militari cu o bogată experienţă, calităţi şi viziune. Toate acestea se regăsesc în planurile de companie în care, pornindu-se de la poziţia Geo-strategică a României, *apărarea circulară* se regăseşte în ipoteze de război posibile.

Adoptarea acestei concepţii permitea utilizarea manevrei pe „linii interioare", din „poziţie centrală" cu folosirea rezervei puternice pe direcţiile ameninţate. În această concepţie ripostele erau graduale în funcţie de gradul de ameninţare a fronturilor de Est, Sud şi Vest. Repartiţia forţelor mobilizate ţinea seama, în fiecare an, de gradul de ameninţare reală a fronturilor din apărarea circulară.

Pentru frontul de vest – considerat prioritar în toate planurile de companie o atenţie aparte era rezervată apărării celor două „porţi" a Someşului şi Mureşului. Ungaria considerată doar „un cap de pod" al expansiunii Germaniei era luată în calcul de război, în special după 1933, când conflictul la frontiera de vest era socotit de experţii militari doar ca o consecinţă a războiului european, poziţie exprimată chiar de Hitler, care avertiza că toate acţiunile României, ca membră a Micii Înţelegerii, sunt îndreptate împotriva Germaniei.

Cele mai dificile probleme pe care le-a avut de rezolvat Marele Stat Major, în timpul şefiei generalului Nicolae Samsonovici, constau în reorganizarea sistemului naţional de apărare şi a structurilor sale, crearea industriei proprii de apărare, pregătirea teritoriului, economiei şi populaţiei pentru război. În această perioadă s-au adoptat o serie de legi în baza cărora organismul militar să se modernizeze structurile şi dotarea.

În perioada 1935-1936 au fost completate anumite componente ale planului de echipare a frontului de vest, în vederea mobilizării preventive şi realizarea complexului de fortificaţii permanente, aprobat de Consiliul Superior de Apărare a Ţării în septembrie 1936. După plecarea sa de la Marele Stat Major, în martie 1937, s-a pus în aplicare *organizarea permanentă defensivă a frontului de vest,*document la care a contribuit şi generalul Nicolae Samsonovici. Pe lângă toate acestea

organizarea şi pregătirea armatei pentru luptă au fost printre priorităţile agendei sale de lucru.

Cu toate că fondurile pentru înzestrarea armatei erau reduse, generalul Nicolae Samsonovici s-a îngrijit de motorizarea trupelor astfel că, în 1930, s-a înfiinţat primul regiment de „care de luptă" (tancuri) şi un batalion de motomitraliere. Aviaţia şi Marina au cunoscut substanţiale îmbunătăţiri sub raportul organizării, dotării şi a întrebuinţării în luptă.

Calităţile sale de ofiţer de stat major, de comandant şi profesor militar vor fi ampretate în opera sa teoretică formată din conferinţe, studii şi articole[159]. În cuprinsul acestora s-au exprimat idei şi aprecieri de tactică, strategie şi artă militară.

Pentru meritele sale de pe câmpul de luptă a fost decorat cu ordine şi medalii româneşti şi străine precum: *Mihai Viteazul, cl. II-a, Coroana Legiunea de Onoare în grad o ofiţer, şi Crucea de Război.*

Ne asociem aprecierilor exprimate de şefi săi ierarhici şi subliniem că în greaua şi plină de răspundere misiune ce i-a revenit el a răspuns cu demnitate şi a întărit hotărârile şi deciziile luate cu o semnătură care-i onorează memoria.

Constantin Lăzărescu 11.08.1932-30.11.1933	Ion Antonescu 01.12.1933-11.12.1934

Sefi aI Marelui Stat Major

[159] Ofensiva – conferinţele X, XI, XII, XIII (1924) Defensiva – conferinţele VII, VIII şi IX(cum se rezolvă o temă tactică. Conferinţele şi aplicaţiuni de tactică generală, vol. I; Defensiva, vol. II, Ofensiva, vol. III, Detaşamente, 1924-1926

Rezoluţia generalului Ioan Sichitiu de aprobare a referatului prin care se solicită proiectarea cazematelor care să reziste la loviturile de 305mm

REGATUL ROMÂNIEI

MINISTERUL APĂRĂREI NAŢIONALE
MARELE STAT MAJOR

SECŢIA 3-a

SECRET

Sumarul :

Se propune ca protecţia cazematelor ce se construesc să corespundă unei lovituri de 305 mm. sau 220 mm.

17/11/937

Aprob referatul
Ioan Sichitiu

216

REFERAT

Nr. 501 din 17 Iunie 1937

I.-Inspectoratul Geniului (Dir. Fortificaţiilor) înaintează cu Nr.178/937 Secret, cinci ante-proecte de cazemate ce se propun pentru organizarea defensivă a frontierei de Vest, propunând ca protecţia cazematelor să fie aceea corespunzătoare unei lovituri de 305 mm. sau două de 220 mm.

II.-Direcţia tactică a fortificaţiilor, studiind proectele trimise, a ajuns la următoare concluziuni :

a). Suntem de acord ca protecţia să fie cea propusă de Inspectoratul Geniului pentrucă :

-Este foarte puţin probabil ca 2 lovituri de 305 mm. să cadă în acelaş loc pentru a distruge o cazemată de dimensiuni relativ mici cum sunt cele propuse.

-Chiar dacă eventual una sau mai multe cazemate ar fi distruse (prin căderea a 2 lovituri de 305 mm., în acelaş loc pe fiecare cazemată), aceasta nu înseamnă că sistemul întreg a căzut.

-Este mai economicos decât dacă am adopta o protecţie mai mare, cum ar fi bunăoară cea din anteproectul Nr.1, (capabilă să reziste la 2 lovituri de 305 mm. suprapuse)

b). In ceiace priveşte numărul crenelelor credem că este necesar ca :

-In linia 1-a, cazematele cu 2 crenele în fiecare parte (total 4 crenele) să alterneze cu

General de corp de armată Ioan Sichitiu
Şef al Marelui Stat Major, 01.02.1937-01.11.1937

cele ce nu au decât o singură creneă laterală.

-In linia 2-a să fie numai cazemate cu o singură creneă de fiecare parte.

Procedând astfel, obţinem următoarele avantaje :

-economie de fonduri, fără a ştirbi din valoarea planului de foc.

-posibilitatea de a avea câte o armă anticar de 20 mm. în cazematele cu câte 2 crenele de fiecare parte.

c/. Cazematele cu câte 2 crenele de fiecare parte, să aibă şi un dispozitiv "SAS" (de apărare contra gazelor de luptă) de oarece :

-nu necesită decât o cheltuială de 150.000 lei

-spaţiul rezultat din dispozitivul SAS poate fi folosit eventual şi pentru alte nevoi(depozitări de minaţii).

ROMANIA Ministerul Apărării Naționale Marele Stat Major SECTIA OPERAȚIILOR

SUBSEFUL MARELUI STAT MAJOR
GENERAL D. Popescu

A.M.R., fond 5418, dos. 1566, f.216

Ordinul şefului Marelui Stat Major către Corpul 6 Armată pentru efectuarea ridicărilor topografice la frontiera de vest

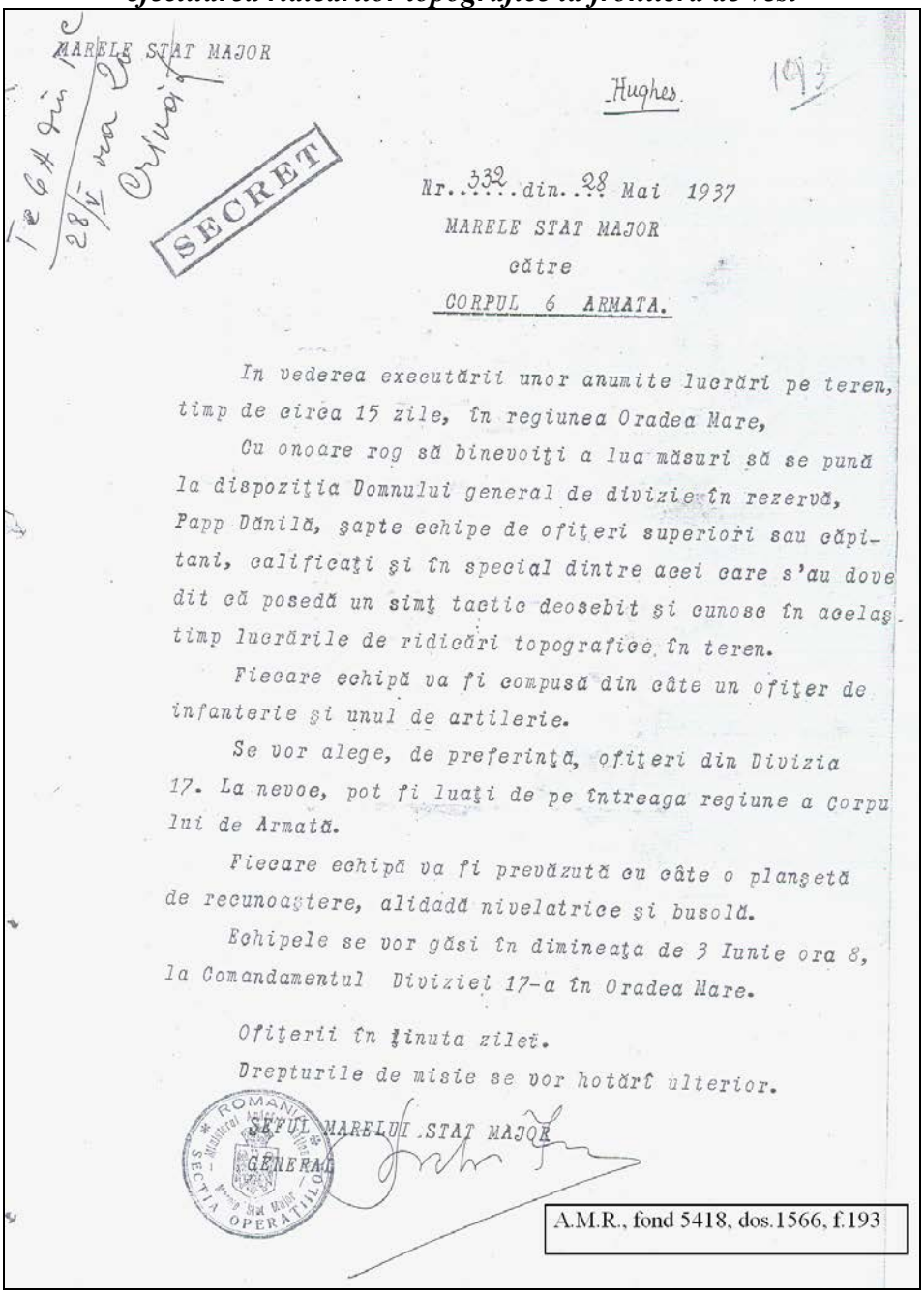

MARELE STAT MAJOR

Hughes

SECRET

Nr. 332 din 28 Mai 1937

MARELE STAT MAJOR

către

CORPUL 6 ARMATA.

In vederea executării unor anumite lucrări pe teren, timp de circa 15 zile, în regiunea Oradea Mare,

Cu onoare rog să binevoiţi a lua măsuri să se pună la dispoziţia Domnului general de divizie în rezervă, Papp Dănilă, şapte echipe de ofiţeri superiori sau căpitani, calificaţi şi în special dintre acei care s'au dovedit că posedă un simţ tactic deosebit şi cunosc în acelaş timp lucrările de ridicări topografice în teren.

Fiecare echipă va fi compusă din câte un ofiţer de infanterie şi unul de artilerie.

Se vor alege, de preferinţă, ofiţeri din Divizia 17. La nevoe, pot fi luaţi de pe întreaga regiune a Corpului de Armată.

Fiecare echipă va fi prevăzută cu câte o planşetă de recunoaştere, alidadă nivelatrice şi busolă.

Echipele se vor găsi în dimineaţa de 3 Iunie ora 8, la Comandamentul Diviziei 17-a în Oradea Mare.

Ofiţerii în ţinuta zilei.

Drepturile de misie se vor hotărî ulterior.

ROMÂNIA Ministerul Apărării Naţionale Marele Stat Major SECŢIA OPERAŢIILOR

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR

GENERAL

A.M.R., fond 5418, dos.1566, f.193

Concluziile direcţiei tactice a fortificaţiilor privind rezistenţa cazematelor la loviturile de 305 mm şi numărul de crenele ale acestora

REFERAT

Nr. 501 din 17 Iunie 1937

I. Inspectoratul Geniului (Dir. Fortificaţiilor) încintează cu Nr. 178/937 Secret, cinci ante-proiecte de cazemate ce se propun pentru organizarea defensivă a frontierei de Vest, propunând ca protecţia cazematelor să fie aceea corespunzătoare unei lovituri de 305 mm. sau două de 220 mm.

II. Direcţia tactică a fortificaţiilor, studiind proiectele trimise, a ajuns la următoarele concluziuni:

a) Suntem de acord ca protecţia să fie cea pusă de Inspectoratul Geniului pentru că:

- Este foarte puţin probabil ca 2 lovituri de 305 mm. să cadă în acelaşi loc pentru a distruge o cazemată de dimensiuni relativ mici cum sunt cale propuse.

- Chiar dacă eventual una sau mai multe cazemate ar fi distruse (prin căderea a 2 lovituri de 305 mm., în acelaşi loc pe fiecare cazemată), aceasta nu înseamnă că sistemul întreg a căzut.

- Este mai economicos decât dacă am adopta o protecţie mai mare, cum ar fi bunăoară cea din anteproectul Nr. 1, (capabilă să reziste la 2 lovituri de 305 mm. suprapuse).

b). În ceia ce priveşte numărul crenelelor credem că este necesar ca:

- În linia 1-a, cazematele cu 2 crenele în fiecare parte (total 4 crenele) să alterneze cu cele ce nu au decât o singură crenelă laterală.

- În linia 2-a să fie numai cazemate cu o singură crenelă de fiecare parte.

Procedând astfel, obţinem următoarele avantaje:

- economie de fonduri, fără a ştirbi din valoarea planului de foc.
- posibilitatea de a avea câte o armă anticar de 20 mm. în cazematele cu câte 2 crenele de fiecare parte.
- c). Cazematele cu câte cremele de fiecare parte, să aibă şi un dispozitiv „SAS” (de apărare contra gazelor de luptă) de oarece:
- nu necesită decât o cheltuială de 150.000 lei
- spaţiul rezultat din dispozitivul „SAS” poate fi folosit eventual şi pentru alte nevoi (depozitări de muniţii).

SUBŞEFUL MARELUI STAT MAJOR

GENERAL D. POPESCU

(A.M.R., *fond 5418*, dos. 1566, f. 216)

Referatul şefului Marelui Stat Major, general Ştefan Ionescu către ministrul apărării, prin care se cere înfiinţarea unui comandament pentru conducerea execuţiei lucrărilor de fortificaţii pe frontul de vest

REGATUL ROMÂNIEI

MINISTERUL APĂRĂREI NAȚIONALE
MARELE STAT MAJOR

SECȚIA 3-a

SECRET

Sumarul :

Se cere înfiinţarea unui Comandament al regiunei fortificate de pe Frontul de Vest, care să se ocupe cu conducerea execuţiei lucrărilor.

Se aprobă în sensul referatului supus Dlui Ministru şi aprobării Dlui Ministru.

Gal Ad. Teodoru

7

REFERAT

Nr. 1125 din 16 Noembrie 1937

Din raportul Nr.6559/937 al Dir.Fortificaţiilor şi din Darea de Seamă verbală făcută -din ordinul M.St.M.- de către Colonelul Vasiliu D-tru, Directorul fortificaţiilor din M.A.N., referitor la organizarea şi mersul lucrărilor de fortificaţie de pe frontiera de Vest a ţării, rezultă că pe şantierul de lucru Oradea Mare, s'au întâmpinat greutăţi în ceeace priveşte execuţia lucrărilor de fortificaţie şi anume :

-Au fost fricţiuni între antrepenorii de lucrări şi ofiţerii însărcinaţi cu supravegherea lucrului,

-S'au produs imixţiuni de atribuţiuni şi neînţelegeri între organele de lucru şi ofiţerii ingineri -de multe ori mai mici în grad decât comandanţii unităţilor de lucru şi supraveghere.

-Trupa şi ofiţerii unităţilor de lucru şi supraveghere au avut de suferit câteodată, din punct de vedere al cazării şi bunului trai ceiace le-a influenţat în parte moralul.

Pe de altă parte, Marele Stat Major a fost continuu solicitat pentru rezolvarea diferitelor chestiuni administrative şi de detaliu dintre care :

-unele nu erau de resortul M.St.M.

./.

Ştefan Ionescu
Şef al Marelui Stat Major, 01.11.1937-01.02.1939

Referatul şefului M. St. M., general Ştefan Ionescu, privind atribuţiile comandamentului însărcinat cu execuţia lucrărilor pe frontul de vest

REGATUL ROMANIEI

MINISTERUL APĂRĂREI NATIONALE
MARELE STAT MAJOR

SECŢIA 3-a

SECRET

7

REFERAT

Nr. 1125 din 16 Noembrie 1937

Sumarul :

Se cere înfiinţarea unui Comandament al regiunei fortificate de pe Frontul de Vest, care să se ocupe cu conducerea execuţiei lucrărilor.

Din raportul Nr.6559/937 al Dir.Fortificaţiilor şi din Darea de Seamă verbală făcută -din ordinul M.St.M.- de către Colonelul Vasiliu D-tru, Directorul fortificaţiilor din M.A.N., referitor la organizarea şi mersul lucrărilor de fortificaţie de pe frontiera de Vest a ţării, rezultă că pe şantierul de lucru Oradea Mare, s'au întâmpinat greutăţi în ceeace priveşte execuţia lucrărilor de fortificaţie şi anume :

-Au fost fricţiuni între antrepenorii de lucrări şi ofiţerii însărcinaţi cu supravegherea lucrului,

-S'au produs imixţiuni de atribuţiuni şi neînţelegeri între organele de lucru şi ofiţerii ingineri -de multe ori mai mici în grad decât comandanţii unităţilor de lucru şi supraveghere.

-Trupa şi ofiţerii unităţilor de lucru şi supraveghere au avut de suferit câteodată, din punct de vedere al cazării şi bunului trai ceiace le-a influenţat în parte moralul.

Pe de altă parte, Marele Stat Major a fost continuu solicitat pentru rezolvarea diferitelor chestiuni administrative şi de detaliu dintre care :

-unele nu erau de resortul M.St.M.

./.

Se aprobă în sensul referatului supus D-lui Mundtru şi aprobării D-lui Mundtru.

Gl. Ad. Teodoru

8

-altele, care s'ar fi putut rezolva repede, pe loc, în zona sectorului de lucru, dacă ar fi existat organul necesar, au fost rezolvate de Marele Stat Major cu întârzierea impusă de depărtarea zonei de lucru şi filiera de Comandament.

Toate cele de mai sus dovedesc că organizarea lucrului nu corespunde în cele mai bune condiţiuni situaţiei.

Această nepotrivită organizare este agravată prin aceea că Directorul Fortificaţiilor Colonel Vasiliu D-tru care, potrivit art.60 din Legea M.A.N., trebuia să conducă şi să supravegheze executarea lucrărilor de fortificaţie (la Oradea Mare) este în acelaş timp comandant de regiment de căi ferate la Bucureşti(Chitila).

Pentru a se remedia inconvenientele de mai sus, Marele Stat Major propune :

1.-Infiinţarea unui organ de comandament în regiunea fortificată care să se ocupe cu :

-conducerea execuţiei tehnice pe teren a lucrărilor.

-asigurarea pazei lucrărilor

-organizarea serviciului de informaţie şi contrainformaţii în zona fortificată

-rezolvarea pe teren a diferitelor chestiuni tactice de detaliu (în raport cu directivele primite de la organele superioare)

-administraţia tuturor unităţilor de pază şi de lucru.

Acest Comandament va avea în subordine toate unităţile de lucru, supravegherea şi pază din regiunea fortificată.

In anexa Nr. 1 se propune Tabela de efective a acestui Comandament.

2.-Comandamentul regiunei fortificate depinde direct de Inspectoratul General al Genialui dela care va

9

primi toate directivele şi ordinele necesare pentru a-şi putea îndeplini misiunea.

Potrivit art.60 din Legea pentru funcţionarea Ministerului Ap.Naţionale din 31.V.1932, Comandant al regiunei fortificate ar trebui să fie Directorul fortificaţiilor din Inspectoratul Geniului.

Dat fiind însă situaţia actuală a Directorului Fortificaţiilor care în acelaş timp este şi comandant de regiment la Bucureşti, credem că este necesar ca:

a).Sau să fie numit un alt ofiţer ca director al fortificaţiilor şi deci comandant al regiunei de lucru a fortificaţiilor.

b).Sau -dacă se găseşte nevesară prezenţa Col. Vasiliu în fruntea Direcţiei Fortificaţiilor- să i se considere Colonelului Vasiliu stagiu la trupă tot timpul cât va fi comandant al regiunei de lucru a fortificaţiilor pentru că :

-comandă efectiv batalioane de geniu şi detaşamente mixte de pază

-ofiţerilor în subordine care comandă unităţi din batalioanele de lucru li se consideră deja stagiu la trupă conform aprobării ministeriale pusă pe referatul Nr.798/1937 al M.S.M.

In acest caz, Colonelul Vasiliu ar urma să lase comanda regimentului de căi ferate pentru a se putea instala la Oradea Mare.

3.-Inspectoratul Geniului şi Marele Stat Major urmează să-şi păstreze toate atribuţiunile şi răspunderile prevăzute în art.11 şi 55 din Legea pentru modificarea şi funcţionarea Ministerului Apărării Naţionale din 31.V.1932 (azi în vigoare).

Ca urmare, Inspectoratul Geniului va primi dela Marele Stat Major numai instrucţiuni referitoare la :

-rolul fortificaţiilor permanente pe diferite părţi ale teritoriului naţional (în raport cu planul de campanie)

-traseul şi aşezarea fortificaţiei la teren

10

-natura și gradul de protecție al lucrărilor

-ordinea de urgență în atacarea diferitelor sectoare sau regiuni

-data la care trebuesc terminate, etc.

Toate celelalte chestiuni în legătură cu fortificațiile (cereri de credite, administrarea fondurilor afectate, execuția technică a proectelor, conducerea execuției lucrărilor, controlul și supravegherea, etc.) rămân în sarcina Inspectoratului Geniului.

ROMÂNIA Marele Stat Major Secția Tactică și Fortificații

SEFUL MARELUI STAT MAJOR
GENERAL DE DIVIZIE
St. Ionescu.

(A.M.R., *fond 5475*, dos. 2091, p.7-10)

Note ale Secţiei 3 Operaţii şi ale şefului Frontului de vest asupra numărului de mari unităţi necesare Planului de Campanie în 1938

MARELE STAT MAJOR
Secţia III-a, Biroul 1 - 22.I.1938

N O T A
asupra numărului de M.U. necesare în 1938 pentru întocmirea Planului de Campanie

Numărul M.U. este funcţie:

- de obligaţiunile luate de M.S.M. român în cadrul convenţiilor Militare în vigoare şi
- de necesităţile operative, caracteristicile fiecărui front în parte, după cum se duce sau nu grosul forţelor pe frontul considerat.

I. OBLIGAŢIUNILE MILITARE INTERALIATE.

1. România angajată pe 3 fronturi.

a. Război cu Ungaria: acţiuni secundare contra U.R.S.S. şi Bulgariei.

Obligaţiuni:

- contra Ungariei: 140 batalioane (14 Div.)
- contra U.R.S.S.: 153 batalioane (17 Div.)
- contra Bulgariei: 75 batalioane (8 Div.)
- Total.....368 batalioane (39 Div.)

b. Război cu U.R.S.S.: acţiuni secundare contra Ungariei şi Bulgariei.

Obligaţiuni:

- contra U.R.S.S.: minimum 153 batalioane (17 Div.)
- contra Ungariei: 112 batalioane (12 Div.)
- contra Bulgariei: 75 batalioane (8 Div.)
- Total.....340 batalioane (37 Div.)

c. Război cu Bulgaria: acţiuni secundare contra Ungariei şi U.R.S.S.

Obligaţiuni:

- contra Bulgariei: 120 batalioane (12 Div.)
- contra Ungariei: 112 batalioane (12 Div.)
- contra U.R.S.S.: 153 batalioane (17 Div.)
- Total.....385 batalioane (41 Div.)

În ipoteza considerată (război pe 3 fronturi) cantitatea de forţe medie a obligaţiunilor este: 39 Divizii infanterie.

Totalul actual al forţelor noastre este depăşit de totalul obligaţiunilor.

2. România angajată pe 2 fronturi.

a. Război cu Ungaria şi Bulgaria.

Obligaţiuni:

- contra Ungariei: 140 batalioane (14 Div.)
- contra Bulgariei: 75 batalioane (8 Div.)
- Total.....215 batalioane (22 Div.)

b. Război cu U.R.S.S. şi Bulgaria.

Obligaţiuni:

- contra U.R.S.S.: minimum 153 batalioane (17 Div.)
- contra Bulgariei: 75 batalioane (8 Div.)
- Total.....228 batalioane (25 Div.)

c. Război cu Bulgaria Ungaria.

Obligaţiuni:

- contra Bulgariei: 120 batalioane (12 Div.)

- contra Ungariei: 112 batalioane (14 Div.)
- Total.....232 batalioane (24 Div.)

d. Război cu U.R.S.S. şi Ungaria.

- contra U.R.S.S.: 153 batalioane (17 Div.)
- contra Ungariei: 112 batalioane (12 Div.)
- Total.....265 batalioane (29 Div.)

În această ipoteză (război pe 2 fronturi), cantitatea medie a forţelor, cu cari ne-am obligat să intervenim, este: 25 Divizii.

În raport cu totalul M.U. – ce mobilizăm – rezultă un disponibil numai de: 8 D.I. + 4 Bg. (3 M-te şi 1 GrăniceriInt.), ceea ce este insuficient pentru:

- acoperirea celui de al 3-lea front;
- rezervele generale şi
- alimentarea bătăliei pe frontul principal.

II. NECESITĂŢILE OPERATIVE PE FRONTURI

1. Frontul de Vest (Anexa Nr.1)

a). Acoperirea în cazul ducerei grosului necesită: 8 la 10 Divizii.

Forţele necesare grosului: 16 – 18 Div.

b). Apărarea frontului, în cazul în grosul este dus pe alt front, cere 6-8 Divizii.

2. Frontul de Est (Anexa Nr.2)

a). Acoperirea în cazul ducerei grosului necesită 9 Divizii.

Forţele necesare grosului 20 Divizii.

b). Apărarea frontului, în cazul în grosul este dus pe alt front, cere 12 Divizii.

3. Frontul de Sud (Anexa Nr.3)

a). Acoperirea în cazul ducerei grosului necesită 4-5 Divizii.

Forţele necesare grosului 12-15 Divizii.

b). Apărarea frontului, în cazul în grosul este dus pe alt front, cere 7-9 Divizii.

III. CONCLUZII

1. În raport de obligaţiile interaliate şi de necesităţile operative, rezultă că numărul actual al M.U. ce mobilizăm de abia ajunge combinaţiilor de forţe ale Planului de Campanie.

2. A micşora numărul lor înseamnă:

a). A nu satisface obligaţiunilor militare ce ne-am luat şi

b). a nu realiza un Plan de Campanie, în raport de necesităţile operative.

Deoarece însă M.U. nu dispun în prezent de mijloacele lor din dotare, propunem a se regrupa materialele existente şi cele ce vor mai putea sosi până la 1 mai 1938, astfel încât fiecare M.U. să dispună de o dotare mai mică, dar **reală**.

(A.M.R., *fond 948,* dos. 455, f. 181-195)

***

*

SECŢIA OPERAŢIILOR
ANEXA No.1
Biroul 1 FRONTUL DE VEST

N O T A

asupra M.U. necesare pentru operaţiunile pe frontul de Vest

A. ACOPERIRE

1. Având în vedere consideraţiunile următoare:

a). Frontiera formată dintr-o linie convenţională;

b). Aspcetul general al terenului, compartimentat pe văi cu orientare V.-E. Care împiedică în general intervenţia laterală a rezervelor;

c). Posibilităţile de **atac bruscat al Ungariei** datorită unei superiorităţi de concentrare în timp mult superioare celor proprii;

d). Necesitatea de a ne asigura condiţiuni favorabile pentru **luarea ofensivei**, ceiace se traduce prin obligaţiunea ca limita dinainte a zonei de concentrare a grosului să nu fie mai la Est de linia M-ţii BICULUI-ZALĂU-VAD;

IMPUN a avea pe FRONTUL de VEST O ACOPERIRE PUTERNICĂ.

Această obligaţiune este actualmente impusă şi de faptul construcţiei fortificaţiilor care - prin traseul lor -, ne obligă a ne lipsi de factorul SPAŢIU.

Dacă lucrările vor continua – pe măsura dezvoltării lor, necesităţile în M.U. (în efective) **vor scădea**.

2. În situaţia actuală, rămânând în cadrul general, al ideilor operative de azi - ofensiva cu grosul pornind din Poarta Someşului – faţă de dezvoltarea frontală a celor 2 Porţi a spaţiului ce-l putem ceda şi admiţând că pentru aplicarea principiului economiei forţelor al lăsa Poarta Mureşului, minimul strict necesar, necesităţile acoperirei – linia 1-a ar putea fi evaluate la:

- 3 D.I. în Poarta Someşului (până la Crişul Repede inclusiv), iar pentru
- Poarta Mureşului ar fi necesar:
- 1 M.U. pentru acoperirea Banatului;

adică în total 6-7 M.U.

3. Pentru a da adâncimea necesară dispozitivului din Poarta Someşului unde factorul spaţiului nu poate interveni ca în Poarta Mureşului, este nevoie de încă 2-3 M.U., din care una ar constitui o rezervă a comandamentului superior.

ÎN CONCLUZIE necesităţile **acoperirei** pe frontul de Vest de ridică la **8-10** M.U.

În cazul **când grosul nu operează pe acest front**, iar posibilităţile unui conflict cu Ungaria sunt excluse, forţele de mai sus pot fi reduse cu 2 M.U.

Această reducere s-ar obţine prin micşorarea cu 1 M.U. a forţelor din Poarta Mureşului şi cu 1 M.U. a totalului rezervat pentru linia 2-a.

B. GROSUL

Forţele destinate grosului – în cazul operaţiunei ofensive contra Ungariei, duse în cadrul convenţiilor M.I. – trebuie să ne asigure **superioritatea**, atunci când ungurii ar adopta o manevră pe linii interioare şi când grosul ungar ar fi îndreptat contra noastră.

Acest gros ungar, după cele mai recente informaţiuni – Conferinţa dela Praga din Decembrie 1937 – este evaluat la **12-15** Brigăzi mixte şi 2-3 Divizii de Cavalerie.

Destinând deci, pentru primele operaţiuni 16-18 Div.INFANTERIE şi 2 D.C., putem avea **certitudinea** superiorităţii numerice necesare.

Dar, acest total s-ar putea găsi, micşorat în momentul trecerii la ofensivă, în cazul când M.U. din acoperire a fost puternic încercate în îndeplinirea misiunei lor.

Se impune deci ca M.C.G. să dispună de un număr de M.U. (2-3-4) cu care să poată întări forţele puse iniţial la dispoziţia Comandamentului Frontului de Vest.

Această obligaţiune este cerută şi de necesităţile ce s-ar produce ulterior după luarea ofensivei, pentru dezvoltarea acţiunea ofensivei în adâncime.

ÎN REZUMAT

1. Numărul de M.U. propus a opera pe Frontul de Vest, s-ar ridica la 16-18 D.I. + 2 D.C. cu posibilitatea de a putea fi întărit cu încă 2-3-4 D.I.

2. Din totalul de mai sus, pentru acoperire ar fi nevoie de 8-10 M.U. din care 6 în linia 1-a.

Această cifră se va micşora pe măsura realizării lucrărilor de fortificaţie.

3. În cazul când grosul român operează pe alt front, iar un conflict cu Ungaria pare puţin probabil forţele destinate a rămâne pe frontul de Vest, sunt evaluate la 6 – 8 M.U.

ŞEFUL FRONTULUI DE VEST

CĂPITAN ss indescifrabil Tilichi Eugen

22 Ianuarie 1938

***
*

NOTĂ
asupra necesităţii de mari unităţi pe Frontul de Est, dedusă din nevoile operative

Factorii care determină numărul de M.U. necesare pe frontul de Est, deduse numai din nevoile operative, sunt:

- Raporturile politice cu statul vecin;
- Valoarea inamicilor probabili;
- Întinderea şi natura frontierei;
- Natura teatrului de operaţiuni;
- Dislocarea şi posibilităţile de concentrare.

Raporturile politice cu U.R.S.S.

Deşi raporturile sunt bune în prezent, Rusia – pentru motivele ştiute rămâne duşmanul faţă de care trebuie să avem o armată puternică.

Valoarea inamicilor probabili

Ţinând seama de numărul total de M.U. pe care îl pot mobiliza, dislocarea şi posibilităţile de concentrare ruşii pot interveni în cazul când fac ewfortul împotriva României cu:

- 35 D.I.;
- 6-7 D.C.;
- 2-3 Bg.mecanizate;
- 7-8 Bg.aviaţie.

Aceste forţe pot fi concentrate:

- **În cazul unui atac bruscat**: 6 D.I. şi 3 D.C. până la Z.4.
- Restul forţelor până la Z.34. este probabil însă că grosul nu va interveni abia la Z.34, ci mai înainte dar succesiv, pentru a profita de rezultatele obţinute de atacul bruscat.

Întinderea şi natura frontierei

Circa 500 km, fără a socoti coturile Nistrului şi malul Mării Negre.

Ca obstacol, Nistru:

- se trece prin vad până la Moghilew;
- este greu de trecut la sud de Botna.

În general, este un obstacol important, mai ales în cursul său inferior, dar care poate fi trecut, nu cu greutăţi prea mari.

Natura teatrului de operaţiuni

Cu excepţia masivului Corneşti care este mai puţin accesibil, teatrul de operaţiuni al Basarabiei nu canalizează operaţiunile pe direcţiuni obligate ca în Vest. El se pretează, în general, deopotrivă de bine pentru manevra, ceea ce atrage un număr mare de M.U. pentru apărarea lui.

Dislocarea şi posibilităţile de concentrare

Ţinând seama că în situaţia actuală, posibilităţile de concentrare sunt mai mici ca o divizie pe zi, rezultă că de la început e nevoie de un număr mai important de M.U., care să poată face faţă nevoilor operative.

Câte Divizii sunt necesare în Est?

Cazul 1. Grosul afectat Frontului de Est.

Pentru a putea bate pe ruşi, trebuie să putem realiza un număr de M.U. cel puţin egal cu al lor, rămânând ca superioritatea să o câştigăm prin conducere.

Ţinând seama că polonii sunt obligaţi să intervină la Sud de Pripet cu 8 D.I., şi în caz când grosul rus va veni împotriva României, ei vor spori – este de aşteptat – numărul

Diviziilor cu 1/4 sau chiar mai mult (12-15 D.I.), **rezultă că noi să avem cel puţin 20 Divizii Infanterie**.

Acoperirea.

Faţă de:

- Întinderea frontului de acoperit (500 km.)
- Direcţiunile mai importante de invazie inamică:
    - Hotin-Cerănuţi
    - Calus-Lipcani
    - Moghilew-Ştefăneşti
    - Soroca-Bălţi
    - Duboşari-Chişinău-Huşi
    - Tighina-Fălciu

Rezultă că e **necesar cel puţin 6 Divizii în acoperire în linia 1-a**, ceea ce revine în mediu 80 km. La o Divizie, limitele extreme variind între 60-120 km.

Ori, după principiile defensive, la 6 D.I. în linia 1-a e necesar încă 3 D.I., **adică acoperirea comportă în total 9 D.I.**

Dacă ne raportăm la numărul total de Divizii ale frontului (20 D.I.), acoperirea reprezintă un coeficient mai mare decât cel obişnuit. El este însă impus de întinderea frontului, iar pe de altă parte, manevra acoperirii concurând la aceiaşi manevră iniţială a grosului – întârzierea inamicului – prin aceasta se aduce o uşurare misiunei grosului forţelor, care compensează numărul mare de Divizii afectat acoperirei.

Este o soluţiune posibilă în defensiva strategică Nu şi în ofensiva strategică.

Cazul 2. Grosul afectat pe alt front.

În această situaţiune, pentru frontul de Est misiunea ce revine este a asigura libertatea de acţiune, care rămâne să fie obţinută:

- printr-o manevră de întârziere;
- oprirea inamicului pe o linie de fund;
- reacţiunea ofensivă cu forţe aduse de pe frontul unde s-a obţinut deciziunea (Vest).

Primele două deziderate sunt funcţiune de un număr minim de Divizii şi cedarea terenului până la o linie care să nu atingă regiuni vitale ale teritoriului.

Dat fiind că:

- Durata aproximativă a operaţiunilor de întârziere şi oprire în Est trebuie să fie de circa 50 zile, timp în care o deciziune este de aşteptat în Vest;
- Adâncimea până la care s-ar putea ceda în Est, ar fi linia:

a). Siretul Superior – masivul Dealul Mare (Sud Paşcani–Iaşi) – masivul Corneşti-Botna-Nistrul, excepţional frontul.

b). Râul Moldova-Siret-Bacău-Bârlad-Cahul-Bolgrad, adică 150 km., excepţional 220 km.

Socotind o înaintare inamică medie de 10 km. La zi,. Iar la 3 zile operative, una de repaus, adică 30 km. În 4 zile.

Rezultă că în 50 zile (timp necesar pentru obţinerea deciziunei în Vest şi aducerea primelor trupe în Est), inamicul ar putea înainta mai mult ca 200 km.

Din această cauză, e necesar ca forţele de acoperire faţă de care s-a făcut calculul de mai sus, să fie sporite cel puţin la 12 Divizii Infanterie, ceea ce reprezintă un număr minim de M.U. care trebuie să rămână permanent afectat frontului de Est.

***

*

MARELE STAT MAJOR
BIROUL I Secţia Operaţiilor
FRONTUL DE VEST

ANEXĂ la MEMORIU PENTRU PLANUL DE CAMPANIE

A.CONCLUZIILE la care s-a ajuns în MEMORIUL pentru stabilirea Planului de Campanie **HORIA** (război cu Ungaria) sunt în rezumat următoarele:

MISIUNEA: A scoate din cauză armata ungară, printr-o ofensivă convergentă a Armatelor Micei Înţelegeri.

DIRECŢIA GENERALĂ a ofensivei pentru forţele române: ORADEA – BUDAPESTA

FORŢE TOTALE destinate frontului: 16 D.I. + 3 Bg. Mx.M-te + 2 D.C.

GROSUL concentrat în Poarta Someşului

SIGURANŢA CONCENTRĂRII realizată printr-un grup de 7 D.I. + 3 Bg.Mx.M-te + 1 D.C. din care:

- 4 D.I. + 2 Bg.Mx.M-te + 1 D.C. în Poarta Someşului;
- 3 D.I. + 1 Bg-Mx.M-te + 1 Bg.C. în Poarta Mureşului

Faţă de aceste date, se va arăta mai jos consideraţiunile care au condus la stabilirea planului de concentrare.

1.MANEVRA DE ANSAMBLU

Faţă de acţiunile posibile ale grosului ungar, manevra de ansamblu de forţe român va fi:

a). În cazul când grosul ungar este îndreptat contra Cehoslovaciei sau Iugoslaviei atunci, într-o primă fază de operaţiuni grosul român va căuta să ajungă pe Tisa în zona SZOLNOK, de unde, după caz, se va îndrepta:

- spre BUDAPESTA, în cazul când grosul ungar s-a dirijat contra Cehoslovaciei
- spre DUNA FOLDVAR, în cazul când grosul ungar acţionează contra Iugoslaviei.

b). Dacă grosul ungar este îndreptat contra noastră, atunci trecerea la ofensivă va fi precedată de o fază defensivă până la terminarea concentrării şi a opririi inamicului.

Concentrarea grosului în Poarta Someşului, răspunde foarte bine primului caz, iar în al 2-lea, putem opri direct o pătrundere inamică în podişul Transilvan pe calea cea mai favorabilă pentru invazie.

Dar în acest al doilea caz, faţă de raportul între forţele române şi cele ungare, nu ar fi exclus, să ajungem la o situaţie de echilibru..

Pentru a avea asigurată în mod cert superioritatea este necesar ca majoritatea forţelor de la gros, să fie concentrate, în această parte.

II. GRUPAREA FORŢELOR. ORGANIZAREA DE COMANDAMENT

Prezenţa masivului munţilor Bihor împarte teatrul de operaţiuni în 2 părţi distinctive, iar operaţiuni importante nu se pot dezvolta decât la flancurile acestui masiv. Pe de altă parte posibilităţile de rocare a forţelor dintr-o poartă în alta sunt foarte reduse.

Aceste motive justifică necesitatea a două armate, iar pentru acordarea lor, având în vedere că în acelaşi timp putem fi în război şi la Sud, coordonarea acţiunilor s-a încredinţat unui comandament de Grup de Armate.

Plasarea lui la Alba Iulia este datorită în special condiţiunilor de înzestrare ale teritoriului cu mijloace de transmisiuni.

Direcţia impusă pentru ofensivă precum şi acele arătate la Cap.I (majoritatea forţelor formând grosul să fie la Nord) ne-am condus la o grupă la Nord, din cele 9 D.I. + 1 D.C. ce formează grosul, 7 Div.INFANTERIE şi 1 D.Cv.

Pentru Poarta Mureşului nu s-a destinat decât 1 D.INFANTERIE (D.66 INFANTERIE), iar 1 D.I. (D.61 I.) a fost oprită la dispoziţia grupului de Armate Vest.

În acest caz este posibil:

1. Să realizăm în Poarta Someşului – pentru ofensivă pe direcţia principală, un grup de forţe tare de 11 D.I. + 2 Bg.Mx.M-te + 2 D.C.

Acest grup va putea fi întărit cu D.61 I. (de la dispoziţia Grăniceri Arm. Vest) şi eventual cu Div.2 Grăniceri Şi 67 INFANTERIE rezerve de M.C.G.

Aceste 2 M.U. sunt concentrate la Vest de munţi pentru a putea întrebuinţa în plin capacitatea c.f. evitând astfel „gâturile" formate de Carpaţi.

2. Armata IV-a primeşte numai 1 D.I. (Div.66 INFANTERIE). Ea va fi capabilă a acţiona pe direcţia secundară în legătură cu Armata Iugoslavă, sau a opri ofensiva inamică, divizia 66 transportată la ….va putea opera:

- pe V.MUREŞULUI
- în Valea CRIŞULUI ALB pentru a întări forţele operând în această vale, sau
- spre Timişoara în cazul unei pătrunderi în BANAT.

3. Divizia 61 Infanterie oprită la dispoziţia Grăniceri Arm.Vest s-a hotărât să fie transportată la AIUD.

Cum sosirea ei în zona se va face târziu – probabil – către Z.25, şi cum până atunci situaţia se va fi precizat, vom putea:

Fie să o dăm Armatei I-a hotărând prelungirea transporturilor sau, în cazul când inamicul nu a atacat şi deci forţele noastre din acoperire sunt intacte, Grupul Armatei de Vest o poate menţine mai departe ca rezervă sau să întărească Armata a IV-a.

În acest ultim caz, transporturile pot fi uşor dirijate din Teiuş, pe Valea Mureşului.

III.DISTANŢA ZONEI DE CONCENTRARE

Cantitatea de forţe destinată acoperirei precum şi aportul adus la operaţiile acesteia de către fortificaţii, justifică împingerea zonei de concentrare spre Vest. În fixarea ei a trebuit să se ţină seama şi de amenajarea posibilităţilor de trecere la ofensivă.

De aceea limita dinainte a zonei de concentrare trece prin: SOMEŞUL până la LUCACEŞTI – pârâul SILAGIU – ZALĂU – NUŞFALĂU – VAD adică 80 km. de frontieră. Acest traseu constituie o ultimă linie, de pe care debuşarea se poate realiza în cele mai bune condiţiuni. Necesitatea de a păstra această linie ne-a condus la hotărârea de a duce primele 3 divizii de la gros, chiar pe ea. (Div.2 INFANTERIE la Cehul Silvaniei, Div.11 INFANTERIE la Zalău şi div.62 INFANTERIE la Nuşfalău).

De altfel limita dinainte a zonei de concentrare se găseşte în spatele liniei de fund a Armatei I-a la o distanţă foarte mare. Numai la Nord este mai apropiată dar deşi depărtarea este mică, între le se găseşte masivul BICULUI. Spre centru şi sud această depărtare atinge 50 km.

Timpul ce ar putea fi câştigat prin disputarea acestui spaţiu favorabil acţiuni întârzietoare, măreşte condiţiunile de siguranţă a concentrării grosului.

Dacă Ungaria prin luarea iniţiativei operaţiilor, ar ataca din primele zile şi ar respinge acoperirea noastră, limita dinainte a zonei de concentrare va putea fi schimbată mai la Est, în special la Nord şi centru, până la linia JIBĂU – MESEŞII.

Cum unităţile noastre de la gros sosesc pe cele 2 curente de transport paralele (din valea Someşului şi Crişului Repede) cu zone de debarcare la JIBĂU şi CIUCEA, înseamnă că operaţia retragerii zonei de concentrare se va face foarte uşor. În această situaţie restul forţelor se vor concentra la Estul MESEŞILOR.

Primele divizii de la gros – div.2 şi 62 INFANTERIE – vor putea bara uşor trecerile peste acest masiv, respectiv, în zonele JIBĂU şi originile văilor BERETEULUI şi CRASNEI, direcţia ZALĂU-LUI AR RĂMÂNE ÎN GRIJA ACOPERIREI.

IV. DISPOZITIVUL DE DETALIU AL GROSULUI

Pe lângă consideraţiunile de siguranţă cari au condus la fixarea în Poarta Someşului a zonelor primelor 3 divizii de la gros, s-a mai avut în vedere:

- necesităţile desfăşurării strategice;
- reacţiunile posibile în cazul unei pătrunderi inamice pe teritoriul naţional;
- dotarea în armament;

- situaţia în care se pot găsi M.U. din acoperire.

1. Desfăşurarea strategică impusă a se realiza pe direcţia ZALĂU-BUDAPESTA este comandată de posibilităţile de deplasare. Realizarea este legată de comunicaţiunile existente, adică cele 4 mănunchiuri – de valoare diferită şi anume:

- din lungul Someşului;
- Cehul Silvaniei-Tăşand-Debreţin;
- Valea Bereteului;
- Valea Crişului.

S-a axat pe fiecare mănunchi de la N. la S., Corpul de Cavalerie şi Corpurile 1, 9 şi 5 Armată.

2. Trecerea la ofensivă se va putea face după caz cu:

- 2 C.A. în linia 1-a (6 şi 5) şi
- 2 C.A. în linia 2-a (1 şi 9)

sau cu:

- 3 C.A. în linia 1-a (1, 6, 5) şi
- 1 C.A. în linia 2-a (C9 A.)

iar Corpul de Cavalerie la aripa dreaptă a dispozitivului.

3. Dispozitivul hotărât, permite oprirea inamicului pe linia: BIC-ZALĂU-VAD şi eventual următoarele reacţiuni:

- dacă grosul inamic este axat pe V. Crişului Repede oprirea lui se va face cu C.5 A. şi C.6 A. şi va putea fi manevrat pe direcţia CEHUL SILVANIEI-DEBREŢIN cu C.1 şi 9 A. plus cele două Divizii care ar executa o largă manevră de învăluire prin SATU MARE-HAJDU NANAS;

- dacă inamicul a pătruns spre defileul CRASNEI (zona Supur) este oprit în faţa lucrărilor de fortificaţii şi de C.6 A. şi C.1 A. reacţiunea ofensivă poate fi dusă de Corpurile 9 şi 5 Armată în direcţia ŞIMLĂUL-CAREI.

4. În gruparea de detaliu a forţelor s-a avut în vedere şi dotarea cu armament a M.U. Cele 4 D.I. din C.1 şi 9 A. cu acelaşi armament, sunt grupate alăturat. Fiecare Corp are câte 2 divizii şi prin urmare va putea primi uşor a 3-a divizie (a 61-a) care acelaşi armament (francez).

5. Diviziile 16, 20, 68 şi eventual D.18 constituind C.6 A., au armament rusesc. În schimb C.5 A. (Div.5 şi 13), are armamentul infanteriei austriac, iar materialul de artilerie Krupp.

Varietatea aceasta de material, nu va constitui pentru Comandament un problem de rezolvat, decât dacă în caz de atac inamic, M.U. din acoperire ar fi neuniform uzate şi s-ar impune a angaja – pe măsura sosirii lor – primele M.U. de la gros.

Pentru a evita o întoarcere a frontului fortificat, este necesar ca flancurile să fie puternic acoperite prin urmare densitatea de ocupare trebuie să scadă pe măsură ce ne îndepărtăm de flancuri. Totodată, posibilităţile de a ceda teren către flancuri, permit un dozaj mai mic de forţe.

În consecinţă pentru bara cel 3 direcţii, s-au destinat 3 M.U. (Div.16 şi 20 INFANTERIE şi Div.1 Cav.)

Pentru a bara direcţia: SĂCUENI-MARGHITA erau 2 posibilităţi:

a). A încredinţa această misiune Div.16 INFANTERIE

Această ar fi însemnat că, pentru a intra în dispozitiv, regimentele de la CAREI şi SATU MARE să se deplaseze de-a lungul frontierei. În plus dezavantajul că nu avea cine închide imediat Valea Someşului.

b). A lăsa Div.16 INFANTERIE pe loc, şi a încredinţa această misiune Div.20 INFANTERIE

se evită dezavantajele de mai sus. În plus intrarea acestei M.U. în dispozitiv se face normal, adică dinapoi înainte.

Dezavantaj. Soseşte cam târziu: Z.4

Ne-am oprit totuşi la soluţia 2-a fiind mai favorabilă, şi am prescris Div.17 INFANTERIE să aibă în primele zile un detaşament la SĂCUENI.

Divizia 1 Cav. dusă la Someş, în special în vederea acţiunei ofensive a grosului. Ea va putea acţiona în perioada acoperirei, în flancul unui inamic ce s-ar îndrepta spre V.CRASNEI. iniţial nu va avea în linia 1-a la SATU MARE decât un detaşament. Intrarea în dispozitiv va fi acoperită de fracţiunea română din D.M.R.T.

În linia II-a

Menţinerea liniei de fund, nu se va putea face numai cu M.U. din linia I-a, frontul de apărat în special la D.16 INFANTERIE fiind prea mare.

Această M.U. ar avea de barat:

- SĂLACEA-ŞIMLĂU;
- TĂŞNAD-ZALĂU;
- CAREI-CEHUL SILVANIEI.

În plus dacă regiunea OTOMANI-SĂLACEA este pierdută se poate ivi nevoia de a introduce o M.U. între Div.6 şi 20 INFANTERIE sau, mai ales a avea o M.U. gata a interveni în **minimum de timp** pe tăietura TĂŞNADULUI-MARGHITA.

Pentru a face faţă acestor ultime necesităţi Div.68 INFANTERIE este concentrată la MARGHITA.

Brig.2 Mx.M-te concentrată la CEHUL SILVANIEI ar împiedica o pătrundere în lungul văilor CERNEI şi CORONDULUI, spre JIBĂU.

În afară de acestea dacă div.68 INFANTERIE ar fi angajată şi dată fiind importanţa văii CRASNEI, ca o măsură de siguranţă în plus, s-au luat măsuri **ca prima Divizie dela gros** (Div.18 INFANTERIE), să fie adusă la SĂRMĂŞAG.

Cum ea nu va putea fi în zona decât către Z.14-16, în caz de atac inamic înainte de această dată, ce creează în regiunea CRASNEI o situaţie destul de grea.

2. PENTRU POARTA MUREŞULUI

În linia 1-a trei M.U. (Bg.3 Mx.M-te, Div.1 şi 19 I.) axate respectiv pe cele 3 direcţii: VĂILE CRIŞULUI NEGRU şi ALB şi descoperirea BANATULUI (direcţia ARAD-TIMIŞOARA).

Pentru acoperirea intrării în dispozitiv a Div.1 INFANTERIE – obligată execută marşuri paralele cu frontiera – s-a destinat Brig.1 Cav., care are majoritatea forţelor la ARAD, şi este gata a interveni la Z.1

În linia 2-a Div.69 INFANTERIE la CAPRUTA, pentru a putea interveni:

- spre PĂULIŞ;
- pe valea CRIŞULUI ALB, prin GURA HONŢ
- sau în BANAT.

3. Zonele de concentrare ale D.M.R.T. şi D.M.R.Y. (detaşamente mixte în legătură cu armatele aliate) sunt acele fixate în convenţii.

4. În planurile „MIRCEA" şi „CAROL" **acoperirea este aceiaşi**.

Se transportă în zona ZALĂU Div.18 INFANTERIE (rezervă de M.C.G.), pentru a putea interveni în bararea văii CRASNEI, pentru motivele arătate mai sus la punctul 1.

II. PLANUL FERDINAND

(a se vedea harta 1/750.000)

acest plan corespunde cazului când grosul român va opera pe frontul de Est; s-a admis că Ungaria este neutră.

Forţele destinate în acest caz acoperirei pe frontul de Vest sunt: 5 D.I. + 2 Bg.M-te + 1 D.C.

Pentru ipoteza considerată – neutralitatea vecinului de la Vest – desigur că aceste forţe sunt prea suficiente.

Totuşi, o schimbare în atitudine neputând fi definitiv exclusă, consideraţiunile făcute mai sus la PLANUL MIHAI păstrându-şi toată valoarea şi în această situaţie, iar forţele destinate frontului fiind micşorate cu 2 div şi 1 Bg.M-te, au fost necesare următoarele modificări:

a). **Div.20 INFANTERIE** a fost retrasă în linia 2-a pentru a obţine o oarecare eşalonare în adâncime care era obţinută în celălalt plan cu Div.68 INFANTERIE şi Bg.2 Mx.M-te.

b). Pentru acelaşi motive Bg.1 Mx.M-te, a fost retrasă şi ea mai spre Est – la VAD în Poarta Mureşului.

c) Acoperirea direcţiei ARAD-TIMIŞOARA, s-a încredinţat Brig.1 Cav. (întărită), iar

d). Div.19 INFANTERIE de la ARAD, a fost dusă în locul Div.69 INFANTERIE la CĂPRUŢA.

În Transilvania au rămas în rezervă de M.C.G.

- Div.68 INFANTERIE – la Cluj
- Bg.2 Mx.M-te – la Bistriţa şi
- Div. 18 INFANTERIE – la Sebeş.

După cum se poate uşor observa, caracteristica principală a acestui dispozitiv este că s-ar putea trece foarte uşor şi în minimum de timp la dispozitivul prevăzut în planul MIHAI.

Această operaţia s-ar executa pe jos de div.20, 68 şi Bg.2 Mx.M-te, urmând ca numai div.18 să fie transportată cu trenul.

Dacă se va face simţită nevoia de a aduce pe V.Mureşului încă o M.U., aceasta va fi D.69 I. rezervă de la M.C.G. la SLATINA.

Transportul ei se va putea realiza cu c.f. în 48 ore.

Dacă vom fi obligaţi a duce primele operaţiuni numai cu forţele iniţial destinate (5 D.I. + 2 Bg.M-te şi 1 D.C.), prima consecinţă va fi aceia a modificării liniei de fund. Ea va fi retrasă în special în Poarta Someşului, - în zona centrală – până la CICLUL VULTURULUI-ALEŞD. În felul acesta comandamentul va câştiga timp, şi mai ales nu-şi va lega prea mult operaţiile de păstrarea frontului fortificat, care în anul 1938 nu va avea o dezvoltare prea mare.

(*Ibidem,* f. 230-239)

***

*

MARELE STAT MAJOR
Secţia III-a FRONTUL DE VEST

N O T A

I. SITUAŢIA DE AZI A UNGARIEI

1. Forţele pe care le mobilizează Ungaria (după sinteza informativă a Secţiei II-a din 10.II.1938)
2. Trupe de acoperirea frontierelor
   - 48 batalioane grăniceri sau 7 Bg.Grăniceri
3. Armata de operaţiuni:
   7 C.A. a 3 Bg.Mixte = 21 Bg.Mixte
4. Aeronautica: 300 – 400 avioane

TOTAL: 28 Bg.Mixte
1 Bg.Fluvială

Forţa combativă a Brigăzii Mixte: 6 – 1 – 6

sau comparativ cu România: 3 Bg.Mixte (18 - 3 -18) = 2 Div.INFANTERIE (20 - 2 - 26)
Procentaj:
La 1 milion locuitori, Ungurii mobilizează aproximativ:

- 3 Brigăzi Mixte
- 1 /2 Bg.Cav. (echivalând Bg.Rapidă cu Bg.Cav.)
- 40-45 avioane

II. EXECUŢIA CONCENTRĂRII
a). Când şi unde se termină concentrarea acoperirei?
Forţele române ce intră în acoperire pe Frontul de Vest termină concentrarea către Z.15 şi se găsesc la această dată în dispozitivul de acoperire.
b). Când şi unde se termină concentrarea grosului?
Grosul îşi termină concentrarea în zona: CRASNA ZALĂU-ULMENI-AGHIRES-CIUCEA către Z.28 se vede în Anexa Nr.1
III. PUNCTE SLABE ÎN DISPUNEREA FORŢELOR
a). Divizia 1 Cav. (Comandament şi Stat Major) soseşte târziu pe zonă – la Z.4 – din cauza transporturilor pe c.f. de la ARAD la POMI-SEINI (pe Someş).
Regimentul 3 Roşiori din Oradea trebuie să treacă prin CLUJ pentru a ajunge în regiunea SEINI.
Acest regiment se găseşte dislocat pe frontieră de unde este luat şi trimis printr-un ocol şi în contracurent pentru a ajunge pe zona de concentrare.
b). Divizia 16 INFANTERIE
P.C. al R.32 A. se mobilizează la CLUJ, primind cai din centrele SATU MARE – SĂLAJ şi BIHOR. Caii se adună din zonele de frontieră şi apoi prin transporturi lungi, majoritatea pe jos sunt dirijaţi spre CLUJ. Cu aceste operaţii se pierde timp pentru deplasare spre SATU MARE. Ar fi necesar ca P.C. Regiment32 A. să se mobilizeze în regiunea CEHUL SILVANIEI sau BAIA MARE.
A se vedea dosarul anexat cu afluirea cailor.
- Regimentul 88 INFANTERIE de la CAREI are un batalion la ORADEA, pe care la mobilizare îl transportă la TĂŞNAD, ar fi necesar să fie dislocat din timp de pace în această zonă.
- C.M.D. ce se transformă în B.M.D. se află azi la CAREI, la mobilizare este retras spre TĂŞNAD; pentru a nu mai face acest marş înapoi, ar fi bine să fie la DEJ, iar în locul lui în CAREI, ar putea fi cazat III/R.88 INFANTERIE de la ORADEA.
c). Divizia 20 INFANTERIE care intră în linie soseşte târziu (cu 3 batalioane la Z.4, iar la Z.5 îi mai soseşte 8 baterii).
Din această cauză în primele zile de mobilizare este un gol între D.16 şi D.17 în care operează la început (către Z.3) un detaşament din D.17.
Dar în primele trei zile direcţia SĂCUENI-MARGHITA este complet descoperită.
Pentru remedierea acestui rău, e absolut necesar să se accelereze dislocarea unui regiment de infanterie la MARGHITA şi o unitate de artilerie spre ŞIMLEUL SILVANIEI, care s-ar putea transporta în câteva ore cu C.F. spre MARGHITA pentru a întări Regimentul de Infanterie.
Prima nouă organizare a armatei s-a prevăzut dislocarea Div.16 şi 17 INFANTERIE după cum se arată în schiţa anexă Nr.2
d). Divizia 17 INFANTERIE ocupă sectorul fortificat Oradea, fără a face o instrucţie specială pentru ocuparea acestor lucrări şi fără a fi dotată cu armamentul necesar echipării cazematelor.
Pentru apărarea lucrărilor e nevoie de trupe speciale, lăsând în sarcina D.17, completarea apărării acestui sector şi lupta prin reacţiuni ofensive.
Se anexează un studiu al M.St.M. în acest sens.

e). Brigada 3 Mixtă Munte, soseşte cu P.A. în regiunea VINTERE-ŞOIMI, la Z.8, iar cu P.C. la Z.15, deci mult mai târziu din cauza marşurilor pe jos prin VAŞCĂU. Este absolut necesar deschiderea unei comunicaţii peste masivul BIHORULUI, din valea ARIEŞULKUI în valea CRIŞULUI NEGRU.
f). Divizia 1 INFANTERIE, ca să intrte în dispozitiv pe V.CRIŞULUI ALB trebuie să facă marş de flanc fier prin faţa înălţimilor de la PĂULIŞ, ca să ajungă mai repede, - către Z.5 în zona INEU -, sau prin marş ocolitor pe la GURA HONŢ, ajungând în zonă către Z.6 – Z.7. Acest dezavantaj operativ va fi ameliorat prin noua dislocare.
g). D.M.R.T.
Este format din R.87 INFANTERIE cu 2 Batalioane şi Diviz.Ob. al R.32 A. de la SATU MARE.
Acest detaşament destinat legăturii cu Armata cehoslovacă, primeşte iniţial misiunea de a apăra SATU MARE şi ulterior a întârzia pătrunderea inamicului pe V.SOMEŞULUI, până către Z.6 când va fi schimbat de d.1 Cav.
Dacă însă acest detaşament este atacat de forţe superioare şi angajat puternic sau măcinat, atunci cine pleacă să facă legătura cu vecinul de la Nord?
Când noua organizare şi dislocare va fi fapt împlinit, atunci şi acest dezavantaj e probabil că va fi înlăturat.
h). Escadroanele de Cav. Ale Div.de INFANTERIE şi Divizioanele Corpurilor de Armată sosesc în general după 7-8 zile, deci foarte târziu, din cauză că nu au P.A. lipsind astfel M.U., de aportul lor, tocmai în perioada cea mai critică. Este absolut şi imperios necesar să ia fiinţă P.A. la aceste unităţi de cavalerie.
i). În general toată acoperirea soseşte târziu, fie din cauza dislocării defectuoase, fie din lipsa posibilităţilor rapide de transport.
j). Grosul nu are suficiente comunicaţii de pătrundere spre Vest.
l). Siguranţa aeriană pe zona de concentrare şi în gările de debarcare este insuficientă, din această cauză este foarte posibil să avem întârzieri în realizarea dispozitivului iniţial.
m). M.U. ce intră în compunerea grosului spre Vest sunt foarte variate ca armament. Anexa Nr.3.
astfel avem:

- 4 sisteme de armă individuală şi mitraliere;
- 5 sisteme de tunuri de infanterie;
- 3 sisteme de tunuri de câmp;
- 4 sisteme de obuziere uşoare;
- 3 sisteme de artilerie grea.

Sunt unele M.U. care au câte 2 feluri de armament de infanterie (Brig.de Munte cu carabina de 8 mm austriacă şi carabina română de 6,5 mm).
Pentru realizarea acestui fapt, s-ar putea aduce în locul D.5, 13 şi 66 din C.5 A., Div.1 Grăniceri şi Div.de Gardă, care au arma şi mitraliera franceză, iar ca artilerie, tunul de 75 francez şi obuzierul Skoda 1934.
Ar fi acelaşi material pe care îl are şi C.1 A.
E absolut necesar uniformizarea armamentului cel puţin în cadrul M.U.
n). Corpul 8 Armată nu are artilerie, pionieri, poduri, etc. deci nu poate fi utilizat decât atunci când va avea mijloace de comandă.
o). Grosul soseşte târziu către Z.28 din cauza insuficienţei de transport a C.F.

(*Ibidem*, f. 262-266)

Referatul M.St.M. de justificare a Planul de campanie pentru 1940, conceput pentru a intra în vigoare cu începere din 1 aprilie 1939

REGATUL ROMÂNIEI STRICT SECRET
MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE
MARELE STAT MAJOR
Secţia 3-a - Sumarul noul plan de campanie ce urmează să intre în vigoare la 1 aprilie 1939

REFERAT
Nr. 1299 din 27 octombrie 1938

În ultimii ani, situaţia generală politică a permis Marelui Stat Major să menţină neschimbate liniile mari ale planului de campanie şi să-i imprime un caracter de stabilitate şi continuitate.

Pentru anul 1939/1940 trebuie însă să se aducă planului de campanie în vigoare, anumite modificări reclamate de noul aspect al situaţiei politice generale şi de anumite comprimări sau îmbunătăţiri aduse planului de mobilizare şi de transport.

Factorii noi care au intervenit sunt:

1. Situaţia politică

Planul de campanie din ultimii ani a urmărit satisfacerea angajamentelor operative din convenţiile militare încheiate în cadrul Micei Înţelegeri, Înţelegerii Balcanice şi alianţei cu Polonia, operaţiunile armatei române fiind înglobate în manevra de ansamblu a aliaţilor. Din punct de vedere politic ca şi din punct de vedere militar, România se sprijinea pe aliaţii ei apropiaţi şi pe cele două mari puteri din Apus: Franţa şi Anglia.

Evenimentele din ultimul timp au zdruncinat mult valoarea acestor alianţe.

Germania a manifestat hotărârea sa fermă de a realiza integral şi neîntârziat planul de expansiune în Europa centrală, chiar cu riscul unui conflict armat. Franţa şi Anglia nu s-au putut opune, iar Mica Înţelegere a avut o atitudine pasivă.

Mica Înţelegere, deşi formal nedislocată, este de fapt astăzi inexistentă prin amputarea şi dislocarea Cheoslovaciei.

Înţelegerea Balcanică poate eventual suferi influenţa pe care Italia şi Germania o vor exercita asupra Greciei şi Iugoslaviei.

În fine un învăţământ sigur al evenimentelor din ultimul timp este că valoarea alianţelor şi angajamentelor politico-militare din timp de pace sunt foarte relative.

Atitudinea României faţă de noua situaţie politică urmează a fi hotărâta de guvern.

Pentru întocmirea planului de campanie 1939/1940 ale cărui lucrări trebuie să înceapă de îndată, Marele Stat Major apreciază că:

- În soluţionarea problemelor strategice care se pot pune armatei române, urmează a avea în vedere prin primul rând situaţia şi nevoile proprii de apărare şi nu numai în al doilea rând pe acelea rezultate din alianţele în vigoare.

- Din acest punct de vedere, dacă problema fronturilor de Est şi Sud rămâne aproape neschimbată, cea a frontului de Vest capătă un nou aspect. Un război cu Ungaria singură, devine puţin probabil. Este din contră de aşteptat că în cazul unui conflict pe frontul de Vest, vom putea avea ca adversar şi pe Germania.

În această ipoteză trebuie să ne gândim: mai întâi la apărarea frontului de Vest şi apoi la manevra ofensivă hotărâtă în conferinţele militare ale Micei Înţelegeri şi aceasta în raport cu situaţia politică de fapt.

2. Schimbări şi îmbunătăţiri în planul de mobilizare şi de transport.

Planul de campanie 1939/1940 trebuie adaptat noii situaţii create prin măsurile ce s-au luat în ultimul timp şi anume:

- mărirea capacităţii de transport a căilor ferate (dublarea curentului Teiuş - Apahida, ameliorarea capacităţilor pe valea Prahovei şi introducerea curentului Ilva Mică - Vatra Dornei, etc.);

- întrebuinţarea, la începutul campaniei, numai a unui prim eşalon de 25 Div. INFANTERIE, 3 Bg. Munte şi 3 Div. Cav., care reprezintă un minim sub care nu se poate coborî deoarece abia ne permitem să rezolvăm problemele strategice ce se pun frontului de Vest sau cel de Sud, dar nu şi cerinţelor concomitente ale acestor două fronturi. Pentru apărarea frontului de Est forţele de mai sus sunt insuficiente;

- menţinerea în planul de mobilizare a unui al doilea eşalon de 6 Div. INFANTERIE care vor putea fi întrebuinţate atunci când vor primi armamentul şi echipamentul necesar;

- înlocuirea sistemului de chemare efectivelor de rezervă printr-un alt sistem care să permită o mobilizare parţială şi o mobilizare preventivă;

- modificări în organizarea şi dislocarea de pace a unor unităţi prevăzute şi în mare parte executate ca o consecinţă a noii organizări a Armatei.

ASPECTUL GENERAL AL PLANULUI DE CAMPANIE

Situaţia politică actuală este încă neclarificată; în decursul anului viitor ea poate avea un alt aspect decât cea de azi.

Din punct de vedere strategic situaţia este tot mai neclară, deoarece:

- avem 3 fronturi strategice fără a putea da nici unuia o prioritate absolută;
- nu putem şti în mod sigur aliaţii cu cari vom coopera şi deci nici manevra strategică pe care o vom avea de executat.

În această situaţia nu mai putem rămâne la un plan de campanie rigid. Gruparea şi concentrarea forţelor trebuie să fie destul de elastică pentru a ne da posibilitatea să o adaptăm la situaţia reală ce se va prezenta la mobilizare, soluţie uşurată de faptul că grosul forţelor nu începe concentrarea înainte de ziua 13 de mobilizare şi deci vom dispune de timpul necesar pentru a lua hotărâri definitive.

În rezumat propunem ca planul de campanie să prevadă:

1.Gruparea şi concentrarea forţelor

a**). O acoperire fixă** a celor 3 fronturi a cărei tărie va fi:

- Frontul de Vest:

- 5 Div.INFANTERIE, 3 Bg.M-te, 1 div. Cav.

- Frontul de Est:

- 6 Div.INFANTERIE, 1 Div.Cav.

- Frontul de Sud:

- 2 Div.INFANTERIE, 1 Bg.Grăniceri, 1 Div. Şi 1 bg.Cav.

(schiţa de mai jos, *Ibidem,* dos. 493/1, f. 117)

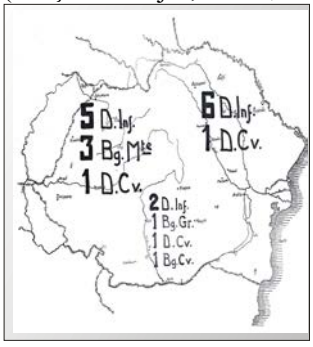

b). Un gros concentrat pe frontul pe care la mobilizare va fi considerat ca front principal. Concentrarea acestui gros se va face în 2 eşaloane.

- un prim eşalon care împreună cu acoperirea să asigure oprirea inamicului. Concentrarea acestui prim eşalon va fi fixată în timp de pace în toate detaliile;
- un al doilea eşalon destinat a se concentra într-un dispozitiv care va fi hotărât la mobilizare în raport cu situaţia de fapt şi cu manevra (ofensivă sau defensivă) hotărâtă.

Din timp de pace se vor studia diferite ipoteze de concentrarea acestui al doilea eşalon.

c). O rezervă generală a cărei destinaţie va fi hotărâtă de Comandamentul de căpetenie după sau în timpul concentrării grosului, fie pentru a întări frontul principal, fie pentru a mări siguranţa pe unul din fronturile secundare.

2. Manevra strategică

Prin lucrările de pace nu poate fi hotărâtă decât:

- manevra acoperirei;
- manevra defensivă a primului eşalon al grosului, până la concentrarea forţelor.

Manevra ulterioară (defensivă sau ofensivă) rămâne a fi hotărâta la mobilizare, ţinând seama de situaţia de fapt. Marele Stat Major va studia însă din timp de pace diferite ipoteze probabile.

Se vor lucra doar următoarele ipoteze:

a). 3 ipoteze pentru acoperire, câte una pentru fiecare front, putând fi aplicate una, două sau toate 3 în acelaşi timp; concentrarea acoperirei se va putea face din momentul declarării mobilizării sau chiar anticipat.

Conflictele politice şi militare din ultimul timp, au arătat că toate ţările au generalizat sistemul de a mobiliza şi concentra o parte din forţe înainte de a declara războiului (decretarea mobilizării) pentru a dispune din prima zi de război de un prim eşalon gata de operaţiuni, chiar dacă nu au avut intenţiuni agresive.

Această mobilizare şi concentrare anticipată o parte din forţe se impune pentru noi îndeosebi din cauza efectivelor de pace reduse, dislocării defectuoase a acoperirei şi a insuficienţei capacităţii de transport (căi ferate, fluviale, transporturi auto, etc.).

În acest scop Marele Stat Major va pregăti pentru fiecare front câte o ipoteză de **concentrare anticipată** a acoperirei, prin care Marile Unităţi vor fi adunate în zone apropiate de sectoarele lor de acoperire.

b). **3 ipoteze pentru grosul forţelor**, câte una pentru fiecare dintre cele 3 fronturi.

c). Cele 6 divizii din eşalonul al 2-lea de mobilizare vor fi adunate în zona în care să se poată organiza şi unde se pot uşor îmbarca.

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR

GENERAL DE DIVIZIE, Ştefan Ionescu

(A.M.R., *fond 948*, dos. 455, f. 167-173)

Notă din sala de consiliu a Regelui Carol al II-lea , din 30 martie 1939, cu măsurile dispuse de generalul Fl. Ţenescu pentru secţiile din subordine

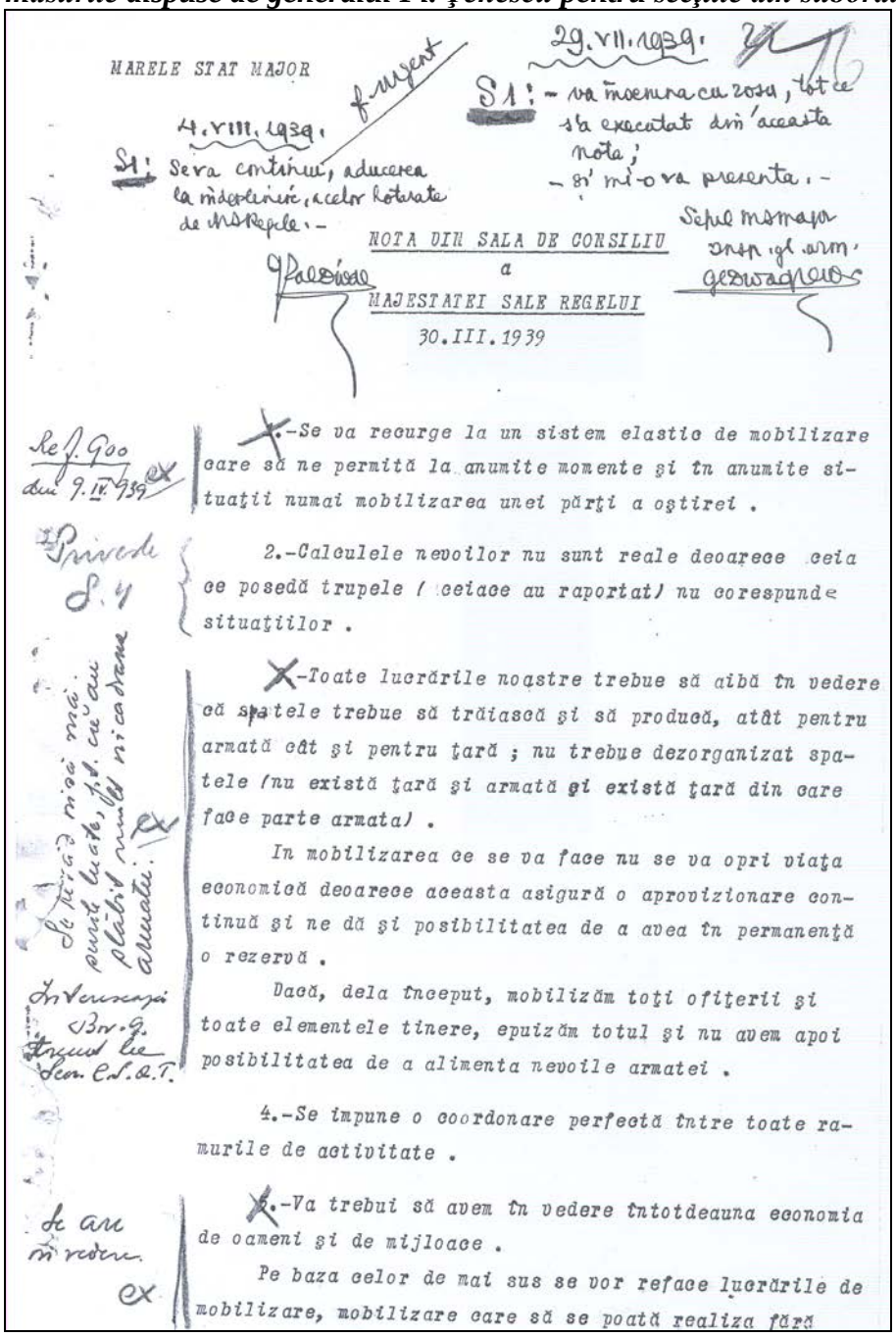

MARELE STAT MAJOR

29.VII.1939.

S1: - va înseruna cu roşu, tot ce s'a executat din aceasta notă;
- şi mi-o va prezenta. -

f. urgent

4.VIII.1939.

S1: Se va continui, aducerea la îndeplinire, a celor hotarate de MS Regele. -

Şeful MS major
Insp. gl. arm.
Gedwagrewo

NOTA DIN SALA DE CONSILIU
a
MAJESTATEI SALE REGELUI
30.III.1939

Ref. 900 din 9.IV.1939 ex

1.-Se va recurge la un sistem elastic de mobilizare care să ne permită la anumite momente şi în anumite situaţii numai mobilizarea unei părţi a oştirei .

Privesc S.4

2.-Calculele nevoilor nu sunt reale deoarece ceia ce posedă trupele (ceiace au raportat) nu corespunde situaţiilor .

Se vărăd nisă mai purtă luate, f.t. cu au plătit numai nicadrame armatei. ex

3.-Toate lucrările noastre trebue să aibă în vedere că spatele trebue să trăiască şi să producă, atât pentru armată cât şi pentru ţară ; nu trebue dezorganizat spatele (nu există ţară şi armată şi există ţară din care face parte armata) .

In mobilizarea ce se va face nu se va opri viaţa economică deoarece aceasta asigură o aprovizionare continuă şi ne dă şi posibilitatea de a avea în permanenţă o rezervă .

Dacă, dela început, mobilizăm toţi ofiţerii şi toate elementele tinere, epuizăm totul şi nu avem apoi posibilitatea de a alimenta nevoile armatei .

Interesează Bor. G. trecut la Secr. C.S.A.T.

4.-Se impune o coordonare perfectă între toate ramurile de activitate .

Se are în vedere. ex

5.-Va trebui să avem în vedere întotdeauna economia de oameni şi de mijloace .

Pe baza celor de mai sus se vor reface lucrările de mobilizare, mobilizare care să se poată realiza fără

- 2 -

25 17

valvă şi adesea chiar progresiv .

Sistemul mai a rezolvat problema

X.-Mobilizarea s'a legat prea mult de ipoteze . Neapărat, trebue ţinut absolut seamă şi de acestea însă trebue să ne rezervăm posibilitatea de a face faţă oricărei situaţii, politice sau de război .

5.IV.940 Dl General Şf. este de părere a se schimba anual.

X.- Sistemul biletelor de culoare diferită cu una, două sau mai multe stele (mai vizuale) trebue să stea la baza noilor lucrări .

S'au rezolvat biletele şi se vor folosi cu Ordinul viitor. 5.IV.940 Bir. 8 are obligaţia să răspundă chestiunea

8.- Mobilizarea rechiziţiilor ca şi a oamenilor trebue să se facă cu bilete care să fie asupra persoanelor care dau rechiziţiile . ca ni tia, până urmă au una pentri de lucru cu lucr. amb.

X.- Intreprinderile mari sau mici trebuesc tratate cu toată atenţiunea (la ele înlocuiri nu se pot face în 24 ore deoarece sunt cu gestionări, alţii au în primire inventarii foarte mari , etc.) .

Prin Bir. 6 se remediază succesiv.

10.-Chestiunea medicilor nu a fost studiată , s'a desorganizat aparatura sanitară de Stat .

Se are în vedere la noile mobilizări.

11.-Efectivele au fost vicios repartizate . Cei tineri la servicii, cei bătrâni la lucruri mai grele .

Dăstorită noilor creaţiuni de subunităţi cv. activă, se ajunge

12.-Efectivele regimentelor de acoperire nu se pot mări mai mult . o micşorare.

13.-Diviziile de cavalerie pe fronturile ameninţate trebue să aibă tot ce le trebue . Ele vor fi împărţite în două categorii :

B4

Se va urmări pbilizarea cu ocazia repartizării cv. şi trupelor de pază şi ordine

Categoria I-a (160 cai de escadron) să poată pleca la ora H + 6 .

Este nevoie de 2 Divizii de această categorie care să nu aibă decât activi şi nicium schimbaş.

Categoria II-a . Divizii cu un mic nucleu activ şi restul de schimbaşi .

Regimentele de Transmisiuni vor avea efectivele

29. A de fixa diviziile către cele 2 categorii; deocamdată nu este de grumă

~~20~~ 18

Se are în evidenţă.

mărite cu specialişti .

Fiecare C.de A. să aibă un regiment cu Pionieri, Transmisiuni, etc.

Se urmăreşte realizarea de unităţi genii divizionare şi de C.C. din timp de pace. Deocamdată se realizează şi C.C. 6-7 la unele exerciţii pe câmpul de tir.

Fiecare divizie să poată avea dela început transmisiunile necesare, cu efective complete şi să poată lucra imediat .

Instrucţia se poate face în centrele de transmisiuni şi apoi să trece la Marea Unitate unde vor lucra.

Se depune mult.

~~14~~.-Trebue pusă perfect la punct chestiunea celor 15 Divizii şi apoi să ne ocupăm de rest .

În studiu, pe baza planului mobilizator.

15.-Pentru specialiştii din armată se vor emite bilete de mobilizare speciale .

Se urmăreşte soluţionarea la înaintările pentru concursurile pentru admiterea ofiţerilor de rezervă.

~~16~~.-Din punctul de vede al încadrării să nu se uite că ofiţerii activi reprezintă o picătură de apă în massa cea mare .

17.-S'a făcut rău că s'au redus efectivele şcolilor de ofiţeri .

S'a prezentat un proiect pentru înfiinţarea Bn. Cyl, care urmează să soluţionat.

~~18~~.-T.T.R. trebue să facă serviciul complect şi să se dea o atenţie mai mare pregătirei lor .

Înaintările de ofiţeri de rezervă să se facă pe criterii mai juste .

19.

S'au organizat P.A. la 25 M.U. faţă de 19 M.U. înfiinţate. Se examinează măsurile care ar trebui luate pentru P. răniţilor.

~~19~~.-Contopirea P.A. cu P.C. să se facă dela caz la caz .

20.

Nu s'a realizat pt. bugetul în curs. Nu a mai fost timp. Se va urmări pt. bugetul viitor.

~~20~~.- M.A.N. să dea M.St.M. fonduri de mobilizare aşa cum se dă pentru instrucţie .

21.- Se vor lua măsuri de organizarea unei gări militare în Bucureşti .

22. Caz excepţional pt. situaţia d/şcaladrii Mavrie. Pentru mob. intervenii CC. de gări. Urmează a se lua măsuri ocazionale după caz.

~~22~~.- Nu a existat în gări un organ de informaţii pentru oameni .

~~23~~.- La Cercurile de Recrutare s'au produs indisciplinări .

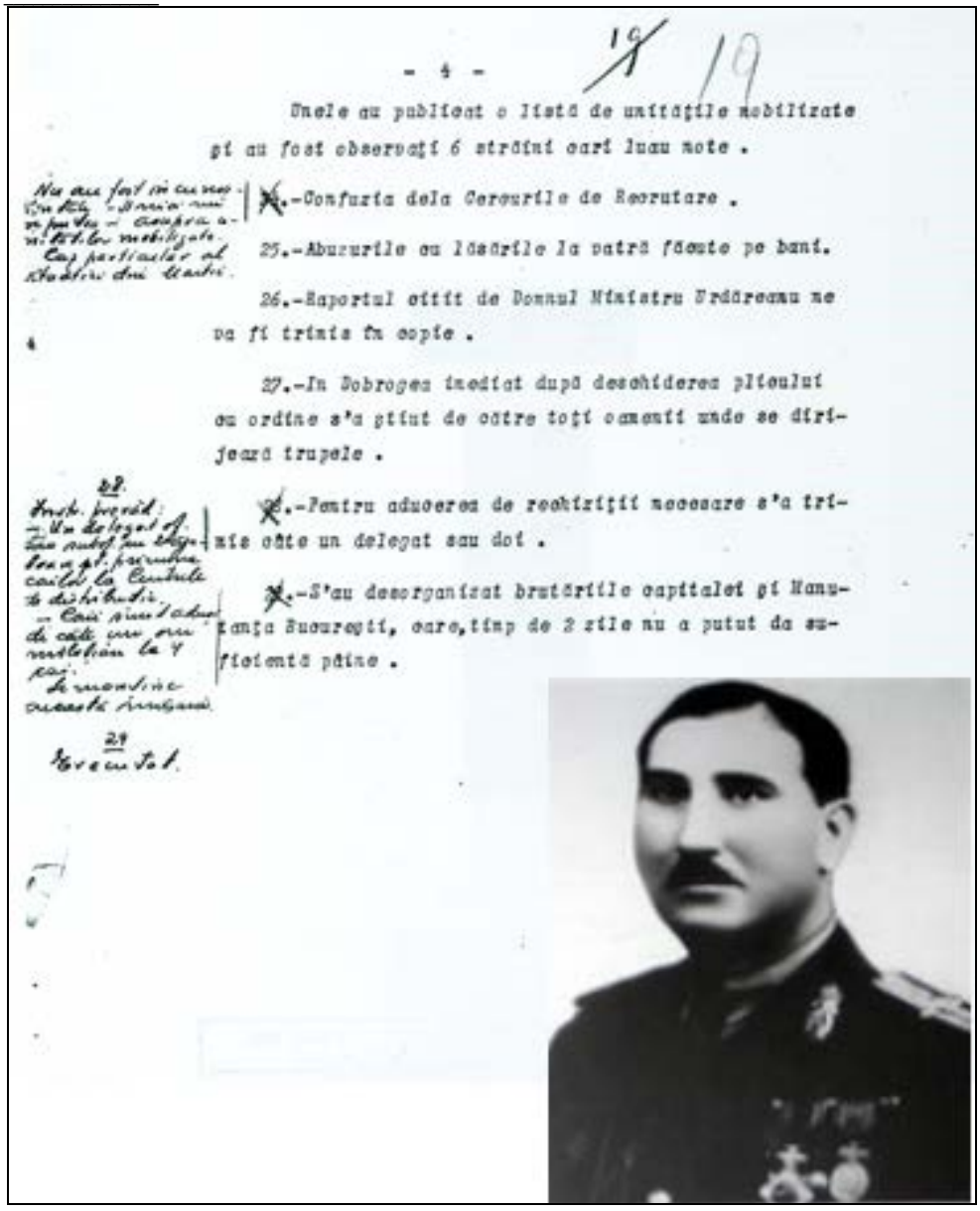

- 4 -

Unele au publicat o listă de unităţile mobilizate şi au fost observaţi 6 străini cari luau note.

X.-Confuzia dela Cercurile de Recrutare.

25.-Abuzurile cu îndările la patră făcute pe bani.

26.-Raportul citit de Domnul Ministru Urdăreanu ne va fi trimis în copie.

27.-In Dobrogea imediat după deschiderea plicului cu ordine s'a ştiut de către toţi oamenii unde se dirijează trupele.

X.-Pentru aducerea de rechiziţii necesare s'a trimis câte un delegat sau doi.

X.-S'au desorganizat brutăriile capitalei şi Manufactura Bucureşti, care, timp de 2 zile nu a putut da suficientă pâine.

General de divizie adjutant Florea Ţenescu
Şef al Marelui Stat Major, 01.02.1939-23.08.1940

(A.M.R., *fond 5418*, dos. 1733, p.16-19)

Raportul comandantului Armatei I-a, general Florescu pentru dotarea cu afete a mitralierelor brigăzii de fortificaţii

Nr. 1736/ 24.XI.1939

MARELE STAT MAJOR
SECŢIA III
Intrare Secret No. 8767
din 25 NOEM. 1939

279

ARMATA I-a
COMANDANTUL

Cluj
23 Noemvrie 1939

24.XI.939.
S3+4+gl Steflea:
Relatii + Propuneri urgente. –

25 NOEM 1939
B.N. nr. 3
Lt.col.

Nr. 70540

ARMATA I-a
către
DOMNUL GENERAL DE DIVIZIE ADJ. ŢENESCU FLOREA
ŞEFUL M. ST. MAJOR

S'a predat 1 copie şi D-lui Gral. Steflea, Şeful B.3, Stcol. Luporcu

Am onoare a aduce la cunoştinţa Dvs. următoarele :

In stadiul actual de organizare al Frontului Fortificat de pe frontiera de Vest, este posibil ca datorită, fie unui atac direct, fie unei întoarceri pe la flancuri, să fim nevoiţi a retrage şi întrebuinţa trupele Brigadei de Fortificaţii pe alte poziţii mai înapoi, cu toată hotărârea ce avem de a menţine la maximum apărarea acestui Front; dealtfel eventuala retragere este prevăzută şi de Directiva Operativă Nr. 12 a M.St.Major, care stabileşte alte poziţii în spatele Frontului Fortificat şi cari în mare parte sunt şi organizate.

Dată fiind lipsa de rezerve ce ni s'a impus din cauzele cunoscute, Brigada de Fortificaţii trebue să continue rezistenţa şi pe celelalte poziţii, în sectorul ce-i este încredinţat .

Pentru a păstra acestei Brigade, şi în lupta pe poziţiile dinapoi toată puterea de foc pe care i-o oferă armamentul de care dispune, am cerut M.St.Major încă de la 16 Octomvrie, cu raportul Nr. 16989/1939, să intervină pentru a se distribui Brigadei de Fortificaţii - pentru mitralierele destinate cazematelor - şi afete pentru lupta în teren deschis, afete care sunt identice cu cele pe care le au mitralierele Z.B. aflate în serviciul Armatei noastre şi care se pot confecţiona

280

cred,
chiar în uzinele dela Cugir.

După o nouă revenire (Nr. 18493 din 11.XI.1939), am primit răspunsul ce alăturăm în copie şi pe care vă rog să-l apreciaţi.

Subsemnatul cred că la Secţia 4-a a M.St.Major nu s'a înţeles şi nici nu s'a consultat Secţia Operaţiilor, pentru a se înţelege rostul cererei noastre şi cât de greşiţi şi de condamnaţi am fi, dacă pe poziţiile dinapoi am renunţa la considerabila putere de foc pe care o pot da Brigadei de Fortificaţii, cele 6-8 mitraliere pe fiecare kilometru, de front defensiv.

Aducându-vă aceasta la cunoştinţă, vă rog să binevoiţi a face de urgenţă demersuri, pentruca fiecare mitralieră distribuită Brigadei de Fortificaţii, să aibă şi tripied pentru lupta în teren deschis, în afară de dispozitivul de fixare în cazemată.

Rugăm a ne comunica hotărârea Dvs. pentru ca să putem urmări satisfacerea acestei imperioase nevoi.-

COMANDANTUL ARMATEI I-a
GENERAL DE CORP DE ARMATA

ROMÂNIA ARMATA I-a SECŢIA 3

Florescu

A.M.R., fond 5418, dos. 1737,

A.M.R., *fond 5418*, dos.1737, p. 279-280

General de armata Gheorghe Mihail[160]

(23 august – 12 octombrie 1944: Şef al Marelui Stat Major)

Ordine şi decoraţii:

- 31 august 1917: Ordinul *Mihai Viteazul* cls. a III-a
- 15 noiembrie 1944: Ordinul *Mihai Viteazul* cu spade cls. a III-a

Gheorghe Mihail s-a născut pe 13 martie 1887. În 1905 a fost admis în Şcoala Militară de Ofiţeri de Infanterie şi Cavalerie pe care a terminat-o în 1907. Proaspătul sublocotenent a fost repartizat la Batalionul 6 Vânători. Datorită calităţilor sale şi a relaţiilor apropiate cu casa regală, a cărei aghiotant - mareşal de palat – a fost, a promovat în ierarhia militară până la gradul de general de general de armată.

Pe 4 iulie 1940 a fost numit vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, iar pe 23 august şef al Marelui Stat Major. Din această poziţie l-a sfătuit pe Regele Carol II să accepte Dictatul de la Viena, deoarece, deşi armata era dornică să se bată, dotarea sa lăsa de dorit, iar numărul inamicilor era prea mare (Ungaria şi URSS). Era mai înţelept, în opinia sa, să se păstreze statul şi armata şi să se încerce recuperarea teritoriilor mai târziu. După venirea lui Ion Antonescu la putere, generalul de divizie Gheorghe Mihail, considerat ca aparţinând vechiului regim, a fost trecut în rezervă şi i s-a stabilit domiciliul forţat la Sinaia. Din această postură va încerca să se răzbune şi să comploteze împotriva mareşalului Ion Antonescu, acţiune pe care o va recunoaşte mai târziu.

Evenimentele din 23 august 1944 l-au găsit la Bucureşti. A fost numit imediat şef al Marelui Stat Major. A ordonat Armatelor 3 si 4, aflate pe frontul din Moldova, să se retragă pe linia Adjud – Nămoloasa – Focşani - Brăila şi să se opună oricărei încercări de dezarmare. Până pe 31 august 1944 a coordonat lichidarea trupelor germane de pe teritoriul românesc, luându-se 56455 de prizonieri. Mult mai importantă a fost însă acţiunea de acoperire a frontierelor prin care s-a reuşit păstrarea trecătorilor Carpaţilor în faţa ofensivei germano-ungare. În acelaşi timp a dus o luptă paralela împotriva abuzurilor noilor aliaţi. După ce Armatele 1 si 4 au fost subordonate operativ Frontului 2 Ucrainean, Marelui Stat Major i-au rămas numai sarcini organizatorice. Generalul de corp de armata Gheorghe Mihail (fusese promovat între timp) a adoptat o atitudine demnă faţă de Comisia Aliată de Control şi Armata Roşie. A refuzat categoric cererea mareşalului Malinovski de a desfiinţa diviziile române din interiorul ţării sau a de le trimite pe front. A refuzat de asemenea să semneze *Protocolul de colaborare militară,* care menţiona explicit faptul că armata română a început lupta din data de 12

[160] **Victor Nitu,** ***General de armata Gheorghe Mihail,*** **, http://www.worldwar2.ro/generali/?article=99.** *Pentru temă vezi:* Col. Dr. Alexandru Dutu, Florica Dobre, Marian Stefan, *Generalul Gheorghe Mihail a ales demnitatea,* http://www.itcnet.ro/history/archive/mi1998/current8/mi20.htm

septembrie, şi nu de pe 23 august 1944, exasperându-i pe delegaţii sovietici. A cerut în repetate rânduri eliberarea soldaţilor luaţi prizonieri de sovietici în Moldova după 24 august, dar fără succes.

Toate aceste neînţelegeri, precum şi faptul că nu era de acord cu depăşirea frontierelor din anul 1940 de către trupele române l-au făcut să demisioneze pe 12 octombrie 1944. După război a fost trecut în rezervă. Pe 20 ianuarie 1948 a fost arestat şi judecat împreună cu Ion Gigurtu şi alţi membri ai cabinetului sau pentru măsurile luate împotriva comuniştilor în 1940. A fost condamnat la 12 ani de închisoare, trecând prin penitenciarele de la Văcăreşti, Piteşti, Ocnele Mari, Sighet şi Jilava. A fost eliberat pe 10 octombrie 1957, decedând pe 2 februarie 1982.

Nota raport, a comandantului Corpului Grănicerilor general David Popescu, referitoare la situaţia grănicerilor dislocaţi pe froantiera de vest cu rezoluţia subşefului M.St.M. din aprilie 9 aprilie 1939

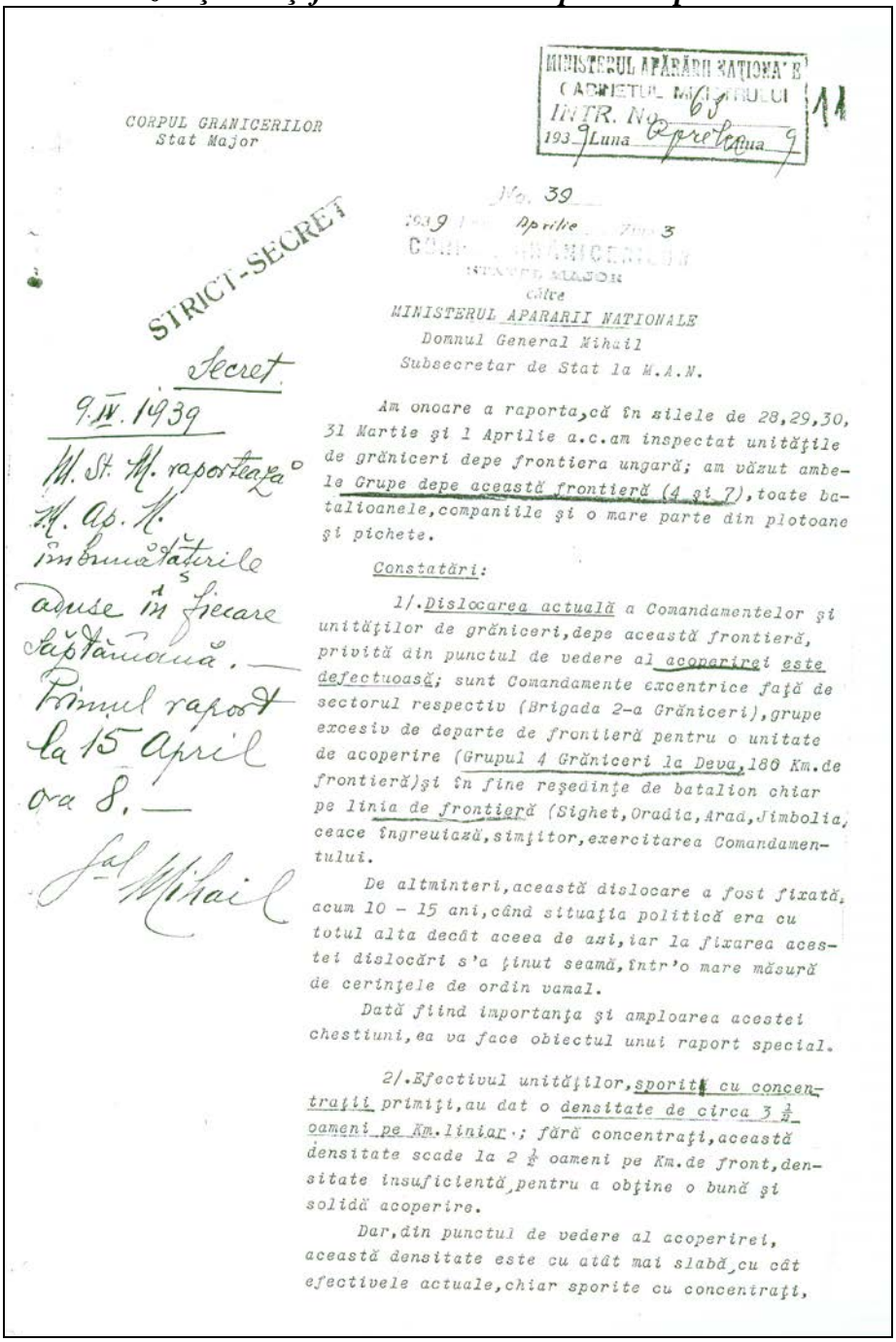

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE
CABINETUL MINISTRULUI
INTR. No. 65
1939 Luna Aprilie Ziua 9

CORPUL GRANICERILOR
Stat Major

No. 39
1939 Aprilie Ziua 3

STRICT-SECRET

Secret

9.IV.1939
M. St. M. raportează
M. Ap. N.
însemnătăţile
aduse în fiecare
săptămână. —
Primul raport
la 15 April
ora 8. —
Jal Mihail

Către
MINISTERUL APARARII NATIONALE
Domnul General Mihail
Subsecretar de Stat la M.A.N.

Am onoare a raporta, că în zilele de 28, 29, 30, 31 Martie şi 1 Aprilie a.c. am inspectat unităţile de grăniceri depe frontiera ungară; am văzut ambele Grupe depe această frontieră (4 şi 7), toate batalioanele, companiile şi o mare parte din plotoane şi pichete.

Constatări:

1/. Dislocarea actuală a Comandamentelor şi unităţilor de grăniceri, depe această frontieră, privită din punctul de vedere al acoperirei este defectuoasă; sunt Comandamente excentrice faţă de sectorul respectiv (Brigada 2-a Grăniceri), grupe excesiv de departe de frontieră pentru o unitate de acoperire (Grupul 4 Grăniceri la Deva, 180 Km. de frontieră) şi în fine reşedinţe de batalion chiar pe linia de frontieră (Sighet, Oradia, Arad, Jimbolia, ceace îngreuiază, simţitor, exercitarea Comandamentului.

De altminteri, această dislocare a fost fixată, acum 10 – 15 ani, când situaţia politică era cu totul alta decât aceea de azi, iar la fixarea acestei dislocări s'a ţinut seamă, într'o mare măsură de cerinţele de ordin vamal.

Dată fiind importanţa şi amploarea acestei chestiuni, ea va face obiectul unui raport special.

2/. Efectivul unităţilor, sporite cu concentraţii primiţi, au dat o densitate de circa 3 ½ oameni pe Km. liniar.; fără concentraţi, această densitate scade la 2 ½ oameni pe Km. de front, densitate insuficientă, pentru a obţine o bună şi solidă acoperire.

Dar, din punctul de vedere al acoperirei, această densitate este cu atât mai slabă, cu cât efectivele actuale, chiar sporite cu concentraţi,

nu permit nici o eşalonare în adâncime; într'adevăr azi toată trupa este dispusă în cordon, pe o singură linie, pe frontieră şi abia s'a putut obţine densitatea arătată mai sus; înapoi, nici la plotoane nici la Companii sau Batalion, nicăeri nu este nici o rezervă, nici măcar o grupă de luptă, ori, se ştie că valoarea unei rezistenţe este funcţiune de rezervele eşalonate în adâncime; în cazul nostru, lipsind această eşalonare, rezistenţa acoperirei va fi de o valoare foarte scăzută.

Soluţia este: ori să se sporească efectivele actualelor Grupe de Grăniceri, ori, mai bine, să se înapoieze Corpului de Grăniceri Regimentele de Grăniceri cari i s'au luat în toamna anului trecut.

4/. Echipamentul de mobilizare lipseşte cu desăvârşire Grupelor de Grăniceri; evenimentele recente ne-au găsit, pe frontiera de West, numai cu efecte de mic echipament şi această situaţie este generală pe toate fronturile; a trebuit să golim toate magaziile, începând cu acelea ale Corpului, ca să putem echipa concentraţii în măsura în care s'a putut face şi care a avut ca rezultat ramânerea recruţilor echipaţi cu bluze în loc de vestoane.

Această stare se datoreşte faptului, că astă toamnă, când Regimentele de Grăniceri s'au desdoit, luând fiinţă actualele Grupuri, Regimentele de Grăniceri au luat tot stocul de mobilizare, iar actualele Grupuri nu au rămas cu nimic; aceasta dintr'o greşită interpretare a ordinului Nr.4998 din 14.X.1938 al M.St.M., care spunea, că fiecare unitate să ia o cota parte de efecte în raport cu efectivul cu care rămâne.

Soluţia: Să se execute azi ordinul de mai sus al Marelui Stat Major.

5/. Armamentul

Din cele ce mi s'au raportat de către toţi Comandanţii de unităţi rezultă că, la Grupul 7 Grăniceri (Baia Mare) armamentul se prezintă astfel :

-50% din mitralierele Schwartzlose sunt defecte;
-80% din puştile mitraliere Gladiator sunt defecte;
-50% din armamentul portativ (arma Austriacă) este defect.

Cauze:
-O mare vechime, în serviciu, a acestui armament;
-Piese lipsă ori defecte.

La lipsa de calitate a acestui armament mai contribue şi muniţia ; la un mare număr de cartuşe glonţul ese foarte uşor şi deci pulberea se pierde ori se altereză; punând să se desfacă, în prezenţa subsemnatului, o ladă cu muniţie de mobilizare, am găsit circa 20% din cartuşe în condiţiunile arătate mai sus.

La Grupul 4 Grăniceri (Deva) armamentul se prezintă mult mai bine, deoarece el a fost recent revizuit şi piesele lipsă, ori defecte au fost completate şi înlocuite.

Soluţia: Să se revadă armamentul Grupelor de Grăniceri ; ce se poate pune în bună stare de funcţiune, să se păstreze, ce e defect, ireparabil, să se ia şi să se înlocuiască.

6/. Pregătirea concentraţilor de răsboi s'a făcut intens şi în bune condiţiuni.

Ofiţerii şi trupa cu moralul foarte ridicat.

Un asemenea raport a mai fost înaintat la Marele Stat Major şi la Inspectoratul General de Armată Nr.3.

COMANDANTUL CORPULUI GRANICERILOR
G E N E R A L,
D.I.Popescu

A.M.R., fond 5418, dos. 1627, p.11-14

Darea de seamă a colonelului inginer Dumitru Vasiliu după efectuarea vizitei de documentare în zona fortificaţiilor din Cehoslovacia din 1937

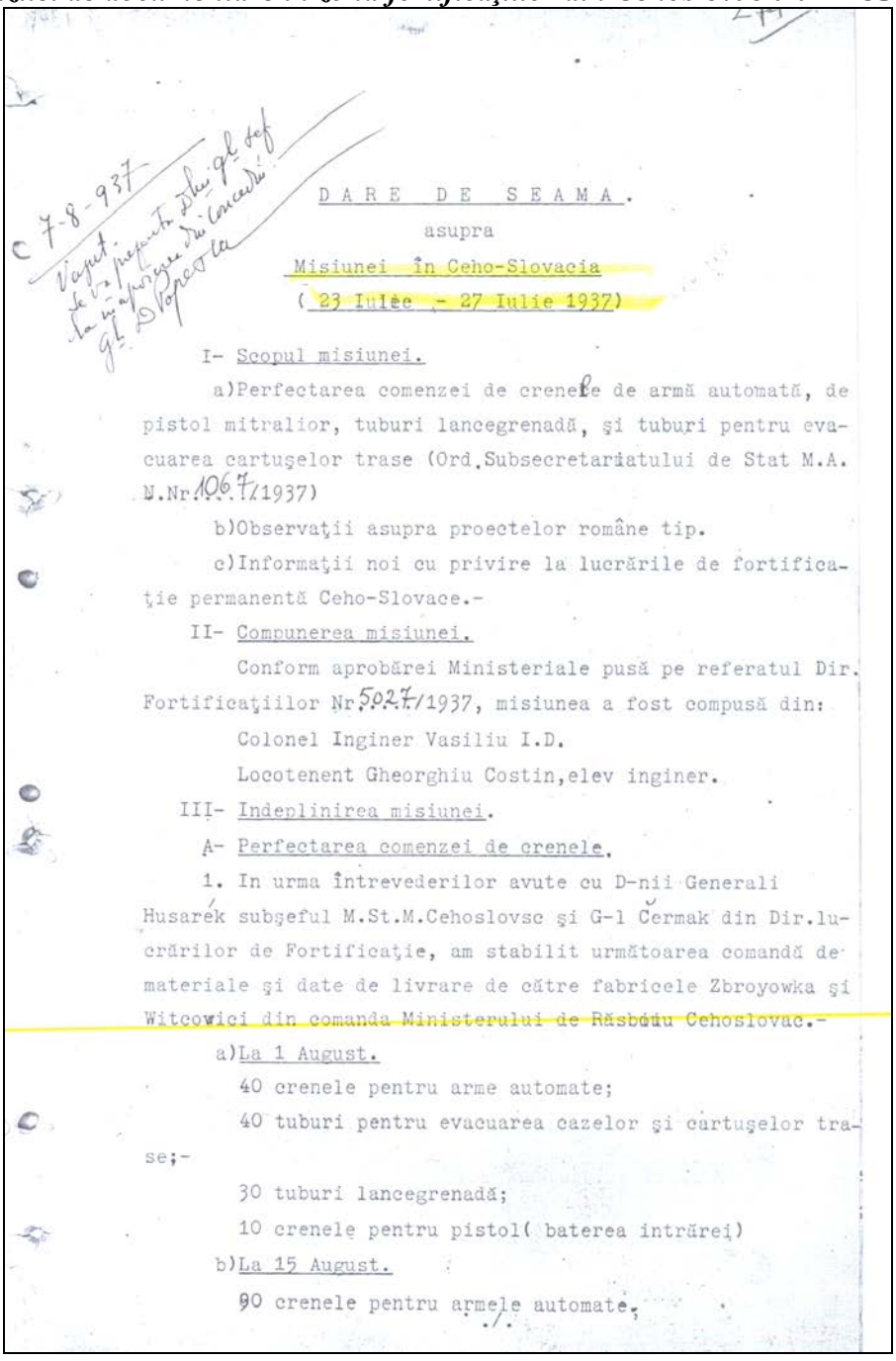

7-8-937
Vaşut.
Se va prezenta D-lui gl. şef la în aprobarea din concedii
Gl. D. Popescu

D A R E D E S E A M A .

asupra

Misiunei în Ceho-Slovacia

(23 Iulie - 27 Iulie 1937)

I- Scopul misiunei.

a)Perfectarea comenzei de crenele de armă automată, de pistol mitralior, tuburi lancegrenadă, şi tuburi pentru evacuarea cartuşelor trase (Ord.Subsecretariatului de Stat M.A. N.Nr.1067/1937)

b)Observaţii asupra proectelor române tip.

c)Informaţii noi cu privire la lucrările de fortificaţie permanentă Ceho-Slovace.-

II- Compunerea misiunei.

Conform aprobărei Ministeriale pusă pe referatul Dir. Fortificaţiilor Nr.5027/1937, misiunea a fost compusă din:

Colonel Inginer Vasiliu I.D.

Locotenent Gheorghiu Costin,elev inginer.

III- Indeplinirea misiunei.

A- Perfectarea comenzei de crenele.

1. In urma întrevederilor avute cu D-nii Generali Husarék subşeful M.St.M.Cehoslovsc şi G-l Čermak din Dir.lucrărilor de Fortificaţie, am stabilit următoarea comandă de materiale şi date de livrare de către fabricele Zbroyowka şi Witcowici din comanda Ministerului de Răsboiu Cehoslovac.-

a)La 1 August.

40 crenele pentru arme automate;

40 tuburi pentru evacuarea cazelor şi cartuşelor trase;-

30 tuburi lancegrenadă;

10 crenele pentru pistol(baterea intrărei)

b)La 15 August.

90 crenele pentru armele automate.

./.

- 3 -

b)Grosimea porţei blindate 10mm.

c)Tubul de evacuarea gazelor să fie aşezat în peretele de spate nu înapoia crenelei Nr.2.-

d)Să se apropie periscopul din tavanul cazematei de piese.- Mărimea periscopului 2x.

In cazul cazematelor cu 2 direcţii de tragere se vor prevedea 2 periscoape.-

e)Să se prevadă un tub lancegrenadă în aripă şi unul în zidul de spate .-Tubul lancegrenadă va avea o înclinare de 30° sub orizontală şi va eşi din zidul de spate la 0,5m deasupra pământului, peste care se va aşterne un strat de piatră spartă pereată de 1,5 m/ 1,5 m (fig.1).-

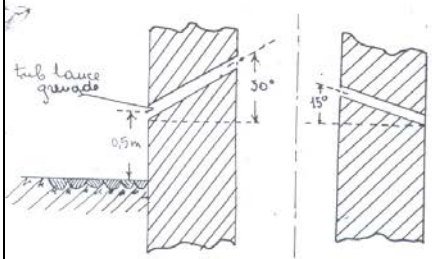

Fig 1

Fig. 2

Tubul periscopic de spate va avea o înclinare de 15° deasupra orizontalei. Mărimea perispopului 1,3x (întocmai ca în fortificaţia Cehoslovacă.) (fig.2).-

f)Cota roşie minimă a crenelelor 0,65 - 1,2 m. din cauza zăpezei, alături din cauza bombardamentului.-

g)Pentru cazematele cu subsol, planşeul intermediar de 25 - 30 cm. grosime maximă.-

h)Intre faţa interioară a zidului de aripă şi obrajul a apropiat al crenelei să se lase 0,15 cm. pt.armele automate.

i)La cazematele duble să se prevadă 3 tuburi lancegrenadă: 2 în aripi, unul în zidul de spate.-

j)Pentru a adăposti tunul de 47 în cazemată pe timpul cât nu trage cum trebue ca intrare în şicană să aibă o lărgime de 0,9 m, pentru a se putea înscrie seria ce întră în adăpost.-

In cazematele uşoare, Cehoslovacii au prevăzut pentru adăpostire un mic spaţiu pentru tunul de 37 în interiorul cazematei (fig. 3.-).-

./.

Da, dar tubul ţeavă afară mai înainte ale a ieşi proiectilul inamic, altfel va fi foarte greu. Gl. D. Popescu

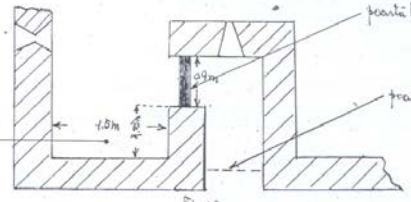

Fig. 30

k)Panta feţei exterioare a tavanului 1/100

l)In general proectul român este foarte judiciar conceput.-

2.- De către D-l General Cermak, seful secţiei Technice.

Sa mănânce cartuşe? D. Popescu

a)Să se prevadă subsol pentru a avea loc pentru filtre, oameni şi muniţii socotite minimum la 10.000 cartuşe pentru fiecare piesă.-

b)Să se prevadă în radier un loc pentru o pompă de mână

c)Viziera nu trebue să aibă o lungime mai mare de 6 m.

d)Să se micşoreze zidul crenelelor, pentru a nu se opune obuzele ce vin lateral.

e)E de părere să se pună tuburile pentru evacuarea cartuşelor trase, chiar dacă ar trebue să le astupăm ulterior.-

3.- De către D-l General Husarek, Directorul General al lucrărilor de Fortificaţie.-

In proiect se iau măsuri contra gazelor? Gl. D. Popescu

a)In general protecţia e foarte mare.-Era suficient contra obuzurilor de 210 mm., adică 1,5 m grosime de tavan şi 1,75 m. pentru pereţii expuşi tragerei directe, întrucât Ungurii n'au putinţa să fabrice proectile de 305 mm.-

Trei linii avem şi noi în proiect. Gl. D. Popescu

b)Faţă de preţul unei cazemate, D-sa ar fi preferat să facă 3 linii în fortificaţie uşoară, având în vedere că rolul fortificaţiei pe frontiera de W e să acopere numai concentrarea armatei.-

c)Se execută lucrări a căror protecţie e pentru fortificaţie grea şi al căror armament e pentru cea uşoară.- Trebuia să fi rămas la o singură crenelă pentru fiecare direcţie şi la protecţia de 1,5 m. şi 1,75 m. cum s'a arătat mai sus.-

Da, dar fenderi a fost în loc de un port în Lugoj. Gl. D. Popescu

d)Din proect, rezultă că ne bazăm numai pe observaţii cu periscoapele şi cea exterioară e prea puţin.-

e)Introducerea tuburilor pentru evacuarea cartuşelor trase şi CO trebue studiată şi crede că va îngreuna manevra,

./.

cu numărul a armelor automate.-

f)La cazematele duble, trebue ventilatoare mecanice.-

g)Să se facă o machetă de lemn cu toate accesoriile, de forma şi mărimea cazematelor, din care să se tragă un timp de 10minute cu toate piesele, după care să se măsoare, cu aparatede măsură, cantitatea de CO şi să se deducă mărimea ventilatorului.-

h)Trebue expermientat dacă cazematele simple nu sunt răsturnate de proectilul de 305.-

i)D-sa comunică, ca foarte secret, că protecţia aleasă de M.St.M. român, 2 m.tavan, 2,25 m.peretele de faţă, ajunge contra tragerilor prelungite de 305 mm. In adevăr s'au executat trageri de 305 contra unei atare protecţii. Înăuntrul cazematei a stat chiar D-sa. Au fost 4 lovituri, din care 3 în tavan, iar ultimul la îmbucarea tavanului cu peretele de faţă. Toate mecanismele interioare au funcţionat, lumina, motoarele etc., pâlnii cu totul neînsemnate.-

j)Nu e de părere să se prevadă tub de evacuarea cartuşelor trase, care nu dau volum prea mare; evacuarea CO şi aburilor din tragere să se facă cu dispozitivul Cehoslovac din fortificaţia uşoară(aşezat deasupra armelor automate şi legat cu tubul de evacuare).-

In general D-sa critică proectul român.-

C.-<u>Noi informaţii asupra lucrărilor de fortificaţie.</u>

A.-<u>Vizita câtorva cazemate tip uşor în sectorul Slany (30km. N.W.W. Praga).</u>-

Conduşi de D-l General Cermak, am vizitat sectorul Slany, unde se găseau în construcţie o serie de cazemate uşoare.- Vizita a dat naştere la câteva observaţii noi:

1.-Intrebuinţarea periscopului e generală, de unde în misiunea din Aprilie, mi s'a spus că în această fortificaţie nu se face observaţiea prin periscop.

2.-Cazematele sunt vopsite tărcat pentru camuflaj.

3.-Grosimea tavanului se ridică la 1 m şi 1,25 m. grosime de perete, pentru direcţiile principale.

./.

4.-Distanţa între cazemate - cari-s pe 2-3 linii, este de 200 - 300 m. Distanţa între linii,variabilă 200 - 300 m.-

5.-Fiarele de armare se opresc la crenele ca în fig.4.-

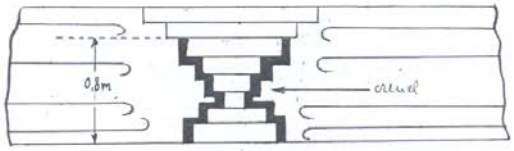

Fig.4.

6.-Armăturile cu bucle pentru prinderea plasei de camuflaj ies din masa betonului cu 25 -30 cm.-

7.-Tuburile de aspiraţie sunt sistem Manesmann, gosimea 3 -4 mm, cu cotuni facute prin tăere şi sudare.-La capătul interior al conductei este un manşon sudat, care reţine un manşon liber, ca în fig.5.-

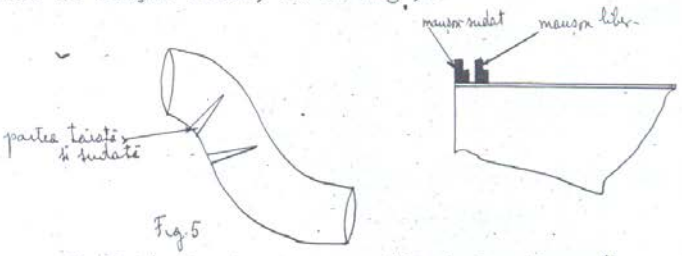

Fig.5

8.-Tuburile de evacuare CO şi aburilor, în număr de două, deoparte şi de alta a obiectului în zidul de spate, sunt turnate, mai scurte decât grosimea zidului şi cari se prelungesc în interiorul adăpostului.-

9.-Tubul periscopic are întăriture circulare pentru a se putea prinde mai bine în beton (fig.6).

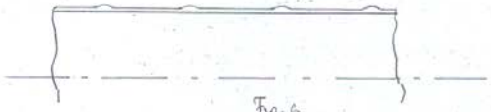

Fig.6

10.-Afară de tubul lancegrenade, celelalte tuburi n'au capace de etanşare spre interior.-

11.-Protecţia cazelor în aceste cazemate e numai individuală.-

280

12.-Ventilatorul e fără filtru, aşezat imediat sub conducta de aspiraţie (fig.7) se acţionează cu mâna sau prin pedalare.-

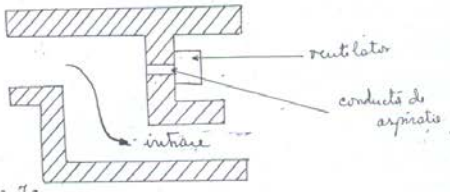

Fig.7

13.-Se menţin cofrajele de lemn în interior, legate cu sârmă de 5-6 mm Ø.-

14.-Poarta blindată ca în fig.8.-

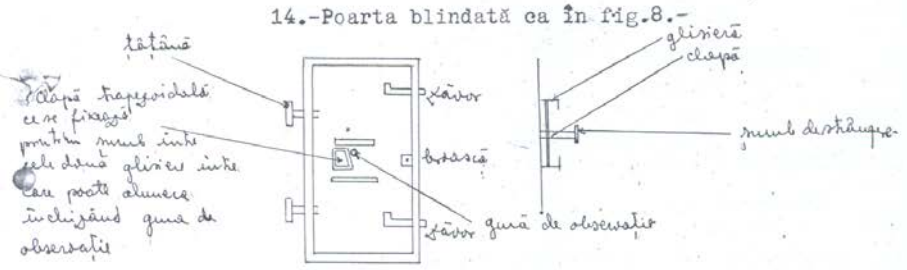

fig 8

15.-Fierăria de armare e pregătită într'un atelier central, de unde e adusă în legături.-

16.-Pietrişul e clasat în două grupe:

20 - 40 mm. grosime,

40 - 60 mm. grosime.

aşezat pe un planşeu de scânduri.-

17.-In păduri, grosimea tavanului scade la 40 cm., iar pereţii expuşi direct la 60 cm.;protecţia contra cablurilor de 100mm.-

18.-Se remarcă la piciorul tubului lancegrenadă căptuşeala de

19.-Un soldatx e santinelă la cazemată, cheia fiind la antreprenor(cazematele nu erau încă predate).

20.-Pereţii sporesc în grosime cu 0,25 m, în interiorul pământului, pentrucă din cauza barajului- efectul proiectilelor e mai mare în pământ.-

B.- Indicaţiuni asupra dozajului betonului.-

1.- In cazul betonului făcut cu pietriş de râu:

Nisp (0 - 10 mm.grosime)..... 390litri
Pietriş de râu(20-40 mm.) ..... 300 "
Idem (40-60 mm.) ..... 600 "
Apă ..... 100 "

2.-In cazul întrebuinţării pietrişului de râu şi piatră spartă:

Nispp (0 - 10 mm.) 440litri
Piatră de râu (20 - 40 mm)..... 300 "
Piatră spartă (40 - 60 mm.) ..... 600 "
Apă .....:100-105 "

Toate elementele(nisip, pietriş) trebue să fie ude până la refuz înaintea amestecării cu ciment.-

Pe timp uscat mai multă apă, pe timp umed şi noaptea , mai puţină.-

C.- Obstacolul anticar.-

Se pare că deabia acum începe să determine natura obstacolului.-

1.-In fortificaţia uşoară.

a) Tunurile anticar fiind înapoia obiectelor, traseul obstacolului e ca în figura 9.-

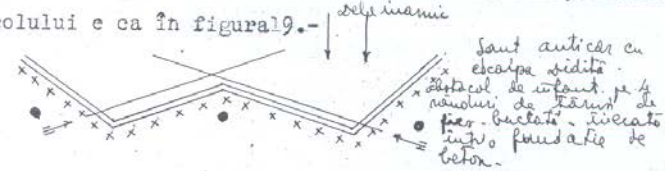

Fig. 9a

Reţelele de infanterie se găsesc imediat în apropierea şanţului anticar.-

Şanţul anticar în sectorul unde va rămâne definitiv această fortificaţie are profilul următor:(fig.10);

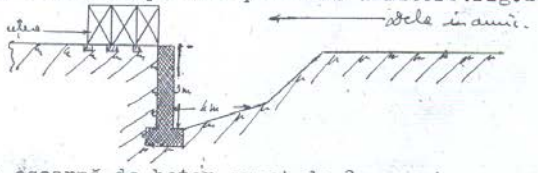

a) O escarpă de beton armat de 3 m pentru ca carele inamice să nu poată scoate afară cupola, în care azi se poate găsi chiar tunuri, şanţul servind drept adăpost carului, ceace ar fi un dezavantaj;

b) Un şanţ cu fund înclinat, larg de 10 m la fund,

c) Un taluz la panta terenului.-

Obstacolul trebue să fie în interiorul fasciculului de foc; marginea exterioară a şanţului trebue să fie înapoia limitei dinaintea fascicolelor (fig.11)

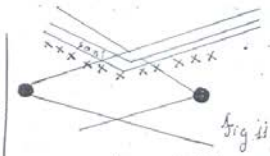

fig 11

Nu s'a făcut reţea de sârmă în faţa şanţului obstacol căci ar putea fi tăiată de infanteria inamică sau să se facă întrânsa brese de către carele acestuia.-

La mobilizare se vor executa şi alte rânduri de reţele.-

d) In sectoarele unde urmează să se execute mai târziu, înaintea celor două linii de cazemate uşoare şi cazemate grele, fortificaţia căpătând aspectul complet fig.12 nu se face deocamdată şanţ anticar, iar reţelele de infanterie sunt transportabile, pentru a putea fi duse de pe linia cazematelor uşoare de acum pe linia cazematelor grele unde se va face şi şanţ anticar.-

Ca mijloace anticar se vor întrebuinţa aricii de beton armat sau metalici.- In acest caz se va aşeza reţele transportabile de ambele părţi ale bandei de obstacole anticar, pentru ca infanteria inamică să nu poată da la oparte cu cârligige arici de beton armat.-

fig 12

2.-In fortificaţia grea.

De ambele părţi ale cazematelor se face un obstacol din raiuri pe 30-50 m.(fig.13).Urmează apoi un

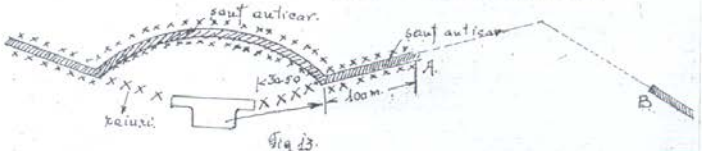

fig 13.

şanţ anticar pe cel puţin 100m. cu profilul din fig.10 şi apoi se completează obstacol din arici de beton şi fier, în toată porţiunea A B.- .//.

Idealul ar fi ca şi porţiunea AB să fie lucrată tot în şanţ anticar.- E însă foarte costisitoare.-

In porţiune AB, detaliile de organizare sunt ca în fig.14.-

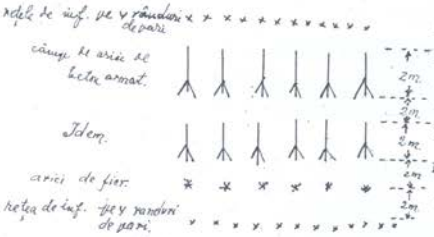

Aricii de beton armat şi fier sunt ca acei văzuţi la Brdy.- In această porţiune vor putea fi şi mine.-

Se va lăsa culoarele de trecere necesare.-

Cu timpul şanţul obstacol va putea căpăta o formă continuă (fig.15).-

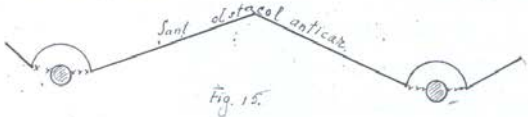

Fig. 15.

In ce priveşte obstacolele naturale, nu e nevoe să fie rectificate. Ajunge ca ele să fie sub fascicol.-

D.-<u>Diverse.</u>

La întrebarea mea cum s'ar putea apăra un canal cu două diguri înalte(cazul canalului colector Salonta), mi s'a răspuns evasiv.-

Trebue să ne punem problema: unde vroim să oprim pe inamic? Inainte, pe canal, sau înapoia canalului? In raport cu aceste întrebări să rezolvăm problemele.-

D-l General Husarek a fost de părere să se facă o linie de cazemate în digul al 2-lea care să bată obstacolul, iar linia 2-a să fie situate înapoi la 1000 m. pentru a bate debuşeurile dinicanal.-

D-l General Cermak a fost de părere ca înaintea digului 1 să se aşeze câteva cazemate care să bată sectoarele fără foc (fig.16), iar ca linia I-a să fie pusă tot în digul 2.-

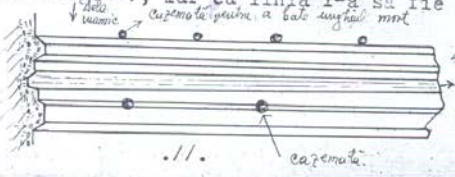

Fig 16.

- 11 -

284

2.- Am cerut ca Uzinele Zbrojowka să-mi elibereze planurile crenelelor.

3.- Am stabilit un program de lucru pentru Locot. Gheorghiu Costin astfel:

26- 31 Iulie, chestiuni de ventilaţie (în birou şi la o fabrică de ventilatoare,

2- 7 August, chestiuni de mecanică şi electricitate(în birou şi la o fabrică de motoare),

9-14 August, cabluri (la o fabrică de cabluri de lângă Praga),

16- 20 August, Zbrojowka şi Witcovici.-

4.- Am cerut să se dea Lt.Gheorghiu:

- detalii aspura volumului necesar pentru tunul de 37 şi 47 mm.

- detalii asupra periscoapelor de 2x şi 1,3x.

5.- In ce priveşte împăduririle şi măştile de arbori nu s'a făcut nimic până în prezent.-

6.- S'a început esecutarea regiunei fortificaţe - Kosiče, unde s'ar putea lua direct şi alte informaţii suplimentare pe şantiere, la cerere M.St.M.Român.-

DIRECTORUL FORTIFICATIILOR,
Colonel Ing.Vasiliu D.

(A.M.R., *fond 5418*, dos. 1566, p.274-284)

Raportul comandantului Brigăzii 1 Fortificaţii, din 31 ianuarie 1940, cu privire la rolul pândarilor şi întrebuinţarea lor în luptă

ROMÂNIA

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE
BRIGADA 1 FORTIFICAŢII

No. 36.186 329

1940 luna Ianuarie ziua 31

BRIGADA 1 FORTIFICAŢII
către

MARELE STAT MAJOR

Secţia 3-a

La ordinul Domniei Voastre Nr.10.792/C.din 25 Ianuarie 1940;

Am onoarea a raporta următoarele:

1.-Direcţia Fortificaţiilor,care este un organ de execuţie technică şi care nu are răspunderea apărării frontului fortificat,nu este indicată a-şi spune ultimul cuvânt în această chestiune.

8 FEB. 1940

B3F. instrucţii verbale. pt. răspuns.

2.-Pândarii,în apărare,joacă un rol extrem de important,rol ce nu a fost privit până în prezent,de Direcţia Fortificaţiilor.

Este suficient să se întrevadă o fumizare a unei porţiuni din front,pentru a se aprecia că nimeni altcineva de cât pândarii vor putea sesiza cazematele pentru declanşarea barajului;fără aceşti pândari grupele - cazemate nu vor şti când să tragă - fiindcă nu văd - sau vor consuma întregul stoc de muniţiuni într'un foc inoportun.

Acest rol nu poate fi îndeplinit de pândari din organizaţiuni pasagere(de punct),care pot fi foarte uşor neutralizate de artileria inamică;valoarea unor fortificaţii permanente nu poate depinde de câteva lucrări de fortificaţie pasagere.

Rolul principal al pândarilor nefiind acela de completarea barajului,ci de declanşarea oportună a acestuia,trebue asigurat în perioada atacului şi aceasta nu se poate face decât prin organizaţiuni permanente,stabilindu-se astfel un acord,o armonie interioară a sistemului actual de fortificaţie.

3.-Schimbarea sistemului actual conceput nu poate constitui un motiv pentru a se respinge o propunere care valorifică acest sistem. In ceeace priveşte valoarea actuală a acestuia,nu avem decât să ne referim la mijloacele pe care adversarii dela Vest înţeleg să le pună în acţiune(ordinul Marelui Stat Major Secţia 2-a Nr.108.387 din 25 Ianuarie 1940),pentru a se vedea necesitatea urgentă a remedierii sistemului.

4.-In ceeace priveşte argumentul că s'ar creia obstacole în planul de foc,mă opresc de a'l discuta,

./.

de oarece aceasta face dovada că nu se cunoaşte această chestiune complect. Dacă mă refer la experienţele făcute de Direcţia Fortificaţiilor cu aviaţia de bombardament - la care Ungurii înţeleg să recurgă (vezi ordinul M.St.M.Secţia 2-a de mai sus) şi la consecinţele acestei intervenţiuni, care, în esenţă, conduc la interceptarea traectoriilor şi creiarea de zone nebătute, apare tot mai necesară construirea urgentă a cazematelor individuale înzestrate cu arme automate.

COMANDANTUL BRIGAZII I FORTIFICATII
General
N. Stoenescu

(A.M.R., *fond 5418*, dos.1737, p. 329-330)

Raportul nr. 103/26 mai 1937 a Inspectoratului General al Geniului către M.St.M. pentru constituirea echipelor de recunoaştere în zona de vest

M.A.N. INSPECTORATUL GENERAL AL GENIULUI
Direcţia Fortificaţiilor

MARELE STAT MAJOR
SECŢIA III
Intrare Secret Nr. 332
din 27. mai 1937

SECRET

No 103 ..... din 26 Mai 1937

către

MARELE STAT MAJOR
Secţia 3-a

27.V-937
S. III.
Ordin C.6 armata. Ofiţeri să fie pregătiţi de Oradea ca delegaţi. 3 Iunie. C. Vizarea ordinului pentru trupe. 2). Numirea unui delegat de la Secţ. 3a. 3). Insp. generalul va face propuneri în privinţa acestor ofiţeri. Gl. Dăscălescu

Am onoare a vă aduce la cunoştinţă următoarele:

Duminică 30 Mai 1937, ora 20, urmează a pleca la Oradia o comisiune cu Domnul General Papp D. pentru recunoaşteri de detaliu pentru lucrări de fortificaţie.

Rugăm să binevoiţi a aproba:

1/ Să se numească un delegat al Dvs. din Secţia 3-a.

2/ Pentru stabilirea planurilor de foc în vederea executării planului de apărare al sectorului Oradia vă rugăm să binevoiţi a aproba şi da ordin telegrafic C.VI.A. să trimită la 2 Iunie orele 8 la Comand. Div. 17 (la dispoziţia Domnului General de Div. de rez. Papp D.) şapte echipe de ofiţeri superiori sau inferiori, fiecare echipă fiind compusă din:

Un ofiţer de infanterie
Un ofiţer de artilerie
calificaţi.

După terminarea recunoaşterilor în teren, urmează ca aceşti ofiţeri să lucreze în birou timp de 5 - 6 zile, pentru a trece pe curat lucrările depe teren.

Pe cât posibil, aceşti ofiţeri se vor alege din Div. 17-a, pentru a evita cheltuelile de deplasare.

Ofiţerii se vor deplasa în terenul de lucru călări, în care scop Reg-tul Roşiori (din Oradia Mare) va pune la dispoziţie caii necesari împreună cu 14 ţinecal, câte doi la fiecare echipă de lucru.

./.

A.M.R., fond 5418, dos. 1566, f. 19

Adresa ministrului secretar de stat al propagandei către Prefectura Bihor prin care se planifică acţiunile de sărbătorire a 20 de ani de la Unire

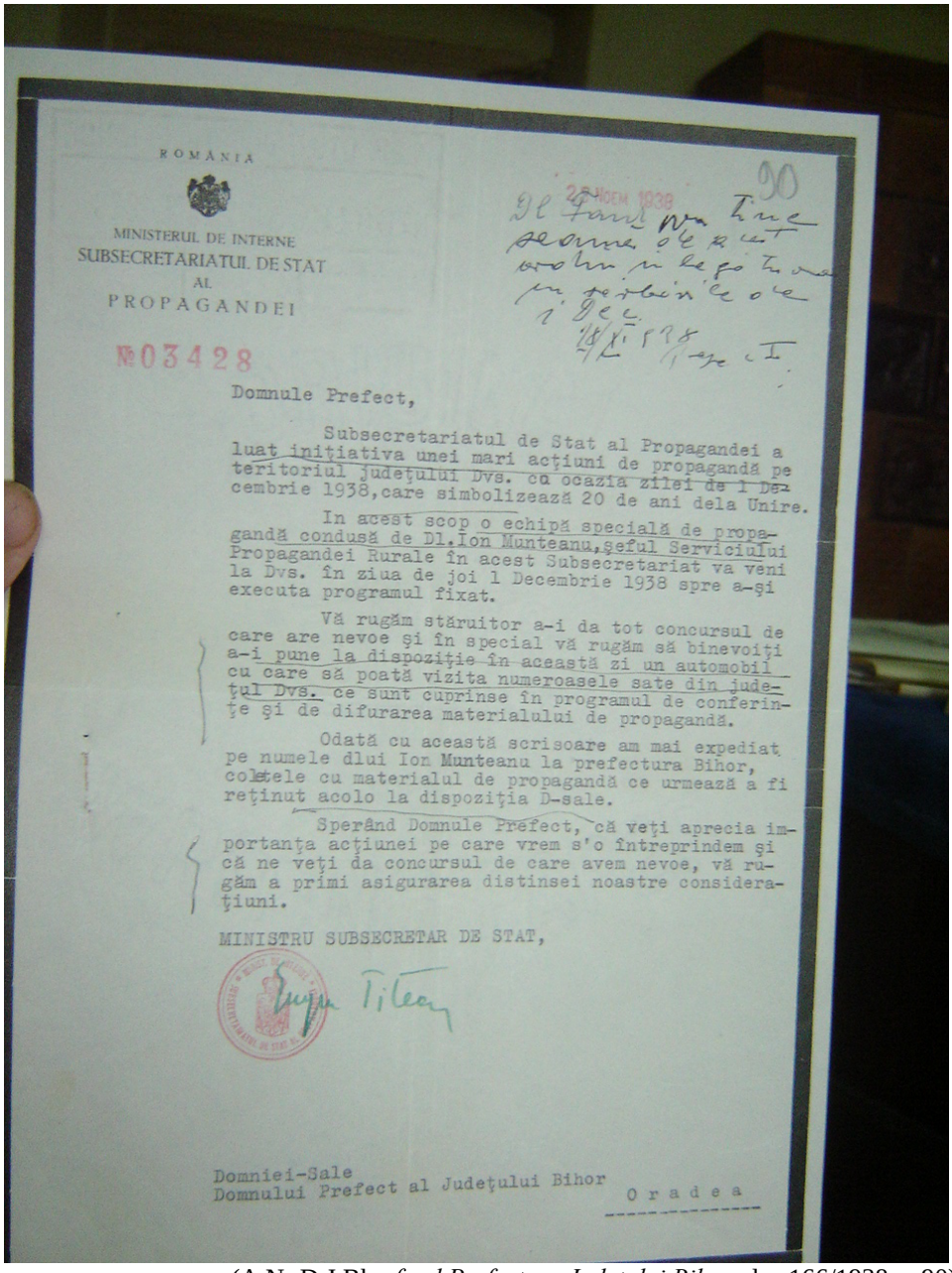

ROMÂNIA

MINISTERUL DE INTERNE
SUBSECRETARIATUL DE STAT
AL
PROPAGANDEI

№03428

90

Domnule Prefect,

Subsecretariatul de Stat al Propagandei a luat iniţiativa unei mari acţiuni de propagandă pe teritoriul judeţului Dvs. cu ocazia zilei de 1 Decembrie 1938, care simbolizează 20 de ani dela Unire.

In acest scop o echipă specială de propagandă condusă de Dl. Ion Munteanu, şeful Serviciului Propagandei Rurale în acest Subsecretariat va veni la Dvs. în ziua de joi 1 Decembrie 1938 spre a-şi executa programul fixat.

Vă rugăm stăruitor a-i da tot concursul de care are nevoe şi în special vă rugăm să binevoiţi a-i pune la dispoziţie în această zi un automobil cu care să poată vizita numeroasele sate din judeţul Dvs. ce sunt cuprinse în programul de conferinţe şi de difurarea materialului de propagandă.

Odată cu această scrisoare am mai expediat pe numele dlui Ion Munteanu la prefectura Bihor, coletele cu materialul de propagandă ce urmează a fi reţinut acolo la dispoziţia D-sale.

Sperând Domnule Prefect, că veţi aprecia importanţa acţiunei pe care vrem s'o întreprindem şi că ne veţi da concursul de care avem nevoe, vă rugăm a primi asigurarea distinsei noastre consideraţiuni.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT,

Domniei-Sale
Domnului Prefect al Judeţului Bihor
Oradea

(A.N.-D.J.Bh., *fond Prefectura Judeţului Bihor,* dos.166/1938, p.90)

Temele conferinţelor ţinute de către personalul Regimentului 2 Infanterie Fortificaţii

Regimentul 2. INFANTERIE Fortificaţii P.S
Oficiul Poştal Militar Nr.118
SECRET

Nr.485
17 August 1940
Regimentul 2. INFANTERIE Fortificaţii P.S.

Către:
COMANDANTUL M. U.

Stat Major, Dir. 2. Of. Poştal Militar Nr.118

În ordinul Dvs. Nr. 11904 din 13 August 1940, referitor la conferinţele de contrabalansare a propagandei maghiare, am onoarea a raporta următoarele:

1). Am organizat un program de conferinţe, pentru populaţia civilă din comunele aflate în zona acestui Regiment conform tabelului alăturat. Subiectele conferinţelor le-au ales în concordanţă cu scopul urmărit, întrucât Regimentul nostru n-a primit instrucţiunile M. St. M. Cap. II. trimise cu ordinul Nr. 11676/1940.

2). Pentru ofiţeri n-am stabilit un program de conferinţe, întrucât n-avem în efectivul prezent profesori universitari sau secundari concentraţi şi în afară de aceştia, ofiţerii noştri prezenţi sunt însăşi ei conferenţiari.

3). Pentru subofiţeri şi trupă, conferinţele vor fi ţinute de confesorul Regimentului 2. INFANTERIE Fort. P.A. cu ocazia predici după serviciu divin şi de ofiţeri în cadrul serbărilor ostăşeşti şi în fiecare Sâmbătă la amiază cu ocazia raportului Regimentului.

COMANDANTUL REGIMENT 2 INFANTERIE
FORTIFICAŢII P.S.
Maior, P. POENAR

Adjutantul Regimentului
Slt. I. Paşca
Nr.12.007 din 19 August 1940
Regimentul 1 Art. Grea Fort

T A B E L

cu conferinţele ce se vor ţine de la 18 August la 22 Septembrie 1940

Ziua şi ora	Numele şi pronumele conferenţiarului	Activ sau ocupaţia civilă	Comuna unde ţine conferinţa	Subiectul conferinţei.
Duminică 25 Aug. Ora 10.	Slt. Dumitrescu G. Slt. Georgescu I. Slt. Cişmaşu Cor	Avocat Prof. Prof.	Seleuş Sântimbreu Crestur	Deosebirea între regimul agricol român şi maghiar
Duminică 25 Aug. Ora 10.	Slt. Sturza Tr. Pl T.R. Găvan C. Locot. Popa Gh.	Activ. Funcţ. Activ.	Tămăşeu Târguşor Ianculeşti	Drepturile istorice ale Românilor în Ardeal
Duminică 1 Sept. Ora 10.	Lt. Nerdinian G. Slt. Ştefănescu M. Slt. Cişmaşu Cor.	Funcţ. Activ. Prof.	Sălard. Vaida. Abramuţ	Drepturile Ungurilor azi în România şi ale Românilor ieri în Ungaria

Duminică 8 Sept. Ora 10.	Serg. T.R. Grigoriu C. Slt. Cheorean I. Pl.T.R. Găvan C.	Funcţionar Învăţător Funcţ.	Seleuş Sâniob Făncica	Dinastia, Patria şi Naţionalismul Român.
Duminică 15 Sept. Ora 10.	Slt. Camil Nest. Lt. Bârzu D. Slt. Cişmaşu Cor.	Med. Vet. Medic Prof.	Sălard Ciuhoi Cubulcut	Sub. Liber de specialitate Dr. Românilor în Ardeal.
Duminică 22 Sept. Ora 10.	Slt. Sturza Tr. Slt. Cheorean I. Pl. T. R. Găvan C.	Activ. Învăţător Funcţ.	Hodoş Sântimbreu Petreu	Cum trăiesc românii şi minoritarii în România şi cum trăiesc românii în Ungaria. Drepturi.

COMANDANTUL REGIMENTULUI 1 ART. GREA FORT.
Colonel
I.Constantinescu

Ofiţer Informator
Slt. rez. E. Alexandrescu

.

PROGRAMUL.
Conferinţelor cu caracter ostăşesc ce trebuie ţinute, ofiţerilor, subofiţerilor şi trupei.

Data	SUBIECTUL	Numele conferenţiarilor.
18 August 1940	Care sunt datoriile ce avem de îndeplinit în viaţa militară şi civilă, pentru a putea dovedi că ne iubim Ţara Neamul şi Dinastia.	La Div I. - Cpt. Marinescu, II. - Maior Popescu III. - Cpt. Dumitraşcu D.
25 August 1940.	Un rezumat al faptelor de arme mai însemnate ale armatei române din timpurile cele mai vechi, din care să se poată vedea calităţile sufleteşti şi fizice ale Comandanţilor în conducere a trupelor în luptă, precum şi frumoasele calităţi şi virtuţi ostăşeşti de care au dat dovadă în toate luptele şi în toate timpurile.	La Div I. - Cpt. Marinescu, II. - Maior Popescu III. - Cpt. Dumitraşcu D.
1 Septembrie 1940.	Despre „ educaţia tăcerii” pentru a păstra secretul şi a ne feri de acţiunile subversivă a inamicului, să se combată curentele străine, care urmăresc formarea anumitor opinii contrare intereselor Statului.	La Div I. - Cpt. Marinescu, II. - Maior Popescu III. - Cpt. Dumitraşcu D.

8 Septembrie 1940 .	Datoriile Ofiţerilor, subofiţerilor şi trupei în luptă. Cinstea hainei militare, păstrarea onoarei militare.	La Div I. - Cpt. Marinescu, II. - Maior Popescu III. - Cpt. Dumitraşcu D.
14 Septembrie 1940.	Cum trebuie să se comporte un ostaş în diferite situaţii, spre a se feri de spioni . Cum trebuie luptat contra evenimentelor sociale şi iredentiste. Formarea unui spirit militar superior, în vederea unor operaţiuni eventual războinice, pentru apărarea patrimoniului naţional	La Div I. - Cpt. Marinescu, II. - Maior Popescu III. - Cpt. Dumitraşcu D.

COMANDANT REGIMENTULUI 1 ART. FORT.
Colonel,
Mănescu Traian

SUBIECTUL: 1. Drepturi româneşti asupra Ardealului

Nr. Crt.	Numele şi Pronumele	Gradul	Profesiunea	Localitatea unde ţine conferinţa	Data şi ora la care se ţine conferinţa
1.	Petru Prodan	Colonel		Cheresig	18.08. ora 17
2.	Liviu Popa	Sublt. Rez.	Avocat	Sântandrei	Idem
3.	Dragomirescu Gh.	Idem	Profesor	Girişul de Criş	Idem
4.	Măgheruşan Nichifor.	Idem	Învăţător.	Roit.	Idem.
5.	Vagmistru Gh.	Locot.	Idem	Regele Ferdinand	Idem
6.	Topolea Gavril	Plct.P.R.	Profesor.	Tărian	Idem
7.	Dinescu Mircea	Idem	Avocat	Toboliu	Idem
II. În limba maghiară cu titlul: Problema împroprietăririi în Ungaria şi România. Aspectul vieţii ţăranului de dincolo de graniţă şi aici.					
1.	Octavian Moga	Locotenent	----------	Borş.	18. 08 ora 17
2.	Petrilă Victor	Sublt. Rez.	Avocat	Idem	Idem
3.	Anca Teodor.	Căpitan.	----------	Santăul Mic	Idem
4.	Baciu Ioan .	Sublt. Rez.	Profesor.	Episcopia	Ora 11,30
5.	Baciu Ioan .	Idem	Idem.	Sântion	Ora 17,30.
III. Aceleaşi conferinţe se vor repeta în Duminicile viitoare, în alte sate, de către conferenţiarii de mai sus şi cei ce urmează mai jos:					
1.	Romuţa Vasile	Sublt. Rez.	Învăţător		
2.	Pop Augustin	Idem	Idem		
3.	Ionescu Traian	Serg. T.R.	Profesor		
4.	Utelean Traian	Sublt. Rez.	Învăţător		

5.	Hiriş Moise	Plut. Rez.	Idem		
6.	Manea Florian	Slt.rez.	Idem		
7.	Tulai Iuliu	Idem.	Idem		
8.	Toderici Mihai	Idem.	Idem		
9.	Georgescu Gh.	Serg. T.R.	Profesor		
10.	Bulţă Vasile	Locot. Rez.	Învăţător		
11.	Urzică Petru	Sublt. Rez.	Idem		
12.	Burdaş Petru	Serg. T.R.	Învăţător		
13.	Hirp Ioan	Locot. Rez.	Idem		
14.	Rutiş Petru	Serg.t.r.	Idem		
15.	Evaşcu Ştefan	Serg. T.R.	Avocat		
16.	Stanciu Mihai	Locot. Rez.	Învăţător		
17.	Anton C-tin	Serg. T.R.	Avocat		
18.	Butcă Teodor	Serg. T.R.	Învăţător		
19.	Treacă Teodor	Cap. T.R.	Învăţător		
20.	Albuţiu Mihai	Locot. Rez.	Avocat		
21.	Leuca Florian	Serg. T.R.	Învăţător		
22.	Blegeanu C-tin	Locot.rez.	Idem		
23.	Teişanu Ioan	Serg.T.R.	Idem		
24.	Taica Gheorghe	Sublt. Rez.	Idem		
25.	Merţan Ioan	Serg. T.R.	Idem		
26.	Terheş Gligor	Idem.	Idem		
27.	Ionaş Ovidiu	Sublt. Rez.	Idem		

IV. Itinerariul se alcătuieşte după posibilităţile de transport aşa încât nu putem da încă numele satului .

Se va comunica ulterior.

COMANDANTUL BRIGĂZII 1 INFANTERIE FORTIFICAŢII

Colonel

Petru Predan

(A.M.R., *fond 5418,* dos., p. 125; p.118/119)

Adresa semnată de col. Petre predan şi Plt. TR Gabriel Ţepelea prin care solicită brigăzii un autocamion pentru transportul conferenţiarilor pe frontieră în duminicile de 15 şi 20 august 1940

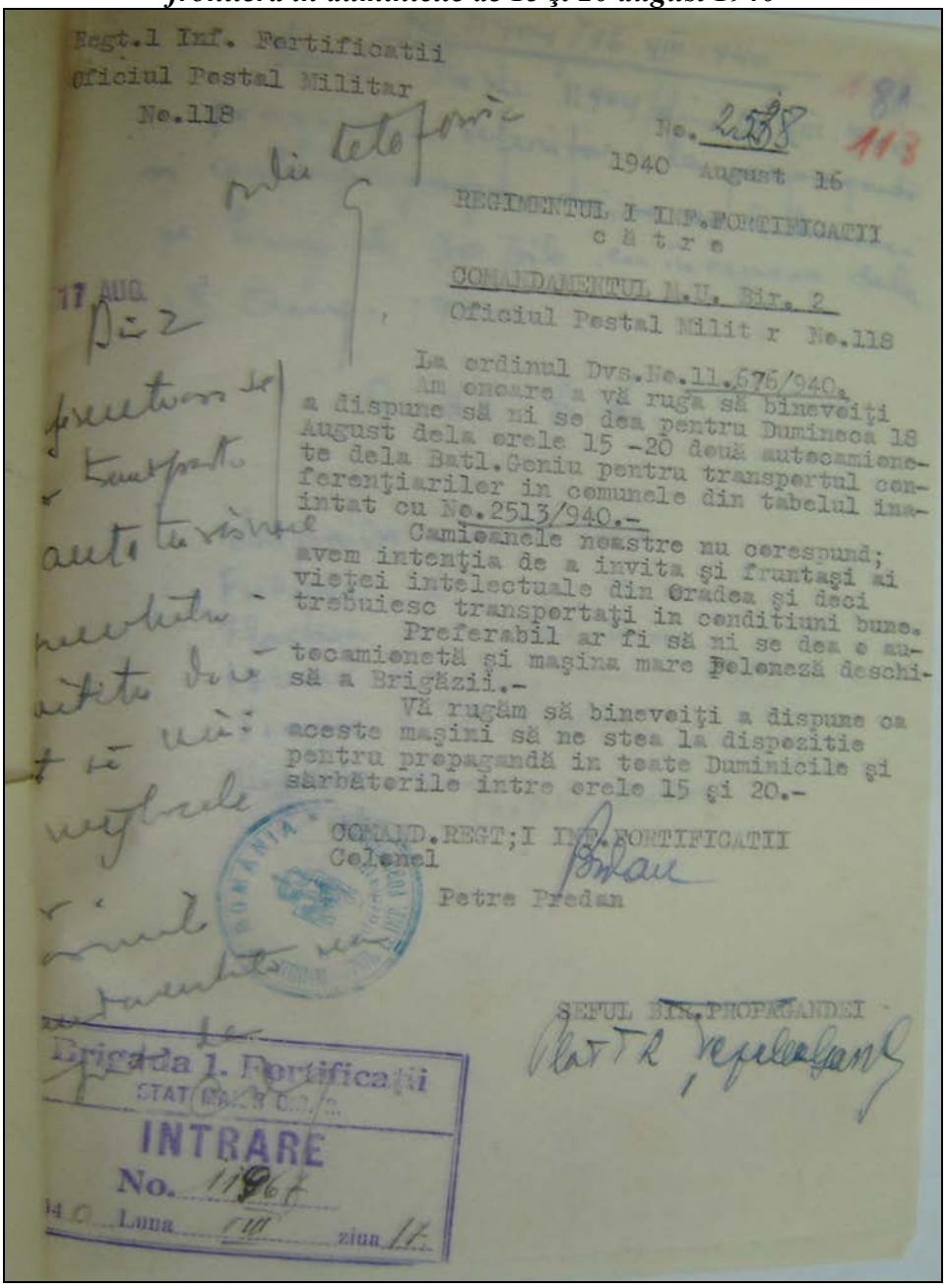

Regt.1 Inf. Fortificatii
Oficiul Postal Militar
No.118

No. 2538
1940 August 16

REGIMENTUL I INF.FORTIFICATII
c ă t r e

COMANDAMENTUL M.U. Bir. 2
Oficiul Postal Milit r No.118

La ordinul Dvs.No.11.676/940.
Am onoare a vă ruga să binevoiţi a dispune să ni se dea pentru Duminica 18 August dela orele 15 -20 două autocamionete dela Batl.Geniu pentru transportul conferenţiarilor in comunele din tabelul inaintat cu No.2513/940.-

Camioanele noastre nu corespund; avem intenţia de a invita şi fruntaşi ai vieţei intelectuale din Oradea şi deci trebuiesc transportaţi in conditiuni bune.

Preferabil ar fi să ni se dea o autocamionetă şi maşina mare Poloneză deschisă a Brigăzii.-

Vă rugăm să binevoiţi a dispune ca aceste maşini să ne stea la dispozitie pentru propagandă in toate Duminicile şi sărbătorile intre orele 15 şi 20.-

COMAND.REGT;I INF.FORTIFICATII
Colonel
Petre Predan

SEFUL BIR.PROPAGANDEI
Plat TR Ţepelea Gabriel

Brigada I. Fortificaţii
STAT MAIOR BIR. 2
INTRARE
No. 11967
1940 Luna VIII ziua 17

IMPLICARE SOCIETĂŢI CIVILE ÎN ÎNFĂPRUIREA POLITICII DE APĂRARE

Harta României Mari cu împărţirea pe episcopii ortodoxe

(A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond hărţi*, inv. 2)

Semnătura Patriarhul Miron Cristea

Scrisoarea Patriarhului Nicodim referitoare la expedierea unei Pastorale cu scop de sprijinire a fortificării ţării prin munca conştiincioasă a tuturor lucrătorilor ogoarelor

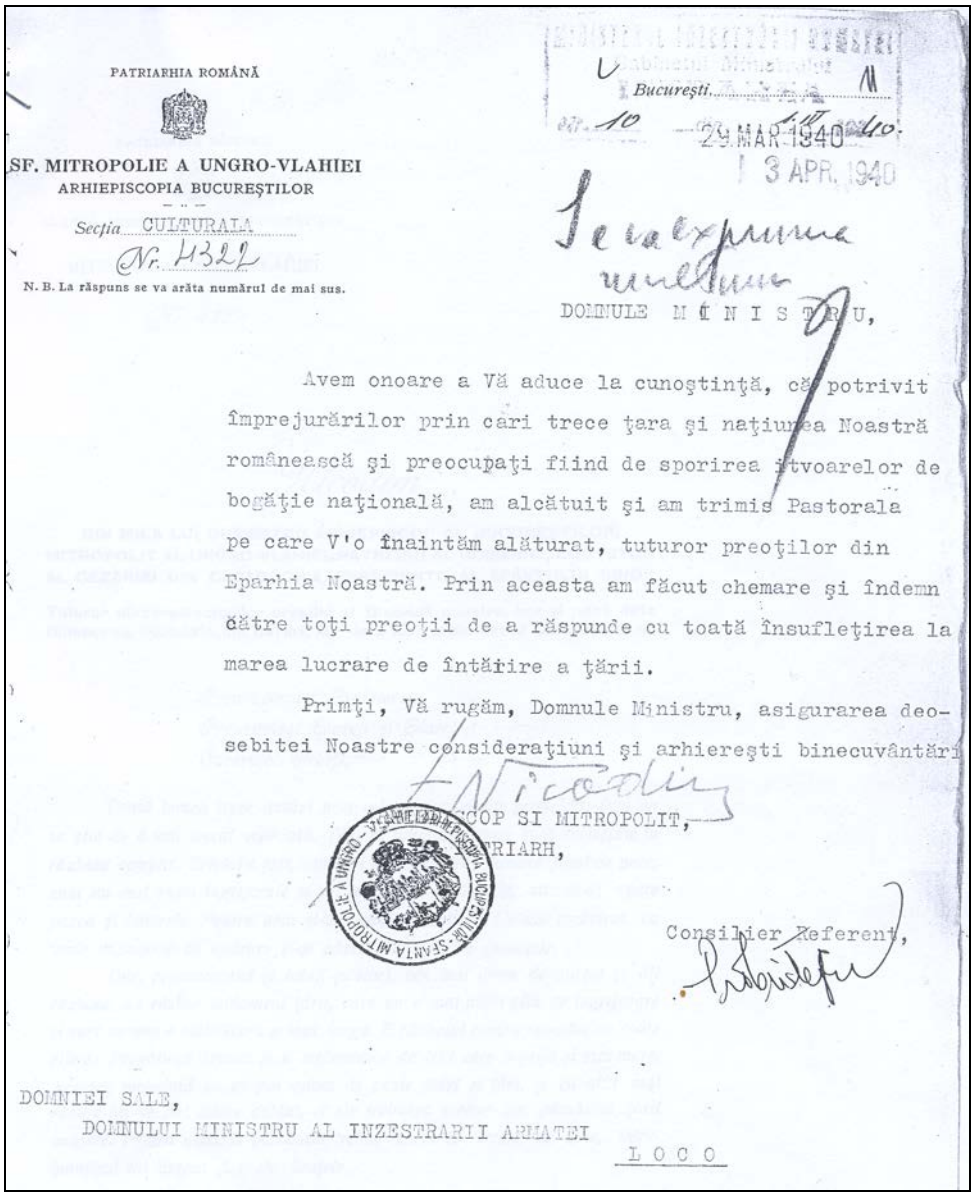

PATRIARHIA ROMÂNĂ

SF. MITROPOLIE A UNGRO-VLAHIEI
ARHIEPISCOPIA BUCUREŞTILOR

Secţia CULTURALA
Nr. 1322

N. B. La răspuns se va arăta numărul de mai sus.

Bucureşti, 29 MAR. 1940 / 3 APR. 1940

DOMNULE M I N I S T R U,

Avem onoare a Vă aduce la cunoştinţă, că potrivit împrejurărilor prin cari trece ţara şi naţiunea Noastră românească şi preocupaţi fiind de sporirea izvoarelor de bogăţie naţională, am alcătuit şi am trimis Pastorala pe care V'o înaintăm alăturat, tuturor preoţilor din Eparhia Noastră. Prin aceasta am făcut chemare şi îndemn către toţi preoţii de a răspunde cu toată însufleţirea la marea lucrare de întărire a ţării.

Primţi, Vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei Noastre consideraţiuni şi arhiereşti binecuvântări

Nicodim

COP SI MITROPOLIT,
RIARH,

Consilier Referent,

DOMNIEI SALE,
DOMNULUI MINISTRU AL INZESTRARII ARMATEI
LOCO

PATRIARHIA ROMÂNA

SFÂNTA ARHIEPISCOPIE A BUCUREȘTILOR

MITROPOLIA UNGRO-VLAHIEI

Nr. 4322

Nicodim

DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI, PATRIARH AL ROMÂNIEI, LOCȚIITOR AL CEZARIEI DIN CAPADOCHIA, PREȘEDINTE AL SFÂNTULUI SINOD

Tuturor binecredincioșilor creștini ai Bisericii noastre, har și pace dela Dumnezeu, Părintele din ceruri, iar dela Noi arhierească binecuvântare.

Preacucernici Protoierei,
Preacuvioși Stareți și Starețe,
Cucernici Preoți,

Toată lumea trece astăzi prin cele mai cumplite primejdii, cum nu se știe de a mai trecut vreodată. Țări și împărății mari sunt încleștate în război cumplit. Celelalte țări, cum e și țara noastră, dornice fiind de pace, sunt nu mai puțin îngrijorate și au luat toate măsurile, ca să-și apere pacea și hotarele. Pentru asta și-au adunat oștirile, le-au înzestrat cu toate mijloacele de apărare și-și păzesc cu hotărire granițele.

Dar, preacucernici și iubiți păstori, noi mai avem de purtat și alt război, un război înlăuntrul țării, care nu e mai puțin plin de îngrijorare și care ne cere o mobilizare și mai largă. E războiul contra nevoilor de toate zilele: Pregătirea hranei și a mijloacelor de trai cere o grijă și mai mare. Acestea niciodată nu se pot aduce de peste mări și țări, și cu atât mai vârtos nu se pot aduce astăzi, ci ele trebuesc scoase din pământul țării noastre. Pentru aceasta pământul trebue lucrat la vreme și bine, întrebuințând tot timpul și toate brațele.

Această Pastorală se va citi în biserici, în prima Duminică după primirea ei.

2

În vedere că arăturile, sămănăturile și toate lucrările câmpului toamna trecută nu s'au putut face în măsura trebuitoare, din pricina timpului rău și a venirii iernei prea de timpuriu, de aceea hărnicia trebue îndoită, dacă nu înzecită, iar timpul de muncă trebue cumva lărgit, și brațele toate mobilizate, pentruca lucrările câmpului să fie toate aduse la îndeplinire.

Se naște acum întrebarea: ce puteți preacucerniciile voastre face, ca lucrările câmpului, ale grădinilor și ale livezilor să se facă la vreme? Iată ce puteți:

Întâi, alăturea cu autoritățile de Stat, să vă faceți trâmbițași ai mobilizării tuturor brațelor de muncă, dela cele mai tinere până la cele mai vârstnice. Toată lumea să fie îndemnată, sfătuită și povățuită să iasă la lucru și să lucreze cu sârguință și tragere de inimă, ca astfel aratul și semănatul să se facă la vreme și bine; îngrijirea și curățirea livezilor să se facă la vreme și bine; prășitul și plivitul să se facă la vreme și bine; cositul și strânsul fânului, ca și strângerea recoltelor să se facă la vreme și bine.

Cei mai mulți din oamenii satelor noastre sunt harnici și cu mare tragere de inimă la lucru. Ei din zori și până în noapte sunt la țarină și pe ogor. Dar sunt și unii cari privesc munca ca o belea și ca o năpaste. Acestora să le aduceți aminte de porunca lui Dumnezeu și de hotărîrile legii dumnezeești.

Când Dumnezeu a făcut pe om și l-a așezat în raiu, în acea minunată grădină, i-a zis: „Lucrează-o și-o stăpânește". Va să zică Dumnezeu i-a dat grădina aceea numai cu condiția să o lucreze. Așa doar se dă omului pământ, ca să-l lucreze; altmintrelea la ce l-ar ținea încurcat.

Mântuitorul a zis Ucenicilor Săi: „Tatăl Meu până acum lucrează, și Eu lucrez". Apoi dacă Dumnezeu lucrează, cum să îndrăsnească omul să trândăvească!

Dar ascultați ce spune Apostolul Pavel în una din cărțile sale: „Fraților, noi vă povățuim, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de tot fratele care se poartă cu nerânduială (în lene și petreceri urîte) și nu după sfaturile primite dela noi. Căci voi singuri știți, cum trebue să ne urmați nouă, pentrucă noi nu ne-am purtat cu nerânduială la voi, nici nu am mâncat în dar pânea cuiva, ci cu osteneală și trudă am lucrat ziua și noaptea, ca să nu îngreuem pe careva, căci am voit să vă dăm pildă de urmat pe noi înșine. Căci și eu când eram la voi, aceasta

(A.M.R., *fond 2067*, dos. 17, f. 11)

Pastorala de Crăciun din 1934 a Episcopul Roman R. Ciorogariu[161]

No.4003, 4 luna Decembrie, Cercul de Recrutare Comandantul Pieţei Oradea - Maior Negru T.

Roman Ciorogariu, primul episcop ortodox al Oradiei, a fost una din figurile de legendă. Prin rana dobândită de la duşmanii ţării, a devenit un martir al neamului şi a rămas, cu toate suferinţele fizice, ferm hotărât să stea neclintit la datorie, aşezându-se astfel la rând cu marii părinţi ai începuturilor bisericii. Aceasta este cale vie care a deschis calea Vlădicilor orădeni.

[161] Pentru o bibliografie selectivă vezi: Carol al II-lea, *Cuvântare al investirea noilor episcopi*, Bucureşti, 2 iunie 1936, în *Cuvântările regelui Carol II 1930 -1940*, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II", Bucureşti, 1940; N. Firu, *Date şi documente cu privire la istoricul bisericii ortodoxe din Oradea*, Editura Diacezana - Arad, N. Firu, *Oradea - Mare*, Bucureşti, 1924; Petru Dejeu, *Aşezăminte culturale din municipiul Oradea şi Judeţul Bihor,* Oradea 1926; N. Firu, *Monografia bisericii Sfintei Adormiri (Biserica cu Lună),* din Oradea, Editura Diacezana - Oradea, 1934; Ştefan Lupşa, *Monografia –Almanah a Bihorului*, Oradea 1935; *Roman R. Ciorogariu (1852 - 1936). Studii şi documente,* cu o prefaţă de P.S. Episcop dr. Vasile Coman, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, 1981; Titus L. Roşu, *Oradea - Cetatea Bihor, străveche vatră voievodală, din epoca de piatră până la finele secolului al XIV-lea* Oradea, 1981; *Din activitatea bisericească a Episcopiei ortodoxe a Oradiei în ultimii două sute de ani,* prefaţată de P.S. Episcop dr. Vasile Coman, Editura Episcopiei Ortodoxe române a Oradiei, 1984; Roman R. Ciorogariu, *Zile trăite*, vol.1 şi 2, Editura Fundaţia culturală „Cele trei Crişuri", ediţie de dr. Viorel Faur, Oradea, 1994; Iudita Căluşer, *Episcopia Greco-catolică de Oradea. Contribuţii monografice*, Editura Logos 94, Oradea 2000; P. F. Teoctist, *Autocefalie, Patriarhie, Slujire sfântă*, Bucureşti, 1995; Constantin Moşincat, *Puterea credinţei*, Editura GP, Oradea, 2001; Aurel Pentelescu, Gavriil Preda, *Mitropolitul Pimen Georgescu (1853-1934)*, Editura Printeuro, Ploieşti, 2003; Sextil Puşcariu, *Cuvântare la deschiderea Congresului Frăţiei Ortodoxe Române*, din 6-8 noiembrie 1937, de la Oradea, în *Legea românească,* 1937, nr. 22-23, p. 214; Biblioteca Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului şi Sălajului, *fond Colecţia de publicaţii, Legea românească,* 1936, nr. 9, p. 99; A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond Episcopia Ortodoxă Română Oradea*, *Documente*, Act nr. 962, 393, 257 şi 473/ 1919, Colectare de albituri pentru răniţii spitalului militar din Oradea, Act nr.3146/14 02 1936 – Colecte pentru Basarabia; Idem, *Pastorala Nr. 4216 Prez. 1937*, p. 2-3; Idem, *Anexă la Raportul general al adunării eparhiale ortodoxe din Oradea*, din 7 mai 1939, p. 4; Idem, *Actul nr.1574*/ 8 aprilie 1938; Idem, *Act nr.4573*/ 22 noiembrie 1938; *Foaia oficială a Arhiepiscopiei şi Mitropoliei Bucovinei,* an LXX, Nr.8, Cernăuţi, 24 martie 1938, p. 94-112; R., *Avem episcop în Maramureş,* în *Legea românească,* 1938, nr. 22, p. 200; *Monitorul oficial nr.26*/2 februarie 1938; A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond Episcopia Ortodoxă Română Oradea*, *Documente*, *Act nr.2315*/1938, p. 2; *Legea românească,* 1939, nr.1, p. 7-8; Idem, 1938, nr. 22, p. 201; Pr. Graţian Chişiu, *Biserica ortodoxă din Maramureş în sărbătoare,* în *Legea românească,* 1939, nr. 20, p. 288 - p. 291; A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond Episcopia Ortodoxă Română Oradea*, *Documente*, *Act nr. 1586*/4.04 1940; Nicolae Popovici, *Lespezi de hotar*, Beiuş, 1942, p. 64 - 69; A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond Episcopia Ortodoxă Română Oradea*, *Documente*, Act 2090/ 9. 05 1940; *Legea românească,* 1936, nr. 1, p. 2-3; Elisaveta Roşu, Roman R. Ciorogariu (1852-1936). Repere istorice, Editura Erca, Oradea, 2007.

R O M A N,

Din mila lui Dumnezeu drept credinciosul Episcop al Orăzii.
Iubitului cler şi popor din acestă de Dumnezeu păzită eparhie, har şi pace de la Dumnezeu Tatăl, iar de la Smerenia Noastră arhierească binecuvântare.

" Fraţilor, staţi şi ţineţi predaniile
care v-aţi învăţat". (II Tess. 2, 15).

Iubiţii mei fii sufleteşti,

Gândul meu se îndreaptă de astădată către steaua care a călăuzit pe magi la locul naşterii lui Iisus.

"Iată steaua pe care o văzuseră (magii) în răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit şi a stat deasupra, unde era pruncul".

"Şi văzând ei steaua s'au bucurat cu bucurie mare foarte" . (Matei 20, 9-10).

Fără această arătare luminoasă pe cer magii n'ar fi găsit calea la Vifleem şi nici ieslea Mântuitorului n'ar fi fost învăluită în strălucire cerească.

Şi poporul noastru îşi are steaua sa călăuzitoare. Sunt tradiţiile religioase şi naţionale, în care s'a întruchipat: credinţa, gândul, dorinţele şi nădejdile lui. Tradiţiile sunt rădăcinile ce leagă neamul nostru de pământul ţării. Şi calea bătătorită pe care el continuă viaţa sufletească a părinţilor şi strămoşilor.

Credinţa neclintită în D-zeu şi iubirea de glie strămoşească sunt cei doi stâlpi pe cari s'a rezemat poporul românesc în vâltoarea vremurilor de a rămas pe loc.

Minunate pilde de rezistenţă religioasă şi naţională în faţa valurilor duşmănoase şi în trecutul Bihariei. Vechimea aşezării noastre pe aceste plaiuri se pierde în negura celor dintâi veacuri după Hristos. Organizaţiile noastre din trecut cu: cneji, juraţi şi voevozi dovedesc că noi Românii am fost cei mai vechi stăpânători aci în Bihor, cari am dat numiri munţilor şi văilor. Bisericile noastre, aceste cetăţi ale lui D-zeu, au înfruntat puterea cetăţilor vremelnice ridicate de trufia omenească. Cărţile sfinte din biserici, aduse la noi de călugări şi dieci veniţi de la fraţii noştri de peste munţi, ne-au păstrat limba şi conştiinţa unităţii noastre sufleteşti cu fraţii de pretutindenea. Toţi cari şi-au adăpat sufletul la aceste sfinte cărţi au rămas în limba vorbită de părinţii lor, ca o sfântă predanie nemeşteşugită de gramatici streini.

Înarmaţi cu tradiţii religioase şi naţionale, mai puternice ca vremurile, noi românii am ieşit biruitori din încercările venite peste noi. S'a împlinit zicala bătrânească: "Apa trece pietrele rămân".

Acestă biruinţă a tradiţiilor noastre religioase şi naţionale am sărbătorit-o în 11 Noembrie 1934, când s'au împlinit 150 de ani de la punerea pietrii fundamentale a bisericii noastre catedrale din Oradea. Întemeiată în anul revoluţiei lui Horea 1784, când neamul românesc din Ardeal căuta să-şi croiească o soartă mai omenească, biserica aceasta ne aminteşte toată istoria umilinţei şi a suferinţei noastre din trecut, dar şi bucuria biruinţei de azi. Ţara întreagă a luat parte la prezentul nostru. M. S. Regele şi-a trimis delegat; Mitropolit, Episcopi, Miniştri, şi reprezentanţii tuturor confesiunilor şi autorităţilor au prăznuit cu noi, înţelegând cu toţii că mâna lui D-zeu a fost cu noi.

Iubiţii fii sufleteşti,

Relicvele din bisericile noastre: pietri, icoane, prapori, cărţi, pergamente, veşminte şi odoare bisericeşti ne vorbesc în graiul lor mistic de vremurile credinţei noastre eroice a Românilor ortodoxi din Biharia, această alvie a răului etnic românesc. Praporele ostăşesc

păstrat în biserica din Oradea-Velenţa, vorbeşte despre o oaste teritorială a Bihorului în veacul al XVI-lea, din care făcea parte populaţia băştinaşă română a Oradiei, iar piatra fundamentală a bisericii vorbeşte despre cutremurul acela de pământ ardelenesc din 1784 sub revoluţia lui Horia, Cloşca şi Crişan. Fiecare părticică din aceste rămăşiţe e o parte din sufletul părinţilor noştri.

În amestecul de limbi, la acest hotar al românismului, biserica a susţinut candela credinţei din care s'a inspirat poporul românesc. Din duhul biserciii s'au inspirat anonimii binefăcători cari punând umăr la umăr au adunat suma de peste 60.000 floreni, fabuloasă pe acele vremuri, cu care s'a zidit biserica din Oradea. Din candela acestei biserici şi-au aprins focul dragostei de neam şi simţul de jertfă mecenaţii bihoreni: Emanuil Gojdu, Nicolae Jiga, Iosif Papp şi alţii.

Duhul acesta să ne călăuzească şi pe noi, ca să învăţăm din pilda înaintaşilor a jertfi pentru biserică şi neam. Fără jertfă nu e răscumpărarea vremilor. Rescumpăraţi şi noi vremea căci sunt grele zilele ce le trăim. Mântuirea noastră din urgia vremilor de astăzi să fie prin noi înşine şi Dumnezeu.

Iubiţii fii sufleteşti,

Praznicul bisericesc din 11 Noembrie 1934, este steaua luminoasă a nădejdiilor de mai bine ce s'a ivit pe cerul mohorât al încercărilor sufleteşti prin care trecem cu toţii. D-zeu ne-o trimite ca să ne vestească apropierea izbăvirii. Când ne gândim la trecutul nostru plin de suferinţă cine nu va zice ca apostolul Pavel: "Ci socotesc că durerile ceasului de faţă nu pot să stea în cumpănă cu mărirea care va să se arate pentru noi" (Rom. 8 v. 18).

Popoarele îşi păstrează înfăţişarea cea dată lor de către D-zeu numai câtă vreme ţin la tradiţiile lor şi-şi deapănă viaţa pe firul acelora. Trecutul ni-e martor că poporul românesc n'a putut fi clintit de la locul lui câtă vreme şi-a legat viaţa prin biserică de D-zeu, iar prin sudoarea feţei de glia strămoşească.

Mâini duşmănoase se întind iarăşi către pământul sfânt al ţării noastre. Stăpânătorii de ieri ar vrea să ne bage iară în robie. Pământul acesta însă a el nostru din moşi-strămoşi. Noi l-am muncit, noi am sângerat pentru apărarea lui şi l-am pecetluit cu mormintele strămoşilor. Nu vom da nimănui un petec dintr'ânsul. Ţara aceasta mândră va fi a noastră până când o vom iubi şi ne vom şti jertfi pentru dânsa.

Să ne înălţăm privirea de la cele trecătoare la steaua ce s'a ivit pe cer, să urmăm calea tradiţiilor bune ale părinţilor şi strămoşilor, ca luminaţi de pilda lor să putem ajunge la ieslea unde s'a născut Mântuitorul. Lumina stelei să strălucească în sufletul şi casa fiecăruia din voi deşteptând nădejdile de mai bine, ca astfel cu sufletul plin de lumină să vă puteţi bucura cu bucurie mare, ca odinioară magii de la Răsărit, de mântuirea adusă lumii prin fiul lui Dumnezeu.

Binecuvântarea Domnului să fie cu voi cu toţi.

Dat în reşedinţa Noastră din Oradea, la praznicul Naşterii Domnului din anul mântuirii 1934.

Al vostru iubitor părinte sufletesc

† R O M A N
Episcop

(A.M.R., *fond 1199,* dos. 172, f.148-149)

Episcop dr. NICOLAE POPOVICIU

Vizite pastorale ale ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române în sate din judeţul Bihor

Tiberiu Moşoiu, episcopii Nicolae Colan, Nicolae Popoviciu (în prim plan),
George Bota (inspector şcolar judeţean) având în stânga sa pe Nicolae Popoviciu
(în planul secund)

În centrul imaginii Episcopul Nicolae Popoviciu - în misiunea de la Ucuriş -,
cu prilejul cununării a 80 de perechi de tineri concubini
(Arhiva personală Dorel Octavian Rusu)

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ORADEA

Cu aprobarea Ministerului Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale,
Direcţiunea Ocrotirilor, cu Nr. 40107 din 28 Iunie 1938
PREFECT: Col. Georgescu
Nr. 4927/1938

APEL[162]

Către toţi Românii dreptcredincioşi din cuprinsul ţării pentru strângerea de ajutoare la zidirea catedralei ortodoxe române din Oradea. Zidirea unei catedrale episcopale în Oradea, oraşul Nostru de reşedinţă şi capitala Bihorului, a devenit o necruţătoare poruncă ortodoxă şi românească. Biserica parohială cu hramul *Adormirea Macii Domnului* (Biserica cu lună) zidită de înaintaşii noştri prea vrednici, înainte cu 154 ani, a devenit de multă vreme prea neîncăpătoare pentru numărul mereu în creştere al credincioşilor noştri de toate categoriile şi pentru mulţimea mare a elevilor, de la numeroase şcoli secundare şi speciale din Oradea.

Catedrala Bihorului trebuie zidită nu numai pentru a avea loc îndestulător de închinare, ci şi pentru a mulţumi lui Dumnezeu după cuviinţă pentru binefacerile pe care cu prisosinţă le-a revărsat asupra noastră, întărind braţele dorobanţilor români ca ele să poată cuprinde după dreptate şi Bihorul românesc în hotarele frumoase şi fireşti ale patriei mame – România. Demnitatea noastră naţională încă nu mai îngăduie ca în oraşul Oradea – unul din cele mai avansate centre ale românismului şi ortodoxismului, şi astăzi cea dintâi fereastră a ţării deschisă spre apus – Episcopia legii străbune româneşti să mai fie lipsită de catedrală.

Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al oamenilor iubitori de Biserică am câştigat până acum locul pentru zidirea catedralei, aproape de reşedinţa Noastră episcopală, în mijlocul oraşului, şi am adunat şi un modest fond iniţial pentru ridicarea catedralei, a cărei zidire se va urca la suma de mai multe zeci de milioane lei. Rugăm stăruitor pe toţi Românii să dăruiască în acest scop fiecare cât poate şi cât îl lasă inima, după cuvântul Sf. Apostol Pavel: *„Fiecare precum se îndură cu inima, nu dintru părere de rău, sau de silă, că pe dătătorul de bunăvoie îl iubeşte Dumnezeu”* (II. Cor.9).

Cei ce dăruie cel puţin zece mii lei vor fi trecuţi în pomelnicul catedralei, iar cei ce vor dărui de la suma de una sută mii lei în sus vor fi scrişi şi în cartea de aur a ctitorilor catedralei. Pentru adunarea darurilor Vă trimitem lista de subscripţie Nr. 414 rugându-vă să binevoiţi a contribui şi D-voastră din prisosul cu care v-a binecuvântat Dumnezeu şi a îndemna şi pe alţii să dăruiască, fiecare cât îl lasă inima de român şi bun creştin. Numele donatorilor şi suma dăruită se va scrie în lista de subscripţie, pe care vă rugăm a o trimite – împreună cu suma adunată – până la data de 1 Aprilie 1939 pe adresa: *Episcopia ortodoxă Română, Oradea, str. Episcop Roman Ciorogariu nr.3.* Iubitul Nostru cler şi popor din eparhia Oradiei, povăţuit de evlavia către cele sfinte, a răspuns cu însufleţire la acest apel dăruind tot ceea ce au putut da din puţinul ce-l aveau. Nădăjduim că cuvântul Nostru arhieresc va aprinde în acelaşi fel şi sufletele credincioşilor Eparhiei Dumneavoastră.

---

[162] A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond Episcopia Ortodoxă Română de Oradea, Documente,* Act nr. 560./19.05.1939. Lucrări publicate: *Începuturile nestorianismului. Cu specială consideraţie asupra anatematismelor Sf. Ciril,* Sibiu 1933, 76 p.; Epicleza euharistică, Sibiu, 1933, VIII + 351 p. (cea mai însemnată lucrare ortodoxă privind fundamentarea epiclezei euharistice); *Lespezi de altar* (cuvântări), Beiuş, 1942, 176 p. Articole, polemici, în: *Revista Teologică, Telegraful Român* şi *Lumina* Satelor de la Sibiu, *Legea Românească*, de la Oradea, ş.a. (DICŢIONARUL TEOLOGILOR ROMÂNI, NICOLAE POPOVICIU)

Propunerea făcută de episcopul Nicolae de decorare a patru personalităţi din Tinca pentru sprijinul lor la realizarea bisericii

DOMNULE MINISTRU

În orăşelul Tinca din eparhia Noastră, centrul de plasă şi centrul protopopesc s-a zidit în anii din urmă o frumoasă biserică ortodoxă în valoare de: 5.000.000 lei.

Mulţumiţi de frumoasele realizări din parohia Noastră Tinca, ne ţinem de o plăcută datorie a aduce la cunoştinţa Onoratului Minister râvna, stăruinţele şi meritele acelora care au contribuit la realizarea în chip aşa de măreţ a construirii acestei biserici.

1. Prea Cucernicia Sa Protopop IOAN CATONE, parohul bisericii din Tinca, a depus de când este în această parohie mari sforţări şi multă energie de muncă pentru ca să poată face din parohia umilă deodată parohie aşa bine înzestrată cum este astăzi. Munca lui depusă pentru câştigarea casei parohiale-protopopeşti şi pentru biserica zidită merită deosebita Noastră atenţie, recunoştinţă şi răsplată

2. Domnul LUDOVIC BICA, fost senator, enoriaş al parohiei Tinca a dăruit de la sine 50.000 lei şi a mai adunat aproximativ 1.000.000 Lei fonduri pentru biserică. Tot Domnia Sa a strâns şi fondul de aproape 1.000.000 Lei, cu ajutorul căruia s-a renovat în anul trecut biserica din Ucuriş.

3. Domnul AUREL FILDAN, primul epitrop al parohiei Tinca a donat de la sine 15.000 Lei şi în calitate de notar al acestei comune în anii 1924 până la 1930, apoi ca primar în anul 1937, a înscris în bugetul comunei aproximativ 1.000.000 Lei pentru biserică.

4. Domnul AUREL MICLUŢA, notar comunal în Tinca, din anul 1932 şi până azi de asemenea ne-a ajutat de la comună tot cu aproape 1.000.000 Lei .Afară de aceasta aproape cu ajutorul exclusiv a Domniei Sale s-a edificat în anul 1937 biserica din Râpa, iar în anul 1922 biserica din Chişlaca , precum şi biserica din Beliu s-a zidit în bună parte din fondul adunat de Domnia Sa.

A stăruit ca biserica an de an să primească 100.00-200.000 Lei, ajutor din bugetul comunei. Domnia Sa a mai făcut preţioase dăruiri şi bisericii din Husasăul de Tinca.

Pentru râvna şi de osebitele merite ce şi le-au câştigat aceşti vrednici credincioşi prin sprijinul neprecupeţit faţă de biserică. Vă rugăm, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua la cunoştinţă aceste merite şi a-i propune pe numiţii Domni pentru a fi decoraţi cu răsplată a muncii lor pe teren bisericesc-cultural.

Primiţi, Vă rugăm, Domnul Ministru, deodată cu arhiereşti binecuvântări, asigurarea deosebitei Noastre consideraţiuni.

EPISCOP NICOLAE (SS) CONSILIER REFERENT (SS)

(A.E.O.R.O.Bh-Sj, *fond Episcopia Ortodoxă Română de Oradea, Documente,* Act nr. 5012/1939

Corespondenţa comitetului de construcţie a bisericii de Aleşd cu Eparhia de Oradea

PAROHIA ORT. ROM."ALEŞD"
PREA SFINŢITE DOMNULE EPISCOP
VENERAT CONSILIU EPARHIAL,

Parohia noastră cu ajutorul Lui Dumnezeu, a credincioşilor după Crişul - Repede şi a Brigăzi Mixtă 1Vânători de Munte Sinaia ridică o biserică măreaţă în mijlocul oraşului.

Numai din puterile noastre nu eram în stare a o ridica ci am fost siliţi a recurge la ajutorul oamenilor de bine. În acest scop am obţinut de la Înaltul Minister al Sănătăţii, Muncii şi Ocrotirilor Sociale sub Nr.51954 din 29 August 1939 autorizaţia de a putea colecta aceste ajutoare cu 70 liste de subscripţie.

Comitetul nostru de construcţie a lansat aceste liste la autorităţi, instituţii şi particulari, recunoscuţi de buni creştini şi gata de a-şi oferi serviciile pentru Casa Domnului.

Din acest prilej î-şi permite a înainta o asemenea listă şi Sfintei Episcopii de Oradea, pe care aici alăturat am onoare a o anexa cu respectuoasa rugăminte, ca Prea Sfinţia Voastră să aibă bunătatea a o lansa cu părintească bună voinţă între Prea Onoraţii membrii şi Veneratului Consiliu Eparhial pentru semnare de ajutoare benevole.

Pe lângă sărutarea Sfintei drepte, semnez cu firească referinţă

Cu supunere Alexandru Drimba, Paroh ort. rom. Cod. Of. par.

Aleşd, la 29 Septembrie 1939 (Anexe: 1 Listă Nr.40)

***
*

COMITETUL DE CONSTRUCŢIE Al
BISERICII ORTODOXE ROMÂNE DIN ALEŞD
6 Octombrie 1939.

PREA SFINTE,

Pentru terminarea Bisericii Ortodoxe Române din ALEŞD, la care Brigada 1 Mixtă Munte - de sub conducerea Domnului General PETRE BALANESCU (Preşedintele de onoare al Comitetului) şi Şef de Stat Major fiind Domnul Lt. Colonel Virgil Ignat (Preşedintele Comitetului de Construcţie) a contribuit în cea mai mare măsură, ar mai fi necesară o sumă de circa 450.000 Lei.

În dorinţa expresă ca această Biserică, începută la 1 August 1939, să fie sfinţită chiar în cursul lunii Octombrie, această sumă ne este absolut necesară acum pentru plata imediată a angajamentelor de după contracte.

PREA SFINTE,

Mulţumindu-vă cu cel mai profund respect, suntem siguri de sprijinul PREA SFINŢIEI VOASTRE, pentru a ne vedea îndeplinită această operă.

Rugând Atotputernicul să vă dăruiască o desăvârşită sănătate şi mulţumire sufletească, primiţi PREA SFINTE, asigurarea deplinului nostru respect.

PREŞEDINTE — MEMBRII:
Lt. Colonel Virgil Ignat

***
*

Comitetul de Construcţie al Bisericii Ortodoxe Române ALEŞD
Tabel de fondurile obţinute până la 5 Octombrie 1939.

	Sumele obţinute.	Lei	Observaţii
1.	Fondul iniţial.	114.833	
2.	Ţinutul Someşului.	100.000	
3.	Judeţul Bihor.	92.000	
4.	Plasa Aleşd.	22.113	
5.	Comuna Aleşd.	122.618	
6.	Ministerul Cultelor	10.000	
7.	Banca Naţională	10.000	
8.	Colecte Brig. 1 Mx. Munte.	87.121-	
9.	Colecta particulară.	58.517.-	
	TOTAL:	617.202	

PREŞEDINTELE CONSILIULUI PAROHIAL
CASIERUL COMITETULUI
PROTOPOP Alex. Drîmba MEMBRII:
Semnături Indescifrabile
***
*

Comitetul de Construcţie al Bisericii Ortodoxe Române ALEŞD
Comitetul de Construcţie al Bisericii Ortodoxe Române ALEŞD
ANGAJAMENT de cheltuieli făcute şi cele ce mai sunt necesare

Nr. crt.	Sumele obţinute	Lei	Observaţii
1.	Colecte	87.121	
2.	Mână de lucru	350.000	
3.	Transporturi auto	320.000	
4.	Transporturi hipo	155.000	
5.	Valoarea materialului lemnos	109.000	
	TOTAL	**1.021.121**	

PREŞEDINTELE CONSILIULUI PAROHIAL : PROTOPOP ALEXANDRU DRIMBA.
Pentru care toţi credincioşii ortodocşi din regiunea ALEŞD păstrează- Ofiţerilor şi Ostaşilor BRIGADEI 1 MIXTĂ MUNTE –SINAIA- de sub comanda Domnului General PETRE BALANESCU şi Preşedinte de onoare al Comitetului, Şef de Stat Major fiind Domnul Lt. Colonel Virgil Ignat şi Preşedintele Comitetului de Construcţie
TABEL cu valorificarea construcţiilor Brigăzii 1 Mixtă Munte
„ CEA MAI CALDĂ DRAGOSTE ŞI NEŢARMURITĂ RECUNOŞTINŢA”
PREŞEDINTELE COMITETULUI PAROHIAL
PROTOPOP, Alexandru Drimba. MEMBRII: CASIERUL COMITETULUI
***
*
Secţiei Economice, Loco,. 3763, 3764, 3765, 3766 /1939.

Actele referitoare la comandarea clopotelor, la pictură, lucrările de tinichigie, comandarea iconostasului etc. pentru biserica din Aleşd, după ce s-au aprobat în şedinţa consiliului episcopal, secţia bisericii, din 4. Septembrie 1939, i-au transpus secţiei economice,- pentru partea ce priveşte acoperirea bugetară a cheltuielilor.

Oradea, din şedinţa consiliului eparhial ţinută la 4.Septembrie 1939.

Rezoluţie: *Sept.5/09.1939. Actele de mai sus le-am primit şi trecute fiind prin şedinţă*

Nr. Crt.	Contracte sau facturi	Suma Totală.	Suma Parţială.	Urmează a e Plăti.	Obs.
1.-	Contractul de edificare	89.032	99.630	89.402	
2. -	Contact al clopotelor.	90.000	20.000.	70.000.	
3.	Contract iconostas candelabre, scaune.	50.000	25.000	25.000	
4.	Contract acoperi tinichigiu	15.000	7.000		
5.-	Contract acoperiş tinichigiu	123.520	60.000	63.520	
6.-	Contract uşi şi ferestre	7.560	6.000	11.560	
7.-	Facturi ciment	98.818	98.818	-	
8.-	Facturi cărămidă şi ţiglă	60.000	60.251	7.739	
9.-	Facturi var.	16.128	4.325	11.803	
10.-	Facturi piatră.	10.000	5.750	4.250	
11.-	Facturi cherestea	85.000	64.267	20.733	
12.-	Facturi marmură	8.000	----	8.000	
13.-	Facturi sticlărie	15.000.	------	15.000	
14.-	Facturi lumină electrică	45.000	----------	45.000	
15.-	Facturi fierărie	65.000	62.367	2.633	
16.-	Ghips şi Ipsos	15.000	-------	15.000	
17.-	Diverse	70.000	46.000	24.000	
18.-	Odoare bisericeşti	15.000	--------	15.000	
	TOTAL GENERAL:	**996.058.**	**559.418.**	**436.640**	

la 05/09.1939.

***
*

Parohia ortodoxă română : ALEŞD- jud. BIHOR.
Nr.93-1939.

PROCES – VERBAL,

Luat în şedinţa Adunării parohiale ortodoxe române din Aleşd ţinută la 14 August 1939 în localul Brigăzii Vânătorilor de Munte Nr.1, de faţă fiind Paroh, adm. prot. Alexandru Drimba, Şeful Statului Major Lt. Col. Virgil Ignat, Inginer Mircea Gogan directorul Gimnaziului Industrial din Huedin şi majoritatea membrilor adunării.

Preşedintele după deschiderea şedinţei aduce la cunoştinţă adunării scopul pentru care s-a întrunit şi anume: comandarea iconostasului a stranelor, a policandrului a tetrapoadelor şi a sfeşnicelor pentru biserica nou zidită în Aleşd.

Abaterea aceasta de la regulile prevăzute în regulamentul pentru edificările bisericilor s-a făcut în vederea edificării complete a acestei biserici în vreme de 2 luni, şi în baza faptului că, comisia delegată de adunarea parohială prezentându-se la sus numita

instituţie şi aflând executat gata iconostasul şi toate cele de mai sus înşirate pentru capela seminarului teologic din Cluj, pe baza planului şi devizului aprobat de Sf. Episcop Ort. Rom. din Cluj, şi aflând aceste odoare de foarte corespunzătoare şi pentru biserica noastră, a cerut înaintare de ofertă de la sus numita Direcţiune şi pentru noi.

Invită pe Directorul Gimnaziului a-şi prezenta oferta, care după o examinare minuţioasă o supune deliberării corporaţiunilor bisericeşti.

Din aceasta ofertă reiese că iconostasul prevăzut cu 32 icoane precum şi cele 2 strane rotative, vor costa 50.000 lei, iar policandrul 15.000 lei, rămânând ca pentru tetrapoade şi sfeşnice să se socotească 10.000 lei.

Ad. Nr. 1.

Corporaţiunile parohiale după o deliberare îndelungată ajunge cu sus numita Direcţiune la următoarea convenţie:

1/. Iconostasul completat după propunerea preşedintelui şi cele 2 strane rotative să fie comandate pentru suma de 40.000 lei, iar policandrul construit din fier forjat şi bronzat conform planului prezentat şi prevăzut conform înţelegeri făcute, ordona Episcopiei Parohiale şi Oficiului Parohial ca în cea mai scurtă vreme să lege contractul cu sus menţionata Direcţiune, şi să supună această învoială aprobării Sfintei Episcopii, cu rugarea, ca Veneratul Consiliu Eparhial să binevoiască a considera situaţia din Aleşd ca excepţională, deoarece Brigada cu a cărei concurs se zideşte această Biserică are prevăzut termenul de depărtare pe 15 Octombrie, pe când ar dori ca biserica să fie dată destinaţiei încă în ziua de 14 Octombrie a. c.

Ne mai fiind alte obiecte de redactat, şedinţa se ridică.

D.C.M.S.

Preşedinte, Alexandru Drimba Verificatori : Notar,

(Idem, Act Nr. 93/1939)

***

*

PAROHIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A ORAŞULUI „ ALEŞD”

Nr.255-1939.

VENERAT CONSILIU EPARHIAL,

Alăturat cu onoare vin a subşterne cererea însoţită de una listă de subscripţie Nr.40 a parohiei ortodoxe române Aleşd, protopopiatul nostru binevoitoarea şi favorabila rezolvare.

Cu supunere: adm. protopop a tract.

Aleşd la 29 Septembrie 1939. Alexandru Drâmba.

Anexa 1 cerere şi 1 listă.

4218/4084 / 2 Octombrie1939, şedinţa 12/10 1939

Adresa Nr. 255/1939, împreună cu lista de subscripţie Nr. 40 pentru construirea bisericii din Parohia Aleşd.

Deciziune:

Consiliul eparhial, aprobă din partea Episcopiei pe lista de subscripţie Nr.40 pentru faptul de zidire a bisericii din Aleşd un ajutor de 10.000 lei şi hotăreşte ca lista să circule între personalul, Consiliului eparhial, Academiei Teologic şi între protopopi şi preoţii care trec pe la casieria Consiliului eparhial, timp de una lună. După exprimarea acestui termen lista va fi închisă şi prezentată referentului ecumenic împreună cu lista de subscripţie Nr.40, pentru circularea ei între personalul susmenţionat şi pentru achitarea sumei de 10.000 lei din Contul bugetar cu ……..De odată cu celelalte sume subscrise şi încasate, după închiderea listei.

Oradea din şedinţa Consiliului eparhial ţinută la 12/10 1939.
+ Nicolae, episcop
Expert:
Anexă: listă de subscripţie pentru casierie.
2.Octombrie 1939, 4218/ 4084, adresa cu Nr.255/1939

(Idem, Act Nr.255/1939; Act.nr.125/1939)

Temele propuse de armată pentru a fi ţinute de către preoţi la pregătirea premilitară

COMANDAMENTUL VI TERITORIAL
Inspectoratul P.P. Municipal Oradea
Către
Sfânta Episcopie Ortodoxă Română
Consiliul Eparhial ORADEA
Nr. 898
1936 XII. 10

Inspectoratul Pregătirii Premilitare ne cere ca în programul lunar de instrucţia tinerilor premilitari ce întocmim să prevedem şi subiectele cu caracter religios ce urmează a fi tratate de preoţi în predica *din biserică sau cuvântări afară de biserică*, aşa încât în aceeaşi şedinţă să se trateze acelaşi subiect în întreg Judeţul.

Pentru ca să nu se fixeze de noi, în necunoştinţă de cauză, subiecte într-o Duminică când subiectul nu ar avea nici o legătură cu evanghelia zilei, socotesc nimerit ca în fiecare şedinţă de pregătire premilitară să se fixeze de Sfânta Episcopie subiectele ce trebuiesc tratate în legătură şi cu evanghelia din acea zi.

Subiectele de educaţie religioasă sunt fixate de Inspectorul Pregătirii Premilitare de comun acord cu delegatul Sfintei Patriarhii, ele au fost comunicate de noi Sfintei Episcopii şi s-au publicat de Dumneavoastră în „Legea Românească" Nr.16 din 15 August 1936 pagina 155.

Zilele în care Inspectoratul Pregătirii Premilitare a fixat şedinţa de pregătirea tinerilor şi când deci urmează a se fixa şi subiectele prelegerilor cu caracter religios sunt notate mai jos.

După fixarea lor, vă rugăm să binevoiţi, a ne comunica atât preoţilor însărcinaţi cu educaţia religioasă a tinerilor premilitari de la Subcentre, cât şi nouă spre a le putea trece în programul de instrucţie şi a le comunica Subinspectoratelor P.P. şi şefilor de centre şi subcentre.

Inspectorul P.P. al Municipiului Oradea
Colonel D. Georgescu.
NOTA
De zilele în care sunt fixate şedinţe de pregătire premilitară în anul 1936/1937
Ianuarie.- 10, 17, 24, 31.
Februarie.- 2, 7, 14, 21, 28.
Martie.- 7, 14, 21, 28.
Septembrie. – 5, 12, 14, 19, 26.
Octombrie. – 3, 10, 14, 17, 24, 31.
Noiembrie. – 1, 8, 15, 22, 29.

15 Decembrie 1936
Nr. 3626

Inspectoratul P.P. Municipiului Oradea cere ca în programul lunar de instrucţia tinerilor premilitari – temele de cuprins religios să fie aceleaşi pe întreg cuprinsul judeţului.

Programul analitic pentru prelegerile religioase la instrucţiunea premilitară

A) Simbolul credinţei şi explicarea lui

1. a) Dumnezeu creatorul lumii văzute şi a celei nevăzute.
   b) Facerea lumii, dependenţa omului de legile aşezate de Dumnezeu.
   c) Crearea îngerilor şi menirea îngerilor ca ajutori şi apărători ai oamenilor.

2. a) Venirea în lume a Mântuitorului Isus Hristos ca Mesia cel făgăduit de proroci, spre a mântui pe om, căci Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului ci,…

b) Activitatea Mântuitorului. Jertfa lui. Moartea pe cruce pentru mântuirea neamului omenesc.

c) Înălţarea la ceruri şi făgăduinţa lui de a fi veşnic cu cei ce cred în Dânsul, şi venirea a doua.

3. a) Biserica întemeiată de Mântuitorul nostru Isus Hristos şi Apostolii lui.

b) Tainele ca mijloace pentru mântuire.

c) În special taina botezului şi a mirului, prin care intră omul în Biserică şi primeşte graţia, ajutorul lui Dumnezeu.

4. a) Taina pocăinţei şi a cuminecăturii, ca mijloacele cele mai perfecte pentru mântuire, taina preoţiei.

b) Taina nunţii ca bază a vieţii morale şi familiare; legătura cu porunca 5 din Decalog; Taina nunţii e temeiul cel mai sigur şi puternic al societăţii omeneşti şi a statului naţional.

B) Decalogul, ca bază a vieţii morale ideale

5. a) Eu sunt Domnul Dumnezeul Tău, să nu ai alţi Dumnezei afară de mine.

b) Să nu-ţi faci chip cioplit, ca să te închini lui.

c) Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert.

d) Adu-ţi aminte de ziua Domnului (Rep Duminical).

6. Porunca 5. Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta, ca să trăieşti ani mulţi pe pământ (Raportul familiar normal ca o binecuvântare de la Dumnezeu).

7. Poruncile 6, 7, 8. Să nu ucizi, să nu fii desfrânat, să nu furi, adică condiţiile raporturilor morale normale în societate şi Stat şi păcatele care vatămă aceste raporturi.

8. Porunca 9 şi 10. Să nu minţi şi să nu poftești nimic ce e al aproapelui tău, adică condiţiile susţinerii raporturilor normale în legătură cu aproapele, cu societatea şi cu autorităţile competente.

9. Viaţa morală creştină, virtutea.

Vieţile, nădejdea şi iubirea şi practica lor în viaţa de toate zilele a creştinului.

10. a) Credinţa în Dumnezeu ca forţă morală în şi pentru lupta vieţii în special cu considerare la tineret.

b) Credinţa ca forţă morală pentru individ şi pentru colectivitate, exemple din viaţa poporului nostru românesc.

c) Păcatul şi felul lui.

d) Conştiinţa şi demnitatea morală şi religioasă a poporului nostru dovedită în războaiele noastre din trecut.

11. Conştiinţa şi demnitatea morală şi religioasă a poporului nostru dovedită în războaiele noastre din trecut.

12. Datorinţele noastre creştineşti şi cetăţeneşti faţă de tron, neam şi biserică.

13. poruncile bisericeşti. Raportul nostru ca cetăţeni români ortodocşi cu: a) cei de altă lege; b) cu (minoritarii) cei de alt neam şi c) cu sectarii.

14. Biserica noastră românească, începuturile ei în toate teritoriile adică în provinciile locuite de români.

15. Principii române, Neagoe Basarab, Mircea cel Mare, ca eroi ai neamului şi ai creştinătăţii.

16. Secolul al XVII-lea epoca de înflorire şi redeşteptare naţională, religioasă. Matei Basarab şi Vasile Lupu. Biblia de la 1688.

17. Luptele românilor din Ardeal pentru apărarea credinţei şi a neamului contra rom. – cât- a protestanţilor, calvinilor. Sava Brancovici.

18. Unitatea şi curăţenia credinţei ortodoxe române, - practicate la românii din toate părţile, prin cărţile tipărite la mănăstirile din Moldova şi Muntenia şi duse la fraţi prin călugări, Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu.

19. Epoca lui Constantin Brâncoveanu, meritele lui pentru biserica românească, sprijinitor al artei româneşti. Mitropolitul Antim Ivireanul şi urmaşii lui vrednici în scaunul Mitropoliei.

20. Biserica română ca susţinerea sentimentului naţional şi a fiinţei etnice mai ales în Ardeal, Bucovina şi Basarabia.

21. Organizarea bisericii noastre ortodoxe româneşti după legea din 6 Mai 1925, drepturile şi datorinţele creştinilor către Biserică.

22. Slujbele Dumnezeeşti în jurul Sf. Liturghii, istoricul lor şi actele simbolice din slujba Dumnezeească.

23. Organizaţiile, societăţile creştineşti, întemeiate şi organizate de Biserică pentru tineretul român, folosul lor real.

24. Rolul tinerilor români de azi în evoluţia socială de stat a românilor de azi.

(Legea Românească, 1936, nr. 16, p. 155)

Adresa Prefecturii Bihor privind convocarea delegaţilor instituţiilor pentru colectarea de fonduri pentru fortificarea graniţelor

Cultural
6057/1937

Obiect: Adunarea sumelor necesare pentru construcţia fortificaţiilor graniţei de vest.

Domnule,

Potrivit hotărârii Comisiei, pentru augumentarea fondului necesar fortificării graniţelor de vest a ţării, pronunţată în şedinţa ţinută în ziua de 18 noiembrie a.c. la Prefectura judeţului Bihor, şi la care Dumneavoastră aţi fost delegat de a participa la lucrările pentru strângerea sumelor necesare acestor lucrări.

Comisia va ţine în fiecare marţi, miercuri, joi şi sâmbătă şedinţe de la orele 4-6, în sala mare de şedinţe a Prefecturii judeţului Bihor.

Astfel fiind, cu onoare vă rugăm, să binevoiţi a participa la lucrările, care se vor începe în ziua de marţi, 23 noiembrie a.c. ora 4 p.m. în sala mare de şedinţe a Prefecturii.

Oradea, la 20 noiembrie 1937.

PREFECT SUBPREFECT

(A.N.-D.J.Bh., *fond Prefectura Judejului Bihor*,dos. 34/1937-1938, f. 75)

***
*

PREFECTURA JUDEŢULUI BIHOR
SERVICIUL CULTURAL URGENT
Nr. 351/937.conf.
Obiect: Realizarea marilor subscripţii naţionale, pentru fortificarea graniţelor

Tuturor Autorităţilor Ecleziastice
Civile şi Militare

Avem onoarea a vă face cunoscut şi pe această cale că Dl. Preşedinte al Consiliului de Miniştri prin ordinul telegrafic cu nr.609/937, ne-a pus în vedere, că pentru realizarea marilor subscrieri naţionale, în scopul fortificaţiilor graniţelor, s-au luat măsuri, ca să

înceapă, imediat, acţiunea de propagandă, pe lângă toată populaţia cu toate păturile ei sociale, pentru a participa la această subscriere.

Pentru atingerea acestui scop, s-au întrunit în ziua de 18 noiembrie a.c., la Prefectura judeţului, şefii tuturor autorităţilor ecleziastice, civile şi militare din localitate, care, cu unanimă însufleţire, au hotărât, să dea cel mai larg concurs moral şi material acestei acţiuni.

În această şedinţă, care fără exagerare a prilejuit momente de adevărată înălţare sufletească, şefii autorităţilor, împreună cu reprezentanţii funcţionarilor de la toate instituţiile şi de toate categoriile au pronunţat unanim hotărârea, ca pe lângă listele de subscripţie, ce se vor depune şi cu care se va colecta la fiecare autoritate publică, funcţionărimea română din cuprinsul judeţului Bihor şi a Municipiului Oradea, de la cel mai mic şi până la şeful de autoritate, va contribui pentru lucrările defensive de pe frontiera de Vest a ţării, cu salariul său de pe 10 zile, care se poate plăti şi se va detrage în rate lunare, putându-se eşalona această sumă pe 6 luni.

Se va emite şi lansa acelaşi apel şi aceleaşi liste către asociaţiile liber profesioniştilor, către societăţile şi reuniunile naţionale, culturale şi profesionale, rugându-le şi pe acestea să contribuie cu obolul lor cât de modest la consolidarea veşniciei acestei frontiere.

Către marele public, care nu se încadrează în aceste categorii, se va adresa un apel pe cale de ziaristică, rugându-l, să augumenteze şi ei fondul necesar executării fortificaţiilor, prin sumele descrise şi depuse la Banca Naţională.

În executarea acestor hotărâri cu onoare vă rugăm să binevoiţi a lua demersurile necesare în ce priveşte funcţionarii şi personalul instituţiei Dumneavoastră, rugându-vă, să binevoiţi a ne comunica în termen de 10 zile următoarele date:

1. suma totală semnată de domnii funcţionari
2. numele fiecăruia cu arătarea sumei, cu care contribuie
3. modul de eşalonare a reţinerii.

Vă mai trimitem anexat un număr de ... liste de subscripţie, rugându-vă a le încredinţa unor funcţionari din instituţia Dumneavoastră, care, din caz în caz, să facă apel către publicul, care cercetează instituţia Dumneavoastră, pentru semnare.

Aceste liste veţi binevoi a ni le remite în termen de 60 de zile după ce sumele colectate vor fi depuse de către Dvs. La Banca Naţională la dispoziţia Ministerului Apărării Naţionale, pentru fondul executării lucrărilor defensive de pe frontiera de Vest a ţării.

Credem că e de prisos să accentuăm prea mult importanţa acestei probleme şi suntem convinşi, că o să vi-o însuşiţi cu aceeaşi căldură, cu care ea a fost acceptată în mod unanim în şedinţa din 18 noiembrie a.c., asigurându-i un cât mai frumos şi remarcabil rezultat.

Primiţi Vă rugăm, expresiunea stimei şi deosebirilor noastre consideraţiuni.

Oradea, la 19 noiembrie 1937.

PREFECT SUBPREFECT

(*Ibidem*, f. 72)

Listă de subscripţie pentru susţinerea fondului de fortificaţii

Prefectura judeţului Bihor

Nr. 351—1937 C.

Listă de subscripţie Nr. 79

pentru augumentarea fondului necesar fortificaţiilor de pe frontiera de vest.

Oradea, la 19 Noemvrie 1937.

REGATUL ROMÂNIEI * PREFECTURA JUDEŢULUI BIHOR *

Prefect: Mănăilă

Nr. curent	NUMELE ŞI PRONUMELE	Domiciliul	Profesiunea	Suma oferită Lei	B	Semnătura
1	Dr. Ioan Moldovan	Alesd	notar public	2000.	–	Dr. Moldovan
2.	Dr. Stefan Hărăguş	Oradea	notar public	2500	–	Dr. Hărăguş
3	Dr. Joadontei	Tinca	notar public	2000	–	Dr. Joadontei
4	Dr. Ioan Hica	Oradea	notar public	1000	–	Dr. Hica
5	Dr. Dtru. Crănium	Seini	" "	500	–	Dr. Crănium ach.
6.	Dr. Augustin Cimdariu	Oradea	" "	1000		Dr. Cimdariu
7	Dr. Enea Popovici	Oradea	" "	1000		E. Popovici
			Total	10000.–		

CAMERA NOTARILOR PUBLICI
ORADEA

No. 2244 —1937. C. n. p.

DOMNULE PREFECT,

Cu referire la adresa Nr.351/1937 conf.,am onoare a Vă restitui Listele de subscripţie Nr.79 şi 80,cu menţiunea că :

pe lista Nr.79 au subscris Domnii:

1.Dr.Moldovan	Ioan	,notar public	in	Aleşd.....lei	2.000.
2.Dr.Hărăguş	Ştefan	" "	"	Oradea ....."	2.500.
3.Dr.Tetzu	Teodor	" "	"	Tinca ....."	2.000.
4.Dr.Hica	Ioan	" "	"	Oradea ....."	1.000.
5.Dr.Crăciun	Dumitru	" "	"	Seini ....."	500.
6.Dr.Ciurdariu	Augustin	" "	"	Oradea ....."	1.000.
7.Dr.Popoviciu	Enea	" "	"	" ....."	1.000,

iar pe lista Nr.80 au subscris Domnii:

1.Candrea	Ioan	notar public	in	Oradea ....."	1.000.
2.Dr.Papp	Cornel	" "	"	Beiuş ....."	500.
3.Dr.Pop	Nicolae	" "	"	Săcueni ....."	1.000.
4.Dr.Câmpianu	Ioan	" "	"	Salonta ....."	1.500.
5.Camera Notarilor Publici din O r a d e a ....."					1.000,

in total deci pe cele două liste s'a subscris suma de ....." 15.000, adică cincisprezecemii lei,care sumă,in ziua de 23 Martie 1938,s'a vărsat la Banca Naţională a României,agenţia Oradea,sub Cont Nr.202 Nr.actului 1189,la dispoziţia Ministerului Apărării Naţionale,pentru fortificarea graniţelor.-Dovada referitoare la vărsarea sumei de mai sus,se păstrează in arhiva Camerei noastre.-

Primiţi Vă rugăm Domnule Prefect asigurarea deosebitei noastre consideraţiuni.

Oradea,la 28 Martie 1938.

Anexă: 2 liste de subscr.

CAMERA NOTARILOR PUBLICI ORADEA

Ioan [illegible]
preşedintele Cnp.

Domniei-Sale

Domnului Prefect al Judeţului Bihor,

O r a d e a.

(*Ibidem*, f. 72-74)

Contribuţii provenite în fondul F.A.N. de la instituţii şi populaţie

Nr. crt.	Denumire donator	Valoare lei	Decizia Nr.
1.	Întreprinderile Metalurgice Dumitru Voinea S.A.	250.854	21/27.05.1939
2.	Societatea Metron Bucureşti	200.000	21/27.05.1939
3.	Cooperativa Angajaţilor C.A.M. din Timişoara, membrii	10.000	71/09.09.1939
4.	Lucrătorii Şantierului Floreşti – Cluj.	5.000	90/11.11.1939
5.	Soc. Pensionarilor Pulberăriei *Dunărea de Jos,* Galaţi	15.000	21/27.05.1939
6.	Asociaţia Pensionarilor din Carei.	5.650	90/11.11.1939
7.	Soc. Franco – Român de Petrol *„Colombia”*	246.419	48/27.07.1939
8.	S.A.R. *„Molrom”* Vatra-Dornei, muncitorii şi funcţionarii	7.000	71/09.09.1939
9.	Composesoratul *„Borşea*” Maramureş	100.000	71/09.09.1939
10.	Ziarul *Semnalul*	8.272	21/27.05.1939
11.	Preot Grigore Cristescu Bucureşti, venitul pe o luna	1.000	21/27.05.1939
12.	Reprezentanţa Metalurgică Bucureşti S.A.R.	100.000	21/27.05.1939
13.	Uzinele Metalurgice şi Chimice Române S.A. *„Solex”* Bucureşti.	30.000	101/05.12.1939
14.	Personalul de supraveghere, conducere şi lucrătorii Şantierului lucrărilor Aleşd şi Vad.	18.827	114/18.01.1940
15.	Ţesătoriile Reunite S.A. Bucureşti	100.000	113/13.01.1940
16.	Grigore Alexandru – colonist jud. Durostor	500	21/27.05.1939
17.	Funcţionarii Ad- ţiei. Financiare Satu - Mare	22.579	23/01.06.1939
18.	Direcţia *Scoalei Ucenici* Oradea	4.400	23/01.06.1939
19.	Cercul „Sebat” al tinerilor Turci Turtucaia	1.000	23/01.06.1939
20.	Străjerul Răducu Popescu, Argetoaia Câmpeni – Turda.	200	114/18.01.1940
21.	Comunitatea turcă Turtucaia	1.000	23/01.06.1939
22.	Membrii Cooperativei *„Unirea”* din comuna Săvădisla, jud. Cluj.	800	143/20.03.1940
23.	Reuniunea femeilor române unite din Beclean - Someş	815	71/09.09.1939
24.	Ambasadorul României la Belgrad	40.000	26/10.06.1939
25.	*Niculae Titulescu*	50.000	26/10.06.1939
26.	*Gh. Tătărescu,* ambasadorul României la Paris	50.000	26/10.06.1939
27.	Manole Ciupală, Timişoara	12.000	26/10.06.1939
28.	Muncitorii *Fabricii de Sticlă Pădurea Neagră,* Bihor	30.000	26/10.06.1939
29.	Personalul tehnic al *Laboratorului de Igienă*, Oradea	2.552	87/30.10.1939
30.	Fabrica de *Împletituri şi Tricotaje*, Arad	25.000	48/27.07.1939
31.	Gh. Brânzescu, Sebeş	500	26/01.06.1939
32.	Achi Constantin, Bat.II Pontonieri, Satu - Mare	50	26/01.06.1939
33.	Membri Consiliului General şi personalul Băncii Naţionale	646.598	30/16.06.1939
34.	*Garda Naţională F.R.N*. Centrul Oradea.	9.595	144/22.03.1940

35.	Membrii Asociaţiei Veteranilor Prahoveni ”*Avântul Ţării*” şi „*Întregitorii de Neam şi Ţară*”.	10.144	122/10.02.1940
36.	Membrii Societăţii Centrale Agricole din România.	25.800	146/26.03.1940
37.	Comitetul *F.R.F. şi tineretul* din comuna Arghiş, Cluj	1.000	146/26.03.1940
38.	Prima Soc. Română de Explozivi, împreună cu funcţionarii şi lucrătorii	1.125.684	30/16.06.1939
39.	Soc. *Nitramonia*, cu funcţionarii şi lucrătorii	330.985	30/16.06.1939
40.	Firma „*Mureşeana*” din Deva cu personalul	10.000	48/27.07.1939
41.	*Banca Românească*	1.000.000	30/16.06.1939
42.	*Banca Comercială Română*	500.000	30/16.06.1939
43.	*Ateneul Român*	20.000	30/16.06.1939
44.	*Judecătoria Rurală* – Ardud, Satu - Mare	3.500	50/31.07.1939
45.	*Judecătoria de pace rurală Nădlac,* Arad, magistraţii şi funcţionarii	1.020	50/31.07.1939
46.	Membrii *Baroul Avocaţilor* din Timişoara	150.000	71/09.09.1939
47.	*Funcţionarii judecătoreşti* din jud. Alba Iulia	6.518	71/09.09 1939
48.	Victor Slăvescu, *Ministrul Înzestrării Armatei*	26.669	30/16.06.1939
49.	Personalul *Vămii Timişoara* Bega	1.860	30/16.06.1939
50.	Personalul *Vămii Lugoj* şi *Biroul de vămuire Banatul*	1.000	30/16.06.1939
51.	Personalul *Cancelariei Sfântului Sinod*	1.230	30/16.06.1939
52.	Preoţii şi cântăreţii din *Protopopiatul Vrancei,* jud. Putna	4.280	42/15.07.1939
53.	Personalul *Biroului Vamal Pecica*, Arad	440	30/16.06.1939
54.	*Cercetaşi de Război,* Subcentrul Tecuci	1.000	34/23.06.1939
55.	*Cercul Vânător*, Ploieşti	5.000	34/23.06.1939
56.	*Subcentrele Premilitare* Nr.1şi 2 Oraviţa.	12.000	144/22.03.1940
57.	Subcentrul P.P. Augustin şi *Stolul Extra – şcolar de fete* „Augustin – Târnava – Mare.	1.000	148/28.03.1940
58.	*Composesoratul Urbarial* Albac – Arada jud. Turda.	5.000	148/28.03.1940
59.	Parte din *Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul*”	35.000	114/18.011940
60.	*Străjer,* Radu N.Nicolescu.	110	114/18.011940
61.	*Străjera,* Eliana C. Dumitrescu Liceul „I. Hajdeu”	110	114/18.011940
62.	*Eleva străjeră*, Căldăraru Cornelia Bucureşti	200	144/22.03.1940
63.	*Străjerii Centruriei V-a Şcolii Normale ”Ioan Popasu”* Caransebeş.	500	144/22.03.1940
64.	*Străjerii Stolului Şcoli Primare* Nr.1 Zagon jud.Trei – Scaune.	200	121/07.02.1940
65.	Elevul străjer, Ion Horia I. Ilcuşu Cl. V-a Liceul „ Sf. Iosif”, Bucureşti.	1.000	144/22.03.1940
66.	*Eleva,* Alina I.Panaitescu, din Liceul Central.	140	114/18.011940
67.	*Elevul,* Valerian V. Luca Vasiliu, din Liceul „Gh. Şincai”.	130	114/18.011940
68.	Întreprinderile Comunale Piteşti	2.823	34/23.06.1939
69.	Ofiţerii Liceului „*Carol I”* Craiova, promoţia 1901	15.000	42/15.07.1939
70.	Societatea „*Igiena*” din Timişoara.	50.500	108/21.12.1939

71.	Direcţia şi o parte din cititorii revistei *"Satul"*	2.370	121/07.02.1940
72.	Liceul de fete *Maria Sturza*	5.013	34/23.06.1939
73.	*Elevii* şcolii de copii mici a Statului din com. Cristian jud. Sibiu	500	71/09.09.1939
74.	Liceul de fete *Ghiba* din Arad	6.099	34/23.06.1939
75.	*Liceul de fete* din Deva, corpul didactic şi administrativ.	3.330	49/27.07.1939
76.	*Căminele Culturale săteşti* din jud. Bălţi.	12.000	108/21.12.1939
77.	Liceul *„Mihai Viteazul"* din Alba Iulia personalul didactic şi administrativ	3.955	51/31.07.1939
78.	Stolul Liceului *„Samuil Vulcan*", Beiuş	17.000	144/22.03.1940
79.	Liceul Comercial *„ Partenie Cosma*" Oradea, personal didactic	2.721	68/06.09.1939
80.	Gimnaziul *„ Alexandru Roman"* Oradea, personalul administrativ şi profesorii	1.578	57/04.08.1939
81.	Consiliul Parohial al Bisericii *„Adormirea Maicii Domnului*", C-ţa.	25.000	101/05.12.1939
82.	*Comunitatea Izraeliană* din comunele jud. Hunedoara.	3.000	144/22.03.1940
83.	Elevii *Şcolii Primare Ilteu,* jud. Arad.	124	93/16.11.1939
84.	*Subcentrul P.P.* Satu Mare	1.725	71/09.09.1939
85.	Gimnaziul de băieţi *Sf. Gheorghe Trei Scaune*, salariul pe una zi al pers. ad – tiv şi didactic	2.268	42/15.07.1939
86.	Gimnaziul de fete *„Principesa Ileana*" din Turda, profesoare şi profesorii.	1.754	49/27.07.1939
87.	*Centuria III-a de fete*, Şc. Primară Com. Baciu jud. Braşov	235	48/27.07.1939
88.	Cercul Militar al Subofiţerilor Buzău	5.000	48/27.07.1939
89.	Donaţie militară Teiuş.	22	108/21.12.1939
90.	Donaţie militară Călăraş.	103.088	148/28.03.1940
91.	Donaţie militară - concentraţii grăniceri.	1.637	108/21.12.1939
92.	Donaţie militară - soldaţi artilerie	5.563	108/21.12.1939
93.	Donaţie militară - grăniceri.	573	122/10.02.1940
94.	Donaţie militară - concentraţii	100	122/10.02.1940
95.	Donaţie militară - grăniceri pază	9.237	122/10.02.1940
96.	Donaţie militară - post jandarmi	500	108/21.12.1939
97.	Donaţie Post Jandarmi.	713	113/13.01.1940
98.	Donaţie militară – mitralierişti	8.231	144/22.03.1940
99.	Donaţie militară C.F.R.	185	144/22.03.1940
100.	Donaţie militară - infanterie.	7.280	144/22.03.1940
101.	Donaţie militară – trupele munte.	21.776	144/22.03.1940
102.	Donaţie militară - infanterie.	21.034	144/22.03.1940
103.	Donaţie militară – jandarmi.	6.690	144/22.03.1940
104.	Donaţie militară - recruţi infanterie.	5.628	146/26.03.1940
105.	Donaţie militară – infanterie.	8.134	146/26.03.1940
106.	Donaţie militară – infanterie.	6.855	146/26.03.1940
107.	Donaţie militară pioneri	3.692	146/26.03.1940
108.	Donaţie militară - grăniceri	2.083	148/28.03.1940

109.	*Femeile Române* din comuna Almaşul Mare, Plasa Zlatna, jud. Alba	10.271	144/22.03.1940
110.	Personalul *Direcţiei Generale a Drumurilor*	302.109	144/22.03.1940
111.	Donaţie militară – jandarmi concentraţi	1.134	144/22.03.1940
112.	Donaţie militară - jandarmi	10.000	121/07.02.1940
113.	Donaţie militară - Tunuri Munte	20.054	146/26.03.1940
114.	L. Farcaş, *atelier tâmplărie*	10.100	34/23.06.1939
115.	Librăria *Cartea Românească,*Chişinău	5.000	34/23.06.1939
116.	*Academia Naţională de Educaţie Fizică*, personalul didactic şi administrativ	16.500	48/27.07.1939
117.	*Marele Stat Major*	82.808	34/23.06.1939
118.	Personalul *Fundaţiei Regele Carol*	25.000	34/23.06.1939
119.	*Garda Naţională F.R.N.*, a comunei Urziceni, jud. Mureş	5.000	113/13.01.1940
120.	Garda Naţională, din comuna Pădureni jud. Putna.	5.000	144/22.03.1940
121.	Garda Naţională F.R.N, jud. Lăpuşna	64.107	146/26.03.1940
122.	Garda Naţională F.R.N., din Aiud.	11.400	144/22.03.1940
123.	*Concentraţii* Cercului de Recrutare Cluj.	14.800	113/13.01.1940
124.	Spitalul Militar Târgovişte	4.137	34/23.06.1939
125.	*Serviciul Sanitar* al oraşului Satu Mare, personalul	1.754	72/09.09.1939
126.	Personalul *Spitalului Militar* Bălţi	3.040	36/04.07.1939
127.	Spitalul *„Regina Maria*”Giurgiu	2.898	40/14.07.1939
128.	*Spitalul Militar* Botoşani, personalul	4.395	49/27.07.1939
129.	*Inspectoratul Cadrastral,* Arad personalul	1.670	72/09.09.1939
130.	*Şcoala Subofiţeri Infanterie Nr.1*	13.042	34/23.06.1939
131.	*Şcoala de Aplicaţie a Infanteriei* Sibiu solda pe o zi a soldaţilor şi Fruntaşului Băncilă Constantin	854	49/27.07.1939
132.	*Şcoala Normală de Învăţătoare,* Cluj, pers.didactic, adm. şi de serviciu	7.962	83/07.10.1939
133.	*Studenţii români* din Londra	4.090	85/17.10.1939
134.	*Studenţii români* din Franţa	11.500	85/17.10.1939
135.	Personalul *şcolilor primare române* din Grecia	14.960	85/17.10.1939
136.	Personalul *Consulatului român* de la Ierusalim	4.000	85/17.10.1939
137.	Profesorii Liceului de băieţi „*Moise Nicoară*” Arad	6.550	78/23.09.1939
138.	*Tinerimea Intelectuală* din com. Râciu jud. Mureş	1.035	77/23.09.1939
139.	*Învăţătorii* oraşului şi jud. Arad.	86.384	85/17.10.1939
140.	*Aşezământul pentru Ocrotirea Debililor Mintali* din Cluj personalul	2.336	78/23.09.1939
141.	*Şcoala Superioară de Război*, ofiţerii	50.000	51/31.07.1939
142.	*Inspectoratul Muzicilor Armatei*, ofiţeri, subofiţeri şi personalul orchestrei	11.569	51/31.07.1939
143.	*Facultatea de Agronomie* din Cluj	24.838	86/30.10.1939
144.	*Asociaţia Învăţătorilor* din jud. Someş personalul Revizoratului şcolar.	55.011	51/31.07.1939
145.	*Funcţionarii Administraţiei Constatare,* Cluj	12.200	34/23.06.1939
146.	Comercianţii, industriaşii, intelectualii stabiliţi în Cluj.	10.000	83/07.10.1939
147.	Funcţionarii Primăriei Oraşului Satu - Mare	18.168	36/04.07.1939

148.	*Subscripţie publică* din comuna *Holod* – Bihor.	1.150	114/18.011940
149.	Subscripţie publică comuna Năruja Vrancea, jud. Putna.	1.400	114/18.011940
150.	Funcţionarii Primăriei Satu - Mare	4.830	101/05.12.1939
151.	*Locuitorii comunei Chioroc*, jud. Arad.	8.380	108/21.12.1939
152.	Comunele din jud. Satu – Mare, locuitorii	467.847	50/31.07.1939
153.	Funcţionarii Administraţiilor Financiare Jud. Maramureş	9.236	34/23.06.1939
154.	*Funcţionarii Administraţiei Financiare Bihor*	30.900	93/16.11.1939
155.	*Pensionarii C.F.R. şi Publici din Ardeal şi Banat* – Cluj.	20.000	108/21.12.1939
156.	Tineretul din comuna Curtici, jud. Arad.	1.100	77/23.09.1939
157.	*Funcţionarii Vămii Salonta*, Jud. Bihor	1.000	37/06.07.1939
158.	*Vama Cruceni Frontieră,* personalul	200	39/14.07.1939
159.	*Vama Oradea*, antrepozite cu funcţionarii	1.826	48/27.07.1939
160.	Personalul Vămii de la frontiera de Vest Cenad	200	51/31.07.1939
161.	*Personalul Vămii Pecica*.	440	101/05.12.1939
162.	Biroul Vamal Pecica personalul cu salariul pe o zi/ Iunie	440	49/27.07.1939
163.	*Direcţiunea şi Elevii* Sc. Primare de Stat *Mihai Bravu* Jud. Bihor	800	34/23.06.1939
164.	Biroul Vamal Atachi, jud. Soroca, personalul Vămii	300	49/27.07.1939
165.	Doctor Constantin Stanca, Cluj	5.000	34/23.06.1939
166.	*Asociaţia Cercetaşii Români* din răzb. 1916-1919	25.000	36/04.07.1939
167.	*Personalul Primăriei* Oraşului Şimleul Silvaniei	2.613	36/04.07.1939
168.	*Funcţionarii Vămii Oradea* - Poştă	500	49/27.07.1939
169.	Personalul „*Vama Pecica*”, jud. Arad.	440	83/07.10.1939
170.	Primăria Comuei Ogna – Şugatag, jud. Maramureş	7.587	46/20.07.1939
171.	Primăria Municipiului Constanţa.	2000000	113/13.01.1940
172.	*Primăria şi locuitorii comunei Urziceni*, Plasa Carei, jud. Sălaj.	10.420	83/07.10.1939
173.	Primăria comunei Sâmpetru	4.000	85/17.10.1939
174.	*Primăria Oraşului Sighet*	5.000	93/16.11.1939
175.	*Funcţionarii şi angajaţii Primăriei,* Satu - Mare	26.104	87/30.10.1939
176.	Primăria Oraşului Zalău, funcţionarii	5.239	67/06.09.1939
177.	Primăria comunei Şag, jud. Timiş.	147.300	77/23.09.1939
178.	*Ofiţerii şi Subofiţerii Regimentului Fortificaţii*	26.329	36/04.07.1939
179.	*Fruntaş Concentrat*- Achiriloaiei I. C-tin, Alba-Iulia	500	36/04.07.1939
180.	*Stolul Sc. Primare* de Stat Com. Marca, Jud. Sălaj	614	36/04.07.1939
181.	*Străjerii şi Străjele* Sc. Prim. De Stat Com. Hodoni, Timiş -Torontal	2.200	36/04.07.1939
182.	Conducătorii şi Funcţionarii Firmei *„Intercontinentala”* S. A. Oradea	1.258	36/04.07.1939
183.	Ofiţeri, Subifiţeri şi Personalul Civil al *Spitalului Militar* Tn. Severin	2.805	36/04.07.1939
184.	Personalul Instanţelor Judecătoreşti, Tribunalul Arad	31.499	37/06.07.1939
185.	*Camera Notarilor Publici*, Târgu – Mureş, membrii camerei	25.000	51/31.07.1939

186.	Personalul *Inspector Pregătire Premilitare*	8.278	37/06.07.1939
187.	Inspectorul Pregătire Premilitară	486.000	40/14.07.1939
188.	Doamna şi Domnul Dr. Ing. C. I. Motaş Bucureşti	50.000	37/06.07.1939
189.	*Banca de Scont* cu Personalul	101.817	37/06.07.1939
190.	Consiliul Superior Bancar sediul B.N.R.	200.000	90/11.11.1939
191.	*Banca P. Protopopescu*	1.000	108/21.12.1939
192.	Banca Generală Română, funcţionară	14352	50/31.07.1939
193.	Banca Generală a Ţării Româneşti	50.000	50/31.07.1939
194.	Muncitorii *ospătari şi chelneri,* Satu - Mare	3.050	37/06.07.1939
195.	*Vulturul* Societatea de vânătoare Chişinău	10.000	37/06.07.1939
196.	*Personalul Ambasadei* Române în Franţa	3.100	37/06.07.1939
197.	*Străjerii Liceului Agricol şi ai Şcolii de ucenici din Salonta*	1.405	37/06.07.1939
198.	Magistraţii şi Funcţionarii Parchetului Tribunalului Arad	1.126	37/06.07.1939
199.	Brigada 16 și Regimentul 87 Infanterie Cehoslovacia, ofiţeri, subofiţeri şi trupa	39.000	39/14.07.1939
200.	Corpul III Armată din Chişinău, ofiţerii, subofiţerii.	513.923	49/27.07.1939
201.	Elevii de la Grădina de copii mici post.II Diosig, Jud. Bihor	250	39/14.07.1939
202.	*Straja Ţării F.R. Fotbal,* Asoc. Liga de Vest	500	39/14.07.1939
203.	Preoţii Bisericii Ortodoxe sârbă din România, funcţionarii ai Eparhiei Sârbă din Timişoara	100.000	39/14.07.1939
204.	Bencovits Alexandru Baia Mare	200	39/14.07.1939
205.	*Colonist* Cosma Ioan, Principele Mihai – jud. Satu Mare	500	39/14.07.1939
206.	Regimentul 15 de Dorobanţi - Războieni	29.729	40/14.07.1939
207.	Brigada 1 Mixtă Munte Ofiţeri, subofiţeri şi trupa	103.915	48/27.07.1939
208.	Membrii Ofiţerilor în rezervă şi retragere proveniţi din activitatea „Regele Carol II" Chişinău	4.560	72/09.09.1939
209.	*Societatea Mutilaţilor de Război*, Secţia jud. Neamţ, ofiţerii şi gradele inferioare, văduve şi orfanii de război	7.664	77/23.09.1939
210.	*Brigada 3-a Infanterie*, Regimentul 4 Dorobanţi şi Cercul Recrutare Argeş	23286	52/31.07.1939
211.	*Regimentul II Romanaţi Nr. 19* - Ofiţeri, subofiţeri şi funcţionarii civilii	23.464	50/31.07.1939
212.	Cercul Subofiţerilor Satu Mare şi Ajutor şi Sublocotenent rezervă Gardoş Ioan	12.500	50/31.07.1939
213.	Detaşamentul 10 lucru Sebiş – Arad, miliţieni concntraţi	800	49/27.07.1939
214.	S.A.R. *Petrolul Românesc* - Bucureşti	50.000	40/14.07.1939
215.	Const. Mihăilescu *învăţător pensionar,* Berzunt - Bacău	4.828	46/20.07.1939
216.	*Fundaţia Culturală Regală* „Principele Carol"	8.875	46/20.07.1939
217.	Membri Soc. de ajutor mutual a pensionarilor din Arad	15.000	46/20.07.1939

218.	Membrii Soc. Naţionaliste „*Acţiunea Patriotică*” din Cluj	16.000	46/20.07.1939
219.	Membrii Societăţii Ofiţerilor în rezervă şi retragere proveniţi din activitate „*Regele Carol II*” din Cluj	18.300	77/23.09.1939
220.	*I.O.V.R.* din comuna Brad, jud. Hunedoara	395	72/09.09.1939
221.	*Soc. Mutilaţii Invalizi de Război* din Timişoara	1.100	71/09.09.1939
222.	*Membrii Societăţii Demobilizaţi*, grade inferioare „Pe aici nu se trece”	18.000	87/30.10.1939
223.	Asociaţia „*Făuritorii României Mari*”	150.000	87/30.10.1939
224.	Regimentul 41 Artilerie Serg. T. R.Govna Ioan şi ostaşii baterii 7-a	405	48/27.07.1939
225.	Regimentul 3 de Dorobanţi – Olt, ofiţerii şi subofiţerii	23.500	48/27.07.1939
226.	*Batalionul I Vânători de Munte* „Carol II”, ostaşii concentraţi Sr.I-a	3.402	48/27.07.1939
227.	*Ostaşii* Corpului 6 Armată solda pe o zi	678.497	48/27.07.1939
228.	*Banca Comercială Italiană şi Română*	250.000	48/27.07.1939
229.	*Pensionarii Băncii Naţionale a României*	39.242	56/04.08.1939
230.	*Banca Crişana* S.A. Brad, Funcţionarii Consiliului de Administraţie şi cenzorii, muncitorii şi funcţionarii Bancii	45.271	71/09.09.1939
231.	*Ministerul Finanţelor*, personalul Administraţiei Centrale, Administraţiilor Financiare şi Serviciile Vamale.	2.016.214	87/30.10.1939
232.	Banca Federală „*Înfrăţirea Plugarilor*” Botoşani.	25.000	87/30.10.1939
233.	*Banca Poporului* şi personalul Băncii din Sighişoara, Târnava – Mare	6.000	85/17.10.1939
234.	Banca Populară *„Caraimanul”* Breazajud. Prahova – Consiliul de administraţie al băncii.	5.000	51/31.07.1939
235.	*Grigore Gafencu,* ministrul afacerilor străine al României	26.337	48/27.07.1939
236.	Manufactura de Tutun *”Belvedere”* pers. fabricii	313.538	48/27.07.1939
237.	Vasile Petcovici, titlurile împrumutului de înzestrare a Ţării 4½ % din 1934 în valoare de	1.000	49/27.07.1939
238.	Cristian Vasile din Baia Mare	500	67/06.09.1939
239.	D-na Paraschiva P. Mirea şi alte 4 văduve de război din Zimnicea	100	50/31.07.1939
240.	*Federaţion de Chirurgie* - Bucureşti	10.000	51/31.07.1939
241.	Colonel Nicolae Rădulescu, *Ataşat Militar la Tokio*	5.000	56/04.08.1939
242.	Ing. Vladimir Bulat primarul Com. Ogna – Şugatag, Maramureş	1.300	71/09.09.1939
243.	Duna Ioan şi Lucea Grigore din com. Mânereu, jud. Arad	500	71/09.09.1939
244.	Gheorghe Crişan, controlor din com. Marghita, jud. Bihor	328	72/09.09.1939
245.	Florea Pistol, Agent al Pescarilor Statul „*Pietrele*” Giurgiu şi 27 pescari	1.234	78/23.09.1939
246.	D-na Straviţa Andrei Vasile, *văduvă pensionară*	100	83/07.10.1939

247.	Scrob Traian, din comuna Luguzău, jud. Arad	1.000	86/30.10.1939
248.	Medic, General Iancovescu Nicolae	696	90/11.11.1939
249.	Dr. Hugo din Tel - Aviv	568	90/11.11.1939
250.	D-na Dora P. Stoica	1.000	114/18.01.1940
251.	Petru Busuioceanu, bon de rechiziţie Nr. 1429581 în valoare de	9.389	113/13.01.1940
252.	„*Maria şi Marele Voievod Mihai*”, diurna de Senator pe lunile Decembrie 1939 şi Ianuarie 1940.	30.000	122/10.02.1940
253.	Ioan Onac, din Aiud	15.000	143/20.03.1940
254.	Minteanu Mihail, Popescu Nicolae şi Ioan Ghiţan , jud. Alba.	33.457	143/20.03.1940
255.	Francisc Nagy – Arad.	100	148/28.03.1940
256.	Steinberg Adolf din Carei, *bon de rechiziţie* de	960	148/28.03.1940
257.	Comorontzi Andrei, din Carei, bon de rechiziţie de	2.280	148/28.03.1940
258.	Sendrei Ioan din Carei, bon de rechiziţie în valoare de	2.280	148/28.03.1940
259.	Tendrea Ioan din Carei, Sălaj bon de rechiziţie de	1.547	148/28.03.1940
260.	D-na Pelţ Anton din Carei, bon de rechiziţie în valoare de	1.559	148/28.03.1940
261.	D-na Pelţ Anton din Carei, bon de rechiziţie în valoare de	960	148/28.03.1940
262.	Ghindele Mihai din Carei Sălaj, bon de rechiziţie de	870	148/28.03.1940
263.	Ştirbea Mihai din Carei jud. Sălaj, bon de rechiziţie de	1.177	148/28.03.1940
264.	Leon Ştefan din Carei jud. Sălaj, bon de rechiziţie de	4.229	148/28.03.1940
265.	Steib Anton, din Carei jud. Sălaj, bon de rechiziţie de	7.838	148/28.03.1940
266.	Steib Dumitru, din Carei jud. Sălaj, bon de rechiziţie de	385	148/28.03.1940
267.	Dr. Drincu Ioan – Bucureşti, bon de rechiziţie în valoare de	9.000	148/28.03.1940
268.	Col. pensionar Darian Ioandin Bucureşti, *bonuri de impozite* în valoare nominală de	2.413	148/28.03.1940

(A.M.R., *fond 5473*, dos. 47, f. 33-238)

Scrisori adresate ministrului Victor Slăvescu şi de răspuns la donaţii

STIMATĂ DOAMNĂ

Confirmând primirea în Depozitele Armatei a obiectelor de îmbrăcăminte tot felul ce aţi binevoit a dona ostaşilor noştri, permiteţi-mi să vă exprim sentimentele mele de adâncă recunoştinţă şi mulţumire a tuturor acelora care se vor bucura de nobilul d-voastră gest.

Se face, în chipul acesta dovadă că scumpa noastră oştire este înconjurată de cea mai curată dragoste şi ocrotire din partea bunilor Români şi Române ceea ce îi va ridica şi mai mult moralul şi-i va oţeli şi mai tare voinţa de a-şi împlini datoria până la capăt.

Dumnezeu să vă răsplătească pentru tot binele şi mângâierea ce aduceţi soldaţilor ţării.

Vă rog, să primiţi, stimată Doamnă expresiunea omagiilor mele cele mai alese.

MINISTRUL ÎNZESTRĂRII ARMATEI

Obiecte primite.
7.000 cămăşi
7.000 indispensabili
6.000 tricouri de lână
8.000 perechi ciorapi de bumbac
8.000 perechi ciorapi de lână
1.000 mânecuţe de lână
8.000 mânuşi
1.000 bocanci

(A.M.R., *fond 2067*, dos. 5, f. 10)

***
*

STIMATĂ DOAMNĂ

Confirmându-vă primirea în depozitele Armatei a obiectelor de îmbrăcăminte, indicate mai jos, ce aţi binevoit a ne dona, viu prin prezenta să vă rog a primi expresiunea celor mai recunoscătoare mulţumiri, în numele ofiţerilor şi soldaţilor care se vor bucura de nobilul dumneavoastră gest.

Dumnezeu să vă răsplătească pentru gândul cel bun şi pentru ajutorul ce aţi dat ostaşilor ţării.

Vă rog să primiţi, stimată Doamnă, expresiunea distinselor mele omagii.

MINISTERUL ÎNZESTRĂRII ARMATEI
Victor Slăvescu

5.000 cămăşi
5.000 indispensabili
6.000 tricouri
1.700 mânecuţe
4.229 ciorapi

(*Ibidem*, f. 11-12)

***
*

MINISTERUL ÎNZESTRĂRII ARMATEI

La ord. nr. 3.402 din 17 noiembrie 1939,

Am onoarea a raporta următoarele:

Pentru ca serviciul de primirea donaţiunilor să funcţioneze bine, iar în Depozit să avem deodată cantităţi mai mari, propunem:

1. Să se dea un comunicat prin care donatorii din provincie să depună efectele donate la *„primării”* sub formă de colet, împreună cu inventarele respective. Când *„primăria”* a adunat o cantitate de efecte pentru un vagon (de exemplu) să le expedieze pe adresa necesară.

În felul acesta dispunem dintr-o dată de o cantitate mare de efecte, pentru care imediat ce poate da ordin de distribuţie.

2. Să se dea un comunicat în care să se specifice ce anume efecte să se doneze şi pe cât posibil noi, *nu uzate după cum am primit*. Până în momentul de faţă am primit, zahăr, biscuiţi, tutun, ţigări, cremă, săpun, şi altele care nu sunt de resortul „Depozitul Central de Echipament al Armatei” ci al Depozitului Central de Subsistenţe al Armatei”.

3. Pentru efectele primite prin poştă, recipisa de primirea lor ar fi bine să o înaintăm D-Voastră odată cu borderoul respectiv în care au fost trecute, iar D-Voastră să o ataşaţi la scrisoarea de mulţumire. Prin modul acesta se scuteşte o muncă în plus ce facem cu corespondenţa, pentru trimiterea recipisei.

4. Pentru capitală ar fi bine, pe lângă Depozitul Central de Echipament al Armatei, să mai dispună de un oficiu de colectarea donaţiilor şi pe cât posibil în centrul (pe calea Victoriei sau pe Bulevard), acolo unde circulaţia este mai mare. Este mai comod pentru donatori să depună coletele, decât să se deplaseze până la acest Depozit, care este destul de departe. Donatorii să depună acolo coletele, seara să se aducă toate coletele la Depozit, se taie recipisele, iar a doua zi se poate trimite donatorilor recipisele, împreună cu scrisoarea de mulţumire.

5. Pentru că acest serviciu trebuie să funcţioneze ireproşabil.

Cu onoare vă rugăm să binevoiţi a ne repartiza personal, întrucât actualmente, acest serviciu este condus de un singur ofiţer, care nu poate face faţă, întrucât mai are şi alte servicii, deoarece această secţie fiind nouă înfiinţată nu a fost încadrată cu personalul ei ci cu personal de la alte servicii.

Faţă de cele de mai sus vă rugăm a decide.

DIRECTORUL DEPOZITULUI

Lt. Colonel Andoniu

(*Ibidem*, f. 64)

***

*

CABINETUL MINISTRULUI.

Nr. 3649/C. din 30 noiembrie 1939.

DEPOZITUL CENTRAL DE ECHIPAMENT.

Pe raportul D-Voastră nr.18.590 din 29. noiembrie 1939, Domnul Ministru a pus următorul ordin în rezoluţie:

La punctul 1. Nu se aprobă, publicul nu va avea siguranţa că efectele ajung la destinaţie.

La punctul 2. Nu se aprobă, publicul dă ce poate.

Zahărul, biscuiţii şi săpunul se vor da la Spitalul militar „Regina Elisabeta”, cu forme legale, pe măsură ce se strânge. Celelalte subzistenţe se vor vărsa cu forme Depozitului Central se Subzistenţă.

La punctul 3. Se aprobă, aşa că în viitor la borderourile ce se trimit M.I.A. se vor ataşa şi recipisele, bineînţeles numai pentru efectele care nu sunt predate personal de donatori.

La punctul 4. Se aprobă propunerea şi crede că la Cercul Militar s-ar putea face, însă la acest oficiu să se elibereze şi recipise. De altfel s-au primit efecte şi pachete chiar la Ministerul Înzestrării Armatei în Budişteanu, care apoi s-au trimis Depozitului.

La punctul 5. Se va adresa M.A.N., până atunci trebuie să facem faţă cu personalul ce avem.

D. O.

ŞEFUL SECRETARIATULUI CABINETULUI

Lt. COLONEL, C. Popescu Argetoaia

(*Ibidem*, f. 65)

***

*

Domnule MINISTRU,

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a dispune să fie primite şi date în folosinţa ostaşilor ce stau de pază la hotarele scumpei noastre patrii, efectele de îmbrăcăminte pentru iarnă, notate pe inventarul alăturat.

Fac această modestă donaţiune, cu înţelegerea a marilor eforturi prin care se tinde la apărarea demnităţii mândrei noastre Românii şi cu multă iubire şi devotament, pentru scumpul şi înţeleptul nostru rege.

Sănătate.

Ionel I Popeea

(*Ibidem*, f. 130)

***

*

În memoria fratelui meu, Doctorand subloc.

POPEEA I. TIBERIU

Medicul Regimentului 3 Roşiori

Mort de exatematic în aprilie 1917 la Burdujeni.

INVENTAR DE EFECTELE DE ÎMBRĂCĂMINTE DONATE MINISTERULUI ÎNZESTRĂRII ARMATEI.

Expediate prin C.F.R. la adresa: Depozitul Central de Echipament al Armatei, Cotroceni-Bucureşti,

3 (trei) cojoace albe, mari pentru santinelă;

24 (douăzeci şi patru) căciuli negre din piele de miel;

12 (douăsprezece) pături din lână-cazone;

24 (douăzeci şi patru) garnituri flanele din bumbac (corp şi pantalon)

48 (patruzeci şi opt) perechi ciorapi, groşi, din lână.

Constanţa, 29 noiembrie 1939 Ionel I Popeea

(*Ibidem*, f. 131)

***

*

DOMNULE PRIM MINISTRU

În cadrul operei de asistenţă socială a Străjii Ţării s-a desfăşurat în anul acesta o mare activitate de ajutorare a soldaţilor concentraţi în zonele de apărare precum şi a copiilor acestora rămaşi acasă fără sprijin.

Până astăzi unităţile noastre din întreaga ţară şi-au dăruit obolul lor cu o neîntrecută generozitate iar străjerele au lucrat zeci de mii de tricouri, ciorapi, mănuşi şi alte efecte de lână.

Prin executarea acestei campanii de lucru pentru soldaţii noştri s-a realizat o legătură sufletească între soldatul de la fruntarii şi copii ţării dornici de a colabora în măsura posibilităţilor la opera de apărare a ţării, desăvârşindu-se un spirit de unitate şi de solidaritate naţională.

Pentru ca măsurile luate de asistenţa străjerească să-şi atingă scopul atât din punct de vedere educativ cât şi din punct de vedere practic vă rugăm Domnule Prim Ministru să binevoiţi a aproba următoarele.

1. Toate efectele lucrate de unităţile străjereşti să fie predate soldaţilor de către Comandanţii noştri de Legiune înţelegând prin aceasta că fiecare organizaţiune judeţeană (Legiune), să centralizeze tot ce s-a lucrat în cuprinsul judeţului şi să predea acest material regimentelor aceluiaşi

judeţ prin delegaţii speciali care se vor deplasa în zonele concentraţilor.

2. De oarece în multe părţi autorităţile ţinutale şi judeţene au cerut colaborarea copiilor din unităţile noastre pentru procurarea de material şi pentru lucru în favoarea soldaţilor concentraşi, cerându-se în mod expres ca materialul lucrat să fie predat acestor autorităţi, vă rugăm să binevoiţi a da dispoziţie Ţinuturilor, Prefecturilor şi Primăriilor să nu reclame aceste efecte ele aparţinând unităţii care nu pot să le predea altcuiva decât Legiunii străjereşti, singură răspunzătoare de evidenţa acestor lucrări şi de predarea lor regimentelor din regiune.

Vă rugăm să primiţi străjerescul nostru salut de sănătate,

COMANDANTUL STAJII ŢĂRII

T. Gh. Sidorovici.

(*Ibidem*, f. 132)

Proces Verbal

Prefectura judeţului Bihor

Serviciul Cultural

Nr. 14444 1938

Conţinutul:Serbarea zilei de 20 Aprilie, aniversarea intrării Armatei române pe teritoriul Municipiului Oradea.

Înalt Preasfinţite Domnule Episcop,

Preasfinţite Domnului Episcop.

Avem onoarea a aduce la cunoştinţa Înalt Preasfinţiei Voastre, Preasfinţiei Voastre, că miercuri 20 Aprilie 1938 ora 11 când se va serba aniversarea intrării Armatei române, pe teritoriul Municipiului Oradea, printr-un To-Deum, ce se va oficia în Catedrala ortodoxă română şi română unită din Piaţa Unirii.

Avem datoria de a comemora această zi, spre a da dovadă sentimentelor de loialitate faţă de Ţară şi de recunoştinţă faţă de glorioasa noastră armată, care a zdrobit cătuşele milenare.

La serviciul divin au fost invitate, să participe toate autorităţile civile şi militare.

Primiţi vă rugăm Înalt Preasfinţite Domnule Episcop Preasfinţite Domnule Episcop, asigurarea profundului nostru respect.

Oradea, la 19 Aprilie 1938.

Prefect,

Colonel
Înalt Preasfinţiei Sale
Dr. Valeriu Traian Frenţiu
Episcop Romană Unite
Preasfinţiei Sale Domnului
Dr. Nicolae Popoviciu.
Episcop Ortodox român.

Oradea.
Proces Verbal[163]

Prefectura judeţului Bihor
Serviciul Cultural
Nr. 14444 1938

Conţinutul:Serbarea zilei de 20 Aprilie, aniversarea intrării Armatei române pe teritoriul
Municipiului Oradea.

Tuturor domnilor Funcţionari de la
Prefectura judeţului Bihor

Avem onoare a vă aduce la cunoştinţă, că Miercuri 20 Aprilie a.c. ora 11 a. m. se va serba aniversarea intrării Armatei române în oraşul Oradea, printr-un Te-Deun, ce se va oficia în Catedrala ortodoxă română unită din Piaţa Unirii.

Având datoria de a comemora această zi, spre a da dovada sentimentelor de loialitate faţă de Ţară şi de recunoştinţă faţă de glorioasa noastră armată, care a zdrobit cătuşele milenare.

Vă rugăm, să binevoiţi a lua parte necondiţionat la serviciul divin ce se va oficia.

Oradea, la 19 Aprilie 1938,
Prefect
Colonel (ss) indescifrabil

Proces Verbal

Dresat noi la 10 Noiembrie 1938, orele 9 a. c., cu ocazia şedinţei de consfătuire a intelectualilor români din localitate, ţinută în sala mare a prefecturei judeţului, în legătură cu organizarea Cercului Militar-Civil şi pregătirea serbării de 1 Decembrie 1938.

Au participat: Dl. Muţiu Vladimir, prefecvtul judeţului Bihor, Dl. Augustin Chirilă, primarul municipiului Oradea, Dl. Colonel Gheorghe Moldovan, Preşedintele Cercului Militar-Civil, Dnele Veturia Candrea Preşedinta Reuniunei Femeilor române, Dna Golealescu directoarea Liceului de fete *Oltea Doamna,* Adriana Ciorogaria directoarea Şcolii Normale de fete, Eugenia Bidilescu preşedinta cercetaşilor profesoară, D. Ştefănescu profesoară comandanta de străjer, apoi dnii dr. Victor Candrea ajutor de primar, preşedintele Casei Naţionale, Vasile Popoviciu protopop, reprezentantul Episcopiei Ortodoxe Române, Magiar Augustin, Canonic, reprezentant al Episcopiei Române Unite, Dr. Ioan Candrea decanul Baroului Notarilor publici, AndreiTănescu directorul Băncii Naţionale, Gheorghe Dumitrescu preşedintele Camerie de Comerţ, C. Constantinescu procuror din partea Curţii de Apel, Dr. Dr'mba Nicolae procuror la Parchetul Tribunalului, Urvineanu Alexandreu Prinpreşedintele Curţii de Apel, Dr. Popa Teodor preşedintele societăţii „Astra", Dr. Ioan Veştinar preşedintele Ofiţerilor de Rezervă, Dr. Ionescu Lazăr directorul laboratorului de igienă, Popescu G. Maria procuror, Dărăban Aurel secretarul Episcopiei Ortodoxe Române, Dr. Costa Raul directorul Spitalului judeţean, Dr. Poinaru

[163] A.N.- D.J.Bh., *fond Prefectura Judeţului Bihor,* dos. 166/1938

Sava de la Serviciul Apelor, Ioachim Marta directorul Camerei de Muncă, Dr. Haşaş Alexandru Inspector Sanitar Veterinr, Sălăjanu Iosif Directorul Liceului Comercial de băieţi, Anchidim Boldea Directorul Gimnaziului de băieţi, Dr. Filip Ioan directorul Controlul pentru Ocrotirea copiilor, Fodor Laurenţiu, Dr. Cătană Mauriţin directorul Liceului Gojdu, Sălăgean Iosif delegat din partea Administraţiei Financiare, Dr. Trif Titu Preşedintele Asociaţiei Foştilor luptători, Rubic Francisc profesor din partea academiei Teologice Romano Unită, Sabău Cornel Directorul Şcolii Normale Unite, Mihai Camariceanu directorul Căminului de ucenici, Gavra Alexandru şeful serviciului drumurilor de la Prefectura Judeţului Bihor, Cioloca Emil administrator financiar, George A. Petre directorul Ziarului „Gazeta de Vest", Anderco Cornel Dirigintele Oficiului Telefonic comercial, Inginer Ioan Corbuţiu, Dr. Fogaş Justin subdirector, Drimbia Petru delegatul Revizoratului şcolar şi Soran Augustin secretar de şedinţă.

Dl Muţiu Vladimir prefectul judeţului în cuvântarea de deschidere, mulţumeşte tuturor celor de faţă, că au răspuns într-un număr atât de frumos la apelul făcut către intelectualii români din localitate. Roagă pe Dl primar al Municipiului Augustin Chirilă, ca să expună cele discutate în şedinţa Cercului Militaro-Civil.

Dl Augustin Chirilă, primarul Municipiului, face cunoscut, că programul zilei pentru care s-a convocat şedinţa intelectualilor români, este limitată la două chestiuni şi anume:

a. Problema Cercului Militar Civil,
b. Serbarea zilei de 1 Decembrie.

Accentuează că la discutarea ambelor probleme trebuie să avem la bază solidaritatea naţională, ce trebuie să domine între români, mai ales la noi la graniţa de vest.

Cu privire la punctul 1. din programul zilei, expune, că a primit o invitaţie de a lua parte la şedinţa Comitetului Cercului Militaro-Civil, unde s-a făcut o dare de seamă despre activitatea din trecut, şi s-au discutat măsuri care ar fi de luat pentru viitor.

În darea de seamă a Cercului, s-a arătat, că în primii cinci ani până când Cercul a avut sediul într-un edificiu din centrul oraşului, rezultatul material cât şi moral a fost mulţumitor. În acest timp Cercul a fost căutat de multă lume intelectuală românească.

Rezultatul obţinut însă nu s-a putut menţine în noul local din motivul, că după afirmaţiile unora, localul era da distanţă mare, la periferia oraşului, iar după afirmaţiile altora, că ar fi intervenit şi alte motive, care i-ar fi reţinut pe intelectualii civili de a frecventa localul Cercului. Ori care ar fi fost motivul realitatea tristă a fost că, intelectualii civili nu a dat concursul recerut, cu ocazia serbării organizate de armată, ba nici chiar cu cotizaţiile lunare nu erau la curent.

Ca urmare acestei stări, la şedinţa comitetului unii au venit cu propunerea, de a elimina din titulatura Cercului cuvântul –Civil-, întrucât aceşti intelectuali nu dau concursul pentru buna activitate şi prosperare.

Crezând însă, că nu este motivul de a se lua o decizie în acest sens, am cerut ca să se ia de la ordinea de zi această chestiune, cu gândul de a supune această problemă autorităţilor şi intelectualilor români din localitate, urmând ca să pronunţe în cauză, aşa cum vor crede bine. Roagă deci pe toţi cei de faţă, că orice hotărâre ce s-ar lua, să aibă la bază solidaritatea naţională, armonia şi iubirea ce trebuie să domine sub orice raport social, între intelectualii români de la graniţă.

Dl Profesor Sălăgeanu, în expunerea sa arată, că problema Cercului Militaro-Civil, îi este cunoscută, căci domiciliază de 15 ani în Oradea. În explicaţia sa arată, că în ultimii ani a fost o tensiune între civili şi militari. Motivele ar fi fost mai multe, dar în special lipsa de concurs ce nu s-a dat din partea ofiţerilor, cu ocazia serbărilor organizate de intelectuali civili.

Aduce la cunoştinţa celor de faţă ca exemplu, balul organizat de Ofiţerii de rezervă, la care n-a luat parte nici un ofiţer activ. Tot atunci s-a spus, că ofiţerii n-au asistat la bal din motivul, că în seara respectivă şi Crucea Roşie a avut balul organizat. Căutându-ne însă după realitate s-a constat, că şi la acest bal organizat de Crucea Roşie, foarte puţini ofiţeri au luat parte. În legătură cu organizarea acestui bal Divizia a dat autorizaţie şi pentru Crucea Roşie pe aceeaşi zi, deşi Uniunea Ofiţerilor de Rezervă a cerut autorizaţie cu mult înainte. Pentru exercitatea celor spuse se referă la Dl Ioan Voştinar preşedintele Uniunii Ofiţerilor de rezervă, care este de faţă şi care poate să le confirme pe toate.

O altă neînţelegere s-a ivit între Cerc şi Uniunea Ofiţerilor de Rezervă, că privire la Casa de Sănătate de la Stâna de Vale. Anume, Uniunea Ofiţerilor de Rezervă a cerut că şi ei, să fie admişi la casa de sănătate, întrucât au contribuit la capitalul Cercului din care s-a putut cumpăra şi construi această casă. Hotărârea adusă a fost negativă.

Alt motiv pentru care Cercul Militar, nu a fost frecventat de intelectualii români, este şi faptul că, localul a fost mutat Cercul, a avut la bază economia, urmând că mai târziu din veniturile ce se vor realiza, să se clădească o clădire proprie.

Ca concluzie declară, că dacă a fost o neînţelegere oarecare în trecut, nu urmează că la fel să fie şi în viitor.

Propune ca să nu se despartă cele două tabere de intelectuali români, ci din contră să se dea concursul reciproc la orice serbare sau manifestare românească, ce s-ar organiza.

Dl Dr. Candrea Ioan, în expunerea sa arată, că chiar dacă au fost unele motive, care au distanţat militari de civili, nu este permis să fie de aşa măsură, ca să rupă o colaborare comună. Accentuează, că mutarea localului la periferia oraşului, nu a fost o măsură bine venită, întrucât publicului nu-i convine să se deplaseze la o distanţă aşa mare. Dacă Cercul ar fi rămas în localul vechi în centrul oraşului cu siguranţă intelectualii români, nu s-ar fi îndepărtat.

Propune ca să se ia măsuri ca localul Cercului, să fie adus din nou în centrul oraşului, şi să fie aprovizionat cu ziare, reviste, necesare pentru publicul intelectual.

Dr. Haşaş Alexandru, în vorbirea sa face cunoscut, celor de faţă, că a luat parte la toate serbările organizate de Cercul Militar şi cunoaşte motivele care au determinat pe mulţi intelectuali din masa civilă, ca să retragă de la frecventarea localului.

Ca exemplu arată, că a fost în mai multe rânduri la Cercul militar cu ocazia serbării revelionului şi al altor serbări organizate. Cu aceste ocazii toate locurile erau ocupate de ofiţeri, sublocotenenţi, locotenenţi, aşa că intelectuali civili nu au putut să-şi ocupe o masă la cerc şi nici nu s-au luat măsuri, că musafirii să fie aşezaţi la un loc mai bun, care li se completa. Nimănui nu-i convenea ca să stea la o masă ascunsă, sau proptească uşile, atunci când cineva a plecat de acasă cu gândul de a petrece câteva ore în rândul familiilor cunoscute.

Cere să nu fie primiţi aşa rigid musafirii civili intelectuali în localul Cercului.

Dl Zănescu Andrei, directorul Băncii Naţionale, în vorbirea sa arată, că este de 2 ½ ani în Oradea, iar în calitate de ofiţer de rezervă, a făcut act de prezenţă la serbările organizate de Cerc. A luat parte şi la şedinţa Comitetului, împreună cu dl primar Augustin Chirilă, însă 2 civili nu sunt în măsură de a expune toate doleanţele intelectualilor, din care motiv au căutat, să se adreseze la toţi intelectualii civili pentru a-şi da părerea cu privire la concursul ce ar trebui să se dea acestui Cerc.

Declară de la început, că nu se poate desface colaborarea care a existat între civili şi militari. Trebuie să se ţină con t şi de faptul, că averea Cercului Militar s-a realizat din contribuţia tuturor intelectualilor militari şi civili. Despărţirea nu se poate pronunţa, numai în urma unei lichidări. Astfel dacă averea Cercului Militar este un fond comun, atunci ofiţerii de rezervă membrii ai acestui Cerc, trebuie să aibă acces la Casa de sănătate din Stâna de Vale.

Cu privire la numărul mic al intelectualilor civili la serbările cercului, se explică foarte uşor, că pe motivul că până când participarea ofiţerilor este obligatorie, pe baza unui ordin dat de divizie, civilii frecventează acest local fără această măsură de constrângere.

Referitor la cotizaţia lunară declară, că încasarea taxelor se face foarte uşor la Regimente unde se face pur şi simplu o reţinere din soldă, până când la civili trebuie să se urmărească şi ziua, când se dau plăţile, pentru a se putea face încasarea.

Ca concluzie celor arătate declară, că nu se poate desface colaborarea între şi militari, ci mai mult să se încurajeze manifestându-se astfel o înţelegere şi armonie între toţi intelectualii români din localitate.

Dl Dribea Petru, delegat din partea Revizoratului şcolar, declară că, chiar dacă au fost unele neînţelegeri, nu a fost de aşa caracter, ca să împiedice colaborarea comună.

Dl Dr. popa Teodor arată în vorbirea sa, că dacă era cazul să se facă divorţul între intelectualii civili şi militari, atunci nu era cazul să se facă convocarea pentru şedinţa de consfătuire din ziua de azi. Dacă totuşi s-a făcut aceste, s-a urmărit de a se pune la cale o armonie şi o nouă colaborare. Accentuează că nici nu se poate concepe o despărţire între intelectualii civili şi militari, din localitate.

Ce priveşte frecventarea localului Cercului Militar, declară, că mulţi intelectuali constrânşi de situaţia economică, nu poate să-şi facă prezenţa. În special conjunctura economică îi atinge mai mult pe profesioniştii liber. Mai departe declară, că localul Cercului militar este la periferia oraşului, unde omul trebuie să angajeze trăsură şi la plecare şi la reîntoarcere.

Menţionează că cotizaţia de 100 lei pe lună este prea mare şi nu o poate plăti toată lumea.

Propune colaborarea şi pe mai departe a intelectualilor civili şi militari, neputându-se concepe o astfel de despărţire.

Dan Candrea Veturia, în vorbirea sa arată, că este în Oradea de mult timp şi a luat parte la toate serbările organizate în acest oraş. Declară, că întotdeauna la serbările organizate a avut concursul armatei.

Menţionează, că nu se pot despărţi intelectualii civili de militari, ci mai mult trebuie să conlucre în perfectă înţelegere, iar legăturile să fie şi sufleteşti, ptru toţi românii de la această graniţă.

Declară, că pentru toţi intelectualii români, nu e ceva mai scump „armata" cu care totdeauna înţelegem să colaborăm:

Pentru a se putea da mai multă viaţă acestui Cerc, propune să se facă tot posibilul, de a se readuce în centrul oraşului.

Dl Colonel Gh. Radovan, în vorbirea sa expune, că atunci când Comandamentul a lansat această chestiune, a fost sigură de hotărârea ce se va duce la intelectualii români. Întrucât de fapt nu se poate face o despărţire între cele două tabere de intelectuali, urmează să se facă o colaborare şi mai strânsă între intelectualii români din localitate, în scopul de a da o dezvoltare Cercului Militar Civil.

Dl Augustin Chirilă primarul Municipiului, arată că din discursurile rostite se desprinde o realitate, că nu este nici o defecţiune sufletească şi nici un gând, de a se despărţi de militari.

Rămâne deci să se soluţioneze unele probleme în legătură cu localul, pentru a-l face mai căutat, prin mutarea Cercului în centrul oraşului. Declară, că s-a cugetat şi la locul actual închiriat de Crişana, cărui contract expiră în anul 1939, şi care contract nu se poate prelungi.

Urmează deci, că comitetul să ia măsuri pentru obţinerea acestui loc, sau să se caute un alt loc corespunzător în centrul oraşului.

Ca urmare celor expuse în cursul şedinţei, Dl primar mulţumeşte celor prezenţi pentru hotărârea manifestate în scopul de a colabora şi mai strâns cu Cercul Militar şi declară, că va înştiinţa pe Dl General Dragomirescu de hotărârea luată.

Dl Victor Gherman, în vorbirea sa expune, că cunoaşte mişcarea culturală din acest oraş şi colaborarea intelectualilor români cu intelectualii militari. Declară, că nu s-a putut face o colaborare strânsă nici atunci, când localul cercului a fost în centrul oraşului, întrucât la acest cerc s-a pretins un lux, ceea ce nu s-a putut urmări din partea intelectualilor civili.

Ce priveşte desemnarea actualului teren al Crişanei, pentru Cercul militar, declară, că Crişana, ajertfit deja pentru acest loc 300.000 de lei, astfel are un drept de prioritate.

Dl Vladimir Muţiu prefectul judeţului Bihor, ca urmare celor discutate roagă pe Dl preşedinte al Cercului Militar Civil, să facă cunoscut Dlui General Dragomirescu, hotărârea adusă de intelectualii români în şedinţa de consfătuire, cu care ocazie au manifestat că înţeleg a colabora şi mai strâns cu Cercul Militar Civil pentru a se cimenta o adevărată solidaritate românească.

Dl Vladimir Muţiu prefectul judeţului pune în discuţie al doilea punct din programul zilei: anume organizarea serbării de 1 Decembrie.

Întrucât Casa Naţională s-a pregătit cu un program bogat pentru serbarea acestei zi, - roagă pe dl Dr. Victor Gherman preşedintele Casei Naţionale ca să facă cunoscut programul întocmit.

Dl Dr. Victor Gherman aduce la cunoştinţa celor prezenţi, că în şedinţa Comitetului Casei Naţionale s-a fixat programul zilei de 1 Decembrie. Reuşita acestei serbări însă depinde nu numai de programul alcătuit, dar şi de felul cum înţeleg a se manifesta şi a se comporta toţi românii la această serbare.

Programul zilei s-a fixat după cum urmează:

La orele 11 a.m. Te Deum la cele 2 catedrale româneşti. După terminarea serviciului divin se vor face perelinagii la statuia Reginei Maria şi a Regelui Ferdinand, unde se vor intona cântări patriotice şi se vor ţine cuvântări.

La orele 3,30' d.m. se va ţine o serbare populară la Teatru Reginei Maria, că care ocazie se vor rosti vorbiri. După aceasta va urma un program dat de şcolile din localitate.

La orele 8,30' seara va avea loc o nouă serbare la Teatrul orăşenesc pentru intelectuali, unde va vorbi unul dintre fruntaşii ţării care a luat parte la adunarea de la Alba Iulia. Pe urmă va urma un program muzical executat de corul celor Academii teologice din localitate.

Se va termina serbarea cu câteva proiecţii cinematografice de la Alba Iulia şi cu un …aranjat de Regiunea Femeilor române cu concursul Dlui Dr. Ştefan Mărcuş.

Dl Muţiu Vladimir prefectul judeţului roagă pe toţi reprezentanţii ai autorităţilor ca să stăruească cât mai mult pentru reuşita serbării de la 1 Decembrie, luându-se măsuri de cu vreme, ca toţi funcţionarii români să participe în grupuri disciplinate şi cu o ţinută demnă.

Nefiind alt obiect la ordinea de zi Dl prefect mulţumeşte celor de faţă pentru prezenţa la şedinţa de consfătuire şi şedinţa se ridică

D.c.m.s.

Prefectul judeţului, Vladimir Muţiu

Primarul Municipiului Oradea
Augustin Chirilă.

Foarte urgent

Regatul României
Prefectura Judeţului
Bihor

Cancelaria Prefectului
Nr. 31758/1938
Conţinutul Serbării zilei de 1 Decembrie 1938.

Ziua de 1 Decembrie 1938, fiind aniversarea Unirii Tuturor Românilor, se va sărbătorii şi în cursul acestui an, printr-un Te-Deun, ce se va oficia la ora 11 a. m. în Catedrala ortodoxă română şi romană unită din Piaţa Unirii, în prezenţa autorităţilor civile, militare, asociaţiilor naţionale, culturale, sportive etc.

Trimiţându-vă aici alăturat programul serbărilor organizate pentru această zi, *Vă rugăm, să binevoiţi a participa atât la Te-Deun, cât şi la serbări.*

Vă reamintim, că în anul acesta se împlinesc 20 ani de la comemorabila zi de 1 Decembrie 1938, când s-a decretat la Alba Iulia Unirea Transilvaniei cu Patria Mamă. Pentru evidenţierea importanţei acestei comemorări şi pentru accentuarea unităţii noastre naţionale şi sufleteşti la serbările, ce au loc în această zi la noi, soseşte în Oradea şi marele dascăl al neamului românesc, Dl Nicolae Iorga, care va ţine în această zi o conferinţă la ora 12 a.m. în teatrul „Regina Maria”.

Cu onoare vă rugăm, să binevoiţi a lua parte şi la primirea oficială ce se va face în gara Oradea, în ziua de joi 1 Decembrie 1938 ora 10 şi 10 minute a. m. la sosirea D-Sale, precum şi la conferinţa de la teatru.

Anexat, vă trimitem şi bilete pentru conferinţa D-lui profesor Nicolae Iorga.

Domniei Sale Domnului

Pentru serbările de după masă şi seara, biletele se pot ridica de la agenţia teatrală Ilieş.

Ţinuta atât la gară, cât şi la biserică va fi: haina neagră.

Oradea, la 29 Noiembrie 1938.

Prefect:

Colonel(ss) indescifrabil

Şeful Serviciului:

(ss) indescifrabil

CUPRINS

Cuvânt lămuritor ……. p.5
Studiu introductive …… p.7
CONSIDERAŢII GENERALE PRIVIND CONCEPŢIA DE APĂRARE A VESTULUI ROMÂNIEI …… p.15
IMPLICAREA CASEI REGALE ÎN POLITICA DE APĂRARE
Regele Carol al II-lea …… p.31
Mesaje şi discursuri oficiale ale regelui Carol al II-lea …….. p.44
Rezoluţii ale regelui Carol al II-lea, primului ministru Armand Călinescu, şi a general Florea Ţenescu în urma inspecţiei lucrărilor de fortificaţii din vestul ţării ….…… p.46
Convocarea Consilierilor regali pentru şedinţa Consiliului Suprem de Apărare din 6.09 1939 ….. p.47
Regina Maria a României ……. p.48
Cuvântarea regelui Carol al II-lea şi semnăturile suitei regale la solemnitatea acordării gradului de sublocotenent promoţiei „Semicentenarului”…….. p.49
Semnături la solemnitatea înălţării în grad a ofiţerilor din promoţia 1933……..... p.51
PREŞEDINŢII PARTIDELOR POLITICE CARE AU GUVERNAT ROMÂNIA (1930-1940) p.52
Iuliu Maniu ……. p. 60
Gheorghe Mironescu …… p.62
Procesul verbal al şedinţei Consiliului Superior de Apărare a Ţării din 13 Decembrie 1932 cu semnătura regelui Carol II ……..…….. p.63
Nicolae Iorga ……. p.75
Alexandru Vaida-Voevod …… p.76
Ion G. Duca ……. p.77
Constantin Anghelescu …… p.78
Gheorghe Tătărescu ……. p.79
Decizia delegaţiei ministeriale pentru înzestrarea armatei, din 24 mai 1935, pentru transportul materialelor din Franţa, Polonia şi din ţară ……. p.82
Decizia ministerială din 28 iunie 1935 privind plata unui avans fabricilor Mociorniţă, Gr. Alexandrescu, Talpa şi Filderman pentru furniturile contractate ……..…… p.88
Decizie ministerială nr.165, din 2 august 1935, pentru completarea instalaţiilor la Pirotehnia Armatei, cheltuieli din contul K, Fondul pentru Apărarea Naţională ……..……. p.91
Decizia ministerială nr. 164, din 2 august 1935, privind aprobarea cheltuielilor de completare a instalaţiilor la Arsenalul Armatei …… p.94
Octavian Goga ……. p.100
Scrisoarea unui grup de bihoreni care susţin politica naţionalistă a guvernului Goga …… p.102
Miron Cristea ……..…….p.103
Armand Călinescu …….p.105
Gheorghe Argeşanu ……..……. p.106
Constantin Argetoianu ……. p.106
Ion Gigurtu ……. p.107
Scrisoarea primului-ministru către ministrul apărării prin care se solicită acceptarea de către armată a arbitrajului de la Viena ……..….. p.107
Ion Antonescu ……..…… p.108
Ordinul generalului Ion Antonescu, conducătorul statului şi ministru al apărării, de începere a reorganizării armatei …….……p.112
LEGISLAŢIA ADOPTATĂ DE PARLAMENT PENTRU APĂRAREA ŢĂRII (1930-1940)… p.113
LEGE nr. 4.215 din 10 decembrie 1938 pentru crearea zonelor militare şi pentru măsurile necesare apărarea ţării …… p.125
SEMNĂTURI DECISIVE ALE MINIŞTRILOR APĂRĂRII
General Nicolae Condeescu …….. p.127
General Amza C Stefanescu. ……..……. p.130

Rezoluţia ministrului apărării general Amza Ştefăenscu pe cererea generalului Popescu de comunicarea numelui persoanei care l-a acuzat că a primit bani de la uzinele Skoda ……..…….....…… p.133
Raportul ministrului apărării general Nicolae Samsonovici către rege cu privire la dispariţia unei foi calificative din memoriu personal al generalului Amza Ştefănescu ……. p.135
General Nicolae Samsonovici ……..…… p.148
Contract încheiat între M.Ap. N., semnat de generalul N. Samsonovici şi uzinele Reşiţa pentru furnizarea de materiale necesare armatei …… p.151
Raportul ministrului apărării general N. Samsonovici către primul ministru Iuliu Maniu privind nevoia dezvoltării industriei naţionale de război …….. p.159
Rezoluţia generalului N. Samsonovici pe un studiu al M.St. M. Referitor la zonele de dezvoltare a industriei de război ……..…...… p.177
General Nicolae Uica ……... p.182
Documente, din 1934, referitoare al oferta japoneză de aprovizionare cu materiale de război a armatei române prezentate de ministrul apărării general Nicolae Uică …… p.182
Contract, din 1934, încheiat între M.Ap. N. şi Uzinele de Fier Reşiţa ……. p.195
Gheorghe Tătărescu ……. p.202
Gl. comandor Radu Irimescu ……..…….. p.202
General de divizie Constantin Ilasievici ……..…… p.202
Observaţiile g-ralului Constantin Ilasievici la fortificaţiile de pe frontiera de vest …….…....p.203
General de divizie Ion Antonescu …… p.206
Rezoluţii ale ministrului apărării apărării Ion Antonescu referitoare la planurile întocmite în 1934 şi stadiul realizării acestora …… p.206
Rezoluţia generalului Ion Antonescu pe raportul secretarului general al M.Ap. N. referitoare la înfăptuirea planului de înzestrare a armatei ……. p.207
Manifestul către Ţară al ministrului apărării naţionale din 27 ianuarie 1938 şi programul Ministerului Apărării ……..……..……..… p.212
Cuvântări ţinute de generalul Ion Antonescu cu prilejul zilei de 24 ianuarie ……...……..…..... p.213
Rapoarte ale ataşaţilor militari din străinătate ……...…….. p.215
Raportul ministrului apărării general Ion Antonescu către regele Carol al II-lea în care-i prezintă situaţia dotării cu muniţii a armatei …….....……. p.219
Decizie ministerială privind înfiinţarea pe lângă Marele Stat Major a serviciului de informaţii al armatei S”…….…… p.220
Proiectul de decizie ministerială privind înfiinţarea serviciului „S” şi justificarea cheltuielilor acestuia ……...……..…….p.237
General de Divizie Gheorghe Argeseanu ……..……... p.231
General de divizie Nicolae Ciupercă …….. p.232
Rezoluţia ministrului apărării, G-ral Nicolae Ciupercă, pe referatul şefului biroului rechiziţii pentru plata rechiziţilor făcute la manevrele regale ……. p.233
Armand Calinescu ……. p.234
General de Corp de Armata Ioan Ilcusu ……..…….. p.234
Procesul Verbal al Şedinţei Consiliului Superior al Armatei din ziua de 4 ianuarie 1940 ……..…. p.234
General Constantin Nicolaescu ……..…….. p.244
Ordinul ministrului apărării, din 2 septembrie 1940, de interzicere a comentariilor şi de aplicare a arbitrajului de la Viena ……. p.244
Ordinul general al ministrului apărării, g-ral Constantin Nicolaescu, de interzicere a comentariilor şi de justificare a cedărilor teritoriale după arbitrajul de la Viena …… p.248
DOCUMENTE SEMNATE DE ŞEFII MARELUI STAT MAJOR ……..….. p.250
General Nicolae Samsonovici ……..…… p.254
Constantin Lăzărescu ……..…….. p.256
Ion Antonescu ……..……p. 256
Ioan Sichitiu ……. p.257
Rezoluţia generalului Ioan Sichitiu de aprobare a referatului prin care se solicită proiectarea cazematelor care să reziste la loviturile de 305 mm …… p.257

Ordinul şefului Marelui Stat Major către Corpul 6 Armată pentru efectuarea ridicărilor topografice la frontiera de vest ……..…….. p.259
Concluziile direcţiei tactice a fortificaţiilor privind rezistenţa cazematelor la loviturile de 305 mm şi numărul de crenele ale acestora ……..……. p.260
Ştefan Ionescu ……..…… p.261
Referatul şefului Marelui Stat Major, general Ştefan Ionescu către ministrul apărării, prin care se cere înfiinţarea unui comandament pentru conducerea execuţiei lucrărilor de fortificaţii pe frontul de vest ……... p.261
Referatul şefului M. St. M., general Ştefan Ionescu, privind atribuţiile comandamentului însărcinat cu execuţia lucrărilor pe frontul de vest …… p.262
Note ale Secţiei 3 Operaţii şi ale şefului Frontului de vest asupra numărului de mari unităţi necesare Planului de Campanie în 1938 ……. p.266
Referatul M.St.M. de justificare a Planul de campanie pentru 1940, conceput pentru a intra în vigoare cu începere din 1 aprilie 1939 …… ……... p.279
Notă din sala de consiliu a Regelui Carol al II-lea , din 30 martie 1939, cu măsurile dispuse de generalul Fl. Ţenescu pentru secţiile din subordine ……... p. 282
Florea Ţenescu ……..…….. p.285
Raportul comandantului Armatei I-a, general Florescu pentru dotarea cu afete a mitralierelor brigăzii de fortificaţii ……..…….. p.286
General de armata Gheorghe Mihail …… p.288
Nota raport a comandantului Corpului Grănicerilor general David Popescu, referitoare la situaţia grănicerilor dislocaţi pe froantiera de vest cu rezoluţia subşefului M.St.M. din aprilie 1939 …… p.290
Darea de seamă a colonelului inginer Dumitru Vasiliu după efectuarea vizitei de documentare în zona fortificaţiilor din Cehoslovacia din 1937 …….……. p.294
Raportul comandantului Brigăzii 1 Fortificaţii, din 31 ianuarie 1940, cu privire la rolul pândarilor şi întrebuinţarea lor în luptă …….. p.304
Raportul nr. 103/26 mai 1937 a Inspectoratului General al Geniului către M.St.M. pentru constituirea echipelor de recunoaştere în zona de vest ……..……. p.306
Adresa ministrului secretar de stat al propagandei către Prefectura Bihor prin care se planifică acţiunile de sărbătorire a 20 de ani de la Unire …… p.307
Temele conferinţelor ţinute de către personalul Regimentului 2 Infanterie Fortificaţii……..… p.308
Adresa semnată de col. Petre Predan şi Plt. TR Gabriel Ţepelea prin care solicită brigăzii un autocamion pentru transportul conferenţiarilor pe frontieră în duminicile de 15 şi 20 august 1940 .....p.312
IMPLICARE SOCIETĂŢI CIVILE ÎN ÎNFĂPRUIREA POLITICII DE APĂRARE
Harta României Mari cu împărţirea pe episcopii ortodoxe ……...……. p.313
Scrisoarea Patriarhului Nicodim referitoare la expedierea unei Pastorale cu scop de sprijinire a fortificării ţării prin munca conştiincioasă a tuturor lucrătorilor ogoarelor ……...……. p.314
Pastorala de Crăciun din 1934 a Episcopul Roman R. Ciorogariu …… p.317
NICOLAE POPOVICIU ……. p.320
Vizite pastorale ale ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române în sate din judeţul Bihor …….. p.320
Apelul episcopului Nicolae Popoviciu către credincioşi privind colectarea de fonduri pentru construierea catedralei soarelui din Oradea ……... p.321
Propunerea făcută de episcopul Nicolae de decorare a patru personalităţi din Tinca pentru sprijinul lor la realizarea bisericii ……..…….. p.322
Corespondenţa comitetului de construcţie a bisericii de Aleşd cu Eparhia de Oradea ……..... p.323
Temele propuse de armată pentru a fi ţinute de către preoţi la pregătirea premilitară ……. p.328
Adresa Prefecturii Bihor privind convocarea delegaţilor instituţiilor pentru colectarea de fonduri pentru fortificarea graniţelor ……..... p.330
Listă de subscripţie pentru susţinerea fondului de fortificaţii ……..….. p.332
Contribuţii provenite în fondul F.A.N. de la instituţii şi populaţie ……. p.334
Scrisori adresate ministrului Victor Slăvescu şi de răspuns la donaţii …… p.342
Invitaţia prefecturii judeţului Bihor către funcţionarii din subordine pentru participarea la serbările zilei de 20 aprilie 1919, ziua intrării în Oradea a glorioase armatei comandate de generalul Traian Moşoiu …….. p.345

Proces Verbal a şedinţei de consfătuire a intelectualilor români din localitate în legătură cu organizarea Cercului Militar-Civil şi pregătirea serbării de 1 Decembrie 1938 …… p.346

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ: ***S.C.TIPO IMPEX S.R.L.***
EDITURA TIPO MC
STR. TUDOR VLADIMIRESCU Nr.1, Ap. 13,
TEL/FAX : ***0359 411 574***
DIRECTOR: *Dr. Constantin MOŞINCAT*
Culegere text: *Voichiţa Maria*
Coperta: *Costel Cărăianul*
Format: *17X24cm*
Bun de tipar: *15. 07 2008*
Hârtie XEROX: *80 g/mp*
Editura TIPO MC
Oradea 2008

ISBN 978-973-88123-5-2